

μὲν παρακοιμώμενος οἶον ἀθλητῆς καὶ ἀγω νιστῆς, ὁ δὲ βασιλεὺς Βασιλείος θεωρὸς, οὐχ ὅπως ἐκεῖνον στεφανώσειεν, ἀλλ' ὡς αὐτὸς δραμεῖται καὶ ἀγωνίσηται κατ' ἴχνος ἐκείνῳ τὴν ἀγωνίαν τιθέμενος. Πάντα οὖν ἐντεῦθεν ὑπήκοα τῷ Βασιλείῳ ἐτύγχανεν ὄντα, καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ πολιτικὸν ἔώρα, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἀπονενεύκει· καὶ πρῶτος αὐτὸς, ἢ καὶ μόνος, τῆς τε συνεισφορᾶς τῶν δημοσίων ἐφρόντιζε καὶ τῆς τοῦ κοινοῦ διορθώσεως· ἐδίδου δὲ ἐπὶ πᾶσι τὴν γλῶτταν καὶ τὴν χεῖρα ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν συνηγορῶν ἐκείνῳ, τὰ δὲ καὶ ἐν γράμμασι βεβαιῶν.

1.4 Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ὅσοι τῶν καθ' ἡμᾶς τεθέανται τὸν βασιλέα Βασιλείον, στρυφνὸς οὗτος δοκεῖ καὶ τὸ ἦθος ἀπεξεσμένος, δύσοργός τε καὶ οὐ ταχὺ μεταβάλλων, μέτριός τε τὴν δίκαιαν καὶ τὸ ἀβρὸν ἐκ παντὸς ἐκτρεπόμενος· ὡς δὲ ἐγὼ τῶν ἀρχαιολογούντων περὶ αὐτὸν ξυγγραφέων ἤκουσα, οὐ πάνυ τι τοιοῦτος τὸ κατ' ἀρχὰς ἦν, ἀλλ' ἐξ ἀνειμένου βίου καὶ τρυφηλοῦ εἰς τὸ σύντονον μετεβάλετο, τῶν πραγμάτων οἶον ἐπιστυψάντων αὐτῷ τὸ ἦθος, καὶ τὸ μὲν διερρηκὸς τονωσάντων, συντεινάντων δὲ τὸ χαῦνον καὶ τὴν ὄλην αὐτῷ μεταβαλόντων ζωὴν. Ἐπεὶ τὰ γε πρῶτα καὶ ἀπαρακαλύπτως ἐκώμαζε καὶ θαμὰ ἦρα καὶ συσιτίων ἐφρόντιζε, βασιλικὰς τε ῥαθυμίας καὶ ἀναπαύλας ἑαυτῷ ἀπεμέτρει, καὶ τῆς τε νεότητος, τῆς τε βασιλείας ὅσον εἰκὸς παραπέλαυεν· ἀφ' οὗ δὲ ὁ Σκληρὸς ἐκεῖνος, καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον Φωκάς, καὶ αὐθις ὁ πρῶτος τρίτος ἐγεγόνει, καὶ οἱ λοιποὶ βασιλεῖᾶν ἤρξαντο, καὶ ἐξ ἑκατέρων αὐτῶ τῶν μερῶν ἀντανέστησαν, ὅλοις ἰστίοις ἀπενεχθεὶς τῆς τρυφῆς, ὅλω πνεύματι ἀντείχετο τῆς σπουδῆς· ἐπιγενόμενος γὰρ τοῖς ἐγγύθεν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν παρειληφόσιν, ἅπαν εὐθύς ἄρδην τὸ ἐκείνων γένος ἀπολλύειν ἐπικεχείρηκε.

1.5τ Περὶ τῆς ἀποστασίας τοῦ Σκληροῦ. Διὰ ταῦτα οἱ ἐκείνων ἀνεψιαδεῖς πολέμους κατ' αὐτοῦ σφοδρὸς ἀνερρίπισαν· καὶ πρῶτός γε ὁ Σκληρὸς, ἀνὴρ καὶ βουλευσασθαι ἰκανὸς καὶ καταπράξασθαι περὶ δέξιος, πλοῦτόν τε περιβεβλημένος, μέγα ἀρκοῦντα τυράννω, καὶ δυναστείας ἔχων ἰσχὺν, πολέμους τε μεγάλους κατωρθώσας, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν συννεῦον ἔχων πρὸς τὸ ἐκείνου βούλημα. Οὗτος τοιγαροῦν πολλοὺς συναιρομένους ἔχων τῇ τυραννίδι, πρῶτος τὸν κατὰ τοῦ Βασιλείου τεθάρρηκε πόλεμον, καὶ πᾶσαν ἐπ' αὐτῷ ἰπικὴν τε καὶ πεζικὴν παρήλαυε δύναμιν, καὶ ὡς ἐπὶ προκειμένῳ πράγματι τῇ βασιλείᾳ προῆει τεθαρρηκῶς. Τὰ πρῶτα μὲν οὖν ἀπεγνώκεισαν οἱ περὶ τὸν βασιλέα τὰς σωζούσας ἐλπίδας, τὴν ὀπλιτικὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῷ Σκληρῷ ἐγνωκότες συρρεῦσασαν· ἔπειτα δὲ συλλεξάμενοι ἑαυτοὺς καὶ περὶ τῶν ὄλων γνῶσι μαχήσαντες, ὥσπερ ἐν ἀπόροις πόρον εὕρηκεναι ὠήθησαν, καὶ Βάρδαν τινὰ, εὐγενέστατον ἄνδρα καὶ γενναϊότατον, τοῦ βασιλέως Νικηφόρου ἀδελφιδοῦν, ἀξιόμαχον περὶ τὸν τυραννῆσαντα Σκληρὸν κρίναντες, τὰς καταλελειμμένας δυνάμεις φέροντες τούτῳ παρέδωσαν, καὶ τοῦ στρατοπέδου παντὸς ἡγεμόνα πεποιηκότες, ἀντιστησόμενον τῷ Σκληρῷ ἐκπεπόμενα φασιν.

1.6 Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτῳ οὐδὲν ἔλαττον τοῦ Σκληροῦ ἐδεδοίκεσαν, ἅτε βασιλείου τυγχάνοντι γένους, καὶ οὐδὲν σμικροπρεπῶς ἐννοησομένῳ περὶ αὐτοῦ, περιδύουσι μὲν τὸ πολιτικὸν τῆς περιβολῆς σχῆμα καὶ ὅσον οἶδεν ἢ τυραννίς, τῷ δὲ τῆς ἐκκλησίας κλήρῳ ἐγκαταλέγουσιν, εἴτα δὴ καὶ φρικώδεσιν ὄρκους καταλαμβάνουσιν τοῦ μὴ ἀποστασίας ἀλῶναί ποτε ἢ παραβάσεως τῶν ὠμοσμένων· οὕτω γοῦν αὐτὸν ἐξεγγυησάμενοι μετὰ πασῶν ἐκπεπόμενα φασιν τῶν δυνάμεων.

1.7 Ἦν δ' ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὡς ὁ λόγος ἔχει, τὴν μὲν γνώμην ἐς τὸν θεῖον ἀναφέρων καὶ βασιλέα, συννεφεῶς αἰεὶ καὶ ἐγρηγορῶς, καὶ πάντα προῖδειν καὶ συνιδεῖν ἰκανὸς, πολεμικῶν τε τεχνασμάτων οὐδενὸς ἀδαῆς, ἀλλὰ πάσαις μὲν τειχομαχίαις, πάσαις δὲ

λοχίσει καὶ ταῖς ἐκ παρα τάξεως ἀγωνίαις ἐθάς, τὰς δὲ διὰ χειρὸς πράξεις δραστὶ κώτερος ἐκείνου καὶ γενναιότερος· ὁ γάρ τοι πληγὴν παρ' ἐκείνου δεξάμενος εὐθέως ἀφήρητο τὴν ψυχὴν· κἂν πόρρωθεν ἐπεβόησεν, ὄλην συνετάραττε φάλαγγα. Οὗτος τοιγαροῦν τὰς ὑπ' αὐτὸν διελὼν δυνάμεις καὶ εἰς λόχους ἐγκατατάξας, οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ καὶ πολλάκις τὴν ἀντικειμένην εἰς φυγὴν ἔτρεψε φάλαγγα, καὶ τοῦτο πλήθει τῶν ἀντιτεταγμένων· τοσοῦτον <δὲ> τῶν ἐναντίων ἐλάσσων ἐτύγχανεν ὦν, ὅσω τῇ τέχνῃ καὶ τοῖς στρατηγήμασι κρείττων ἐδόκει καὶ γενναιότερος.

1.8 Ἐθάρρησαν γοῦν ποτε πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ τῶν ἀντικειμένων ἡγεμόνες ταγμάτων καὶ μονομαχήσαι ἐκ συνθήματος εἴλοντο· καὶ μέντοιγε συνελάσαντες εἰς τι μεταίχμιον, εἶδόν τε ἀλλήλους καὶ ἐν συμβολαῖς εὐθὺς ἐγεγόνεισαν. Καὶ πρῶτός γε ὁ τυραννεύων Σκληρὸς, οὐκ ἐπισχὼν ἑαυτὸν τῆς ὀρμῆς, ἀλλ' εὐθὺς νόμους ἀγωνίας παραβεβηκώς, ὁμοῦ τε ἀγχοῦ τῷ Φωκᾷ ἐγεγόνει καὶ παίει τοῦτον ὡς εἶχε κατὰ κεφαλῆς, δυναμώσας τὴν χεῖρα τῇ φορᾷ τῆς ὀρμῆς· καὶ ὁ πεπληγὼς πρὸς τὸ ἀδόκητον τῆς πληγῆς βραχὺ τι τοῦ χαλινοῦ γεγονῶς ἀκρατῆς, αὐθις συνηθοίκει τοὺς λογισμοὺς, καὶ κατὰ ταῦτοῦ μέλους τὸν πλήξαντα παίσας, τῆς πολεμικῆς ὀρμῆς ἔπαυσε καὶ φυγεῖν παρεσκεύασεν.

1.9 Αὕτη τελεωτέρα κρίσις καὶ δημοτελεστέρα ἀμφοῖν ἔδοξε· καὶ ὁ Σκληρὸς τοῖς ὄλοις ἐξαπορηθεὶς, καὶ μήτε πρὸς τὸν Φωκᾶν ἀντιστῆναι ἔτι δυνάμενος, προσδραμεῖν τε τῷ βασιλεῖ αἰσχυρόμενος, βουλὴν βουλεύεται οὔτε συνετωτάτην οὔτε ἀσφαλεστάτην· ἀπάρας γὰρ ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὀρίων εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων μετὰ πασῶν αὐτοῦ τῶν δυνάμεων συνήλασε γῆν, καὶ δῆλον αὐτὸν καταστήσας Χοσρόη τῷ βασιλεῖ, εἰς ὑποψίαν ἐκίνησεν· οὗτος γὰρ τό τε πλῆθος φοβηθεὶς τῶν ἀνδρῶν, ἴσως δὲ καὶ ὑποπεύσας τὴν ἀθρόαν ἔφοδον, δεσμώτας πεποικῶς ἐν ἀσφαλεῖ κατεῖχε φρουρᾷ.

1.10τ Περὶ τῆς ἀποστασίας Βάρδα τοῦ Φωκᾶ. Ὁ δὲ γε Φωκᾶς Βάρδας τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων ἐπαναζεύγνυσι, καὶ τῆς τε τροπαιοφόρου ἐτετυχήκει πομπῆς, τοῖς τε περὶ τὸν βασιλέα συναρίθμιος ἐτύγχανεν ὦν. Οὕτω μὲν οὖν ἡ πρώτη τυραννὶς καταλέλυται, καὶ ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ἀπηλλάχθαι πραγμάτων ἔδοξε· ἡ δὲ δόξασα αὕτη κατάλυσις ἀρχὴ πολλῶν ὠδίνων οὔσα ἐτύγχα νεν. Ὁ γάρ τοι Φωκᾶς πρῶτα μὲν μειζόνων ἀξιωθεὶς, ἔπειτα ἐλαττόνων, καὶ αὐθις ὑπορρεούσας αὐτῷ τὰς ἐλπίδας ὀρῶν, ἅμα δὲ καὶ μὴ προδεδωκέναι τὴν πίστιν οἰόμενος, ἐπὶ ῥητοῖς προσβᾶσαν καὶ φυλαχθεῖσαν, σὺν τῷ κρατίστῳ μέρει τοῦ στρατοπέδου βαρυτέραν τε καὶ χαλεπωτέραν κατὰ τοῦ Βασιλείου τυραννίδα ἀνίστησι· καὶ τὰ πρῶτα γένη τῶν τότε δυναμένων ἀναρτησάμενος, καὶ εἰς ἀντίπαλον μοῖραν ἀποκριθεὶς, στρατεύμα τε Ἰβηρικὸν ἀπολεξάμενος ἑαυτῷ (ἄνδρες δὲ οὗτοι τό τε μέγεθος εἰς δέκατον πόδα ἀνεστη κότες καὶ τὴν ὄφρυν σοβαρὰν ἔλκοντες), οὐκ ἔτι ἐν ὑπονοίαις, ἀλλὰ μετὰ τῆς βασιλικῆς τιάρας καὶ τοῦ ἐπισήμου χρώματος τὴν τυραννικὴν στολὴν ἀμφιέννυται.

1.11 Εἶτα γίνεται τι τοιοῦτον· πόλεμός τις ἀλλόφυλος καταλαμβάνει τὸν Βαβυλώνιον, ᾧ προσπεφυγότες οἱ περὶ τὸν Σκληρὸν, ὥσπερ δήπου ὁ λόγος ἐγνώρισε, ἀντιστρόφους εὔροντο τὰς ἐλπίδας, καὶ ὁ πόλεμος βαρὺς καὶ δεινὸς καὶ πολλῶν δεόμενος τῶν ἀντιστησομένων χειρῶν καὶ δυνάμεων· καὶ ἐπειδὴ οὐκ εἶχεν οὗτος τῷ οἰκείῳ μόνῳ στρατοπέδῳ θαρρεῖν, ἐπὶ τοὺς φυγάδας τίθεται τὰς ἐλπίδας, καὶ λύει μὲν εὐθὺς τῶν δεσμῶν, ἐξάγει δὲ τῆς φρουρᾶς, ὀπλίζει τε καρτερῶς, καὶ κατ' εὐθὺ τῆς ἐναντίας ἴστησι φάλαγγος. Οἱ δὲ, ἅτε γενναῖοι ἄνδρες καὶ μάχιμοι, καὶ τάξεις εἰδότες ὀπλιτικάς, ἐκατέρωθεν διαστάντες, εἶτα δὴ ἀθρόον ἐξιπασάμενοι καὶ τὸ ἐνούσιον ἀλαλάξαντες, τοὺς μὲν αὐτοῦ κτείνουσι, τοὺς δὲ τρέψαντες εἰς φυγὴν, εἶτ' ἄχρι τοῦ

χάρακος ἐξελάσαντες, ἄρδην ἅπαντας ἀνηρήκασιν· ἀναζευγνύντες δὲ, ὡσπερ ἐκ ταύτου συνθήματος τῆς ψυχῆς, πρὸς φυγὴν ἐτρέψαντο ἑαυτούς· ἐδεδοίκεσαν γὰρ αὐθις τὸν βάρβαρον, ὡς οὐ δεξιῶς τούτοις προσενεχθησόμενον, ἀλλὰ πάλιν ἐν πέδαις καθείρξοντα. Κοινῇ γοῦν ἀνά κράτος φεύγοντες, ἐπειδὴ πλεῖστον τῆς Ἀσσυρίων ἀπεληλύθεισαν γῆς, καὶ ἡ φυγὴ καταφανῆς τῷ βαρβάρῳ ἐγένετο, τοῖς ἐπιτυχοῦσι τότε τοῦ συνηθροισμένου στρατεύματος τὴν ἐπιδίωξιν αὐτῶν ἐγκελεύεται· καὶ πολὺ τι πλῆθος κατὰ νώτου τούτοις συνεισπεσόντες, ἔγνωσαν ὅσω τῷ μέτρῳ τῆς τῶν Ῥωμαίων ὑστεροῦσι χειρός· οἱ γὰρ τοὶ φυγάδες ἀθρόον τοὺς χαλινοὺς στρέψαντες, καὶ ἐλάττους πρὸς πολλαπλασίους ἀγωνιζόμενοι, βραχυτέρους ἑαυτῶν τοὺς καταλελειμμένους πρὸς τὴν φυγὴν πεποιήκασιν.

1.12 Ὁ μὲν οὖν Σκληρὸς τυραννεύσειν τε αὐθις ὤετο καὶ τὰς ὄλας καθέξειν δυνάμεις, ἀνακεχωρηκότες τε τοῦ Φωκᾶ ἤδη καὶ πάσης τῆς βασιλείου διασκεδασθείσης δυνάμει· ἐπεὶ δὲ πρὸς τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὀρίοις γενόμενος, τὸν Φωκᾶν ἐμεμαθήκει βασιλειῶντα, ἐπειδὴ οὐχ οἴός τε ἦν καὶ τῷ βασιλεῖ μάχεσθαι, τὸν μὲν καὶ αὐθις ὑβρίσας, τῷ δὲ μετὰ τοῦ ἐλάττονος προσεληλυθὼς σχήματος, ἐκείνον μὲν τῶν πρωτείων ἠξίωσε, αὐτὸς δὲ μετ' ἐκείνον ὠμολόγησε τάτ τεσθαι· εἶτα δὴ διχῆ διελόμενοι τὰς δυνάμεις, μακρῷ τὴν τυραννίδα εὐσθενεστέραν εἰργάσαντο. Οἱ μὲν οὖν τάξεσι καὶ παρεμβολαῖς ἐπεποιθεσαν, καὶ μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τῶν παραλίων ἐν ταύτῃ χωρίων κατεληλύθεσαν, ἐπ' ἀσφαλοῦς τοὺς χάρακας θέμενοι, καὶ μονοноῦ ὑπεράλλεσθαι καὶ αὐτὴν ἐπιχειροῦντες τὴν θάλασσαν.

1.13 Ὁ δὲ βασιλεὺς Βασίλειος τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀγνωμοσύνης κατεγνωκῶς, ἐπειδὴπερ οὐ πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Ταύρῳ Σκυθῶν λογάς πρὸς αὐτὸν ἐφοίτησεν ἀξιόμαχος, τούτους δὴ συγκροτήσας, καὶ ξενικὴν ἑτέραν ξυλλοχισάμενος δυνάμιν, κατὰ τῆς ἀντικειμένης ἐκπέμπει φάλαγγος· οἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ παρ' ἐλπίδας ἐπιφανέντες αὐτοῖς, οὐ πρὸς μάχην διεγυγερμένοι, ἀλλὰ πρὸς μέθην κατακεκλιμένοι, οὐκ ὀλίγους τε αὐτῶν ἀνηρήκασιν καὶ τοὺς καταλελειμμένους ἄλλους ἀλλαχόσε διέσπειραν· συνίσταται δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Φωκᾶν στάσις αὐτοῖς καρτερά.

1.14 Συμπαρῆν δὲ τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατῷ καὶ ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ἄρτι γενειάζων καὶ τὴν πρὸς τοὺς πολέμους ἐμπειρίαν λαμβάνων· ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ἀπῆν τῆς παρεμβολῆς· ἀλλὰ καὶ οὗτος θώρακά τε περιβαλλόμενος καὶ δόρυ μακρὸν ἐπισείων, μέρος τῆς φάλαγγος ἦν.

1.15 Αἱ μὲν οὖν τάξεις εἰστήκεσαν ἐκατέρωθεν, ἀπὸ μὲν τῶν παραλίων μερῶν ἡ βασιλική, ἀπὸ δὲ τῶν ὑψηλοτέρων ἡ τυραννική, καὶ πολὺ μεταξὺ τὸ μεταίχιμον. Ὁ τοίνυν Φωκᾶς, ὡς καὶ τοὺς βασιλεῖς διατεταγμένους ἐμεμαθήκει εἰς τὴν παράταξιν, οὐκ ἔτι <ἐν> ἀναβολαῖς τοῦ μάχεσθαι ἦν, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κρίσιν τοῦ πολέμου δημοτελεῖ ἔθετο, καὶ τῷ τῆς τύχης ἑαυτὸν ἐπέτρεψε πνεύματι· οὐ μὴν κατὰ σκοπὸν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐποιεῖτο μάντεσιν· οἱ μὲν γὰρ ἀπεῖργον τοῦ μάχεσθαι, τῶν θυμάτων αὐτοῖς τοῦτο διασαφούντων, ὁ δὲ ἀντεπεχείρει ὅλην ἀφιεῖς τὴν ἡνίαν τῷ ἵππῳ. Λέγεται μέντοι καὶ σημεῖα φανῆναί οἱ ἀπαίσια· ὡς γὰρ ἱπάσατο, εὐθὺς αὐτῷ διωλισθήκει ὁ ἵππος, καὶ ἐπεὶ μετέβη εἰς ἕτερον, καὶ οὗτος βραχὺ τι προεληλυθὼς ταῦτό ἐπεπόνθει· ὃ τε χρῶς αὐτῷ ἐτέτραπτο, καὶ ἀχλὺς μὲν τὴν γνώμην, δῖναι δὲ τὴν κεφαλὴν διετάραξαν. Ὡς δὲ πρὸς οὐδὲν ἐνδόσιμος ἦν, ἅπαξ ἑαυτὸν καταστήσας εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐπειδὴ ἐνεβεβήκει τῷ μετώπῳ τῆς φάλαγγος, καὶ ἤδη που πλησίον τῆς βασιλείου ἐγεγόνει δυνάμει, πεζὴν τινα περὶ αὐτὸν συλλεξάμενος δυνάμιν, Ἰβήρων τοὺς μαχιμωτάτους φημί, ἄρτιφυεῖς πάντας τὸ γένειον καὶ αὐτὸ δὴ τὸ νεο τήσιον ἀποφύοντας ἄνθος, ὑψηλοὺς καὶ

ισομέτρους ὥσπερ ὑπὸ κανόνα τὸ μέγεθος, ξίφει καθωπλισμένους τὴν δεξιὰν καὶ τὴν ὀρμὴν ἀνυποστάτους τυγχάνοντας, τούτους δὴ μεθ' ἑαυτοῦ ὑφ' ἐνὶ κινήσας συνθήματι, τῆς φάλαγγος προπηδᾶ, καὶ τὸν χαλινὸν ἐνδοὺς σὺν ἀλαλαγμῶ εὐθὺ τοῦ βασιλέως χωρεῖ, τῷ δεξιῷ βραχίονι μετέωρον τὴν τοῦ ξίφους ἐπέχων λαβὴν, ὡς αὐτίκα τούτῳ τὸν βασιλέα διαχειρισόμενος.

1.16 Ὁ μὲν οὖν οὕτως καὶ μετὰ τοσούτου θάρσους ἐπὶ τὸν Βασίλειον ἦει· ὁ δὲ προβέβλητο μὲν τῆς οἰκείας δυνάμει, καὶ ξιφηφόρος εἰστήκει, θατέρᾳ δὲ τῶν χειρῶν τὴν εἰκόνα τῆς τοῦ Λόγου μητρὸς διηγκάλιστο, καρτερώτατον πρόβλημα τῆς ἀκαθέκτου ἐκείνου ὀρμῆς ταύτην ποιούμενος. Ὁ μὲν οὖν, οἷα δὴ τι νέφος ἀνέμοις σφοδροῖς ἐλαυνόμενον, τὸ πεδῖον διακυμαίνων διῆει· ἐσηκόντιζον δὲ ἐς αὐτὸν οἱ ἑφ' ἑκατέρους ἐστηκότες τοῖς κέρασι, βραχὺ δὲ τι καὶ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος δόρυ μακρὸν ἐπισειῶν προῆει τῆς φάλαγγος. Ὡς δ' οὐ πολὺ τι ἀποσπασθεὶς τῶν οἰκείων δυνάμεων, ἀθρόον τῆς ἔδρας ἐξολισθήσας κατὰ γῆς ἔρριπτο, ἐπὶ τούτῳ ἄλλος ἄλλῳ λόγος συμφύρεται· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀκοντιζόντων βεβλήσθαι φασὶ καὶ κατὰ τῶν καιρίων τὴν πληγὴν ὑποστάντα πεσεῖν, οἱ δὲ σκότους φασὶν ἀθρόως ὑποπλησθέντα τὴν κεφαλὴν ἕκ τινος περὶ τὴν γαστέρα ταραχῆς καὶ κινήσεως, τό τε φρονοῦν ἀπολωλέκεναι καὶ τοῦ ἵππου καταπεσεῖν. Ὁ μὲντοιγε βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἑαυτῷ τὴν τοῦ τυράννου ἐμεγαλαύχει ἀνάγει· ὡς δὲ πολὺς κεκράτηκε λόγος, ἐπιβουλή τὸ πᾶν ἐγεγόνει, καὶ φάρμακον αὐτῷ κερασθὲν καὶ ποθὲν, περὶ τὴν κίνησιν ἀθρόον ἀναρραγὲν, τὸν τε φρονοῦντα τοῦ ἐγκεφάλου τόπον κατέλαβε, καὶ τὴν δίνησιν ἐπεποιήκει καὶ τὴν κατὰ πτωσιν. Ἦν δὲ τὸ μὲν σύνθημα Βασιλείου, ἡ δὲ ἐπίβουλος χεὶρ τοῦ τῷ τυράννῳ οἰνοχοοῦντος· ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν ἐν ἀδήλοις τίθημι, τῇ δὲ μητρὶ τοῦ Λόγου τὸ πᾶν ἀνατίθημι.

1.17 Πίπτει γοῦν ὁ τέως ἄτρωτος καὶ ἀνάλωτος, θέαμα ἐλεεινὸν καὶ δακρῶν ἄξιον. Εὐθὺς δ' οὖν ὡς εἶδον αἱ φάλαγγες ἑκατέρωθεν, ἡ μὲν εὐθὺς διαιρεθεῖσα καὶ τὸ τῆς ὀμαιοχμίας συνεχὲς διακόψασα, ὀπίσω τε ἐγεγόνει, καὶ φυγάδες ἅπαντες ὤφθησαν· οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα, εὐθὺς πεσόντι τῷ τυράννῳ ἐπεισηδήσαντες, τῶν Ἰβήρων διασκεδασθέντων, πολλὰς κοπίσι διαμελίζουσι καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκτεμόντες τῷ Βασιλείῳ προσάγουσιν.

1.18 Ἐντεῦθεν ἕτερος ἀνθ' ἑτέρου ὁ βασιλεὺς γίνεται, καὶ οὐ μᾶλλον αὐτὸν τὸ γεγονός εὐφρανεν, ἢ ἡ τῶν πραγμάτων δεινότης ἠνίασεν· ὑπόπτως οὖν εἰς πάντας ὤπτο καὶ σοβαρὸς τὴν ὄφρυν, τὰς τε φρένας ὑποκαθήμενος καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι δύσσοργος καὶ βαρῦμηις.

1.19τ Περὶ τῆς τοῦ παρακοιμωμένου Βασιλείου μετακινήσεως τῶν κοινῶν καὶ ἐξορίας. Οὐκ ἔτι οὖν οὐδὲ παραχωρεῖν τῆς τοῦ κοινῶν διοικήσεως τῷ παρακοιμωμένῳ Βασιλείῳ ἐβούλετο, ἀλλ' ἠχθητό τε αὐτῷ καὶ παντοδαπὸς ἦν μισῶν καὶ ἀποστρεφόμενος, καὶ οὔτε τὸ γένος, οὔτε τὸ πολλὰ ἐκείνῳ ὑπὲρ τοῦ ποιῆσαι τε καὶ παθεῖν, οὔτε ἡ λαμπρότης τοῦ ἀξιώματος, οὔτε ἄλλο τι τῶν ἀπάντων εἶλκεν αὐτὸν εἰς εὐμένειαν, ἀλλὰ δεινὸν ἐποιεῖτο, εἰ βασιλεὺς ὢν καὶ εἰς τὴν φρονοῦσαν ἡλικίαν ἐληλακῶς, παραδιοικεῖν ἀξιοῦται τὰ τῆς βασιλείας πράγματα, ὥσπερ εἴ τις ἕτερος οὐ βασιλείας ἐπιλημμένος, ἀλλὰ παραδυναστεύων ἑτέρῳ καὶ τὰ δευτερεῖα τῆς ἀρχῆς κομιζόμενος. Πολλοῖς δὲ περὶ τούτου κυμαίνοντες λογισμοῖς καὶ πολλὰς λαμβάνων μεταβολὰς καὶ τροπὰς, ἅπαξ ποτὲ τοῦ κρατήσαντος λογισμοῦ <γενόμενος, ἀπίστησιν> καὶ μεθίστησιν ἀθρόως τῆς διοικήσεως τὸν παρακοιμώμενον, καὶ ταῦτα, οὐ λειότητά τινα τῇ μεταστάσει προμηθευσάμενος, ἀλλὰ τὸν ἄγριον τρόπον καὶ ὃν ἂν τις οὐχ ὑπειλήφει· εἰς γὰρ ναῦν ἐμβιβάσας, ὑπερόριον ἐποίησατο.

1.20 Ἐντεῦθεν οὐ τέλος τῷ Βασιλείῳ ἢ μετάστασις γίνεται τῶν κακῶν, ἀλλ' ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις· εὐθὺς γὰρ ἀναλύσας ταῖς ἐννοίαις ὁ βασιλεὺς ἐς τὴν πρώτην αὐτῷ τῆς αὐτοκρατορίας ἀρχὴν, ἀφ' ἧς διοικεῖν ὁ παρακοιμώμενος ἤρξατο, κατέδραμε τὴν ἐκεῖθεν ἐκείνου προμήθειαν, καὶ τῶν δρωμένων ὅποσα μὲν αὐτῷ τε καὶ τῷ δημοσίῳ συντελοῦντα ἐτύγχανεν οὐκ ἠξίου παραποιεῖν, τὸ δ' ὅσον εἰς εὐεργετημάτων καὶ ἀξιωματῶν ὄγκον ἔβλεπεν, ἀναλύειν ἐπειρᾶτο, ἐκεῖνα μὲν συνειδέναι, ταῦτα δὲ ἀγνοεῖν διῖσχυριζόμενος, καὶ πάντα τρόπον ὅποσα εἰς κάκωσιν ἐκείνῳ καὶ συμφορὰν ἐμηχανᾶτο ποιεῖν. Ἀμέλει καὶ ἦν ἐκεῖνος ἐδείματο λαμπροτάτην μονὴν Βασιλείῳ τῷ πάντῳ ἀναθέμενος, ἐπώνυμον τῆς ἑαυτοῦ κλήσεως, μεγαλοπρεπῶς μὲν κατεσκευασμένην καὶ πολλῇ δαπάνῃ χειρὸς τοῦ ποικίλου μετὰ τοῦ καλοῦ ἔχουσαν, ἀφθόνους δὲ χορηγίας τὸ πλεον τοῦ αὐτὰρ κούσ ἀποκληρωσαμένην, ἐβούλετο μὲν ἐκ θεμελίων καθαιρήσειν, τὸ δὲ τῆς πράξεως ἀναιδὲς εὐλαβούμενος, τὸ μὲν ἐκεῖθεν ὑφίρει, τὸ δὲ κατέσειεν, τὰ ἔπιπλα, τὰς ἐφηρμοσμένας λίθους, τὸ δ' ἄλλο τι ποιῶν τοιοῦτότροπον, οὐκ ἀνίει ἄχρις οὗ φροντιστήριον ἰδεῖν, χαριεντισάμενος εἰπὼν, τὸ μοναστήριον δέδρακε, διὰ φροντίδος τιθεμένων τῶν ἐν αὐτῷ, ὅπως ἂν ἑαυτοῖς τὰ ἀναγκαῖα πορίσαιντο.

1.21 Τοιούτοις οὖν ὁ παρακοιμώμενος καθ' ἑκάστην τοξεύμασιν βαλλόμενος ὡς εἰπεῖν, ἀθυμίας τε ἐνεπίμπλατο, καὶ οὐκ εἶχεν ὅπως ἂν ἑαυτῷ τὰς ἀλγηδόνας ἰάσαιτο· παρὴ γόρει γὰρ αὐτὸν τῶν ὄλων οὐδέν· ὅθεν ἅπαξ ποτὲ ἀθρόον κατασεισθεὶς ὁ ὑπερμεγέθης ἐκεῖνος καὶ νέφους τὴν κεφαλὴν πληρωθεὶς, ἀκρατῆς ἑαυτοῦ ἐγεγόνει, καὶ τὰ μέλη παραλυθεὶς καὶ νεκρὸς ἔμψυχος γεγονὼς, μετὰ βραχὺ καὶ αὐτὴν ἀπέρρηξε τὴν ψυχὴν, καὶ γέγονεν ὡς ἀληθῶς στήλη τῷ βίῳ καὶ διήγημα μέγα, μᾶλλον δὲ παράδειγμα τῆς τῶν ἐν γενέσει εὐμεταβόλου συγχύσεως. Ὁ μὲν οὖν τὴν ἀποκεκληρωμένην ἐπικλῶσας ζωὴν ἀπελήλυθε.

1.22 Ὁ δὲ βασιλεὺς Βασίλειος τὴν τῆς βασιλείας ἐπιγνοὺς ποικιλίαν, καὶ ὡς οὐκ εὐχερὲς πρᾶγμα καὶ ῥάδιον τηλικὴν ἀρχὴν διοικεῖν, γλυκυθυμίας μὲν πάσης ἀπέιχετο, ἔτι γε μὴν καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα κόσμων καταπεφρονήκει καὶ οὔτε στρεπτοῖς ἐκόσμει τὴν δέρην, οὔτε τιάραις τὴν κεφαλὴν, ἀλλ' οὔτε περιπορφύροις χλαμύσι κατελαμπρύνετο· ἀπεδύσατο δὲ καὶ τοὺς περιττοὺς δακτυλίους, ναὶ μὴν καὶ τὰς ποικίλας τῶν ἐσθημάτων βαφάς· σύννους δὲ αἰεὶ καὶ πεφροντικῶς ἦν, ὅπως ἂν τὰ τῆς ἀρχῆς εἰς ἀρμονίαν βασιλικὴν συμβιβάσειεν. Ὑπεροπτικῶς δὲ εἶχεν οὐ τῶν ἄλλων μόνων, ἀλλ' ἤδη καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ᾧ δὲ καὶ βραχεῖάν τινα δορυφορίαν περιποιησάμενος, τῆς ὑψηλοτέρας καὶ λαμπροτέρας ὥσπερ ἐφθόνει παρασκευῆς· ἑαυτὸν γὰρ πρῶτον ἀποστενῶσας, ὡς εἰπεῖν, καὶ τῆς ὑπερόγκου ἀποστερήσας κατασκευῆς, εὐκόλως καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐχειροῦτο διὰ τῆς βραχὺ παραλλαττούσης εἰς τὸ χεῖρον ἀρχῆς. Καὶ τοῦτον μὲν χαίρειν ἀφείς ἀγρῶν τε χάρισι καὶ λουτρῶν ἀπολαύσει καὶ κυνηγεσίῳ, ὧν ἐκεῖνος ἐφρόντιζεν, ἑαυτὸν ἐπὶ τὰ δυστυχοῦντα τῶν ὀρίων ἀφήκεν, ἀνακαθᾶραι τοὺς πέριξ βαρβάρους αἰρούμενος, ὅποσοι τὰς τε ἐώους ἡμῖν λήξεις καὶ τὰς ἐσπερίους περιστοιχίζονται.

1.23τ Περὶ τῆς τοῦ Σκληροῦ μετὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ σφαγὴν δευτέρας ἀποστασίας. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐς ὕστερον ἔμελλε κατεργάσασθαι· τὸ γοῦν παρὸν ὁ Σκληρὸς αὐτὸν ἀνεῖργε τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων στρατείας, ἐφ' ἑαυτὸν ἐκείνον ἀσχολῶν. Ἀναιρεθέντος γὰρ τοῦ Φωκᾶ, τὸ μὲν ἄλλο μέρος τῆς παρατάξεως, ὅσον ἐκείνῳ καὶ πρὸ τῆς συμμίξεως ὑπέστρωτο τοῦ Σκληροῦ, τὰς ἐπ' ἐκείνῳ ἐλπίδας ἀπολωλεκότες διέστησάν τε ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὸν συνασπισμὸν πάντα διαλελύκασιν· ὁ δὲ γε Σκληρὸς καὶ ὅσοι σὺν

ἐκείνῳ φυγάδες τε ἐγένοντο καὶ αὐθις ἀνέζευξαν, ἐφ' ἑαυτῶν διαταξάμενοι καὶ ὡσπερ ἀπερρωγὸς μέρος εἰς ἰσοστάσιον τῷ Φωκᾷ τάξιν ἀποκληρωθέντες, ἀντ' ἐκείνου τῷ βασιλεῖ αὐθις Βασιλείῳ γεγόνασιν.

1.24 Οὗτος τοιγαροῦν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ τῆς τοῦ Φωκᾷ χειρὸς καὶ δυνάμεως ἐλάττων ἐδόκει, ἀλλὰ τὰ γε εἰς στρατηγικωτάτην βουλήν καὶ παράταξιν δεινότερος ἐκείνου καὶ ποικιλώτερος ἐγνωρίζετο· διὸ ταύτην τὴν ἀποστασίαν εἰς αὐθις ὠδίνας τῷ αὐτοκράτορι, ἐς χειρὰς μὲν ἐλθεῖν ἐκείνῳ καὶ συμμῖξαι οὐκ ἐδοκίμασε, τὸν δὲ στρατὸν κρατύνων καὶ προσθήκαις ἐπαύξων, βαρύτερος ἐντεῦθεν ἐδόκει τῷ βασιλεῖ· οὐ μέχρι δὲ τούτου κατεστρατήγει τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ τὰς ναῦς ἐπέχων, ὅποσαι ἐς τὴν πομπείαν ἐτύγχανον ἱκαναί, ἔτι γε μὴν καὶ τὰς τῶν ὁδῶν ἀποτειχίζων ἐλευθερίας, τὰ μὲν ὅσα ἐκεῖθεν εἰς τὰ βασιλεία ἤγετο δαψιλῶς ἀπεθησαύριζε τῷ στρατῷ, τὴν δὲ ἀπὸ τῶν βασιλείων ἐκέισε διὰ τῶν δημοσίων ἵππων προσταττομένην ἢ ἄλλως διακυβερνωμένην κατάπραξιν, πᾶσιν ἀνεῖργεν ἐπιτηρῶν ὄμμασι.

1.25 Οὐ τοίνυν θέρους ἀρξαμένη ἡ τυραννὶς εἰς τὸν καιρὸν τῆς ὀπώρας κατέληξεν, οὐδὲ κύκλος εἷς ἐνιαύσιος τὴν ἐπιβουλήν περιέγραψεν, ἀλλ' ἐπὶ πολλοῖς ἔτεσι τουτὶ διεκυμαίνεται τὸ κακόν· οἱ γὰρ ἅπαξ ὑποστρώσαντες ἑαυτοὺς τῷ Σκληρῷ καὶ συμπληρώσαντες ἐκείνῳ τὴν φάλαγγα, οὐκ ἔτι διπλοῖς ἐμερίσθησαν λογισμοῖς, οὐδὲ πρὸς τὸν βασιλέα τούτων οὐδεὶς λαθὼν ἀπηυτομόλησεν· οὕτως αὐτοὺς εἰς ἀμετάθετον γνώμην συνήρμοσεν ὁ Σκληρὸς, εὐνοίαις τε ὑπαγόμενος καὶ εὐεργεσίαις δουλούμενος, καὶ συμβιβάζων ἀλλήλοις, ἀπὸ τῆς αὐτῆς τε τούτοις σιτούμενος καὶ κοινῷ μετέχων κρατῆρος, ἐξ ὀνόματός τε καλῶν ἕκαστον καὶ δι' εὐφήμου γλώττης ποιούμενος.

1.26 Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πάσης ἐπ' αὐτὸν ἤπτετο σκέψεώς τε καὶ πράξεως, ὁ δὲ ῥᾶστα πάντα διέλυε, στρατηγικῶς ταῖς ἐκείνου βουλαῖς τε καὶ γνώμαις ἀντιπράττων καὶ ἀντιμηχανώμενος· καὶ ἐπειδὴ πάσαις ἀνάλωτον τοῦτον εἶδε λαβαῖς ὁ Βασίλειος, πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν ἀπεστάλκει σπείσασθαί τε πείθουσιν καὶ ἀπαλλαγῆναι πραγμάτων, τὰ πρῶτα μετὰ γε τοῦτον τῆς ἀρχῆς ἔχοντα. Ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα οὐκ εὐμενῶς τοῖς πράγμασιν ἄγαν ὠμίλησεν, ἔπειτα πολλοὺς ἐλίξας καθ' ἑαυτὸν λογισμοὺς καὶ τοῖς προλαβοῦσι τὰ ἐνεστῶτα συγκρίνας, καὶ τὰ μέλλοντα πρὸς ταῦτα εἰκάσας, πρὸς ἑαυτὸν τε ἀπιδῶν, τῷ γήρα καταπονούμενον, πείθεται τοῖς πεπρεσβευμένοις, καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν συλλήπτορας εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς πρεσβείας συνειληφῶς σπένδεται Βασιλείῳ ἐπὶ τούτοις, ὥστε τὸ μὲν στέφος τῆς κεφαλῆς ἀποθέσθαι καὶ ἐπισήμου μεθέσθαι χρώματος, εὐθὺς δὲ μετ' ἐκείνον ἐστάναι, καὶ τοὺς τε λοχαγωγούς καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τῆς τυραννίδος αὐτῷ ἐκοινώνησαν τὰς αὐτὰς ἔχειν ἀρχὰς καὶ τῶν αὐτῶν μέχρι παντὸς ἀπολαύειν ἀξίωμάτων, ὧν αὐτὸς τούτους ἠξίωσε, καὶ μήτε κτήσεων ἔστε ρῆσθαι ὧν τε εἶχον καὶ ὧν παρ' αὐτοῦ προσειλήφασιν, μήτε τινῶν ἄλλων τῶν προσκεκληρωμένων αὐτοῖς ἀπεστερηῆσθαι.

1.27 Ἐπὶ τούτοις ἄμφω συνεληλυθέτην, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐξεληλύθει τῆς Πόλεως ἐν τινὶ τῶν λαμπροτάτων χωρίων ὑποδεξόμενός τε τὸν ἄνδρα καὶ τὰς σπονδὰς ποιησόμενος· ὁ μὲν οὖν ὑπὸ βασιλικῇ καθῆστο σκηνῇ, τὸν δὲ Σκληρὸν πόρρωθεν εἰσῆγον οἱ δορυφοροῦντες ἅμα καὶ εἰς ὀμίλιαν τοῦ βασιλέως προσάγοντες, οὐχ ἰππότην, ἀλλὰ βάδην μετακομίζοντες· ὁ δὲ, ἅτε δὴ εὐμεγέθης, ἤδη δὲ καὶ γεγηρακῶς, προσήει χειραγωγούμενος ἐκατέρωθεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς πόρρωθεν τὸν ἄνδρα ἰδὼν, τοῖς ἀγχοῦ ἐφεστῶσι τοῦτο δὴ τὸ δημῶδες καὶ κοινὸν ἀνεφθέγγετο· «Ἴδου ὃν ἐδεδοίκεν, οὗτος χειραγωγούμενος ἰκέτης μου πρόσεισιν». Ὁ μὲν οὖν Σκληρὸς, εἴτε σπουδάσας, εἴτε ἄλλως καταφρονήσας, τὰ μὲν ἄλλα παράσημα τοῦ κράτους ἀπέθετο, οὐ μέντοιγε καὶ

τοὺς πόδας τοῦ φοινικοβαφοῦς πεδίου ἐγὺ μνωσεν, ἀλλ' ὡσπερ μέρος τῆς τυραννίδος ἑαυτῷ ἐπαφείς προσήει τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ γε Βασίλειος, καὶ πόρρωθεν ἰδὼν, ἔδυσχέρανε καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔβυσε, μὴ ἂν ἄλλως τοῦτον ἐθέλων ἰδεῖν, εἰ μὴ πάντη ἰδιωτεύσοι τῷ σχήματι· αὐτοῦ γοῦν που πρὸς τῇ τοῦ βασιλέως σκηνῇ ἀπελίττεται καὶ τὸ ἐρυθρὸν πέδιλον ὁ Σκληρὸς, καὶ οὕτως ὑπέδου τὴν στέγην.

1.28 Καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθύς ἐξανέστη ἰδὼν· καὶ ἐφιλησάτην ἄμφω ἀλλήλω, εἶτα δὴ καὶ διαλόγων πρὸς ἀλλήλους ἠψάσθη, ὁ μὲν τῆς τυραννίδος ἀπολογούμενος, καὶ αἰτίας τιθεὶς δι' ἃς ἐβουλεύσατό τε τὴν ἀποστασίαν καὶ ἔδρασε· ὁ δὲ ὁμαλῶς τὴν ἀπολογία δακρυόχρατος, καὶ ἐξ δαιμονίαν τύχην ἀναφέρων τὸ πεπραγμένον. Ὡς δὲ καὶ κοινοῦ μετείχον κρατῆρος, ὁ βασιλεὺς τὴν δεδομένην κύλικα τῷ Σκληρῷ τοῖς οἰκειοῖς προσαγαγὼν χεῖλεσι καὶ πῶν ὅσον δὴ μέτριον, αὐθις ἀντιδίδωσι τῷ ἀνδρὶ, ὑποψίας ἀπάγων καὶ τὸ τῶν σπονδῶν παραδεικνὺς ὅσιον. Εἶτα δὴ καὶ οἶον στρατηγικὸν ἄνδρα ἠρωτῆκει περὶ τοῦ κράτους καὶ ὅπως ἂν αὐτῷ ἀστασίαστος ἢ ἀρχὴ τηρηθείη· ὁ δὲ ἄρα οὐ στρατηγικὴν βουλήν, ἀλλὰ πανοῦργον εἰσηγεῖται γνώμην, καθαιρεῖν μὲν τὰς ὑπερόγκους ἀρχὰς, καὶ μηδένα τῶν ἐν στρατείαις ἔαν πολλῶν εὐπορεῖν, κατατρώχειν τε ἀδίκους εἰσπράξεις, ἵνα τοῖς ἑαυτῶν ἀσχολοῖντο οἴκοις, γυναῖκά τε εἰς τὰ βασίλεια μὴ εἰσαγαγεῖν, καὶ μηδενὶ πρόχειρον εἶναι, μήτε τῶν ἐν ψυχῇ βουλευμάτων πολλοὺς ἔχειν εἰδήμονας.

1.29 Ἐπὶ τούτοις διαλελυμένης αὐτοῖς τῆς κοινοῦ λογίας, ὁ μὲν Σκληρὸς ἐπὶ τοὺς ἀποτεταγμένους αὐτῷ ἀγροὺς ἀπιὼν καὶ ὀλίγον διαβιὸς μετήλλαξε τὴν ζωὴν· ὁ δὲ βασιλεὺς Βασίλειος τὰ τε ἄλλα κατὰ πολλὴν ὑπεροψίαν τῶν ὑπηκόων ἔδρα, καὶ οὐκ εὐνοίαις μᾶλλον ἢ φόβοις τὴν ἀρχὴν ἑαυτῷ σοβαρωτέραν ὡς ἀληθῶς διετίθετο· τοῖς δὲ ἔτεσι προστιθεὶς καὶ πείραν ἀπάντων συνειληφῶς, ἀπροσδεὴς ὡσπερ τῶν σοφωτέρων ἐτύγχανεν ὢν. Αὐτὸς γοῦν ἤρχε καὶ τῶν βουλευμάτων, αὐτὸς διετίθη καὶ τὰ στρατόπεδα· τὸ δὲ πολιτικὸν οὐ πρὸς τοὺς γεγραμμένους νόμους, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀγράφους τῆς αὐτοῦ εὐφροσύνης ἐκυβέρνα ψυχῆς· ὅθεν οὐδὲ προσεῖχε λογίοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ τούτου δὴ τοῦ μέρους, φημὶ δὲ τῶν λόγων, καὶ παντάπασιν καταπεφρονήκει. Ὅθεν καὶ θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅτι οὕτως τοῦ βασιλέως κατολιγωροῦντος τῆς περὶ τοὺς λόγους σπουδῆς, οὐκ ὀλίγη φορὰ φιλοσόφων καὶ ῥητόρων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐγένετο· μίαν δὲ λύσιν εὐρίσκω τῆς ἀπορίας μου καὶ τοῦ θαύματος ἀκριβεστάτην, ὡς εἶπειν, καὶ ἀληθεστάτην, ὅτι μὴ πρὸς ἄλλο τέλος τοὺς λόγους οἱ τότε ἄνδρες μετεχειρίζοντο, ἀλλ' ἐσπούδαζον περὶ αὐτοὺς ὡς αὐτοτελεῖς· ἀλλ' οἱ πολλοὶ παρὰ τὴν παιδείαν οὐχ οὕτω βαδίζουσιν, ἀλλὰ τὸ χρηματίζεσθαι εἰς πρώτην αἰτίαν τῶν λόγων ἀναφέρουσι, μᾶλλον δὲ διὰ τοῦτο τὰ περὶ τοὺς λόγους σπουδάζουσι, κἂν μὴ εὐθύς τὸ τέλος προσήει, ἀφίστανται τῆς ἀρχῆς. Οὗτοι μὲν οὖν ἐρρώσθων.

1.30 Ὁ δὲ λόγος αὐθις εἰς τὸν βασιλέα ἀναφερέσθω· οὗτος γὰρ, ἐπειδὴ καὶ τὸ βάρβαρον ἀνεκάθηρε, καὶ τὸ ὑπὲρ κοινῶν, ἴν' οὕτως εἶπω, παντοδαπῶς ἐχειρώσατο, οὐκ ἔτι μένειν ἐπὶ τῆς προτέρας ἠξίωσε προαιρέσεως, ἀλλὰ τὰ προὔχοντα τῶν γενῶν καθελὼν καὶ εἰς ἴσον τοῖς ἄλλοις καταστήσας, κατὰ πολλὴν εὐπέτειαν τὸ κράτος διακυβεύων ἐτύγχανε, καὶ τινα λογάδα περὶ αὐτὸν πεπονηκῶς ἀνδρῶν οὔτε τὴν γνώμην λαμπρῶν, οὔτε μὴν ἐπισήμων τὸ γένος, οὔτε τὰ ἐξ λόγους ἐς τὸ ἄγαν πεπαιδευμένων, τούτοις καὶ τὰς βασιλείους ἐπιστολάς ἐνεχείρισε, καὶ τῶν ἀπορρήτων κοινωνῶν διετέλει. Ἐπεὶ δὲ ποικίλη τότε οὐκ ἦν ἡ τῶν βασιλέων πρὸς τὰς ὑπομνήσεις ἢ δεήσεις ἀπὸ κρισίς, ἀλλ' ἀφελῆς καὶ λιτὴ (τοῦ γὰρ κομψῶς καὶ συντεταγμένως γράφειν ἢ λέγειν ἀπείχετο παντελῶς), τὰ γοῦν ἐπιόντα τῇ γλώττῃ ῥήματα ταῦτα συνείρων τοῖς γράφουσιν

ὑπηγόρευε, καὶ δεινὸν οὐδὲν ὁ λόγος εἶχεν, οὐδὲ περιεργον.

1.31 Ἀπὸ τοίνυν ὑπερηφάνου καὶ βασκάνου τύχης τὴν βασιλείαν καταβιβάσας, οὐ μόνον λείαν ἑαυτῷ τὴν ὁδὸν εὐτρέπισε τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐξαγωγὰς τῶν διδομένων ἀποφράξας χρημάτων, πολυτάλαν ἑαυτῷ τὸν ὄλβον τῆς βασιλείας πεποίηκε, τὰ μὲν μὴ διδούς, τὰ δὲ καὶ προστιθεὶς ἔξωθεν· ἐς γὰρ μυριάδας εἴκοσι ταλάντων ἔμπλεω τὰ τῶν ἀνακτόρων ταμεῖα πεποίηκε. Τὸν δὲ λοιπὸν χρηματισμὸν τίς ἂν εὐπορήσοι τῷ λόγῳ συναγαγεῖν; ὅσα γὰρ ἐν Ἰβηροσί τε καὶ Ἄραψι, καὶ ὅσα ἀποτεθησαύριστο εἰς Κελτοὺς, ὅποσα τε ἡ Σκυθῶν εἶχε γῆ, καὶ, ἵνα συντόμως εἶπω, τὸ περίξ βαρβαρικὸν, πάντα ἐς ταῦτὸ συνενηνοχῶς τοῖς βασιλικοῖς ταμεῖοις ἀπέθετο· ἀλλὰ καὶ τῶν καταστασιάντων αὐτὸν, εἶτα δὴ καθαιρεθέντων, τὴν ἐν χρήμασιν εὐδαιμονίαν ἐκεῖσε φέρων ἀπεθησαύρισε. Καὶ ἐπεὶ δὴ οὐκ ἤρκεσαν αὐτῷ αἱ τῶν κατεσκευασμένων οἴκων ὑποδοχαί, ὑπογείους ὀρύξας ἔλικας κατὰ τὰς τῶν Αἰγυπτίων σύριγγας, ἐν αὐτοῖς οὐκ ὀλίγα τῶν συνειλεγμένων ἐταμιεύσατο. Ἀπέλαυε δὲ οὐδενός, ἀλλ' οἱ πλείους τῶν λίθων τῶν τε λευκοτάτων οὐς μαργαρίτας φαμέν, καὶ τῶν διαφόροις ἀποστιλβόντων τοῖς χρώμασιν, οὐκ ἐν ταινίαις κεκόλληντο ἢ στρεπτοῖς, ἀλλ' αὐτοῦ που κατὰ γῆς ἐρριμμένοι ἐτύγχανον. Ὁ δὲ πορφυρὰν ἐσθῆτα ἠμφιεσμένος, οὐδὲ τὴν κατακόρως ὀξειαν, ἀλλὰ τὴν μέλαι ναν, μαργαρίσι τισὶ τὸ ἐπίσημον ἔχουσαν, τὰς τε προόδους ἐποιεῖτο καὶ τοῖς τέλεσιν ἐχρημάτιζεν· τὸν δὲ πλείστον τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνον στρατεύων, καὶ τὰς τε τῶν βαρβάρων ἀνείργων ἐπιδρομὰς, τὰ τε ἡμέτερα φρουρῶν ὄρια, οὐ μόνον οὐδὲν ἐξεφόρει τῶν ἀποτεθειμένων, ἀλλὰ καὶ πολλαπλάσια τὰ συνειλεγμένα ἐδείκνυε.

1.32 Ἐποιεῖτο δὲ τὰς πρὸς τοὺς βαρβάρους στρατείας οὐχ ὥσπερ εἰώθασιν οἱ πλείους τῶν βασιλέων ποιεῖν, μεσοῦντος ἐξιόντες ἕαρος καὶ τελευτῶντος θέρους ἐπαναζευγνύντες, ἀλλ' ὅρος αὐτῷ τῆς ἀναζεύξεως ἦν τὸ τοῦ σκο ποῦ τέλος, ἐφ' ᾧ καὶ τὴν κίνησιν ἐποίησατο. Ἀπεκαρτέρει δὲ καὶ πρὸς ψῦχος ἀκμάζον καὶ πρὸς ἀκμὴν θέρους, καὶ διψῶν οὐκ εὐθύς ταῖς πηγαῖς προσῆει, ἀλλ' ἦν ὡς ἀληθῶς πρὸς πᾶσαν ἀνάγκην φύσεως στερρός τε καὶ ἀδαμάντιος. Τὰ δὲ τῶν στρατοπέδων εἰς τὸ ἀκριβὲς εἰδῶς, οὐ πλήθει φημί τάξεως, οὐδὲ λόχους συνηρμοσμένους, οὐδὲ δεσμοὺς τάξεως καὶ λύσεις εὐκαίρους, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐς τὸν πρωτοστάτην καὶ τὰ ἐς τὸν ἡμιλοχίτην καὶ ὅποσα ἐστὶν ἐς τὸν κατόπιν ἀνε νεγκεῖν, εὐπετῶς τούτοις ἐν τοῖς πολέμοις ἐχρήτο· ὅθεν οὐδ' ἐπ' ἄλλοις τὴν τάξιν τούτων ἐτίθετο, ἀλλ' ἐκάστου καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν τεχνικὴν ἀγωνίαν εἰδῶς, καὶ πρὸς ὃ ἢ τῷ ἦθει ἢ τῇ παιδείᾳ συνήρμοστο, πρὸς τοῦτο συνῆγε καὶ συνεβίβαζε.

1.33 Ἦιδει δὲ καὶ ὅποσα τῶν σχημάτων τοῖς λόχοις λυσιτελεῖ, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν βιβλίων ἀναλεξάμενος, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς συντελέσας ἐκ φυσικῆς ἐπιστήμης τοῖς γινομένοις· πολεμεῖν δὲ καὶ κατὰ φάλαγγα ἴστασθαι ἐπήγ γελλε μὲν καὶ ἐποιεῖτο τὸ σχῆμα, οὐ πάνυ δὲ τὴν πρᾶξιν ἐβούλετο, τὴν ὀξειαν τροπὴν εὐλαβούμενος· ὅθεν τὰ πολλὰ λόχους ἐκάθιζε, καὶ μηχανὰς ἐποιεῖτο, καὶ ἠκροβολίζετο πόρρωθεν, τοῖς ψιλοῖς ἐπιτάττων τὴν τέχνην. Ἐς δὲ πόλεμον καθιστάμενος, καὶ τὰς τάξεις δεσμήσας τοῖς τακτικοῖς σφίγμασι, καὶ οἶον καταπυργώσας τὸ στράτευμα, καὶ συναρμόσας ταῖς ἴλαις μὲν τὸ στρατόπεδον, ταύτας δὲ τοῖς λόχοις, καὶ τούτους τοῖς καθ' ἓνα τῶν ὀπλιτῶν, οὐδενὶ προπηδᾶν ἐνετέλλετο, οὐδὲ τὸν συνασπισμὸν λύειν παρὰ πᾶσαν ἀνάγκην· εἰ δέ τις τῶν ἀκμαιοτάτων ἢ ὀξυτάτων ἄλλως ἑαυτὸν ἀποβιασάμενος πορρωτάτω τῆς φάλαγγος ἀφιππάσατο, καὶ συμμίζας τοῖς πολεμίοις τροπὴν ἐποίησατο, ἐπαναζεύξας οὐ στεφάνων οὐδ' ἀριστείων ἐτύγχανεν, ἀλλ' εὐθύς τοῦτον τοῦ τε στρατεύματος διήρει καὶ μετὰ τῶν παρανομούντων τάξας ἐτιμωρεῖτο. Μεγάλην <γὰρ> ῥοπὴν πρὸς τὸ νικᾶν

ἠγεῖτο τὴν μὴ ἀπερρωγυῖαν σύνταξιν, καὶ τούτῳ μόνῳ ἀτρέπτους τὰς τῶν Ῥωμαίων ἐνόμιζε φάλαγγας. Βαруνομένων δὲ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἐφοδείαν τῆς μάχης καὶ ἐς προὔπτον ὑβρίζοντων αὐτὸν, ὁμαλῶς οὗτος τὰς ἐπ' αὐτὸν ὀλιγωρίας ἐδέχετο, καὶ μειδιῶν ἐφ' ἰλαρῶ ἦθει εὐλογίστους ἀπεδίδου τὰς ἀποκρίσεις, ὡς· «Οὐκ ἂν ἄλλως παυσώμεθα πολεμοῦντες».

1.34 Ἀπεμέριζε δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἦθος καὶ κατάλληλον ἐδίδου καιροῖς τε μαχίμοις καὶ εἰρηνικαῖς καταστάσεσι, μᾶλλον δὲ, εἰ δεῖ τάληθές ἐρεῖν, πανουργότερος μὲν ἐν πολέμοις ἦν, ἐν δὲ εἰρήνῃ βασιλικώτερος· καὶ τὰς ὀργὰς ταμιεύων καὶ ὡσπερ ὑπὸ σποδιᾷ κρύπτων τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ, εἴ τινες ἐν τοῖς πολέμοις παρηνομήκασιν, ἀνῆπτε ταύτας καὶ ἀπεκάλυπτεν ἐπαναζεύξας εἰς τὰ βασίλεια, καὶ δεινῶς τηνικαῦτα ἐμνησικάκει τοῖς κακουργήμασι. Τὸ δὲ στερρὸν τῆς γνώμης ἐπὶ πολλοῖς μὲν ἐδείκνυεν, ἔστι δὲ ὅτε <καί> μετήλλαττεν· καὶ πολλοῖς καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἀμαρτανο μένων ἐπεξετάζων, τοῖς πλείοσιν ἠφίει καὶ τὰ τέλη τῶν πράξεων, ἢ συμπαθεία διδούς, ἢ ἄλλως ἐκείνοις προσκείμενος. Βραδέως δὲ πρὸς τινα πράξιν κεκινημένος, τὸ δόξαν οὐδαμοῦ ἐβούλετο ἀλλοιοῦν· ὅθεν οὐθ' οἷς εὐμενῆς ἦν, τούτοις, εἰ μὴ πού τις ἀνάγκη ἐπῆν, τὸ ἦθος μετήλλαττεν, οὔτε εἴ τισι πρὸς ὀργὴν ἐξερράγη ταχὺ μετεβάλλετο· ἀλλ' ἦν ἡ τῶν δοξάντων αὐτῷ διαίρεσις κατὰ τὸ μέλλον καὶ θεῖον κριτήριον.

1.35τ Περι τοῦ ἰδίου. Τὸ μὲν οὖν ἦθος αὐτῷ τοιοῦτον, τὸ δὲ εἶδος εὐγένειαν κατηγόρει φύσεως· τό τε γὰρ ὄμμα χαροπὸν καὶ λαμπρὸν, καὶ ἡ ὄφρυς οὐκ ἐπικειμένη καὶ σκυθρωπάζουσα, οὔτε θηλυπρεπῶς κατ' εὐθειαν ἐκτεταμένη γραμμὴν, ἀλλ' ὑπερκειμένη καὶ τὸ ἀγέρωχον τοῦ ἀνδρὸς ὑπεμφαίνουσα· αἱ δὲ τῶν ὄψεων ἀκτῖνες οὔτε βεβυθισμέναι πρὸς τὸ πανουργό τερον καὶ δεινότερον, οὔτε μὴν ἐκκεχυμέναι πρὸς τὸ χαυνό τερον, ἀλλ' αἴγλης ἀρρενωποῦ ἀποστίλβουσαι· τὸ δὲ πρόσωπον ζύμπαν ὡσπερ ἀπὸ κέντρου ἐς ἀκριβῆ κύκλον ἀποτετόρνυτο, καὶ δι' εὐπαγοῦς ἀυχένος καὶ ἐπιμήκους τὸ μέτριον τοῖς ὤμοις συνήρμοστο. Τὸ <δὲ> στέρνον οὔτε προ βεβλημένον καὶ οἶον ἐκκείμενον, οὔτ' αὐθις ἐγκείμενον καὶ οἶον ἀποστενούμενον, ἀλλ' ἐμμέτρως ἔχον τῶν διαστάσεων· καὶ τὰ λοιπὰ δὲ μέρη πρὸς τοῦτο συνωμολόγησαν.

1.36 Τὴν δὲ ἡλικίαν ἐλάττονα μὲν εἶχε τοῦ με τρίου, συνηρμοσμένην δὲ τοῖς ἰδίοις μέρεσι καὶ μηδαμοῦ ἐπινεύουσαν· ἀφίππῳ μὲν οὖν εἴ τις ἐντετυχῆκει αὐτῷ, καὶ πρὸς ἐνίους ἂν εἶχε παραβαλεῖν, ἰπαζομένῳ δὲ, τὸ κατὰ πάντων ἐδίδου ἀσύγκριτον· ἐντετύπωτο γὰρ τῇ ἔδρᾳ κατὰ τοὺς τῶν ἀγαλμάτων τύπους ὅσα ἐς τοιοῦτον σχῆμα οἱ ἀκριβεῖς πλάσται συνήρμοσαν, καὶ τὸν τε χαλινὸν τῷ ἵππῳ διδούς καὶ ἐπιρράσσω, ὄρθιος καὶ ἀκλινῆς ἦν κατὰ τε πρανῶν ὁμοίως καὶ κατ' ὀρθίων φερόμενος, αὐθίς τε ἀνείρ γων καὶ ἀνασειράζων τὸν ἵππον ὑποῦ ἥλλετο οἶον ἐπτε ρωμένος, καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος πρὸς τε τὸ ἄναντες καὶ πρὸς τὸ κάταντες ἦν. Γηράσαντι δὲ οἱ τὸ μὲν ὑπὸ τὸν ἀνθερεῶνα ἐψίλωτο γένειον, τὸ δ' ὅσον ἀπὸ τῆς γένυος κατακέχυτο, δασεῖά τε ἢ θριξ ἐγεγόνει καὶ πολλὴ περίξ περιεπεφύκει, ὅθεν καὶ ἐκατέρωθεν περιελιχθεῖσα ἐς κύκλον ἀπηκριβώθη καὶ ἐδόκει πάντοθεν γενειάσκειν. Εἰώθει γοῦν πολλάκις ταύτην περιελίττειν, καὶ μάλιστα ὅποτε τῷ θυμῷ διαπυρούμενος ἦν, καὶ ἄλλως δὲ χρηματίζων καὶ ἐς ἐννοίας ἀνακινῶν ἑαυτὸν ἐχρήτο τῷ σχήματι· τοῦτό τε οὖν ἐποίει θαμὰ, καὶ τῷ τῆς χειρὸς ἐκκειμένῳ ἀγκῶνι τοῖς κενεῶσι τοὺς δακτύλους ἐπέβαλλεν. Ὁμίλει δὲ οὐκ ἐπιτροχάδην, οὐδὲ ἀποτορνεύων τοὺς λόγους, οὐδὲ ἐς περι ὁδους ἀπομηκύνων, ἀλλὰ περικόπτων καὶ κατὰ βραχὺ ἀνα παύων, καὶ ἀγροικικῶς μᾶλλον ἢ ἐλευθερίως· ὁ δὲ γέλως αὐτῷ καγχασμὸν εἶχε καὶ τῷ παντὶ συνεβράσσετο σώματι.

1.37 Οὗτος ὁ βασιλεὺς μακροβιώτατος δοκεῖ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους

αὐτοκράτορας γεγενῆσθαι· ἀπὸ μὲν γὰρ γεννήσεως ἄχρις εἰκοστοῦ χρόνου τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ Φωκᾷ Νικηφόρῳ καὶ τῷ μετ' ἐκεῖνον Ἰωάννῃ τῷ Τζιμισκῇ συνεβασίλευσεν ὑποκείμενος, εἶτα δὴ δύο πρὸς τοῖς πενήκοντα ἔτεσι τὴν αὐτοκράτορα ἔσχεν ἀρχήν. Ἐβδομηκοστὸν οὖν καὶ δευτέρον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγων μεταλλάττει τὸν βίον.

2.τ ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Η΄

2.1 Τελευτήσαντος Βασιλείου εἰς τὴν αὐτοκράτορα περιωπὴν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ἐπάνεισι, πάντων αὐτῷ παρακεχωρηκότων τῆς ἐξουσίας· ἐπεὶ καὶ ὁ βασιλεὺς Βασίλειος τελευτῶν μετακαλεῖται τοῦτον εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐγχειρίζει τοὺς οἴακας. Οὗτος ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἔχων τῆς ἡλικίας τὴν τῶν ὄλων ἀναλαμβάνει διοίκησιν· ἦθους δὲ μαλακωτάτου τυχὼν καὶ ψυχῆς πρὸς πᾶσαν ρεούσης ἀπόλαυσιν, εἶτα καὶ τοὺς βασιλικοὺς θησαυροὺς ἔμπλεως χρημάτων ἐφευρηκῶς, καταχρήται τῇ γνώμῃ, καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἐκδίδωσιν ἑαυτόν.

2.2 Τοῦτον τὸν ἄνδρα ὑπογράφων ὁ λόγος τοιοῦτον ἐκδίδωσι· ῥάθυμος ἦν τὴν γνώμην, καὶ οὐ πάνυ περὶ τὴν ἡγεμονίαν σπουδάζων, ἄλκιμος δὲ ὢν περὶ τὸ σῶμα, δειλὸς ἦν τὴν ψυχὴν· γηραιὸς δὲ ἤδη γενόμενος καὶ μηκέτι πολεμεῖν δυνάμενος, πρὸς πᾶσαν δύσφημον ἐξετραχύνετο ἀκοήν· καὶ τὸ μὲν περίξ βαρβαρικὸν ὑποκινούμενον καθ' ἡμῶν, ἀξιώμασιν ἀνεῖργε καὶ δωρεαῖς, τοὺς δὲ τῶν ὑπηκόων στασιάζοντας δεινῶς ἐτιμωρεῖτο· κἂν ὑπέιληφέ τινα τολμητῖαν ἢ στασιώδη, πρὸ τῆς πείρας τὴν τιμωρίαν ἐπῆγεν, οὐκ εὐνοίαις τοὺς ὑπὸ χεῖρα δουλούμενος, ἀλλὰ παντοδαπαῖς βασάνων κακώσεσιν· ὀξύρροπος εἰ καὶ τις ἄλλος ἦν, θυμοῦ τε ἡττων, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀκοήν εὐπαραδέκτος, μάλιστα δὲ πάντων οὓς βασιλειῶντας ὑπώπτευε, καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμωρεῖτο δεινῶς, οὐ τὸ νῦν ἀνείργων, οὐδὲ περιγράφων αὐτοὺς, οὐδ' ἀπροΐτους ποιούμενος, ἀλλ' εὐθύς σιδήρῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀρυττόμενος· ταύτην δὲ τὴν κόλασιν πᾶσιν ἀπεμέτρει, κἂν ὁ μὲν μείζονα, ὁ δὲ ἐλάττονα ἀμαρτάνειν ἔδοξε, καὶ ὁ μὲν ἔργου ἡπτετο, ὁ δὲ μέχρι φήμης προέβαινεν· οὐ γὰρ ἐφρόντιζεν ὅπως ἂν ἀναλόγους τὰς τιμωρίας ἀποδώσει τοῖς ἀμαρτήμασιν, ἀλλ' ὅπως ἂν ἑαυτὸν ἐλευθερώσειε τῶν ὑποψιῶν· ἐδόκει δὲ αὐτῷ καὶ ἡ τοιαύτη βᾶσανος κουφοτάτη τῶν ἄλλων· διότι δὲ τοὺς τιμωρουμένους ἀπράκτους ἐποίει, ταύτη μᾶλλον ἐχρήτο· προέβη δὲ οὕτω ποιῶν ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ ἄχρι τῶν τελευταίων· ἐξέτεινε δὲ τὸ κακὸν καὶ ἐνίοις τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων, οὐδὲ ἀρχιερωσύνης ἐφεύρατο· ἅπαξ γὰρ κατάφορος τῷ θυμῷ γεγονῶς, δυσανάκλητος ἦν καὶ δυσήκοος πρὸς πᾶσαν παραίνεσιν· οὕτω δὲ δύσσοργος ὢν, οὐδὲ τοῦ συμπαθοῦς ἦθους ἀπώκιστο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἐδυσωπεῖτο καὶ τοῖς ἐλεεινολογουμένοις ἐξευμενίζετο· τὴν δὲ ὀργὴν οὐκ ἔμμονον εἶχεν, ὥσπερ ὁ ἀδελφὸς Βασίλειος, ἀλλὰ ταχὺ μετεβάλλετο· καὶ ἐφ' οἷς ἐποίει δεινῶς κατεβάλλετο· ἀμέλει κἂν τις αὐτῷ φλεγμαίνοντα κατέσβεσε τὸν θυμὸν, ἀπείχετό τε τοῦ τιμωρεῖν καὶ χάριτας ὠμολόγει τῷ κεκωλυκότη· εἰ δὲ μηδὲν ἐγεγόνει τὸ ἀντικείμενον, ἀπέσκηπτε μὲν αὐτῷ ὁ θυμὸς ἐπὶ τι κακὸν, ὁ δ' εὐθύς ἀκούσας ἠνιάτο καὶ τὸν τετιμωρημένον συμπαθῶς ἠγκαλίζετο καὶ δάκρυα τῶν ὀμμάτων ἠφίει καὶ ἀπελογεῖτο ἐλεεινοῖς ῥήμασιν.

2.3 Εὐεργετῖν δὲ πάντων μᾶλλον βασιλέων ἠπίστατο, πλήν οὐκ ἐπεμίγνυε τῇ χάριτι ταύτη τὴν τῆς δικαιοσύνης ἰσότητα, ἀλλὰ τοῖς μὲν περὶ ἑαυτὸν πάσας θύρας εὐεργετημάτων ἀνέωγε καὶ ὡς ψάμμον αὐτοῖς τὸν χρυσὸν ἐθησαύριζε, τοῖς δὲ πόρρω ἐλάττονα τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐδείκνυεν. Ὀικειοῦντο δὲ αὐτῷ τῶν ἄλλων μάλιστα οὓς

ἐκ πρώτης ἡλικίας τῶν παιδογόνων ἀφελὼν μορίων κατευναστήρας καὶ θαλαμηπόλους ἐκέκτητο· ἦσαν δὲ οὗτοι οὔτε τῆς εὐγενοῦς, οὔτε τῆς ἐλευθέρας τύχης, ἀλλὰ τῆς ἐθνικῆς καὶ βαρβάρου· παιδείας τε τῆς παρ' ἐκείνου τετυχηκότες καὶ ἐς τὸ ἐκείνου ἦθος μεταβαλόντες ὑπὲρ τοὺς ἄλλους αἰδοῦς τε πλείονος καὶ τιμῆς ἡξιοῦντο· καὶ οὗτοι δὲ τῆ γνώμη τὸ τῆς τύχης αἴσχος ἐκάλυψαν· ἐλευθέριοι τε γὰρ ἦσαν καὶ ἀφειδεῖς χρημάτων, καὶ εὐεργετῆσαι πρόθυμοι, καὶ τὴν ἄλλην καλο κάγαθίαν ἐπιδεικνύμενοι.

2.4 Οὗτος ὁ βασιλεὺς νέαν ἔτι ἄγων τὴν ἡλικίαν, ὅποτε ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ Βασίλειος ἐγκρατὴς ἐγεγόνει τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς, ἄγεται γυναῖκα ἑαυτῶ τῶν εὐγενῶν τε καὶ σεμνοτάτων, Ἑλένην ὄνομα, θυγατέρα Ἀλυπίου ἐκείνου τοῦ πάνυ, τῷ τότε χρόνῳ πρωτεύοντος. Ἦν δὲ ἡ γυνὴ καὶ τὴν ὥραν καλὴ, καὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὴ, καὶ τίκει τῷ βασιλεῖ θυγατέρας τρεῖς, ἐφ' αἷς μεταλλάττει τὸν βίον· ἡ μὲν οὖν ἀπῆλθε τὸν δεδομένον χρόνον πληρώσασα, αἱ δὲ ἐπὶ τοῖς βασιλείοις αὐτοῖς βασιλικῆς ἡξιοῦντο καὶ ἀνατροφῆς καὶ παιδείσεως. Ταύτας ἡγάπα μὲν καὶ ὁ βασιλεὺς Βασίλειος καὶ δεινῶς ἔστεργεν, οὐδὲν δὲ τι γενναϊότερον περὶ τούτων ἐφρόντισεν, ἀλλὰ τῷ ἀδελφῷ τὸ κράτος φυλάττων ἐπ' ἐκείνῳ τὴν περὶ τούτων φροντίδα ἔθετο.

2.5 Τούτων δὴ τῶν θυγατέρων ἡ μὲν πρεσβυτέρα οὐ πάνυ τι πρὸς τὸ γένος ἀνέφερον· ὀμαλωτέρα γὰρ τὸ ἦθος ἦν καὶ τὴν γνώμην ἀπαλωτέρα, κάλλους τε μέσως ἔχουσα· διέφθαρτο γὰρ ἐξ ἔτι παιδὸς οὔσης, λοιμικοῦ ταύτην κατασχόντος νοσήματος· ἡ δὲ μετ' ἐκείνην καὶ μέση, ἦν καὶ αὐτὸς ἤδη γεγηρακυῖαν ἐθεασάμην, καὶ τὸ ἦθος βασιλικωτάτη, καὶ τὸ εἶδος λαμπροτάτη, καὶ τὴν γνώμην μεγαλοπρεπεστάτη τε καὶ αἰδέσιμος, περὶ ἧς ἐν τοῖς ἰδίοις λόγοις ἐρῶ ἀκριβέστερον, νῦν γὰρ ἐπιτρέχω τὸν περὶ αὐτῶν λόγον· ἡ δὲ μετ' ἐκείνην καὶ τρίτη, εὐμήκης μὲν τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν γλῶτταν σύντομος τε καὶ ἐπιτρόχαλος, τὴν δὲ ὥραν ἐλάττων τῆς ἀδελφῆς. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ θεῖος Βασίλειος οὐδὲν περὶ τούτων φρονήσας βασιλικώτερον ἀπελήλυθεν· ὁ δὲ πατὴρ, ἀλλ' οὐδὲ οὗτος ὅτε τὴν αὐτοκράτορα ἡγεμονίαν ἀνείληφε, συνετώτερον περὶ αὐτῶν ἐβουλεύσατο, εἰ μὴ περὶ τῆς μέσης καὶ βασιλικωτέρας πρὸς τῷ τέλει τοῦ ζῆν γεγυῶς, περὶ οὗ προῖων ὁ λόγος ἐρεῖ. Ἄλλ' αὕτη μὲν καὶ ἡ τρίτη τῶν ἀδελφῶν ἔστεργον τὰ δόξαντα τῷ θεῷ καὶ τῷ πατρὶ, καὶ οὐδὲν τι πλέον περιειργάζοντο· ἡ δὲ πρεσβυτέρα, Εὐδοκία ταύτη τὸ ὄνομα, εἴτε ἀπογνοῦσα τὸ κράτος, εἴτε τὰ κρείττω ποθήσασα, ἀξιοῖ τὸν πατέρα καθοσιῶσαι αὐτὴν τῷ Θεῷ· ὁ δὲ αὐτίκα πείθεται, καὶ ὥσπερ ἀπαρχὴν καὶ ἀνάθημα τῶν αὐτοῦ σπλάγχχνων τὴν παῖδα τῷ Κρείττονι δίδωσι· περὶ δὲ τῶν ἐτέρων ἀπορρήτως εἶχε τὰς γνώμας· ἀλλὰ μήπω περὶ τούτων.

2.6 Ὁ δὲ λόγος χαρακτηρίζετω τὸν αὐτοκράτορα, μηδὲν τι τοῦ πεφυκότος ἢ προστιθεῖς ἢ καθυφεῖς. Ἐπεὶ γὰρ εἰς ἑαυτὸν τὸ πᾶν τῆς διοικήσεως ἀνηρτήσατο, οὐχ οἷός τε δὴ ἦν φροντίσιν ἑαυτὸν καταδαπανᾶν, ἀνδρῶν τοῖς λογιωτέροις ἐγχειρίσας τὰ πράγματα, αὐτὸς τὸ μὲν ὅσον ἐς τὸ χρηματίζει πρέσβευσιν ἢ ἄλλο τι τῶν ῥάστων διοικήσασθαι, προῦ κάθητο μάλα βασιλικῶς, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐπὶ τὸ λέγειν ἀφιεῖς πᾶσαν κατέπληττεν ἀκοῆν, ἐπιχειρῶν τε καὶ ἐπὶ θυμούμενος. Γράμματα μὲν γὰρ οὐ πολλὰ μεμαθήκει, ἀλλὰ βραχὺ τι καὶ ὅσον ἐς παῖδας ἀνήκει τῆς ἑλληνικῆς μετέσχε παιδείας· φύσεως δὲ περιδεξίου τετυχηκῶς καὶ χαριεστέρας, καὶ γλῶτταν εὐτυχῆσας ἀβρὰν περὶ τοὺς λόγους καὶ καλλιρρήμονα, οὐς ἀπὸ ψυχῆς ἐγέννα λογισμοὺς λαμπρᾶ τῇ γλῶττι ἐμαίευσεν· ἀμέλει καὶ ἐνίας τῶν βασιλείων ἐπιστολῶν αὐτὸς ὑπηγόρευεν (ἐφιλοτιμεῖτο γὰρ περὶ τούτου), καὶ πᾶσα χεὶρ ὀξεῖα ἠττάτο τοῦ τάχους τῶν ὑπηγορευμένων, καίτοι γε τοσοῦτους καὶ τηλικούτους ὑπογραμματέας ὀξυγράφους εὐτύχησεν, ὁποῖους ὀλιγάκις ὁ βίος εἶδεν· ὅθεν πρὸς τὸ τάχος τῶν λεγομένων

ἀποναρκοῦντες, σημείοις τισὶ τὸ πλῆθος τῶν τε ἐννοιῶν καὶ τῶν λέξεων ἀπεσήμαινον.

2.7 Εὐμεγέθης δὲ ὢν τὸ σῶμα, ὡς εἰς ἔννατον πόδα ἀνεστηκέναι, ἔτι καὶ ῥωμαλεώτερον εἶχε τῆς φύσεως· ἔρρωτό τε αὐτῷ ἡ γαστήρ, καὶ πρὸς τὰς ὑποδοχὰς τῶν τροφῶν ἡ φύσις ἠτοίμαστο· καρυκεῦσαι δὲ δεινότητος ἐγεγόνει, χροιαῖς τε καὶ ὄσμαῖς τὰ παρατεθειμένα καταχρωννύς καὶ πᾶσαν φύσιν πρὸς ὄρεξιν ἐκκαλούμενος. Ἥττητο δὲ καὶ γαστρός καὶ ἀφροδισίων, ὅθεν αὐτῷ καὶ περὶ τὰ ἄρθρα ἄλγημα ἐγεγόνει, μᾶλλον δὲ τῷ πόδε κεκάκωτο ἐς τοσοῦτον, ὥστε μὴ βαδίζειν δύνασθαι· ὅθεν οὐδέ τις αὐτὸν εἶδε μετὰ τὴν αὐτοκράτορα ἡγεμονίαν θαρσούντως τοῖς ποσὶ πρὸς τὴν κίνησιν χρώμενον· ἐφ' ἵππου δὲ ὀχηθεὶς ἀσφαλῶς ἤδραστο.

2.8 Μάλιστα δὲ ἐμεμῆνει περὶ τε τὰ θέατρα καὶ ἵπποδρομίας καὶ ἐσπούδαζε περὶ ταῦτα, ἀντιδιδούς ἵππους καὶ ἀντιζευγνύς, καὶ περὶ τὰς ἵππαφέσεις φροντίζων· ὅθεν ἀμεληθείσης πάλαι τῆς γυμνοποδίας οὗτος αὐθις ἐφρόντιζε καὶ ἐπανήγαγεν εἰς τὸ θέατρον, οὐχ ὡς βασιλεὺς θεωρῶν, ἀλλ' ὡς τῷ ἀντικειμένῳ μέρει ἀντίτεχνος· ἐβούλετο δὲ μὴ ὡς βασιλέως ἠττᾶσθαι τοὺς ἀντιπίπτοντας, ἀλλὰ δεινῶς ἀπομάχεσθαι, ἵνα νικῶν τούτους λαμπρότερον. Ἐστωμύλλετο δὲ καὶ περὶ τὰς ἔριδας, καὶ πρὸς τὰ τῶν πολιτῶν ἔθνη ἀνεκέκρατο. Θεάτρων οὖν ἤττητο, καὶ οὐδὲν ἤττον καὶ κυνηγεσίῳ, ἔνθα δὴ καὶ καύματος κρείττων ἦν, καὶ ψύχους ἐκράτει, καὶ πρὸς δίψος ἀντέτεινεν· μάλιστα δὲ πρὸς θῆρας ἀπομάχεσθαι δεινότητος ἦν· διὰ ταῦτα οὖν τοξεύειν τε ἐμεμαθήκει, καὶ ἀφιέναι δόρυ, καὶ ξίφος ἐπιδεξίως σπάσασθαι, καὶ ἐπιτετευγμένως ἀποτοξεῦσαι.

2.9 Τῶν δὲ τῆς βασιλείας πραγμάτων τοσοῦτον ἡμέλει, ὅσον περὶ πεττούς καὶ κύβους ἐσπούδαζεν· οὕτω γὰρ ἤττητο ταύτης τῆς παιδείας καὶ ἐπὶ τοσοῦτον περὶ ταύτην ἐμεμῆνει, ὥστε καὶ πρέσβων ἐφεστηκόντων ἀμελεῖν, εἰ ταύτην ζυνεῖ χετο, καὶ τῶν ἄλλως ἀναγκαιοτέρων καταφρονεῖν, ἡμέρας τε ζυνήπτε νυξί, καὶ πολυβορώτατος ὢν τροφῆς ἀπέιχετο παντάπασιν, ὅποτε κυβεύειν ἐβούλετο. Οὕτω γοῦν αὐτὸν τὸ κράτος διαπεττεύοντα ὁ θάνατος κατειλήφει, καὶ τὸν ἀναγκάσιον τῆς φύσεως μαρασμὸν τὸ γῆρας αὐτῷ ἐπήνεγκεν· ὅθεν ἐπειδὴ τελευτᾶν ἐγνώκει, εἴτε τοῖς συμβούλοις πεισθεὶς εἴτε ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ δέον ἐγνωκῶς διαπράξασθαι, περὶ τοῦ διαδεξομένου τὸ κράτος διηρευνᾶτο, ὧ καὶ τὴν μέσην τῶν θυγατέρων κατεγγυήσασθαι ἔμελλε· μήπω δὲ πρὸ τούτου πρὸς τινὰ τῶν τῆς συγκλήτου βεβαιότερον ἐπερείσας τὸν νοῦν, δυσδιάκριτον τότε τὴν κατὰ λογισμὸν εἶχεν ἐπιλογίην.

2.10 Ἦν δέ τις ἀνὴρ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰ πρῶτα μὲν τῆς συγκλήτου καὶ ἐς τὸ τοῦ ἐπάρχου ἀξίωμα ἀναχθεὶς (βασιλῆος δὲ αὕτη ἀρχή, εἰ μὴ ὅσον ἀπόρφυρος), γυναῖκα δὲ γήμας ἐξ ἔτι παιδός, καὶ διὰ ταῦτα οὐ πάνυ πρόσφορος τῷ κράτει δοκῶν· τὸ μὲν γὰρ ὅσον ἐς γένος καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν ἄλλων ὑπῆρχε καταλληλότερος, τὸ δ' ἐπὶ τῇ γυναικὶ ἀφιλόσοφόν τι ὁ ἀνὴρ εἶχε, καὶ πρὸς βασιλέως κῆδος ἔχων τι ἀπὸ τούτου τοῖς πολλοῖς πρόσαντες· εἶχε μὲν οὕτω τὰ περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ἐπειδὴ μὴ ἐδίδου ὁ καιρὸς αὐτῷ βούλευμα πλεῖον, ἀλλὰ τὸ ἀγχοῦ τοῦ θανάτου εἶναι ἀφήρει αὐτὸν τὴν ἀκριβεστέραν ἐπίσκεψιν, τῶν ἄλλων ἀπάντων κατεγνωκῶς ὡς οὐκ ἀξίων κήδους βασιλικοῦ, ἐπὶ τοῦτον τὸν ἄνδρα ὅλοις ἰστίοις τοῦ λογισμοῦ φέρεται· τὴν δὲ γυναῖκα ἀντικειμένην εἰδὼς τῷ βουλευμάτι, σκήπτεται μὲν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ὄργην βαρὺ τᾶτην καὶ ἀπαραίτητον, καὶ πέμπει τοὺς ἐκεῖνον μὲν δεινῶς τιμωρήσοντας, ἐκείνην δὲ τῆς κοσμικῆς ζωῆς ἀποσπᾶ σοντας· ἡ δὲ οὐκ εἰδυῖα τὸ ἀπόρητον τοῦ βουλευμάτος, οὐδὲ τὸ προσωπεῖον γνωρίσασα τῆς ὄργης, εὐθὺς ἑαυτὴν πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ἐπιδίδωσι. Καὶ ἡ μὲν τὰς τε τρίχας ἀποτμηθεῖσα καὶ ἐσθήτα μεταμφιεσαμένη τὴν μέλαιναν, ἐπὶ τι καταγώγιον μετατίθεται, ὁ δὲ Ῥωμανὸς (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ

άνδρι) ἐπὶ τὰ βασιλεία πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως κῆδος ἀνα λαμβάνεται· καὶ ἡ καλλίστη τῶν τοῦ Κωνσταντίνου θυγα τέρων ὁμοῦ τε ὀπτάνεται τούτῳ καὶ εἰς βασιλικὴν συμβίῳ σιν ἄγεται· Ὁ δὲ γε πατήρ, τοσοῦτον ἐπιζήσας ὅσον αἰσθέσθαι τῆς συνοικήσεως, μεταλλάττει τὸν βίον, τῷ κηδεστῇ Ῥωμανῷ τὸ κράτος καταλιπών.

3.τ ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΡΩΜΑΝΟΣ Γ΄

3.1 Γίνεται λοιπὸν αὐτοκράτωρ ὁ ἐκείνου γαμβρὸς Ῥωμανὸς τὴν τοῦ Ἀργυροπώλου κλησιν ἐκ τοῦ γένους λαχών. Οὗτος τοίνυν ὁ Ῥωμανὸς, ὡσπερ ἀρχὴν περιόδου τὴν ἡγεμονίαν οἰηθεὶς, ἐπειδὴ ἐς τὸν πενθερὸν Κωνσταντῖνον τὸ βασιλείον γένος ἀπετελεύτησεν ἐκ Βασιλείου τοῦ Μακε δόνος ἡργγμένον, εἰς μέλλουσαν ἀπέβλεπε γενεάν· ὁ δὲ ἔμελ λεν ἄρα οὐ μόνον ἑαυτῷ περιγράψειν τὸ κράτος, ἀλλὰ καὶ βραχύν τινα ἐπιβίωσας χρόνον, καὶ τοῦτον νοσερὸν, ἀθρόον τὴν ψυχὴν ἀπορρήξασθαι, περὶ οὗ δὴ προῖων ὁ λόγος δηλώσει σαφέστερον. Ἡ δὲ ἐντεῦθεν τῆς ἱστορίας γραφὴ ἀκριβεστέρα τῆς προλαβούσης γενήσεται· ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς Βασίλειος ἐπὶ νηπίῳ μοι τετελεύτηκεν, ὁ δὲ γε Κωνσταντῖνος ἄρτι τὰ πρῶτα τελουμένῳ μαθήματα· οὔτε γοῦν παρεγενόμην αὐτοῖς, οὔτε ἡκροασάμην λαλούντων, εἰ δὲ καὶ ἐωράκειν οὐκ οἶδα, οὔπω μοι τῆς ἡλικίας ἐς κατοχὴν μνήμης διωργανωμένης· τὸν δὲ γε Ῥωμανὸν καὶ τεθέαμαι, καὶ ἅπαξ ποτὲ προσωμίλησα· ὅθεν περὶ ἐκείνων μὲν ἐξ ἐτέρων τὰς ἀφορμὰς εἰληφῶς εἶρηκα, τοῦτον δὲ αὐτὸς ὑπο γράφω, οὐ παρ' ἐτέρῳ μεμαθηκῶς.

3.2 Ἦν μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ καὶ λόγοις ἐντεθραμμένος ἑλλη νικοῖς καὶ παιδείας μετεσχηκῶς ὄση τοῖς Ἰταλῶν λόγοις ἐξήρτυτο, ἀβρός τε τὴν γλῶτταν καὶ τὸ φθέγμα ὑπόσεμνος, ἥρως τε τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ πρόσωπον ἀτεχνῶς ἔχων βασιλείον. Πολλαπλάσια δὲ ὤετο εἰδέναι ὧν περ ἐγίνωσκεν· βουλόμενος δὲ ἐς τοὺς ἀρχαίους Ἀντωνίνους ἐκείνους, τὸν τε φιλοσοφώτατον Μάρκον καὶ τὸν Σεβαστὸν, ἀπεικάσαι τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν, δυοῖν τούτων ἀντείχετο, τῆς τε περὶ τοὺς λόγους σπουδῆς καὶ τῆς περὶ τὰ ὄπλα φροντίδος· ἦν δὲ θατέρου μὲν μέρους τέλος ἀδαῆς, τῶν δὲ λόγων τοσοῦτον μετεῖχεν, ὅσον πόρρω τοῦ βάθους καὶ ἐπιπόλαιον· ἀλλὰ τὸ οἶεσθαι καὶ τὸ πλεῖον τοῦ τῆς ψυχῆς μέτρου συντείνειν ἑαυτὸν, ἐν τοῖς μεγίστοις τοῦτον ἠπάτησεν. Ἀμέλει καὶ εἴ που σπινθήρες τινες σοφίας ὑπὸ σποδιᾷ παρεκρύπτοντο, ἀνεχώννυε, καὶ πᾶν γένος κατέλεγε, φιλοσόφους φημί καὶ ῥήτορας καὶ τοὺς ὅσοι περὶ τὰ μαθήματα ἐσπουδάκασιν ἢ μᾶλλον σπουδάσαι ὤήθησαν.

3.3 Βραχεῖς γὰρ ὁ τῆνικαῦτα χρόνος λογίους παρέτρεφε, καὶ τούτους μέχρι τῶν Ἀριστοτελικῶν ἐστηκότας προθύρων, καὶ τὰ Πλατωνικὰ μόνον ἀποστοματίζοντας σύμβολα, μηδὲν δὲ τῶν κεκρυμμένων εἰδότας, μηδ' ὅσα οἱ ἄνδρες περὶ τὴν διαλεκτικὴν ἢ τὴν ἀποδεικτικὴν ἐσπουδάκασιν· ὅθεν τῆς ἀκριβοῦς οὐκ οὔσης κρίσεως, ἢ περὶ ἐκείνους ψῆφος ἐψεύδετο· αἱ μὲν οὖν τῶν ζητημάτων προβολαὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων λογίων προετείνοντο, τῶν δὲ ἀπορουμένων τὰ πλείω ἄλυτα καθεστήκει· ἐζητεῖτο γὰρ πως ὁμοῦ καὶ ἀμιξία καὶ σύλληψις, παρθένος τε καὶ τόκος, καὶ τὰ ὑπὲρ φύσιν διηρευνῶντο· καὶ ἦν ὁρᾶν τὸ βασιλείον σχῆμα μὲν φιλόσοφον περιεκείμενον, ἦν δὲ προσωπεῖον τὸ πᾶν καὶ προσποιήσις, ἀλλ' οὐκ ἀληθείας βάσανος καὶ ἐξέτασις.

3.4 Βραχὺ δὲ τῶν λόγων ἀφέμενος, αὐθις καὶ ταῖς ἀσπίσι προσῆει, καὶ ἐς κνημίδας καὶ θώρακας ἐπένευεν αὐτὸν ὁ διάλογος, καὶ ἡ ἐπιχείρησις ἅπαν ἐλείν τὸ βάρβαρον ὅσον τε ἐῶν καὶ ὅσον ἐσπέριον· ἐβούλετο δὲ τοῦτο οὐ λόγοις δουλοῦν, ἀλλ' ὀπλοῖς τυραννεῖν. Ἡ τοίνυν τοῦ βασιλέως περὶ ἄμφω ῥοπή, εἰ μὴ οἴησις καὶ προσποιήσις

ἦν, ἀλλ' ἀληθεστάτη κατάληψις, μέγα τι ἔλυσιτέλησε <ἄν> τῷ παντί. ὅθεν οὐδὲν πλέον τῶν ἐγχειρήσεων ἔδρασε, μᾶλλον μὲν οὖν ταῖς ἐλπίσιν ὑψώσας τὰ πράγματα, ταῖς πράξεσιν, ἴν' οὕτως εἶπω, ἄθρόον κατέβαλεν. Ἄλλ' ὁ λόγος, πρὶν ἢ τὰ περὶ ἐκεῖνον στῆσαι προπύλαια, τὸ τοῦ παντός τέλος ὑπὸ προθυμίας ἀπεσχεδίασεν· ἐπαναγέσθω οὖν ἐπὶ ταύτην ἤδη τοῦ περὶ ἐκεῖνον κράτους τὴν γένεσιν.

3.5 Ἐπειδὴ γὰρ ἠξιώθη τοῦ διαδήματος, παρὰ τοὺς ἄλλους κριθεὶς, αὐτὸς τε πολυετῆς ἔσεσθαι ἠπατάτο τῇ βασιλείᾳ, τοῖς περὶ τοῦτο πειθόμενος μάντεσι, καὶ γένος καταλείπειν εἰς πολλὰς ἀρκέσον διαδοχὰς, καὶ οὐδὲ τοσοῦτον διαβλέπειν ἐδόκει ὡς ἡ τοῦ Κωνσταντίνου θυγάτηρ, ἣ συνῶ κησεν εἰς τὸ κράτος ἀναρρηθεὶς, τὸν τοῦ κύειν ὑπερاناβε βῆκει χρόνον καὶ τὴν νηδὺν ἤδη ξηρὰν εἶχεν πρὸς τέκνων γονὴν (πεντηκοστὸν γὰρ ἔτος εἶχε τῆς ἡλικίας ὀπηνίκα κατηγγυήθη τῷ Ῥωμανῶ). Ἄλλ' ὅπερ ἐβούλετο καὶ πρὸς τὴν φυσικὴν ἀδυναμίαν ἐρρωμενέστερον εἶχε τοῖς λογισμοῖς· ὅθεν οὐδὲ τῷ αἰτίῳ μόνῳ τοῦ κύειν προσεῖχε τὸν νοῦν, ἀλλὰ τοῖς αὐχοῦσι σβεννύειν τὴν φύσιν καὶ αὐθις ἐπεγείρειν οὐδὲν ἦττον προσέκειτο, ἀλείμμασί τε καὶ τρίμμασιν ἑαυτὸν ἐδίδου καὶ τῇ γυναικὶ προσέταττεν· ἢ δ' ἔτι καὶ πλέον ἐποίει, τελουμένη τὰ πλείω, καὶ ψηφίδας τινὰς προσαρμοζομένη τῷ σώματι, προσαρτῶσά τε ἑαυτὴν προσαρτήμασι καὶ ἄμμασι περιδέουσα καὶ τὴν ἄλλην φλυαρίαν περὶ τὸ σῶμα ἐπιδεικνυμένη. Ὡς δ' οὐδαμοῦ τὸ ἐλπίζομενον κατεφαίνετο, τούτου τε ἀπεγνώκει ὁ βασιλεὺς, καὶ τῇ βασιλίδι ἔλαττον προσεῖχε τὸν νοῦν· ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ τὴν γνώμην ὑπονωθέστερος καὶ διερρηκῶς τὴν ἔξιν τοῦ σώματος (πλέον γὰρ ἢ δέκα ἔτεσι τὴν τῆς βασιλίδος ἡλικίαν ὑπεραναβε βῆκει).

3.6 Φιλοτιμώτατος δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ κράτους γενόμενος, καὶ λαμπρότερος τῶν πλείστων αὐτοκράτορων ἔν τε ταῖς βασιλικαῖς δαπάναις δειχθεὶς, ἔν τε εὐεργεσίαις καὶ ἀναθήμασιν, ὡσπερ τινὸς γεγονότος καινοῦ καὶ ἀθρόας μεταβολῆς, ταχὺ τοῦτον τὸ πνεῦμα τῶν τοιούτων ἐπέλιπεν ἐπιδόσεων, καὶ ἀθρόον πνεύσας ταχὺ διέπνευσε, καὶ ἀνόμοιος ἑαυτῷ καὶ τοῖς πράγμασιν ἀκατάλληλος ἔδοξεν· οὐ γὰρ ἐμέτρησε κατὰ λόγους τὴν ὕφεσιν, ἀλλ' ἀθρόον ἐξ ὑψηλοτάτης καταβεβήκει περιωπῆς. Τὴν δὲ βασιλίδα δύο ταῦτα μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑπέκνισε, τό τε μὴ ἔρᾶν αὐτῆς τὸν κρατοῦντα καὶ τὸ μὴ ἔχειν ἀφθόνως χρῆσθαι τοῖς χρήμασιν· ἐπέκλεισε γὰρ αὐτῇ τὰ ταμεῖα καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπεσφράγισε, καὶ πρὸς διαμεμετρημένην ἔζη χρημάτων ἐπίδοσιν· μεμῆνει γοῦν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὄσοις συμβούλοις ἐχρήτο περὶ τὸ πρᾶγμα· οἱ δὲ τοῦτο ἠπίσταντο καὶ πλέον αὐτὴν ἐφυλάττοντο, καὶ μᾶλλον ἢ τοῦ αὐτοκράτορος ἀδελφῆ Πουλ χερία, γυνὴ δὲ φρόνημα αἴρουσα καὶ τι λυσιτελοῦσα τῷ ἀδελφῷ. Ἄλλ' οὗτος ὡσπερ πρὸς τινα κρείττονα φύσιν γραφὰς περὶ τῆς βασιλείας πεποικῶς, καὶ παρ' ἐκείνης τὸ ἐχέγγυον τῆς ἀμετακινήτου δόξης ἀπειληφῶς, ἀφροντίστως εἶχε τῶν ὑπονοουμένων.

3.7 Ἐπὶ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν τροπαίων εὐκλείαν τρέψας τὸν νοῦν, κατὰ τε τῶν πρὸς τὴν ἐφῶν βαρβάρων καὶ τῶν πρὸς τὴν ἐσπέραν ἠτοίμαζεν ἑαυτὸν· ἀλλὰ καὶ τοὺς μὲν πρὸς τὴν ἐσπέραν οὐδὲν ἐδόκει αὐτῷ μέγα, εἰ καὶ ῥαδίως καταγωνίσαιτο· εἰ δ' ἐπὶ τοὺς πρὸς ἀνίσχοντα τρέψοιτο ἥλιον, σεμνῶς τε ἔξιν ἐντεῦθεν ἐδόκει καὶ ὑπερόγκως τοῖς τῆς βασιλείας χρῆσασθαι πράγμασιν. Διὰ ταῦτα καὶ μὴ οὔσαν πλασάμενος πολέμου πρόφασιν κατὰ τῶν πρὸς τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ κατοικησάντων Σαρακηνῶν, ὧν οἱά τις μητρόπολις Χάλεπ (οὕτω ἐγγχωρίῳ γλώττῃ καλούμενον), πᾶσαν ἐπ' ἐκεῖνους συνήθροιζε καὶ συνέταττε στρατιάν, ἀριθμῷ τε πλείους τὰς τάξεις ποιῶν καὶ ἐτέρας ἐπινοούμενος, ξενικὰς τε συγκροτῶν δυνάμεις καὶ νέαν ἐγκαταλέγων πληθύν, ὡς αὐτοβοεὶ αἰρήσων τὸ βάρβαρον· ὤφετο γὰρ, ὡς εἰ πλείω τοῦ ὠρισμένου τοῦ στρατοπέδου τὸν ἀριθμὸν

ποιήσειε, μάλλον δὲ εἰ πολλαπλασιάσειε τὸ Ῥωμαϊκὸν σύνταγμα, μηδενὶ ἂν φορητὸς γενέσθαι, τοσοῦτῳ ἐπιὼν πλήθει ἰδίῳ τε καὶ συμμα χικῶ. Ἄλλὰ καὶ τῶν τὰ πρῶτα τοῦ στρατοῦ λαχόντων ἀπο τρεπομένων αὐτῷ τὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐπέλευσιν καὶ πολλὰ περὶ τούτων καταδειμαίνοντων, ὁ δὲ καὶ τοὺς στεφάνους οἷς τὴν κεφαλὴν ταινιώσαιτο ἐπὶ τῇ τῶν τροπαίων ἀναρρήσει πολυτελῶς κατεσκευάζεν.

3.8 Ἐπεὶ οὖν αὐτῷ αὐτάρκη τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον ἔδοξεν, ἄρας ἀπὸ τῆς Βυζαντίδος ἐπὶ τὴν Σύρων ἤλαυνε γῆν· ὡς δὲ τὴν Ἀντιόχου κατέλαβε, λαμπρὰ μὲν αὐτῷ τὰ εἰς τὴν πόλιν ἐγγέγονεσαν εἰσιτήρια, βασιλείον μὲν ἐπίδει κνύμενα τὴν πομπὴν, μάλλον δὲ θεατρικὴν τὴν παρασκευὴν, οὐκ ἀξιόμαχα δὲ, οὐδὲ πολεμίων γνώμην ἐκπλήξαι δυνάμενα. Οἱ δὲ γε βάρβαροι, λογικώτερον παρ' ἑαυτοῖς περὶ τοῦ πράγματος διελόμενοι, πρῶτα μὲν πρέσβεις πεπόμφασι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὡς οὔτε πολεμεῖν βούλοιντο, οὔτ' ἐκείνῳ ἀφορμὴν πολέμου δεδώκασιν, ἐμμένουσί τε ταῖς περὶ τὴν εἰρήνην συνθήκαις καὶ τὰ φθάσαντα οὐ παραβαίνουσιν ὄρκια, οὐδὲ τὰς σπονδὰς ἀθετοῦσι· τοιαύτης δ' ἀπηρωρῆ μένης αὐτοῖς χειρὸς, εἰ ἀπαραιτήτως ἔχοι, νῦν πρῶτως παρασκευάζονται, τῇ τοῦ πολέμου τύχῃ ἑαυτοὺς ἐπιτρέψαντες. Ἡ μὲν οὖν πρεσβεία ἐπὶ τούτοις ἦν· ὁ δὲ βασιλεὺς, ὡσπερ ἐπὶ τούτῳ μόνῳ παρασκευασάμενος, ἐφ' ᾧ τάξεταί τε καὶ ἀντιπαρατάξεται, καὶ λοχήσει καὶ προνομεύσει, διώρυχάς τε ποιήσει καὶ ποταμοὺς μετοχετεύσει καὶ φρούρια ἐξελεῖται, καὶ ὅποσα ἀκοῆ ἴσμεν παρὰ τοῖς Τραϊανοῖς ἐκείνοις καὶ Ἀδριανοῖς καὶ ἔτι ἄνω παρὰ τοῖς Σεβαστοῖς γενόμενα Καίσαρσι, καὶ πρὸ ἐκείνων παρὰ Ἀλεξάνδρῳ τῷ τοῦ Φιλίππου, τὴν τε πρεσβείαν ὡς εἰρηρικὴν ἀπεπέμψατο, καὶ ἔτι μάλλον τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐζηρτύετο, οὐ τοὺς ἀρίστους πρὸς τὸν σκοπὸν ἐκλεγόμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ πολλῷ δαιτῶν πλήθει, καὶ ἐπὶ τούτοις τεθαρρηκῶς.

3.9 Ὡς δὲ καὶ τὴν Ἀντιόχου ἀφείς προσωτέρω παρήει, μοῖρά τις τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοπέδου, αὐτόσκειυ πάντες καὶ γυμνοὶ ἐφ' ἵππων καὶ τολμητῆται, ἐκατέρωθεν λοχήσαντες τοῦ στρατοῦ, ἀθρόον αὐτοῖς ἀπὸ τῶν μετεώρων ἐπιφανέντες, καὶ τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάξαντες, τῷ τε καινῷ τῆς θεᾶς κατα δειμάναντες, καὶ τοῖς τῶν ἵππων δρόμοις καὶ καταδρόμοις κατάκροτον αὐτοῖς πεποηκότες τὴν ἀκοὴν, πλήθους τε φαντασίαν πεποηκότες τῷ μὴ συνασπίζειν, ἀλλὰ διηρημένως καὶ ἄτακτα θεῖν, οὕτω τὰς Ῥωμαίων δυνάμεις κατ' ἐπτηξαν καὶ τοσαύτην πτοίαν τῷ πολλῷ ἐκείνῳ στρατῷ εἰσποίησαν καὶ οὕτως αὐτοῖς κατέσεισαν τὰ φρονήματα, ὥστε ἐν ᾧ σχήματι κατεῖληπτο ἕκαστος, οὕτω τὴν φυγὴν διατίθεσθαι καὶ μηδενὸς ἐτέρου φροντίδα τίθεσθαι. Ὅσοι μὲν γὰρ ἱππεύοντες τηνικαῦτα ἔτυχον, τοὺς ἵππους μεταστρεψάμενοι ἀνὰ κράτος ἔθειον, οἱ δ' ἄλλοι μὴδ' ἀναβῆναι τοὺς ἵππους ἀναμείναντες, τούτους μὲν τῷ προστυχόντι δεσπότη ἠφίεσαν, ἕκαστος δ' ἐκείνων ὡς εἶχε δρόμου ἢ πλάνης τὴν σωτηρίαν ἑαυτῷ ἐπορίζετο, καὶ ἦν κρεῖττον προσδοκίας τὸ τηνικαῦτα δεικνύμενον· οἱ γὰρ τὴν πᾶσαν παραστησάμενοι γῆν καὶ ταῖς πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευαῖς τε καὶ τάξεσιν ἀνάλωτοι παντὶ πλήθει καταστάντες βαρβαρικῶ, οὐδὲ τὴν θεᾶν τότε τῶν πολεμίων ὑπέστησαν, ἀλλ' ὡσπερ ὑπὸ βροντῆς τῆς ἐκείνων φωνῆς καὶ τὴν ἀκοὴν καταπλαγέντες καὶ τὴν ψυχὴν, καθάπερ ἐφ' ὅλοις ἠττημένοι ἐτρέψαντο πρὸς φυγὴν. Πρῶτοι δὲ οἱ περὶ τὸν βασιλέα φρουροὶ τὸν κυδοιμὸν ἐπεπόνθεισαν, καὶ καταλελοιπότες τὸν αὐτοκράτορα ἀμεταστρεπτὶ τῆς φυγῆς εἶχοντο· καὶ εἰ μὴ τις αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναθέμενος ἐδεδώκει τὸν χαλινὸν καὶ φεύγειν παρεκελεύσατο, μικροῦ δεῖν ἐάλῳκει καὶ πολεμίας ἐνεπεπτώκει χερσὶν ὁ πᾶσαν ἐλπίσας κατασεῖσαι τὴν ἡπειρόν· ἢ μάλλον, εἰ μὴ Θεὸς τηνικαῦτα τὴν τῶν βαρβάρων ἐπέσχεν ὄρμην καὶ μετριάζειν ἐπὶ τῷ εὐτυχίματι πέπεικεν, οὐδὲν ἦν τὸ κωλύον πᾶσαν τότε πεσεῖν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, καὶ πρῶτόν γε

τὸν αὐτοκράτορα. 3.10 Οἱ μὲν οὖν ἀτάκτως ἔθρονον, οἱ δὲ πολέμιοι θεαταὶ μόνον τῆς παραλόγου νίκης ἐγίνοντο, ἐξεστηκότες ὥσανει ἐπὶ τοῖς σὺν οὐδενὶ λόγῳ τραπέισι καὶ φεύγουσιν. Εἶτα δὴ τινὰς ὀλίγους ἐν τῷ πολέμῳ ζωγρήσαντες, καὶ τούτους ὅσους ἤδεισαν τῆς περιφανεστέρας τύχης καθεστηκότας, τοῖς ἄλλοις χαίρειν εἰπόντες, ἐπὶ τὴν λείαν ἐτράπησαν. Καὶ πρῶτά γε τὴν βασιλικὴν αἴρουσι σκηνὴν, πολλῶ τῶν νῦν ἀνακτόρων ἀντίμετρον· ὄρμοι τε γὰρ καὶ στρεπτοὶ καὶ ται νίαί, λίθοι τε μαργαρίτιδες καὶ τῶν ἔτι κρειπτόνων, καὶ πᾶν εἴ τι λαμπρότερον, ταύτην ἐπλήρουν, ὧν οὔτε τὸ πλῆθος ῥαδίως ἄν τις ἀπηριθμήσατο, οὔτε τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος ἀπεθαύμασε· τοσαύτη καὶ τοιαύτη τῇ τοῦ βασιλέως σκηνῇ ἀπέκειτο πολυτέλεια· πρῶτα μὲν οὖν ταύτην αἴρουσιν οἱ βάρβαροι, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἄλλα τῶν λαφύρων συσκευασάμενοι καὶ ἐφ' ἑαυτοὺς ἀναθέμενοι, ἐπὶ τοὺς ἐταίρους ἑαυτῶν ἐπανέζευξαν· καὶ οἱ μὲν οὕτως. Ὁ δὲ βασιλεὺς προῆλθε τοῦ βαρβαρικοῦ λόχου τῷ τοῦ ἵππου συμπλανώμενος δρόμῳ καὶ πνεύματι, καὶ πρὸς τινὶ ἐγεγόνει λόφῳ, καὶ ἄποπτος ὦπτο τοῖς θεοῦσι τε καὶ παραθέουσι (κατηγορεῖ γὰρ τοῦτον τὸ περὶ τῷ πεδίλῳ χρῶμα), καὶ πρὸς ἑαυτὸν πολλοὺς τῶν φευγόντων ἐπέσχε, καὶ ὑπ' ἐκείνοις κυκλωθεὶς ἴστατο. Εἶτα δὴ τῆς περὶ αὐτὸν φήμης ἤδη διασπαρείσης, ἄλλοι τε προσήεσαν, καὶ δῆτα καὶ ἡ εἰκὼν αὐτῷ τῆς Θεομήτορος ἐμφανίζεται, ἦν οἱ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖς ὥσπερ τινὰ στρατηγὸν καὶ τοῦ παντὸς στρατοπέδου φύλακα ἐν τοῖς πολέμοις συνήθως ἐπάγονται· μόνη γὰρ αὕτη οὐχ ἄλωτὸς ταῖς βαρβαρικαῖς ἐγεγόνει χερσίν.

3.11 Ὡς δ' οὖν εἶδεν ὁ αὐτοκράτωρ τὸ γλυκὺ τουτὶ θέαμα (καὶ γὰρ ἦν ἄλλως καὶ περὶ τὸ σέβας ταύτης θερμότατος), ἀνεθάρσησέ τε εὐθὺς καὶ ἐναγκαλισάμενος, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς περιεπτύσσετο, ὡς τοῖς δάκρυσιν ἔβρεχεν, ὡς γνησιώτατα καθωμίλει, ὡς τῶν εὐεργεσιῶν ἀνεμίμησκε καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων συμμαχιῶν, αἷς τὸ Ῥωμαίων πολλακίς κράτος διακινδυνεῦον ἐρρύσατό τε καὶ ἀνεσώσατο. Θάρσους γοῦν ἐντεῦθεν ὑποπλησθεὶς, ὁ τέως φυγὰς ἐπετίμα τοῖς φεύγουσι, καὶ νεανικώτερον ἐκβοῶν ἐπέιχε τε τῆς πλάνης, ἑαυτὸν τε ἐγνώριζε τῇ τε φωνῇ, τῷ <τε> σχήματι, καὶ πολὺ τι πλῆθος ἀθρόον συνηθροικῶς, πρῶτα μὲν βάδην μετ' ἐκείνων πρὸς τινὰ καταλύει σκηνὴν σχεδιασθεῖσαν αὐτῷ· αὐτοῦ τε ἐναυλισάμενος, εἶτα δὴ τοὶ καὶ βραχὺ τι ἀναπαυσάμενος, ἅμα πρῶτ' οὓς λοχαγοὺς μετακαλεσάμενος βουλήν προτίθεται, τί πρακτέον εἴη αὐτοῖς· πάντων δὲ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἀναζευξάμενος συμβουλευσάντων κάκεῖσε περὶ τῶν συμβεβηκότων θέσθαι διάσκεψιν, τῇ τε ἐκείνων συνθέμενος ψήφῳ καὶ τὰ συνοίσοντα ἑαυτῷ βουλευσάμενος, ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀνέδραμεν.

3.12 Ἐντεῦθεν πλεῖστα ἐφ' οἷς τε ἐπεποιήκει μεταμεινόμενος, καὶ ἐφ' οἷς ἐπεπόνθει τὴν ψυχὴν ἀλγυνόμενος καθάπαξ ἠλλοίωτο καὶ πρὸς ἀσυνθηθέστερον βίον μετ' ἔστραπτο. Ἐλπίσας τε ἀπὸ τῆς περὶ τὸν δημόσιον ἐπιμελείας τὰ ἀπολωλότα αὐτῷ ἐν ἴσῳ ἀνακτήσασθαι μέτρῳ, πράκτωρ μᾶλλον ἢ βασιλεὺς ἐγεγόνει, τὰ πρὸς Εὐκλείδου, ὃ φασιν, ἀνακινῶν καὶ διερευνώμενος, καὶ ἀφανισθέντων τῇ μνήμῃ πατέρων τοὺς παῖδας λογιστεύων πικρῶς, οὐ δικάζων τοῖς ἀντιδιατιθεμένοις, ἀλλὰ θατέρῳ μέρει συνηγορῶν, καὶ οὐχ ἐτέρῳ μᾶλλον ἢ αὐτῷ τὰς ἀποφάσεις ποιούμενος. Διήρητο γοῦν τὸ δημοτικὸν σύμπαν· καὶ οἱ μὲν ἐπιεικέστεροι εὐὴ θειάν τε ἑαυτοῖς καὶ ἀπραγμοσύνην περὶ τὰ κοινὰ προσεπλάττοντο καὶ ἐν καρδῇ μοῖρα παρὰ τῷ κρατοῦντι ἐλογίζοντο, οἱ δὲ γε πάντα ῥαδίως τολμῶντες καὶ τὰς ἐτέρων ζημίας οἷον παρακερδαίνοντες, ὕλην πλείονα τὴν ἑαυτῶν κακίαν τῇ τοῦ κρατοῦντος ὑπετίθουν πυρκαϊᾶ· καὶ πάντα ἦν ταραχῆς μεστὰ καὶ συγχύσεως, καὶ τό γε δεινότερον, ὅτι τῶν πλείστων ἀπαμφιεννυμένων καὶ γυμνουμένων, οὐδέν τι τῆς ἐντεῦθεν συνεκφορᾶς ἀπήλαυε τὰ βασίλεια, ἀλλ' ἐφ' ἕτερα

οί τῶν χρημάτων μετωχετεύοντο ποταμοί. Ὅτι δὲ τοῦτό ἐστιν ὁ λόγος δηλώσει σαφέστερον.

3.13 Διεσπουδάζετο τούτῳ δὴ τῷ βασιλεῖ τὸ δοκεῖν εὐσεβεῖν· καὶ ἦν μὲν ὡς ἀληθῶς περὶ τὰ θεῖα σπουδάζων, ἀλλ' ἢ γε προσποιήσις αὐτῷ πλείων τῆς ἀληθείας οὕσα ἐτύγχανεν, καὶ τὸ δοκεῖν τοῦ εἶναι κρεῖττον ἐφαίνετο. Διὰ ταῦτα πρῶτα μὲν περιττότερος περὶ τὰ θειότερα τῶν ζητημάτων ἐγένετο, αἰτίας καὶ λόγους ἀνερευνώμενος οὐς οὐκ ἂν τις ἐξ ἐπιστήμης εὔροι, εἰ μὴ στραφεῖη πρὸς νοῦν ἀκακίθην ἀμέσως τὴν <τῶν> κεκρυμμένων δήλωσιν δέξαιτο· ἀλλ' οὗτος οὐδὲ πάνυ τὰ κάτω φιλοσοφήσας, ἀλλ' οὐδὲ φιλοσόφοις περὶ τούτων διαλεγόμενος, εἰ μὴ ὅσον αὐτοῖς ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους προθύρων κατεβιάσθη τὸ ὄνομα, περὶ τῶν βαθυτέρων καὶ νῶ μόνῳ ληπτῶν, ὡς τις τῶν καθ' ἡμᾶς εἶπε σοφῶν, διεσκέπτετο. 3.14 Πρῶτος μὲν οὖν αὐτῷ τῆς εὐσεβείας τρόπος ἐπενοήθη· ἔπειτα δὲ καὶ τῷ Σολομῶντι ἐκείνῳ τῷ πάνυ τῆς τοῦ πολυθρυλήτου ναοῦ βασκαίνων οἰκοδομῆς, ζηλοτυπῶν δὲ καὶ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν ἐπὶ τῷ μεγάλῳ τεμένει καὶ ἐπωνύμῳ τῆς θείας καὶ ἀρρήτου Σοφίας, ἀντανοικοδομῆν ὡσπερ καὶ ἀνθιδρύειν ναὸν τῆ Θεομήτορι ἐπεχείρησεν· ἐφ' ᾧ δὴ τὰ πολλὰ ἐκείνῳ διημαρτήθη, καὶ ὁ τῆς εὐσεβείας αὐτῷ σκοπὸς ἀφορμὴ τοῦ κακῶς ποιεῖν καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων ἀδικημάτων ἐγένετο· προσετίθη γὰρ αἰεὶ ταῖς ἐπὶ τοῦτο δαπάναις, καὶ τῶν ἡμερῶν ἐκάστη πλέον τι τῶν ἔργων συνηρανίζετο· καὶ ὁ μὲν μέτρον ὀρίζων τῷ πράγματι μετὰ τῶν ἐχθίστων ἐτάττετο, ὁ δὲ ὑπερβολὰς ἀνευρίσκων καὶ ποικιλίας σχημάτων ἐν τοῖς φιλτάτοις εὐθὺς ἐτίθετο. Καὶ πᾶν μὲν οὖν ἐντεῦθεν ὄρος διώρυκτο, καὶ ἡ μεταλλικὴ τέχνη καὶ πρό γε αὐτῆς φιλοσοφίας ἐτάττετο, καὶ τῶν λίθων οἱ μὲν ἀπεσχίζοντο, οἱ δὲ ἀπεξέοντο, οἱ δὲ πρὸς γλυφὰς ἐτορεύοντο, καὶ οἱ τούτων ἐργάται μετὰ τῶν περὶ Φειδίαν καὶ Πολύγνωτον καὶ Ζεῦξιν συνηριθμοῦντο, καὶ οὐδὲν ἦν τῶν πάντων ὅπερ αὐτάρκες ταῖς οἰκοδομαῖς ἔλο γίζετο· πᾶς μὲν βασιλεὺς πρὸς τὸ ἔργον θησαυρὸς ἀνεῶ γνυτο, πᾶν δὲ χρυσοῦν ἐκεῖ εἰσεχεῖτο ρεῦμα· καὶ πᾶσαι μὲν ἐξηντλοῦντο πηγαί, ὁ δὲ οἰκοδομούμενος οὐκ ἐξεπληροῦτο νεῶς· ἄλλο γὰρ ἐπ' ἄλλῳ ἐτίθετο, καὶ ἕτερον ἐφ' ἐτέρῳ συγκατεστρέφετο, καὶ τὸ αὐτὸ ἔργον πολλάκις ἀποθνήσκον αὐθις ἀνίστατο, ἢ βραχεῖ τινι ὑπερβάλλον μέτρῳ, ἢ περιεργότερῳ σχήματι ποικιλλόμενον. Ὅσπερ δὲ τῶν εἰσβαλλόντων εἰς τὴν θάλασσαν ποταμῶν, πρὸ τῆς εἰς ταύτην συνεισβολῆς πλείστον τι τῶν ἡπείρων ἄνω μετοχετεύεται, οὕτω δὴ καὶ τῶν ἐκεῖσε συναγομένων χρημάτων προηρπάζετο τὰ πλείστα καὶ διεφθείρετο. 3.15

Καὶ περὶ τὸ θεῖον δῆθεν εὐσεβῶν ὁ βασιλεὺς ἀφ' ἐστίας κακουργῶν διεδείκνυτο, ταῖς τῶν ἀλλοτρίων εἰσπράξεσιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ νεῶ καταχρώμενος. Καλὸν μὲν γὰρ ἀγαπᾶν εὐπρέπειαν οἴκου Κυρίου, κατὰ τὸν ψαλμῶδον, καὶ σκῆνωμα δόξης αὐτοῦ, καὶ πολλάκις αἰρεῖσθαι ἐν τούτῳ παραρριπτεῖσθαι ἢ τὴν ἀφ' ἐτέρων ἔχειν εὐδαιμονίαν· καλὸν μὲν γὰρ καὶ τοῦτο, καὶ τίς ἀντρεῖ τῶν τῷ Κυρίῳ ἐζηλωκότων καὶ τῷ ἐκείνου καταπιμπραμένων πυρί; ἀλλ' ἔνθα μὴδὲν εἶη τὸ λυμαινόμενον τὸν εὐσεβῆ τοῦτον σκοπὸν, μὴδὲ πολλὰ ἀδικία συντρέχοιεν, μὴδὲ συγγέοιτο τὰ κοινὰ καὶ τὸ τῆς πολιτείας σῶμα καταρρηγνύοιτο· ὁ γὰρ πόρνης ἄγαλμα ἀπωθούμενος καὶ τὴν τοῦ ἀνόμου θυσίαν ὡς κυνὸς βδελυσσόμενος οὐκ ἂν προσίοιτο πάντως οὐδὲ πολυτελεῖς καὶ ποικίλας οἰκοδομὰς, πολλῶν τούτου ἔνεκα συμπιπτόντων κακῶν· ἰσότητες δὲ τοίχων καὶ κιόνων περιβολαὶ καὶ ὑφασμάτων αἰῶραι καὶ θυμάτων πολυτέλεια καὶ ἄλλα τῶν οὕτω λαμπρῶν, τί ἂν συντελοῖη πρὸς τὸν θεῖον τῆς εὐσεβείας σκοπὸν, ὅποτε πρὸς τοῦτο ἀρκοίη νοῦς μὲν περιβεβλημένος θεότητα, ψυχὴ δὲ τῇ νοεῶ βεβαμμένη πορφύρα, καὶ ἡ τῶν πράξεων ἰσότης, καὶ ἡ εὐσχημοσύνη τῆς γνώμης, ἢ μᾶλλον τὸ τῆς διαθέσεως

ἀσχημάτιστον, δι' ὧν ἕτερός τις ἡμῖν ἔνδον οἰκοδομεῖται νεὼς εὐπρόσδεκτος Κυρίῳ καὶ εὐαπόδεκτος; Ἄλλ' ἐκεῖνος φιλοσοφεῖν μὲν ἤδει ἐν τοῖς ζητήμασιν, καὶ συλλογισμοὺς σωρείτας καὶ οὐτιδας, ἐπὶ δὲ τῶν ἔργων τὸ φιλόσοφον ἐπιδείκνυσθαι οὐ πάνυ ἠπίστατο. Ἄλλὰ δέον, εἴ τι καὶ περὶ τοὺς ἔκτος κόσμους παρανομεῖν χρή, τῶν τε βασιλείων ἐπιμελεῖσθαι καὶ κατακοσμεῖν τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ διερρωγότα συνάπτειν, πλήρεις τε τοὺς βασιλείους ποιεῖν θησαυροὺς καὶ στρατιωτικὰ ταῦτα ἡγεῖσθαι τὰ χρήματα, ὃ δὲ τούτου μὲν ἡμέλει, ὅπως δὲ ὁ ναὸς αὐτῷ καλλίων παρὰ τοὺς ἄλλους δεικνύοιτο, τᾶλλα κατελυμαίνετο. Εἰ δὲ οὖν καὶ τοῦτ' εἰπεῖν, ἐμεμῆνει περὶ τὸ ἔργον, καὶ πολλάκις τοῦτο καὶ πολλοῖς ἐβούλετο ὄραν ὀφθαλμοῖς· ὅθεν καὶ σχήματα τούτῳ βασιλείων αὐλῶν περιθέμενος, θρόνους τε καθιδρύσας καὶ σκήπτροις κατακοσμήσας καὶ φοινικίδας παραπετάσας, ἐκεῖσε τὸ πολὺ τοῦ ἔτους ἐποίει, τῷ κάλλει τῶν οἰκοδομημάτων καλλυνόμενός τε καὶ φαιδρυνόμενος. Βουλόμενος δὲ καὶ τὴν Θεομήτορα καλλίονι τῶν ἄλλων κατακοσμήσαι ὀνόματι, ἔλαθεν ἀνθρωπικώτερον ταύτην ἐπονομάσας, εἰ καὶ Περιβλεπτός ἐστι τοῦνομα ὡς ἀληθῶς ἢ περιβλεπτός.

3.16 Ἐπὶ τούτοις καὶ προσθήκη τις ἑτέρα προσεγεγόνει, καὶ ὁ ναὸς καταγωγὴ γίνεται μοναστῶν· πάλιν οὖν ἑτέρων ἀδικημάτων ἀρχαὶ καὶ μείζους τῶν προτέρων ὑπερβολαί· καὶ οὐδὲ τοσοῦτον ἐξ ἀριθμητικῆς ἢ γεωμετρίας ὠνητο, ἵνα τι ἀφέλοι τοῦ μεγέθους ἢ τοῦ ἀριθμοῦ, ὥσπερ οἱ γεωμετροῦντες τὸ ποικίλον ἀφείλαντο, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς ἄπειρον ἐβούλετο τὸ μέγεθος ἔχειν, οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς μονασταῖς τὸν ἀριθμὸν παρεξέτεινεν· ἐντεῦθεν οὖν τὰ ἀνάλογα· ὥσπερ ἐκεῖ τῷ μεγέθει τὰ πλήθη, οὕτως ἐνταῦθα τοῖς πλήθεσιν αἱ συνεισφοραί. Ἐτέρα γοῦν τις οἰκουμένη διηρευνᾶτο, καὶ ἡ ἑκτὸς Ἡρακλείων ἀνεζητεῖτο θάλασσα, ἵν' ἐκείνη μὲν ὠραία τρωκτὰ, αὕτη δὲ τοὺς πελωρίους καὶ κητώδεις κομίζοι ἰχθύς· καὶ ἐπεὶ ἔδοξεν αὐτῷ ψεῦδεσθαι ὁ Ἀναξαγόρας ἀπίρους ὀριζόμενος κόσμους, τὸ πλεῖστον τῆς καθ' ἡμᾶς ἡπείρου ὑποτεμόμενος καθοσιοῖ τῷ νεῷ· καὶ οὕτω μεγέθη μὲν μεγέθεσι καὶ πλήθη ἐπισυνάπτων πλήθεσι, καὶ τὰς πρώτας ὑπερβολὰς ταῖς δευτέραις νικῶν, καὶ μηδὲν τούτοις ὀρίζων καὶ περιγράφων, οὐκ ἂν ποτε ἔληξεν ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ συντιθεὶς καὶ φιλοτιμούμενος, εἰ μὴ τὸ μέτρον αὐτῷ τῆς ζωῆς περιώριστο.

3.17 Ὁ δὲ καὶ λόγος ἐστὶν ὑπομηθῆναι αὐτῷ ἐξ αἰτίας τινός, ἣν ἐρεῖν βουλόμενος τοσοῦτον προλέγω. Ἄνεπιτηδείως εἶχεν οὗτος ὁ βασιλεὺς τὰ τε ἄλλα καὶ πρὸς συμβίωσιν γυναικός· εἴτε γὰρ σωφρονεῖν βουλόμενος τὸ κατ' ἀρχὰς, εἴτε πρὸς ἑτέρους, ὡς ὁ τῶν πολλῶν λόγος, στραφεὶς ἔρωτας, καταπεφρονῆκει μὲν τῆς βασιλίδος Ζωῆς, ἀπείχετό τε τῆς πρὸς αὐτὴν μίξεως καὶ πάντη ἀποστρόφως πρὸς τὴν κοινωνίαν εἶχεν· τὴν δὲ ἀνηρέθιζε μὲν πρὸς μῖσος καὶ τὸ βασιλείον γένος τοσοῦτον ἐπ' ἐκείνη καταφρονούμενον, μάλιστα δὲ ἡ περὶ τὴν μίξιν ἐπιθυμία, ἣν εἰ καὶ μὴ διὰ τὴν ἡλικίαν εἶχεν, ἀλλὰ διὰ γε τὴν ἐν βασιλείοις τρυφήν.

3.18τ Περὶ τῆς τοῦ Μιχαὴλ πρὸς τὸν βασιλέα εἰσαγωγῆς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Οὗτος μὲν οὖν ὁ τοῦ λόγου πρόλογος, ἡ δὲ ὑπόθεσις τοιαύτη τις ἐπισυμβεβήκει. Ὑπηρέτουν τῷ βασιλεῖ τούτῳ πρὸ τῆς ἀρχῆς ἄλλοι τέτινες καὶ τὸς ἀνήρ ἐκτομίας, τὴν μὲν τύχην φαῦλος καὶ καταπεπτωκώς, ὅσα δὲ ἐς γνώμην ῥέκτης δεινότητος· τούτῳ δὲ καὶ Βασίλειος ὁ αὐτοκράτωρ οἰκειότατά τε ἐχρήτο, καὶ ἐκοινώνει τῶν ἀπορρήτων, εἰς ὑπερηφάνους μὲν οὐκ ἀναβιβάσας ἀρχὰς, γνησιώτατα δὲ πρὸς αὐτὸν διακείμενος. Τῷ δὲ ἀδελφός τις ἦν, τὸν μὲν πρὸ τῆς βασιλείας χρόνον ἔτι μειράκιον, τὸ δὲ μετὰ ταῦτα γενειάσας ἤδη καὶ τῆς τελεωτέρας ἡλικίας ἀψάμενος· κατεσκεύαστο δὲ τό τε ἄλλο σῶμα παγκάλως καὶ τὸ πρόσωπον ἐς ἀκριβῆ ὠραιότητα· εὐανθής τε γὰρ ἦν καὶ τὸ ὄμμα

λαμπρός καὶ ὡς ἀληθῶς μιλοπάρηρος. Τοῦτον ὁ ἀδελφὸς τῷ βασιλεῖ τῆ βασιλίδι συγκαθημένῳ, οὕτω δόξαν ἐκείνῳ, εἰσήνεγκεν ὀφθησόμενον· καὶ ἐπειδὴ ἄμφω εἰσεληλυθέτην, ὁ μὲν βασιλεὺς ἅπαξ ἰδὼν καὶ βραχέα ἄττα ἐρωτήσας, ἐξιέναι μὲν παρεκελεύσατο, ἐντὸς δὲ εἶναι τῶν βασιλείων αὐλῶν· ἡ δὲ βασιλὶς, ὡσπερ τινὶ συμμέτρῳ φωτὶ τῷ ἐκείνου κάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναφθεῖσα, ἐαλώκει εὐθύς καὶ ἐξ ἀρρήτου μίξεως τὸν ἐκείνου ἐνεκυμόνησεν ἔρωτα· καὶ ἦν τοῦτο τέως ἀπόρρητον τοῖς πολλοῖς.

3.19 Ὡς δὲ οὔτε φιλοσοφεῖν οὔτε οἰκονομεῖν τὸν πόθον ἠδύνατο, ἡ πολλακίς ἀποστρεφομένη τὸν ἐκτομίαν τότε θαμὰ προσῆει, καὶ ἄλλοθεν ἀρχομένη ὡσπερ ἐν παρεκβάσει τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ λόγον κατέληγε, θαρρεῖν τε ἐκείνον παρεκελεύετο καὶ προσιέναι οἷ ὅποτε καὶ βούλοιο. Ὁ δὲ οὐδὲν τέως τῶν κεκρυμμένων εἰδὼς, γνώμης εὐμένειαν τὸ πρᾶγμα ἐτίθετο· καὶ προσῆει μὲν ὡς κεκέλευτο, ὑφειμένῳ δὲ καὶ πεφοβημένῳ τῷ σχήματι· ἀλλ' ἢ γε αἰδῶς μᾶλλον τοῦτον κατήστραπτε καὶ φοινίκιον ὄλον ἐδείκνυ καὶ λαμπρῶ κατηγλάιζε χρώματι. Ἡ δὲ ἀφήρει τε τοῦτον τοῦ φοβεῖσθαι, ἀπαλώτερον τε προσγελῶσα καὶ χαλῶσα τὸ βλοσυρὸν τῆς ὀφρύος καὶ οἷον αἰνιττομένη τὸν ἔρωτα, καὶ πρὸς τὸ θαρρεῖν μετεσκεύαζεν· καὶ ἐπειδὴ λαμπρὰς ἐδίδου τῷ ἐρωμένῳ τὰς τοῦ ἔρωτος ἀφορμὰς, ἀντερᾶν δὲ καὶ οὗτος ἐπετηδεύετο, τὰ μὲν πρῶτα οὐ πάνυ τεθαρρημένως, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναιδέστερόν τε προσίων καὶ τὰ τῶν ἐρώντων διαπραττόμενος· περιχυθεὶς γὰρ ἄφνω ἐφίλησε, καὶ δέρης ἤψατο καὶ χειρὸς, ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν τέχνην παιδοτριβούμενος· Ἡ δὲ ἔτι μᾶλλον προσεπεφύκει καὶ πρὸς τὴν ἰσχὺν τῶν φιλημάτων ἀντήρειδεν· ἡ μὲν καὶ ὡς ἀληθῶς ἐρῶσα, ὁ δὲ οὐ πάνυ μὲν τι ταύτης παρηκμακυίας ἐπιθυμῶν, τὸν δὲ τῆς βασιλείας ὄγκον εἰς νοῦν βαλλόμενος, καὶ διὰ ταύτην πᾶν ὀτιοῦν ποιεῖν τολμῶν τε καὶ ἀνεχόμενος. Οἱ δὲ περὶ τὰ βασίλεια τὰ μὲν πρῶτα τέως ὑπώπτεον καὶ μέχρι τῶν ὑπονοιῶν ἦσαν· ὕστερον δὲ ἀναιδῶς αὐτοῖς ἐκρηγνυμένου τοῦ ἔρωτος, πάντες ἐγνώκεισαν καὶ τῶν γινομένων οὐδὲ εἰς ἦν ἀνεπαίσθητος· ἤδη γὰρ καὶ εἰς συνουσίαν αὐτοῖς κατέληξε τὰ φιλήματα, καὶ πολλοῖς ἐαλώκεισαν ἐπὶ μιᾷς εὐνῆς συγκαθεύδοντες· καὶ ὁ μὲν ἠσχύνετό τε καὶ ἠρυθρία καὶ περιδεῆς ἐπὶ τῷ πράγματι ἦν, ἡ δὲ οὔθ' ὑπεστέλλετο, καὶ προσφῦσα ἐπὶ τοῖς πάντων κατεφίλησεν ὀφθαλμοῖς, καὶ ὄνασθαι τούτου πολλακίς ἠῤῥατο.

3.20 Τὸ μὲν οὖν περικαλλύνειν τοῦτον ὡσπερ ἄγαλμα καὶ καταχρυσοῦν, δακτυλίους τε περιαστράπτειν καὶ χρυσοῦ φέσιν ἐσθήμασιν οὐκ ἐν θαυμασίους ἄγω· βασιλὶς γὰρ ἐρῶσα τί οὐκ ἂν τῷ ἐρωμένῳ πορίσαιτο; ἡ δὲ λανθάνουσα τοὺς πολλοὺς ἔστιν ὅτε καὶ ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐκάθιζεν ἐναλλάξ, σκῆπτρον ἐνεχείριζε, καὶ ποτε καὶ ταινίας ἠξίωσε, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐθις ἐπιχυθεῖσα ἄγαλμά τε ἐκάλει καὶ ὀφθαλμῶν χάριν καὶ κάλλους ἄνθος καὶ ψυχῆς ἰδίαν ἀναψυχήν. Τοῦτο οὖν πολλακίς ποιοῦσα ἕνα τινὰ τῶν πανοπτῆρων οὐκ ἔλαθεν· ἐκτομίας οὗτος ἦν καὶ τὰς πρώτας τῶν βασιλείων ἐμπεπιστευμένος αὐλῶν, αἰδέσιμός τε ἔκ τε τοῦ σχήματος, ἔκ τε τοῦ ἀξιώματος, καὶ θεράπων αὐτῆς πατρῶος· οὗτος τοίνυν ἰδὼν τὸ καινὸν τοῦ θεάματος μικροῦ δεῖν ἔξε πεπνεύκει, οὕτως αὐτὸν καὶ τὸ σχῆμα κατέπληξεν· ἡ δὲ ἀνεκαλέσατό τε ψυχορραγήσαντα καὶ κατέστησε συγκλονοῦμενον, καὶ τούτου ἐξαρτᾶσθαι ἐκέλευεν, ὡς νῦν τε ὄντος καὶ ἐσομένου καθαρῶς αὐτοκράτορος.

3.21 Καὶ τὸ μηδένα τῶν πάντων λαθὼν εἰς γνώσιν οὐκ ἐληλύθει τῷ βασιλεῖ· τοσοῦτον αὐτῷ νέφος ὀφθαλμίας ἐπέκειτο· ἐπεὶ δὲ ἡ τῆς ἀστραπῆς ἐκπληξίς καὶ τὸ μέγεθος τῆς βροντῆς καὶ τὰς ἐκείνου περιηύγασε κόρας καὶ τὴν ἀκοὴν κατεβρόντησεν,

καὶ τὰ μὲν εἶδεν αὐτοῖς ὄμμασι, τὰ δὲ ἠκηκόει, ὁ δὲ καὶ αὖθις ὥσπερ ἐκὼν ἐπέμυε τε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς ὠτων πόρους ἀπέφραττεν· ἀμέλει καὶ συγκαθεύδων πολλάκις τῇ βασιλίδι ἄχρι τῆς ἐν εὐνῇ κατα κλίσεως ὑπὸ φοινικίδι περικαλυπτομένη μόνον τε τοῦτον ἐκά λει καὶ τῶν ποδῶν ἐπαφᾶσθαι καὶ ἀνατρίβειν τούτῳ προσ ἔταπτε, καὶ θαλαμηπόλον ἐποίει, καὶ ἐξεπίτηδες, ἵνα τοῦτο ποιῇ, τὴν γυναῖκα τούτῳ κατεμνηστεύετο. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀδελφὴ Πουλχερία καὶ τῶν περὶ τὸν κοιτωνίσκον τινὲς τὸν κατ' αὐτοῦ συσκευαζόμενον θάνατον ἀπεκάλυψαν καὶ ἐτράνωσαν καὶ φυλάξασθαι προετρέψαντο, ὁ δὲ, ἐξὸν τὸν κεκρυμμένον ἀφανίζειν μοιχὸν καὶ τὸ πᾶν καταλύειν τοῦ δράματος, ἐτέ ραν μὲν πρόφασιν προβαλλόμενον ἐκπληροῦντα δὲ τὸ ἐνθὺ μῆμα, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, οὐδέ τινα προσήνεγκε τῷ πράγματι μηχανὴν, ἀλλὰ τὸν ἔραστήν ἢ ἐρώμενον προσκαλέ σασ ποτὲ περὶ τοῦ ἔρωτος ἐπυνθάνετο· καὶ ἐπειδὴ μὴδὲν εἰδέναι ἐκεῖνος προσεποιήσατο, πίστεις τε εἰσπράττεται καὶ ὄρκους καθ' ἱερῶν· καὶ ἐπειδὴ τὴν πᾶσαν ἐκεῖνος ἐπιορκίαν ἐτέλεσεν, τὰς μὲν τῶν ἄλλων φωνὰς συκοφαντίας ἠγεῖτο, αὐτῷ δὲ μόνῳ προσεῖχε τὸν νοῦν καὶ πιστότατον ἐκάλει θεράποντα.

3.22 Τούτῳ δὲ καὶ ἄλλο τι συναντελάβετο, ὥστε πόρρω γενέσθαι τῆς κατ' αὐτοῦ ὑπονοίας τὸν αὐτοκράτορα· νόσημα γάρ τι δεινὸν ἀφ' ἧβης τούτῳ περιπεπτῶκει εὐθύς, τὸ δὲ πάθος περιτροπὴ τις τοῦ ἐγκεφάλου ἐν περιόδοις ἐτύγχανεν ὄν, καὶ μηδεμίαν αὐτῷ προσγινομένης τῆς σημειώ σεως, αὐτίκα τε ἐτετάρακτο καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔστρεφε καὶ κατὰ γῆς κατερρήγνυτο, προσοῦδιζέ τε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον κατακεκλόνητο, εἴτ' εἰς αὖθις ἑαυτοῦ τε ἐγίγνετο καὶ κατὰ βραχὺ πρὸς τὸ σύνηθες βλέμμα ἀπο καθίστατο· ἑώρακὼς γοῦν τοῦτον ὁ αὐτοκράτωρ τούτῳ τῷ πάθει ἐαλωκότα, ὤκτειρέ τε τοῦ πτώματος καὶ μανίαν μὲν κατεγνώκει, ἔρωτας δὲ ἀπεγνώκει καὶ χάριτας. Τοῖς δὲ πολ λοῖς πρόσχημα τὸ πάθος ἐδόκει καὶ προκάλυμμα τῆς ἐπι βουλῆς· καὶ ἦν ἂν αὐτὴ ἀληθεύουσα ἢ ὑπόνοια, εἰ μὴ καὶ βασιλεὺς γεγωνὼς ταύτην ὑφίστατο τὴν περιτροπὴν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰς τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον ἀναβεβλήσθω, ἐκείνῳ δὲ πρὸς τρόπου καὶ τὸ κακὸν ἐγεγόνει καὶ τὸ ἀσχημάτιστον πάθος προκάλυμμα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἦν.

3.23 Τὸ μὲν οὖν τὸν αὐτοκράτορα πεῖσαι τοὺς ἀντερῶντας μὴ ἐρᾶν οὐ μέγα ἔργον ἦν, ῥᾶστα γὰρ καὶ ἐπέ πειστο· ὡς δὲ ἐγὼ τινος ἦκουσα τῶν τότε περὶ τὰς βασι λείους ἀναστρεφομένων ἀυλὰς, ἀνδρὸς ἄπασαν τῆς βασιλί δος τὴν ἐρωτικὴν εἰδότης ὑπόθεσιν κάμοι τὰς ἀφορμὰς τῆς ἱστορίας διδόντος, ὡς ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο μὲν ὡσανεὶ πεπεισθαι μὴ ἔχειν τὴν βασιλίδα ἐρωτικῶς πρὸς τὸν Μιχαήλ, ἦδει δὲ μάλα ἐρώσαν ὥσπερ δὴ καὶ σφριγῶσαν περὶ τὸ πάθος, καὶ, ἵνα μὴ πρὸς πολλοὺς διαχέοιτο, οὐ μάλα τὴν πρὸς ἓνα τῆς γυναικὸς ἐδυσχέraitεν ὁμιλίαν, ἀλλὰ σχηματιζόμενος παρορᾶν ἀπεπλήρου τὸ πάθος τῇ βασιλίδι· ὁ τοίνυν ἄλλως μοι εἶρητο· ὁ μὲν βασιλεὺς εὐκόλος πρὸς τὴν ἐρωτικὴν ὑπό ληψιν ἢ κατάληψιν ἦν, ἐμεμῆνει δὲ ἢ τε ἀδελφὴ Πουλχερία καὶ ὅσοι τηνικαῦτα κοινωνοὶ τῶν ἀπορρήτων ἐκείνη ὄντες ἐτύγχανον. Πρὸς τούτους οὖν ἡ μάχη καθίστατο, καὶ ἡ μὲν παράταξις οὐκ ἀφανὴς, ἐν ὑπονοίαις δὲ συμβεβήκει τὰ τρόπαια· ἢ τε γὰρ ἀδελφὴ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἐτεθνήκει, καὶ τῶν περὶ ἐκείνην ὁ μὲν τοῦτο ἐπεπόνθει ἀθρόον, ὁ δὲ τῶν ἀνακτόρων ὑπεξεληλύθει, οὕτω βουλευθέντος τοῦ αὐτοκρά τορος· τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν συνήνουν τῷ πράγματι, οἱ δὲ τὴν γλῶτταν ἐπεπέδηντο· καὶ ἦν ὁ ἔρωσ οὐκ ἀφανῶς τελούμενος, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ νόμοις γινόμενος.

3.24τ Περὶ τῆς νόσου τοῦ βασιλέως. Εἴτα τί γίνεται; καταλαμβάνει καὶ τὸν αὐτο κράτορα νόσημα τῶν ἀήθων καὶ χαλεπῶν· ὄλον γὰρ ἀθρόον τὸ σῶμα καὶ κακὸς ἦεν αὐτῷ ἐγεγόνει καὶ ὑπουλον· τροφῆς τε γοῦν ἐντεῦθεν οὐ μᾶλλον ἐρρωμένως ἤπτετο, ὁ

τε ὕπνος ἄκροις αὐτοῦ τοῖς ὄμμασιν ἐφιζάνων ταχέως ἀφίπτατο, καὶ πάντα συνεπεπτώκει αὐτῷ τὰ δυσχερῆ, ἤθους τραχύτης, γνώμη δυσάρεστος, θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ, μὴ γνωρίζομενα πρότερον· εὐπρόσιτος γοῦν τὸν ἐκ πρώτης ἡλικίας βίον τυγχάνων, τότε δυσπρόσιτός τε ὁμοῦ καὶ δυσπρόσοδος ἐγεγόνει· ὃ τε γὰρ γέλως αὐτὸν ἀπέλιπε καὶ ἡ τῆς ψυχῆς χάρις καὶ τὸ γλυκὺ τοῦ ἤθους, καὶ οὔτε τινὶ τῶν πάντων ἐπίστευεν, οὔτε αὐτὸς ἐδόκει τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἐκάτεροι ὑπὸ πτευόν τε καὶ ὑπωπτεύοντο· τὸ δέ γε ἀφιλότιμον τότε μᾶλλον αὐτῷ ἐπετάθη· ἀνελευθέρους γοῦν ἐποιεῖτο τὰς τῶν χρημάτων διανεμήσεις, καὶ πρὸς πᾶσαν μὲν ἰκεσίαν ἐχαλέπαινε, πρὸς πᾶσαν δὲ φωνὴν ἐλεεινὴν ἐτραχύνετο· πονήρως δὲ ἄγαν τοῦ σώματος ἔχων, ὅμως οὔτε τῶν συνῆθων ἡμέλει, οὔτε τὰς βασιλείους πομπὰς ἐν μηδενὶ λόγῳ ἐτίθετο, ἀλλὰ καὶ στολαῖς κατελαμπρύνετο χρυσοπάστοις καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἡμίφειστο, ὡσπερ ἀχθοφορῶν ἐν ἀσθενεῖ σώματι, δυσχερῶς τε ἐπανέστρεφεν καὶ πλέον εἶχε κακῶς.

3.25 Ἐγὼ γοῦν πολλάκις ἐθεασάμην οὕτως ἐν ταῖς πομπαῖς ἔχοντα, οὐκ ἀκριβῶς ἐκκαιδεκέτης τὴν ἡλικίαν ὦν, βραχὺ τι τῶν νεκρῶν διαφέροντα· ὅλον γὰρ αὐτῷ ἐξωδήκει τὸ πρόσωπον, καὶ τὸ χρῶμα οὐδὲν τι κάλλιον εἶχε τῶν τριταίων περὶ τὰς ταφάς· ἀπέπνει τε πυκνῶς, καὶ βραχὺ τι προβαίνων αὐθις ἴστατο· τῶν δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ τριχῶν αἰ μὲν πλείους ὡσπερ ἀπὸ νεκροῦ σώματος ἐπεπτώκεισαν, βραχεῖαι δὲ τινες καὶ ψιλὰ ἠτάκτου περὶ τὸ μέτωπον, τῷ ἐκείνου, οἶμαι, συγκινούμεναι πνεύματι. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἀπέγνωστο, ὃ δὲ οὐ πάνυ τι δυσέλιπτος ἦν, ἀλλ' ἰατρικαῖς τέχναις ἑαυτὸν ἐδεδώκει, κάκει τὴν σωτηρίαν ἑαυτῷ ἐμνηστεύετο.

3.26τ Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως. Εἰ μὲν οὖν ἐδεδράκεισάν τι περὶ αὐτὸν τῶν ἀτοπωτάτων αὐτῆ τε ἡ ἐρωτικὴ συζυγία καὶ οἱ τοῦ πράγματος κοινωνοὶ, ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν εἴποιμι· οὐ γὰρ ῥαδίως οἶδα καταγινώσκειν ὦν οὔπω κατάληψιν εἴληφα· τοῖς δὲ ἄλλοις κοινὸν τοῦτο τέθειται ὁμολόγημα, ὡς τὸν ἄνδρα πρότερον φαρμάκοις καταγοητεύσαντες, μετὰ ταῦτα καὶ ἐλλέβορον ἐκεράσαντο· καὶ οὐ περὶ τούτου νῦν διαμφισβητοῦμαι, ἀλλ' ὅτι ἡ τοῦ θανεῖν αἰτία ἐκείνοι γεγόνασιν. Εἶχε ταῦτα, καὶ τὰ προτέλεια τῆς κοινῆς ἡμῶν ἀναστάσεως ἐτελεῖτο τῷ βασιλεῖ, ὁμοῦ τε ὡς ἐς αὐριον εἰς τὴν πάνδημον πανήγυριν προελευσόμενος ἠῦτρεπίζετο· ἄπεισι γοῦν πρὸ ἡμέρας βαλανείοις χρησόμενος αὐτόθι που περὶ τὰ βασίλεια, οὔτε χειραγωγούμενος ἔτι, οὔθ' ὑπόγυος πρὸς τὸν θάνατον ὦν· διαπρεπῶς γοῦν ἀνήει ἀλειψόμενος καὶ λουσόμενος καὶ καθαρσίοις περὶ τὸ σῶμα χρησόμενος. Εἴσεισι γοῦν τὸ λουτρὸν, καὶ κεφαλὴν πρῶτα διαρρυφθεὶς, εἶτα δὴ καὶ τὸ σῶμα καταντληθεὶς, ἐπειδὴ ἐρρωμένως εἶχε τοῦ πνεύματος, τῇ κολυμβήθρᾳ ἑαυτὸν ἐπιδίδωσιν, ἣτις μέσον ὀρώρυκται· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἡδέως τῷ ὕδατι ἐπενήχεται καὶ ἐλαφρῶς ἐπέπλει, ἀναφυσῶν ὡς ἡδιστα καὶ ἀναψυχόμενος, ἔπειτα τινες καὶ τῶν περὶ ἐκείνον εἰσήεσαν ὑπερείσοντες ἐκείνον καὶ ἀναπαύσοντες· οὕτω γὰρ ἔδοξεν· ἀλλ' εἴ τι μὲν εἰσελθόντες περὶ τὸν αὐτοκράτορα παρηνόμησαν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀκριβῶς. Φασὶ γοῦν οἱ καὶ τᾶλλα πρὸς τοῦτο συνείροντες, ὅτι ἐπειδὴ τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ ὕδωρ καθῆκεν ὁ αὐτοκράτωρ, τοῦτο γὰρ εἶθιστο ποιεῖν, συμπίεσαντες αὐτοῦ τὸν ἀχχένα ἐπέσχον ἐπὶ χρόνον πολὺν, εἴτ' ἀφέντες ἐξεληλύθεσαν· τὸν δὲ τὸ πνεῦμα κουφίσαν ἄπνουν σχεδὸν ἐπεδείκνυ τοῖς ὕδασι ὡσπερ φελλὸν ἀλόγως ἐπισαλεύοντα· ὡς δὲ βραχὺ τι ἀναπνεύσας ἔγνω ὅπη κακοῦ ἐτύγχανεν ὦν, τὴν χεῖρα προτείνας ἐδεῖτο τοῦ συλληψομένου καὶ ἀναστήσοντος. Εἷς γέ τοι ἐλεήσας τοῦτον καὶ τοῦ σχήματος, τὰς χεῖρας ὑποτείνας καὶ ἐναγκαλισάμενος ἀνιμήσατο, καὶ διαβαστάσας ὡς εἶχεν ἐπὶ τῆς στρωμνῆς ἀθλίως κατέθετο. Καὶ βοῆς ἐπὶ τοῦτο γενομένης, ἄλλοι τέ τινες παρήσαν καὶ ἡ βασιλὶς αὐτῆ ἀδορυφόρητος, ὡς ἐπὶ πένθει δεινῶ· καὶ ἰδοῦσα αὐθις ἀπῆλθε, τὸ πιστὸν

τῆς τελευτῆς εἰληφυῖα διὰ τῆς ὄψεως. Ὁ δὲ βαρὺ τι στενάξας καὶ βύθιον, τῆδε κάκεισε περιεβλέπετο, φωνῆσαι μὲν μὴ δυνάμενος, σχήμασι δὲ καὶ νεύμασι δηλῶν τὸ βούλημα τῆς ψυχῆς· ὡς δὲ συνελαμβάνετο ἔτι οὐδεὶς, μύσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πυκνότερον αὐθις ἐπήσθμαινεν· εἶτα δὴ ἀθρόον ἀναρραγέντος ὑπεκχεῖται διὰ τοῦ στόματος με λάντερον τι τὴν χροάν καὶ πεπηγός, ἐφ' ᾧ δὴ δις καὶ τρις ἀσθμάνας τὴν ζωὴν ἀπολείπει.

4.τ ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Δ΄

4.1 Οὕτω μὲν δὴ Ῥωμανὸς ἐτεθνήκει ἐς πεντάδα χρόνων καὶ ἡμισυ τὴν βασιλείαν κατεσχικώς· ἡ δὲ βασιλὶς Ζωῆ, ἐπειδὴ τοῦτον ἐμεμαθήκει ἐκπεπνευκότα (οὐδὲ γὰρ παρῆν ἀποπνέοντι), εὐθύς ὡσπερ δὴ κληρονόμος ἄνωθεν τῆς ἀρχῆς τῶν ὄλων προΐσταται, μᾶλλον δὲ τοῦ προεστάναι βραχὺ φροντίσασα, ὅπως ἂν παραδῶ τὴν προστασίαν τῷ Μιχαήλ, περὶ οὗ φθάσας ὁ λόγος διείληφε, διὰ πάσης φροντίδος γίνεται. Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀνακτόρων τοὺς ἐν τοῖς ἀξιώμασι κλήρους διαλαχόντες, ὧν οἱ πλείους αὐτῇ πατρῶοι θεράποντες ὄντες ἐτύγχανον, οἱ δὲ καὶ τοῦ ἀνδρὸς ὀμιληταὶ καὶ εἰς γένος ἐκείνῳ συναφθέντες <ἀπὸ> τοῦ πατρὸς, ἀπειργον τοῦ προχείρως περὶ τῶν μεγάλων τι διαπράξασθαι, συνεβούλευόν τε ἐνθυμηθῆναι τὰ κάλλιστα περὶ αὐτῆς καὶ βουλευσασθαι, καὶ ἕνα τῶν πάντων εἰς τὴν βασιλείαν ἀναγαγεῖν τὸν ἐκ πάντων ἐξαίρετον, καὶ συνομολογήσοντα οὐχ ὡς συμβίῳ ἀλλ' ὡς δεσπότιδι ταύτῃ προσενεχθήσεσθαι.

4.2 Οἱ μὲν οὖν παντοδαπῶς αὐτῇ προσεφέροντο, πείσαι τάχα οἰόμενοι καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν σφίσι ταύτην μεταλαβεῖν· ἡ δὲ ὄλαις ψήφοις καὶ πάσαις ἐννοίαις ἐπὶ τὸν Μιχαήλ ἐνενεύκει, οὐ λογισμῶ ἀλλὰ πάθει τὸν ἄνδρα κρίνουσα. Ὡς δὲ καὶ ἡμέραν ἔδει ὀρίσαι καθ' ἣν ἐκεῖνος στεφανηφορῆσειν ἔμελλεν καὶ τῶν ἄλλων παρασήμων ἀξιωθήσεσθαι, ὁ πρεσβύτερος τοῦ Μιχαήλ ἀδελφός, Ἰωάννης ὁ ἐκτομίας, ἀνήρ δεινότατος περὶ τὰς ἐνθυμήσεις καὶ περὶ τὰς πράξεις δραστήριος, δι' ἀπορρήτων αὐτῇ ἐντυχῶν, καὶ ὡς ἀποθαλούμεθα φήσας, εἰ ῥοπήν τὸ κράτος εἰς ὑπέρθειν λήψεται, ὄλην εἰς τὴν οἰκείαν μετατίθησι γνώμην· καὶ εὐθύς μετακαλεσαμένη τὸν Μιχαήλ καὶ τὴν χρυσοῦφῃ στολὴν ὑπενδύσασα, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν βασιλικὴν στεφάνην τῇ κεφαλῇ προσαρμόσασα, ἐπὶ τε πολυτελοῦς θρόνου καθίσασα καὶ αὐτῇ παρακαθισαμένη πλησίον ἐν ὁμοίῳ τῷ σχήματι, πᾶσιν ἐπιτάττει ὅσοι τὸ βασιλεῖον τηνικαῦτα ᾧκουν ἄμφω κοινῇ προσκυνεῖν τε καὶ εὐφημεῖν. Οἱ μὲν οὖν οὕτως ἐποίουν· διαδόσιμον δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ τοῖς ἐκτὸς καὶ τῶν ἀνακτόρων καθίστατο, καὶ πᾶσα ἡ Πόλις παραλαβεῖν τοῦ συνθήματος τὴν εὐθυμίαν ἐβούλετο, τοῦτο μὲν καὶ ψευδομένων τῶν πλειόνων τὴν εὐφημίαν καὶ κολακεύοντων τὸν βασιλεύσαντα, τοῦτο δὲ καὶ ὡσπερ τι ἄχθος ἀποθεμένων τὸν τελευτήσαντα, καὶ κούφως ἅμα καὶ ἐλαφρῶς σὺν εὐθυμίᾳ καὶ ἠδονῇ ἐκδεξαμένων τὸν Μιχαήλ.

4.3 Ἐπεὶ οὖν τοῖς περὶ τὸν βασιλέα ἢ ἐσπέριος ἐκείνη ἐσχηματίσθη ἀνάρρησις, διττὸν εὐθύς πρόσταγμα ἀφικνεῖται τῷ ἐπάρχῳ τῆς Πόλεως, ἀφίξεσθαι ἅμα πρῶτ' εἰς τὰ βασιλεια καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς, ὁμοῦ τε τῷ νέῳ προσκυνησόντας βασιλεῖ καὶ τῷ ἀπεληλυθότῳ τὴν νενομισμένην ποιήσοντας ἐκφορὰν· καὶ ἀπήντησαν οὗτοι κατὰ τὸ σύνθημα· καὶ καθ' ἕνα εἰσιόντες προκαθημένοι τοῖς βασιλεῦσιν ἐπὶ γῆς ἐτίθουν τὰς κεφαλὰς, τῇ μὲν βασιλίσῃ τοῦτο καὶ μόνον ἀφοσιούντες, τοῦ δέ γε αὐτοκράτορος καὶ τὴν δεξιὰν προσπτυσσόμενοι χεῖρα. Ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν Μιχαήλ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ἀναρρηθείς, περὶ τῶν συνοισόντων τῇ ἀρχῇ φροντίσειν ἔμελλεν· τῷ δὲ μετηλλαχότῳ τὴν ζωὴν Ῥωμανῶ, ἐπὶ πολυτελοῦς κλίνης κατατεθέντι ἢ ἐκφορὰν παρεσκευάστο, καὶ

ἀπήεσαν ἅπαντες τὰ εἰκότα τὸν ἀποδε δημηκότα βασιλέα τιμήσοντες· μέρος δὲ τῶν τῆς κλίνης προηγουμένων καὶ ὁ τοῦ νέου βασιλέως ἀδελφὸς Ἰωάννης ὁ ἐκτομίας γίνεται, περὶ οὗ ἐν τοῖς καθήκουσι τόποις τῆς παρούσης ἀναγραφῆς ὁ λόγος ἐρεῖ.

4.4 Καὶ εἶδον κάγω τὴν ἐξόδιον ταύτην πομπὴν τοῦ βασιλέως, οὕτω μὲν γενειάσκων, ἄρτι δὲ παραγγείλας ἐς τοὺς ποιητικούς λόγους, καὶ ἀθρήσας τὸν κείμενον οὕτω ἀκριβῶς ἐγνώκειν οὔτε ἀπὸ τοῦ χρώματος, οὔτε ἀπὸ τοῦ σχήματος, εἰ μὴ ὅσον ἐκ τῶν παρασήμων συνεβαλλόμεν ὡς ὁ τεθνηκὼς ἐστὶ βασιλεύς· διέφθαρτο μὲν γὰρ αὐτῷ τὸ πρόσωπον, οὐχ ὡς ἐκτετηκός, ἀλλ' ὡς ἐξωδηκός, καὶ τὸ χρῶμα πάντη ἠλλοίωτο οὐχ ὡς νεκρῶδες, ἀλλ' ἐώκει τοῖς ἐκ φαρμακοποσίας ἀνοιδήσασιν καὶ ὠχριακόσιν, ὥστε μὴδὲ δοκεῖν αἵματος αὐτοῖς ὑπεῖναι γένεσιν· τῶν δὲ τριχῶν αἶτε τῆς κεφαλῆς καὶ ὅσαι περὶ τὸν πώγωνά ἐψίλωντο τοσοῦτον, ἕως εἰκότως τὰ διεφθαρμένα μέλη τοῖς ἐξαφθεῖσι ληΐσι, ὧν πόρρωθεν ἢ ψίλωσις καταφαίνεται, καὶ εἴ τις αὐτὸν ἐδὰ κρυσεν ἐντεῦθεν αὐτῷ κατέρρει τὸ δάκρυον· τὸ γὰρ ἅπαν πλῆθος, οἳ μὲν ὡς πολλῶν ἐξ αὐτοῦ μετεσχηκότες κακῶν, οἳ δὲ ὡς οὐδενὸς παραπολαύσαντες ἀγαθοῦ, οὐδὲ σὺν εὐφρήμῳ γλώττῃ ἢ ἐώρων ἐκείνον ἢ ὀρώντες παρέπεμπον.

4.5 Ὁ μὲν οὖν οὕτω βιώσας τοιαύτης καὶ τῆς ἐκφορᾶς ἔτυχε, τοσοῦτον ἀπολαύσας τῶν ἐπὶ τῇ μονῇ πόνων τε καὶ δαπανημάτων, ὅποσον βραχεῖ τινὶ τοῦ νεῦ μέρει τὸν ἐκείνου κατατεθῆναι νεκρόν.

4.6 Ὁ δὲ Μιχαὴλ τέως μὲν πρὸς τὴν βασιλίδά διαθέσιν τινα καὶ εὐνοίας ὑποκρίνεται ὀφθαλμὸν, εἴτα βραχέος τινὸς διερρηκός χρόνου μεταλλάττεται ὅλως, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας καὶ χάριτος πονηρὰς ἀντιδίδωσιν ἀμοιβάς. Τοῦτο δὲ οὔτε ἐπαινεῖν, οὔτε ψέγειν δεδύνηται· τὸ μὲν γὰρ μισεῖν τὴν εὐεργέτιδα καὶ ἀγνωμόνως πρὸς ταύτην φέρεσθαι οὐκ ἐν καλοῖς τίθεται, τὸ δὲ δεδιέναι περὶ ταύτη μὴ τοῖς ἴσοις καὶ τοῦτον περιβαλεῖ κακοῖς οὐκ ἔχω μὴ ἐπαινεῖν.

4.7 Ποιεῖ δὲ μοι μάλιστα τὴν ἀμφιβολίαν τῶν λογισμῶν ὁ τοῦ Μιχαὴλ τρόπος· εἰ γὰρ τις αὐτὸν ἐξέλοι τοῦ τοῦ μόνου τοῦ πρὸς τὸν Ῥωμανὸν ἀδικήματος καὶ τοῦ περὶ τὴν μοιχείαν ἐγκλήματος, καὶ ὧν ἴσως διὰ τὴν τῆς ὑποψίας ἐαλώκει φυγὴν, ἐν τοῖς ἐξειλεγμένοις βασιλεῦσιν οὗτος τε τάσσεται. Παιδείας μὲν γὰρ ἑλληνικῆς ἄμοιρος παντάπασιν ἦν, ἐρρυθμιστο δὲ τὸ ἦθος μᾶλλον ἢ οἳ κατ' ἐκείνην φιλοσοφήσαντες, καὶ κερύττων ἦν καὶ σφριγῶντος σώματος καὶ ἀνθούσης νεότητος, καὶ οὐ τὰ πάθη τὸν ἐκείνου κατῆγε λογισμὸν ἢ ἐκείνος τούτων ἐδέσποζεν· εἶχε δὲ οὐ τὸ ὄμμα μόνον γοργόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ ἐτοίμη πρὸς εὐφυεῖς ἀντιθέσεις· εὐτρέπιστο δὲ τούτῳ καὶ ἡ γλώττα οὐχ ὀμαλῶς ξυγκειμένη, ἀλλ' ἐπιτροχάδην ἀγορεύουσα καὶ λαμπρόν τι ἠχοῦσα.

4.8 Ὅσα μὲν οὖν ἐς νόμων ἢ κανόνων ἀναφορὰς ἢ διαιτῶν ἢ ἀποδεικνύς, ἀπόρως εἶχεν καὶ οὐ πάνυ τι αὐτῷ ἢ εὐγλωττία ἐλυσιτέλει· εἰ δὲ τῆς ἀπὸ τῶν λογισμῶν διοικῆσεως ἐδεῖτο τὸ διαιτώμενον, εὐθύς πολλαχῶς ἐπεχείρει καὶ ἐνθυμήμασιν ἐνθυμήματα περιέπλεκε καὶ ἐκράτει τῆς ἀσκήσεως ἢ ἐκείνου μεγαλοφυΐα· ἀλλ' οὕτω περὶ τούτων. Ὁ δὲ λόγος εἰς ἀρχὴν αὐθις ἀποκαθιστάσθω καὶ δεικνύτω ὡς ὁ βασιλεὺς εὐθύς τῆς ἀκριβοῦς τῶν πραγμάτων ἐφρόντισε διοικήσεως.

4.9 Φαίνεται μὲν ἐξ οὗ καλῆς ὑποθέσεως, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐγνώρισεν, εἰς τὴν βασιλείον ἀρχὴν ἀναχθεῖς· ἐπεὶ δὲ τοῦ κράτους ἐγκρατὴς ἐγεγόνει, βραχὺν μὲν τινα χρόνον τὴν βασιλείαν, ἴν' οὕτως εἶπω, διέπαιξε, τὰ μὲν τῷ καιρῷ διδούς καὶ τῇ ἀδοκίτῳ ἐκβάσει τοῦ πράγματος, τὰ δὲ τῇ γυναικὶ χαριζόμενος καὶ οἶον θυμηδίας αὐτῇ καὶ ἀναπαύλας προσμηχανώμενος. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κράτους διέβλεψε καὶ τὸ

πολυειδές τῆς προνοίας διέγνω, καὶ ὅποσον μέρος τῶν περιστάσεων αἱ περὶ τὰ πράγματα φροντίδες τῶ ὡς ἀληθῶς συλλέγουσιν βασιλεῖ, ὅλως ἀθρόος μετήλλακτο, καὶ ὡσπερ ἀνὴρ ἐκ μειρακίου γενόμενος ἀνδρικώτερον ἅμα καὶ γενναϊότερον τῆς βασιλείας ἀντείχετο.

4.10 Καὶ τοῦτο πρῶτον θαυμάζειν ἔχω τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι ἐξ ἐλάττονος τύχης τῆς μεγίστης ταύτης εὐδαιμονίας τυχῶν, οὔτ' ἐξεπλάγη τὸ φρόνημα, οὔτε ἦττων εὐρέθη τοῦ κράτους, ἀλλ' οὔ τι τῶν καθεστώτων ἠλλοίωσε· ἀλλ' ὡσπερ πρὸς τοῦτο διαμελετημένος πόρρωθεν καὶ οἷον ἡρέμα προσεγγίσας τῶ πράγματι, τοιοῦτος εὐθύς ἐγνώριστο καθ' ἣν ἐβεβασιλεύκει ἡμέραν, ὁποῖος εἰ χθὲς καὶ πρόην διεῖπε τὴν βασιλείαν· οὔτε γάρ τι τῶν συνήθως πραττομένων ἐκαινοτόμησεν, οὔτε νόμον ἀνεῖλεν, οὔδ' ἀντίθετον τούτῳ εἰσήνεγκεν, ἀλλ' οὔτε τινὰ τῶν τῆς γερουσίας μετήμειψεν, οἷα δὴ φιλεῖ ἐν ταῖς καιναῖς βασιλείαις νεωτερίζεσθαι· εἰ γὰρ καὶ τινες αὐτῷ συνήθεις πρὸ τοῦ κράτους ἐτύχχανον ὄντες, ἢ χάριτάς τισι καθωμολόγησεν, οὐδένα μὲν τούτων διεψεύσατο βασιλεύσας, πλὴν οὐκ εὐθύς εἰς ὑπερηφάνους τούτους ἀρχὰς ἀνεβίβασεν, ἀλλ' οἷον προγυμνάζων πόρρωθεν ταῖς ἦττοσι καὶ ταπεινοτέραις, οὔτω κατὰ βραχὺ προῆγε ταῖς μείζοσι. Καὶ ἀποπεφάνθω μοι περὶ τοῦδε τοῦ ἀνδρός, ὡς εἰ μὴ τῶν ἀδελφῶν ἢ μερὶς μοῖρα προσεφύη κακῆ, κἀντεῦθεν οὔτε καταλύειν εἶχε τὸ γένος παντάπασι, οὔτ' ἐπιστρέφειν πρὸς τὸ συμφέρειν διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν τρόπων, οὐκ ἄν τις ἐκείνων τῶν περιωνύμων βασιλέων ἀντήρισεν.

4.11 Ἄλλ' ὡσπερ οὐδένα τῶν ἐπ' ἐμοῦ βεβασιλευκότων ἐθεασάμην (λέγω δὲ πολλοὺς ἐπιμετρῶν τῶ ἐμῷ βίῳ, ὅτι περ οἱ πλείους αὐτῶν ἐνιαύσιοι), ὡσπερ οὖν οὐδεὶς τούτων ἐλευθέρως τὴν βασιλείαν διήνεγκεν, ἀλλ' οἱ μὲν παρὰ τὴν γνώμην κακοὶ, οἱ δὲ παρὰ τὴν πρὸς τινὰς ἐταιρίαν, οἱ δὲ δι' ἄλλο τι τῶν εἰωθότων, οὔτω δὴ κάκεῖνος παρ' ἑαυτὸν μὲν ἀγαθός, πρὸς δὲ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ λίαν πικρός· ἔοικε γὰρ ἡ γεννησαμένη τούτους φύσις, ἐπειδὴ περ τῶ Μιχαὴλ πεφιλοτίμηται τὰ χρηστότερα, τὸ λοιπὸν γένος ἐξ ἀντιθέτου προενεγκεῖν. Ἐβούλετο γὰρ ἕκαστος ἐκείνων εἶναι ἀντιπαντός, καὶ μηδένα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων μῆτε ἐπὶ θαλάττης, μῆτε μὴν διάγειν εἰς ἡπειρον, ἀλλὰ μόνος ἐν τῶ παντὶ βιοτεύειν, ὡσπερ ἄνωθεν κατὰ κληρὸν διειληφότες καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν· καὶ πολλάκις μὲν ἐπισχεῖν τούτους ὁ ἀδελφὸς ἐπεχείρησεν, οὐκ οἷον νουθετῶν, ἀλλὰ καὶ πικρῶς ἐπιτιμῶν καὶ δριμύτερον καθαπτόμενος καὶ φόβον ἐπισείων σφοδρότερον, ἦνυε δὲ πλεονοῦν οὐδὲν, τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου ποικιλώτερον μεταχειρίζομένου τὰ πράγματα, καὶ τοῦ μὲν τὸν θυμὸν καταπαύοντος, τοῖς δὲ μνηστευομένου ἐλευθερίαν τῶν πράξεων· ἔπραττε δὲ ταῦτα οὐ πάνυ μὲν ταῖς ἐκείνων γνώμαις ἐπόμενος, τοῦ δὲ γένους ὅμως κηδόμενος.

4.12 Περὶ δὲ τούτου καὶ πλεονοῦν τι ὁ λόγος διελθεῖν βούλεται, ἐρεῖ δὲ οὔτε τι κενὸν, οὔτε διεψευσμένον· καὶ γὰρ τι γενεῶν αὐτὸν καὶ τεθέαμαι τὸν ἄνδρα καὶ λέγοντος ἤκουσα καὶ πράττοντι συνεγενόμενῃ καὶ ἐχαρακτήρισα ἀκριβῶς, καὶ τὰ μὲν αὐτῷ τῶν ἐπαινουμένων ἐπίσταμαι, τὰ δὲ οὐ πάνυ οἶδα σπουδαῖα. Τέως δὲ ἐκ τῶν τοιούτων ἠθῶν συνεκεκέραστο· ἔτοιμον εἶχε τὸ φρόνημα, καὶ ἀγχίνους εἰ καὶ τις ἄλλος ἐτύχχανεν ὦν, κατηγορεῖ δὲ ταῦτα τούτῳ καὶ αὐτὸς δὴ γοργὸν βλέπων ὀφθαλμὸς· ἐπιμελῶς δὲ τῶν πραγμάτων ἀπτόμενος καὶ περὶ τὸ μέρος τοῦτο φιλοπονώτατα διακείμενος, ἐμπειρότατος ἐγεγόνει πάντων, καὶ μάλιστα περὶ τὰς δημοσίους συνεισφοράς ὀξύτατος ὥπτο καὶ ἀγχι νούστατος· βουλόμενος δὲ μῆτε τινὲ τῶν πάντων γενέσθαι βαρυσυμφορώτατος, μῆτε μὴν καταπεφρονῆσθαι παρ' οὐτι νοσοῦν, κακὸν μὲν οὐδενὶ διέπραξεν, δριμείαν δὲ τοῖς πολλοῖς τὴν ὄψιν πλαττόμενος, κἀντεῦθεν αὐτοὺς

έκφοβῶν, μέχρι τῆς θέας ἔλypeι· οἱ γὰρ πλειστοὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ πεφρικότες τῶν πονηρῶν ἀπειχόντο πράξεων. Καὶ ἦν ἐντεῦθεν προπύρ γιον ὡς ἀληθῶς τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφός· οὔτε γὰρ ἡμέρας, οὔτε νυκτὸς τῶν φροντίδων ἀνεῖτο, ἀλλὰ καὶ χαρίτων ἔστιν οὗ πληρούμενος, καὶ συμποσίοις παραγινόμενος, τελεταῖς τε καὶ πανηγύρεσιν, τῆς καθηκούσης οὐκ ἡμέλει σπουδῆς· ἔλάνθανέ τε τοῦτον τῶν πάντων οὐδὲν, ἀλλ' οὐδὲ ὁ λαθεῖν βουλόμενος ἦν, παντὸς ἐπτηχότος καὶ τὴν ἐκείνου πεφοβη μένου ἐπιστασίαν· ἄωρὶ γὰρ τῶν νυκτῶν ἀθρόον ἐξιπαζόμενος πᾶν ὀτιοῦν μέρος διηρευνᾶτο τῆς Πόλεως, ἀστραπῆς δίκην πᾶν ὁμοῦ διῶν τὸ οἰκούμενον. Τὸ γοῦν ἀόριστον αὐτοῦ τῆς ἐπιστασίας ὑποπτεύοντες ἅπαντες κατείχοντό τε καὶ συνεστέλλοντο, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος διεβίου, τῶν πρὸς ἀλλήλους συλλόγων ἀνηρημένων.

4.13 Ἄ μὲν οὖν ἂν τις αὐτοῦ ἐπαινεῖν ἔχοι τοιαῦτα, τὰ δ' ἀντιθέτως ἔχοντα· ποικίλος ἦν τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν τῶν ὁμιλούντων μεθαρμοζόμενος, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ πολυειδῆς τὴν γνώμην φαινόμενος, καὶ ἐκάστου τῶν προσιόντων αὐτῷ πόρρωθεν καθαπτόμενος, ἐπεὶ δὲ πλη σιάσειεν, ὡς νῦν πρῶτως ἰδὼν εὐνοϊκώτερον προσιέμενος· κἂν τις αὐτῷ τι προσαγγεῖλαι νεώτερον καὶ οἷον σώζειν τὴν βασιλείαν δυνάμενον, ἵνα μηδὲν ἀνταμείψοιτο, πάλαι τοῦτο ἐγνωκέναι προσεποιεῖτο, καὶ τῆς βραδυτῆτος τὸν εἰρηκότα ἐμέμφετο· καὶ ὁ μὲν ἀπῆει κατησχυμμένος, ὁ δὲ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν διανίστατο καὶ τὸ ἐπιφυόμενον ἴσως κακὸν κολάζων ἐξέκοπτεν. Ἐβούλετο μὲν οὖν μεγαλοπρεπέστερον διαζῆν καὶ βασιλικώτερον τῶν πραγμάτων ἀντέχεσθαι, ἀντεῖχε δὲ ὅμως πρὸς τοῦτο τὸ ἔμφυτον ἦθος, καὶ ἡ φύσις, ἴν' οὕτως εἶπω, τὴν πρώτην οὐκ ἀπερρίπτει λιχνεῖαν· διὰ ταῦτα ἅπαξ εἰς πόσιν κατενεχθεῖς (ἦττητο γὰρ δὴ τοῦτο τὸ μέρος), εὐθὺς εἰς πᾶσαν ἀσχημοσύνην ἐξεκυλίετο· ἐπελανθάνετο μὲν οὐδ' οὕτω τῶν περὶ τὴν βασιλείαν φροντίδων, κεχάλαστο δ' ὅμως τὸ βλοσυρὸν τῷ θηρὶ καὶ τὸ ἐπισκύνιον οὐδαμοῦ.

4.14 Ἐγὼ γοῦν πολλάκις αὐτῷ παρεντυχὼν συμποσιά ζοντι ἐθαύμαζον ὅπως τοιοῦτος ἀνὴρ, μέθης ἦττων καὶ γέλωτος, τὸν Ῥωμαϊκὸν ἐπιπεφόρτισται ἄξονα· διήθρει μεθύων ὅποσα σχηματίζοιτο ἕκαστος τῶν συμπινόντων, καὶ ὡσπερ ἐπ' αὐτοφῶρω τούτους εἰλημμένους ἔχων εἰς εὐθύνας ὕστερον καθίστη καὶ τῶν πραχθέντων παρὰ τὸν πότον ἢ λεχθέντων ἀνέκρινεν· ὅθεν μᾶλλον αὐτὸν μεθύοντα ἢ νή φοντα ἐδεδοίκεσαν. Καὶ ἦν παμμιγῆς τι χρῆμα ὁ ἄνθρωπος· μοναδικὸν πάλαι σχῆμα ἐπενδυθεῖς, τῆς μὲν περὶ τοῦτο εὐσχημοσύνης οὐδ' ἐν ὀνειράσιν ἐπεμέλετο, ὑπεκρίνετο δὲ ὅμως εἴ τι καθῆκον τῷ σχήματι νενομοθέτητο ἄνωθεν, καὶ τῶν ἀκολάστως βιούντων κατωλιγῶρει παντάπασιν· εἰ δὲ τις εὐσχήμονα ζωὴν ἔλοιτο, ἢ ἐλευθεριώτερον ἐν ἀρεταῖς ἔζη, ἢ τῷ ἔξωθεν λόγω τὴν ψυχὴν κεκόσμητο, πᾶσιν ὁμοίως ἀντέκειτο καὶ ἐκάστῳ τι ποιῶν ἠχρείου τὸ σπουδαζόμενον. Πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους οὕτως εἶχεν ἀτόπως, πρὸς δὲ γε τὸν βασιλέα καὶ ἀδελφὸν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διάθεσιν ἔσφωζεν, οὐκ ἐξαλλάττων, οὐδὲ μεταβαλλόμενος, ἀλλὰ διασώζων αὐτῷ τοῦ ἦθους τὴν ὁμοιότητα.

4.15 Πέντε δὲ ὄντων ἀδελφῶν τῶν ξυμπάντων, ὁ μὲν αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὡσπερ ἀντίθετος πρὸς τὰς ἐκείνων γνώμας ἐτύγχανεν ὢν, ὁ δὲ γε Ἰωάννης ἐκτομίας, περὶ οὗ τὸν λόγον πεποίημαι, τὰ δευτερεῖα μὲν εἶχεν τῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀρετῆς, πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς ἀξύμβλητος καὶ αὐτὸς ἦν· ὥστε, ἵνα τὸν λόγον ἐπανορθώσωμαι, τὸ ἀντίθετον τῆς τοῦ αὐτοκράτορος ἔξεως πρὸς τοὺς τρεῖς τῶν ἀδελφῶν ἐτύγχανεν ὢν· συγκρινόμενος δὲ πρὸς ἐκεῖνον ὁ Ἰωάννης, τὸ μὲν ἔλαττον εἶχε παρὰ πολὺ, ὁμοιότητος δ' οὖν ὅμως πρὸς ἐκεῖνον ἀπέφαινε· καὶ οὐδ' αὐτῷ μὲν ἠρεσκεν ἡ πονη ρία τῶν ἀδελφῶν, φιλαδελφότητος δὲ εἴ τις ἄλλος τῶν πάντων γενόμενος, εἰς εὐθύνας μὲν

ἐκείνους καθιστᾶν ὧν ἐπεπράγεισαν οὐκ ἐβούλετο, περικαλύπτων δὲ τὰς ἀδίκους αὐτῶν πράξεις, ἐλευθερίαν ἔτι μᾶλλον ταῖς γνώμαις αὐτῶν ἐμνηστεύετο, ὡς οὐκ ἂν γνωσθησομένων τῷ αὐτοκράτορι.

4.16 Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν τοσοῦτῳ κείσθω, ὁ δὲ λόγος εἰς τὸν βασιλέα ἐπαναγέσθω. Οὗτος γοῦν, ἄχρι τινὸς διάθεσιν τινα χρηστοτάτην τῇ βασιλίδι διαφυλάξας, ταχὺ μεταβάλλεται· ὑποπτέυει γὰρ ταύτην, οἴκοθεν ἔχων τῆς ὑποψίας τὰς ἀφορμὰς, καὶ μετατίθησιν αὐτῇ τῆς ἐλευθερίας τὸ σχῆμα· τῶν τε γὰρ συνήθων προόδων ἀπεῖρξε, καὶ τὴν γυναικωνίτιν αὐτῇ περιέφραξεν, οὐδενὶ διδοὺς εἰς αὐτὴν πάροδον, εἰ μὴ ὁ τὴν φρουρὰν πεπιστευμένος ἐπιτρέψει, δοκιμάσας πρότερον τίς τε εἶη καὶ ὅθεν, καὶ ὅπως πρὸς τὴν βασιλίδαν παρεγένετο. Ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ τοιαύτην αὐτῇ περιῖστησι τὴν φρουρὰν· ἡ δὲ ἐδριμύττετο μὲν ἐπὶ τούτοις (καὶ πῶς γὰρ οὐκ εἰκόσ;), ἀντιδόσεις πολὺ τὸ δυσμενὲς ἐχούσας τῶν χρηστοτέρων ἀντιλαμβάνουσα, ἐπεῖχε δ' οὖν ὅμως, καὶ παρακινεῖν οὐκ ἤξιον τὰ δόξαντα, ἄλλως τε οὐδὲ βουλομένη τι ποιεῖν <ἦ> ἀντιπράττειν δυνάμεις τις προσῆν, πάσης μὲν ἐστερημένη δορυφορίας βασιλικῆς, πᾶσαν δὲ ἀφηρημένη ἰσχύν· ὁ δ' οὖν εἰς γυναικὸς ἀνήκει φύσιν ὀλίγωνρον, τὸ μὴ γλῶτταν ἐπέχειν καὶ ἀλύειν ταῖς γνώμαις, τοῦτο ἐκείνη διέδρα· καὶ οὔτε τὸν αὐτοκράτορα τῆς πρώτης ἀνεμίμησε φιλίας καὶ πίστεως, οὔτε τοὺς ἀδελφούς ἐδυσχέραινεν ἐπικειμένους αὐτῇ καὶ προσονειδίζοντας, οὔτε τὸν φυλάττειν ἐκείνην προσεταγμένον πικρῶς ποτε εἶδεν ἢ ἀπεπέμψατο, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας πράως εἶχεν, καὶ ὡς οἱ δεινότατοι τῶν ῥητόρων καὶ τοῖς προσώποις καὶ τοῖς καιροῖς μεθρημόζετο.

4.17 Κάκεινη μὲν οὕτως· οἱ δὲ οὐδὲν τι μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην τῆς γυναικὸς μετηλλάττοντο, ἀλλ' ἐδεδοίκεσαν αὐτὴν σφόδρα ὡς περ τινὰ λέαιναν ἐν καιρῷ μεθεικυῖαν τὸ βλοσυρὸν, καὶ παντὶ μὲν ἔρκει, παντὶ δὲ τείχει κατησφαλί ζοντο· οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πᾶσιν αὐτὴν ἐτήρουν τοῖς ὄμμασιν, ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ κατὰ βραχὺ καὶ τοῦ ὄραν αὐτὴν ὑπέξ ἴστατο. Τούτου δὲ πολλὰς ἐπίσταμαι τὰς αἰτίας· οὔτε γὰρ εἶχεν ἔτι ταύτη χρᾶσθαι, ἤδη τοῦ ὑπούλου νοσήματος ἐκτρα γέντος αὐτῷ (τὴν γὰρ ἔξιν διέφθαρτο, καὶ πονήρως εἶχε τοῦ σώματος), ἔπειτα καὶ αἰδοῖ τὴν ὄψιν κεκάλυπτο, καὶ οὐκ ἦν ὅπως ἀντοφθαλμίσει αὐτῇ, εἰδὼς ὅπως τὴν πρὸς αὐτὴν φιλίαν ἠρνήσατο, καὶ ἀπωμόσατο μὲν τὴν πίστιν, τὰς δὲ συνθήκας ἠθέτησε· καὶ τρίτον, θείοις ἀνδράσι προσομιλήσας περὶ ὧν τοῦ κράτους ἐποίησατο ἔνεκα, καὶ σωτηριώδεις δεξάμενος ἐντολὰς, πάσης μὲν ἀκολασίας, ἤδη δὲ καὶ τῆς ἐννόμου αὐτῆς ἀπέσχετο μίξεως· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἄλλο τι δεδιὼς οὐ προσέκειτο τῇ βασιλίδι· οὐ γὰρ ἐκ μακρῶν τῶν διαλειμμάτων, ὡς περ δὴ πρότερον, ἡ τοῦ ἐγκεφάλου αὐτῷ περιτροπῇ προσεγίνετο, ἀλλ' εἴτε τις ἔξωθεν αὐτὴν ἡλλοίου δυνάμεις εἴτε πάθος ἔνδοθεν περιέτρεπεν, πυκνότερον με τεβάλλετο· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ τῇ περιτροπῇ ταύτῃ ἤττον ἠσχύνετο, τὴν δὲ βασιλίδαν καὶ μάλα ἠρυθρία· καὶ ἐπειδὴ ἀορίστως αὐτὸν τὸ πάθος ἐτάραττε, πόρρω που ἔαυ τὸν ἐποιεῖτο ἐκείνης, ἵνα μὴ ὀρώμενος καταισχύνοιο.

4.18 Διὰ ταῦτα οὔτε προόδοις ἐχρᾶτο πολλαῖς, οὔτε θαρρούντως ὠμίλει τισίν· ἀλλ' ἐπειδὴν ἡ χρηματίζειν ἐβούλετο, ἢ ἄλλο τι τῶν συνήθων τῷ κράτει ποιεῖν, φοινικίδας ἐκατέρωθεν παραπεταννύντες οἷς ἐπιτηρεῖν αὐτὸν καὶ φυλάττειν ἐπιτέτραπτο, ὀπηνίκα τοῦτον θεάσαιντο ἢ βραχὺ τι παρατραπέντα τὸν ὀφθαλμὸν ἢ τὴν κεφαλὴν κατασεΐσαντα ἢ ὅσοις ἑτέροις σημείοις τὴν πρόοδον τοῦ πάθους ἔχαρα κτήρισαν, αὐτίκα προΐεναι τοὺς εἰσιόντας ἐγκελευσάμενοι, συνέστελλον τὰ παραπετάσματα, καὶ οὕτω περιεῖπον αὐτὸν θαλαμεύσαντα· ὁ δὲ ἔπασché τε ἐτοίμως καὶ ἐτοιμότερον αὐθις ἀποκαθίστατο, καὶ οὐδὲν ὅτι μετὰ ταῦτα τοῦ πάθους ἐπεῖχεν αὐτὸν,

ἀλλ' ἔλευθέρα τούτῳ ἀπεδίδοτο ἡ διάνοια. Πεζῆ δέ ποτε προϊόντι ἢ ἵππαζομένῳ φυλακὴν τις προσῆν κυκλόθεν, καὶ περιτραπέντα ἀσφαλῶς κυκλωσάμενοι ἔθερά πευον· ὦπτο δὲ καὶ πολλάκις τοῦ ἵππου ῥιφεῖς· ῥύακα γάρ τινας ὕδατος διαβαίνων τῷ ἵππῳ, ἐπειδὴ τῆνικαῦτα τοῦτον τὸ πάθος κατέλαβεν, οἱ δὲ φρουροὶ τέως ἀπῆσαν βραχὺ τι θαρρήσαντες, ὁ δὲ ἀθρόως τῆς ἔδρας ἐκκυλισθεὶς αὐτοῦ που κατὰ γῆς ὦπτο τοῖς πολλοῖς σπαρασσόμενος· ἐπεχείρει δὲ οὐδεὶς ἀνελεῖν, ἀλλὰ κατωκτίζοντο μᾶλλον καὶ τῆς συμφορᾶς ἠλέουν τὸν αὐτοκράτορα.

4.19 Τὰ μὲν οὖν τούτοις ἐπόμενα ὁ λόγος αὐθις εἰς τοὺς οἰκείους τόπους καταριθμήσει· ἴδωμεν δὲ ὥσπερ νοσοῦντα τὸν βασιλέα, οὕτω δὴ καὶ ὑγιῶς ἔχοντα· ἐν γέ τοι τοῦ πάθους τοῖς διαλείμμασιν, ὀπηνίκα αὐτῷ λογισμὸς ἔρρωτο, παντοδαπὸς ἦν περὶ τὴν τῆς ἀρχῆς πρόνοιαν, οὐ μόνον τὰς ἐντὸς τῶν ἡμετέρων ὀρίων πόλεις εὐνομουμένας ποιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πέριξ ἔθνεσι τὰς ἐφ' ἡμᾶς ἀναστέλλων ἐφόδους, τοῦτο μὲν πρεσβείαις, τοῦτο δὲ δώροις, τοῦτο δὲ μαχίμων ἐπετείοις ἀποστολαῖς· καὶ οὐθ' ὁ τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐξουσίαν λαχῶν τῶν δεδογμένων ἀντιπαρεκίνει, οὔτε ὁ τὰς Περσικὰς ἔχων δυνάμεις, οὔτε μὴν ὁ Βαβυλώνιος, οὐτ' ἄλλ' ἄλλως τι τῶν βαθυτέρων ἐθνῶν τὴν ἑαυτῶν ἐπεγύμνουσαν δυσμένειαν· ἀλλ' οἱ μὲν καὶ πάντῃ πρὸς ἡμᾶς διελύοντο, οἱ δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ἐπιμέλειαν δεδιότες φόβῳ τοῦ μὴ παθεῖν εἰς ἑαυτοὺς συνεστέλλοντο. Τὴν μὲν γὰρ τῶν δημοσίων συνεισφορῶν παρατήρησιν καὶ ἀρκίβειαν τῷ ἀδελφῷ παραθέμενος Ἰωάννην, καὶ οἷον τὸ πλεόν τῆς πολιτικῆς διοικησεως αὐτῷ ἐγχειρίσας, ἄλλα διεῖπεν αὐτὸς, τοῦτο μὲν καὶ τοῦ πολιτικοῦ κατὰ μέρος ἐπιμελόμενος, τοῦτο δὲ καὶ τὰ νεῦρα Ῥωμαίων, τὸν στρατὸν, συγκροτῶν καὶ ἐπισχύων εἰς δύναμιν. Καὶ τὸ μὲν πάθος αὐτῷ ἀρξάμενον προῆει ἀκμάζον καὶ κορυφούμενον, ὁ δὲ, ὡς οὐδενὸς αὐτῷ ἐπικειμένου κακοῦ, τῶν πάντων ἀντείχετο.

4.20 Ἐπεὶ δὲ <ὁ> ἀδελφὸς Ἰωάννης ὑπορρέοντα τοῦτον ἑώρα κατὰ βραχὺ, δείσας περὶ αὐτῷ καὶ ὄλω τῷ γένει, μὴ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος τοῦ αὐτοκράτορος λήσεται τοῦτον ἢ βασιλεία διαρρυσθεῖσα, κἀντεῦθεν πολλοῖς ἐμπεσεῖται πειρα τῆριος, βουλὴν βουλευέται συνετωτάτην μὲν, ὡς ἐδόκει, ἐπισφαλεστάτην δὲ, ὡς ἡ τῶν πραγμάτων ἔκβασις ἔδειξεν. ἐκεῖθεν γὰρ αὐτανδρον αὐτοῖς τὸ σκάφος κατέδου, καὶ ἐξώ λεις, ἴν' οὕτως εἴπω, καὶ προώλεις ἀπώλοντο· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. Ὁ δ' οὖν Ἰωάννης, ὡς ἀπεγνωκῶς πάντῃ, κρυφίως τῶν ἀδελφῶν λόγοις αὐτὸν μέτεισι πρὸς τὸ δοκοῦν πιθανωτέροις μᾶλλον ἢ ἀληθεστέροις, καὶ μόνον ποτὲ τῶν ἄλλων ἀπολαβῶν καὶ κύκλῳ τὸν λόγον περιβαλὼν, τοιοῦτων πρὸς αὐτὸν τῶν προσιμίων κατάρχεται, εἰς ἀνάγκην αὐτὸν προάγων τοῦ ἐρωτᾶν· «Ὅτι μὲν οὖν, φησὶν, οὐχ ὡς ἀδελφὸν ἀπλῶς θεραπεύων διατετέλεκά σοι, ἀλλ' ὡς δεσπότην καὶ βασιλέα, οἶδε μὲν οὐρανὸς, οἶδε δὲ καὶ ζύμπασα γῆ, καὶ αὐτὸς δὲ οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοις εἰπεῖν· ὅτι δὲ καὶ τοῦ λοιποῦ γένους ἡμῶν βραχὺ τι, ἵνα μετρίως εἴπω, προσέχω τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ταῖς περὶ τοῦ κοινοῦ σκέψεσι καὶ λυσιτελείαις, αὐτὸς ἂν πρὸ πάντων εἰδείης· διὰ ταῦτα γοῦν οὐ τὸ ἐνεστώσ σοι θεραπεύω τοῦ θρόνου, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλ λον ἀνεπιβούλευτον ταμιεύομαι, κἀν τὰς τῶν πολλῶν ἐπι σχεῖν οὐ δεδύνημαι γλώσσας, καὶ τοὺς τῶν πάντων ὀφθαλμοὺς ἐπὶ σὲ μόνον ἀπευθύνειν προήρημαι· εἰ μὲν οὖν εὐνοίας τε τῆς πρὸς σὲ καὶ τῆς πρὸς τὰ πράγματα μετὰ χειρίσεως δεξιὰς ἐγγύας προεἴληφας παρ' ἐμοῦ, μηδὲ ταυτηνί μου τὴν σκέψιν ἀπόσῃ· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σιωπήσομαι, ὅπῃ δὲ τὰ περὶ ἡμᾶς κατανήσῃ οὐκ ἐρῶ τι νῦν, μὴ καὶ λυπήσας ἀπέλθω».

4.21 Ἐπὶ τούτοις ὁ αὐτοκράτωρ τὰς γνώμας διασεισθεὶς, ἤρετο τί ποτε ταῦτα βούλοιο, τίς δὲ καὶ τῆς διαλέξεως ὁ σκοπός; «Τὸ δὲ σου εὖνουν τὸ πρὸς ἐμὲ ὡς ὠμολο

γημένον τέως ἀφείσθω». Ὁ δὲ τοῦ λόγου δραξάμενος· «Μὴ οἴου, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, ὅτι τὰς τῶν πολλῶν ἔλαθες ἀκοάς, ἢ τούς γε ὀφθαλμούς αὐτούς, ὅτι καὶ προδήλω καὶ κρυφίῳ κατέχει νοσήματι· καὶ ὅτι μὲν ἐντεῦθεν οὐδὲν πείσῃ δεινὸν οἶδα σαφῶς, ἀλλ' αἱ τῶν ἀνθρώπων γλώτται οὐκ ἔστιν ὅποτε σοι οὐ λογοποιοῦσι τὸν θάνατον· δέδοικα οὖν, μὴ ὡς περὶ αὐτίκα τεθνηξομένου διανοησάμενοι ἐπὶ σὲ νεωτερίσωσι, καὶ ἓνα τῶν πάντων προστησάμενοι τοῦτον δὴ εἰς τὴν σὴν ἀναγάγωσι βασιλείαν· καὶ τὰ μὲν περὶ ἐμὲ καὶ τὸ σύμπαν τὰ <τοῦ> γένους ἡμῶν ἐπ' ἐλάττονος φροντίδος εἰμί, περὶ δέ σοι δέδια, μὴ χρηστὸς οὕτω καὶ ἐπιεικὴς αὐτοκράτωρ ἀβουλίας εὐθύνας παράσχη· καὶ τὸ μὲν δεινὸν διαδράσει, τὸν δὲ τοῦ μὴ προῖδεῖν τὸ μέλλον οὐκ ἐκφεύζεται ἔλεγχον». Πρὸς ταῦτα τοίνυν ὁ βασιλεὺς ἐτοιμότερον ἀποκρίνεται· «Καὶ τίς γάρ, φησὶν, ἢ τούτου πρόνοια; πῶς δὲ καὶ τὰς τῶν πολλῶν γλώττας ἐπίσχωμεν, εἰπεῖν δὲ καὶ τὰς περὶ τὸ τυραννεῖν προθυμίας»;

4.22τ Περὶ τῆς τοῦ Μιχαὴλ παρὰ τῆς ἀγούστης υἰοθεσίας, καὶ περὶ τῆς τοῦ καίσαρος ἀξιώσεως. «Ῥάστη, φησὶν ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐτοιμοτάτη· εἰ μὲν γὰρ μὴ ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ἐτεθνήκει, ἐκεῖνῳ ἂν τὴν δευτέραν ἀρχὴν ἐμνηστεύσω τοῦ καίσαρος· ἐπεὶ δὲ τοῦτον ὑπεξείλεν ὁ θάνατος, ὁ τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν παῖς Μιχαὴλ, ὃς δὴ σοι τῶν σωματοφυλάκων τὰ πρῶτα πεπίστευται, ἀξιούσθω τοῦ σχήματος, λατρεύων ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ μέχρις ὀνόματος τὴν τύχην ἐπιμετρούμενος, τὰ δ' ἄλλα σοι ἐν ἀργυρωνήτου προσίων μέρει καὶ τὴν ἐσχάτην τάξιν ταττόμενος». Πείθει τοιγαροῦν οὕτω πιθανῶς ἐπιχειρήσας τὸν ἀδελφόν, καὶ ἐπειδὴ εἰς ταύτῃ συνῆσαν τῷ βουλήματι, δευτέραν περὶ τοῦ τρόπου βουλήν διασκέπτονται· εἰσηγεῖται δὲ καὶ ταύτην ὁ Ἰωάννης, καὶ· «Οἶσθα, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, ὅτι κατὰ κληρὸν ἡ βασιλεία τῇ βασιλίδι προῆκται, καὶ τὸ σύμπαν εὐνοϊκότερον πρὸς αὐτὴν ἔσχηκεν, ἅτε γυναῖκα καὶ κληρονόμον τοῦ κράτους, καὶ τῇ ἀφειδείᾳ τῶν δώρων τὰς τῶν πάντων ὑποποιησαμένην ψυχάς· μητέρα γοῦν αὐτὴν τῷ ἀνεψιῷ ἀναπλάσωμεν, ἐκ χρηστοτέρου τρόπου τὴν πρὸς αὐτὸν σχέσιν λαβοῦσαν, κάκεινῃν προάξωμεν ὁμοῦ τε υἰοθε τοῦσαν τὸν Μιχαὴλ καὶ εἰς τὸ καίσαρος ἀνάγουσαν ἀξιώμα· τε καὶ ὄνομα· ἀπειθήσει δὲ ἡμῖν οὐδαμῶς, εὐκόλως τε οὔσα ταῖς γνώμαις καὶ μηδ' ὀτιοῦν ἀντειπεῖν ἔχουσα».

4.23 Ἐπαινεῖ ταῦτα ὁ αὐτοκράτωρ· καὶ τοὺς περὶ τοῦ σκέμματος λόγους τῇ βασιλίδι προσενγκόντες ῥᾶστά τε πείθουσι καὶ πρὸς τὸ τοῦ σκοποῦ τέλος εὐθὺς τὸν νοῦν ἀπερείδουσι. Δημοτελῆ γοῦν ἑορτὴν προκηρύξαντες καὶ τοὺς ἐν τέλει ζύμπαντας εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις συνηθροικότες ναὸν, ἐπειδὴ πλήρης ὁ θεῖος σηκός, ἅμα τῷ πεπλασμένῳ υἱῷ τὴν μητέρα καὶ βασιλίδα ἐξαγαγόντες πληροῦσι τὸ σπουδάζον· ἢ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν τοῦ θεοῦ προθύρων βήματος εἰς υἱοῦ τάξιν ἀναλαμβάνει, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὡς υἱὸν βασιλίδος τιμῶν τε καὶ σεβαζόμενος εἰς τὴν τοῦ καίσαρος ἀξίαν ἀναβιβάζει· καὶ ἐπευφήμησαν οἱ συνειλεγμένοι. Εἶτα δὴ καὶ τελεῖται ἐπὶ τῷ καίσαρι ὅποσα δὴ ἐπὶ τούτῳ τῷ σχήματι λέγεσθαί τε καὶ πράττεσθαι εἴωθεν. Καὶ ὁ σύλλογος διαλύεται. Καὶ ὁ Ἰωάννης ὡς τὸ πᾶν ἡνυκῶς καὶ τὸ κράτος εἰς τὸ γένος περιαγαγὼν, οὐκ εἶχεν ὅπως τῷ πλήθει χρεῖσαι τῆς χαρᾶς.

4.24 Ἦν δὲ ἄρα τὸ γεγονός ἀρχὴ μεγάλων ἐσομένων κακῶν, καὶ ὁ δόξας θεμέλιος περιτροπὴ ζύμπαντος αὐτοῖς ἐγεγόνει τοῦ γένους, δηλώσει δὲ ὁ λόγος μετὰ ταῦτα. Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν αὐτοκράτορα οὕτω τὸ πρᾶγμα κατασκευάσαντες, καὶ τοῦτον δὴ τὸν νέον καίσαρα ἀγχίθυρον τῇ βασιλείᾳ στήσαντες, ὡς εὐθὺς τὸ κράτος διαδεξόμενον, τοῦ κρατοῦντος τῷ κρατήσαντι πάθει καταναλωθέντος, ὡς τὸ ζύμπαν ἑαυτοῖς προδιοικησάμενοι, οὐκέτι περὶ τῆς διαμονῆς τοῦ κράτους ἐφρόντιζον· ὁ δὲ γε

αὐτοκράτωρ, οὐκ οἶδ' εἴτε μετάμελος εὐθὺς ἐγεγόνει περὶ τῶν πεπραγμένων, εἴτε ἄλλως πως περὶ τὸν ἀνεψιὸν διετίθετο, οὔτε ὡς καίσαρι προσεῖχεν, οὔτε παρὰ τοὺς πολλοὺς εἶχεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν νενομισμένην ἀπεδίδου τιμὴν, ἀλλὰ μέχρι τῶν παρασήμων ἐτήρει τοῦ ἀξιώματος. 4.25 Ἐγὼ γοῦν αὐτὸν ἐθεασάμην ἐν τοῖς βασιλικοῖς

4.25 ἀξιώμασι πόρρωθεν μὲν ἐστηκότα, ὅπως ἂν περὶ ἐκείνου χρηστὸν τι τῷ βασιλεῖ προσενέγκαιεν· ἀλλ' οὐδὲ τραπέζης οὗτος ἐκοινώνει τῷ αὐτοκράτορι, εἰ μὴ ὅσον ἐν ταῖς κοιναῖς διεστίασεσι τὸν τοῦ καίσαρος τόπον ἀναπληρῶν· εἰ δέ πού τις καὶ σκηνὴ τούτῳ παραπεπήγει δορυφόρους τε ἔχουσα καὶ εἰδωλὸν τι τοῦ καίσαρος ἀποσώζουσα, λανθάνουσα τε ἦν καὶ παρὰ τὴν <τῶν> τοῦ αὐτοκράτορος ἀδελφῶν τὴν προσποίησιν ἔχουσα. Ἐκεῖνοι γάρ, ἐπειδὴ περὶ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ ζωῆς ἔδεισαν καὶ περὶ τὸν ἀδελφιδοῦν τὰς ἐλπίδας ἀνήρτησαν, καὶ περιέποντες ἢ ὑποτρέχοντες θεραπείαν τε ἐκείνῳ βασιλικὴν κατεσκευάζον καὶ τᾶλλα ἐποιοῦν ὅποσα δὴ τὴν τοῦ μέλλοντος ἑαυτοῖς εἶχεν οἰκονομίαν καὶ προδιοίκησιν· ὅθεν καὶ τὰς διατριβὰς τούτῳ οὐκ ἐν τῇ Κωνσταντινου ἀπένειμαν, ἀλλ' αὐτοῦ που πρὸ τῆς Πόλεως διατάξαντες, τῷ μὲν δοκεῖν ὡς ἐπὶ σχήματι τῆς μεγίστης τιμῆς τοῦτο συννενοήκασιν, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ὑπερορία τις ἦν τὸ πρᾶγμα ἐπίδοξος· οὐ γὰρ ὅποτε βούλοιο, ἀλλὰ κατὰ κελεύσματα τε εἰσῆει καὶ αὐθις ἐξῆει, οὐδ' ὅσον ἐν ὀνείρασι τοῦ θεοῦ καταπολαύων.

4.26 Ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος, ἵνα τι καὶ τούτου λόγον ποιήσωμαι, τὸ μὲν πατρῶον γένος ἀδοξότατος πάντη καὶ ἀφανέστατος καθεστήκει· ἦν γὰρ οἱ ὁ πατήρ ἐκ πανερήμου τινὸς ἀγροῦ ἢ τινος ἄλλης ἐσχατιαῖς ὠρμημένος, γῆν μὲν οὔτε σπείρων οὔτε φυτεύων, ἐπεὶ μηδὲ τῆς βραχυτάτης εὐπόρει, ἀλλ' οὐδὲ βουκολίῳ ἐπόμενος ἢ ποιμνίοις ἐπιστα τῶν ἢ ἀγελαιοκομῶν, οὐδ' ἄλλον τινὰ βίον ἔχων ἢ ἐπὶ δεικνύς· ἐπὶ δὲ τὴν θάλατταν τρέψας τὸν νοῦν οὐχ ὥστε ἐμπορεύεσθαι ἢ ναυτίλλεσθαι, ἢ ἐπὶ μισθῷ ἄγειν τοὺς ἀναγομένους ἢ καταπλέοντας, ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς γῆς ἀπεγνώκει καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐνετεύκει, χρῆμά τι μέγα τῇ ναυπηγίᾳ ὁ ἄνθρωπος ἦν, οὐ δρυοτομῶν οὐδ' ἀποξέων ἐκεῖθεν τὰ ναυπηγήσιμα ξύλα οὐδ' ἀρμόττων ταῦτα καὶ συμπηγνύμενος, ἀλλ' ἐπειδὴ συμπήξαιεν ἕτεροι, αὐτὸς εὖ μάλα τὰ συμπεπηγμένα τῇ πίσσῃ διέχριε, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως ἄρτι συμπηγνυμένη ναὺς κατήχθη πρὸς θάλασσαν, εἰ μὴ ἐκεῖνος διὰ τῆς τέχνης ἐχειροτόνησεν αὐτῇ τὸ ἐνδόσιμον.

4.27 Εἶδον τοῦτον κάγῳ ἤδη μεταπεπλασμένον καὶ τῆς τύχης γινόμενον παίγνιον, καὶ ἦν αὐτῷ οὐδέν τι τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς προσαρμόζον ἢ σύγκολλον, οὐχ ὁ ἵππος, οὐχ ἡ ἐσθῆς, οὐκ ἄλλο τι τῶν τῆς μεταποιήσεως· ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἴ τις πυγμαῖος ὢν Ἡρακλῆς εἶναι βούλοιο, κἂν πρὸς ἐκεῖνον ἑαυτὸν ἐθελήσειε μετασηματίσασθαι, ἐλέγχεται μᾶλλον τῷ σχήματι, περιτρεπόμενος μὲν τῇ λεοντῇ, τῷ δὲ ῥοπάλῳ καταπονούμενος, οὕτω δὴ κακείνῳ πάντα εἰς τοῦ ναντίον περιίστατο.

4.28 Τὸ μὲν εἰς πατέρα γένος αὐτῷ τοιοῦτον· εἰ δέ τις αὐτὸν καὶ μητρόθεν γενεαλογεῖν βούλοιο, εἶτα ὑπερβαίη τὸν θεῖον, οὐ πάνυ τι τοῦ πατρικοῦ διαστήσει γένους· ἀλλὰ τοιοῦτοι μὲν ἀφ' ὧν γεγένητο. Αὐτὸς δὲ ὅσα μὲν ἐς φρόνημα φέρει, κατάστασιν τε τὴν ἀρίστην καὶ τάξιν, ἢ τὴν γε ἐν σχήματι, πόρρω ποι τῆς πρὸς τοὺς γεννήτορας ἀπὴν ὁμοιότητος· δεινὸς δὲ εἶπερ τις ἀνθρώπων πῦρ μὲν ὑπὸ σποδιᾷ κρύψαι, γνώμην φημί πονηρὰν ὑπ' εὐνοίας προσχήματι, ἄτοπά τε ἐνθυμηθῆναί τε καὶ βουλευσασθαι, ἀγνωμονέστατός τε πρὸς εὐεργέτας καὶ μηδενὶ χάριν εἰδὼς, μήτε φιλίας, μήτε τῆς περὶ ἐκεῖνον ἐπιμελείας καὶ θεραπειάς· ἀλλ' ἐδύνατο δὴ ταῦτα πάντα συγκαλύψαι ἢ ἐκείνου προσποίησις. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὴν τοῦ καίσαρος τύχην ἀνεληλύθει, οὐ βραχὺν ἐνέμεινε χρόνον, καὶ τὸ σχῆμα τῆς βασιλείας ἑαυτῷ καὶ τοῦτο

λεληθώς είδωλοποιῶν, καὶ οἶον προχαράττων ὅπερ ὕστερον ἐγνώκει ποιήσασθαι, παντὸς μὲν τοῦ γένους κατέτρεχεν, ἀνελεῖν δὲ ζύμπαντας τοὺς αὐτῷ χαρισαμένους καὶ συναραμένους τοῦ ἀξιώματος ἔβου λεύετο· ἐλύττα κατὰ τῆς βασιλίδος, τῶν θεῶν τοὺς μὲν ἀνήρει, τοὺς δὲ ὑπερώριζε, καὶ ταῦτα πλάττων ἐν τῇ ψυχῇ ἔτι μᾶλλον τὸ σχῆμα τῆς πρὸς ἐκείνους εὐνοίας ἐπλάττετο. Πρὸς γὰρ τὸν ἐκτομίαν Ἰωάννην, ᾧ δὴ καὶ μᾶλλον ὑπεκάθητο καὶ ἀπορρήτως ἐπεβουλεύετο, δεινότεραν μᾶλλον τὴν προσποίησιν κατεσκευάζεν, ἐκ τοῦ ἐλάττονος προσφε ρόμενος καὶ δεσπότην ἀνακαλῶν, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας τῆς ζωῆς καὶ τῆς σωτηρίας τιθέμενος.

4.29 Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἄλλους ἢ τοῦ καίσαρος τέχνη ἐλάνθανε, καὶ τὸ ἐν ψυχῇ κεκρυμμένον ἀπόρρητον ἦν· ὁ δὲ γε Ἰωάννης δεινότερος ἦν τὴν ἀναθεώρησιν ἢ ὁ καῖσαρ τὴν προσποίησιν, καὶ τὸ πᾶν ὑποπτεύσας μεταθέσθαι μὲν εὐθύς τὸ περὶ ἐκεῖνον σκέμμα οὐκ ἐδοκίμαζεν, εἰς καιροὺς δὲ τὸ ἔργον ἐταμιεύετο· ἐλελήθει δὲ τοῦτο οὐδὲ τὸν καῖσαρ. Ὅθεν ἀντεκάθητο μὲν ἀλλήλοις, ἐν ἀπορρήτοις ἕκαστος τὴν ἐπιβουλήν ἔχοντες, ἀντεσηματίζοντο δὲ τὰς εὐνοίας· καὶ ἕκαστος μὲν λανθάνειν τὸν ἕτερον ζῶντο, οὐδ' ἕτερος δὲ τῶν ἐτέρου σκευμάτων ἀμαθέστατος ἦν· πλὴν ἐαλῶκει μὴ πάνυ τῇ δεινότητι εἰς τέλος ὁ Ἰωάννης χρησάμενος· τὸν γὰρ καιρὸν ὑπερτιθέμενος τῆς περὶ τὸν καῖσαρ μεταβολῆς τε καὶ μεταθέσεως, εἰς αὐτὸν δὴ τὸ κεφάλαιον τῶν οἰκείων ἀπέτισε συμφορῶν, ὡς ὕστερον ὁ λόγος δηλώσει.

4.30 Ἐγὼ δὲ εἰωθὼς εἰς τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν τὰς περὶ τῶν μειζόνων διοικήσεις ἀναγαγεῖν, ἢ μᾶλλον καὶ τᾶλλα ἐκείνης ἐξαρτῶν ὅποσα, μὴ παρατραπίσης ἡμῖν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως, γίνεται, καὶ κρείττονος καὶ τοῦτο ἡγοῦμαι προνοίας καὶ διοικήσεως, τὸ μὴ εἰς ἄλλον τινὰ τῶν τοῦ γένους τὴν τῆς βασιλείας διαδοχὴν πεσεῖν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν καῖσαρ δι' οὗ ἦδει τὸ θεῖον τὸ ζύμπαν αὐτοῖς γένος ἀφα νισθήσεσθαι· καὶ ταῦτα μὲν μετὰ ταῦτα.

4.31 Ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ καὶ προδήλως ἤδη τὸν τοῦ σώματος ὄγκον ἐξώγκωτο καὶ ὑδερῶν παντάπασι κατάδηλος ἦν· ὅθεν ἄλλα τε ἀποτρόπαια τοῦ νοσήματος ἐποιήσατο, ἰλασμοῖς χρησάμενος καὶ καθάρσεις, καὶ δὴ καὶ ναὸν τοῖς Ἀναργύροις αὐτοῦ που πρὸ τῶν τειχῶν τοῦ Ἄστεως πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς τοῦ ἡλίου λαμπρὸν ἐδομήσατο, οὐ πᾶσαν κρηπίδα καταβαλλόμενος, ἀλλὰ μείζονα θεμελίους περιβαλλόμενος. Ἦν γὰρ τις ἐκεῖσε σηκὸς λαμπρότητα μὲν οὐδεμίαν ἔχων, οὐδ' ἐπίσημος τῇ κατασκευῇ· τοῦτον ἐκεῖνος εἰς κάλλιον μεταθέμενος σχῆμα, καὶ περιβολὰς ἕξωθεν ποιησάμενος, τείχεσί τε περιβαλὼν καὶ οἰκοδομημάτων ἀπολαμπρύνας κατασκευαῖς, ἀσκητήριον θεῖον ἀπέδειξε, πᾶσαν σχεδὸν τὴν τῶν προλαβόντων βασιλέων περὶ τὰς τῶν ἱερῶν ναῶν δομῆσεις ἀποκρύψας χεῖρα καὶ δύναμιν· ἀναλογίαν τε γὰρ τοῖς βάθεσι πρὸς τὰ ὕψη συνήρμοσε καὶ κάλλος ἀμήχανον τῇ ἀρμονίᾳ τῶν οἰκοδομημάτων προσέπλασε, λίθων τε τοὺς ἐπισημοτάτους τοίχοις τε προσήρμοσε καὶ ἐδάφει, χρυσῇ τε ψηφίδι τὸν ὄλον νεῶν κατηγλάισε καὶ γραφικῇ τέχνῃ, εἰκόσιν ἐμψύχοις εἶποι τις ἂν ὅπη παρείκοι τὸ ἱερὸν κατε κόσμησεν· ἔτι τε λουτρῶν χάριτας καὶ ἀφθονίαν ὑδάτων καὶ λειμώνων εὐπρέπειαν, καὶ ὅποσα ἄλλα τέρπειν οἶδε τὸν ὀφθαλμὸν καὶ πᾶσαν αἴσθησιν πρὸς τὸ οἰκεῖον κινεῖν αἰσθητὸν τούτῳ δὴ τῷ ναῷ συνῆψε καὶ συνεκέρασεν, ἴν' οὕτως εἶπω.

4.32 Ἐποίει δὲ ταῦτα, τοῦτο μὲν καὶ τιμὴν ἀπονέμων τῷ θεῷ, τοῦτο δὲ καὶ ἐξιλεούμενος τοὺς ἐκείνου θεράποντας, ἴν' εἴ πως ἐξωδηκὸς αὐτοῦ τὸ σπλάγχνον ἰάσωνται· ἀλλ' εἶχε πλέον οὐδὲν, τοῦ μέτρου τῆς ζωῆς αὐτῷ πληρῶ θέντος καὶ διαλυομένης αὐτῷ τῆς συνθέσεως· ὅθεν ἐπειδὴ ταύτης τῆς ἐλπίδος ἀπεγνώκει παντάπασιν, τὸ μέλλον ἑαυτῷ προδιώκει κριτήριον, καὶ καθαρῶς ἐντεῦθεν τῶν

προσπλα σθέντων τῇ ψυχῇ μολυσμάτων ἀπαλλαγῆσθαι ἐβουλεύετο.

4.33 Φασὶ γοῦν τινες τῶν μὴ πάνυ πρὸς τὸ ἐκείνου γένος εὐμενῶς ἐχόντων, ἀλλ' ἐκ διαθέσεως ποιουμένων τὰς κρίσεις, ὅτι, πρὶν ἢ τοῦ σκήπτρου τοῦτον ἐπιλαβῆσθαι, ἀπόρρητοί τινες τελεταὶ πρὸς τοῦτο ἐνήγον, καὶ ὄψεις τῶν περὶ τὸν ἀέρα πνευμάτων λανθάνουσαι τὸ κράτος αὐτῶ ἐπηγγέλλοντο, καὶ μισθὸν αὐτὸν ἀπητήκασιν τοῦ θεοῦ τὴν ἄρνησιν· τοῦτο γοῦν αὐτὸν στροβοῦν τέ φασιν καὶ διακυμαίνειν καὶ πρὸς τοὺς τοιούτους κινεῖν ἐξιλασμούς· εἰ μὲν οὖν ἀληθὴς ὁ λόγος, εἶδειεν ἂν οἱ ἐκείνῳ συντετελεκότες καὶ τὰς ὄψεις παρασκευάσαντες, εἰ δὲ ψευδῆς, ὁ ἐμὸς αὐθις νικῶν σκοπός. Ἐγὼ γὰρ εἰδὼς ὅτι τὸ λογοποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις σύνηθες, οὐ ταχὺ ταῖς διαβολαῖς συμφέρομαι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ βασάνοις διδοὺς τὰ λεγόμενα, ἐκεῖθεν ἑμαυτῶ πιστοῦμαι τὰ πράγματα.

4.34 Οἶδα δὲ καὶ τὸν ἄνδρα εὐσέβειαν πᾶσαν μετὰ τὴν βασιλείαν ἐπιδειξάμενον, καὶ οὐ θείοις ναοῖς μόνον προσκείμενον, ἀλλὰ καὶ φιλοσόφοις ἀνδράσι προσανακείμενον καὶ ὑπερφυῶς θεραπεύοντα· φιλοσόφους δὲ φημι οὐ τοὺς τὰς οὐσίας τῶν ὄντων διερευνησαμένους, οὐδὲ τὰς ἀρχὰς μὲν τοῦ κόσμου ζητήσαντας, τῶν δὲ ἀρχῶν τῆς οἰκείας σωτηρίας καταμελήσαντας, ἀλλὰ τοὺς κόσμου καταφρονήσαντας καὶ μετὰ τῶν ὑπερκοσμίων ζήσαντας. Τίς γοῦν ἐκείνον τῶν οὕτω βεβιωκότων διέλαθε; ποίαν δὲ οὐ διερευνήσατο γῆν τε καὶ θάλασσαν, πετρῶν τε ῥωγάδας καὶ γῆς ἀποκρύφους ὁπᾶς, ἵνα τινὰ τῶν ἐν τούτοις συγκεκαλυμμένων ἐκφήνειεν; εὐρηκῶς δὲ καὶ πρὸς τὰ βασίλεια μετενεγκῶν, ποίαν τούτοις οὐ προσῆγε τιμὴν, ἀπορρύπτων μὲν αὐτῶν τὴν πόδε κεκονιαμένῳ, ἔπειτα δὲ καὶ περιφύς καὶ ἡδέως κατασπαζόμενος, ῥάκεσί τε τοῖς ἐκείνων ἐν ἀπορρήτῳ συγκαλυπτόμενος, κάκεινους μὲν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ἀνακλίνων στιβάδος, ἑαυτὸν δὲ ἐπὶ τινος χαμαιζήλου καταρρίπτων στρωμνῆς, ἀδρῶ τινι λίθῳ τὴν κεφαλὴν ἀνεχούσης; ὅς γε καὶ ἄλλο τι τῶν θαυμαζομένων ἐποίει· λέγω δὲ οὐκ ἐγκωμιάσαι βουλόμενος, ἀλλ' ἰστορῆσαι τὰ πεπραγμένα.

4.35 Ἐπειδὴ γὰρ οἱ πολλοὶ διαφεύγειν εἰώθασιν τὰς συνδιατριβὰς τῶν διαλεωβημένων τὰ σώματα, οὗτος μὲν ἰσχυρότερον τι ἐποίει πρὸς ἐκείνους φοιτῶν, καὶ τοῖς τῶν σωμάτων ἔλκεσιν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτιθεὶς πρόσωπον, εἶτα δὲ καὶ ἀγκαλιζόμενος καὶ περιπτυσσόμενος, λουτροῖς τε θεραπεύων καὶ ὡς δεσπόταις ἐν ἀργυρωνήτου τάξει παρεστικῶς. Ἐμπεφράχθω γοῦν τοῖς παμπονήροις τὰ στόματα καὶ ἐξηρήσθω τῶν διαβολῶν ἐκεῖνος ὁ αὐτοκράτωρ. Καὶ ταῦτα μὲν παρεκβατικώτερον εἴρηται.

4.36 Ὁ δ' οὖν αὐτοκράτωρ ἑαυτῶ τὸ θεῖον ἐξίλειοι μὲν πᾶσαν ἐκίνει πρὸς τοῦτο καὶ πρᾶξιν θεοφιλῆ καὶ ψυχῶν ἱερῶν συντέλειαν· ἀμέλει οὐκ ἐλάχιστον μέρος τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν εἰς πᾶσαν ἰδρύσατο ἡπειρον, τὰ μὲν <ἐς> μοναστῶν, τὰ δὲ καὶ μοναζουσῶν καταγῶγια· εἶτα δὲ καὶ πρυτανεῖον νέον ἐπωκοδόμησε Πτωχοτροφεῖον τοῦτο ἐπονομάσας, καὶ χρυσοῦ ῥεῦμα ἐντεῦθεν πολὺ τοῖς ἀσκεῖν προαιρουμένοις ἀφῆκεν. Εἶτα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἐπινοῶν καὶ τι τοιοῦτον πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀπολλυμένων ψυχῶν ἐπενόησεν· ἐπειδὴ γὰρ πολὺ τι κατὰ τὴν Πόλιν πλῆθος τῶν ἐταιριζουσῶν ἐπικέχυται γυναικῶν, ἀποτρέπει μὲν λόγῳ οὐκ ἐδοκίμασε (λασιόκωφον γὰρ δὴ τοῦτο <τὸ> γένος πρὸς σωτηριώδη παραίνεσιν), ἀλλ' οὐδ' ἔργῳ ἐπεχείρησεν ἐπισχεῖν, ἵνα μὴ δόξη βίαιόν τι ποιεῖν· ἀσκητήριον δὲ ἐν αὐτῇ <τῇ> βασιλίδι δομήσας τῶν πόλεων, μεγέθει τε μέγιστον καὶ κάλλει λαμπρότατον, οἷα δὲ τις μεγαλοφρονότατος κῆρυξ ταῖς πωλούσαις τὴν ὥραν τῷ δόγματι ἀνεβόησεν, εἴ τις ἐκείνων ἀποθέσθαι τὴν πρᾶξιν αἰροῖτο ἐπ' ἀφθόνους τε ζῆν, ἐκεῖσέ τε καταφεύγειν καὶ τὸ θεῖον σχῆμα μεταμφιένυσθαι, καὶ μὴ ἐπὶ τῷ δεδιέναι τοῦ βίου ἐλλείμματι, ἄσπαρτα γὰρ αὐταῖς καὶ ἀνήροτα τὰ πάντα βλαστήσει. Καὶ πολὺς ἐντεῦθεν ἐσμὸς τῶν ἐπὶ τοῦ τέλους ἐκεῖθεν συνέρρευσεν,

όμοῦ τε τὸ σχῆμα καὶ τὸν τρόπον μεταβαλοῦσαι καὶ στρατευθεῖσαι Θεῶ νεολαία εἰς κατάλογον ἀρετῶν.

4.37 Καὶ οὐδὲ μέχρι τούτων ἔστη, ἑαυτῷ τὴν σωτηρίαν ὁ αὐτοκράτωρ συνεργαζόμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνακειμένοις Θεῶ καὶ ἐν ἀσκήσει καταγεγράσασιν, ὡς Θεοῦ ἀμέσως ὁμιληταῖς καὶ πάντα δυναμένοις, ἑαυτὸν ἐγχειρίζει· καὶ τοῖς μὲν πλάττειν ἐδίδου τὴν ἐκείνου ψυχὴν, ἢ μετα πλάττειν, τοὺς δὲ καὶ λόγους ἐχεγγύους εἰσπράττεται τῆς πρὸς τὸ θεῖον ὑπὲρ τούτου ἐντεύξεως καὶ τῶν ἐκείνῳ ἡμαρτημένων ἀφέσεως· ὁ δὲ καὶ τῶν κακοηθεστέρων τὴν γλῶτταν ἐπ' ἐκείνον ἠκόνησεν, μάλιστα δὲ τοῦτο πεποίηκεν ἢ τῶν ἐνίων μοναστῶν περὶ τοῦτο εὐλάβεια· οὐ γὰρ πάντες τὸν λόγον ἐδέξαντο, ἀλλ' οἱ πλείους τούτων ἀπεδυσπέτησαν, δεδοικότες μὴ τι τῶν ἀπηγορευμένων ὁ βασιλεὺς ἐργασάμενος, ἔπειτα τοῦτο ἐρυθριῶν ἐξειπεῖν, παρὰ τὸν θεῖον λόγον καταβιάζεται. Ἄλλὰ τοῦτο μὲν οὖν μέχρι τοῦ ὑπονοεῖν ἔκειτο, τὸ δὲ φαινόμενον προθυμία τις ἦν καὶ ἔφεις τοῦ ἐντεῦθεν ἄφεις τῶν ἡμαρτημένων λαβεῖν.

4.38 Πολλοὶ μὲν οὖν εὖ οἶδ' ὅτι τὸν ἐκείνου βίον εἰς χρονικὰς ἱστορίας ἀνενεγκόντες ἄλλο τι παρὰ τὴν ἡμετέραν ἴσως γραφὴν ἀφηγήσονται· ἢ γὰρ τοῦ ἐναντίου ὑπὸ νοία τῆς ἀληθείας μᾶλλον ἐν τοῖς κατ' ἐκείνον χρόνοις ἐκράτει· ἀλλ' ἐγὼ ἐν αὐτοῖς παρεντυχῶν τοῖς πράγμασι, τὰ δὲ καὶ παρὰ τῶν πεπλησιακότων ἐκείνῳ μεμαθηκῶς ὅποσα ἀπορρητοτέρων ἔχει τὴν ἱστορίαν, δίκαιός εἰμι δικαστῆς, εἰ μὴ μοί τις τῶν λόγων μέμφοιτο ὧν τε τεθέσθαι καὶ ὧν ἠκηκόειν· πλὴν ἀλλὰ τὰ μὲν πλείω ὧν εἰρήκειν θύραν ἴσως ἀνοίξει γλωσσαλγίας τοῖς κακοήθεσι, περὶ δὲ ὧν μέλλω ἐρεῖν οὐκ οἶδα εἴ τις τῆς ἀληθείας ἀμφισβητήσειεν. Ἄλλ' ὅσα μὲν ἐκεῖνος πρὸς τε τὰς ἐμφυλίουστας στάσεις καὶ τοὺς ἐθνικοὺς πολέμους ὠκονόμησε καὶ διήτησε μακρὸν ἂν εἴη καταλέγειν, ἐν δὲ τῶν πάντων ἐκλεξάμενος, φημί δὲ τὸν κατὰ τῶν βαρβάρων ἀγῶνα, κεφαλαίωδει τοῦτο ἐπιδραμοῦμαι ἐπιτομῇ.

4.39 Τὸ γὰρ δὴ γένος <τῶν Βουλγάρων> πολλοῖς πρότερον κινδύνοις καὶ μάχαις μέρος τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας γενόμενον, Βασιλείου ἐκείνου τοῦ ἐν αὐτοκράτορσι λάμψαντος λείαν, ὃ δὲ λέγεται, τὰ ἐκείνων ποιησαμένου, καὶ τὸ μὲν κράτος ἀφελομένου, ὡσπερ δὲ παντάπασιν ἠσθηνηκὸς τῆ τῶν Ῥωμαίων ἰσχυρὴ προσερεῖσαν, βραχύν τινα χρόνον τὴν τοιαύτην ὑπομεμενηκὸς ἦτταν, ἐπὶ τὴν προτέραν ἄλα ζονεῖαν παλινδρομεῖν ἐπεχείρησαν· καὶ τέως μὲν οὐκ ἐν τῷ φανερῷ ἐξέφαινε τὴν ἀποστασίαν· ἐπεὶ δὲ τις τῶν ἐξ ἐτοίμου παρακινούντων τὸ ἐκείνων θράσος προσέγγονεν, ἀθρόον εἰς ἀντίπαλον ἑαυτοῖς μοῖραν κατεστήσατο.

4.40 Τὸ δὲ κινήσαν τούτους πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόνοιαν, τέρας τι, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει, τοῦ γένους αὐτῶν ἀποφύεται· ἀνὴρ τὸ μὲν γένος οὐδ' ὅσον ἀξιοῦσθαι μνήμης, ποικίλος δὲ τὴν γνώμην καὶ καταπανουργεῦσασθαι τοὺς ὁμοφύλους δεινότητος, Δολιάνος τὸ ὄνομα, οὐκ οἶδα εἴτε πατρόθεν τῆς τοιαύτης προσηγορίας κληρονομήσας εἶθ' ἑαυτῷ τὴν κλησιν ἐπιφημίσας· οὗτος, ἐπειδὴ τὸ σύμπαν ἔθνος ἀποστήναι Ῥωμαίων βεβουλευμένον διέγνωκεν, ἐρημιά δὲ τοῦ ἄρξαντος καὶ πρὸς τοῦτο χειραγωγήσαντος μέχρι τῶν βεβουλευμένων ἰστάμενον, πρῶτα μὲν ἀξιολογώτατον ἑαυτὸν ἀποδείκνυσι καὶ πρὸς μὲν βουλὴν συνετώτατον, πρὸς δὲ πολεμικὴν πρᾶξιν ἐπιτηδειότατον. Ἐπεὶ δὲ ἐντεῦθεν τὰς ἐκείνων εἰλήφει γνώμας, καὶ μόνον αὐτῷ γένους ἔδει λαμπροῦ πρὸς τὴν τῆς ἡγεμονίας αἴρεσιν (ἐν ἔθει γὰρ Βουλγάρους τοὺς ἐκ βασιλείου γένους εἰς ἐπιστάσιαν τοῦ ἔθνους παραλαμβάνειν), ἐπεὶ τοῦτο ἦδει πατριόν τε καὶ νόμιμον, εἰς τὸν Σαμουὴλ ἐκείνον καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν Ἀαρῶν, τοὺς πρὸ μικροῦ τοῦ παντὸς γένους ἄρξαντάς τε καὶ βασιλεύσαντας, ἑαυτὸν ἀναφέρει μόνον, οὐχὶ γνησίους γονὰς τῆς βασιλείου

ὄσφύος προσμαρτυρήσας ἑαυτῷ, ἀλλ' οἷον παραβλάστημα τῆς ἐκεῖθεν ῥίζης ἢ πλάσας ἢ ἀποδείξας, πείθει τε εὐφυῶς, καὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἄραντες τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐγχειρίζουσι· κἀντεῦθεν τὰς μελετωμένας γνώμας δημοσιεύσαντες περιγράφουσιν ἑαυτοὺς, καὶ τὸν ἐπαυχένιον ζυγὸν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀπορρίψαντες ἐλευθερίαν ἑαυτοῖς ἀυθαίρετον ἐπιγράφουσιν, ἐντεῦθεν ἐπιδρομάς τε καὶ ληστείας κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν χωρίων ποιοῦμενοι.

4.41 Εἰ μὲν οὖν εὐθύς εἰς τὴν βασιλείον ἀρχὴν ἀνα βάντι τῷ αὐτοκράτορι ἡ τοιαύτη τοῖς βαρβάροις ἐτολμήθη ἀπόνοια, ἔγνωσαν ἂν οὐκ εἰς μακρὰν οἴω προσκεκρούκασιν βασιλεῖ· ἦνθει γὰρ τῆνικαῦτα τὸ σῶμα ἐκείνῳ καὶ ῥωμαλέως εἶχε πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ οὐδὲν ἦν ἐκείνῳ πρᾶγμα εὐθύς τε τὰ ὄπλα λαβεῖν καὶ σὺν τοῖς λογάσι τῶν στρατηγῶν ἐπὶ τὴν ἐκείνων ἐληλυθέναι καὶ διδάξαι μὴ ταχέως Ῥωμαίων ἀφίστασθαι· ἐπεὶ δὲ φθίνοντι ἤδη καὶ ἀπεγνωσμένως τοῦ σώματος ἔχοντι ἢ τῆς ἀποστασίας αὕτη ὠδὶς αὐτοῖς ἔξερ ράγη, ὀπηνίκα καὶ ἡ βραχεῖα τούτῳ ἐδυσχεραίνετο κίνησις, καὶ οὐκ ἦν εὐπετῶς τὴν περιβολὴν ἐνεγκεῖν, ἔδοξάν τοι ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς βραχύν τινα χρόνον σχηματίσασθαι τὰ τῆς τυραννίδος καὶ ἀπολαῦσαι τῆς ὁμοιώσεως, ἕως ἂν ἐκείνον ἢ τῆς ψυχῆς ζέσις, ὁ περὶ τὰ καλὰ ζῆλος ἀπροσδοκῆτως ἐπέρρωσαν, καὶ μετάρσιον ἄραντες ἐπ' ἐκείνους ἀπήνεγκαν.

4.42 Ὡς γὰρ ἠκηκόει τὸ πρᾶγμα, ἐβουλήθη μὲν εὐθύς, πρὶν ἢ τὸν λόγον τῆς ἀγγελίας πέρας λαβεῖν, πόλεμόν τε κατ' ἐκείνων ἐξενεγκέσθαι καὶ αὐτὸς τῆς ὄλης προΐστασθαι παρα τάξεως· ἀντεῖχε δὲ τὸ σῶμα, καὶ ἡ νόσος εἰς τὸναντίον ἀπήγε τὴν γνώμην, οἷ τε τῆς πρώτης βουλῆς καὶ παντὰ πασιν ἀπηναντιοῦντο τοῖς ἐκείνου βουλευμάσιν, αἱ δὲ τῶν συγγενῶν παρακλήσεις οὐδ' ὅσον ἐξιέναι ἠξίουσαν τοῦ Ἄστεως· Ὁ δὲ ἀθύμως τε εἶχε καὶ μόνον πρὸς τὸν κατὰ τῶν Βουλ γάρων ἐσφάδαζε πόλεμον· δεινὸν γὰρ ἐποιεῖτο, καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος εἰώθει λέγειν, εἰ μηδὲν τι προσθεῖη τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων, μέρος τι ταύτης ἀφαιρεθεῖη, εὐθύνεσθαι τε καὶ παρ' ἀνθρώποις ὑπώπτευε καὶ παρὰ τῷ Θεῷ, εἰ ἐπιρραθυμήσας τῷ γεγονότι ἐθελοντῆς ὥσπερ παραχωρήσοι Βουλγάροις τῆς ἀποστασίας Ῥωμαίων.

4.43τ Περὶ τῆς κατὰ τῶν Βουλγάρων ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως. Τοῦτο τὸν αὐτοκράτορα ἐπὶ μάλιστα τῶν ἀλγείων ἡνία τοῦ σώματος, καὶ ἦν ἐξ ἀντιθέτου τούτων ἢ κάκωσις· τὸ μὲν γὰρ νόσημα ὠγκοῦ τὸ σῶμα, τὸ δ' ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ἀλγεῖν ἀντέσπα τε καὶ ἐξεκένου, καὶ δυσὶν ἐκεῖνος ἐναντίοις ἐπεμερίζετο πάθεισιν. Νικᾶ γοῦν πρὸ τῶν βαρβάρων τοὺς οἰκειοτάτους, καὶ τρόπαιον καὶ κατὰ συγγενείας καὶ κατὰ φιλίας καὶ καθ' ἑαυτοῦ ἴστησιν· ἐνισχύει γὰρ <τὸ> τοῦ σώματος ἀσθενὲς τῇ τῆς ψυχῆς προθυμίᾳ, καὶ Θεῷ ἀφείς ἑαυτὸν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρτύεται· βουλῆς τε κατάρχει, καὶ σκοπὸν τίθεται, καὶ πρὸς τοῦτον πάντα ποιεῖ, οὐκ εὐθύς ἀσύντακτος δραμῶν, ἀλλ', ἵνα μὴ καθ' ἐξῆς λέγω, ἀποχρῶσαν πρότερον τὴν τοῦ στρατοῦ παρασκευὴν ἐργασάμενος· καὶ οὐδὲ πᾶσαν τὴν στρατιὰν συγκινεῖ οὐδὲ θαρρεῖ πλήθεισιν, ἀλλὰ τοὺς λογάδας τῶν στρατευμάτων ἐπιλεξάμενος καὶ τῶν στρατηγῶν τοὺς ἀκριβεστάτους τὴν στρατηγίαν, σὺν τούτοις ἐπὶ τοὺς Σκύθας χωρεῖ, κατὰ τάξιν τε προῖων καὶ διατάττων κατὰ στρατηγικούς λόγους τὴν φάλαγγα.

4.44 Ἐπεὶ δὲ πρὸς τοῖς τῶν Βουλγάρων ὀρίοις ἐγέ νετο, ἐν καλῷ τε στρατοπεδεύεται, καὶ πρῶτον μὲν βουλευμάτων κατάρχει, εἶτα δὲ καὶ πολεμεῖν πρὸς ἐκείνους διέγνωκε, πρᾶγμα τῶν πάνυ ἀπιστουμένων, καὶ περὶ οὗ καὶ αὐτοὶ δὴ οἱ προστυχόντες ἀμφιβόλους εἶχον τὰς γνώμας· νυκτὸς γὰρ νοσοκομούμενος καὶ παρ' ἐνίαις ἀναπνοαῖς ζῶν, ἐπειδὴ <ἡ> ἡμέρα ἐπέφαινε ἀνίστατό τε ἀθρόον ὥσπερ τινὸς

ἐπιρρωνύντος, ἀνέβαινέ τε τὸν ἵππον καὶ τῆς ἔδρας εἶχετο καρτερῶς καὶ τῷ χαλινῷ τοῦτον ἐρρύθμιζε δεξιῶς, εἶτα δὲ εἶπετο συνδέων τὰ τμήματα, καὶ θαῦμα τοῖς ὄρωσι γινόμενος.

4.45τ Περὶ τῆς τοῦ Ἀλουσιάνου πρὸς τοὺς Βουλγάρους ἀποφυγῆς. Ἔτι δὲ τοῦ πολέμου ἀναβολὴν ἔχοντας, γίνεται τι τῶν θαυμασιωτάτων καὶ τοῖς ἐκείνου μικροῦ δεῖν παραπλήσιον· ὁ γὰρ τοι χαριέστερος τῶν τοῦ Ἀαρὼν υἱέων (οὗτος δὲ βασιλεὺς ἐγεγόνει τοῦ ἔθνους), Ἀλουσιάνος τὴν κλῆσιν, τό τε ἦθος ἡδὺς καὶ τὴν γνώμην λαμπρὸς, καὶ τὴν τύχην ἐπίσημος, αἰτιώτατος τῆς νίκης τῷ βασιλεῖ γίνεται, οὐ τοῦτο βουλόμενος, ἀλλὰ πρὸς τὸναντίον ὀρμήσας· ἀλλ' ὁ κινήσας τοῦτον Θεὸς ἐκ τῶν ἐναντίων περιποιεῖται τὴν νίκην τῷ βασιλεῖ.

4.46 Οὗτος γὰρ ὁ Ἀλουσιάνος, οὐ πάνυ τι τῷ βασιλεῖ κατὰ γνώμην γενόμενος, οὔτε βουλῆς μετείχεν, οὔτε τινὸς ἐκοινώνει λαμπρότητος, ἀλλ' ἦν αὐτῷ προστεταγμένον ἐπ' οἴκου τε μένειν, καὶ μὴ ἄλλως εἰσιέναι εἰς τὸ Βυζάντιον, εἰ μὴ βασιλεὺς αὐτὸς ἐπικελεύσει τὴν εἴσοδον· ἀθύμως οὖν καὶ δυσμενῶς εἶχε τῷ πράγματι, ἀλλ' οὐκ ἦν ὅτι καὶ δράσειε τέως. Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ τοῦ ἔθνους ἐγνώκει, καὶ ὅτι ἐρημία τοῦ βασιλείου γένους τὸν νόθον καὶ πεπλασμένον ἑαυτοῖς βασιλεύειν εἶλοντο, τολμᾷ τι νεανικώτερον· καὶ κατολιγωρεῖ μὲν παίδων, στοργὴν δὲ ἀποτίθεται γυναικὸς, καὶ μηδενὶ τούτων θαρρήσας τὸ βούλευμα, ἀλλ' ὀλίγοις τισὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὄσους ἦδει ῥέκτας ἀτόπων ἔργων καὶ τολμητίας, ἐξ ἄκρας σχεδὸν ἐώας ἐπὶ τὴν ἐσπέραν χωρήσαι τολμᾷ, καὶ, ἵνα μηδὲν γνωσθεῖη, μηδὲ τοῖς ἐν τῇ πόλει κατάδηλος γένοιτο, μεταμφιέννυσι παντάπασιν ἑαυτὸν, οὐ τὰ μὲν ἀφελῶν, τὰ δ' ἀφεις τῷ σώματι τῆς ἀρχαίας περιβολῆς, ἀλλὰ σχηματίζαμενος κατὰ τὸν μισθοφόρων τρόπον τοὺς πάντων διέλαθεν ὀφθαλμούς.

4.47 Τῷ γοῦν τοῦ λόγου πατρὶ, ὡς ὕστερόν μοι εἰρήκει, δῖς που καὶ τρὶς ἐπὶ τῆς μεγαλοπόλεως προσεγέ νετο· ἦν γὰρ μοι ἐθάς ὁ ἀνὴρ, καί με ἠσπάζετο εὐμενῶς, ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐγνώκειν, ὡσπερ οὐδ' ἄλλος τις οἷς ἐκεῖνος πεπλησίακε. Διέδρα οὖν καὶ τὴν πολυόμματον τοῦ ὄρφα νοτρόφου δύναμιν, καὶ οὐδὲ τούτῳ γέγονεν ἀλωτός· καίτοι γε ἀφανῆς ἀθρόον γενόμενος τὰς τῶν κρατούντων γνώμας διήγειρεν, εἴ πως ἔνεστιν τοῦτον εὐρεῖν τε καὶ κατασχεῖν· καὶ, ἴν' οὕτως εἴποιμι, πάντας λαθῶν ὀφθαλμούς ἐπὶ τῆς τῶν Βουλγάρων γίνεται γῆς, καὶ οὐκ εὐθὺς ἑαυτὸν δῆλον τοῖς πολλοῖς καθιστᾷ, ἀλλ' ἐν μέρει τισὶ προσιῶν, καὶ περὶ τοῦ πατρὸς ὡς περὶ ἀλλοτρίου λόγον ποιούμενος, καὶ τὴν ἐκείνου γενεὰν αἴρων, καὶ λαμβάνων διάπειραν ὡς εἴ γέ τις τῶν ἐκείνου παίδων ἐνταυθοῖ ἐγεγόνει, πότερον ἀνθείλοντο οἱ ἀποστατήσαντες τοῦ νόθου τὸν γνήσιον, ἢ ἐπειδὴ οὗτος τῶν ὄλων προέστη, ἐν καρὸς ἐκεῖνος ἐλογίσθη μοῖρα;

4.48 Ἐπεὶ δὴ πάντας ἐώρα τοῦ ἀμφιβόλου τὸν ἀποδεδειγμένον προκρίνοντας, τολμᾷ πως ἐνὶ τούτων, ὃν μᾶλλον ἐγνώκει περὶ τὸ γένος θερμότερον, ἑαυτὸν μυστηριωδῶς ἀνειπεῖν· ὁ δὲ τοὺς ὀφθαλμούς ἐπερείσας εὐθὺς πρὸς ἐκεῖνον, ἦν γὰρ ἀκριβῶς αὐτὸν ἐπιστάμενος, καὶ τὸ εἶδος ἀναλαβὼν προσπίπτει τοῖς ἐκείνου γόνασι καὶ τοὺς πόδας καταφιλεῖ, ἔπειτά τι καὶ κρύφιον ἀπαιτεῖ γνῶρισμα, ἵνα παντάπασιν ἀνενδοίαστος μένη· τὸ δὲ ἦν χρῶμά τι μέλαν τοῦ δεξιοῦ κατακεχυμένον ἀγκῶνος τριχὶ δασεῖα ἐξηθηκός· ὡς δὲ καὶ τοῦτο εἶδεν, ἔτι μᾶλλον προσφὺς τὸν τράχηλόν τε τούτου καὶ τὸ στῆθος καταφιλεῖ, καὶ δεξιῶς ἄμφω τὸ ἔργον μεταχειρίζονται· ἐκάστοις γοῦν προσιόντες ἐν μέρει τὴν φήμην ἐπηύξησαν, καὶ πρὸς τὸ γνήσιον οἱ πλείους σπέρμα τὰς γνώμας μετέθεσαν. Γέγονεν οὖν ὡσανεὶ πολυαρχία ἢ μοναρχία, τῶν μὲν τοῦτον, τῶν δὲ ἐκεῖνον αἰρουμένων· εἶτα δὴ καὶ πρὸς ἀλλήλους σπεύδονται, καὶ τοὺς ἡγεμόνας

ἀλλήλοις καταλλάττουσι, κάντευθεν ὁμο διαίτω μὲν ἦσθην, ἀλλήλοιν δὲ διελεγέσθην, πλὴν ἄτερος τὸν ἄλλον ὑπώπτειν.

4.49 Ἄλλὰ φθάνει τὴν τοῦ Δολιάνου ὁ Ἄλουσιάνος ἐπιβουλήν, καὶ συλλαβῶν ἀθρόον τῆς τε ῥινὸς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφαιρεῖται, μαγειρικῆ σφαγίδι ἄμφω συνεζελών, καὶ περιίσταται τὸ Σκυθικὸν εἰς μίαν αὐθις ἀρχήν. Καὶ ὁ Ἄλουσιάνος οὐκ εὐθύς τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖ, ἀλλὰ τὰς δυνάμεις λαβὼν κατ' ἐκείνου χωρεῖ, καὶ προσβαλὼν ἠττάται, καὶ φυγῶν σώζεται· εἶτα δὴ γνοὺς ὡς οὐκ ἂν ἐκ τοῦ ῥάστου τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων ἀντιπαρατάξαιτο, μνήμην καὶ τῶν φιλτάτων λαβὼν, δι' ἀπορρήτων γνωρίζει τῷ βασιλεῖ, ὡς εἴ γε καὶ εὐμενείας τύχοι καὶ τῆς ἄλλης λαμπρότητος, ἑαυτὸν τε ἐκείνῳ καὶ τὰ αὐτοῦ ἐγχειρίσοι πράγματα. Δέχεται τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς, καὶ αὐθις ἀπορρητοτέρως αὐτῷ ὡς ἐβούλετο διαλέγεται· καὶ οὕτω δὴ τὸ δεύτερον ὡς παραταξόμενος προσιών, ἀθρόον τὴν ἰδίαν μεθήσει φάλαγγα καὶ τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖ. Καὶ τοῦτον μὲν τῆς πρώτης τιμῆς ἀξιώσας ὁ αὐτοκράτωρ ἀναπέμπει εἰς τὸ Βυζάντιον, τό γέ τοι ἔθνος, διαφοροὶ πολέμοις διεσπασμένον ἤδη καὶ οὕτω τετυχηκὸς ἄρχοντας, τρέπεται τε καὶ καταπολεμεῖ καὶ ὑπὲρ κοινῆς αὐθις τῆς ἀφ' ἧς ἀπεστάτησε τίθησι, καὶ λαμπρὸς εἰς τὰ βασιλεία ἀναζεγγυσι, αἰχμαλώτους τε ἄγων πολλοὺς, καὶ δῆτα τοὺς παρ' ἐκείνοις σεμνοτάτους, καὶ αὐτὸν δὴ τὸν νόθον ἐκείνοις ἀρχηγὸν τὴν τε ῥίνα διαλελωβημένον καὶ ἀπεστερημένον τῶν ὀφθαλμῶν.

4.50 Εἴσεισι γοῦν τὸ Ἄστου λαμπρὸς, ἀπάσης προχυθείσης αὐτῷ τῆς Πόλεως· ἐθεασάμην γοῦν τοῦτον ἐγὼ τηνικαῦτα ὡσπερ ἐν ἐκφορᾷ ἐπὶ τοῦ ἵππου σαλεύοντα· οἱ γοῦν τὸν χαλινὸν κατέχοντες τούτῳ δάκτυλοι τοῖς τῶν γιγάντων ἐώκεισαν, βραχίονος γὰρ ἕκαστος ἀπέσφζε πάχος καὶ μέγεθος (εἰς τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ τὸ σπλάγχνον κεκάκωτο)· τὸ δὲ πρόσωπον οὐδ' ἴχνος τι τῆς ἀρχαίας αὐτῷ ἔσφζεν ὁμοίότητος. Καὶ οὕτως δὴ ἀποκομισθεὶς εἰς τὰ ἀνάκτορα θρίαμβον κατάγει λαμπρὸν, ἐπὶ μέσου θεάτρου τοὺς αἰχμαλώτους διαβιβάσας καὶ δεῖξας Ῥωμαίοις, ὅτι προθυμία νεκροὺς ἂν ἴσθῃσι, καὶ ὁ περὶ τὰ καλὰ ζῆλος τὴν τοῦ σώματος ἀτονίαν νικᾷ.

4.51 Ἄλλ' οὐκ ἦν μέχρι παντὸς ἐγκρατὴς εἶναι τῆς φύσεως, οὐδὲ τοῦ νοσήματος κρείττων καὶ ἰσχυρότερος· ὁ δὴ κρυφίως καὶ κατὰ βραχὺ προσέρπον εἰς αὐτὴν τὴν λύσιν ἀπήντησεν τοῦ δεσμοῦ· ἀλλ' οἱ περὶ τὸν αὐτοκράτορα τέως μὲν κρύπτειν ἐπεχείρουν τὰ κατ' αὐτὸν, καὶ βουλήν ἐποι οὖντο περὶ καταστάσεως, ἵνα μὴ τι νεωτερισθεῖ τοῖς πράγμασιν· ἐπεὶ δὲ πανταχῆ τὸ πάθος ἐξήγγελλο καὶ ἡ φήμη τὴν ζύμπασαν Πόλιν κατέλαβεν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι ἐμεμενῆκει τὰ δόξαντα, ἀλλὰ τοῦ πῶς ἂν μὴ ἐκφύγοι τούτους τὰ τῆς βασιλείας πράγματα ἐφρόντιζόν τε καὶ ἐβουλεύοντο. Καὶ οὗτοι μὲν ἐν τούτοις.

4.52τ Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἀποκάρσεως. Ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ πρὸ τῆς ἐκ τοῦ σώματος μεταθέσεως ἑτέραν ζητεῖ πνευματικώτεραν μετάθεσιν· καὶ καταφρονεῖ μὲν βασιλείας, ἧς καὶ μετὰ βραχὺ ἀπαλλαγὴ σεσθαι ἔμελλε, κρείττων δὲ ζυμπάσης γίνεται σχέσεως καὶ πρὸς τὸν Θεὸν μετατίθεται· ἵνα δὲ μὴ ὀχλοῖτο μετατιθέμενος καὶ τὰς ὁμολογίας διδοὺς τῷ Θεῷ, τῶν βασιλείων ἀπάρας ἐφ' ὅπερ αὐτὸς ἰδρύσατο μοναστήριον παραγίνεται, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀχθοφοροῦσι μετακομίζεται· καὶ ἐπειδὴ ἐντὸς ἐγε γόνει τοῦ φροντιστηρίου καὶ τοῦ νεῶ ἐρείσας ἐδάφει ἱκετηρίαν τίθεται τῷ Θεῷ, εὐπρόσδεκτον αὐτὸν φανῆναι θῆμα καὶ καθαρὸν δεχθῆναι μετὰ τὴν τελείωσιν, οὕτω τοίνυν ἐξιλεωσάμενος ἑαυτῷ τὸ θεῖον καὶ ἐξευμενίσας, τοῖς θύταις ἑαυτὸν καὶ σφαγιασταῖς τοῦ ἐθελούτου καλλιερήματος δίδωσιν· οἱ δὲ, περιστάντες αὐτὸν ἐκατέρωθεν καὶ τὰς πρωτουργοὺς εὐχὰς τοῦ θύματος τῷ Κρείττονι ἐξυμνήσαντες, περιδύουσι μὲν αὐτὸν τὴν βασιλείον ἐσθῆτα καὶ περιπόρφυρον, καὶ ἐπενδύουσι τὸ ἱερόν

δέρας Χριστοῦ, τήν τε καλύπτραν τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενοι τήν τοῦ σωτηρίου περικεφαλαίαν ἐπι τιθέασιν· εἶτα δὴ καὶ τῷ σταυρῷ καθοπλίσαντες στήθη τε καὶ μετάφρενα καὶ ἀνδρικῶς περιζώσαντες κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἀφιασι. Τό γ' οὖν ὅσον ἐπὶ τῇ ἐκείνου προθυμίᾳ καὶ τῷ βουλήματι.

4.53 Ὁ μὲν οὖν ὡς ἐς κρείττονα ζωὴν μεταθέμενος ἔχαιρέ τε καὶ ἠγαλλιᾶτο, καὶ οἶον κοῦφος καὶ εὐδρομος πρὸς τὴν πορείαν ἐγεγόνει τοῦ πνεύματος· τὸ <δὲ> περὶ αὐτὸν οἰκίδιον, καὶ μάλιστα ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός, νέφος πάντας ἀθυμίας κατέσχευεν, ὥστε μὴ δύνασθαι κατασχεῖν τοὺς ἐκ συμπαθείας ὀλοφυρμούς. Ἄλλ' οὐδ' ἡ βασιλὶς κρεῖττων ἐγεγόνει τοῦ πάθους, ἀλλ', ἐπειδὴ περ τοῦτο παρά του μεμαθήκει, κατατολμᾷ μὲν πάσης ἄρρενος ὄψεως, τὴν δὲ φύσιν παραβιάζεται καὶ πεζῇ πρὸς ἐκεῖνον ἄπεισιν· ὁ δὲ εἶτ' αἰσχυρόμενος οἶων αὐτῇ κακῶν αἴτιος ἐγεγόνει, ἢ λήθην καὶ ταύτης διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν μνήμην λαβόμενος, οὐ συγχωρεῖ ταύτη τὴν πρὸς αὐτὸν εἴσοδον.

4.54 Καὶ ἡ μὲν αὐθις ἀπῆλθε πρὸς τὰ βασιλεία· ὁ δὲ, ἐπειδὴ καιρὸς εὐχῆς ἐκάλει καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις ἦν ἀπαντᾶν ὕμνος, ἡρέμα τῆς κλίνης ὑπεξανίστατο, καὶ μέλων ἤδη τοὺς πόδας ὑποδεδέσθαι, ἐπειδὴ μὴ παρεσκεύαστο τούτῳ τὰ συνήθη τοῖς μοναχοῖς τῶν ὑποδημάτων σκύτη, ἀλλ' ἀμετάλλακτα ἦν τὰ τῆς προτέρας σκηνῆς, δυσχεραίνει τὸ ἀπαράσκευον, καὶ γυμνοῖς τοῖς ποσὶ βαδίζει πρὸς νεῶν, ἐπεριδόμενος ἐκατέρωθεν, ἀσθμαίνων ἤδη καὶ τὰς ἐσχάτας ἀναπέμπων ἀναπνοάς. Οὕτω τοιγαροῦν αὐθις ἐπὶ τὴν εὐνήν ὑποστρέψας καὶ κατακλιθεὶς, εἶτα δὴ καὶ βραχὺ τι κατασιγάσας, ἄτε τῆς φωνῆς ἐπισχεθείσης αὐτῷ καὶ ἐκλελοιπότης τοῦ πνεύματος, ἀφήκε τὴν ψυχὴν τῷ Θεῷ, πλεῖστα μὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας καὶ πράξας καὶ βουλευσάμενος, οὐ πλειόνων δὲ διαμαρτίαν ἐσχηκώς· ἃ δὴ καὶ αὐτὸς ἀντεξετάζων καὶ παράλληλα κρίνων, πλείω τὰ κατωρθωμένα τῶν διημαρτημένων εὐρίσκω· καὶ οὐ μοι δοκεῖ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον καὶ τῆς κρείττονος διημαρτηκέναι, ἀλλ' ἀμείνονος ἐπιτυχεῖν λήξεως. 4.55 Τελευτᾷ γοῦν ἐπὶ μεγάλῳ κατορθώματι τὸν βίον, ἑπτὰ ἔτη τὴν βασιλείαν κατεσχηκώς, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν τῆς κρείττονος τετύχηκε μεταθέσεως, καὶ τῷ φυσικῷ τῆς ζωῆς τελειωθείς πέρατι, ἐκφορᾶς ἢ ταφῆς περιττοτέρας οὐ γενομένης αὐτῷ· τέθαπται δὲ ἐν αὐτῷ τῷ νεῷ εἰσιόντι κατὰ τὴν λαϊὰν πλευρὰν ἔξωθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος.

5.τ ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ε΄-ΘΕΟΔΩΡΑ

5.1 Βασιλεύει δὲ μετ' αὐτὸν ὁ ἐκείνου ἀνεψιός, περὶ οὗ πλεῖστα ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε· ἐπειδὴ γὰρ οἱ τοῦ αὐτοῦ κράτορος ἀδελφοὶ μεταθρονοῦμενον αὐτὸν εὐθύς ἔγνωσαν καὶ ἀνέλπιστον αὐτῷ τὴν ζωὴν κατειλήφεσαν, ἵνα μὴ ἀποδράσῃ τούτους τὰ πράγματα, μηδ' ἐφ' ἕτερον γένος ἢ βασιλεία μετατεθείη, πρὶν ἢ τὸν ἀδελφὸν ἀπολιπεῖν τὴν ζωὴν, πρὸς ταγμά τι δῆθεν βασιλεῖον τὴν εἰς ἀνάκτορα μετάβασιν ἐπιτρέπον ἐκπέμπουσι· καὶ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἐξήει τῶν βασιλείων, ὡς ὁ λόγος εἰρήκει, τελεσθισόμενος, ὁ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀντεισῆει.

5.2 Τριῶν δὲ ὄντων τῶν τοῦ αὐτοκράτορος ἀδελφῶν, ὁ μὲν ὀρφανοτρόφος Ἰωάννης, ὃς δὴ καὶ τὸ ξύμπαν κράτος τηνικαῦτα διώκει καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἠγαπήκει τὸν ἀδελφόν, οὐδὲ θανόντος ἐκείνου εὐθύς ἀπαλλάττεται, ἀλλ' ὡσπερ ζῶντι τριταῖος συνώκει τῷ τεθνεῶτι, οἱ δὲ περιλειπόμενοι δύο τῷ καίσαρι ἀνεψιῷ εἰς τὰ βασιλεία συναπαίρουσι, τὸ μὲν ὡς φυλάξοντες ἐκεῖνον καὶ θεραπεύσοντες, τὸ δὲ ὡς πλείονα κτησόμενοι τὴν παρ' ἐκείνου εὐμένειαν· ἀλλ' οὐκ ἦν ἄνευ τοῦ μείζονος καὶ

κρείττονος τὴν φρόνησιν ἀδελφοῦ γενναῖόν τι ἐκείνους ἢ περὶ τῆς βασιλείας ἐνθυμηθῆναι ἢ περὶ τῆς τοῦ κοινοῦ καταστάσεως, ὅθεν οὐδέν τι ὅτι μὴ συνῆσαν ἐκείνω εὖνοιαν παραδεικνύντες συγγενικήν. Ἐπεὶ δὲ ἀρκούντως εἶχε τῶν θρῆνων ὁ Ἰωάννης, μᾶλλον δὲ ἐπειδὴ κάκεινον ὑπέθραττε μὴ πολυήμερος ἢ ἀναβολὴ γενομένη τῆς ἀναρρήσεως τὰς πάσας αὐτοῖς συνεξαφανίσῃ ἐλπίδας, ἐπὶ τὰ βασιλεία μεταβαίνει.

5.3 Ταῦτα δὲ αὐτὸς ἐωράκειν, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν ἀλήθειαν εἰληφῶς τῶν πραγμάτων ἀμεταποιήτως τῇ γραφῇ δίδωμι. Ὡς γοῦν ἠκηκόεισαν ὅτι τὴν αὐλειον οὗτος καὶ βασιλικὴν εἰσελήλυθεν εἴσοδον, ὥσπερ Θεῶ ὑπαντήσῃν μέλ λοντες παρεσκευασμένως τούτῳ προσήεσαν, καὶ περιστάντες ἄλλος ἄλλο τι κατεφίλου τῶν ἐκείνου μελῶν· ὁ δὲ γε ἀδελ φιδουῖς καὶ τὴν δεξιάν ὑποσχῶν ἐπερείσασθαι ταύτῃ ἐδίδου, ἵνα τινὸς ἀγιάσματος ὥσπερ ἐκ τῆς ἐπαφῆς τύχοι· καὶ ἐπεὶ ἄλις τὰ τῆς κολακείας ἔδοξε, κατάρχει οὗτος συνετω τάτου βουλευμάτος εὐθύς, καὶ μηδὲν τῆς βασιλίδος ἄτερ ποιεῖν προτρέπεται, ἀλλ' ἐπ' αὐτῇ τιθέναι τοὺς θεμελίους καὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς ζωῆς, καὶ πάντα ποιεῖν οἷς ἂν ἐκείνην ὀρῶσιν εὐάγωγον.

5.4 Καὶ αὐτίκα κοινῇ συμπαραταξάμενοι ταῖς μηχα ναῖς τῶν ἐνθυμημάτων τὴν εὐάλωτον ἐκείνης πολιορκουσι ψυχὴν, καὶ ἀναμνήσαντες τῆς υἰοθεσίας ὑπὸ τῇ μητρὶ καὶ δεσ πότιδι τὸν παῖδα τιθέασι καὶ ἐπιρρίπτουσιν αὐτῇ τοῖς ποσὶ, πᾶσαν ὀνομάτων λατρείαν πρὸς τὸν καιρὸν συναριθμήσαντες, καὶ πείσαντες ὡς ὁ μὲν ἀδελφιδουῖς τοῦ τῆς βασιλείας καὶ μόνον ὀνόματος τεύξεται, ἡ δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὴν πατρῶαν ἔξει κατάσχεσιν· καὶ εἰ μὲν βούλεται αὐτῇ τῶν ὄλων ἀνθ ἔξεται, εἰ δ' οὖν, ἐγκελεύσει τε τούτῳ καὶ ἐπιτάξει καὶ ὡς ἀργυρωνήτῳ βασιλεῖ χρήσεται, ἀρρήτους τε ταύτῃ ὄρκους ὀμνύουσι καὶ τὴν καθ' ἱερῶν δόντες πίστιν θηρῶσιν ὄλην εὐθύς· καὶ τί γὰρ ἦν πράττειν ἄλλο, ἐν ἐρημίᾳ τε οὖσαν τοῦ βοηθήσοντος καὶ τοῖς γοητεύμασιν ἐκείνων καταθελχθεῖσαν, ἢ μᾶλλον ταῖς μηχαναῖς τούτων καὶ τοῖς κλέμμασι κλαπεῖ σαν καὶ συνειληθεῖσαν καὶ πρὸς τὰ ἐκείνων μετατεθεῖσαν θελήματα;

5.5τ Περὶ τῆς τοῦ Μιχαὴλ ἀναγορεύσεως. Ἐπιτρέπει γοῦν αὐτοῖς τὸ κράτος, καὶ τέως μετέω ρον οὖσαν τὴν Πόλιν ἐπὶ τῷ ἐκείνης βουλήματι κατευνάζει τῇ προτροπῇ, καὶ τελεῖται ἐπὶ τῷ καίσαρι τὸ τῆς βασιλείας μυστήριον, ἢ προπομπή, ἢ ἐπὶ τὸν νεῶν εἴσοδος, ἢ τοῦ ἀρχιερέως εὐχή, ἢ στεφανηφορία καὶ ὅσα τούτοις ἐπακο λουθεῖν εἴωθε. Καὶ τὴν γε πρώτην ἡμέραν οὐκ ἐπιλήσμων ὁ βασιλεὺς οὔτε τῶν οἰκείων λόγων οὔτε τῶν ἔργων ἐγένετο· πολὺ γοῦν παρ' αὐτῷ τὸ «ἡ βασιλὶς», καὶ «ἡ ἐμὴ δεσπότης», καὶ «ὡς ἐώνημαι ταύτῃ», καὶ «ἦν ἂν θεῖτο ψῆφον».

5.6 Οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ τὸν Ἰωάννην τοιοῦτοις κατ ἐθέλγε ρήμασι, «ὁ ἐμὸς, γάρ φησι, δεσπότης», καὶ θρόνον ἐδίδου ἐγγὺς καθέζεσθαι, καὶ νεῦμα ἐζήτει παρ' ἐκείνου λαβεῖν εἰ λαλεῖν βούλοιο, καὶ ὡς ὄργανόν ἐστι τῷ τεχνίτῃ, καὶ ὡς οὐχὶ τῆς κιθάρας τὸ μέλος ἀλλὰ τοῦ τὴν κιθάραν μουσικῶς κρούοντος. Ἐτεθήπεσαν γοῦν ἅπαντες τὸ τοῦ ἀνδρὸς εὖγνωμον, καὶ ὡς οὐ διημαρτήκει τῶν ἐλπίδων ὁ Ἰωάννης ἐθαύμαζον. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ἐλάνθανε τὸ κλέμμα τῆς ἐκείνου ψυχῆς· ὁ δὲ γε θεῖος ἦδει μὲν ἀκριβῶς ὅτι μέχρι τῆς γλώττης αὐτῷ ἡ λειότης, τὸ δὲ τραχὺ τοῦ φρονήματος ἔνδον ὑποκρύπτεται καὶ ὑποτύφεται, καὶ ὅσω μᾶλλον ἐκεῖνος ὑπεδίδου ταῖς μηχαναῖς, τουσοῦτον οὗτος ὑπόπτει καὶ τῆς γνώμης αὐτῷ τὸ ὕπουλον κατεμάνθανεν, ἀλλ' οὐκ εἶχεν ὅ τι καὶ δράσειεν ἢ ὅπως ἂν αὐτὸν ἐκ τοῦ ῥάστου ἀφέληται τὴν ἀρχὴν, ἅπαξ ἀποσφαλεῖς τοῦ τοιοῦτου σκοποῦ, ὁπότε καὶ μάλιστα ὁ καιρὸς ἐδίδου τὴν χεῖρωσιν· ὁ μὲν οὖν ἠσύχαζε τέως, οὐ πάντῃ ἀφείς τὸ ἐνθύμημα, ἀλλ' ὡς ἐπιχειρήσων εἶ τι ἐκεῖνος παρανομεῖν ἐπ' αὐτὸν ἄρξεται. Ὁ δὲ ἐξ ὑπερβαλλούσης εἰς ἐκεῖνον τὰ πρῶτα αἰδοῦς κατὰ βραχὺ τι

παρήλλαττε, νῦν μὲν τὴν τούτου γνώμην οὐκ ἀνα μένων ἐν ταῖς βασιλικαῖς πράξεσιν, νῦν δ' ἄλλο τι ποιῶν καὶ λέγων οἷς ἐκείνον μὴ ὑπενεγκεῖν ἠπίστατο.

5.7 Γέγονε δὲ τούτῳ προσθήκη πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ διαβολὴν καὶ ὁ ἀδελφὸς Κωνσταντῖνος, ὃς δὴ πρὸ πολλοῦ ἦν τῷ Ἰωάννῃ βασκαίνων, ὅτι δὴ μόνος παρὰ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν πραγμάτων εἶχε διοίκησιν, καὶ οἷον δεσπότης αὐτῶν ἀλλ' οὐχ ὁμογενὴς ἦν, τότε μὲν οὐχ οἷός τε ἦν τὸ μῖσος εἰς προὔπτον ἐξενεγκεῖν· ὁ γὰρ τοι ἀδελφὸς ἐκείνων καὶ βασιλεὺς τὸν μὲν Ἰωάννην, ὡς καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτατον καὶ συνετώτατον ἄνδρα καὶ διεξητασμένον ἐν τῇ τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐπιμελείᾳ, ὑπερηγάπα καὶ ἔστεργε, τὸ δὲ λοιπὸν γένος ὡς μήτε τὰ μέτρια ἡγαπηκότας μήτε τι ἐκείνῳ λυσιτελοῦντας εἰς τὴν τῆς βασιλείας διοίκησιν ἐμίσει καὶ ἀπεστρέφετο· ὅθεν καὶ χαλεπαίνοντος κατ' ἐκείνων τοῦ αυτοκράτορος οὗτος αὐτοῖς διέλυε τὴν ὄργην καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰς εὐμένειαν μετερρῦθμιζεν· εἰ τοίνυν καὶ ἐβάσκαλλον αὐτῷ τῆς δόξης <οἱ> ἀδελφοί, καὶ μάλιστα γὰρ ὁ Κωνσταντῖνος, ἀλλὰ τολμησαί τι κατ' ἐκείνου καὶ πρᾶξι ἀδύνατον αὐτοῖς ἦν.

5.8 Ἐπεὶ δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐτεθνήκει, μεταπεπτῶκει δὲ εἰς τὸν ἀνεψιὸν ἢ τοῦ κράτους διαδοχῇ, εὐκαιρον κατὰ τοῦ Ἰωάννου ὁ Κωνσταντῖνος ἔσχηκεν ἀφετήριον· ἦν γὰρ καὶ προτεθεραπευκῶς τὸν αυτοκράτορα ὀπηνίκα τὴν τοῦ καίσαρος εἶχε τιμὴν· ἐδίδου γὰρ αὐτῷ τῶν οἰκείων ἀπαντλεῖν θησαυρῶν ὅποσα καὶ ἐβούλετο, καὶ ἦσαν ἐκείνῳ τὰ τούτου χρήματα ἀντὶ πρυτανείου καὶ ταμείου· ἐξωνεῖτο γοῦν αὐτὸν ἐντεῦθεν, καὶ ὡς ἐπὶ προδήλῳ τῇ τύχῃ τὴν ἐκείνου γνώμην προκατελάμβανεν, ἐκοινωνοῦν τε ἀπορρήτων ἄμφω ἀλλήλοις, καὶ διαβεβλημένως ἦσθην πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὡς ἀντεπιχειροῦντα τοῖς δόξασιν καὶ συγγενεῖ ἐτέρῳ τὴν ἀρχὴν μνηστευόμενον. Ὁ τοίνυν καίσαρ ὁμοῦ τε βασιλεὺς ἀνηγόρευται, καὶ ἐς τὴν τοῦ νωβελισίμου τιμὴν ἀνάγει τὸν Κωνσταντῖνον, ὁμοδίαιτόν τε ποιεῖ, καὶ λαμπρὰς ἀπεδίδου τῆς προλαβούσης εὐνοίας τὰς ἀμοιβάς.

5.9 Μικρὸν δὲ ἐντεῦθεν τὴν τοῦ λόγου ἐκκόψας διήγησιν περὶ τῆς τοῦ βασιλεύσαντος γνώμης τε καὶ ψυχῆς πρότερον ἀφηγήσομαι, ὅπως ἂν μὴ θαυμάζητε, ὀπηνίκα τι περὶ τῶν ἐκείνου πράξεων λέγοιμι, ὅπως αὐτὰς ἐξ οὐδεμιᾶς ἀρχῆς ἐσχεδίαζεν ὠρισμένης. Ὁ γὰρ ἀνὴρ οὗτος χρήματι ποικίλον ἐγεγόνει τῷ βίῳ, καὶ ἦν αὐτῷ χαρακτήρ τῆς ψυχῆς τὸ πολὺ μορφον καὶ πολύστροφον· εἶχε δὲ καὶ τὴν γλῶτταν πρὸς τὴν καρδίαν ἀντίθετον, καὶ ἄλλο τι βουλευσάμενος ἐτέρας ἠφίει φωνάς, καὶ δυσόργως ἔχων πολλοῖς εὐνοϊκώτερον προσωμίλει, ἀρρήτους ὄρκους τοῖς λόγοις ἐπιτιθεῖς, ὡς ἐν στερνίζοιτο τούτους καὶ ἠδιστα διαλέγοιτο· πολλοὺς δὲ ὧν ἐβούλετο κατὰ τὸ περίορθρον ἐσχάταις τιμωρίαις ὑποβαλεῖν, ἐσπέρας κοινωνοὺς ἐποιεῖτο τοῦ δείπνου καὶ τοῦ αὐτοῦ τούτοις ἐκοινωνεῖ κρατῆρος· τὰ γὰρ τοῖς συγγενείας ὀνόματα, μᾶλλον δὲ ἢ κοινωνία τοῦ γενικοῦ αἵματος, παιδιὰ τις ἐδόκει τούτῳ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ πρᾶγμα εἰ πάντας ἐν κύμα ἐκάλυψε κατασχόν· ἐβάσκαине δὲ τούτων οὐ βασιλείας μόνον, τοῦτο γὰρ μέτριον, ἀλλὰ καὶ πυρὸς καὶ ἀέρος καὶ τύχης ἀπάσης· κοινωνεῖν δὲ αὐτῷ τοῦ κράτους μικρὸν μὲν ἢ μηδένα τῶν ἀπάντων ἐβούλετο, ὃ δ' οἶμαι καὶ κρείττονι φύσει βασκαίνων ἦν· τοσοῦτον ἦν αὐτῷ τὸ κατὰ πάντων ἐν ἅπασιν ἀπόστροφόν τε καὶ ὑποπτόν· δουλοπρεπῶς δὲ εἰ καὶ τις ἄλλος περὶ τὰς τῶν καιρῶν ἐναντιότητάς ὧν τε καὶ λέγων, ἀνελευθέρῳ τε ψυχῇ χρώμενος, ἐπειδὴν βραχεῖα τούτῳ μεταβολὴ πραγμάτων προσμεδιάσειεν, ὁ δὲ εὐθύς τὰ τῆς σκηνῆς σκεδαννὺς καὶ τὸ ὑποβολιμαῖον εἶδος ἀποδυόμενος θυμοῦ τε εὐθύς ἐνεπίμπλατο, καὶ τὰ μὲν τῶν δεινῶν ἐποίει, τὰ δὲ εἰς τὸ μέλλον ἐταμιεύετο· ὀργῆς τε γὰρ ἤττων ἦν καὶ ἄνθρωπος εὐμετάβολος, καὶ τὸ τυχόν

πράγμα εἰς μῖσος αὐτὸν καὶ ὄργην ἀνερρίπιζεν. Ἐντεῦθεν μῖσος αὐτῷ κατὰ τοῦ γένους παντὸς ὑπετύφετο· διαλύειν δὲ αὐτοὺς εὐθύς οὐκ ἐπεχείρησεν, ἔτι δεδιὼς τὸν θεῖον, ὃν ἦδει πατρὸς λόγον πρὸς τὸ συγγενὲς ἐπέχοντα.

5.10 Ἐπεὶ δὲ μοι ἡ προθεωρία τῆς ἀφηγήσεως ἐπιτέ τμηται, ἐπ' αὐτὴν εἶμι πάλιν τὴν τῶν γεγονότων διήγησιν. Ὁ τοίνυν Κωνσταντῖνος, ἐπειδὴ καὶ νωβελλίσμιος ἐγεγόνει, καὶ τὸ ἐπικείμενον δέος περὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπεσεῖσατο. ἀπορρίπτει μὲν τὴν πρὸς τοῦτον αἰδῶ, θρασύτερον δὲ δια λέγεται καὶ ἰταμώτερον ἐπεχείρει τοῖς ἐκείνῳ δόξασι, τῷ τε βασιλεῖ πολλάκις τὸ πρὸς ἐκείνον ὑποπεπτωκὸς κατωνεῖδιζε καὶ τὴν γνώμην αὐτῷ διεσάλειν· ὁ δὲ, καὶ ἄλλως πρὸς τοῦτο διασεσεισμένος, ἔτι γε μᾶλλον ὑπεκινεῖτο, καὶ κατα φρονεῖν αὐτοῦ τὰ πολλὰ ἤρχετο. Ὁ δὲ δεινὸν ἄλλως ἡγού μενος, εἰ καταλυθεῖ αὐτῷ τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ πρὸς τὸ γένος ὑπεροχή, ἐπεὶ μὴ εἶχεν ἐκ τοῦ ῥάστον τὸν βασιλεύσαντα καθελεῖν, ἕτερόν τι πρὸς τοῦτο βουλευέται, ὡς αὐτὸς τῆν καῦτα τοῖς πράγμασιν ἐντυχὼν εἴκασα, τοὺς γὰρ πολλοὺς τὸ ἔργον διέλαθεν· ὡς γὰρ οἶμαι, βουλόμενος πρὸς ἕνα τῶν ἐκείνου ἀνεψιαδῶν, Κωνσταντῖνος οὗτος τὸ ὄνομα καὶ μάγι στρος τὸ ἀξίωμα, τὴν τῶν πραγμάτων μεταθήσειν ἀρχὴν, οὐχ ὡς αὐτὸς τῷ βασιλεῖ ἐπιθησόμενος, ἀλλ' ὡς ἐκείνῳ δώσων τὰς τῆς ἐπιβουλῆς ἀφορμὰς, εἶτα δὴ δεδιὼς μὴ ἀλοὺς ἐκεῖνος τυραννικαῖς αἰτίαις ἔνοχος γένοιτο καὶ οὐκ ἂν φθάσειε αὐτὸς τε ἀπολλύμενος καὶ τὸ λοιπὸν γένος συνα πολλὺς, προῦφαρπάζει τὸ τέλος, ἵνα δὴ αὐτῷ κατὰ λόγον ἡ ἀρχὴ προχωρήσῃ, καὶ ἐξευμενίζεται τὸν κρατοῦντα πρὸς τὴν συγγένειαν, καὶ πείθει τὰ μὲν δοῦναι, τὰ δὲ ὑποσχέσθαι, ἄλλα τε καὶ ἐλευθερίαν ὧν ὁ βίος ἐπιφέρει δεινῶν· ὁ δὲ τέως ἐπινεύει ταῖς ἰκεσίαις καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἐν γράμμασιν ἐπαγγέλλεται, ἴν' ἔχοι ἐχέγγυον τὸ πιστὸν τῆς πρὸς τὸ μέλλον ζωῆς. Ἐπεὶ δὲ ἡ γραφὴ εὐθύς ἐξυφαίνετο, ἐντὶ θησί τι λεληθότως τῶν ἀπορρήτων αὐτῆ, ὡς, εἰ καὶ τις τῶν ἐκείνου ἀνεψιαδῶν ἀλώη τυραννικὸν βουλευόμενος, μήτε τιμωροῖτο μήτε δικάζοιτο, ἀλλ' ἀχθῆ τὸ ἀνεξέταστον παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξαιρετον.

5.11 Ἐπεὶ οὖν τοῦτο ἐγεγραφήκει, καιρὸν φυλαξάμενος ἐπιτήδειον, ὀπηνίκα ἐκείνον εἶδε γράμμασί τισι πάνυ μὴ προσέχοντα, δίδωσι τὴν γραφὴν· ὁ δὲ βραχὺ τι ταύτην παραναγνοῦς, τοῖς διὰ τῆς χειρὸς βεβαιοῖ γράμμασι· καὶ ὁ Ἰωάννης, ὡς μέγα τι ἐφόδιον ἐντεῦθεν κατωρθωκῶς πρὸς τὸν οἰκείον σκοπὸν, διεχεῖτό τε καὶ ἐγάννυτο, καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦργον ἴσως ἠτύρεπιστο. Τόδε ἦν ἄρα ὠδίνων ἀρχὴ, δηλώ σεις δὲ καθεξῆς περὶ πάντων ὁ λόγος· πρὶν ἢ γὰρ προλαβεῖν τὸν ὄρφανοτρόφον τὸ μελετώμενον, αὐτὸς τὸ μέλλον ὑφορᾶ ται, τὰ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ προγινώσκων, τὰ δὲ τῶν περὶ αὐτὸν τὴν οἰκείαν γνώμην ἐξαγγελλόντων, ὡς οὐκ ἔτι τὴν ὕφεισιν καρτερήσουσιν, ἀλλὰ πάντα πράξουσιν, ὥστε δυοῖν θάτερον ἢ ἑαυτῷ διαφυλάξασθαι τὸ ἀξίωμα ἢ συναπολεῖσθαι τοῖς πράγμασιν.

5.12 Τοιγαροῦν ἐντεῦθεν οὐ μόνον οὐδὲν τῆς προσηκού σης αὐτῷ τιμῆς ἔνεμεν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρακτέων διημφισβήτη· σύνοδοί τε τούτοις ἐκ μακρῶν τῶν διαστημάτων ἐγίνοντο, ὅποτε δὲ καὶ συνέλθοιεν ἐπίδηλον τὸ ἀκού σιον ἦν. Συνεστιωμένοις δὲ ποτε λόγον ὁ Κωνσταντῖνος ἐμβαλὼν πράξεως καὶ τὰς γνώμας ἐκατέρων μεμαθηκῶς, τὴν μὲν τοῦ κρατοῦντος ὡς χρηστοτάτην καὶ βασιλικωτάτην ἐπήνεσέ τε καὶ ἀνευφήμησε, τὴν δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπίβουλον ἀνεῖπε καὶ δολερὰν, καὶ βραχὺ τι προῖων ἐς μέγα προῦ χώρησε, τῆς τε προτέρας ἀνέμνησεν ὑπεροψίας καὶ τὸ ἐς τὸ παρὸν ὑποῦλον αὐτοῦ ἀπήλεγξε καὶ κακότηες· ὁ δὲ, μὴ καρτερήσας τὰς τοσαύτας τῶν λόγων βολὰς, ἀναστάς εὐθύς οὐκ εἰς τὴν εἰωθυῖαν ἀπεληλύθει σκηνήν, ἀλλὰ πόρρω που τοῦ Ἄστεος ἐξήνεγκεν ἑαυτὸν, οἰόμενος ἐντεῦθεν τὸν κρα τοῦντα

καταδεηθήσεσθαι τούτου καὶ προσλιπαρήσεσθαι, καὶ μετενεγκεῖν θάττον εἰς τὰς βασιλείους ἀυλάς. Ἄναχωρὴ σαντι δὲ οἱ ἢ τε οἰκεία δορυφορία εἶπετο, καὶ πολὺ τι πλῆθος συναπεληλύθει τῆς συγκλήτου βουλῆς, οὐ δεσμοῖς εὐνοίας κρατούμενον, ἀλλ' οἱ πλείους, οἴομενοι ὡς τάχιστα ἐπανήξειν εἰς τὰς προτέρας διατριβὰς, προκατελάμβανον τὴν τούτου εὐμένειαν καὶ τὴν ἔφοδον μνήμης ἐποιοῦντο ἐμπύρευμα.

5.13 Τῷ δὲ κρατοῦντι οὐχ οὕτως ἥδιστον ἐδόκει τὸ ἐκεῖνον τῶν πραγμάτων ὑπεξελεθεῖν, ὅσον λυπηρὸν καὶ ὑποπτον κατεφαίνετο τὸ πολὺ τῆς Πόλεως πλῆθος ἐκεῖσε συρρέον, δεδιότι μὴ τι καὶ νεώτερον ἐπ' αὐτῷ δράσειαν· διὰ ταῦτα ὑπούλως ἄγαν καὶ κακοήθως προσονειδίζει τε τούτῳ διὰ γραμμάτων τὴν τοσαύτην ὑπεροψίαν καὶ μετακαλεῖται ὡς κοινωνήσων τῶν ἀπορρήτων τούτῳ· ὁ δ' εὐθὺς ἀφικνεῖται, δόξαν ἐντεῦθεν εἰληφῶς, ὡς προὔπαντήσοι αὐτῷ καὶ τὰ τε εἰκότα προσφθέγγετο καὶ τὰ εἰωθότα διαπράττειτο. Ὁ δὲ, ἐπειδὴ περὶ ἡμέραν θεάτρου ὁ καιρὸς ἦν, οὐκ ἀναμείνας τὸν θεῖον ἰδεῖν, πρωΐαιτερον ἀπεληλύθει, οὐδὲν τι σύνθημα ἐκείνῳ λιπών· ὁ δὲ, ὡς τοῦτο μεμαθήκει, ἔτι μᾶλλον ὑβρίσθαι δόξας καὶ ἠθετηθῆναι, σὺν πολλῷ τῷ θυμῷ εὐθὺς ἐπανάστρεφει, οὐκ ἔτι ἐπενδοιάζων ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλεύοντος γνώμῃ, ἀλλ' ὅτι δυσμενῶς αὐτῷ ἔχει ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἠκριβωκῶς. Διαλέλυτο γοῦν αὐτοῖς παντάπασιν ὁ τῆς φιλίας θεσμὸς καὶ ἄτερος θατέρῳ ἀντεπιβουλεύει, μᾶλλον δὲ ὁ μὲν, ἄτε ἐν ἰδιώτου τελῶν σχήματι, κρυφίως καὶ λανθάνοντως αὐτὸν μετιέναι διανοεῖτο· ὁ δὲ, τῇ βασιλικῇ ἀποχρῶμενος ἐξουσίᾳ, καθαρῶς ἤδη πρὸς ἀπέχθειαν ἀναρρήγνυται· προσ τάττει γοῦν αὐτῷ εἰς ναῦν τε ἐμβῆναι καὶ ἀφικέσθαι ἀπολογησομένῳ, διότι τε ἐκεῖνου καταφρονεῖ καὶ οὐ πάνυ ἐθέλει πείθεσθαι.

5.14 Ὁ μὲν οὖν τὸν πλοῦν πρὸς αὐτὸν ἐποιεῖτο, ὁ δὲ ἀπὸ μετεώρου τῶν βασιλείων βλέπων εἰς θάλασσαν, ἐπειδὴ τῷ μεγάλῳ λιμένι ἢ φέρουσα τὸν θεῖον προσορμίσειν ἔμελλε ναῦς, σύνθημά τι δούς ἄνωθεν τοῖς καταπλέουσιν, ὅπερ δὴ καὶ προεῖρητο αὐτοῖς, ἐπιστρέφειν τὴν ναῦν, κατόπιν δὲ ἕτερα τριήρης πρὸς ἀναγωγὴν ἔτοιμος τὴν προτέραν ἐπικαταλαβοῦσα τοῦτον εἰς ὑπερορίαν ἄγει μακράν. Οὐδὲ τοσοῦτον γοῦν αὐτῷ ὁ δι' ἐκεῖνου τε καῖσαρ πρῶτον καὶ βασιλεὺς γεγονὼς ὕστερον τοῦ προτέρου σεβάσματος διεφύλαξεν, ὥστε μετὰ τινος μετρίας αἰδοῦς τὴν τιμωρίαν τούτῳ ποιήσασθαι· ἀλλ' εἰς χῶρον ἐλαύνει ὃς δὴ τοῖς ληστεύσασιν μόνοις ἀφώρισται, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα, βραχὺ τι ἀνεθέντος αὐτοῦ τοῦ θυμοῦ, βραχείας τινὸς παραμυθίας ἤξιωσεν. Ὁ μὲν οὖν ἀπῆλθεν οὐ μόνον ταύτην ἀπαντήσων τὴν δίκην, ἀλλὰ πολλὰς ἐπὶ πολλαῖς συμφοραῖς θεασόμενος· οὐ γὰρ ἔστη ἢ λαχοῦσα τούτῳ τῆς Προνοίας μερίς, οὕτω γὰρ εἰπεῖν μετριῶτερον, πολλαῖς καὶ συνεχέσι κακώσεσι διαμείβουσα, ἄχρις ἂν αὐτῷ καὶ δημίου χεῖρα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπαφῆκε καὶ δεινὸν ἐξ ὑπογυίου καὶ βιαιότατον θάνατον.

5.15 Ἐπεὶ δὲ ὁ δεινὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ὡς τοῖς ὤμοις αὐτῷ μοναρχίαν κατεσκευάκει, οὐδὲν τῶν μετρίων περὶ τὴν πολιτείαν διανοεῖτο, ἀλλ' εὐθὺς ἐπεβάλλετο μεταθήσειν πάντα καὶ μεταστήσειν πρὸς ἅπερ αὐτὸς ἐβούλετο, οὐδενὶ γοῦν τῶν ἐν τέλει εὖνουν ἐδίδου τὸ βλέμμα ἢ τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἐξεδειμάτου πάντας τυραννικοῖς ὁμοῦ καὶ λόγοις καὶ νεύμασι· ἐβούλετο δὲ αὐτὸ τοῦτο ὑπήκοον ὡς ἀληθῶς ἐνδεῖ ξασθαι τὸ ἀρχόμενον, καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν ἐν τέλει παῦσαι τῶν συνήθων ἐξουσιῶν, ἐλευθερίαν δὲ τῷ δήμῳ μνηστεύεσθαι, ἵνα τοῖς πολλοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς ὀλίγοις δορυφοροῖτο· τὴν δὲ τοῦ σώματος φρουρὰν ἐς Σκυθικὰ μεταθῆσειν ἐπεχειρεῖ μειράκια, ἅπερ αὐτῷ ἐώνητο πρὸ πολλοῦ, ἀποτετμημένα πάντα καὶ τὴν ἐκεῖνου γνώμην εἰδότα, καὶ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ὧν ἐβούλετο εὐπρεπῆ· ἐθάρρει γὰρ ταῖς εὐνοίαις αὐτῶν, ἐπειδὴ καὶ ἀξιώμασι τῶν ὑψηλοτέρων τετίμηκε· καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ σῶμα εἶχε, τὰ δ' ἄλλο τι τούτῳ τῶν βουλευτῶν

διηκόνει.

5.16 Ἄλλα τὰ μὲν βουλευματα οὕτω ἐπιτελῆ καθ' εστήκει, τὸν δ' ἀπόλεκτον δῆμον τῆς Πόλεως καὶ ὅσοι τῆς ἀγοραίου τύρβης ἢ τῶν βαναύσων τεχνῶν ὤκειοῦτο, ταῖς εὐμενεῖαις τὰς τῶν πολλῶν προκαταλαμβάνων γνώμας, ἴν' ἔχοι πρὸς τὰ μελετώμενα, εἰ δεῖσαι, βοήθειαν· οἱ δὲ ἐξήρτηντό γε ἐκείνου, καὶ τισι φαινομέναις εὐνοίαις τὰς γνώμας ἐγνώριζον, οὐδὲ προβῆναι ἑῶντες ἐπὶ ψιλοῦ τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ δεινὸν ἄλλως ποιούμενοι, εἰ μὴ δι' ὑφασμά των προῖοι καὶ ἐπιτροφῶν αὐτῶ ὁ ἵππος τοῖς σηρικοῖς κατα στρώμασι. Τούτοις γοῦν ἐπαρθεῖς ἐκείνος τὸ τῆς ψυχῆς ἀνακαλύπτειν ἀπάρχεται βούλευμα. Τῇ γὰρ βασιλίδι καὶ παρὰ τὸν προσήκοντα λόγον ἐκείνου μητρὶ ἐμεμήνει μὲν καὶ πρότερον ἠνίκα ὑπ' ἐκείνης τοῦ κράτους ἔτυχε, καὶ ὅτι δεσπότην προειρήκει ποτὲ, ἐβούλετο καὶ τὴν γλῶσσαν τεμεῖν τε τοῖς ὁδοῦσι καὶ ἀποπτύσαι τὸ μέλος.

5.17τ Περὶ τοῦ πρὸς τὴν αὐγούσταν μίσους καὶ φθόνου τοῦ βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ ἐν ταῖς κοιναῖς εὐφημίαις προλαμβανόμενον τὸ ταύτης ἐνωτίζοιτο ὄνομα οὐδὲ καθεκτὸς ἦν ἔτι· ὅθεν τὰ μὲν πρῶτα παρηγκωνίζετο ταύτην καὶ ἀπεστρέφετο, οὔτε βουλευμάτων αὐτῇ κοινωνῶν οὔτε μὴν τι μέρος τῶν βασιλείων διδοῦς θησαυρῶν, ἀλλὰ πάντα κατολιγῶν, εἰπεῖν δὲ καὶ καταγελῶν, τειχίηρ τε οἶα δὴ πολεμίαν τηρῶν, καὶ φρουρᾶ καταλαμβάνων ἀτιμοτάτη, τὰς τε θεραπαινίδας αὐτῆς οἰκειούμενος καὶ τὴν γυναικωνίτιν διερευνώμενος καὶ μηδενὸς τῶν συντεθειμένων πρὸς ταύτην ἐπιστροφόμενος. Ἐπεὶ δὲ οὕτω τούτων κεκόρεστο, τὴν ὑστάτην αὐτῇ ἐφ' ἴσθησι συμφορὰν, καὶ βούλεται ἀπελάσαι τῶν βασιλείων, οὐδὲ μετ' εὐσεβοῦς σχήματος, ἀλλὰ μετὰ τινος αἰσχίστου καὶ ψευδοῦς πλάσματος, ἴν' ἔχοι μόνος ὁ θῆρ ἐν τοῖς βασιλείοις ἀυλίζεσθαι· τοῦτο γοῦν ἅπαξ ἐν τῇ ψυχῇ θέμενος, πάσης μὲν ἄλλης καταπεφρονήκει βασιλικῆς πράξεως, ὅπως δὲ ἐπιτελὲς ποιήσει τὸ τόλμημα πᾶσαν ἐκίνει καὶ γνώμην καὶ μηχανήν.

5.18 Πρῶτα μὲν οὖν κοινοῦται τὸ βούλευμα τῶν οἰκειοτέρων τοῖς θρασυτέροις, ἔπειτα δὲ προῖων κατ' ὀλίγον καὶ τῶν ἄλλων ἀπεπειρᾶτο ὀπόσους ἤδει καὶ φρονήματος ἀκριβοῦς καὶ τῆς ἄλλης μετεσχηκότας συνέσεως· ὧν οἱ μὲν ὑπεκίνουν καὶ ποιήσιν τὰ δόξαντα συνεβούλευον, οἱ δὲ παντάπασιν ἀπειρήκεσαν, οἱ δὲ εἰς ἀκριβεστέραν μελέτην θεῖναι τὸ πρακτέον παρήνουν, τοῖς δὲ ἐδόκει εἰς μαθηματικὴν πρόγνωσιν ἀναθεῖναι τὸ βούλευμα καὶ γινῶναι εἰ εὐθε τὸς πρὸς τὴν κατάπραξιν ὁ καιρὸς, καὶ μὴ τι σχῆμα τῶν οὐρανίων ἐμποδίζοι τῶ ἐγχειρήματι· ὁ δὲ τούτων ἀπάντων σεμνὸς ἀκροατῆς προκαθήμενος, πράξειν μὲν οὐδ' ὅτιοῦν ἔμελλε τῶν φερόντων εἰς ὄνησιν (ἐκ παντὸς γὰρ τρόπου πρὸς τὸ βεβουλευμένον ἠπείγετο), ὅμως δ' οὖν τοῖς τῶν ἄλλων λόγοις χαίρειν εἰπὼν τὸ ἐσόμενον διὰ τῶν ἀστρονομούντων ἐμάνθανεν.

5.19 Ὑπῆρχε δὲ τῆνικαῦτα μοῖρα οὐκ ἀγενῆς τῆς περὶ ταῦτα μαθήσεως, ἄνδρες οἷς κἀγὼ συνωμίλησα, τῶν μὲν περὶ τὴν σφαῖραν τάξεων καὶ κινήσεων ἔλαττον πεφροντι κότες τὸν νοῦν (οὔτε γὰρ γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις τὴν περὶ ταῦτα ἀπόδειξιν προειλήφεισαν οὔτε μὴν προέγνωσαν), ἀλλ' ἀπλῶς οὕτως τὰ κέντρα ἰστώντες, εἶτα δὴ τὰς ἀναφορὰς τε καὶ ἀποκλίσεις τοῦ ζωηφόρου κύκλου καταμανθάνοντες καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τούτοις ἔπεται, οἰκοδεσπότης φημὶ καὶ σχημάτων τόπους καὶ ὄρια, καὶ ὅποσα μὲν τούτων κρείττω, ὅποσα δὲ χείρω, προῦλεγόν τι τοῖς πυθομένοις περὶ ὧν ἐπηρωτήκεσαν· καὶ γέ τινες αὐτῶν κατευστόχουν τῶν ἀποκρίσεων. Λέγω δὲ ταῦτα, τὴν μὲν ἐπιστήμην καὶ αὐτὸς εἰδὼς, ἐκ πολλοῦ μελετήσας καὶ πολλοῖς ἐκείνων λυσιτελήσας εἰς τὰς τῶν σχημάτων κατανοήσεις, οὐ μέντοιγε πειθόμενος ὡς ἄγοιτο ταῖς τῶν ἄστρον κινήσεσι τὰ

ἡμέτερα· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς πλείους τὰς ἀντιρρήσεις ἔχον ἐξ ἑκατέρου, ἀνακι νείσθω εἰς ἕτερον ἔλεγχον.

5.20 Ὁ γοῦν τηνικαῦτα βασιλεύων, τὸ τῆς πράξεως ἀποκρύψας εἶδος, ἀόριστον πρὸς αὐτῶν τὴν πεῦσιν ποιεῖται, τοῦτο μόνον προσθεῖς, εἰ τῷ μεγάλα τολμήσαντι οὐκ ἐμπόδιον τὰ οὐράνια καθεστήκοι σχήματα· οἱ δ' ἐποπτεύσαντες καὶ πᾶσαν πρὸς τὸν καιρὸν κρίσιν ἀκριβωσάμενοι, ὡς ἑώρα κέσαν ἅπαντα αἵματος πλήρη καὶ κατηφείας, ἀπαγορεύουσι τὴν πράξιν τῷ βασιλεῖ, καὶ οἷ γε δεινότεροι τούτων εἰς ἕτερον καιρὸν τὸ ἔργον ἀνατιθέασιν· ὁ δὲ πλατὺν αὐτῶν κατα χέας τὸν γέλωτα καὶ τῆς ἐπιστήμης καταμωκώμενος ὡς ψευδοῦς· «Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν, φησὶ, ἔρρετε, ἐγὼ δὲ κρείττονι τόλμῃ τῆς ὑμετέρας ἐπιστήμης τὸ ἀκριβὲς ὑπερβήσομαι».

5.21 Αὐτίκα γοῦν ἐν ἔργοις ἦν, καὶ εὐθύς ἀναρρή γνυται, καὶ λόγους τινὰς συμπλάσας ὁ ἀθλιώτατος παῖς κατὰ τῆς μηδὲν ἐπιβουλεύσασης μητρὸς, ὡς φαρμακίδα τὴν βασιλίδα καταδικάζει, καὶ μηδὲν τέως τῶν τολμωμένων εἰδυῖαν ἐξάγει τοῦ κοιτωνίσκου τὴν ἐγγενῆ ὁ ἀλλότριος καὶ τὴν εὐγενεστάτην ὁ δυσγενέστατος, καὶ τινὰς ἐπ' αὐτὴν λογοποιούσας καθιερὸς ἀνακρίνει τε περὶ ὧν οὐκ ἤδει, καὶ ὑπ' εὐθύνην ἄγει, καὶ τιμωρεῖται ὡς καταπραξαμένην τὰ ἀτοπώτατα. Εἰς ναῦν οὖν εὐθύς ἐμβιβάζει καὶ τινὰς συμβιβάσας αὐτῇ οἷς προὔτετραπτο τὰ ἐπ' ἐκείνη τολμηθῆ σόμενα ἀπελαύνει τῶν βασιλείων καὶ εἰς μίαν τούτων δὴ τῶν πρὸ τῆς Πόλεως νήσων καθίζει, ἧ δὴ Πρίγκιπος ὄνομα,

5.22 Ὡς δ' ἐγὼ τισιν ὕστερον τῶν ἀπαγαγόντων αὐτὴν συνωμίλησα, φασίν, ὡς ἤδη πρὸς τὸν ἀπόπλου τῆς νεῶς ἀναχθείσης, ἡ βασιλὶς πρὸς τὰς βασιλείους αὐτὰς ἀναβλέψασα ὡσπερ τινὰ προσλαλιὰν θρηνώδη πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἐποίησατο, καὶ τοῦ γε πατρὸς μνησθεῖσα καὶ τῶν ἄνω τοῦ γένους, ἐκ γὰρ πενταγονίας ὁ βασιλεὺς αὐτῇ κλῆρος κατ' ἠγετο, ἐπειδὴ τοῦ θεοῦ ἐπεμνήσθη καὶ βασιλέως, λέγω δὲ Βασιλεῖον ἐκείνον τὸν ὑπὲρ πάντας αὐτοκράτορας λάμψαντα, τὸ πολυτελὲς ἀγαθὸν χρῆμα τῆ Ῥωμαίων ἀρχῆ, ἀθρόον δάκρυσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιτέγξασα· «Σὺ μὲν, ἔφη, ὦ θεῖε καὶ βασιλεῦ, βασιλικοῖς γεννηθεῖσαν εὐθύς σπαργάνοις ἐκόσμησας, καὶ τῶν ἀδελφῶν μᾶλλον ἔστερξας καὶ ἐτίμησας, ὅτι σοὶ καὶ τὴν θέαν εἶχον παρόμοιον, ὡς τῶν ἑωρακῶτων ἠκηκόειν πολλάκις· ἀλλὰ καὶ σὺ με ὡς ἤδη γε καταφυγῶν καὶ ἀγκαλιζόμενος, σῶζοιο, ἔλεγες, παιδίον, καὶ ἐπὶ μήκι στον ζήσας τοῦ τε ἡμετέρου γένους ζώπυρον καὶ τῆ βασιλείᾳ θεοπρεπέστατον ἄγαλμα. Ἀλλὰ σὺ μὲν οὕτως ἔτρεφες καὶ ἀνέτρεφες, καὶ μέγας ἐπ' ἐμοὶ τὰς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεις ἐκέκτησο, ἐψεύσθης δὲ τῶν ἐλπίδων· αὐτὴ τε γὰρ ἠτίμωμαι καὶ τὸ σύμπαν μου γένος ἠτίμωκα, ἐπὶ τοῖς αἰσχί τοις κατακριθεῖσα καὶ τῶν βασιλείων ἀπελαθεῖσα, καὶ οὐκ οἶδ' εἰς ἣντινα γῆν ἀπαγομένην κατάκριτος· δέδοικα γὰρ μὴ καὶ θηρσὶ βρῶμα προθήσουσιν, ἢ κύματι θαλασσίῳ καλὴ ψουσιν· ἀλλ' ἐφορώς ἄνωθεν, καὶ παντὶ σθένει τὴν σὴν σῶζοις ἀνεψιάν». Ἄλλ', ἐπειδὴ περὶ τὸ περιγράψον αὐτὴν ὄριον τὴν νῆσον κατέλαβεν, βραχὺ τι τῶν πονηρῶν ἀνεπε πνεύκει προσδοκιῶν, καὶ ὅτι ζῶν ἀνθρωπολογεῖτο Θεῶ, καὶ θυσίας εὐθύς καὶ εὐχὰς ἀπεδίδου τῷ σώσαντι.

5.23 Ἡ μὲν οὖν οὐδὲν τι πολυπραγμονήσειν ἔμελλε, καὶ πῶς γὰρ ἐνῆν σὺν μιᾷ θεραπαινίδι εἰς ὑπερορίαν διὰ γουσα; ὁ δὲ δεινὸς ἐκείνος ἀνὴρ ἔτι μᾶλλον ἐπιβουλεύει τῇ βασιλίδι, καὶ ἄλλας ἐπ' ἄλλαις προστίθησι συμφορὰς· τέλος δὲ πέμπει τοὺς ἀποκεροῦντας ἐκείνην, ἢ ἀποκτενοῦντας εἰπεῖν οἰκειότερον, καὶ ὀλοκάρπωμα, οὐκ οἶδα μὲν εἰ τῷ Κυρίῳ, τῷ δὲ θυμῷ τοῦ ἐπιτάττοντος βασιλέως ποιήσοντας. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο ἐτετέλεστο τὸ ἐνθύμημα, ἐκείνην μὲν ὡς ἤδη κατεργασθεῖσαν ἀφήσει,

προσωποποιείται δὲ τὴν πρᾶξιν καὶ εἰσάγει σκηνὴν, καὶ τῇ συγκλήτῳ βουλῇ ἀνακαλύπτει δῆθεν τὰ παρ' ἐκείνης κατ' αὐτοῦ μελετώμενα, καὶ ὡς ὑπώπτευε μὲν καὶ πόρρωθεν, μᾶλλον δ' ἐπεφωράκει πολλάκις, ἐπεκάλυπτε δὲ τὸ δεινὸν αἰδοῦς τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔνεκα· καὶ τοιαῦτά τινα συμπλάσας καὶ φλυαρήσας, καὶ τὰς ἐκείνων γλώσσας κερδήσας πρὸς τὸν καιρὸν παρα φθεγξαμένης, ἐπειδὴ τούτοις ἀπολελόγητο ἱκανῶς, καὶ τοῦ δημοτικοῦ πλήθους ἀποπειρᾶται, καὶ τινὰς ἐκ τούτων εὖν χέστατα πρὸς ἃ ἐβούλετο κατεσκευακῶς ὄργανα, τὰ μὲν εἰρήκει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν ἠκηκόει· καὶ εὐνοϊκῶς καὶ τοῦ τους πρὸς τὴν πρᾶξιν ὑπειληφῶς ἔχοντας διέλυσέ τε καὶ τοῦτον τὸν σύλλογον καὶ, ὡς τινα ἄθλον τῶν ὑπερφουεστά των τετελεκῶς, τοῦ τε πολλοῦ καμάτου ἀναπεπνεύκει καὶ πρὸς ἰλαρὰς παιδιὰς ἑαυτὸν ἐπαφῆκε, μόνον οὐκ ἐπορχοῦ μενος, οὐδὲ τοῦ ἐδάφους ὑπεραλλόμενος. Ἔμελλε δὲ ἄρα οὐκ εἰς μακρὸν τινα χρόνον, ἀλλ' εὐθὺς καὶ ἐξ ὑπογυίου δίκας τοῦ τυραννικοῦ δώσειν φρονήματος. 5.24 Τὰ δὲ ἐντεῦθεν καὶ ὁ λόγος ἐλάττων πρὸς τὴν τῶν πεπραγμένων διήγησιν, ὅ τε νοῦς οὐ χωρεῖ τῆς Προ νοίας τὸ μέτρον· λέγω δὲ τοῖς ἐμοῖς καὶ τὰ τῶν ἄλλων κρί νων· οὔτε γὰρ ἂν ποιητὴς θεόπνουν τὴν ψυχὴν ἔχων καὶ τὴν γλώτταν αὐτὴν θεοφόρητον, οὔτε τις ῥήτωρ ἄκραν εὐτυχήσας ψυχῆς τε εὐφυΐαν καὶ εὐγλωττίαν, πρὸς δὲ καὶ τέχνη κατακοσμήσας τὴν ἔμφυτον δύναμιν, οὔτε μὴν φιλό σοφος Προνοίας καὶ λόγους ἠκριβωκῶς, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν ὑπὲρ ἡμῶν μεμαθηκῶς διὰ πλήθος συνέσεως, εἰπεῖν τι μετρίως τῶν τληκαῦτα πραχθέντων ἰσχύσειαν, ὁ μὲν οἷον σκηνοβατῶν τὴν ἀφήγησιν καὶ ποικίλως μεταμορφούμενος, ὁ δὲ μεγαλοφυέστερον τοὺς λόγους πράττων καὶ ἀρμονικῶς συντιθεὶς, καὶ παρισάζων τῷ μεγέθει τῆς πράξεως, ὁ δ' οὐκ αὐτοματίζων τὸ γεγονὸς, ἀλλ' αἰτίας τινὰς προθεῖς ἔμφρονας, ἀφ' ὧν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ δημοσιώτατον ἀπετε λέσθη μυστήριον (οὔτω γὰρ εἰπεῖν οἰκειότερον)· ὅθεν κἂν ἀπεσιώπησα τὴν μεγάλην ἐκείνην φορὰν καὶ συγκίνησιν, εἰ μὴ γε ἦδειν τὸ καιριώτατον τῆς χρονογραφίας κατασι γάσας· ὅθεν ἐπὶ μικρᾶς σχεδίας μέγα περαιώσασθαι τετόλμηκα πέλαγος. Λέξω γοῦν, ὡς ἂν οἷός τε ᾧ, ὅποσα μετὰ τὴν τῆς βασιλίδος ὑπερορίαν ἢ θεία δίκη τῷ τε καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασιν ἐκαινοτόμησεν.

5.25 Ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς τέως ἐτρύφα καὶ πλήρης καθειστήκει φρονήματος, ἡ δὲ γε ζύμπασα Πόλις, λέγω δὲ πᾶν γένος καὶ τύχην καὶ ἡλικίαν, ὥσπερ λυθείσης αὐτῆ τῆς συμφοῦς ἀρμονίας, κατὰ μέρη τινὰ συγκινεῖσθαι καὶ δια ταραττεσθαι ἤρχετο, καὶ οὐκ ἦν τῶν πάντων οὐδεὶς ὃς οὐχὶ τὰ πρῶτα μὲν ὑπετονθόρουζε τῇ γλώττῃ καὶ δεινότερον τῇ καρδίᾳ περὶ τοῦ πράγματος ἐβουλοδομέμεν, καὶ τῇ γλώττῃ τοῦ λέγειν ἐδίδου ἐλευθερίαν. Ὡς γὰρ ἡ φήμη ἀπανταχοῦ <ἦν> τῆς περὶ τὴν βασιλίδα καινοτομίας, πενθοῦσαν ἦν ὁρᾶν τὴν Πόλιν ζύμπασαν· καὶ ὥσπερ ἐπὶ ταῖς μεγάλαις κινήσεσι τοῦ παντὸς σκυθρωπάζουσιν ἅπαντες τὰς ψυχὰς καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅπως ἂν ἑαυτοὺς ἀνακτήσαιντο, τὰ μὲν τῶν δεινῶν ὑπομεμενηκότες, τὰ δὲ ἐλπίζοντες, οὔτω δὲ καὶ τότε πᾶσαν ψυχὴν κατήφειά τις κατειλήφει δεινὴ, καὶ ἀπαραμύθητος συμφορὰ, καὶ εἰς δευτέραν ἡμέραν οὐδεὶς τέως ἐπέιχε τὴν γλώτταν, οὐ τῶν ἐν τέλει, οὐ τῶν τοῦ βήματος, ἀλλ' οὐδ' ὅσον ἐκείνου συγγενικὸν καὶ οἰκίδιον· οἱ δ' οὖν ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων καὶ πρὸς μεγάλας τόλμας παρεσκευάζοντο· ἀλλ' οὐδ' ὅσον ξενικόν τε καὶ συμμαχικὸν εἰώθασι παρατρέφειν οἱ βασιλεῖς, λέγω δὲ τοὺς περὶ τὸν Ταῦρον Σκύθας, ἢ ἕτεροί τινες, κατέχειν ἠδύναντο τὰς ὀργὰς, ἀλλὰ πάντες καταθύειν ὑπὲρ τῆς βασιλίδος ἐβούλοντο τὰς ψυχὰς.

5.26 Τὸ δ' ἀγοραῖον γένος καὶ ἄφετον ἤδη που καὶ παρεκεκίνητο ὡς ἀντιτυραννήσον τῷ τυραννεύσαντι· τὸ δὲ θῆλυ γένος, ἀλλὰ πῶς ἂν τοῦτο τοῖς οὐκ εἰδῶσιν ἀφηγησαί μιν; ἐγὼ γοῦν πολλὰς ἐωράκειν, ἃς οὐδεὶς ἄχρι τότε τῆς

γυναικωνίτιδος ἔξω τεθέαται, δημοσία τε προϊούσας καὶ βοώσας τε καὶ κοπτομένας καὶ δεινὸν ἀπολοφυρομένας ἐπὶ τῷ πάθει τῆς βασιλίδος, αἱ δὲ λοιπαὶ Μαινάδων δίκην ἐφέροντο καὶ τάγμα οὐ τι μικρὸν ἐπὶ τὸν ἀλιτήριον συνεστήκεσαν· «Ποῦ ποτε, βοῶσαι, ἡ μόνη καὶ τὴν ψυχὴν εὐγενῆς, καὶ τὴν μορφήν εὐειδῆς; ποῦ ποτε ἡ μόνη τῶν πασῶν ἔλευθέρᾳ, ἡ τοῦ ζύμπαντος γένους δεσπότις, ἡ τὸν κλῆρον τῆς βασιλείας ἐννομώτατα ἔχουσα, ἥς καὶ ὁ πατὴρ βασιλεὺς καὶ ὁ ἐκεῖνον φύς καὶ ὁ τοῦτον αὐθις ἀποτεκῶν; πῶς δ' ἄρα καὶ ὁ δυσγενῆς τῆς εὐγενοῦς κατετόλμησε καὶ τοσοῦτον ἐπ' ἐκείνην ἐνθύμημα ὀπόσον οὐδεμία ψυχὴ τῶν πάντων ἐχώρησε;» Ταῦτ' ἔλεγον καὶ συνέθεον ὡς ἐμπρήσουσαι τὰ βασιλεία· ὡς δ' οὐκ ἦν ἔτι τὸ κωλύσον οὐδὲν, πάντων ἤδη ἐπὶ τὴν τυραννικὴν ἀναρραγέντων ψυχὴν, τὰ μὲν πρῶτα κατὰ μέρος καὶ ὡσπερ κατὰ σύστημα ἐπὶ τὸν πόλεμον κατ' ἐστρατοπεδεύοντο, ἔπειτα ὅλη τῆς Πόλεως κατ' αὐτοῦ συνεστρατήγουν τῇ φάλαγγι.

5.27 Ἐκαστος γοῦν τῶν πάντων καθώπλιστο, ὁ μὲν πέλεκυν διηγκαλισμένος, ὁ δὲ ῥομφαίαν τινὰ κραδαίνων τῇ χειρὶ βαρυσίδηρον, ἕτερος δὲ τόξον μετακεχειρίστο καὶ ἄλλος δόρυ, ὁ δὲ πολὺς ὄχλος, τῶν ἀδρότερον λίθων τοὺς μὲν κολπωσάμενοι, τοὺς δ' ἐν χεροῖν ἔχοντες, ἀτακτότερον ἔθεον. Ἐγὼ γοῦν τῆνικαῦτα πρὸ τῶν βασιλείων εἰσθήκειν εἰσόδων, πόρρωθεν ὑπογραμματεύων τῷ βασιλεῖ καὶ ἄρτι μεμυημένος τὰ προεισόδια· καὶ με εἶχεν ἡ ἔξω στοὰ γὰρ φάσ τινὰς τῶν μυστικωτέρων ὑπαγορεύοντα· ἀθρόον δὲ βοή τις ἡμῖν προσβάλλει ὡσπερ ἰππόκροτος καὶ διέσεισε τὰς τῶν πολλῶν ὁ ἦχος ψυχᾶς· ἔπειτά τις ἦκεν ἀγγέλλων, ὡς ὁ δῆμος ἅπας ἐπὶ τὸν βασιλέα κεκίνηται καὶ ὡσπερ ὑφ' ἐνὶ συνθήματι πρὸς τὴν αὐτὴν γνώμην συνείλεκται. Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς καινοτομία τις ἄλογος τὸ πραττόμενον ἔδοξεν, ἐγὼ δὲ συνεῖς ἐξ ὧν πρότερον τὰ μὲν ἐωράκειν, τὰ δὲ ἠκὴ κόειν, ὡς εἰς πυρκαϊάν ὁ σπινθήρ ἀνεφλέχθη καὶ δεῖ πολλῶν ποταμῶν καὶ ἐπιφόρου τοῦ ρεύματος ὥστε ἀποσβεσθῆναι, αὐτίκα τὸν ἵππον ἀναβάς διὰ μέσης ἦεν τῆς Πόλεως καὶ γε τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῖς ἐωράκειν περὶ ὧν νῦν ἔπεισί μοι ἀμφισβητεῖν.

5.28 Ὡσπερ γάρ τινος ζύμπαντες κρείττονος μετ' ἐσχηκότες πνεύματος, οὐκ ἔτι ἐπὶ τῶν προτέρων ἐωρῶντο τῆς ψυχῆς καταστάσεων, ἀλλ' οἷ τε δρόμοι αὐτῶν μανικώτεροι καὶ αἱ χεῖρες ἐρρωμενέστεραι, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ βολαὶ πυρῶδεις τε καὶ ἐνθουσιῶσαι, οἷ τε τοῦ σώματος τόνοι ῥωμαλεώτεροι, μεταρρυθμίζεσθαι δὲ πρὸς τὸ εὐσημονέστερον ἢ μετατίθεσθαι τῶν βουλευμάτων οὐδεὶς τῶν πάντων ἐβούλετό γε, ἢ τοῦ συμβουλευόντος ἦν.

5.29 Δόξαν δὲ αὐτοῖς τὰ πρῶτα ἐπὶ τὸ γένος ἐκείνου χωρεῖν καὶ τοὺς σεμνοὺς ἐκείνων οἴκους καταστρέφειν καὶ ὑπερόγκους, ἔργου τε εἶχοντο, καὶ ὁμοῦ προσέβαλλον, καὶ τὸ ζύμπαν εἰς ἔδαφος κατερρήγγυτο, καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ μὲν ἐπικεκάλυπτο, τὰ δ' ἀνακεκάλυπτο· ἐπεκαλύπτοντο μὲν ὀροφαὶ εἰς γῆν πίπτουσαι, ἀνεκαλύπτοντο δὲ κρηπίδες γῆθεν ἀναρρηγνύμεναι, ὡσπερ αὐτῶν τῆς γῆς τὸ ἄχθος ἀποφορτιζομένης καὶ ἀπορριπτούσης τοὺς θεμελίους· κατέστρεφον δὲ τὰ πλείω οὐ χεῖρες ἡβώντων ἢ ἀκμαζόντων ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ μείρακες καὶ εἷ τις ἐτέρα ἀτελῆς ἡλικία ἐξ ἐκατέρου γένους, ἀπάσης κατασκευῆς ἀποδιδούσης ταῖς πρώταις εὐθύς ἐπαφαῖς· τὸ δὲ διαρραγὲν ἢ καταστραφὲν ὁμαλῶς ὁ καταστρέψας ἀπεφορτίζετο, καὶ εἰς ἀγορὰν προῦ τίθη, μὴ διαμφιβάλλων περὶ τοῦ πλείονος.

5.30 Ἡ μὲν οὖν Πόλις ἐν τούτοις ἦν, καὶ οὕτω ταχὺ τὸ σύνηθες αὐτῇ σχῆμα μετήλλακτο· ὁ δὲ καθῆστο ἐν τοῖς βασιλείοις, τὰ μὲν πρῶτα οὐ πάντως τι πρὸς τὸ συμβᾶν ταραττόμενος, ὅθεν ἐβούλετο ἀναιμωτὶ τὸν πολιτικὸν καταλύσαι πόλεμον· ἐπεὶ

δὲ ἤδη λαμπρὰ ἢ ἀποστασία ἐγένετο, καὶ ὁ δῆμος κατὰ λόχους συνήεσαν, καὶ ἀξιόλογος ἢ παρεμ βολὴ ἐγεγόνει, τότε δὴ δεινῶς τε ἐστρέφετο τὴν ψυχὴν καὶ ἄτε πολιορκούμενος οὐκ εἶχεν ὅ τι καὶ δράσειεν· ἐδεδίει τε γὰρ προίεναί, καὶ τὴν προσεδρείαν οὐδὲν ἤττον ὑπόπτει, συμμαχία τε αὐτῷ οὔτε ἐν τοῖς βασιλείοις ἦν, οὔτε ἐξῆν μεταπέμψασθαι· καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ παρατρεφόμενον ἐν ταῖς ἀυλαῖς ξενικόν, οἱ μὲν ἀμφίβολοί πως ἦσαν ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς κελεύσμασιν οὐ πάντως πειθόμενοι, οἱ δὲ ἀντεκά θηντό γε προδήλως καὶ ἀπερρωγότες τοῖς πλήθεσι συνερ ρώγασαν.

5.31 Παντάπασι γοῦν ἀπορουμένῳ σύμμαχος αὐτῷ ἐφεστήκει ὁ νωβελλίσιμος· ἔτυχε μὲν γὰρ τηνικαῦτα τῶν βασιλείων ἀφεστηκῶς, ἐπεὶ δὲ τὸ δεινὸν ἐμεμαθήκει, δείσας περὶ τὸ γενόμενον, τὰ μὲν πρῶτα ἀπρόίτος οἴκοι διέτριβεν, τὸν ἐφεστηκότα πρὸ θυρῶν ὄχλον οὐχ ἤκιστα δεδιῶς, ὡς αὐτίκα τεθνηζόμενος εἰ προίει· εἶτα δὴ ζύμπαν καθοπλίσας αὐτὸ τὸ οἰκίδιον καὶ αὐτὸς οὐδὲν φραζάμενος, ἀθρόον ὡσά μενοι καὶ λαθόντες τὴν ἔξοδον, πυρὸς δίκην διὰ τῆς Πόλεως ἤεσαν, ἐγχειρίδια κατέχοντες ταῖς χερσὶν, ὡς εἴ τις αὐτοῖς ἀπαντιάσοι εὐθὺς ἀναιρήσοντες· καὶ οὕτω διαδραμόντες, τὰς τε βασιλείους προσαράξαντες πύλας εἰσιᾶσι τῷ κινδύ νεύοντι βασιλεῖ βοηθήσοντες· ὁ δὲ ἀσμένως τε τούτους εἰσδέχεται, καὶ μικροῦ δεῖν τὸν θεῖον καταφιλεῖ ὅτι συναπο λωλέναι ἐκείνῳ προείλετο. Βουλευόνται γοῦν τὴν μὲν βασι λίδα εὐθὺς τῆς ὑπερορίας ἀνακαλέσασθαι, δι' ἣν ἀνερρώγει τὸ πλῆθος καὶ συνεστήκει ὁ πόλεμος, αὐτοὺς δὲ πρὸς τὸ κατεπεῖγον τὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ὄχλον, ἀκοντιστὰς καὶ λιθοβόλους, ἐπιστήσαι πρὸς τοὺς ἀναιδῶς αὐτοῖς παρεμβάλ λοντας· οἱ δὴ καὶ κρύβδην ἀπὸ τῶν μετεώρων σφενδονῶντές τε καὶ τοξεύοντες οὐκ ὀλίγους τε ἀνηρήκασι καὶ τὴν πεπη γυῖαν διέρρηξαν φάλαγγα· ἀλλὰ γνόντες ἀνεκάλεσαν τότε ἑαυτοὺς αὐθις καὶ ἀρραγέστερον συνειστήκεσαν.

5.32 Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ ἡ βασιλις ἐν τοῖς ἀνακτό ροις κομίζεται, οὐ μᾶλλον χαίρουσα τοῖς ἐπ' αὐτῇ τελουμέ νοις παρὰ τοῦ Κρείττονος, ἢ περιδεῶς ἔχουσα μὴ πάθοι παρὰ τοῦ πονηροῦ βασιλέως δεινότερον. Ὅθεν οὐδὲ τοῦ καιροῦ γίνεται, οὐδὲ ὀνειδίζει τῷ τυράννῳ τὴν συμφορὰν, οὐδὲ μεταλλάττει τὸ σχῆμα, ἀλλὰ καὶ συναλγεῖ καὶ ἀφίησι δάκ ρυον ἐπ' αὐτῷ· ὁ δὲ, δέον αὐτῇ τὸ σχῆμα μεταβαλεῖν καὶ τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα περιβαλεῖν, καὶ ἐγγύας αὐτὴν εἰσπράττεται, μὴ ἂν ἄλλως βιώναι τῆς τρικυμίας κατευ νασθείσης ἢ ὡς ἔχει σχήματος, καὶ ἀγαπήσαι τοῖς ἐπ' αὐτῇ δόξασιν· ἡ δὲ πᾶν ὀτιοῦν ἐπαγγέλλεται, καὶ τὴν συμμαχίαν ἐπὶ τοῖς δεινοῖς τιθέασι. Καὶ οὕτως αὐτὴν ἐπὶ μετεώρου τοῦ μεγάλου θεάτρου ἀναγαγόντες τῷ στασιάσαντι δῆμῳ δεικνύουσιν, ἀξιοῦντες λῆξαι τούτοις τὰ τοῦ θυμοῦ πνεύ ματα, ἀνακομισθείσης αὐτοῖς τῆς δεσπότιδος· οἱ δὲ οὐκ ἔφθασάν γε εἰδέναί τὴν δεικνυμένην, ὅσοι δὲ καὶ ἐγνώκεισαν ἔτι μᾶλλον τὴν τοῦ τυράννου γνώμην ἐμίσησαν μὴδ' ἐν τοῖς δεινοῖς ἀποθεμένην τὸ ἄγριον καὶ κακὴθες.

5.33 Ἐξήφθη γοῦν αὐτῷ μᾶλλον ἐπὶ πλέον ὁ πόλε μος; εἶτα δὴ δείσαντες μὴ μετὰ τῆς βασιλίδος ὁ τυραν νεύων τούτους κατατροπώσεται, καὶ ἐνδοῖεν οἱ πλείστοι τοῖς ἐκείνης λόγοις πειθόμενοι, ἐφ' ἑτέραν βουλήν τρέπον ται, ἥτις δὴ καὶ μόνη πρὸς τὰς τυραννικὰς ἀντήρκεσε μηχανάς.

5.34 Βραχὺ δὲ τούτου προαφηγήσασθαι βούλομαι, ἵνα καθ' ὁδὸν ἡμῖν ὁ λόγος προίει· καί μοι τῶν προτέρων ἀναμνηστέον καὶ συναπτέον ἐκείνοις τὸν λόγον. Οὐ μία τοῦ Κωνσταντίνου θυγάτηρ, ὡς μοι προλέλεκται, ἀλλὰ τρεῖς ἐγεγόνεισαν· τούτων οὖν ἐτεθνήκει μὲν ἡ πρεσβυτέρα, ἡ δὲ γε νεωτέρα βραχύν τινα μὲν χρόνον συνῆν βασιλευσάσῃ τῇ ἀδελφῇ καὶ τρόπον τινὰ συμβεβασιλεύκει· τῆς μὲν γὰρ εὐφημίας ἐκείνη

οὐκ ἔκοινωνει, διαφερόντως δ' ἐτετίμητο, καὶ τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις μετὰ γε τὴν ἀδελφὴν μετεῖχε λαμπρότητος· ἐπεὶ δὲ οὐκ αὐτάρκες ἢ συγγένεια οὐδὲ τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν προελθεῖν ὠδίνων εἰς βασκανίας ἀποτροπὴν, βασκαίνει καὶ τῆς ἐλάττονος τιμῆς τῇ Θεοδώρα ἢ βασιλεύουσα (τοῦτο γὰρ ἦν τῇ ἀδελφῇ ὄνομα), ἅμα δὲ καὶ τινῶν λογοποιῶν ἐπ' αὐτὴν διασχόντων τὸ στόμα, πείθει τὸν αὐτοκράτορα μεταστῆσαι τῶν βασιλείων τὴν Θεοδώραν, τὰς τε τρίχας κείραι, καὶ φυλακὴν ταύτῃ ὥσπερ εὐπρεπεστάτην <τινὰ> τῶν σεμνοτέρων καὶ βασιλείων οἴκων ποιήσασθαι· γίνεται γοῦν εὐθύς ταῦτα, καὶ φθόνος τὰς ἀδελφὰς διελὼν, τὴν μὲν ἐν μείζονι, τὴν δ' ἐν ἐλάττονι μὲν, σεμνοτέρῳ δ' ὅμως κατ' ἔσχε προσχήματι.

5.35 Ἐστεργεν οὖν ἡ Θεοδώρα τὰ δόξαντα καὶ οὔτε τὴν μεταμφίαισιν ἐδυσχεραίνεν οὔτε τὸ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἀκοινωνήτων. Ὁ μὲντοι γε αὐτοκράτωρ οὐ παντάπασιν ταύτην τῆς προτέρας ἀπῆγεν αἰδοῦς, ἀλλὰ καὶ τινος αὐτὴν βασιλικῆς μέτοχον ἐποιεῖτο χάριτος. Ἐπεὶ δὲ οὗτος μὲν ἐτεθνήκει, ὁ δὲ Μιχαὴλ τῶν σκίπτρων ἐπέλιπτο, τῆς τε βασιλίδος, ὡς ὁ λόγος ἐγνώρισε, βραχύν τινα χρόνον ἀνα μείνας ἐπιλέληστο, καὶ τῆς ἀδελφῆς παντάπασιν κατ' ὀλιγορεῖ· ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος τὸν εἰμαρμένον αἰῶνα πληρώσας ἀπῆλθεν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς ἐλελόγχει τὸ κράτος, οὐδ' ἤτις ἐστὶν ἡ Θεοδώρα ἐγνώκει, οὐδ' εἰ βασιλείου ρίζης ἐβλάστησεν, ἀλλὰ τό γε καθ' ἑαυτὸν οὐδ' εἰ ἐγεγόνει αὕτη, οὐδ' εἰ ἐνταῦθα παρεληλύθει. Ἡ δὲ καὶ οὕτως ἔχουσα, μᾶλλον δὲ οὕτως ἐχόντων αὐτῇ τῶν αὐτοκρατόρων, οὐδέν τι πρὸς τὰς ἐκείνων ἀντεκίνει γνώμας, οὐ τυραννομένη μᾶλλον ἢ ἐκοῦσα. Ἡ μὲν οὖν προαφήγησις τῆς ὑποθέσεως αὕτη.

5.36τ Περὶ τῆς τοῦ ὄχλου ἀπαγωγῆς πρὸς τὴν ἀγούσταν Θεοδώραν. Ὁ τοίνυν δῆμος, ὡς μοι λέλεκται, κατὰ τοῦ τυραννεύσαντος στασιάσας καὶ δεδιὼς μὴ τε ἄλλως τὰ πράγματα ἔξουσι, καὶ ἡ τυραννικὴ αὐτοῦ κατισχύσει χεῖρ, καὶ οὐδέν τι πλεον τοῦ θορύβου γενήσεται, ἐπειδὴ τὴν πρώτην βασιλίδά ἐλεῖν οὐχ οἴός τε ἦν, τοῦ τυράννου ταύτην προκατασχόντος καὶ οἷον ἐλλιμενίσαντος, ἐπὶ τὴν ἀδελφὴν τρέπεται, ὡς δευτέρον αἶμα βασιλείον, οὐ ταραχωδῶς οὐδὲ συγκεχυμένως, ἀλλ' ἕνα τῶν πατρῶων αὐτῇ θεραπόντων ὥσπερ τινὰ στρατηγὸν τῆς ἑαυτοῦ προσθήσας τάξεως, ἄνδρα τὸ μὲν γένος οὐχ Ἑλληνα, τὸ δὲ ἦθος τοῦ καλλίστου γένους, ἠρωϊκὸν δὲ τὸ εἶδος, καὶ τὸ σεβάσμιον ἐξ ἀρχαίας εὐτυχίας κεκτημένον, φάλαγξιν ὅλαις σὺν φαλαγγάρχη γενναίῳ ἐπὶ τὴν Θεοδώραν ἀπήει.

5.37 Ἡ δὲ τῷ ἀπροσδοκίῳ καταπλαγεῖσα, τὴν τε πρώτην πείραν ἀνένδοτος διαμεμενήκει, καὶ ἐν τοῖς ἀδύτοις ἑαυτὴν κατασχούσα ἀνήκοος πρὸς πᾶσαν διαμεμενήκει φωνήν· ἀλλὰ τὸ πολιτικὸν στράτευμα, ἀπογνόντες πρὸς τὴν πειθῶν, τὴν βίαν ἐπῆξεν αὐτῇ, καὶ τινες σπασάμενοι ἐγχει ρίδια ὡς ἀναιρήσοντες ταύτην ὥρμησαν, εἶτα δὴ καὶ τολμῆσαντες ἀποσπῶσι μὲν τοῦ ἀδύτου, ἐξάγουσι δὲ εἰς τὸ ὑπαιθρον, καὶ τινὰ τῶν λαμπροτέρων στολῶν ἐπενδύσαντες ἐφ' ἵππου τε καθίζουσι καὶ πρὸς τὸν μέγαν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας κύκλωσε συγκινούμενοι ἄγουσιν. Ἐντεῦθεν οὐχ ἡ τοῦ δήμου μόνη μερίς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔκκριτος ζύμπασα σὺν ἐπινενεύκει τῇ Θεοδώρα, καὶ πάντες τοῦ τυράννου πάντη κατολιγορήσαντες βασιλίδά τὴν Θεοδώραν εὐφήμω στόματι κατωνόμασαν.

5.38τ Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἀποφυγῆς, καὶ περὶ τῆς αὐτῶν ἐκτυφλώσεως. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγνώκει ὁ τύραννος, δείσας μὴ ἀθρόον ἐπεληλυθότες αὐτοῦ που ἐν τοῖς ἀνακτόροις διαχειρίζονται, εἰς ναῦν τινὰ τῶν βασιλικῶν ἑαυτὸν ἐμβιβάσας καὶ τὸν θεῖον παραλαβὼν πρὸς τὴν ἱερὰν τῶν Δίου καταίρει μονὴν, τό τε σχῆμα μεταβαλὼν, ἰκέτου σχῆμα μεταλαμβάνει καὶ πρόσφυγος. Ὡς δὲ δῆλον ἐγεγόνει τοῦτο τῇ

Πόλει, εὐθὺς αἴρεται πᾶσα ψυχὴ μέχρι τούτου πεφοβημένη καὶ φρίτ τουσα· καὶ οἱ μὲν σῶστρα Θεῶ ἀνετίθουν, οἱ δὲ ἀνευφήμουν τὴν βασιλίδα, τὸ δ' ὅσον δημῶδες καὶ ἀγοραῖον χορούς τε συνίστασαν καὶ ἐπετραγῶδουν τοῖς γεγονόσιν, αὐτόθεν τὰ μέλη ποιούμενοι· οἱ δὲ γε πλείους ἐπ' αὐτὸν δὴ τὸν τύραν νον ἀκαθέκτω δρόμῳ συνέθεον, ὡς κατακόψοντες, ὡς σφά ζοντες.

5.39 Καὶ οἱ μὲν οὕτως· οἱ δὲ περὶ τὴν βασιλίδα Θεοδώραν φρουρὰν τινὰ ἐπ' αὐτὸν ἀφιαῖσι καὶ φρουραρχὸν τινὰ τῶν γενναίων, ᾧ κἀγὼ συνειπόμην ἐγγύθεν, φίλος τε ὦν ἐκείνῳ, καὶ εἰς βουλήν ἅμα καὶ πρᾶξιν τῶν ἐγνωσμένων παραληφθεὶς· ἐπεὶ δὲ πρὸς ταῖς πύλαις τοῦ νεῶ ἐγεγόνει μὲν, ἑτέραν αὐτοκέλευστον ὀρώμεν φρουρὰν, δημῶδη φάλαγγα κύκλωσε τὸν ἱερὸν περιειληφότας οἶκον καὶ μονοноῦ διορύξαι τοῦτον ἐθέλοντας· ὅθεν οὐδ' ἀπράγμων ἡμῖν ἢ πρὸς τὸν ναὸν ἐγένετο εἴσοδος· ὁμοῦ δὲ καὶ πολὺ τι πλῆθος συνερ ρύησαν, τοῦ ἀλιτηρίου καταβοῶντες καὶ πᾶσαν κατ' αὐτοῦ φωνὴν ἀφιέντες ἀσχήμονα.

5.40 Τέως δὲ καὶ αὐτὸς οὐ πάνυ τι συνεληλύθειν ἐπιει κῶς, οὐ γὰρ ἦν ἐπὶ τῇ βασιλίδι ἀνάλητος, ἀλλὰ κἀμὲ βρα χύς τις ἐπ' ἐκείνον ὑπεκίνει θυμός· ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ ἱερῷ βήματι γεγονώς, οὗ ἐκείνος ἐτύγχανεν ὦν, ἐθεασάμην ἅμφω τῷ πρόσφυγε, τὸν μὲν βασιλεύσαντα αὐτῆς ἐπειλημμένον τῆς ἱερᾶς τοῦ Λόγου τραπέζης, τὸν δὲ γε νωβελλίσιμον ἐπὶ τοῦ δεξιῦ ἐστηκότα μέρους, μεταβεβλημένῳ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ κατησχυμένῳ παντάπασι, θυμοῦ δὲ οὐδ' ὅτιοῦν ἴχνος ἐφύλαξα τῇ ψυχῇ, ὡσπερ δὲ τυφῶνι βληθεὶς αὔος εἰστήκειν καὶ ἀχανῆς, πρὸς τὴν καινοτομίαν μεταβε βλημένος τοῦ πράγματος· εἶτα δὴ συλλεξάμενος τὴν ψυχὴν, ἐπηρασάμην τῆς ἡμετέρας ζωῆς, δι' ἣν εἴωθε συμβαίνειν τὰ καινὰ ταῦτα καὶ ἄτοπα· εἶτα δὴ ὡσπερ τινὸς ἔνδοθεν ἀναρρυσίσης πηγῆς, δακρύων ῥοὺς ἀκατάσχετος προεχεῖτο τῶν ὀφθαλμῶν, τελευτῶντι δέ μοι καὶ εἰς στεναγμούς τὸ πάθος ἀπετελεύτησε.

5.41 Τὸ μὲν οὖν εἰσεληλυθὸς πλῆθος κύκλωσε περὶ στάντες τῷ ἄνδρῳ ὡσπερ δὴ τινες θῆρες καταδαῖσασθαι τούτους ἐβούλοντο· ἐγὼ δὲ πρὸς τῇ δεξιᾷ τοῦ βήματος κιγκλίδι ἐστὼς ἐποιοῦμην τὸν θρήνον. Ὡς δὲ με εἶδον ἅμφω περιπαθῶς ἔχοντα καὶ οὐ πάντῃ ἐκπεπολεμωμένον ἐκείνοις, ἀλλὰ δεικνύντα τι τοῦ ἐπιεικοῦς σχήματος, πρὸς με ἅμφω συνεληλυθέτην· κἀγὼ, βραχύ τι μεταβαλὼν, πρῶτα μὲν κατητιώμην ἡρέμα τὸν νωβελλίσιμον ἐπ' ἄλλοις τε δὴ καὶ ὅτι συγκοινωνεῖν τῷ βασιλεῖ εἴλετο ἐπὶ τῇ τῆς βασιλίδος κακῶσει, ἔπειτα καὶ αὐτὸν δὴ τὸν εἰληφότα τὸ κράτος ἠρώτησα ὃ τι δήποτε πεπονθὼς παρὰ τῆς μητρὸς καὶ δεσπότιδος τοιοῦτον ἐκείνη πάθος ἐπετραγῶδησε. Καὶ ἅμφω δὴ μοι ἀπεκρινάσθη· ὁ μὲν νωβελλίσιμος, ὡς οὔτε τῆς ἐπὶ ταύτῃ βουλής τῳ ἀνεψιῷ ἐκοινώνησεν οὔτ' ἄλλως προὔτρε ψατο· «Ἐπισχεῖν δὲ, φησὶν, εἴ γε βουλευθεῖν, κακοῦ τινος παραπολελεύκειν· οὔτω γὰρ ἦν ἀκατάχετος οὗτος (πρὸς ἐκείνον ἐπιστραφεὶς) πρὸς ὃ βουλευθεῖν καὶ ἐφ' ὅπερ ὀρμὴ σειεν· εἰ γὰρ οἴός τε ἦν ὀρμὴν αὐτοῦ ἀνακόψαι, οὐκ ἂν δὴ μοι τὸ γένος ζύμπαν ἐκέκοπτο καὶ πυρὸς καὶ σιδήρου ἔργον ἐγένετο».

5.42 Τοῦτο δὲ τί ποτέ ἐστι, βραχύ διακόψας τὸν λόγον ἐρεῖν βούλομαι. Ἐπειδὴ τὸν ὀρφανοτρόφον ὁ βασιλεύων ἀπήλασεν, ὡσπερ δὴ τὸν τοῦ γένους στυλὸν κατενεγκῶν, τὸ ζύμπαν ἐκθεμελιοῦν ἠπειγέτο, καὶ τὸ συγγενὲς ἅπαν, τοὺς <τὰ> πλείω εἰς ἡλικίας ἐληλυθότας ἀκμὴν καὶ ἀκριβῶς γενειάσαντας, πατέρας τε γεγονότας καὶ τάξεις ἐμπιστευθέντας τῶν σεμνοτέρων ἀρχῶν, τῶν παιδογόνων μορίων ἀποτεμῶν ἡμιθανεῖς ἀφῆκε τῳ βίῳ· τὸν γὰρ προὔπτον ἐπ' αὐτοὺς αἰδούμενος θάνατον, ἐπιεικεστέρῳ τομῇ ἐβούλετο ἀνελεῖν.

5.43 Ὁ μὲν οὖν νωβελλίστιμος τοιοῦτω με λόγῳ ἡμίψατο· ὁ δὲ τυραννεύσας ἡρέμα τὴν κεφαλὴν ἐπισείσας καὶ μόγις που καὶ δάκρυον τῶν ὀφθαλμῶν ἐπαφεί· «Ἄλλ' οὐκ ἄδικος ὁ Θεὸς, οὕτως εἰπὼν, καὶ με ἡ δίκη τῶν πεπραγμένων ποινὰς εἰσπράττεται». Καὶ εἰπὼν αὐθις τῆς θείας τραπέζης ἐδράξατο· ἔπειτα δὴ καὶ τὴν τοῦ σχήματος ἐννόμως μεταμ φίασιν ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι καταξιοῖ. Καὶ τελοῦνται ἄμφω τῆς μεταμφιάσεως τὸ μυστήριον· καὶ ἦσθην ὁμοῦ συντε τριμμένω καὶ δειλιῶντε καὶ τὴν τοῦ δήμου πεφοβημένω φοράν. Ἐγὼ μὲν οὖν ὦμην ἄχρι τούτου τὰ ταραχώδη προ βήσεσθαι, καὶ τὴν γε σκηνὴν ἀπεθαύμαζον, καὶ τὴν τῶν παθημάτων χορείαν ἐξεπληττόμην· τὸ δὲ ἦν ἄρα βραχὺ τι προοίμιον χειρόνων τραγωδιῶν· εἰρήσεται δὲ κατὰ μέρος ταῦτα.

5.44 Ἦδη γὰρ κλινούσης ἡμέρας ἐφίσταται τις ἀθρόον τῶν ἄρτι τὰς ἀρχὰς κληρουμένων, ὡς ἀπὸ τῆς Θεο δώρας προστεταγμένον αὐτῷ ἐφ' ἕτερόν τινα τόπον μετα στήσαι τοὺς πρόσφυγας, εἶπετο δὲ αὐτῷ καὶ πληθὺς πολι τική τε καὶ στρατιωτική· καὶ προσπελάσας τῷ βήματι οὗ ἐκεῖνοι καταπεφεύγασιν, ἰταμωτέρω φωνῇ τὴν ἔξοδον αὐτοῖς προὔτρεπεν· οἱ δὲ, ὡς τό τε πλήθος ἐωράκεισαν δημίων λόγους ἐπέχοντας καὶ τὸν ἄγοντα τεθέανται παραδεικνύντα τι τοῦ καιροῦ καὶ παρὰ τὸ ἦθος μεταβαλόντα πρὸς τὸ θρα σύτερον, οὐκ ἔφασαν ἐξελεύσεσθαι, καὶ τῶν ἀνεχόντων τὴν ἱερὰν τράπεζαν κίωνων ἐδράξαντο εὐσθενέστερον· ὁ δὲ τοῦ θράσου ἀφέμενος ἐπιεικέστερον αὐτοῖς προσωμίλει, καθ' ἱερῶν τε ὁμνύς, καὶ πάντα λόγον κινῶν, ὡς οὔτε κακοῦ τινος πειραθήσονται οὔτε βαρύτερος αὐτοῖς ὁ πεμφθεὶς γενήσεται τοῦ καιροῦ· οἱ δ' ἄπαξ ἀποδειλιάσαντες καὶ πᾶσαν ἐκ τῶν παρόντων συμφορὰν ὑποπτεύσαντες, ἐξεκεκώφεισαν, ἐν τοῖς ἀδύτοις τυθήσεσθαι μᾶλλον ἐλόμενοι, ἢ ὑπαιθροὶ γεγονότες πάσης αἰκίας τυχεῖν.

5.45 Ἐντεῦθεν ἐκεῖνος τῆς διὰ τῶν λόγων πειθοῦς ἀπογνοὺς ἐπὶ τὴν βίαν ἐλήλυθεν· ὡς δὲ προστάξαντος χειρας ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλήθος ἀνέτειναν, καὶ ἤδη καὶ παρα νομεῖν ἐπεχείρησαν, ὡς θῆρες αὐτοὺς τῶν ἱερῶν ἀπελαύ νοντες, ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι πᾶσαν γοηρὰν ἀφιέντες φωνὴν πρὸς τὴν ἱερὰν ποιμνὴν ἀπέβλεψαν, προσλιπαροῦντες μὴ ἐκπεσεῖν τῶν ἐλπίδων, μηδὲ προσπεφευγότας Θεῷ ἐκεῖθεν ἀπελαθῆναι πικρῶς· καὶ οἱ γε πλείους πρὸς τὸ ἐκείνων πάθος ἐδυσωπήθησαν, καὶ ἐναντιωθήσεσθαι μὲν τῆ τοῦ καιροῦ φορᾶ παντάπασιν οὐκ ἐτόλμησαν, ὁμολογίας δὲ παρὰ τοῦ πλήθους προσειληφότες καὶ τοῖς τοῦ ἄγοντος ὄρκους πιστεύσαντες, ὡσπερὶ συνθήκας ποιούμενοι, ἐκείνους τε τούτω παρέθεσαν καὶ αὐτοὶ συνείποντο τούτοις, ἴν' οὕτως εἴπω, ἀπεληλαμένοις ἐπικουρήσοντες· ἀλλ' ἦν ἄρα οὐδὲν τὸ βοηθησον ἐκεῖνοις, οὕτω τῶν πραγμάτων ἀντιπεριστάν των καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἐπ' ἐκείνους ἐρεθισάντων.

5.46 Οἱ γὰρ περὶ τὴν Θεοδώραν τὸ τῆς ἀδελφῆς εἰδότες ζηλότυπον, καὶ ὡς βούλοισι' ἂν ἀσμένως τῶν περὶ τὸν ἱππῶνά τινα ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου θεάσασθαι ἢ τὴν ἀδελφὴν κοινωνήσουσαν αὐτῇ τῆς ἀρχῆς, καὶ λογισμὸν εἰκότα λαβόντες μὴ διὰ ταῦτα τῆς μὲν κατολιγωρήσοι, ἐκεῖνον δὲ λαθραίως εἰς τὴν βασιλείαν αὐθις ἀναβιβάσοι, μίαν ἅπαντες ψῆφον τιθέασιν, ἐκ μέσου τὸν πεφευγότα ποιήσασθαι. Τὸ μὲν οὖν θάνατον τούτου καταψηφίσασθαι οὐ πάνυ τοῖς ἐπιεικεστέροις ἤρεσκε, τὸ δ' ἄλλως πως ἀπο σβέσειν αὐτοῖς τὰς ἐλπίδας μελετῶσι τε καὶ συντίθενται· καὶ ἀποστέλλουσιν ὅτι τάχιστα ἄνδρας ἰταμοὺς καὶ θρασεῖς, ἐγκεκελευσμένους, ἐπειδὰν τούτους θεάσονται ἔξω τοῦ θείου γεγονότας σηκοῦ, σιδήρω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξελεῖν.

5.47 Οἱ μὲν οὖν ἤδη ἐξήεσαν τοῦ νεῶ, πομπὴ δὲ αὐτοὺς ὑποδέχεται ἄτιμος· ἢ γὰρ πληθὺς προσπαίζαντες τούτοις ὀπόσα εἰκὸς τῷ καιρῷ, καὶ τὰ μὲν σὺν γέλωτι τού τοις ἐπισκιρτῶντες, τὰ δὲ ὑποκινούντος αὐτοὺς τοῦ θυμοῦ, ὡς διὰ μέσης τῆς Πόλεως

ἐξάγουσιν ἄξοντες· οὕτω δὲ πολλὴν προιοῦσιν ὁδὸν ὑπαντιάζουσιν αὐτοῖς οἷς ἐντέταλτο ἐναποσβέσαι τούτοις τὰ ὄμματα. Καὶ δὴλην τὴν ψῆφον πεπονηκότες, οἱ μὲν ἐπὶ τούτῳ παρεσκευάζοντο καὶ τὸ σιδήριον ἔθηγον· τοῖς δὲ, ἐπειδὴ τὸ κακὸν εἰς ὧτα ἐλήλυθε καὶ οὐδεμία τις καταφυγὴ ἤλπιστο, τῶν μὲν ἀνευφημησάντων ἐπὶ τοῖς δόξασι, τῶν δὲ μὴ ἀντεπιχειρούντων τοῖς ψηφισθεῖσιν, ἐπεσχέθη τε εὐθύς ἡ φωνὴ καὶ μικροῦ δεῖν ἐτεθνήκεσαν, εἰ μὴ τις ἀνὴρ αὐτοῖς ἐκ τῆς γερουσίας ἐγγύθεν συμπαραστάς παρεμυθεῖτο τὴν συμφορὰν καὶ ἀνεκαλεῖτο κατὰ βραχὺ ἀπαγορεύσασαν τὴν ψυχὴν.

5.48 Ἄλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς, ἦττων καὶ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν συμφορῶν γεγωνῶς, τὴν αὐτὴν διὰ παντὸς τοῦ κακοῦ ἐδείκνυε διάθεσιν τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν οἰμώζων, τὰ δ' ἐπικοπτόμενος τὴν φωνὴν, καὶ προσλιπαρῶν εἶπὺ τις αὐτῷ προσέλθοι, ἐπεικῶς θεοκλυτῶν, χεῖρας ἰκέτιδας αἴρων πρὸς οὐρανόν, πρὸς νεῶν, πρὸς ὄντιναοῦν. Ὁ δὲ θεὸς τοῖς αὐτοῖς μὲν καὶ οὗτος ἐχρηῖτο πρότερον, ἐπεὶ δὲ παντάπασιν ἀπέγνω τὴν σωτηρίαν, ἦν δὲ καὶ τὸ ἦθος ἐμβριθέστερός τε καὶ εὐσταθέστερος καὶ πρὸς τὸ ῥεῦμα τῆς ψυχῆς ἀντιφερόμενος, ἐπιρρωσάμενος ἑαυτὸν καὶ οἶον πρὸς τὴν τῆς συμφορᾶς ἀνθοπλίσσας φορὰν γενναιότερον ἐφεστήκει τοῖς πάθεσι· καὶ ἐπειδὴ τοὺς δημίους τεθέεται ἰκανῶς ἐπὶ τοῦργον παρασκευασθέντας, πρῶτον ἑαυτὸν τῇ τιμωρίᾳ ἐπιρρίπτει καὶ ταῖς φονώσασιν πρόσσεισι χερσὶν ὁμαλῶς· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν ὅλως μεταίχιμον τῆς πολιτικῆς ἐκείνης φάλαγγος, ἀλλ' ἕκαστος τῶν παραγενομένων πρῶτος ἐβούλετο θεωρὸς τῶν τιμωρουμένων γενέσθαι, ὁ νωβελλίστιμος ἀτρέμα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιστρέψας εἶπὺ που ἴδοι τὸν ἐπιτετραμμένον τὴν τραγωδίαν· «Ἄλλὰ σύ γε, φησὶ, τὴν φάλαγγά μοι διάστησον, ὅπως ἂν σοι γενναιότερον φανείην τὴν συμφορὰν ὑφίσταμενος».

5.49 Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ δῆμιος καταδεσμήσειν αὐτὸν ἐπεχείρει, ὅπως ἂν μὴ κινεῖτο τυφλούμενος· «Σὺ δὲ, φησὶν, ἀλλ' ἦν ἴδης οὕτω ποιοῦντα, καὶ προσπατάλευσον». Καὶ εἰπὼν ὑπτιάζει τῇ γῆ, μήτε τι τοῦ χρώματος ἀλλοιώσας μήτε φωνὴν ἀφίεις μήτε στεναγμὸν ἀποπέμψας, ἀλλὰ μὴδ' ὅτι ζη πιστευόμενος. Τῷ μὲν οὖν κατὰ μέρος οἱ ὀφθαλμοὶ διεκόπτοντο· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐφ' ἐτέρῳ πάσχοντι τὴν οἰκείαν προτυπούμενος συμφορὰν, τὸ ἐκείνου πάθος ἐπλήρου ἐν ἑαυτῷ, τὴν χεῖρε κροτῶν, μᾶλλον δὲ ταῖς χερσὶ τύπτων τὸ πρόσωπον καὶ μυκώμενος γοερῶς.

5.50 Ὁ μὲν οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκοπεῖς ἀνέστη τε τοῦ ἐδάφους καὶ τινὶ τῶν οἰκειοτάτων ἐπερεισθεῖς, τοῖς τε προσιούσιν ὠμίλει θαρραλεώτερον, καὶ ὡς οὐδὲν ἦν αὐτῷ εἰ καὶ τεθνήξοιτο, τοῦ καιροῦ γίνεται δυνατώτερος. Τὸν δὲ βασιλεύσαντα, ἐπεὶ ἀποδειλιάσαντα ὁ τιμωρὸς ἐθεάσατο καὶ πρὸς λιπαρήσεις ἀποκλιθέντα, δεσμεῖ ἀσφαλέστερον καὶ κατέχει ῥωμαλεώτερον, ὅπως ἂν μὴ σπαράττοιο τιμωροῦ μενος· ἐπεὶ δὲ τούτῳ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξερρηήκεσαν, λήγει τοῖς πολλοῖς τὸ πολὺ θράσος ἐκεῖνο καὶ ἢ ἐπ' ἐκείνους ὀρμή. Καὶ τοὺς μὲν αὐτοῦ που προσαναπαύουσιν, αὐτοὶ δὲ πρὸς τὴν Θεοδώραν καὶ αὐτὴς συνώρμησαν· καὶ δυοῖν βασιλίδαι τὴν μὲν ἡ βασιλεῖος εἶχεν αὐλή, τὴν δὲ ὁ μέγας τῆς θείας Σοφίας περίβολος.

5.51 Οἱ δὲ τῆς πρώτης βουλῆς οὐκ εἶχον ὅπη μᾶλλον προσνεύσειαν· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν βασιλείων διὰ τὴν πρεσβυγένειαν κατεσέβοντο, τὴν δ' ἐπὶ τοῦ νεῶ, ὅτι δι' αὐτῆς ἢ τυραννὶς καταλέλυτο καὶ αὐτοὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας οὐκ ἀπεγνώκεισαν. Ἀμφήριστον οὖν αὐταῖς ἐγεγόνει τὸ κράτος· ἀλλ' ἢ τὴν ἡλικίαν πρεσβεύουσα ἀδελφὴ λυεῖ τούτοις τὸ τῆς γνώμης ἀμφίβολον, καὶ τὴν ἀδελφὴν τότε πρῶτον ἀσπάζεται καὶ ἀγκαλίζεται εὐμενῶς, καὶ τὸν τῆς βασιλείας κληρὸν ἑαυτῇ τε κάκεινη συνδιαίρει· καὶ οὕτως αὐτῇ συνομολογήσασα τὰ πρὸς τὴν ἀρχὴν, σὺν λαμπροτάτῃ πομπῇ ἐφ' ἑαυτὴν

προσκαλείται καὶ κοινωνὸν τοῦ κράτους ποιεῖται. Καὶ ἡ μὲν οὕτως· ἡ δὲ γε Θεοδώρα οὐ πάντη τὴν πρὸς τὴν ἀδελφὴν αἰδῶ ἀποτίθῃσιν, οὐδὲ τὸ πρεσβεῖον ἀφαιρεῖται τοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ τοῦ σεμνοτέρου ταύτη παραχωρεῖ σχήματος, ἴν' ὁμοῦ καὶ συμβασιλεύει καὶ ὑπὸ κεῖται τῇ ἀδελφῇ.

6.τ ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΑ- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ΄

6.1 Περιίσταται οὖν ἡ βασιλεία ταῖς δυσὶν ἀδελφαῖς, καὶ τότε πρῶτον ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος τεθέαται γυναικωνίτιν μετασηματισθεῖσαν εἰς βασιλικὸν βουλευτήριον, καὶ τό τε πολιτικὸν πλῆθος τό τε στρατιωτικὸν συμφωνούντας ὑπὸ δεσπότισι καὶ μᾶλλον αὐταῖς πειθομένους, ἢ εἴ τις βλοσυρὸς αὐτοῖς προεκάθητο καὶ ἐπέταττε σοβαρώτερον. Οὐ γὰρ οἶδα εἴ τι ἕτερον γένος ὡς τὸ περὶ ἐκείνας ἠγάπηται τῷ Θεῷ, καὶ θαυμάζω κατανοῶν, ὅτι, μὴ ἐννόμως αὐταῖς τῆς ρίζης παγείσης καὶ φυτευθείσης, ἀλλὰ φόνοις καὶ αἵμασιν, οὕτω τὸ φυτευθὲν ἐξηγηθήκει καὶ τοσαύτας προὔβάλλετο βλάστας, καὶ ἐκάστην μετὰ τοῦ βασιλείου καρποῦ, ὡς μὴ ἔχειν ἐτέρας ἀντισυγκρίναι ταύταις, οὔτε πρὸς κάλλος οὔτε πρὸς μέγεθος· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς λόγος ἕτερος παρεμβέβληται τῷ συγγράμματι.

6.2 Αἱ γοῦν ἀδελφαὶ μόναι τέως βασιλεύειν ἐλόμεναι, οὔτε διὰ νέων προστατῶν καθίστασαν τὰ βασιλεία οὔτε καινοτομεῖν ἀθρόον τὰ ὑπάρξαντα ἐπεχείρησαν, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἀπὸ τοῦ τυραννικοῦ γένους μεταστησάμεναι, τοῖς ἄλλοις, ὡς πιστοτάτοις καὶ πατρῶαν αὐταῖς τηροῦσιν εὖνοϊαν, ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἀρχάς· οἱ δεδιότες μὴ τινα ἑαυτοῖς ἐς τὸν μέλλοντα χρόνον προενεχθεῖν ἐγκλήματα, ἢ τῆς τῶν καθηκόντων καινοτομίας, ἢ βουλευμάτων ἄλο γίστων, ἢ πράξεων ἀθεμίτων, περὶ πάντων ἠκρίβουν στρατιωτικῶν τε ὁμοῦ καὶ πολιτικῶν πραγμάτων, καὶ ὡς ἐνὸν ἀμφοτέροις τὸ καθήκον ἀπένεμον.

6.3 Σχήμα δὲ βασιλείας ταῖς ἀδελφαῖς ἐποιοῦντο ὅποιον καὶ τοῖς φθάσασιν εἴθιστο αὐτοκράτορσι· προῦκά θηντο γὰρ ἄμφω τοῦ βασιλικοῦ βήματος ἐπὶ μιᾶς ὥσπερ γραμμῆς βραχύ τι πρὸς τὴν Θεοδώραν παρεγκλινοῦσης, καὶ ἀγχοῦ μὲν οἱ ῥαβδοῦχοι καὶ ξιφηφόροι καὶ τὸ γένος ὅσοι τὸν πέλεκυν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὤμου κραδαίνουσι· τούτων δὲ ἐνδοτέρω μὲν τὸ ἄγαν εὐνούστατον καὶ οἱ διαχειριζόμενοι τὰ καθήκοντα· περιεστεφάνου δὲ αὐτὰς ἔξωθεν ἑτέρα τις δορυφορία δευτέραν ἔχουσα τάξιν τῆς πιστοτέρας, σὺν αἰδοῖ ξύμπαντες καὶ βλέμματι ἀπηρεοδομένω πρὸς γῆν· μεθ' οὗς ἡ πρώτη βουλή καὶ ἡ τάξις ἡ ἔκκριτος, καὶ ἐφεξῆς οἱ τὰ δευτερεῖα λαχόντες καὶ αἱ τριττύες, στιχηδὸν πάντες καὶ συνηρμοσμένοι ἐκ διαστήματος. Καὶ ἐπὶ τούτοις τᾶλλα ἐγένετο, δικῶν διαλύσεις, δημοσίων ἀμφισβητήσεις, ἢ συνεισφοραὶ, χρηματισμοὶ πρέσβων, ἀντιλογίαι, ἢ συνομολογίαι, καὶ τᾶλλα ὅποσα τὴν βασιλείαν οἶδε πληροῦν. Καὶ ὁ μὲν πλείων λόγος παρὰ τῶν τὴν ἀρχὴν διατιθεμένων ἐγένετο, δεῖσαν δὲ ποτε καὶ αἱ βασιλίδες ἠρεμαῖα φωνῇ προσέταττον, ἢ ἀπεκρίνοντο, τὸ μὲν τοι καὶ διδασκόμεναι καὶ παρὰ ξυνιέντων λαμβάνουσαι, τὸ δὲ τοι καὶ τοῖς οἰκείοις λογιμοῖς ἀποχρῶμεναι.

6.4 Ἴνα δὲ τι καὶ περὶ τῶν ἠθῶν ταῖν βασιλίδαιν ἀναδιδάξω τοὺς οὐκ εἰδότας, ἡ μὲν πρεσβυτέρα τὴν ἡλικίαν Ζωὴ ἐτοιμότερα ἦν τὴν ψυχὴν πρὸς ἐνθύμημα, βραδυτέρα δὲ τὴν γλῶτταν πρὸς ὁμιλίαν· τῇ δὲ γε Θεοδώρα ἄμφω ἀντίστροφα, οὔτε γὰρ ταχὺ ἐπεδείκνυ τὸ βούλευμα τῆς ψυχῆς, καὶ ἄπαξ εἰς ὁμιλίαν ἑαυτὴν ἀφιεῖσα ἐστωμύλλετο δοκίμω καὶ διεγυγερμένη φωνῇ· καὶ ἡ μὲν Ζωὴ ἐπιρρεπὴς ἦν πρὸς ὅ τι καὶ βουληθεῖη,

καὶ τὴν χεῖρα πρὸς ἄμφω ἠτοίμαστο κατὰ τὸ ἴσον ὀξύτατα, θάνατον φημί καὶ ζωὴν, καὶ ἔωκει κατὰ τοῦτο τὸ μέρος κύμασι θαλαττίοις καὶ ἀπαιωροῦσι τὴν ναῦν καὶ αὐθις βαπτίζουσιν· οὐ μέντοι γε ἐκ τοιούτων ἢ Θεοδώρα κεχαρακτήριστο, ἀλλ' ὁμαλὸν εἶχε τὸ φρόνημα καὶ καθ' ἕτερον μέρος, ἴν' οὕτως εἶπω, ἀμβλύ· καὶ ἡ μὲν ἀφειδῆς ἦν τὴν χεῖρα καὶ οἷα θάλατταν αὐθημερὸν ἐξαντλήσαι ψηγμάτων χρυσῶν περιπλήθουσιν, ἡ δὲ ἠρίθμει τοὺς στα τῆρας διδοῦσα, τὸ μὲν τοι οὐδ' ἔχουσα τῶν πηγῶν ἀπαντλεῖν ἀφθόνως, τὸ δὲ καὶ ἐγκρατεστέραν πως περὶ τούτῳ κληρῶ σαμένη ψυχὴν.

6.5 Καὶ ἴνα γε μηδὲν περικαλυψάμενος εἶπω, οὐ γὰρ ἐγκωμιάζειν νῦν ἐπιβέβλημαι, ἀλλ' ἱστορίαν ἀκριβῆ ξυντι θέναι, οὐδεμιᾶ τὸ φρόνημα πρὸς ἀρχὴν αὐταρκες· οὔτε γὰρ οἰκονομεῖν ἤδεσαν οὔτε στερροτέροις λογισμοῖς χρῆσθαι περὶ τὰ πράγματα, τὰ πλεῖστα δὲ τὰ τῆς γυναικωνίτιδος παίγνια τοῖς βασιλικοῖς κατεκίρνων σπουδάσμασι· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τῆς πρεσβυτέρας τῶν ἀδελφῶν παρὰ πολλοῖς τήμερον εὐφη μούμενον, ὅτι δὴ πολλοῖς καὶ ἐπὶ πολλοῖς χρόνοις ἀφθόνως διδοῦσα ἐξήρκεσε, τοῖς μὲν εἰληφόσιν ἤδη ἐξ ὧν εὐ πεπόν θεσαν εἰς ἔπαινον καθέστηκεν ἀφορμὴ, τὸ δὲ τὰ πάντα δια λυμηνάμενον καὶ τὴν Ῥωμαίων τύχην εἰς τὸ ὕστατον καθελὸν, οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο πρωταίτιον γέγονεν· χαρακτη ριστικωτάτη μὲν γὰρ τὸ εὐεργετεῖν τοῖς βασιλεύουσιν ἀρετὴ, ἀλλ' εἰ μὲν συγκρίσει τὸ πρᾶγμα γίνοιτο καὶ παραλαμβάνοιτο καιρὸς τε καὶ τύχη καὶ ἡ τῶν προσώπων διαφορὰ, ἡ πρᾶξις ἀξιοζήλωτος, τούτων δὲ μὴ διακρινομένων, ἡ δαπάνη κενὸ σπουδον.

6.6 Τοῖς τε ἠθεσιν οὕτως αἱ ἀδελφαὶ διηροῦντο, καὶ τὴν μορφήν ἐπὶ πλέον παρήλλαττον· ἡ μὲν γὰρ τῷ χρόνῳ πρεσβεύουσα περιπληθεστέρα τὴν φύσιν ἐτύγχανεν οὔσα, καὶ τὴν ἡλικίαν οὐ πάνυ ἀναδεδράμηκεν, ὀφθαλμὸς τε αὐτῇ μέγας ὑπὸ βλοσυρᾶ τῇ ὀφρυῖ διέσχιστο, καὶ ἡ ρίς ἀπεκρέ ματο βραχὺ τι καμπτομένη καὶ ὅσον μὴ κάμπτεσθαι, τὴν τε κόμην εἶχε ξανθὴν καὶ τὸ σῶμα δι' ὄλου λάμπον λευκότητι· αἱ δὲ τῶν χρόνων αὐτῇ περίοδοι ἐν ὀλίγοις τισὶ συμβόλοις ἀπεσημαίνοντο· εἰ δέ τις αὐτῇ τὴν εὐρυθμίαν τῶν μελῶν διαθρήσειε, μήπω εἰδὼς ὅτι ὀρῶη, ἠβῶσαν ἄρτι προσεῖπεν· ἐρρυσσοῦτο γὰρ οὐδὲν αὐτῇ μέρος τοῦ σώματος, ἀλλὰ λεῖον τὸ ξύμπαν καὶ ἀποτεταμένον, καὶ ῥυτίς οὐδαμοῦ χαλαρά. Ἡ δὲ γε Θεοδώρα ἐπιμηκεστέρα τε τὴν ἡλικίαν ἐτύγχανεν οὔσα, καὶ περιεπτισμένη τὸ σῶμα, τό τε πρόσωπον ἐνδεῶς ἔχουσα καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν σῶμα ἀσύμμετρον, ἐτοιμοτέρα δὲ καὶ τὴν φωνὴν, ὡς μοι εἴρηται, καὶ τὴν κίνησιν· καὶ γοργὸν μὲν οὐχ ὀρῶσα, ἐπιχαρὲς δὲ καὶ σὺν γέλῳτι καὶ πρὸς πᾶσαν φωνὴν ἐπιτρέχουσα.

6.7 Τοιαῦτα μὲν ἀμφοῖν καὶ τὰ φρονήματα καὶ τὰ σώματα· τὸ δὲ τῆς ἀρχῆς ἀξίωμα ἐδόκει μὲν τηνικαῦτα σεμνότερον ἀποδεικνύεσθαι καὶ πρὸς ἀξίωσιν αἶρεσθαι, τῶν πλειόνων ἀθρόως ὥσπερ ἐν σκηνικοῖς σχήμασι μεταμορφου μένων πρὸς τὸ λαμπρότερον, τό τε τῶν ἐπιδόσεων μέγεθος οἷον οὐδέποτε, τῆς βασιλίδος μάλιστα Ζωῆς οὐ τὰς πηγὰς μόνον ἀναστομούσης τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις λιβάς ἐν αὐτοῖς κατεκέκρυπτο καὶ ταύτην προχεοῦσης ἐκτός· τὰ δὲ οὐδὲ παρείχετο, ἀλλ' ἐσυλάτο ἢ διηρπάζετο· ἦν δ' ἄρα τὸ ξύμπαν καὶ ὁ ἐς τὸ ἄγαν μετεωρισμὸς ἀρχὴ τῆς τῶν πραγμάτων ἐς τὸ ἀντίθετον καταγωγῆς τε καὶ ταπεινώσεως· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οἷον ἐν μαντείαις καὶ τῶν συνετωτέρων ταῖς ὑπολήψεσι.

6.8 Τὰ μέντοι γε τῶν στρατιωτῶν ἄθλα καὶ οἱ τῆς στρατηγίας πόροι ἐφ' ἑτέρους οὐδὲν δέον μετεκινούντο καὶ μετετίθεντο (πλήθος οὔτοι κολάκων καὶ ἡ τηνικαῦτα τῶν βασιλίδων δορυφορία), ὥσπερ ἐπὶ τούτοις τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοὺς βασιλείους θησαυροὺς χρημάτων ἐμπεπλη κότος.

6.9 Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς δοκεῖ νῦν πρῶτον τὰ πέριξ ἡμῶν ἔθνη ἐπὶ τὰ Ῥωμαίων κεχύσθαι ὄρια ἀθρόον καὶ παρ' ἐλπίδα ἐπεισκωμάσαντα, ἐμοὶ δὲ τότε τὸ δωμάτιον καταλέλυται, ὀπηνίκα καὶ οἱ περισφίγγοντες τοῦτο δεσμοὶ διαλύονται· εἰ δὲ οἱ πολλοὶ μὴ ἡσθάνοντο τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἐκεῖνό γε ἐκ τῆς πρώτης ἐκείνης ὑποθέσεως ἐπεφύετο καὶ συνίστατο, καὶ ἡ τηνικαῦτα τῶν νεφῶν συνδρομὴ τὸν μέγαν νῦν προκατεσκεύακεν ὑέτόν· ἀλλ' οὕτω περὶ τούτων.

6.10τ Περὶ τῆς βουλῆς τῆς ἀυγοῦστης Ζωῆς τοῦ τίνα ἀναγάγοι εἰς τὰ βασίλεια. Εἰρήσεται δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς ἀληθέστερόν τε καὶ συνετώτερον. Ἔδει μὲν γὰρ εὐθύς τοῖς πράγμασι γενναίας καὶ ἔμφρονος διοικήσεως καὶ ἐπιστασίας ἀνδρὸς, καὶ κατὰ χεῖρα γενναίου καὶ δοκιμωτάτου τοῖς πράγμασιν, μὴ τὸ ἐνεστῶς μόνον ὀρώντος, ἀλλὰ καὶ εἴ τι ἀλόγιστον παρελήλυθεν καὶ ὅ τι ἐκεῖθεν ἀναφυήσεται, καὶ προσεπιχειρεῖν τοῦ μέλλοντος καὶ πόρρωθεν ἴστασθαι καὶ πρὸς πᾶσαν ἐμβολὴν τε καὶ ἔφοδον· ἀλλὰ τὸ φίλαρχον ἢ τὸ ἀναρχον, καὶ ἡ δοκοῦσα ἐλευθερία καὶ τὸ μὴ ὑπὸ λογισμοῖς εἶναι καὶ ἡ τοῦ πλείονος ἔφρεσις τὸν βασιλικὸν ἀνδρῶνα γυναικωνίτιν πεποίηκεν.

6.11 Ἄλλ' οὐδὲ οὕτω τοῖς πολλοῖς ἡδραστο τὰ βουλευμάτα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἄλλη τις ἐπ' ἄλλῃ φήμῃ διεθρυλλεῖτο, ἢ συμβαίνουσα ἢ ἐναντίως ἔχουσα (οἱ μὲν γὰρ τῇ Θεοδώρα τὴν ἀρχὴν προσήκειν ἐνόμιζον, ἅτε καὶ αἰτίῳ τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας καὶ οὕτω εἰς πείραν ἐλθούσῃ ἀνδρὸς, τοῖς δὲ ἡ ἐτέρα τῶν ἀδελφῶν καταλληλοτέρα ἐδόκει τῷ κράτει, ὡς καὶ τὸ σεμνότερον ἤδη προειληφυῖα καὶ τὸ φιλότιμον ἀνυπέρβλητον ἔχουσα), ἐπεὶ τοιγαροῦν οὕτω τοῖς πολλοῖς αἰ φῆμαι διεμερίζοντο, προλαμβάνει τὰς τῶν πολλῶν δόξας ἢ πρεσβεύουσα ἀδελφῆ καὶ εἰς αὐτὴν αὐθις ὄλην ἀναρτᾷ τὴν ἀρχὴν· εἶτα δὴ ἐσκοπεῖτο καὶ ἐκρίνετο ὁ καὶ τῷ γένει λαμπρότερος καὶ τὴν τύχην ἐπισημότερος, εἴτε ἐκ τῶν συγκλητικῶν θρόνων οὗτος εἴη, εἴτε τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων.

6.12 Ἦν δὲ τις ἀνὴρ τὸ τηνικαῦτα μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὸ εἶδος οἶος οὐκ ἄλλος, ᾧ πατρὶς μὲν ἡ Δάλασσα, χωρίον ἐπισημότερον, Κωνσταντῖνος δὲ τοῦνομα, ὡς περ εἰς ἀρχικὸν ὄγκον παρεσκευασμένος παρὰ τῆς φύσεως· οὕτω γὰρ δεκαέτης ἐγεγόνει καὶ ἡ φήμῃ τοῦτον εἰς τὴν κρείττω ἤρεν ὑπόληψιν· ἐδεδοίκεσαν γοῦν τὸν ἄνδρα οἱ βασιλεύοντες καὶ πάντες αὐτῷ τὴν εἰς τὰ βασίλεια πορείαν ἀπέφραττον, ὁ δὲ γε Παφλαγῶν Μιχαὴλ καὶ κατακλείσας εἶχεν, οὐ μᾶλλον ἐκεῖνον δεδιῶς ἢ τοὺς πολλοὺς ἐπ' αὐτῷ· ὀρθὴ γὰρ ἡ Πόλις ἐγεγόνει ἰδοῦσα τὸν ἄνδρα καὶ μετεώριστο ὡς αὐτίκα τι ὑπὲρ αὐτοῦ διαπράξουσα· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν φρουρίῳ καθεῖρξας ἐφύλαττεν· ὁ δὲ γε μετ' ἐκεῖνον βασιλεύσας ἀνεψιὸς, ὁμοῦ τε τοῖς βασιλικοῖς θρόνοις ἐγκαθιδρύθη καὶ σβεννύει τούτῳ τὴν τῆς βασιλείας ὑπόληψιν· μετασχηματίζει γὰρ αὐτῷ τὴν περιβολὴν καὶ μετὰ τῶν μελαμφορῶν ἰστᾶ, οὐχ ὡς εὔνους συμβιβάζων Θεῶ, ἀλλ' ὡς δύσνους ἀπάγων τοῦ ὑπονοουμένου σκοποῦ· ἀλλ' ὁ μὲν ἔστεργε τὴν ψυχὴν, ὁ δὲ καιρὸς τοῦτον ἐκάλει πρὸς τὴν ἀρχὴν, καὶ εἶχε τοῦ τὸ σχῆμα μεταβαλεῖν ἐγγὺς τὸ παράδειγμα· ἡ γὰρ βασιλὶς τὸ πρῶτον παθοῦσα ἐπεποιήκει τὸ δεύτερον· καὶ προήχθη ταύτῃ ἐπ' ἄλλο τι μετακεκλημένος· ἀποτομώτερον δὲ τοῖς λόγοις χρησάμενος καὶ γενναιοτέρων ἐνθυμημάτων περὶ τῆς βασιλείας ἀψάμενος, καὶ μηδὲν τι τοῦ γενναίου καθυφεῖς λήματος, δυσχερέστερος τοῖς πολλοῖς ἔδοξε καὶ τὸ ἦθος βαρύτερος, καὶ τῶν προσδοκιῶν ἀπώσθη ὑποπτευθεῖς.

6.13 Αὐθις οὖν αἱ ψῆφοι μετεκυβεύθησαν· ἀνὴρ οὗτος τὴν μὲν τύχην οὐ πάνυ διάσημος, τὸ δὲ εἶδος ἀξιωματικὸς καὶ λαμπρὸς· ὑπογραμματεύων δὲ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῶ, οὐκ ἐκείνῳ μόνῳ προσήκων ὥπτο τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ καὶ τῇ βασιλίδι Ἐρασμιώτατος ἔδοξεν, ἔνθεν τοι καὶ αἰτίαν ἔσχεν, ὡς λεληθότως τῷ ἀνδρὶ πλησιάσει. Ὁ

μὲν οὖν Ῥωμανός, οὐ πάνυ ζηλότυπος ὢν, καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην φήμην λασιό κωφος γέγονεν· ὁ δὲ γε Μιχαήλ μεθιστᾶ τοῦτον τῶν βασι λείων, καὶ σχήματι σεμνοτέρας ἀρχῆς ἀπάγει τῆς Πόλεως· ἐνελεύκει γοῦν πρὸς τοῦτον ἢ βασιλῆς, καὶ μετάκλητος γεγονώς ὠμίλησε τῇ βασιλίδι, πρὸς τὸ ἐκείνη ἀρέσκον τὸ ἦθος μεταμορφώσας· καὶ ἤδη πού πρὸς αὐτὸν πάντες ἐπιρ ρεπεῖς ἐγεγόνεισαν, ἀλλ' ἀφαρπάζει νόσος ἀθρόον καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπάγει.

6.14 Ἐμελλε δ' ἄρα τῶν σκήπτρων ἐγκρατῆς ἔσεσθαι ὁ τοῦ Θεοδοσίου παῖς Κωνσταντῖνος, ρίζης ἀρχαίων τῶν Μονομάχων τελευταῖος κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν βλαστὸς, περὶ οὗ δὴ πολὺς ἡμῖν ἐπιρρεῦσει λόγος, ἐπειδὴν εἰς τὸ τῆς ἡγεμονίας ἐκείνου πέλαγος ἀφῶμεν αὐτούς· χρόνον τε γὰρ πλείω τῶν μετὰ τὸν Βασίλειον ἀρξάντων βεβασιλεύκει, καὶ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἐπεπράχει, τὰ μὲν ἐκείνων κρείττονα, τὰ δὲ καὶ χεῖρω κατὰ πολὺ· τί γὰρ δεῖ μὴ τάληθῆ λέγειν; ἐγὼ τε εὐθύς ἐκείνω βεβασιλευκότι ὑπηρετηκῶς διὰ πάντων καὶ εἰς τὴν κρείττω τάξιν ταχθεὶς, πιστευθεὶς τε τὰ τιμῶν τατα, ὥστε μηδὲν ἀγνοεῖν μήθ' ὢν εἰς προὔπτον ἐτετελέκει, μήθ' ὢν ἀφανῶς πεποιήκει, τὸ μέτρον εἰκότως τῶν εἰς τοὺς ἄλλους βασιλέας λόγων ὑπερβήσομαι.

6.15τ Περὶ τοῦ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀνήχθη παρὰ τῆς αὐγούστης εἰς τὰ βασιλεία. Ἄλλ' οὕτω μὲν περὶ τούτων· εἰρήσθω δὲ ὅπως κακ τίνων αἰτιῶν, τίσι τε χρησάμενος τύχαις ἐπὶ τὸ βασιλεύειν ἐλήλυθεν. Οὗτος γὰρ γένους ἔνεκεν τὰ πρῶτα τῆς βασιλείας φερόμενος, πολλῶν τε πλούτῳ κομῶν, καὶ κάλλει διαπρεπῆς ὢν, ἀμφήριστος εἰς κηδείαν ταῖς ὑπερτίμοις ἔδοξε γενεαῖς, καὶ κηδευθεὶς τὰ πρῶτα τῷ πρῶτῳ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν, ἐπειδὴ νόσῳ τὴν γυναῖκα ἀπέβαλεν, εἰς δεῦτερον κῆδος αὐθις ἀρπάζεται· ὁ γὰρ αὐτοκράτωρ Ῥωμανός, εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον ἔτι τελῶν, ἐπισημότατος δὲ παρὰ πᾶσιν ὢν ἀξιώματος ἔνεκα καὶ τῆς κρείττονος ὑπολήψεως, ἠγαπήκει τὸν ἄνδρα τοῦ τε ἄνθους τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τοῦ γένους μεγαλοπρεπείας, καὶ ἐγκεντρίζει τοῦτον τῷ γένει νεόφυτον κάλλιστον εἰς πῖότατον καλλιέλαιον· τὸ δὲ ἦν ἢ τῆς ἀδελφῆς ἐκείνου Πουλχερίας θυγάτηρ, ἣτις πάλαι Βασιλείῳ τῷ Σκληρῷ συζευθεῖσα, ὄν ὕστερον ἢ τύχη τῶν ὀφθαλμῶν ἀπεστέρησε, μονογενοῦς θυγατρὸς ἐγεγόνει μήτηρ. Ἐπεὶ δὲ συνήφθη ταύτῃ ὁ Κωνσταντῖνος, τῷ μὲν γένει ὑπὲρ τοὺς ἄλλους διέλαμπεν, οὕτω δὲ τῶν ὑπερηφάνων τετυχῆκει ἀρχῶν· οἱ γὰρ περὶ τὸν αὐτοκράτορα Βασίλειον ἐμεμήνεσαν τούτῳ, μίσους ἔνεκα πατρικοῦ· ὁ γὰρ τοι πατήρ, ἐπὶ τυραν νικαῖς αἰτίαις ἀλοῦς, μῖσος παρὰ τῶν βασιλέων ὥσπερ κληροδοτεῖ τῷ παιδί· διὰ ταῦτα οὗθ' ὁ αὐτοκράτωρ Βασί λειος οὗθ' ὁ Κωνσταντῖνος ταῖς πολιτικαῖς τοῦτον προῆγον ἀρχαῖς, ἀλλ' ἀφωσιοῦντο, δεινὸν μὲν οὐδὲν τούτῳ ἐπά γοντες, ἀλλ' οὐδὲ τῆς κρείττονος ἀξιοῦντες μοίρας.

6.16 Ἐπεὶ δὲ ὁ Ῥωμανός βεβασιλεύκει, οὐδ' οὗτος μὲν μεγαλοπρεπές τι ἐπ' αὐτὸν ἐπεπράχει, οἷος ἐκείνος διημαρ τημένος περὶ τὰς κρίσεις, ἀλλ' οὖν ἔν τε ταῖς βασιλείαις εἶχεν αὐλαῖς, καὶ εἰ δι' ἄλλο μηδὲν διὰ γε τὴν πρὸς τὸν Ῥωμανὸν ἀγχιστεῖαν ἐπισημότατος ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἀνθοῦν εἶχε τὸ πρόσωπον καὶ οἷον ἑαρινή τις ὀπώρα τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ ἐχρημάτιζε, χάριτός τε ἔμπλεω τὴν ὁμιλίαν ἐκέκτητο, ἐστωμύλλετό τε ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, ἠγαπήκει τοῦτον ἢ βασιλῆς καὶ πολλάκις ἐβούλετο ὁμιλεῖν· καὶ ὅς, παντοδαπὸς εἰς αὐτὴν γινόμενος καὶ οἷς ἐκείνην χαίρουσαν ἴδοι χρώμε νος δεξιῶς, ὄλην εἰσποιεῖται, καὶ διὰ ταῦτα βασιλικῶν χαρίτων τῶν παρ' ἐκείνης ἀπήλαυεν· τοῖς δὲ γε πολλοῖς καὶ λοιδορίας κατ' αὐτῶν βέλος ἐπέμπετο, καὶ οὐ πάνυ τι τούτοις ἢ κρύφιος ἔστιν οὗ προσλαλιά ἤρεσκεν.

6.17 Ἐντεῦθεν γοῦν καὶ πρὸς τὸ κράτος ἐπίδοξος ἔδοξε, καὶ ὑπόπτειε τοῦτον ὁ

Μιχαήλ, ὃς δὴ μετὰ Ῥωμανὸν εἰς τὸ κράτος ἀναβεβήκει· ἔνθεν τοι καὶ βασιλεύσας οὐδ' οὕτω τὸ κατ' ἐκείνου ἀφῆκε ζηλότυπον, ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα εὐμενῶς εἶδεν, εἶθ' ὕστερον αἰτίας τινὰς ἐπ' ἐκείνον πλα σάμενος καὶ τινὰς σχεδιάσας λογοποιούς, ἀπελαύνει τῆς Πόλεως καὶ περιγράφτοις τοῦτον ὀρίοις κολάζει· ἡ νῆσος δὲ Μυτιλήνη τὸ ὄριον, ἔνθα δὴ ἑπταετῆ διήθλησε συμφο ράν, τὸ μέτρον τῆς τοῦ Μιχαήλ βασιλείας διηनुκῶς· κληρονομεῖ δὲ τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος καὶ ὁ δεῦτερος Μιχαήλ.

6.18 Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν εὐγενῆ βασιλίδα τὸ κράτος ἀπονενεύκει, πρῶτα μὲν ἦδ', ὡς μοι προεῖρηται, τὴν τοῦ καιροῦ εὐλαβουμένη ὀξύτητα οὐ πόρρωθεν, ἀλλ' ἐγγύθεν τὴν ἰσχὺν ἑαυτῆ ἐμνηστεύετο· ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν διὰ τύχην ἠτί μαστο, ὁ δὲ διὰ γένος καταπεφρόνητο ἀκλεῆς, ὁ δὲ ὡς δεινὸς ὑπωπτεύετο, καὶ ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ λόγος ἐπλάττετο, ἀπογνοῦσα πάντων ἡ βασιλις ἀνατυποῖ τὸν Κωνσταντῖνον τοῖς λογισμοῖς, ἀνακαλύπτει δὲ καὶ τῆ γλώττη πρὸς τὸ περὶ ἑαυτὴν δορυφορικὸν καὶ οἰκίδιον, καὶ ἐπειδὴ πάντας ὡσπερ ἀπὸ συνθήματος εἶδεν εἰς τὸ κράτος τὸν ἄνδρα ψηφιζομένους, καταγγέλλει καὶ τῆ ἐκκρίτῳ τὸ δόξαν βουλῆ· φανέντος δὲ καὶ παρ' αὐτοῖς θεοκινήτου τοῦ δόγματος, μετακα λείται τῆς ὑπερορίας ὁ Κωνσταντῖνος, ἐκεῖθεν μὲν οὐπω λαμπρῶς.

6.19 Ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγεγόνει τῆς Πόλεως πολυτε λεστέρα τε αὐτῷ καταγωγῆ εὐτρεπίζεται, καὶ βασιλικὴ μὲν σκηνὴ πῆγνυται, βασιλικὴ δὲ περιίσταται δορυφορία, καὶ μεγαλοπρεπῆς λαμπρότης πρὸ τῶν βασιλείων ὑπαντᾷ τῷ ἀνδρὶ, πάσης ἡλικίας καὶ τύχης, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἐπιρρεόντων αὐτῷ καὶ φωναῖς ἀνακηρυττόντων εὐφήμοις· ἐώκει δὲ ἡ Πόλις δημοτελεῖ ἐπιτελοῦσα πανήγυριν, μᾶλλον δὲ πρὸς τῆ πρώτη καὶ βασιλίδι καὶ δευτέρα τις ἐσχεδίσαστο· καὶ γὰρ ἐξεκέχυτο τῶν τειχῶν ἄχρι πληθός τε ἀστικόν, καὶ πανη γύρεις καὶ ἀγοραί· ἐπεὶ δὲ πάντα προκαθειστήκει καὶ ἠτοί μαστο ὡς ἔδει τὰ προεισόδια, ἐγκελεύεται τούτῳ τὸ σύνθημα τῆς εἰσόδου, καὶ σὺν λαμπρᾷ τῆ πομπῇ εἰς τὰ βασίλεια εἴσεισιν ἄδυστα.

6.20 Ἐπεὶ δὲ τοῖς κοινοῖς ἔδει περὶ τὴν συνάφειαν ἀποχρήσασθαι νόμοις, εὐλαβεῖται τούτους ὁ πατριάρχης Ἀλέξιος, καὶ συγχωρεῖ μὲν τῷ καιρῷ, εἰπεῖν δὲ καὶ τῷ Θεῷ ὅποσα βούλοιο, αὐτὸς δὲ τὴν χεῖρα τοῖς στεφανουμένοις οὐκ ἐπιτίθησι, συζυγέντας δὲ καὶ στεφανωθέντας ἀσπάζε ται· τοῦτο δὲ οὐκ οἶδα εἶθ' ἱερατικόν, εἴτε κολακικόν καὶ πρὸς τὸν καιρόν.

6.21 Καὶ γίνεται ταῦτα ταῖς μὲν βασιλίσσαις τέλος τοῦ δι' ἑαυτῶν τι ποιεῖν καὶ αὐτοκρατεῖν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀρχὴ δὲ τῷ Μονομάχῳ Κωνσταντίνῳ καὶ πρώτη τῆς βασιλείας κατάστασις. Αἱ μὲν οὖν τρίτον μῆνα συνάρξασαι παύονται τῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ γε Κωνσταντῖνος, ἀλλὰ μῆπω περὶ αὐτοῦ, βραχέα δὲ τινὰ καθίσταμαι πρὸς τὴν φιλήκοον ἀκοήν.

6.22 Πολλοὶ με πολλάκις πρὸς τήνδε τὴν ξυγγραφὴν κατηνάγκασαν, οὐ τῶν ἐν τέλει μόνον καὶ τῶν πρώτων τῆς γερουσίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὰ τοῦ Λόγου τελούντων μυστήρια, καὶ τῶν ὅσοι θειότεροι καὶ ὑπερτελεῖς τὴν ψυχὴν· ἐπειδὴ γὰρ χρόνῳ ἤδη τὸν λόγον ἡ τῆς ἱστορίας συναγωγὴ ἐπιλέλοιπεν, ὡς κινδυνεύειν τε μακρῷ τῷ χρόνῳ καλυφθῆναι τὰ πράγματα, καὶ ὅσον ἐπὶ τούτῳ τῷ μέρει τοὺς ἄνω χρόνους μὴ ἐσχηκέναι ὑπόστασιν, διὰ ταῦτά με βοηθῆσαι ἠξίου τῆ φύσει τοῦ πράγματος, καὶ μὴ τὰ μὲν ἄνω που πρὸ ἡμῶν ἀναγραφῆς παρὰ τῶν μεταγενεστέρων ἠξιώσθαι, τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν πεπραγμένα λήθης καλυφθῆναι βυθοῖς· οἱ μὲν οὖν οὕτως καὶ μετὰ τοιούτων λογισμῶν πρὸς τὸ πρᾶγμα ὑπῆγον, ἐγὼ δὲ οὐ πάνυ τι τὴν τοιαύτην πραγματείαν ὑπεδεχόμεν, οὐ καθυφεις τὴν ὑπόθεσιν ῥαθυμία, ἀλλὰ δυοῖν θατέρῳ δεδιῶς διακινδυνεύσαι· ἢ γὰρ

ὑπερβὰς δι' ἄς αἰτίας ἐρῶ τὰ πεπραγμένα τισίν, ἢ μεταβάλλων ἐτέρως, οὐχ ἱστορίαν ποιῶν, ἀλλὰ πλάττων ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς πράγματα ὤμην ἀλώσεσθαι, ἢ τὸ ἀληθὲς ἐκ παντὸς τρόπου θηρώμενος ἀφορμὴ σκώμματος τοῖς φιλαίτιοις γενήσεσθαι, καὶ οὐ φιλίστωρ, ἀλλὰ φιλολοῖ δορος νομισθήσεσθαι.

6.23 Ἐνθεν τοι οὐ πάνυ τι περὶ τὰς καθ' ἡμᾶς ὑποθέσεις ἐσπούδασα, καὶ μάλισθ' ὅτι περ ἐν πολλοῖς τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου καθάψεσθαι ἤδειν, ὑπὲρ οὗ αἰσχυνοίμην ἂν, εἰ μὴ πᾶσαν εὐφημίαν τούτῳ συνεισενέγκαιμι· ἀγνώμων γὰρ ἂν εἶην καὶ πάντῃ ἀλόγιστος, εἰ μὴ ὧν ἐκεῖθεν τὰ μὲν ἐν αὐτοῖς ἔργοις, τὰ δὲ εἰς ἀφορμὴν κριττόνων ἔσχηκα, πολλοστὸν ἀντιδοίην μέρος, τὴν διὰ τῶν λόγων εὐγνωμοσύνην· διὰ τοῦτον γοῦν ἐγὼ τὸν ἄνδρα τὴν ἱστορίαν ἀπεπεμπόμην αἰεὶ, ἥκιστα βουλόμενος προστρίψασθαι τίνα μῶμον αὐτῷ, καὶ τίνα τῶν οὐ καλῶς αὐτῷ πεπραγμένων καὶ ἂ λανθάνειν καλὸν ἀνακαλύψαι τῷ λόγῳ, καὶ ταῖς τῶν πολλῶν ἀκοαῖς διεφθορυῖαν πιστεῦσαι διήγησιν, καὶ ὃν ὑπόθεσιν εἰς λόγους ἔσχηκα κρείττονας, τοῦτον εἰς χεῖρονας κτήσασθαι ἀφορμὴν, καὶ ἦν ἐκάθηρα γλῶτταν ἀφ' ὧν ἐκεῖνός με πρὸς τοῦτο παρῶρμησε, ταύτην ἐπ' αὐτῷ θήξασθαι.

6.24 Εἰ γὰρ καὶ φιλοσόφῳ ἀνδρὶ καταπεφρόνηται πᾶν τὸ ἐνταῦθα περιττὸν καὶ περιέργον, καὶ ὅρος αὐτῷ τῆς ζωῆς ἢ τῶν ἀναγκαίων τῇ φύσει περίληψις, τὰ δ' ἄλλα προσήρηται ἔξωθεν τῇ τοιαύτῃ ζωῇ, ἀλλ' ἐμοὶ οὐ διὰ ταῦτα ἀγνωμονητέον τῷ ὑπερβαλλόντως τετιμηκότι καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὑψώσαντι· τὸ μὲν οὖν βουλόμενόν μοι ἢ ἐν τοῖς κρείττοσι λόγοις ἐκείνου μεμνήσθαι, ἢ σεσιγῆσθαι τὰ ἐκείνου εἰ μὴ ἀπὸ τῆς κρείττονος ὥρμηται ὑποθέσεως· ἀλλ' εἰ μὲν προθέμενος τὸν ἐκείνου βίον ἐγκωμιάζειν, εἶτα τὰς τῶν κριττόνων ἀφείς ἀφορμὰς, τὰς τῶν χειρόνων ὑποθέσεις ἐφαινόμην συνειλοχῶς, κακοθηέστατος ἂν εἶην, ὥσπερ δὴ ὁ τοῦ Λύξου τὰ χεῖριστα τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς ἱστορίαις παραλαμβάνων.

6.25 Εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐργάζομαι νῦν, ἱστορεῖν δὲ τοὺς τῶν αὐτοκρατόρων ἐπιβέβλημαι βίους, πῶς ἂ τῶν ἱστορικῶν ἐστὶν ὑπερβαίνων, ἂ τῶν ἐγκωμίων ἐστὶν ἐργάσωμαι, ὥσπερ ἐπιλαθόμενος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἢ διαγράφων τὴν τέχνην, μὴ διακρίνων τὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' εἰς ταῦτ' ἔλεος συνελαύνων, ὧν διάφοροι οἱ σκοποὶ· ἐπεὶ τοί γε πρὸς τῆσδε τῆς πραγματείας πολλοὺς ἐκείνῳ καὶ καλοὺς λόγους πεποίημαι, καὶ τὰς γε ὑπερβολὰς τῶν ἐγκωμίων ἐθαύμασαν οἱ πολλοὶ, καὶ οὐκ ἐψευσάμην τὸν ἔπαινον, ἀλλὰ τοὺς ἄλλους ἔλαθον οὕτω ποιῶν. Οἱ μὲν γὰρ, ἀναμιξέχοντων τῶν πραγμάτων τοῖς βασιλευσὶ καὶ διαπεπλεγμένων αὐτοῖς χειρόνων τε καὶ κριττόνων πράξεων, οὔτε ψέγειν καθαρῶς ἴσασιν, οὔτε εἰλικρινῶς ἐπαινεῖν, ἀλλ' ἔξαπατᾶ τούτους ἢ τῶν ἐναντίων γειννάσας· ἐγὼ δὲ ψέγειν μὲν ἀφωσιωσάμην, εἰ μὴ ὅσον ἐν πλάσμασιν, ἐπαίνους <δὲ> ζυντιθεῖς, οὐκ ἐξ ἀπάντων ἅπαντα συλλαμβάνειν εἴωθα, ἀλλ' ἀφείς μὲν τὰ χεῖρονα, ἀφαιρούμενος δὲ τὰ κρείττονα, ζυναρμόζω ταῦτα κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν καὶ ζυγκολῶ καὶ διὰ μιᾶς τῆς ἀρίστης ποιότητος ἐξυφαίνω τὴν εὐφημίαν.

6.26 Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸς ἐκείνον ἐγκωμίοις οὕτω τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ λόγους ζυντέθεικα, ἱστορεῖν δὲ ἐπιβέβλη μένος ἐκείνον, οὐκ ἂν δυναίμην οὕτω ποιεῖν· οὐ γὰρ ἂν ψευσαίμην τὴν ἱστορίαν, ἧς τὸ κράτιστον ἢ ἀλήθεια, τῆς τῶν πολλῶν ἕνεκα δυσφημίας, εὐλαβούμενος μὴ με λοῖδορος γλῶσσα αἰτιάσαιτο, ὅτι εὐφημεῖν δέον κατηγορῶ· ἀλλ' οὐ κατηγορία τοῦτο, οὐδὲ γραφή, ἀλλ' ἀληθῶς ἱστορία. Ἐπειτα εἰ μὲν ἐώρων ὅτι τῶν ἄλλων αὐτοκρατόρων ἀπὸ τῆς κρατίστης ἐξέως πάντα διαπεπραχότων καὶ ἐν πᾶσιν εὐδοκιμηκότων, τούτῳ μόνῳ ἢ βασιλείᾳ ἀπὸ τῶν ἐναντίων κεχαρὰκ τήριστα, ὑπερέβην ἂν τὸν ὑπὲρ ἐκείνου λόγον· ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἐστὶ τῶν πάντων

ανάλωτος, ἀλλ' ὁ χαρακτήρ ἐκάστω ἀπὸ τοῦ πλείονος, πῶς ἂν ἐξειπεῖν αἰσχυρθεῖν εἴ τι μὴ καὶ τούτῳ δικαίως καὶ προσηκόντως εἵργασται;

6.27 Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ταῖς τῶν βασιλέων προσ εσχηκότες ἀναγραφαῖς, θαυμάζουσιν ὅτι μηδεὶς αὐτῶν διὰ τέλους εὐδόκιμος, ἀλλὰ τῷ μὲν οἱ ἄνω χρόνοι καλλίους, τῷ δὲ ἢ πρὸς τῷ τέλει βελτίων ζωὴ· καὶ οἱ μὲν τὸν ἀπολαυ στικὸν εἴλοντο βίον, οἱ δὲ τι καὶ φιλοσοφεῖν ἐπεβάλλοντο, ἔπειτα συνέχεον τὰς αἰρέσεις σὺν οὐδενὶ κόσμῳ καὶ τοὺς βίους ἀκαταλλήλως ἀπέδωσαν ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν ἀγασθεῖν, τὸ δ' ἐναντίον εἴ τῳ συμβέβηκεν· ἰδιώτην μὲν γὰρ βίον ἴσως εὖροι τις ἐκ πρώτης τῆς ἀρχῆς εἰς ἔσχατον τέλος διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀπευθυνθέντα γραμμῆς, καὶ τοῦτο ἐν ὀλίγοις τοῖς παραδείγμασιν, ἀνὴρ δὲ ἡγεμονικὴν τάξιν παρὰ τοῦ Κρείττονος εἰληχῶς, εἶτα δὴ καὶ πλείους χρόνους ἐπιβιούς, οὐκ ἂν ποτε δυνηθεῖ διὰ τῶν καλλίστων ἀπάντων τὴν ἀρχὴν τελεώσασθαι· τῷ μὲν γὰρ ἰδιώτῃ αὐτὰρκες ἴσως εἰς ἀρετὴν ἢ τε τῆς ψυχῆς φύσις καὶ ἡ πρώτη τοῦ βίου ἔνστασις, ὅτι μὴ πολλὰ τούτῳ τὰ ἀντιπίπτοντα ἔξωθεν, μὴδ' ἄλλοιοῖ τὴν ψυχὴν τὰ συμβαίνοντα, βασιλεῖ δὲ τοῦτο πῶς δώσομεν, ᾧ μὴδὲ τὸ βραχύτατον μέρος τῆς οἰκείας ζωῆς τῶν ὀχλούντων ἐστέρηται; ἀλλ' ὡσπερ θάλασσα βραχὺ μὲν κατεστόρεσται καὶ γαληνιά, τὰ δ' ἄλλα τοῦτο μὲν πλημμυρεῖ, τοῦτο δὲ καὶ τινάσεται κύμασι, νῦν μὲν βορέου διαταράττοντος, νῦν δ' ἀπαρκτίου, νῦν δ' ἄλλου τινὸς τῶν ἐγειρόντων κλυδώνιον, ὅπερ αὐτὸς ἐπὶ πολλοῖς ἐωράκειν· διὰ ταῦτα γοῦν, ἢ γλυκυθυμίας αὐτοῖς δεῖσαν, εὐθύς ἐπιλήψιμον τουτὶ τὸ μέρος αὐτοῖς, ἢ φιλανθρωπία τι καθυφεῖσιν ἀνεπισημοσύνη προστρίβεται, ἢ διεγερθεῖσι πρὸς ἐπιμέλειαν ἢ φιλοπραγμοσύνη προσάπτεται, ἢ κινηθεῖσι πρὸς ἄμυναν καὶ τι τῶν αὐθεκάστων πεπονηκόσιν, ὀργὴ τὸ σύμπαν καὶ θυμὸς τὸ λοιδόρημα, κἂν εἴ τι τῶν κρυφωτέρων ἐπιχειρήσῃ διαπράξασθαι, μᾶλλον ἂν λάθοι τοὺς πολλοὺς ὁ Ἄθως ἢ τὸ πεπραγμένον ἐκείνοις. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν εἰ μηδενὶ τῶν βασιλέων ὁ βίος ἀνέγκλητος.

6.28 Ἐγὼ μὲν γὰρ ἐβουλόμην, εἰ καὶ μηδὲ τῷ τῶν 6.28 πάντων, ἀλλὰ τῷ γε ἐμῷ αὐτοκράτορι τοῦτο προσεῖναι τὸ μέρος, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὰς ἡμεδαπὰς αἰρέσεις αἰ τῶν πραγμάτων ἀκολουθία· διὰ ταῦτα ἰλέα μοι τὰ παρὰ σοῦ εἶη, θειοτάτη ψυχὴ· κἂν μὴ μετρίως περὶ τῶν χρόνων εἴποιμι, ἀλλ' ἀνεπικαλύπτως καὶ ἀληθῶς, σύγγνωθί μοι καὶ τοῦτο. Ὡσπερ γὰρ οὐδέν σοι τῶν κρειττόνων συνεπικρύψομαι, ἀλλ' εἰς τοῦμφανὲς ἄξω, οὕτως εἴ τί σοι μὴ ἀπὸ τῆς αὐτῆς εἴρηται ἔξω καὶ τοῦτο δὴ τῷ λόγῳ δηλὸν ποιήσομαι. Καὶ τὰ μὲν πρὸς ἐκείνον ὥσι ταῦτα.

6.29 Παραλαβὼν δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος τὸ κράτος, οὔτε ἐγκρατῶς οὔτε εὐλαβῶς εἶχε περὶ τὰ πράγματα, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, εὐδαιμονίαν καινὴν τινα καὶ ἀσυνήθη τῷ βίῳ ἀναπλαττόμενος πρότερον καὶ πραγμάτων ἀθρόαν μετάρθεσιν καὶ μεταποίησιν σὺν οὐδενὶ λόγῳ καὶ τάξει, ἐπειδὴ βασιλεύειν ἔλαχεν, ἔργῳ τὰς ἀναπλάσεις ποιεῖν εὐθύς ἐπεχείρησε. Δύο τοίνυν τούτων τὴν Ῥωμαίων συντηρούντων ἡγεμονίαν, ἀξιωματῶν φημί καὶ χρημάτων, καὶ τινος ἔξω τρίτου, ἔμφρονος περὶ ταῦτα ἐπιστάσις καὶ τοῦ λογισμῶ χρησθαι περὶ τὰς διανεμήσεις, οὗτος τοὺς μὲν τῶν χρημάτων θησαυροὺς αὐτόθεν ἐκχεῖν ἐπιβέβλητο, ὡς μὴδὲ τοῖς πυθμέσι καταλιπεῖν τι τιμῶν δὲ καὶ πλείστοι μὲν ἀλόγως εὐθύς παραπῆλαυον, μάλιστα δὲ οἱ τε φορτικώτερον καταδυσωποῦντες τὸν ἄνδρα, καὶ οἱ πρὸς τὸν καιρὸν τι παραφθεγζάμενοι ὥστε ἐκείνον κινῆσαι πρὸς γέλωτα· ἀμέλει τοι τάξιν ἐχούσης τῆς τιμῆς ἐν τῷ πολιτικῷ δήμῳ, καὶ ὅρου τινὸς ἐπικειμένου ἀμεταθέτου τῆς ἀναβάσεως, οὗτος ἐκείνην μὲν συγχέας, τοῦτον δὲ ἀφελὼν, μικροῦ δεῖν τὸν ἀγοραῖον καὶ ἀγύρτην δῆμον ζύμπαντα κοινωνοὺς τῆς γερουσίας πεποίηκε, καὶ τοῦτο οὐ τισιν ἢ πλείοσι χαρισάμενος, ἀλλ' εὐθύς ἀπὸ μιᾶς φωνῆς ἅπαντας εἰς τὰς

ὑπερηφάνους μετενεγκῶν ἀρχάς· τοῦτο μὲν οὖν τηνικαῦτα τελετὰς καὶ πανηγύρεις ἀπέτεκε, καὶ ἡ Πόλις ξύμπασα μετεώριστο, ὡς φιλοτιμοτάτου βασι λέως ἐπιστάντος τοῖς πράγμασι, καὶ ἀσύγκριτα τὰ παρόντα ἐδόκει τοῖς πρότερον· τὸ γὰρ αἰσθανόμενον τῆς τῶν ὄλων συνέσεως ἐν Πόλει τρυφῶσι βραχὺ, καὶ οἱ τὴν σύνεσιν δὴ ἔχοντες ἀμελοῦσι τῶν καθηκόντων ἐν οἷς ὦν ἐρώσιν ἐπι τυγχάνουσι.

6.30 Κατὰ βραχὺ δὲ διηλέγχθη τὸ πρᾶγμα, ὀπηνίκα τῶν πάλαι ζηλωτῶν ἀδιορίστως ὑπερχυθέντων, ἢ σεμνότης ἀφηρέθη τοῖς κτησαμένοις· ἀλλὰ τοῦτο οὐπω τηνικαῦτα εἰς γνῶσιν ἐγένετο τοῖς πολλοῖς· διὰ ταῦτα πάντ' ἐспаθᾶτο καὶ ἀνηλίσκετο εἰς οὐδὲν δέον· καὶ οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι τισὶν ὕστερον συγγραφεῦσιν ἀφορμὴ τοῦτο ἐγκωμίου γενήσεται τῷ ἀνδρί· ἀλλ' ἔμοιγε ἐν πᾶσιν εἴθισται οὔτε τι τῶν δόκησιν ἐχόντων καλοῦ οὔτε <τι> τῶν κακῶς οἰομένων πεπραχῆθαι, ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ μόνον σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας ζητεῖν καὶ πρὸς ὃ τι τὸ γινόμενον ἀποτελεῦτήσοι, καὶ μάλιστα εἰ καὶ ὁ τὰς ὑποθέσεις χορηγῶν ἐπὶ τοιούτων λογισμῶν ἴσταται· ὅτι δὲ ἐμοὶ κάλλιον τοῦτο ἠκριβῶται, ἢ ἐκείνοις ἴσως λελέξεται, ἢ πείρα παρέστησε.

6.31 Τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον ἐκείνου, ἴν' οὕτως εἴποιμι νεανίευμα, δεῦτερον δὲ, ὃ καὶ αὐτὸς καὶ τότε ἐπαινῶν οἶδα καὶ νῦν δὲ οὐδὲν ἦττον ἐν καλοῖς τίθεμαι, οὔτε ἀλαζῶν ὦφθη τισὶν, οὔτε βαρὺς τὴν ὄφρυν, ἀλλ' οὐδ' ὑπέρογκόν τι σεμνολογούμενος, οὐδὲ μνησικακήσας ἐκείνοις παρ' ὧν οὔτε τι πρότερον πραότερον ἔσχηκεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ κράτος οὐ τῶν μετρίων τετύχηκεν, ἀλλὰ πᾶσι τὰ πρὸς αὐτὸν ἐγκλήματα παρεικῶς, ἐκείνοις μάλιστα σπένδεται οἷς καὶ μᾶλλον ἐδόκει ἐν ἅπασι μηνιεῖν.

6.32 Εὐφύεστατος δὲ εἶπερ τις ἄλλος εἰς ἑαυτὸν μεταθεῖναι τὸ ὑπήκοον γεγωνῶς, οἰκείως ἕκαστον ἦρει οἷς ἦδει θηρώμενον, καὶ ῥᾶστα μετεποικίλλετο, οὔτε κατασοφίζομενος, οὔτε μὴν εἰρωνευόμενος πρὸς τὸν ἀλίσκόμενον, ἀλλὰ φιλαλήθως σπεύδων ἐλεῖν ἕκαστον ἀφ' ὧν χαριεῖσθαι ἐκείνῳ ἠσπάσατο.

6.33 Εἶχε δὲ καὶ τὴν γλῶτταν χαρίτων μεστήν, εὐκίνητός τε ἦν πρὸς μειδίαμα, καὶ ἰλαρὸν εἶχε τὸ πρόσωπον, οὐκ ἐν παιδιαῖς μόνον ὁπότε αὐτῷ καὶ τούτου ἐδέησεν, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς σπουδάζων ἐδείκνυτο, καὶ τῶν ἠθῶν δ' ἐκείνοις συνανεκίρνατο ὁπόσοις ἢ ἀπλότης συν ἔπρεπε καὶ τὸ δεινὸν κατεστοιβασμένον οὐκ ἦν· εἰ δέ τις αὐτῷ προσῆι, σύννου ἐπιδεικνύς τὴν ψυχὴν, ὡς δὴ τι πλεον τῶν ἄλλων ὀρών καὶ ὡς ἠκοι φροντίσων ἐκείνῳ καὶ συνδιασκεψόμενος περὶ τῶν συνοισόντων, τοῦτον δὴ κακοῦ θέστατόν τε ᾤετο καὶ ἐναντιώτατα πρὸς τὸ ἦθος αὐτοῦ διαπεπρασμένον· ἐνθεν τοι εἰς τὴν αὐτὴν τῆς γνώμης ιδέα οἱ ὀμιλοῦντες ἐκείνῳ μετεποιήθησαν· κᾶν εἴ τις σπουδασμὰ τι γενναῖον ἐβούλετο παρεισενεγκεῖν, οὐκ εὐθὺς τοῦτο προὔτίθει, ἀλλ' ἢ τινὰς παιδιαῖς προλαμβάνων, ἢ ταύταις τοῦτο συναναπλέκων, ὡσπερ τινὶ κακοσίτῳ ἠδύσμασί τισι καταμεμιγμένον τὸ καθάρσιον πόμα ἐπώρεγεν.

6.34 Ἐδόκει γὰρ ἐκ κυμάτων πολλῶν καὶ κλύδωνος, φημὶ δὴ τῶν ἐν τῇ ὑπερορίᾳ δεινῶν, εἰς τοὺς λιμένας τῶν βασιλείων κατᾶραι, καὶ διὰ τοῦτο πάσης μὲν ἀναπαύλης, πάσης δὲ ἐδεῖτο ἀναψυχῆς, καὶ κεχαρισμένος αὐτῷ ὁ τὰς ὀφρῦς διαλελυμένος καὶ εἰπεῖν μὲν τι τῶν καθηδυνόντων ψυχὴν πρόχειρος, περὶ δὲ τῶν μελλόντων πραγμάτων τὰ χαριέστερα προμαντεύσασθαι.

6.35 Λόγοις δὲ οὐ πάνυ καθωμιληκῶς, οὐδέ τινα ἔξιν κτησάμενος λογιότητος, ἀλλ' ὅμως ἐζήλου τοῦτο τὸ μέρος, καὶ τοὺς ἐλλογιμωτέρους πανταχόθεν συνήνεγκεν εἰς τὰς βασιλείους αὐλάς, ὧν οἱ πλείους ἐν ἐσχάτῃ εἶδοντο πολιᾶ.

6.36 Ἐγὼ δὲ τηνικαῦτα εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας τοῖς σπουδαιότεροις προσανεῖχον μαθῆμασι· περὶ δύο γὰρ ταῦτα ἐσπουδακῶς, ῥητορικοῖς

μὲν λόγοις τὴν γλῶτταν πλάσασθαι πρὸς εὐπρέπειαν, καὶ φιλοσοφία καθᾶραι τὸν νοῦν, τοὺς μὲν ρητορικοὺς λόγους οὐ πάλαϊ ἠκριβωκῶς, ὥστε καὶ διελεῖν δύνασθαι τὸ ἄρθρον τῆς ὑποθέσεως καὶ τοὺς πρώτους καὶ δευτέρους λόγους εἰς τοῦτο συνενεγκεῖν, καὶ μὴ πάντα τὴν τέχνην δεδιέναι, μηδ' ἔπεσθαι ταύτη ὥσπερ τι θρέμμα ἐν ἅπασιν, ἀλλὰ καὶ πλεον τι συνεισενεγκεῖν ἐν τοῖς μέρεσι, φιλοσοφίας εἰχόμεν, καὶ τοῦ συλλογίζεσθαι ἱκανῶς ἔχων, ἢ ἄνωθεν καὶ ἀμέσως, ἢ ἐκ τῶν μετέπειτα καὶ παντοδαπῶς, τῶν τε φυσικῶν λόγων ἠψάμην καὶ πρὸς τὴν πρώτην φιλοσοφίαν διὰ τῆς μέσης ἀνεπτερούμην γνώσεως.

6.37 Καὶ εἰ μὴ μέ τις φορτικὸν ἐντεῦθεν νομίζοι, ἀλλὰ συγχωρεῖ δὴ τῷ λόγῳ, καὶ τοῦτο δὴ τῶν ἐμῶν προσθήσω, ὃ δὴ καὶ μόνον μάλιστα εἰς εὐφημίαν τοὺς σπουδαιοτέρους κινήσει· καὶ μοι συμμαρτυρήσετε οἱ τήμερον τὸν λόγον ἀναγινώσκοντες, ὅτι ἐκπνεύσασαν τὴν σοφίαν καταλαβὼν ὅσον ἐπὶ τοῖς μετέχουσιν, αὐτὸς ἀνεζωπύρησα οἴκοθεν, οὔτε διδασκάλοις ἀξιολόγοις περιτυχῶν, οὔτε σπέρμα σοφίας ἐν τῇ Ἑλλάδι ἢ τῇ βαρβάρῳ τὸ ξύμπαν διερευνησάμενος εὐρηκῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ μέγα τι περὶ φιλοσοφίας ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀκούων, ἐν φωναῖς τισὶν ἀπλαῖς καὶ προτάσει κατεμάνθανον, καὶ ἦν ταῦτα ὡσανεὶ στήλαι καὶ ὄρια, καταγνοῦς τῶν περὶ ταῦτα μικρολογουμένων ἐζήτησά τι πλεον εὐρεῖν· ὡς δέ τισι τῶν ἐξηγησαμένων τὴν ἐπιστήμην ἐν ἔτυχον, τὴν ὁδὸν παρ' αὐτῶν ἐδιδασκόμην τῆς γνώσεως, καὶ με ἄλλος εἰς ἄλλον παρέπεμπον, ὃ χεῖρων πρὸς τὸν κρεῖττονα, κάκεινος αὐθις εἰς ἕτερον, καὶ οὗτος εἰς Ἀριστοτέλην καὶ Πλάτωνα, ὧν δὴ καὶ οἱ πρὸ ἐκείνων ἠγάπησαν εἰ εὐθὺς τὰ δευτερεῖα μετ' ἐκείνους εἰλήχασιν.

6.38 Ἐντεῦθεν οὖν ὀρμηθεὶς αὐθις ὥσπερ περὶ ὁδὸν ἐκπληρῶν ἐς Πλωτίνους καὶ Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίχους κατήειν, μεθ' οὓς ὁδῶν προβαίνων εἰς τὸν θαυμασιώτατον Πρόκλον ὡς ἐπὶ λιμένα μέγιστον κατασχῶν, πᾶσαν ἐκεῖθεν ἐπιστήμην τε καὶ νοήσεων ἀκρίβειαν ἔσπασα· μέλων δὲ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τὴν πρώτην ἀναβαίνειν φιλοσοφίαν καὶ τὴν καθαρὰν ἐπιστήμην μυεῖσθαι, τὴν περὶ τῶν ἀσωμάτων θεωρίαν προὔλαβον ἐν τοῖς λεγομένοις μαθήμασι, ἃ δὴ μέσην τινὰ τάξιν τετάχεται, τῆς τε περὶ τὰ σώματα φύσεως καὶ τῆς ἀσχέτου πρὸς ταῦτα νοήσεως, καὶ αὐτῶν δὴ τῶν οὐσιῶν, αἷς ἢ καθαρὰ συμβαίνει νόησις, ἴν' ἐντεῦθεν εἴ τι καὶ ὑπὲρ ταῦτα ὑπέρνουν ἢ ὑπερούσιον καταλήψομαι.

6.39 Διὰ ταῦτα ἀριθμῶν τε μεθόδοις ἑαυτὸν ἐντείνας καὶ γεωμετρικὰς ἀποδείξεις ἀναλαμβάνων, ἃς ἀνάγκας τινὲς ὀνομάζουσιν, ἔτι τε μουσικοῖς καὶ ἀστρονομικοῖς ἐνδιδοῦς λόγοις καὶ εἴ τινας ἄλλαι μαθήσεις ταύταις ὑπόκεινται, οὐδὲ τούτων οὐδεμίαν ἀπολείπων, καὶ πρῶτα μὲν κατὰ μίαν ἐκάστην διεξιῶν, εἴθ' ἀπάσας συνάψας, ὡς δι' ἀλλήλων ἠκούσας εἰς ἓν, ὡς ἢ Ἐπινομὶς βούλεται, οὕτω διὰ τούτων τοῖς ὑψηλοτέροις ἐπέβαλλον.

6.40 Ἐπεὶ δὲ τῶν τελεωτέρων ἠκηκόειν φιλοσόφων, ὅτι ἔστι τις καὶ ὑπὲρ τὴν ἀπόδειξιν σοφία, ἣν μόνος εἶδεν ὁ σωφρόνως ἐνθουσιάζων νοῦς, οὐδὲ ταύτην παρέδραμον, ἀλλὰ τισι βιβλίοις ἀρρήτοις ἐντετυχηκῶς, ὅποσον εἰκὸς καὶ ἡ φύσις μοι ἔρρωτο, καὶ ταῦτ' εἰσεδεξάμην. Τὸ γὰρ δι' ἀκριβείας ταῦτα εἰδέναι, οὗτ' ἂν αὐτὸ περὶ ἑαυτοῦ σεμνολογήσαιμι, οὗτ' ἄλλω πιστεύσαιμι λέγοντι, τὸ δὲ μίαν τῶν πασῶν ἐπιστήμην ὥσπερ ἐστὶν ἀφ' ἑαυτῶν πεπονηκότα τινὰ, ἐντεῦθεν οἶονεὶ καθ' ἱστορίαν ἐξίοντα καὶ τῶν ἄλλων ἐν περινοίᾳ γίνεσθαι, καὶ αὐθις ἐπαναστρέφειν ἀφ' ἧς κε κίνηται, τοῦτο δὴ οὐ πάνυ τὴν φύσιν ἡμῶν ὑπεράλλεται.

6.41 Ἐωρακῶς δὲ ὅτι δύο μερίδες τῶν λόγων εἰσὶ, καὶ τὴν μὲν ἢ ρητορικὴ συμπληροῖ, τὴν δὲ φιλοσοφία ἀπέτεμε, καὶ ἡ μὲν οὐδὲν τι τῶν σεμνοτέρων εἰδοῦσα

καχλάζει μόνον τῷ μεγάλῳ τῶν λέξεων ρεύματι, καὶ περὶ τὴν συνθήκην τῶν τοῦ λόγου μορίων στρέφεται, καὶ τινὰς λόγους ἀναπτύξεων τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων καὶ διαιρέσεων προβέβληται, καὶ κοσμεῖ τὴν γλῶτταν, καὶ ὅλως διαπρεπὴς ἐστὶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις, ἢ δὲ φιλοσοφία τοῦ περιπτυσσομένου τὸν λόγον κάλλους ἤττον φροντίζουσα, τὰς τε φύσεις ἀνιχνεύει τῶν ὄντων καὶ τὰς ἀρρήτους θεωρίας παρίστησι, καὶ οὐδὲ μέχρις οὐρανοῦ ὑψηλολογουμένη προβαίνει, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐκεῖθεν κόσμος, καὶ τοῦτον ἐξυμνεῖ ποικιλώτερον, οὐκ ὠήθη δεῖν, ὡσπερ δὴ οἱ πλεῖστοι πεποιήκασιν ἢ πεπόνθασιν, ἢ τὴν τέχνην ξυνειλοχότα τῆς ἐπιστήμης καταμελεῖν, ἢ ταύτην διαμελετῶντα καὶ ἐν θαυμασίοις πλουτοῦντα νοήμασι τῆς τῶν λέξεων κατολιγωρεῖν ἄνθης καὶ τῆς κατὰ τέχνην διαιρέσεώς τε καὶ τάξεως· διὰ ταῦτα, καὶ ὅπερ ἤδη μοι πολλοὶ προσωνείδισαν, καὶ ῥητορικὴν ὑπόθεσιν μελετῶν, ἔστιν οὗ καὶ ἀποδείξιν τινὰ ἐπιστήμονα οὐκ ἀκόμψως εἰσάγω, καὶ αὐτῆς φιλόσοφόν τι ἀποδεικνύων θέμα, καθωραΐζω τοῦτο ταῖς τεχνικαῖς χάρισιν, ἵνα μὴ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ νοήματος ἢ τοῦ ἀναγινώσκοντος ψυχὴ δυσπαραδεκτῆσασα τοῦ φιλοσοφουμένου λόγου στερίσκοιτο.

6.42 Ἐπειδὴ δὲ ἐστὶ τις καὶ ὑπὲρ ταύτην ἑτέρα φιλοσοφία, ἣν τὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου μυστήριον συμπληροῖ, (καὶ τοῦτο δὲ διπλοῦν καὶ φύσει καὶ χρόνῳ μεμερισμένον, ἵνα μὴ τὴν ἑτέραν λέγω διπλόην τὴν τε ἐν ἀποδείξεσιν καὶ ὅση ἐξ ἐπινοίας καὶ τεθιασμένης ἐγγίνεται τισι γνώσεως), περὶ ταύτην μᾶλλον ἢ περὶ τὴν ἑτέραν ἐσπούδασα, τὰ μὲν τὰ ἐκπεφασμένα περὶ ταύτης τοῖς μεγάλοις Πατράσιν ἐπόμενος, τὰ δὲ καὶ αὐτός τι τῷ θεῷ συνεισφέρων πληρῶματι· καὶ εἴ με τις, λέγω δὲ ἀπλῶς καὶ οὐ κομψεύμενος, ἐπαινεῖν ἐπὶ τοῖς λόγοις βούλοιο, μὴ με ἐντεῦθεν, μηδ' ὅτι πολλοῖς βιβλίοις ὠμίλησα, οὐ γὰρ ἐκ φιλαυτίας ἠπάτημαι, οὐδὲ τὸ ἐμὸν μέτρον ἠγνόηκα, ὅτι πολλοστόν ἐστι τῶν ὑπὲρ ἐμὲ σοφιστευσάντων ἢ φιλοσοφησάντων, ἀλλ' ὅτι μὴ ἐκ ῥεούσης πηγῆς εἴ τί μοι σοφίας μέρος συνείλεκται ἤρα νισάμην, ἀλλ' ἐμπεφραγμένης εὐρηκῶς ἀνεστόμωσά τε καὶ ἀνεκάθηρα, καὶ ἐν βάθει που τὸ νᾶμα κείμενον σὺν πολλῶ ἀνείλκυσα πνεύματι.

6.43 Νῦν γὰρ οὔτε Ἀθηναίαι, οὔτε ἡ Νικομήδεια, οὔτε ἡ πρὸς Αἰγύπτῳ Ἀλεξάνδρεια, οὔτε Φοινίκη, οὔτε μὴν ἑκατέρα Ῥώμη, ἢ τε πρώτη καὶ ἤττων καὶ ἡ μετ' ἐκείνην καὶ κρείττων, οὔτ' ἄλλη τις πόλεων ἐπὶ τινὶ τῶν λόγων σεμνύνεται τανῦν, ἀλλὰ καὶ αἱ χρυσίτιδες φλέβες καὶ αἱ μετ' ἐκείνας καὶ ἀργυρίτιδες, καὶ εἴ τινες ἄλλαι τῆς ἀτιμοτέρας τούτων ὕλης, ἐμπεφραγμέναι ζύμψασαι πᾶσι τεθέανται· ὅθεν μὴ αὐτοῖς δὴ τοῖς ζῶσι νάμασιν ἐντυχεῖν ἔχων, ταῖς εἰκόσιν ἐκείνων προσεσχηκῶς, εἶδωλα ἄττα καὶ αὐτὰ δευτέρα τῇ ἐμῇ συνεσπασάμην ψυχῇ, καὶ συλλαβῶν οὐδενὶ τούτων ἐβάσκηνα, ἀλλ' ἂν δὴ πόνῳ συνειλόχην πολλῶ, τούτων πᾶσι μετέδωκα, οὐ μισθοῦ τοὺς λόγους πωλῶν, ἀλλὰ καὶ προσεπιδιδούς εἴ τις λαμβάνειν ἐβούλετο· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

6.44 Ἐμοὶ δὲ καὶ πρὸ τοῦ τελείου καρποῦ ἡ ἄνθη τὸ μέλλον προεμαντεύετο· καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς οὐπὼ ἐγνώκει, ἢ δὲ περὶ ἐκεῖνον δορυφορία ζύμψασά με ἤδει, καὶ ἄλλος ἄλλο τι τῶν ἐμῶν διηρίθμει τῷ βασιλεῖ, προστιθέντες ὅτι μοι καὶ χάρις διαπρέπει τοῖς χεῖλεσιν. Ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους· φυσικαὶ τινες ἀρεταί, ἢ τούναντίον, τῇ γενέσει ἡμῶν συνεκδίδονται· λέγω δὲ ἀρετὴν ἐνταῦθα, οὔτε τὴν ἠθικὴν, οὔτε τὴν πολιτικὴν, οὔθ' ἢ τις ὑπὲρ ταύτας καὶ ἄχρι τοῦ παραδείγματος, ἢ τῆς δημιουργικῆς τελειότητος· ἀλλ' ὡσπερ τὰ τῶν γενομένων σώματα, ἂν μὲν μεθ' ὥρας εὐθὺς ἀποτίκτεται, τοῖς δὲ ἢ φύσις σπῖλους τινὰς ἐξ ἀρχῆς καὶ ῥυτίδας ἐντέθεικεν, οὕτω δὴ καὶ τῶν ψυχῶν ἢ μὲν τις εὐθὺς χαριστάτη καὶ ἰλαρωτάτη διέγνωσται, ἢ δὲ συννεφῆς καὶ πολλὴν τινὰ τὴν ἀχλὺν ἐπισύρουσα· καὶ τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος ταῖς μὲν χάριτες

συνεκφαίνονται, ταῖς δὲ τὰ τε ἄλλα ἐξήμβλωται καὶ οὐδὲ τὰ περὶ τὸν λόγον αὐταῖς εὖ διωργάνωται.

6.45 Ἐπιμαρτύρεται γοῦν ἐμοὶ ὅτι μοι ἢ γλῶττα κὰν ταῖς ἀπλαῖς διήνθισται προφοραῖς, καὶ οὐδὲν ἐπιτηδευομένῳ φυσικαὶ τινες ἐκεῖθεν ἠδύτητες ἀποστάζουσιν· ἐγὼ γοῦν οὐκ ἂν τοῦτο εἶδειν, εἰ μὴ με πολλοὶ προσεῖπον διαλεγόμενον, καὶ διακέχυντο εἴ τινες τῶν ἐμῶν λόγων ἀκούσειαν. Τοῦτό με τοίνυν πρῶτον εἰς βασιλέα συνίστησι, καὶ ἢ πρόδρομος χάρις τῆς γλώττης προτέλεια ἐκείνῳ καὶ περιρραντία τῶν ἐμῶν ἀδύτων ἐγένετο.

6.46 Καὶ εἰρήκειν μὲν εἰσιῶν τὴν πρώτην οὔτε στω μύλον οὔτε κομψόν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν τὸ γένος κατέλεγον καὶ οἷαις ἐχρησάμην περὶ τοὺς λόγους παρασκευαῖς, ὁ δὲ, ὡσπερ οἱ θεοφορούμενοι ἀδήλως τοῖς ἄλλοις ἐνθουσιῶσιν, οὕτω δὴ κάκεινῳ αἰτίαν οὐκ εἶχεν ἢ ἡδονή, καὶ μικροῦ με δεῖν κατεφίλησεν, οὕτω μου τῆς γλώττης εὐθύς ἀπήωρητο. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις καιρὸν εἶχε καὶ μέτρον ἢ πρὸς αὐτὸν εἴσοδος, ἐμοὶ δὲ καὶ αἰ τῆς καρδίας αὐτῷ πύλαι ἀνεπετάννυντο, καὶ κατὰ βραχὺ προϊόντι ξύμπαντα ἐπεδείκνυτο. Καὶ μὴ με τις αἰτιάσαιτο, εἴ τι βραχὺ τὸν τοῦ λόγου σκοπὸν παρεκβέβηκα, μηδὲ περιαιτολογία οἰηθεῖη τὴν παρέκβασιν· εἰ γάρ τι καὶ τοιοῦτον εἴρηται, ἀλλὰ πρὸς τὸν εἰρμόν τοῦ λόγου πάντα ξυμβέβληται· τοῦτο δὲ οὐκ ἦν ἄλλως ἐνδείξασθαι μὴ τὴν αἰτίαν προειρηκότι, ταύτην δὲ βουλόμενος προειπεῖν; ἀναγκαστὸν καὶ τῶν κατ' ἐμὲ μνημονεῦσαί τινα· διὰ ταῦτά μοι τὰ πολλὰ ἐκεῖνα προείρηται, ἵνα μοι προχωροῖη κατὰ τέχνην ὁ λόγος εἰς ἀρχὴν τε ἀναβαίνουντι καὶ προκαθιστῶντι καὶ τὰ ἐξῆς συμπεραίνοντι. Ἐπειδὴ οὖν ἐμαυτὸν τούτῳ δὴ τῷ μέρει τῆς ἱστορίας ἀκριβῶς ἀνεβίβασα, ἐρῶ οὐδὲν τι διαψευδόμενος· ἀλλ' εἴ τι μὲν οὐ λεχθήσεται, ἀποκέκρυπται, τῶν δὲ ῥηθησομένων οὐδὲν τι εἴη ἀμφισβητήσιμον πρὸς ἀλήθειαν.

6.47 Οὐ πάνυ τι τὴν φύσιν τῆς βασιλείας ὁ αὐτὸ κράτωρ οὗτος κατέλιφεν, οὔθ' ὅτι λειτουργία τις ἐστὶ λυσιτελεῖς εἰς τὸ ὑπήκοον, οὔθ' ὅτι ἐργηγορίας δεῖται αἰεὶ ψυχῆς πρὸς τὴν βελτίονα τῶν πραγμάτων διοίκησιν, ἀλλὰ κόπων ἀνάπαυσιν καὶ ἐφετοῦ ἀποπλήρωσιν καὶ συντονίας ἀνάπαυσιν τὴν ἀρχὴν ἠγησάμενος, καὶ ὡσπερ ἐπὶ τούτῳ καταπλεύσας ἵνα μηκέτι τὰ τῆς κυβερνήσεως ἐνεργοίη, ἀλλ' ἀπολαύοι τῶν ἡσυχίας καλῶν, τὸ μὲν ὅσον ἐπὶ τὴν τοῦ δημοσίου ὀρᾷ ἐπιμέλειαν, τό τε τοῦ δικάζειν ἀξίωμα καὶ τὸ τῶν καταλόγων ἐπιμελεῖσθαι, ἑτέροις φέρων ἀνέθετο, βραχεῖαν τινα τούτων μερίδα ἀποτεμόμενος ἑαυτῷ· τὸν δὲ φιλήδονον καὶ ἀπολαυστικὸν βίον ὡσπερ τινὰ οἰκειότατον κληρὸν ἀπεμερίσατο ἑαυτῷ· ἔτυχε μὲν γὰρ καὶ τοιοῦτον ἔθος κεκληρωμένος παρὰ τῆς φύσεως, μᾶλλον γε μὴν τοῦτο ἐπέτεινεν, ἀποχωρῶσαν ὕλην πρὸς τοῦτο τὴν ἡγεμονίαν λαχόν.

6.48 Ὡσπερ δὲ ἐρρωμένον ζῶον καὶ τοῖς πᾶσιν ἰσχυρῶς ἔχον οὐκ ἀθρόον ἀλλοιοῦσιν αἰ τῶν μελλόντων παθημάτων ἀρχαί, οὕτω δὴ καὶ τούτῳ, οὐ πάνυ τι δυσθὰ τούσης τῆς βασιλείας, ἀλλ' ἔτι πνεῦμα καὶ τόνον ἐχούσης, βραχὺ τι τὸ κατολιγωρεῖν διεφαίνετο, ἕως ἂν κατὰ βραχὺ τὸ κακὸν ἀύξηθὲν καὶ κορυφωθὲν τὸ πᾶν ἀνέτρεψε καὶ συνέχεεν· ἀλλ' οὔπω τοῦτο· καὶ ὁ βασιλεὺς φροντίδων μὲν ὀλίγων μεταλαγχάνων, πλειόνων δ' ἐρασμίων τε καὶ ἀπολαύσεων, πολλὰ δὴ νοσοποιὰ αἴτια τῷ τότε ὑγιεῖ τῆς βασιλείας προκατεβάλλετο σώματι.

6.49 Γεγόνασι δὲ τούτῳ μερὶς οὐ μετρία πρὸς τὴν τοιαύτην ἀμετρίαν τὰ ῥάθυμα τῶν βασιλίδων ἦθη, καὶ τὸ κατ' ἐκεῖνας ἐθέλειν εἰς τρυφὰς ἀνεισθαι καὶ γέλωτας· τὴν γοῦν κοινωνίαν τῶν ἀπολαύσεων θεραπείαν ἐκεῖνος ὠνόμαζε, καὶ ἐβούλετο μὲν οὐδὲν ἐκεῖναις ἐναντιώσασθαι, ἀλλὰ πᾶσαν ταύταις εἰσάγειν γλυκυθυμίαν, ἀφορμῆς δέ τινος

προηγησαμένης, προσκεκρούκει ταύταις εὐθύς, εἰ μὴ καὶ οὕτω τῇ ὁμευνέτιδι ἔδοξεν, εἴτε ἀποκρυψαμένη τὸ ζηλό τυπον, εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦτο ἀφαιρεθείσῃ.

6.50τ Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ἢ σεβαστῇ Σκλήραινᾳ εἰσήχθη εἰς τὴν βασιλεύουσαν. Ἐγεγόνει γὰρ τοιοῦτον· τῆς δευτέρας τετελευτηκυίας τῷ βασιλεῖ γαμετῆς ἦν ἐκ τοῦ τῶν Σκληρῶν ἐπιφᾶ νεστάτου γένους ἡγάγετο, εἰς τρίτους μὲν ἀποκλίνει γάμους οὕτως ἰδιωτεύων ἔτι ἡσχύνετο, ἄτε μὴδὲ τοῖς Ῥωμαίων νόμοις δοκοῦν, χεῖροني δὲ πράγματι, τῷ συγκεχωρημένῳ εἰ λαθεῖν τις αἰροῖτο, ἡλλάξατο· τὴν γὰρ τοι τῆς μετηλλαχυίας ἀνεψιᾶν, ὠραίαν τε οὖσαν καὶ ἄλλα σῶφρονα, εἰς παρανομωτάτην ἑαυτῷ μετῆξε συμβίωσιν, ἢ δώροις πείσας, ἢ λόγοις θέλξας ἐρωτικοῖς, ἢ τισιν ἐτέραις δυνάμεσι πρὸς τοῦτο χρῆσάμενος.

6.51 Εἰς τοσοῦτον δὲ ἔρωτος ἀλλήλοις ἀνεκεράσθησαν, ὡς μηδένα θατέρου μέρους ἐστερηθῆναι βούλεσθαι, μηδὲ ἐν οἷς κακοδαιμονεῖν ἐδόκουν καιροῖς· καὶ ὑπερορίῳ γὰρ γεγο νότι τῷδε τῷ βασιλεῖ, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἰστορήσε, συμπαρῆν ἢ γυνῆ, τὰ τε ἄλλα ὑπερθεραπεύουσα καὶ τὰ ἑαυτῆς προτιθεῖσα ἐκείνῳ, καὶ πάντα τρόπον παραμυθουμένη τοῦτον καὶ τῆς συμφορᾶς τὸ πλεῖστον ἀποφορτίζουσα· ὑπέθαλλον γὰρ κἀκείνην ἐλπίδες ἡγεμονίας, καὶ τοῦ συμβασιλεύειν ὕστερον τῷ ἀνδρὶ ἄλλα ἐτίθετο δεύτερα· τῆνικαῦτα γὰρ ὤρετο καὶ τὸν γάμον αὐτοῖς ἐπιτελῆ ἔσσεσθαι καὶ ἄλλα γενήσασθαι ὅποσα βούλοιντο, τυραννήσαντος τοὺς νόμους τοῦ βασιλείου σκοποῦ. Ἐπεὶ δὲ θάτερον μὲν ἐγεγόνει τῶν ἡλιπιδίων, φημὶ δὲ τὸ βασιλεύειν τὸν Κωνσταντῖνον, θάτερον δὲ οὐκ ἔδωκεν ὁ καιρὸς, ἀλλ' ἡ βασιλὶς Ζωὴ τὴν ἐξουσίαν πᾶσαν συνείληφεν, ἢ μὲν παντάπασι ἀπεγνώκει οὐ τὰς χρηστοτέρας μόνον ἐλπίδας, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν σωτηρίαν, ἐδείκναι γὰρ τὴν βασιλίδα καὶ βαρυμηνιεῖν ἐπ' αὐτῇ ὤρετο.

6.52 Ἄλλ' ὅ γε αὐτοκράτωρ οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ πρὸς τὴν βασιλείαν εἰσόδῳ τῆς γυναικὸς ἐπιέληστο, ἀλλὰ τοῖς μὲν αἰσθητοῖς ὄμμασι τὴν βασιλίδα τεθέεται, τὴν δὲ ἐκείνης μορφήν τοῖς ἀπὸ τῆς ψυχῆς συνήθει καὶ συνελάμβανε, καὶ τὴν μὲν ἡγκάλιστο, τὴν δὲ ἐγκόλπιον εἶχεν ἐν τῇ ψυχῇ. Καὶ οὐτε τὸν καιρὸν δεῖσας, οὐτε τὸ τῆς βασιλίδος ζηλότυπον, οὐτε τινὸς παραινέσεως ἐντρεπόμενος, ἀλλὰ πᾶσαν συμβουλίην ἐν δευτέροις τιθέμενος τοῦ βουλευμάτος, τῆς ἀδελφῆς μάλιστα Εὐπρεπίας, συνετωτάτης τῶν καθ' ἡμᾶς γυναικῶν, ἀντιπραττούσης αὐτῷ καὶ τὰ συνοίσοντα βουλευομένης, πάντων οὖν κατολιγώρησας, εὐθύς ἐκ πρώτης συνοδίας τῇ βασιλίδι περὶ τῆς γυναικὸς διαλέγεται, οὐχ ὡς περὶ γαμετῆς, οὐδ' ἄλλως παλλακευθησομένης αὐτῷ, ἀλλ' ὡς χρῆσάμενης πολλαῖς μὲν ταῖς ἐκ τοῦ γένους συμφοραῖς, πολλαῖς δὲ ταῖς ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἡξίου ἀνακλήσεώς τε ταύτην ἀξιοῦσθαι καὶ τῶν μετρίων τυχεῖν.

6.53 Πείθεται γοῦν αὐτίκα ἡ βασιλὶς· οὐκ ἔτι γὰρ αὐτῇ ἐτρέφετο τὸ ζηλότυπον, πολλοῖς ἤδη καταπονηθείσῃ κακοῖς, καὶ δὴ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἡλικίαν ἐχούσῃ οὐκ ἔτι τὰ τοιαῦτα πάθη προσδεχομένην. Ἡ μὲν οὖν προσεδόκα τὰ δεινότατα πείσεσθαι· ἀθρόον δὲ οἱ μετακαλέσοντες ταύτην εἰς τὸ Βυζάντιον μετὰ βασιλικῆς δορυφορίας ἐφίστανται, γράμματα αὐτῇ διδόντες τὰ μὲν ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος, τὰ δ' ἐξ αὐτῆς τῆς βασιλίδος, εὐμενῆ τε αὐτῇ ψυχῇ ὑπὸ σχνομένα καὶ παραθαρρύνοντα πρὸς τὴν εἴσοδον. Καὶ οὕτως ἦδε πρὸς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἀφικνεῖται.

6.54 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα εὐτελεστέρως ἀξιοῦται καταγωγῆς, καὶ δορυφορίας οὐ πάνυ λαμπρᾶς. Ἴνα δὲ πρόφασις εἴη τῷ βασιλεῖ ἐκεῖσε φοιτᾶν, οἶκον ἑαυτοῦ πεποιήται τὴν σκηνὴν, καὶ ἵνα δὴ μεγαλοπρεπῆς γένοιτο καὶ πρὸς βασιλικὴν ὑποδοχὴν ἐπιτήδειος, θεμελίους τε ἔξωθεν μείζονας καταβάλλεται καὶ πρὸς λαμπροτέρας ἐτοιμάζει τοῦτον οἰκοδομίας.

6.55 Προσεποιεῖτο γοῦν ἐκάστοτε ὅ τι δήποτε τῶν οἰκοδομουμένων, καὶ τοῦ μηνὸς πολλάκις ἀπῆει, πρόφασιν μὲν ὀψόμενός τι τῶν γιγνομένων, τὸ δ' ἀληθὲς τῆ γυναικὶ συνεσόμενος. Ἐπεὶ δὲ καὶ <τινες> τῶν ἐκ τῆς ἐτέρας μερίδος τούτῳ παρείποντο, αὐτοῖς, ἵνα μὴ περιεργότεροι εἶεν, τράπεζάν τε ἐτίθει πολυτελεῆ ἕξωθεν καὶ συμποσιάζειν ἠξίου, καὶ ὅ τι δήποτε πρότερον ἀξιούμενον τούτοις ἦν, τηνικαῦτα τέλος ἐλάμβανεν· καὶ οὗτοι τὸν σκοπὸν τῶν τελουμένων ἐπιστάμενοι, οὐ μᾶλλον τι περὶ τῆ δεσπότιδι ἐδυσχέραινον ἢ περὶ ἑαυτοῖς ἠγαλλίων ἐπιτυγχάνουσιν ὧν ἐσπούδαζον· καὶ ὀπηνίκα γνοῖεν σφαδάζοντα μὲν ἐκεῖσε ἀπιέναι τὸν αὐτὸ κράτορα, ἀποκνοῦντα δὲ τὴν πρόοδον καὶ δὴ αἰσχυρόμενον τὰ πολλὰ, ἄλλος ἄλλο τι πλαττόμενοι ἐξωμάλιζον τούτῳ τὴν πρὸς τὴν ἐρωμένην ὁδὸν, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ μάλιστα ἑαυτοῖς ὠκειοῦντο τὸν βασιλέα.

6.56 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα οὕτως τὰ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐπλάττετο, καὶ ἦν τέως οὐκ ἀνευθρίαστος ὁ ἔρωσ αὐτῷ· κατὰ βραχὺ δὲ προϊῶν ἀφαιρεῖται τὴν αἰδῶ καὶ τὸ διεσχηματισμένον ἀνακαλύπτει, καὶ τὴν σκηνὴν καταστρέψας, εἰς ὑπαιθρον αὐτῇ, ὡς ἀκίβητος βούλοιο, παρεγίγνετό τε καὶ συνε γίγνετο· καὶ ἵνα δὴ πάντα τὸν περὶ ταύτης προλάβω λόγον, τῶν ἀπίστων ἐδόκει τὸ πρᾶγμα ὀρώμενόν τε καὶ ἀκουόμενον· οὐκ ἔτι γὰρ αὐτῇ ὡς παλλακῆ προσεφοῖτα, ἀλλ' ὡς καθαρῶς ὁμευνέτιδι.

6.57 Ἐξήντηι δὲ αὐτῇ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ὅποσα καὶ βούλοιο· πῖθον οὖν χαλκὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ἐφευρηκῶς, ἕξωθεν καταπεποικιλμένον τύποις δὴ τισὶ καὶ γλύμμασι, τοῦτον χρημάτων πεπληρωκῶς δῶρον ἀποστέλλει τῇ γυναικί· ἐποίει δὲ ταῦτα οὐκ ἐκ διαστημάτων μακρῶν, ἀλλὰ συνεχῶς ἄλλα ἐπ' ἄλλοις τῇ ἐρωμένη ἀπεκομίζοντο.

6.58τ Περὶ τοῦ πῶς ἀνήχθη ἡ σεβαστὴ ἐπὶ τὰ βασίλεια. Τέως μὲν οὖν ἡμιφανῶς ἡ ἐρωτικὴ αὐτῆ ὁμιλία ἐπράττετο· ἐπεὶ δὲ προϊῶν ὁ χρόνος τὸ κεκρυμμένον κατὰ βραχὺ ἀνεκάλυπτε, δημοσιεύει εἰς προὔπτον τὸν ἔρωτα, καὶ ποικιλώτερον ὁμιλήσας τῇ βασιλίδι, τὴν μετ' αὐτῆς αἰρεῖσθαι πείθει συμβίωσιν· καὶ ἐπεὶ κατανεύσασαν ἔσχεν, οὐ μέχρι τούτου τὸ τῆς ψυχῆς ἰστά βούλημα, ἀλλὰ καὶ συγγραφὰς φιλίας ποιεῖται, καὶ σκηνὴν ἐπὶ τούτῳ βασιλικὴν διατίθεται· καὶ οἱ μὲν προὔκαθηντο, ἡ δὲ σύγκλητος ἐπὶ τῷ καινῷ εἰσήεσαν γράμματι, ἐρυθριῶντες μὲν καὶ τὰ πολλὰ ὑποτον θορούζοντες, ἐπαινοῦντες δὲ ὅμως τὴν συγγραφὴν ὡς ἐξ οὐρανίων καταχθεῖσαν δέλτον, κρατῆρά τε φιλίας ταύτην κατονομάζοντες καὶ τᾶλλα τῶν ἠδίστων ὀνομάτων ὅποσα δὴ κολακεύειν ἢ ἐξαπατᾶν εἶωθεν ἐλαφρὰν καὶ κούφην ψυχὴν. 6.59 Ἐπεὶ δὲ ἡ σπονδὴ ἐγεγόνει καὶ ἀπετελέσθη τὰ ὄρκια, ἐντὸς τῶν βασιλικῶν ἀδύτων ἡ τέως ἐρωμένη εἰς ἀγεται, οὐ τοῦτο μετὰ ταῦτα καλουμένη τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δεσπότης καὶ βασιλεὺς ἄντικρυς, καὶ τό γε θαυμασιώτατον, ὅτι οἱ μὲν πλείους πεπληγότες ἐτύγχανον τὰς ψυχὰς ἐφ' οἷς ἡ βασιλεὺς ἐξαπατηθεῖσα παρῶπτό τε καὶ καταπεφρόνητο, ἡ δὲ οὐδὲν τι μᾶλλον ἠλλοίωτο, ἢ μειδιῶσα πᾶσι καθωρᾶτο καὶ ἐπαγαλλομένη τῷ πράγματι· κατεφίλησε γοῦν πολλάκις προσφῦσα τὴν συμμερίτιν τοῦ κράτους, καὶ ἄμφω δὴ παρεγενέσθην τῷ βασιλεῖ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν διελεγέσθην πραγμάτων. Ὁ δὲ νῦν μὲν ἐπίσης ἀμφοῖν ἐζυγοστάτει τοὺς λόγους, ἔστι δ' οὗ τὸ πλεόν τῇ δευτέρᾳ βασιλίδι ἀπένεμε.

6.60 Τὸ μὲν οὖν εἶδος αὐτῇ οὐ πάνυ θαυμάσιον, ἀλλ' οὐδὲ πρόχειρον εἰς κακῆγορον γλώτταν καὶ λοῖδορον, τὸ δὲ γε ἦθος καὶ τὸ τῆς ψυχῆς φρόνημα, τὸ μὲν καὶ θέλξει λίθους δυνάμενον, τὸ δὲ πρὸς πᾶσαν ἐπιβολὴν πραγμάτων ἀξιολογώτατον, τὸ δὲ φθέγμα οἷον οὐκ ἄλλο· λεπτόν γὰρ αὐτῇ τοῦτο καὶ διηνηθισμένον καὶ σοφιστικὴν ἀρετὴν ἔχον ἐν τοῖς ῥυθμοῖς· ἐπέτρεχε δὲ τις τῇ γλώττει καὶ γλυκεῖα λέξις αὐτόματος,

διηγουμένην δὲ ἀδιήγητοι χάριτες περιέθειον. Ἐμὲ γοῦν ἦρει ἐπανερωτῶσα πολλάκις μύθους ἑλληνικούς, καὶ αὐτὴ προστιθεῖσα εἴ τινος τῶν ἀκριβούντων περὶ ταῦτα ἀκήκοεν· εὐήκοος δὲ εἰ καὶ τις ἄλλη γυναικῶν ἐγεγόνει (τοῦτο δὲ, οἶμαι, αὐτῇ οὐ παρὰ τῆς φύσεως προσεκτῆθη, ἀλλ' ἐπειδὴ πάσας ἤδει γλώσσας ἐπ' αὐτὴν φερομένης), καὶ τὸ ὑπ' ὀδόντα τινὰ γρυῖσαι λαλιὰν ἐκείνη ἐποίει, καὶ εἶκαζε τὸ τονθοροζόμενον εἰς τὸ ἔργον τῆς ὑπολήψεως.

6.61 Ἀμέλει τοι συνειλεγμένων ποτὲ τῶν ὑπογραμματομένων ἡμῶν, πομπὴν αἰ περὶ τὴν βασιλίδαν ἐποιοῦντο· προήεσαν δὲ αὐτὴ τε καὶ ἡ ἀδελφὴ Θεοδώρα, καὶ μετ' ἐκείνην ἡ σεβαστή (τούτῳ γὰρ αὐτὴν τῷ καινῷ ἀξιώματι αἰ βασιλίδες, δόξαν οὕτω τῷ αὐτοκράτορι, τετιμήκεσαν)· ὡς δ' οὖν προήεσαν, ἦγε δὲ αὐτὰς ἡ πομπὴ ἐπὶ θέατρον, καὶ τότε ταύτην οἱ πολλοὶ πρῶτως ἐθεάσαντο συμπαριοῦσαν ταῖς βασιλίσι, τῶν τις περὶ τὴν κολακείαν πολὺς τοῦτο δὴ τὸ ποιητικὸν ἡρέμα πως ἀπεφθέγγετο, τὸ «οὐ νέμεσις», περαιτέρω μὴ συντείνας τὸ ἔπος· ἡ δὲ τότε μὲν οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον ἐπεσημῆναι, ἐπεὶ δὲ ἡ πομπὴ ἐτελέσθη, διέκρινέ τε τὸν εἰρηκότα, καὶ τὸν λόγον ἀνέκρινε, μηδὲν ὑποσολοικί σασα τὴν φωνὴν, ἀλλ' ὀρθοεπήσασα τὸ ὄνομα ἀκριβῶς· ὡς δ' ὁ εἰρηκὼς τὴν ἱστορίαν τῷ ἀκριβοῦντι κατέλεξε, καὶ οἱ πολλοὶ ἅμα τῷ λόγῳ πρὸς τὴν ἐρμηνείαν κατένευσαν, φρο νήματος αὐτίκα ἐκείνη πλησθεῖσα, ἀμείβεται τοῦ ἐγκωμίου τὸν ἐπαινέτην οὐκ ὀλίγοις τισίν, οὐδὲ φαύλοις, ἀλλ' οἷς ἐκείνη κεχρηῆσθαι καὶ ἀμείβεσθαι εἶωθεν. Καὶ ἵνα γε αὐτῇ οἱ τε ἄλλοι καὶ αἰ βασιλίδες συμπνέωσι μάλιστα, τὸ ἐκάστῳ ἡ ἐκάστῃ οἰκείον ἐδίδου παρέχειν ὁ αὐτοκράτωρ.

6.62 Ἐπεὶ δὲ τῶν δυοῖν ἀδελφῶν, ἡ μὲν χρυσοῦ πολυῦ ἦττητο, οὐχ ἵνα ἔχοι ἢ θησαυρίζοι, ἀλλ' ἵνα εἰς ἄλλους μετοχετεύοι τὸ ρεῦμα, καὶ τούτων δὴ τῶν ἰνδικωτάτων ἄρωμάτων τῶν τε ἄλλων καὶ μάλιστα τῶν ἔτι τὴν φυσικὴν λιβάδα μὴ ἀπολιπόντων ξύλων, ἐλαῶν τε τινῶν σμικροτάτων καὶ δαφνειῶν καρπῶν λευκοτάτων, ἡ δ' ἑτέρα καὶ νεωτέρα δαρεικῶν ὀσημέραι μυρίων, ὧν δὴ καὶ θήκας χαλκὰς ἐπ' ἐποίητο, ἐκάστη τούτων κατάλληλος ἔδοξε τὰ ἐρασιμώτερα διανεμῆσαι. Ἡ μὲν γὰρ πρώτη βασιλὶς τὸ ζηλότυπον ἤδη διὰ τὴν τῆς ἡλικίας παρακμὴν καταλύσασα, οὐκ ἔτι πρὸς αὐτὴν ἐμηνία, οὐδὲ δυσόργως εἶχε τὸ πάθος τῆς βασκανίας, ὑποσυληθεῖσα τῷ χρόνῳ· καὶ ἡ ἀδελφὴ δὲ, ἀπολαύουσα ὧν ἐβούλετο, τῆς ἀδελφῆς ἐφρόντιζεν ἔλαττον.

6.63 Ἐνθεν τοι ἂ πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ πόνοις ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπεθησαύρισε, ταῦτα εἰς ἰλαρὰν ἐκείναις προέκειτο παιδιάν· ἄλλα γὰρ ἐπ' ἄλλοις ἡμείβετό τε καὶ ἀντεδίδοτο, τὰ δὲ καὶ εἰς ἑτέρους μετωχετεύετο, καὶ ὀλίγου χρόνου ἀνηλώθη πάντα καὶ διεφθάρη· ἀλλ' οὐπω νῦν ὁ λόγος εἰς τοῦτο κατέληξε, συμπληρούτω δὲ τὴν ὑπόθεσιν. Διανειμάμενοι δὲ τὰς οἰκίσεις, ὁ μὲν βασιλεὺς τὸ μέσον ἔλαχε τῶν τριῶν, αἱ δὲ περίξ ἐσκήνουν, τὸ δὲ ἄδυτον εἶχεν ἡ σεβαστή· καὶ ἡ βασιλὶς οὐκ ἄλλως προσεφοίτα τῷ αὐτοκράτορι, εἰ μὴ μεμαθήκοι πρότερον ὡς ἐφ' ἑαυτοῦ σκηνοῖτο καὶ πόρρω που καθῆστο τῆς ἐρωμένης, εἰ δ' οὐ, τὸ ἑαυτῆς ἔπραττε· τί ποτε τοῦτο;

6.64 Ἐκείνη γυναικῶν μὲν παντάπασιν ἔργων ἀπείχετο, οὔτε γὰρ ἀτράκτω ποτὲ τὰς χεῖρας ἠσχόλησεν, οὔτε ἰστουργεῖν ἐπεβάλλετο, οὔτε ἄλλου τινὸς ἐπεβάλλετο· κατωλιγώρει δὲ καὶ βασιλείων καλλωπισμῶν, εἰ μὲν καὶ ἐν ὥρᾳ τῆς ἀκμῆς οὐκ οἶδα, παρηκμακυῖα δ' οὖν τὸ φιλότιμον ἅπαν κατέλυσεν· περὶ τοῦτο δὲ μόνον ἐπόνει καὶ τὴν πᾶσαν πραγματείαν συντέτεινε, τὰς τῶν ἀρωμάτων φύσεις μεταβάλλειν, καὶ μυρεψεῖν, τὰ δὲ πλάττειν τε καὶ τυποῦν, τὰ δ' ἄλλως ἐργάζεσθαι, καὶ ὁ ἀποτετμημένος αὐτῇ οἶκος εἰς εὐνὴν οὐδὲν τι σεμνότερος ἦν τῶν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐργαστηρίων, ἐφ' ὧν αἱ βάνουσοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐμπύριοι τὴν ξυντέλειαν ἔχουσι· πυρὰ γοῦν πολλὰ περίξ τοῦ δωματίου

αὐτῆς ὑπανήπτετο, καὶ τῶν ἀμφιπόλων ἐκάστη ἢ μὲν τὰ μεγέθη τῶν ἀρωμάτων διήρει, ἢ δὲ ταῦτα συνέπλαττεν, ἢ δ' ἄλλο τι τοιοῦτον εἰργάζετο· τοῦ μὲν οὖν χειμῶνος ἐδόκει τι πρὸς ἐκείνης εἶναι τὰ ὑπουργούμενα, καὶ τὸ πολὺ πῦρ τὸν ψυχρὸν ἐκείνη ἀέρα διήμειβε, θερείας δὲ οὔσης τῆς ὥρας, τοῖς μὲν ἄλλοις βαρὺ τι καὶ ἀγχοῦ παριέναι ἐκεῖσε ἐδόκει, ἢ δὲ ὡσπερ ἀναισθήτως τοῦ καύματος ἔχουσα ὑπὸ πολλοῖς ἐδορυφορεῖτο πυρσοῖς· ἀλλόκοτος γὰρ αὐτῇ τε καὶ τῇ ἀδελφῇ ἢ φύσις ἐδόκει· ὀλιγώρως εἶχον καὶ εὐπνουστέρου ἀέρος, καὶ οἰκήματος λαμπροτέρου, καὶ λειμώνων, καὶ παραδείσων, καὶ οὐδὲν αὐτὰς τῶν τοιούτων ἔθελγεν, εἰ δὲ ἔνδον εἶεν τῶν ἀποτετμημένων αὐταῖς οἰκημάτων, καὶ ἢ μὲν τὸ χρυσοῦν ρεῦμα ἐπισφραγίζοι, ἢ δὲ τὴν ὁδὸν διακαθαίροι τῷ ρεύματι, τοῦτο αὐταῖς ἀντὶ πάσης ἀπολαύσεως ἦν.

6.65 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς πρώτης βασιλίδος (λε γέσθω γάρ τι πλέον περὶ αὐτῆς, ἕως ἂν τῇ σεβαστῇ αὐτο κράτωρ συναναπαύηται), οὐ λίαν ἐπαινεῖν ἔχων, ἐν τοῦτο θαυμάζων διατελῶ, ὅτι δὴ φιλοθεΐα πάσας μὲν γυναῖκας, πᾶσαν δὲ φύσιν ὑπερεβάλλετο ἄρρενα· ὡσπερ γὰρ οἱ ἀνα κραθέντες διὰ θεωρίας Θεῶ, μᾶλλον δὲ οἱ καὶ ὑπὲρ τοῦτο γεγονότες καὶ ἀκριβῶς ἐνθεάσαντες, τοῦ τελείου μόνον ἐφετοῦ ἔχονται, κάκειθεν ἠώρηται, οὕτω δὴ καὶ ταύτην τὸ περὶ τὸ θεῖον θερμότατον σέβας τῷ πρώτῳ καὶ ἀκραι φνεστάτῳ φωτὶ ἀκριβῶς, ἴν' οὕτως εἴπω, συνεκέρασεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα διὰ παντὸς ἐπὶ γλώττης ἐκείνη.

6.66τ Περὶ τοῦ Ἀντιφωνητοῦ. Ἀμέλει τοι καὶ τὸν ἐκείνης, ἴν' οὕτως εἴποιμι, Ἰησοῦν διαμορφώσασα ἀκριβέστερον, καὶ λαμπρότερα ὕλη ποικίλασα, μικροῦ δεῖν ἔμπνουν εἰργάσατο τὸ εἰκόνισμα· ἐπεσημαίνετο γὰρ τοῖς χρώμασι τὰ αἰτούμενα, καὶ ἐδήλου τὰ μέλλοντα ἢ χροιά· πολλὰ γοῦν ἐκείνη ἐντεῦθεν τῶν ἐσομένων κατεμαντεύετο· εἴ τε γοῦν τι θυμῆρες προσεγε γόνει αὐτῇ, εἴ τε δυσχερές τι προσεπεπτώκει, εὐθὺς ἀφ ἰκνεῖτο πρὸς τὴν εἰκόνα, τὰ μὲν ἀνθομολογουμένη, τὰ δὲ ἐξίλειουμένη. Ἐγὼ γοῦν ἐθεασάμην αὐτὴν πολλάκις ἐπὶ δυσχερεστέρων καιρῶν, νῦν μὲν τὴν θεῖαν ἀγκαλιζομένην εἰκόνα καὶ καταθεωροῦσαν ταύτην, καὶ ὡς ἐμψύχῳ διαλεγο μένην καὶ <τὰ> κάλλιστα τῶν ὀνομάτων συνείρουσαν, νῦν δὲ ἐπ' ἐδάφους κειμένην καὶ δάκρυσι μὲν τὴν γῆν παιίνουσαν, τυπετοῖς δὲ τὰ στέρνα διασπαράττουσαν· καὶ ἦν μὲν ὠχρια κότα ἴδοι, ἀπήει στυγνάζουσα, εἰ δὲ πυρράζοντα καὶ φανο τάτη αἴγλη καταλαμπόμενον, διήγγελλέ τε αὐτίκα τῷ βασι λεῖ τὸ πρᾶγμα καὶ προκατήγγειλε τὸ ἐσόμενον.

6.67 Οἶδα μὲν ἀναγνοὺς λόγους ἑλληνικοὺς, ὡς ὁ ἀναπεμπόμενος εἰς ἀέρα τῶν ἀρωμάτων ἀτμὸς ἀπελαύνει μὲν τὰ πονηρὰ πνεύματα, ἐπεισκρίνει δὲ ταῖς ὑποκειμέναις ὕλαις τὰς τῶν κρειττόνων παρουσίας, ὅπερ δὴ ἐπ' ἄλλοις καὶ λίθοι καὶ πόαι καὶ τελεταὶ τὰς θεοφανίας ἐνδείκνυνται· οὔτε δὲ πρῶτον ἀναγνοὺς προσηκάμην τὸν λόγον, καὶ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔργοις πιστεύσας, ἀλλὰ βαλὼν λίθοις ἀπήλασα· ἐκείνη δὲ οὔτε ἑλληνικώτερον, οὐτ' ἄλλως περιεργότερον τὴν περὶ τὸ θεῖον ἐποίει τιμὴν, ἀλλὰ τὸν τῆς ψυχῆς πόθον ἐπιδεικνυμένη, καὶ καθοσιοῦσα Θεῶ τῶν παρ' ἡμῖν δοκοῦντων ἀγαθῶν τὰ τιμιώτερα καὶ σεμνότερα.

6.68 Ἐς τοσοῦτον γοῦν τῇ βασιλίδι ἀγαγόντες τὸν λόγον, ἐπανακαλέσωμεν αὐθις εἰς τὴν σεβαστὴν καὶ τὸν αὐτοκράτορα, καὶ, εἰ δοκεῖ, διεγείρωμέν τε καὶ διέλωμεν, καὶ τὸν μὲν ἐς τὸν μέλλοντα λόγον ταμειουσόμεθα, τῇ δὲ διὰ τοῦ παρόντος συνέλωμεν τὴν ζωὴν.

6.69τ Περὶ τῆς τελευτῆς τῆς σεβαστῆς. Ὁ μὲν γὰρ αὐτοκράτωρ ἴσως, καὶ λόγος περὶ τούτου διέρρει πολὺς, μέλλουσαν αὐτῇ βασιλείαν προεμνη στεύετο, οὐκ οἶδ' ὅπως

γενησομένην, ἀλλ' ὅμως ἐτρύφα τοῖς λογισμοῖς· τὸ δὲ ἐκείνω τε τὰς ἐνθυμήσεις κάκεινη τὰς ἐλπίδας διέεμε, καὶ νόσος ἀθρόον αἰρεῖ πρὸς πᾶσαν παρασκευὴν καὶ τέχνην ἀντίθετος· πρὸς γὰρ πᾶσαν παραγωγὴν θεραπείας ἀνένδοτος ἦν, ἀλγεινῶς τε εἶχε τοῦ θώρακος, καὶ τὸ ἄσθμα ἐνόσει δεινῶς, καὶ προαναρπάζεται τῶν ἐλπίδων ἢ τέως φαντασθεῖσα τὰ μείζονα.

6.70 Ὅποσα μὲν οὖν ἐπὶ τῷ ἐκείνης θανάτῳ ἐπ' ἐποιήκει ὁ αὐτοκράτωρ, τοὺς τε θρήνους οὐς ἀπωδύρατο καὶ τὰς πράξεις ἃς κατεπράξατο, ὅσα τε τῷ πάθει νικώμενος μειρακιωδῶς ἀνωλοφύρατο, παρέλκον ἂν εἴη εἰς τὴν τῆς ἱστορίας καταλέγειν ὑφήν· τὸ γὰρ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πραττομένων ἢ λεγομένων σμικρολογεῖσθαι καὶ οἷον λεπτολογεῖν, οὐχ ἱστοροῦντων ἐστὶν ἀλλ' ἢ καταιτιωμένων εἰ φαῦλα τὰ σμικρολογούμενα εἶη, ἢ ἐγκωμιαζόντων εἰ τόπους ἐγκωμίων ἐπέχοιεν· εἰ δ' αὐτὸς ἐνιαχοῦ τοιοῦτοις ἐχρησάμην οἷς ἀποτρέπομαι μὴ κεχρῆσθαι τοὺς ἱστοροῦντας, θαυμάζειν οὐ χρή· ὁ γὰρ τῆς ἱστορίας λόγος οὐχ οὕτως ὠρίσται, ὡς ἀπεξέσθαι περίξ παντάπασιν, ἀλλ' ὅπη παρείκοι καὶ διεκδρομάς τινας ἔχειν καὶ παρεκβάσεις· δεῖ δὲ τὸν ἱστοροῦντα ταχὺ αὐθις ἐπανακαλεῖν <τὸ> διαδραμὸν μέρος, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐν παρέργοις χρᾶσθαι, πάντα δὲ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν συμπεραίνειν.

6.71 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐάσειν μοι δοκῶ, τὸ δὲ γε κεφάλαιον τῶν ἐκείνου παθῶν, ἣν δὴ πραγματεῖαν ἐπὶ τῷ ἐκείνης τάφῳ πεποιήται, νῦν μὲν ἀναβάλλομαι, ποιήσομαι δὲ ἐν καιρῷ, προϊστορήσας ὅποσα τῆς ὑποθέσεως ταύτης προ γέγονεν· ὁ γὰρ τοι λόγος τοῦ περὶ τὴν σεβαστὴν ἀψάμενος πράγματος, καὶ φιλοτιμηθεὶς δι' ὅλου τὴν περὶ ταύτης ἱστορίαν ἐμφανηθῆναι, πολλὰ τῶν ἄνω ταύτης ἀξιολογοῦμένων παρήκεν, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον τῶν πεπραγμένων μνημονεύειν ἐκείνης ἐπαναγκάζωμαι καὶ τὸ συνεχές διακόπτειν τῶν ὑποθέσεων· ὁ μὲν οὖν περὶ ἐκείνης λόγος εἰς αὐτὸ δὴ τὸ μέρος τῆς ἐκείνης κατέληξε λήξεως· ἐπανιῶμεν οὖν αὐθις ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα, ὃν δὴ καὶ ὑπόθεσιν τοῦ παρόντος μέρους τῆς ἱστορίας ποιούμεθα.

6.72 Ἐβούλετο μὲν οὖν οὗτος, ὥσπερ δὴ πολλάκις μοι εἴρηται, ἐκ πολλοῦ κλύδωνος εἰς ἀλύπους ἀκτὰς καὶ λιμένας ἀκλύστους τῆς βασιλείας καθορμισάμενος, μὴ πάλιν ἀφείναι πρὸς πέλαγος· τοῦτο δὲ ἐστὶν εἰρηνικῶς, ἀλλ' οὐ πολεμικῶς τὴν ἀρχὴν διεξάγειν, ὅπερ δὴ καὶ τῶν ἄνωθεν αὐτοκρατόρων οἱ πλεῖστοι διανοήθησαν· ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ κατὰ τὰς ἡμεδαπὰς αἰρέσεις τὰ πράγματα ἀπαντᾶν εἴωθεν, ἀλλ' ἐφειστήκει τις ἔξωθεν κραταιότερα ἀρχὴ κινουσα τὸν βίον ὅπως ἂν ἐθέλοι, τὰ μὲν ὁμαλῶς, τὰ δὲ καὶ πρὸς ἄνω μάλους ἀνακυκλήσεις, οὐδ' ἐκείνω κατὰ σκοπὸν συμβεβήκει τὰ πεπραγμένα, ἀλλ' ἐπ' ἄλλοις ἄλλα διεκυμάνθησαν· νῦν μὲν γὰρ ἐμφύλιοι πόλεμοι τὴν ἀρχὴν διετάραξαν, αὐθις δὲ βαρβαρικαὶ τινες ἐπιδρομαὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἡμετέρων ληϊσάμεναι, παντοδαπὰς ὠφελείας καὶ λείαν ὄσσην ἐβούλοντο περιβαλλόμεναι ἀπήλασαν εἰς τὰ σφέτερα.

6.73 Τὰ μὲν οὖν ἐφεξῆς πάντα διεξιέναι, ἕκαστόν τε ἐξακριβοῦσθαι ἀφ' οἷων ἀρχῶν εἰς οἷα τέλη κατήντησε, συντάξεις τε καταλέγειν καὶ στρατοπεδείας, ἀκροβολισμούς τε καὶ ἀψιμαχίας καὶ τᾶλλα ὅποσα εἴθισται λέγειν τοῖς ἀκριβέσι τῶν συγγραφέων, ὡς μακροῦ καιροῦ καὶ λόγου δεόμενα εἰς τὸ παρὸν ἀναβάλλομαι· οὐ γὰρ με τὴν συγγραφήν, φίλτατε πάντων ἀνδρῶν, φιλοτιμοτέραν, ἀλλὰ κεφαλαιωδέστεραν ἀπήτησας· διὰ τοῦτό σοι κάγω πολλὰ τῶν ἀξίων εἰρησθαι παρήκα τῇ ἱστορίᾳ, μήτε πρὸς Ὀλυμπιάδα ἐτῶν ταύτην ἀναμετρήσας, μήθ' ὡς ὁ συγγραφεὺς πεποιήκεν εἰς τὰς τοῦ ἔτους ὥρας αὐτὴν διελόμενος, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτως τὰ ἐπικαιρότατα ταύτης ὑπαγορεύσας καὶ ὅποσα μοι ἱστοροῦντι κατὰ μνήμην συνήθροισται· ἀλλ' ὅπερ εἴρηκα, τὸ μὲν πᾶσαν

πραῖξιν λεπτολογεῖν ἀφήμι νῦν, μέσην δὲ ὁδὸν βαδίζειν προήρημαι τῶν τε ἀρχαιολογησάντων τὰς τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἡγεμονίας τε καὶ πράξεις καὶ τῶν εἰωθότων ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις χρονογραφίας συντίθεσθαι, οὔτε τὸ περιρρέον ἐκείνων ἐν τοῖς λόγοις ζηλώσας οὔτε τὸ συντετμημένον τῶν λοιπῶν μιμησάμενος, ἵνα μήτε κόρον ἔχοι τὸ σύγγραμμα μήτε παραλίποι τὰ καίρια.

6.74 Καὶ τοῦτο μὲν ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω· ὁ δὲ λόγος τῆς ἀκολουθίας τῶν πεπραγμένων ἐχόμενος τὸν πρώτως συστάντα τῷ αὐτοκράτορι πόλεμον πρῶτον τῆς ἱστορίας τῶν ἄλλων ποιήσεται· μικρὸν δὲ καὶ τούτοι ἀνωθεν ἀναδραμοῦμαι, κεφαλὴν ὡσπερ τῷ ὑφαινομένῳ παρεχόμενος σῶματι. Χαλεπὰ τὰ καλὰ, φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐχόντων ἔρπει καὶ κατὰ τῶν ὀλίγων ὁ φθόνος, καὶ εἴ πού τις ἄνθη, λέγω δὴ ἐν πᾶσι τὸ πλεῖστον καιροῖς, ἢ γονίμου ἀναβλαστήσειε φύσεως, ἢ φρονήσεως ἀκριβοῦς, ἢ μεγαλοφυΐας, ἢ ψυχῆς καρτερᾶς καὶ ἀνδρείας, ἢ ἀγαθοῦ τινος ἄλλου, εὐθύς ἐφέστηκεν ὁ τομεὺς, καὶ τοῦτο μὲν τὸ μέρος τῆς βλάστης ἐκκέκοπται, παραβλαστάνουσι δὲ τὰ ὑλώδη καὶ ἄκαρπα, καὶ ὑλομανεῖ ἐπὶ πλέον ἢ ἄκανθα· καὶ οὐ τοῦτο δεινόν, εἴ τις ἔλαττον ἔχων τῶν θαυμασιῶν φύσεων, ἔπειτα τούτοις βασκαίνειν εἴωθεν. Ἄλλ' ὁρῶ τὸ πάθος καὶ βασιλέων ἀπτόμενον· οὐ γὰρ ἀρκεῖ τούτοις ἡ ταινία καὶ ἀλουργίς, ἀλλ' ἦν μὴ τῶν σοφῶν σοφώτεροι εἶεν καὶ τῶν ἀκριβούντων δεινότεροι, καὶ ἀπλῶς εἶπεῖν ὑπερτελεῖς κορυφαί τῶν ἀπασῶν ἀρετῶν, ἐν δεινῷ ποιοῦνται τὸ πρᾶγμα· καὶ εἴ μὴ ὡς θεοὶ ἡμῖν ἐφεστήκοιεν, οὐκ ἂν ἄλλως ἄρχειν ἐθέλωσιν· ἐνίους δὲ αὐτὸς καθεώρακα ὡς ἐθέλουσιν ἡδιστ' ἂν ἀποθανεῖν, μὴ συμμαχούντων ἐνίων αὐτοῖς, ἢ δι' ἐκείνους κρατύνεσθαι· καὶ δέον σεμνύνεσθαι ὅτι χεῖρ αὐτοῖς βοηθὸς παρὰ Θεοῦ πέπλασται, οἱ δ' ἀπο τέμνειν ταύτην αἰροῦνται, ὅτι παρ' αὐτῆς βεβοήθηται.

6.75 Πεπροοιμιάσται δέ μοι ταυτὶ τὰ πολλὰ ἀφορῶντι πρὸς τὸν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀνθήσαντα καὶ δεῖξαντα ὅποσα μὲν ἡ στρατηγία δεδύνηται, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ στρατιωτικαῖς τόλμαις καὶ ἐμπειρίαῖς τὰς μὲν τῶν βαρβάρων ὁρμὰς πεδήσαντα, τοῖς δὲ γε Ῥωμαίοις ἐλευθερίαν ἀκίνδυνον μνηστευσάμενον.

6.76τ Περὶ τῆς τοῦ Μανιάκη ἀποστασίας. Ὁ Μανιάκης οὗτος Γεώργιος οὐκ ἀθρόον ἀπὸ τῶν σκευοφόρων εἰς τὸ στρατηγεῖν παρεληλυθῶς, οὐδὲ χθὲς μὲν τῇ σάλπιγγι χρώμενος καὶ τὴν τοῦ κήρυκος τάξιν ἀναπληρῶν, σήμερον δὲ τὴν φάλαγγα πιστευθεὶς, ἀλλ' ὡσπερ ἀπὸ σημείου ἀρξάμενος καὶ κατὰ βραχὺ προῖων καὶ τοὺς βαθμοὺς βραβευόμενος, ἕως δὴ πρὸς τὸ κεφάλαιον τῆς στρατηγικῆς ἀπήντησε τάξεως· ἀλλ' ὁμοῦ τι κατώρθου, καὶ στεφανηφορῶν αὐθις δεσμὰ περιέκειτο, ἐπανήει νικηφόρος τοῖς βασιλεῦσι καὶ ᾧκει τὸ δεσμοτῆριον, προεπέμπετο στρατηγήσων καὶ τῆς ὅλης ἀρξόμενος δυνάμεως καὶ ἐκ θατέρου πλευροῦ παρειστήκεισαν οἱ τῶν κορυφαίων τοῦ στρατεύματος ὑπογενειάζοντες καὶ κινοῦντες οὐχ ὅπη δέον χωρεῖν, ἀλλ' ἔνθα πρὸς τούναντίον ἡμῖν τε κάκεινῳ χωρήσει τὰ πράγματα. Ἔδεσσα ἦλω, καὶ ἐν γραφαῖς ἦν, Σικελίαν αἰρήσων ἐπέμπετο, καὶ ἵνα μὴ παρ' ἐκείνου ἀλοίη, ἀτίμως αὐθις ἀνεκαλεῖτο.

6.77 Τοῦτον ἐγὼ τὸν ἄνδρα καὶ τεθέαμαι καὶ τε θαύμακα· συνενήνοχε γὰρ αὐτῷ ἢ φύσις ὅποσα συμπρέπει τῷ στρατηγήσοντι· ἦν γὰρ τὴν ἡλικίαν εἰς δέκατον ἀνεστηκὼς πόδα, καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν ὀρῶντες ὡσπερ εἰς κολωνὸν ἢ κορυφὴν ὄρους ἀνέβλεπον· τὸ δὲ εἶδος αὐτῷ οὐ τρυφερὸν καὶ ἐπιτερπὲς, ἀλλ' οἷον ἐοικὸς πρηστῆρι· ἐβρόντα δὲ καὶ τῷ φθέγματι, αἶ τε χεῖρες οἷαι διασεῖσαι τεῖχη καὶ πύλας συντρίψαι χαλκᾶς, τὸ δὲ ὄρμημα τούτῳ ὅποσον λέοντος, καὶ τὸ ἐπισκύνιον βλοσυρόν· καὶ τᾶλλα δὲ τῷ ἀνδρὶ συνωδὰ τούτοις καὶ σύνδρομα, καὶ ἡ φήμη πλείων τῶν ὀρωμένων, καὶ πᾶς ἐδεδίει τὸν ἄνδρα βάρβαρος, ὁ μὲν καὶ ἰδὼν καὶ θαυμάσας, ὁ δὲ τῶν ἱστορούντων ἐκείνον ἀκούσας

καὶ ἐκ πλαγείας.

6.78 Ἐπεὶ δὲ τὴν Ἰταλίαν ἀποσεσυλήμεθα καὶ τὸ σεμνότατον τῆς ἀρχῆς ἀφηρήμεθα μέρος, πέμπει τοῦτον ὁ δεύτερος Μιχαὴλ πολεμήσοντα μὲν τοῖς ἠρπακόσιν αὐτήν, τῷ δὲ κράτει τὸ μέρος ἐπανασώσοντα· λέγω δὲ νῦν Ἰταλίαν, οὐ τὴν ἀκτὴν ξύμπασαν, ἀλλὰ μόνον δὴ τὸ πρὸς ἡμᾶς τμήμα τὸ κοινὸν ἰδιωσάμενον ὄνομα. Ὁ μὲν οὖν τοῖς ἐκεῖσε μέρεσι μετὰ παντὸς ἐπιστὰς τοῦ στρατεύματος, πᾶσιν ἐχρᾶτο τοῖς στρατηγήμασι, καὶ δηλὸς ἦν τοὺς μὲν κατασχόντας ἀπελάσων, τὴν δὲ αὐτοῦ χεῖρα ἀντ' ἄλλου τινὸς ἐρύματος ἀντιστήσων ταῖς ἐκείνων ἐπιδρομαῖς.

6.79 Ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Μιχαὴλ ἐξώσθη τοῦ κράτους, εἰς δὲ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, περὶ οὗ γράφειν προήρημαι, τὰ τῆς ἀρχῆς ἀπέιδε πράγματα, δέον εὐθύς πάσαις ἀποστολιμαίαις ἐκείνον καταγεραίρειν γραφαῖς καὶ στεφάνοις ἀναδεισθαι μυρίοις καὶ τᾶλλα ποιεῖν ὅποσα δὴ ἐκείνον θεραπεύσειν ἔμελλεν, ἀλλ' ὅ γε αὐτοκράτωρ παντὰ πασι τούτου κατολιγωρήσας τοῦ μέρους, ἐκείνῳ τε ὑποψίας κατέσπειρεν ἀφορμὰς, καὶ τῇ βασιλείᾳ πόρρωθεν κατεβάλ' λετο πράγματα· ἐπεὶ δὲ ποτε καὶ εἰς μνήμην αὐτοῦ ἐλήλυθεν ὁ ἀνὴρ, καὶ ἐν κακοῖς ἐγνωρίζετο, τυραννικά τε φρονῶν ἐγινώσκετο, οὐδ' οὕτω δεξιῶς τὰ πρὸς ἐκείνον μετεχειρίσατο· οὐ γὰρ προσποιεῖται τὸ τέως μελετώμενον ἀγνοεῖν, ἀλλ' ὡς πρὸς ἤδη τυραννήσαντα ἀναρρήγνυται.

6.80 Πέμπει γοῦν πρὸς αὐτὸν οὔτε τοὺς θεραπεύσοντας, οὔτε τοὺς ἄλλως ἐξομαλίσοντας καὶ πρὸς τὸ δέον μεταρρυθμίσοντας, ἀλλ', ἴν' οὕτως εἴποιμι, τοὺς ἀποκτενοῦντας, ἢ, τό γε μετριώτερον, ἐξονειδίσοντας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν καὶ μονοноῦ μαστιγώσοντας καὶ δεσμήσοντας καὶ τῆς Πόλεως ἐξελάσοντας· καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν πρέσβων οὐ τῶν ἐν τοιοῦτοις ἐξητασμένων, οὐδὲ τῶν προλαβόντων τῷ χρόνῳ πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ τῶν ἐκ τριόδων ἀθρόον ἐπεισεσόντων εἰς τὰ βασίλεια.

6.81 Καταπλεύσας γοῦν πρὸς τὸν τέως τυραννεῖν ἐπειλημμένον, στρατευμάτων ἤδη κατάρχοντα, καὶ τὴν ἐκείνου ὑποπτέυσαντα ἄφιξιν, οὔτε προδιασαφεῖ τούτῳ ὡς εἰρηνικὰ ἀπαγγέλλων ἐλήλυθεν, οὔθ' ὅλως προδιαγγέλλει ὅτι ἐλήλυθεν, ἀλλ' ὥσπερ λαθῶν τὴν ἔφοδον ἰπότης αὐτῷ ἀθρόον προσήλασε, καὶ τῶν ἐξομαλιζόντων οὐδὲν εἰρηκῶς, οὐδὲ τοιοῦτόν τι προοιμιασάμενος δι' οὗ καταστήσειν ἑαυτῷ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα ἐντυχίαν ἔμελλε, παίει αὐτίκα λαμπρῶς τοῖς ὄνειδεσι καὶ ἐπαπειλεῖται τὰ χαλεπώτατα. Ὁ δὲ τοῦτο αὐτὸ ἤδη κατειληφὼς ὅπερ ὑπώπτευεν, εἶτα δὴ καὶ δείσας περὶ τῶν λανθανόντων, διαπυροῦται τῷ θυμῷ καὶ ἐπανατείνει τὴν χεῖρα τούτῳ, οὐχ ὡς πλήξων, ἀλλ' ὡς φοβήσων· ὁ δὲ ὥσπερ ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦτον ἐντεῦθεν ἐλὼν τύραννον, διεμαρτύρατο τὴν θρασύτητα, καὶ προστίθησιν ὡς οὐκ ἀποφεύζεται ἐπὶ τηλικούτοις ἀλούς· ἀπογνωστέα γοῦν τούτῳ τε καὶ τῷ μετ' αὐτοῦ στρατῷ τὰ πράγματα ἔδοξε, καὶ συγκινηθέντες, τὸν μὲν πρεσβευτὴν ἀναιροῦσιν, ὡς δ' οὐκ ἂν ἄλλως αὐτοῖς χρησομένου τοῦ αὐτοκράτορος, τυραννεῖν ἤδη κατάρχονται.

6.82 Οἷα δὴ ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ κορυφαίῳ τὴν στρατηγικὴν τέχνην πολλοὶ συνερρηκέσαν, οὐχ ὅσοι στρατεύσιμον εἶχον τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἤδη καὶ οἱ ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἀκμῆς· ὁ δὲ, ἐπειδὴ μὴ τοῖς πλήθεσιν, ἀλλὰ ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἦδει τὰ τρόπαια κατορθούμενα, τοὺς ἐμπειροτάτους πρὸς πόλεμον συλλεξάμενος καὶ μεθ' ὧν ἐκεῖνος πολλὰς μὲν διεπόρθησε πόλεις, πλειόνων δὲ χρημάτων τε καὶ σωμάτων γέγονεν ἐγκρατῆς, ἅμα τούτοις συντεταγμένος, ἐπὶ τὴν ἀντιπέρασ γίνεται ἡπειρον, πάντας μὲν διαλαθὼν τῆς ὄχθης φύλακας, οὐδενὸς τῶν ἀντιστρατευομένων ἐκείνῳ ἐξίνασι τολμήσαντος, ἀλλὰ πάντων ὑποπηξάντων ἐκείνον καὶ ἐκποδῶν γεγονότων.

6.83 Τὰ μὲν οὖν περὶ ἐκεῖνον τοιαῦτα· ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ, ἐπειδὴ καὶ τὴν τοῦ πρέσβεως ἐμεμαθήκει ἀναίρεσιν, καὶ τὴν τοῦ τυραννοῦντος ἀπόνοιαν, στρατεύμα κατ' ἐκείνου μυριάνδρον συγκροτεῖ· εἶτα δὴ δείσας περὶ τοῦ τῶν δυνάμεων ἄρξοντος, μὴ ἐκεῖνον τροπώσαμενος ἐπ' αὐτὸν χρήσεται τὸν πεπομότα τῷ κατορθώματι καὶ τύραννος αὐτῷ ἐπιστῆ τοῦ προτέρου βαρύτερος, ἀπείρου συλλεγέντος στρατεύματος καὶ πρὸς ὅπερ ἂν ἐφορμήσειεν εὐθύς κατορθώσαντος, τῶν μὲν γενναιοτέρων οὐδένα ταῖς τάξεσι δίδωσιν, ἐφίστησι δὲ ταύταις ἄνδρα, πιστὸν μὲν τὰ πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἐκτομίαν, οὐδενὶ δὲ τῶν πάντων σεμνολογούμενον. Οὗτος ἄρα ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸν τυραννοῦντα σὺν πολλῷ χωρεῖ τῷ στρατεύματι. Ὁ δὲ, ἐπειδὴ ἐμεμαθήκει ὡς εἶη συγκεκινημένον ἐπ' αὐτὸν τὸ Ῥωμαϊκὸν ζύμπαν στρατόπεδον, οὔτε ἀποδειλιᾷ τὸ πλῆθος οὔτε τὴν συγκίνησιν ὑποπτῆσει, ἀλλὰ πάντα κατόπιν τῶν τυραννικῶν πεποικῶς λογισμῶν, πειρᾶται ἀσυντάκτους καταλαβεῖν, καὶ σὺν εὐζώνῳ τῇ στρατιᾷ οὐπω προσδοκηθεὶς τούτοις ἐφίσταται. 6.84 Ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνοι κατὰ βραχὺ συνταχθέντες

6.84 ἀντέστησαν, θεαταὶ μᾶλλον τοῦ ἀνδρὸς ἢ ἀγωνισταὶ ἐγεγόνεισαν, τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ τὴν θέαν ὑπετέμνετο· οὕτως ἀστραπαῖος αὐτοῖς ἔδοξε, βροντῶν μὲν τοῖς στρατηγικοῖς ἐμβοήμασι, καθιππεύων δὲ τὰς φάλαγγας, καὶ οἷς ἂν ὀφθειῖ ἐκταράσων τούτους εὐθύς. Τὸ μὲν οὖν πλῆθος ἐκ προοιμίων τροποῦται τῇ γενναιότητι, ἠτᾶται δὲ τῶν ἄνωθεν διοικήσεων καὶ ὧν ἡμεῖς τοὺς λόγους οὐκ ἴσμεν· ὡς γὰρ ἐπειδὴ περιῖων τὰς ἡμετέρας διετάραττε φάλαγγας, καὶ ὅπη δ' ἂν ἐκεῖνος ὀρμήσειε διελύετο ὁ συνασπισμὸς καὶ εἰς τούπισω τὸ συντετειχισμένον ἐχώρει τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὸ ζύμπαν ἤδη κατὰ μέρη διετέμνετό τε καὶ κατεφθείρετο, πληγὴν ἀθρόως κατὰ τῆς δεξιᾶς λαγόνος εἰσδέχεται, οὐκ ἐξ ἐπιπολῆς, ἀλλ' εἰς βάθος, ὅθεν ἀθρόον πλεῖστον ἐκεῖθεν αἷμα κατέρρει· καὶ ὅς, ὡςπερ οὐκ αἰσθανθεὶς τῆς πληγῆς, ἀλλὰ τὸ αἷμα καταρρέον ἰδὼν, εἶτα δὴ τὴν χεῖρα ἐπιθεὶς ὅθεν κεκένωτο, καὶ καιρίαν γνούς τὴν βολήν, τοῖς ὅλοις ἀπειρηκῶς, ἐπειρᾶτο μὲν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον ἐπανιέναι χάρακα, καὶ βραχὺ δὴ τι τῶν στρατευμάτων ἀπῆγεν ἑαυτόν· ὡς δ' οὐκ εἶχεν ἤδη ὅπως μετενέγκοι τὸν ἵππον, τοῦ σώματος αὐτῷ πάντη ἐξασθενήσαντος, καὶ ἀχλύος πληρωθείσης τῆς κεφαλῆς, ἡρέμα ἐπιστενάξας καὶ ὅσον παρεῖχεν ἡ δύναμις, ἀκρατῆς τε εὐθύς τοῦ χαλινοῦ γίνεται, καὶ τῆς ἔδρας ἀπολισθήσας, θέαμα ἐλεεινὸν τῇ γῇ κατέρριπτο.

6.85 Τὸ δὲ γε ἡμεδαπὸν στρατεύμα οὐδ' οὕτως ἐθάρρει τὸν κείμενον, ἀλλὰ καὶ αὐθις ἐπεῖχον τοὺς χαλινούς, δεδοικότες μὴ ποτε κλέμμα εἶη τὸ θέαμα· ὡς δ' ὁ τε ἵπποκόμος ἀπῆν, καὶ ὁ ἵππος ἐλευθέρῳ ποδὶ ἀτάκτως ἀνὰ τὸ μεταίχιον ἔθει, παμπληθεὶ πάντες ὀρμήσαντες ἐπὶ τὸν νεκρὸν, εἶτα δὴ ἰδόντες καὶ θαυμάσαντες ὅπόσον μέρος τῆς γῆς ἐπεῖχεν ἐκτεταμένος, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες τῷ τῆς φάλαγγος ἡγεμόνι προσάγουσιν. Εἶτα δὴ ἐπὶ τούτῳ πολλοὶ οἱ τὸν ἄνδρα ἀπεκτονότες ἐσχεδιάσθησαν, καὶ λόγοι ἐπὶ τούτῳ συνετίθεντό τε καὶ συνεπλάττοντο· ὡς δ' οὐκ ἦν ἀποδείκνυσθαι τὰ λεγόμενα, ἀγνώστους τινὰς ἰπέας ἐπ' ἄντην ὠρμηκότας ἐλογοποιοῦν ἐκκεφαλίσαι· καὶ πολλῶν οὕτω πλαττομένων λόγων, ἀπόδειξις οὐδεμία τοῖς λεγομένοις ἐπῆν· ἀλλ' ὅτι μὲν τὴν λαγόναν διήρητο, τομὴν ἐντεῦθεν κατηγόρουσιν αἰχμῆς, ὁ δὲ τρώσας ἀφανῆς τῶς ἐστὶν ἄχρι τῆσδε τῆς συγγραφῆς.

6.86 Ἐκεῖνος μὲν οὖν οὕτω δὴ τὰ μὲν παθὼν, τὰ δὲ καὶ ποιήσας τῶν κατηγορίαν ἐχόντων, τοιούτῳ δὴ τέλει τὸν βίον κατέλυσε· τὸ δὲ περὶ ἐκεῖνον στρατόπεδον, μέρη μὲν τινα ἐπὶ τὰς οἰκείας πατρίδας ἀπεληλύθεσαν ἀφανῶς, τὸ δὲ πλεῖστον μέρος τοῖς ἡμετέροις προσέθετο· καὶ πρὶν ἢ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐπανελθεῖν τὰ στρατεύματα, ἢ τοῦ τυραννήσαντος ἐκπέμπεται κεφαλὴ· καὶ ὅς καθαπερεὶ τινος καλύπτοντος

ἀπαλλαγείς κύματος καὶ βραχύ τι ἐξαναπνεύσας, τῷ μὲν Θεῷ εὐχαριστηρίους ἀναπέμπει φωνάς, τὴν δέ γε κεφαλὴν ἐν μετεώρῳ τοῦ μεγάλου θεάτρου πήγνυσιν, ὡς ἂν ἔχοιεν ξύμπαντες καὶ πόρρωθεν ταύτην διὰ πολλοῦ μέσον τοῦ ἀέρος ὄραν.

6.87 Ὡς δὲ καὶ ἡ φάλαγξ ἐπανεληλύθει, ἀριστερίσιν στεφάνοις τῶν πλειόνων κεκοσμημένων, καὶ πρὸ τοῦ Ἄστεος ἤδη ἠύλισαντο ἀγχοῦ τῶν τειχῶν, ὁ αὐτοκράτωρ θριάμβον δεῖν ἔγνω ἐπὶ τοῖς τροπαίοις καταγαγεῖν· καὶ οἷα ἐκεῖνος σκηναὶς πλάττειν εἰδὼς καὶ μεγαληγορεῖν ἐν τοῖς πράγμασιν, οὕτως διατίθεται τὴν πομπὴν· διατάσσεται γὰρ τὸ μὲν ψιλὸν τῆς φάλαγγος μεθ' ὀπλων προῖέναι συμμίγδην καὶ ἀσυντάκτως, ἀσπίδας καὶ τόξα καὶ δόρατα φέροντας, καὶ ἐπὶ τούτοις τοὺς ἐπιλέκτους ἵππεας ὀπλοῖς καταφράκτους ἔπεσθαι, φοβεροὺς ἰδεῖν ἀπὸ τε τοῦ σχήματος ἀπὸ τε τῆς στρατιωτικῆς τάξεως· εἶτα δὴ τὸ μετὰ τοῦ τυράννου στρατόπεδον, οὐκ ἐν τάξει, οὐδ' ἐν καλῷ σχήματι, ἀλλ' ἐπ' ὄνων πρὸς οὐρανὸν ἀντεστραμμένους καὶ ἐξυρημένους τὰς κεφαλὰς, καὶ πολὺν τινα συρφετὸν αἰσχύνης περὶ τὸν τράχηλον φέροντας, ἐφ' οἷς ἡ τοῦ τυράννου δις ἔθριαμβεύετο κεφαλὴ, καὶ μετ' ἐκείνην ἄλλο τι τοῦ τυραννικοῦ σχήματος, μεθ' ἃ ξιφηφόροι τινὲς καὶ ῥαβδοῦχοι καὶ οἱ τοὺς πελέκεις ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ σείοντες ὤμου, πολὺ τι πλῆθος προϊόντες τοῦ τῶν στρατευμάτων ἡγεμονεύσαντος, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐκεῖνος ἐπίσημος καὶ ἵππῳ καὶ τῇ στολῇ, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸ δορυφορικὸν ξύμπαν.

6.88 Οὗτοι μὲν οὖν οὕτως προήεσαν, ὁ δὲ αὐτὸ κράτωρ λαμπρὸς πάνυ καὶ ὑψηλὸς προὔκαθητο τῆς οὕτως λεγομένης Χαλκῆς Φυλακῆς ἐπ' αὐτοῦ δὴ τοῦ θεοῦ τεμένους, ὁ δὲ μέγας ἐν βασιλευσὶν Ἰωάννης ἐκεῖνος ὁ μετὰ Φωκᾶν Νικηφόρον ἐδείματο· αἶτε βασιλίδες ἐκατέρωθεν αὐτῷ συγκαθίσασαι θεωροὶ τοῦ θριάμβου ἐγίνοντο. Καὶ οὕτως δὴ τὴν τοιαύτην ξυντελέσας πομπὴν, σὺν ἐγκωμίοις λαμπροῖς στεφανηφορῶν ἐχώρει πρὸς τὰ βασίλεια· ὡς περὶ δὴ ἐκείνῳ τὸ ἦθος, μέχρι τούτου τῇ λαμπρότητι τῆς νίκης καταχρησάμενος, εἰς τὴν οἰκείαν αὐθις μετριοφροσύνην ἐπανελήλυθεν. 6.89 Λαμπρὸν γὰρ δὴ τι τοῦτο τὸ μέρος καὶ πλήρες ἐγκωμίων τῷ βασιλεῖ· οὔτε γὰρ ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ ἐσεμνολόγει, οὔτε ἀλαζόνας ἠφίει φωνάς, ἀλλ' ἀπολαύων τῶν πεπραγμένων ὅσον ἐξῆν, τῶν οἰκείων αὐθις ἠθῶν ἦν· καὶ τοῦτο μὲν οὕτως ἦν αὐτῷ. Ἐγρηγόρει δὲ οὐ μάλα, ἀλλ' ὡς περὶ ἐπὶ πολλοῖς ἀγῶσιν ἀναπαύλης δεόμενος ἐπερραθῆμει τῷ λείποντι μέρει, διὰ τοῦτο ἄλλο τι αὐτῷ ἐπ' ἄλλων τῶν δεινῶν ἐπεκύμαιεν.

6.90τ Περὶ τῆς τῶν Ῥώσων ἐπαναστάσεως [καὶ τῆς τοῦ Τορνικίου ἀνταρσίας]. Ἐνθεν τοι καὶ τὴν τῆς τυραννίδος κατάλυσιν βαρβαρικὸς διαδέχεται πόλεμος, καὶ σκάφη Ῥωσικὰ καὶ ἀριθμοῦ, ἴν' οὕτως εἴποιμι, πλείονα, τοὺς πόρρωθεν ἀνείργοντας ἢ λαθόντα ἢ βιασάμενα τὴν Προποντίδα καταλαμβάνουσι, καὶ νέφος ἀθρόον ἀπὸ θαλάσσης ἀρθὲν ἀχλύος τὴν βασιλίδαν πληροῖ. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τοῦ λόγου γενόμενος, βούλομαι τὰς αἰτίας ἐρεῖν ἀφ' ὧν ἐκεῖνοι μὴδὲν ἐναντιωθέντι τῷ αὐτῷ κράτορι τὴν ἐπιθαλάττιον ξυγκίνησιν καὶ στρατοπεδίαν πεποίηται.

6.91 Τὸ βάρβαρον τοιγαροῦν τοῦτο φύλον ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν τὸν πάντα χρόνον λυττᾷ τε καὶ μέμνηνε, καὶ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν καιρῶν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο εἰς αἰτίαν πλαττόμενοι, πρόφασιν καθ' ἡμῶν πολέμου πεποίηται· καὶ ἐπειδὴ ἐτεθνήκει μὲν ὁ καταδειματῶν τούτους αὐτοκράτωρ Βασίλειος, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ὁ ἀδελφὸς Κωνσταντῖνος τὸ λαχὸν αὐτῷ τοῦ αἰῶνος μέρος πεπλήρωκε, <δι> ὁ δὲ εὐγενὲς κράτος ἀπεληλύθει, ἀνανεοῦνται αὐθις καθ' ἡμῶν τὸ παλαιὸν μῖσος καὶ κατὰ βραχὺ πρὸς μέλλοντας πολέμους γυμνάζονται. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ Ῥωμανοῦ βασιλεία λαμπρά τις αὐτοῖς νενόμιστο καὶ περιφανὴς, ἀσύντακτοί τε ἔτι ταῖς παρασκευαῖς ἦσαν, ἐπειδὴ

κάκεινος βραχύν τινα χρόνον ἐπιβιώσας τῇ βασιλείᾳ μετήλλακτο, καὶ εἰς ἄσημόν τινα τὸν Μιχαὴλ τὸ κράτος μετέπεσεν, ἐπ' αὐτὸν καὶ δὴ τὰς οἰκείας δυνάμεις ἐξώπλιζον, καὶ δεῖν ἐγνωκότες διὰ θαλάττης πρὸς ἡμᾶς ἐμβαλεῖν, ὑλοτομήσαντες ἄνωθεν καὶ σκάφη μικρά τε καὶ μείζω διαγεφυφότες, καὶ λανθανόντως κατὰ βραχὺ ἱκανῶς παρασκευασάμενοι, μεγάλῳ δὴ στόλῳ ἐπὶ τὸν Μιχαὴλ καταπλεῖν ἔμελλον· ἐν ὧσιν δὲ ταῦτα ἐκείνοις ἠντιπρόσθετον καὶ ὁ πόλεμος ἔμελλε, προλαμβάνει τὸν ἐκείνων κατάπλου καὶ οὗτος ὁ βασιλεὺς τῶν ἐντεῦθεν ἀπαναστάς· ὡς δὲ καὶ ὁ μετ' ἐκείνων οὐ πάνυ τι τὸ ἴχνος ἐρείσας τοῖς βασιλείοις ἀπεληλύθει, ἤδραστο δὲ τὸ κράτος ἐπὶ τὸν Κωνσταντῖνον, εἰ καὶ μηδὲν οἱ βάρβαροι τοῦτον εἶχον ἐπὶ τῷ πολέμῳ κατατιᾶσθαι, ἀλλ' ἵνα μὴ ἄπρακτος αὐτοῖς ἢ παρασκευὴ νομισθεῖη, ἀπροφάσιστον πρὸς ἐκείνον ἀναρρήγγυνται πόλεμον· ἢ μὲν οὖν ἀναίτιος αἰτία τῆς ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα ἐκείνων ὀρμῆς αὕτη.

6.92 Ὡς δὲ ἤδη λαθόντες τῆς Προποντίδος ἐντὸς ἐγεγόνεισαν, τὰ μὲν πρῶτα ἐφ' ἡμῖν ἐτίθουν τὸ σπένδασθαι, εἴ γε βουλοίμεθα μεγάλους αὐτοῖ τῶν σπονδῶν ἀποδιδόναι μισθοὺς, καὶ τὸν ἀριθμὸν περιετίθεισαν, ἐφ' ἐκάστῳ σκάφει στατήρας χιλίους, ὡς συμβαίνειν μὴ ἄλλως αὐτοῖς τούτους ἀπαριθμεῖσθαι, ἢ ἐνὶ τῷ δὴ σκάφει τῶν παρ' αὐτοῖς· ἐβούλετο δὲ αὐτοῖς ταῦτα, ἢ τῷ οἴεσθαι πηγὰς τινὰς παρ' ἡμῖν εἶναι χρυσίτιδας, ἢ ἐκ παντὸς τρόπου ἐλόμενοι μάχεσθαι, ἀνηνύτους ὑποθέσεις παρείχοντο, ἵνα εὐπροφάσιτος αὐτοῖς ὁ πόλεμος γίγνοιτο. Ὅθεν, ἐπεὶ μὴδ' ἀποκρίσεως οἱ πρέσβεις αὐτῶν ἠξιώθησαν, οὕτω δὴ τοὶ πρὸς ἀλλήλους συνεσκευάσθησαν, καὶ τοσοῦτον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ πλήθει ἐθάρρουν, ὡς αὐτανδρον οἴεσθαι τὴν Πόλιν ἐλεῖν.

6.93 Ἦν δὲ τῆνικαῦτα ἡμῖν καὶ τὸ διὰ θαλάσσης μάχιμον πάντη ἐνδεῶς ἔχον, αἱ τε πυρφόροι νῆες ἐπὶ τοῖς παραλίοις διεσκίδναντο τόποις, ἄλλο τι ἄλλαι τοῦ καθ' ἡμᾶς μέρους φυλάττουσαι. Ὅθεν ὁ αὐτοκράτωρ λείψανά τινα τοῦ παλαιοῦ στόλου συνηθροικῶς, καὶ ταῦτα δὴ ζεύξας, ὀκτάδας τε τῶν βασιλικῶν συναγροχῶς, καὶ τινὰς δὴ τριήρεις συμπαρασκευασάμενος, καὶ μαχίμους τινὰς ἄνδρας ἐπ' αὐτῶν δὴ παρατάξας, χορηγήσας τε ταῖς ναυσὶ πολὺ τὸ δύνυρον πῦρ, καὶ ταύτας δὴ κατέναντι τῶν βαρβαρικῶν σκαφῶν ἐπὶ τοῦ κατ' ἀντιπέραν λιμένος συντάξας, καὶ αὐτὸς δὴ μοῖρᾶν τινα τῆς συγκλήτου βουλῆς τὴν ἔκκριτον μεθ' ἑαυτοῦ ἔχων, ἐπ' αὐτοῦ δὴ τοῦ λιμένος βραχὺ τι ἄνωθεν τῆς νυκτὸς ναυλοχεῖ, καὶ λαμπρῶς τοῖς βαρβάροις κηρύξας τὸν ἐπιθαλάττιον πόλεμον, ἅμα πρῶτ' αὐτῶν ναῦς ἰστᾶ κατὰ φάλαγγα. Καὶ οἱ βάρβαροι δὲ ἀπάραντες ὡσπερ ἀπὸ στρατοπέδου καὶ χάρακος τῶν κατέναντι λιμένων ἡμῖν, καὶ πολὺ τι μετεωρισθέντες τῆς γῆς, τὰς τε ναῦς αὐτῶν ζυμπάσας κατὰ μίαν ἐφεξῆς στήσαντες, καὶ τὸ πέλαγος ζύμπαν ἀφ' ἐκατέρων λιμένων ζυνδήσαντες, ὡς αὐτοῖ τε ἐπελευσόμενοι καὶ ἡμᾶς ἐπιόντας δεξόμενοι παρετάχθησαν. Οὐκ ἦν οὖν ὅστις ὁρῶν τὰ τότε γινόμενα οὐ πάνυ διατεθορῦβητο τὴν ψυχὴν· ἔγωγ' οὖν ἀγχοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἐστηκῶς <ἦν>, καθῆστο δὲ οὗτος ἐπὶ τινος λόφου πρὸς θάλατταν ἡρέμα ἐπικλινούσ, καὶ θεωρὸς ἐξ ἀπόπτου τῶν γιγνομένων ἐτύγχανεν.

6.94 Ἦ μὲν οὖν παράταξις οὕτως ἐκατέρωθεν δι' ἐσκέυαστο, προῆει δὲ οὐδεὶς ὡς μαχοῦμενος, ἀλλ' ἐκατέρωθεν τὰ μέρη συνησπικῶτα ἀκίνητα ἔστησαν· ὡς δὲ πολὺ τι τῆς ἡμέρας διεληλύθει, ὁ βασιλεὺς δυσὶ τῶν μεγάλων νεῶν σύνθημα δοὺς, ἐπὶ τὰ βαρβαρικὰ κατὰ βραχὺ προΐεναι σκάφη παρακελεύεται· καὶ ἐπειδὴ προήεσαν ὁμαλῶς τε καὶ εὐκινήτως, ἠλάλαζον τε ἄνωθεν οἱ λογχοφόροι καὶ πετροβόλοι, οἳ τε ἀκοντισταὶ τοῦ πυρὸς εὐσυντάκτως πρὸς τὴν βολὴν διετάξαντο, πλείω δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀπὸ τῶν βαρβαρικῶν σκαφῶν ταχυναυτοῦντα ἐπὶ τὰς ἡμετέρας νῆας ἐξώρμησαν· εἶτα δὴ διαιρεθέντα, καὶ ἐκάστην τῶν τριηρῶν κυκλωσάμενά τε καὶ περιζώσαντα, κοντοῖς

κάτωθεν διατιτράν ἐπεχείρουν· οἱ δ' ἄνωθεν ἔβαλλον λίθοις τε καὶ κοπίσιν· ὡς δὲ καὶ τὸ πῦρ ἠκόντιστο ἐπ' αὐτούς, καὶ ἤδη τοὺς ὀφθαλμοὺς συνεχύθησαν, οἱ μὲν ἐπὶ τὸ πέλαγος ἐρριπτοῦντο, ὡς πρὸς τοὺς σφετέρους διανηζόμενοι, οἱ δ' οὐκ εἶχον ὄ τι καὶ δρᾶσειαν, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἀπεγνώκεισαν μηχανήν.

6.95 Ἐπὶ τούτοις ἕτερον σύνθημα, καὶ πλείους τριήρεις ἀνήχθησαν καὶ νῆες ἕτεραι, ἧ ἔφεπόμεναι, ἧ ξυνελαύνουσαι· καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον ἤδη μέρος ἐθάρρει, τὸ δ' ἐναντίον κατα πεπληγότες εἰστήκεσαν· ἐπεὶ δὲ ἤδη τὸ πέλαγος διαβάλλουσαι αἱ τριήρεις πρὸς αὐτοῖς ἦσαν τοῖς βαρβαρικοῖς σκάφεσιν, ὃ τε σύνδεσμος αὐτοῖς διερράγη καὶ ὁ συνασπισμὸς διαλέλυτο, καὶ τὰ μὲν κατὰ χώραν ἐτόλμησαν μένειν, τὰ δὲ πλείω πρύμνας ἐκρούσαντο. Καὶ ὁ ἥλιος ἀθρόον νεφέλην ἐφελκυσάμενος κάτωθεν, ἐπειδὴ πολὺ τι τοῦ ὀρίζοντος μετεώριστο, μετατίθησι τὸν ἀέρα, καὶ ὃς πνεῦμά τι τῶν ἰσχυρῶν ἐξ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν κινεῖ, καὶ λαίλαπι χαράξας τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὸ βάρβαρον ἐπαιγίζει τὰ κύματα· καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ που καλύπτει, ἐπεγερθέντος αὐτοῖς τοῦ πελάγους εἰς τὸ μετέωρον, τὰ δὲ ἐπὶ πολὺ τι τῆς θαλάσσης ἐλάσας εἰς σκοπέλους ἀπορριπτεῖ καὶ κρημνώδεις αἰγιαλοὺς, ὧν ἕνια αἱ τριήρεις καταδραμοῦσαι, τὰ μὲν τῷ βυθῷ παρέδωσαν αὐτανδρα, τὰ δὲ διατεμόντες οἱ ἐπ' αὐταῖς μάχιμοι ἡμίπρωρα ἐπὶ τοὺς πλησίον αἰγιαλοὺς ἀφειλκύναντο. Γέγονέ τε τῶν βαρβάρων φόνος πολὺς, καὶ ὡσπερ ἐκ ποταμῶν ἄνωθεν ρευμάτιον ὡς ἀληθῶς φόνιον τὴν θάλασσαν κατεφοῖνισεν.

6.96 Οὕτω τοιγαροῦν ὁ βασιλεὺς καταπολεμήσας τὸ βάρβαρον, τροπαιοφόρος εἰς τὰ βασίλεια ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐπανελήλυθεν. Ἐλέγετο γοῦν παρὰ πολλοῖς, ὧν ἐγὼ τοὺς λόγους διακριβούμενος οὐδεμίαν ἐπιστήμην ἢ ἀρχὴν εὔρισκον τῆς προρρήσεως, ἐλέγετο γοῦν ὡς πολλὰ μὲν μέλλει ἐπαναστήσεσθαι τῷ βασιλεῖ τούτῳ δεινὰ, τὰ μὲν ἕξωθεν καὶ παρὰ τῆς βαρβαρικῆς μερίδος, τὰ δ' ἀπὸ τῆς ὑπηκόου τέως χειρὸς, φρουδὰ δὲ πάντα γενήσεσθαι, τύχης τινὸς δεξιᾶς συναντιλαμβανομένης τῷ αὐτοκράτορι καὶ πᾶσαν ἐπανάστασιν ῥᾶστα διαλυούσης· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, ὅποτε προφητείαις τισὶ καὶ οἰωνίσμασι τὴν ἑαυτοῦ ἡγεμονίαν ἐσεμνολόγει, ὀπτασιῶν τέ τινων καὶ ὄνειράτων παραδόξων ἐμέμνητο, τὰ μὲν ὡς αὐτὸς ἰδὼν, τὰ δ' ὡς ἄλλων μαντεῶν μόνων ἀκροασάμενος, καὶ τὸ περὶ τούτου μέρος παραδοξολογῶν ἦν. Ὅθεν ἤδη τοῦ δεινοῦ καθισταμένου, οἱ μὲν ἄλλοι ἐδεδίεσαν τε καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπεφρίκεσαν τὰς ψυχὰς, ἐκεῖνος δὲ ὡς ἐπὶ δεξιῷ τῷ τέλει ἐθάρρει, καὶ τὰς τε γνώμας τῶν δεδιότων ἐκούφιζε, καὶ ὡς οὐδενὸς κατεῖληφότος αὐτὸν χαλεποῦ, ἀφροντίστως εἶχε τῶν ἐπισυμβεβηκότων.

6.97 Ἐγὼ δὲ οὐδεμίαν μαντείας ἀφορμὴν παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἐπιστάμενος, ψυχῆς τοῦτο ῥαθύμου καὶ ἀφρόντιδος τίθεμαι· ὅσοι μὲν γὰρ περὶ τὰ πράγματα ἐγρηγόρασι καὶ οἶδασί γε ὡς φαῦλαι πολλάκις ἀρχαὶ μεγίστας ἀπέτεκον συμφορὰς, οὗτοι πρὸς πᾶσαν ἄτοπον ὑπόθεσιν πεφροντίκασιν, ἐπακμασάντων δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν, πεφοβήνται τε περὶ τοῦ τέλους καὶ πρὸς πᾶσαν ἀκοὴν δύσκολον κατεπτήχασιν, καὶ τῶν πραγμάτων μεταβαλλομένων, οὐκ ἔτι θαρροῦσιν· οἱ δὲ χρηστότεροι, οὔτε τὰς ἀρχὰς τῶν μελλόντων κακῶν ὑποπτεύουσιν, οὔτε πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν συμφορῶν διανεστήκασιν, ἀλλ' εἰς ἡδονὰς ἀποκεκλικότες ταύταις τε ἀσμενίζουσιν ἐθέλουσιν ἐς αἰεὶ, καὶ τοὺς ἕξωθεν συλλαμβάνουσιν εἰς τὴν ὁμοίαν κατάστασιν, καὶ, ἵνα καὶ ῥαθύμως ἔχοιεν πρὸς τὰ ῥαθύμα, καταμαντεύονται τούτοις ἀπαλλαγὰς ταχείας τῶν ἐπισυμβάντων ἀνιαρῶν· ἔστι δὲ καὶ τρίτη μερὶς ψυχῆς βελτίονος, ἣν ἐπειδὴν λάθη παρεῖρυσεν τὸ κακὸν, ἀγνώμονα μὲν τοῦ γενομένου οὐκ ἀποδείκνυσιν, οὐ μέντοιγε δὴ καὶ περιψοφεῖ τοῖς ἕξωθεν πατάγοις, οὐδὲ καταπτοεῖ καὶ δουλαγωγεῖ, ἀλλὰ, πάντων ἀπαγορευσάντων, πρὸς τὰ δεινὰ ἔστηκεν

ἐκείνη ἀκλόνητος, οὐ φυσικοῖς ἐσθὴ ριγμένη τοῖς ἔρμασιν, ἀλλὰ στερρότητι λογισμοῦ καὶ κρίσει βελτίονι. Ἄλλὰ τοῦτο δὴ τὸ μέρος οὐπω δὴ ἐν τῇ κατ' ἐμὲ κατανεόηκα γενεᾷ, ἀλλὰ τὸ παρ' ἡμῖν κρείττον ἐστὶν εἴ τις τέως ὑποπτεύει τὸ μέλλον καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ ἴσταται καὶ γεγονότος πρὸς ἄμυναν διανίσταται. Ἄλλ' ὁ γε αὐτοκράτωρ τὸ <μὴ> κατεστυγηκέναι αὐτὸν πολλάκις τὰ πράγματα τοὺς πολλοὺς ἔπειθεν, ὡς μεμα θήκει παρὰ τοῦ τῶν κρειττόνων τοῦ ἐπισυμβάντος τὴν τελευταίαν, καὶ διὰ τούτα καταφρονοῖ καὶ ὀλιγώρως ἔχει παντάπασιν.

6.98 Τοσοῦτον δὲ προανεβαλλόμεν τῶν διηγήσεων, ἴν', ὅποτε λέγοιμι ἀφηγούμενος ὡς προειρήκει ἢ ἀπεγνώκει ταῦτα ἢ ἐκεῖνα, μὴ μαντικὸν τὸν ἄνδρα ἠγήσωνται οἱ πολλοὶ, ἀλλὰ τοὺς μὲν λόγους συμφώνους τῷ ἐκείνου ἦθει νομίσωσι, τὰ δὲ πράγματα ὡς τετελευτήκασιν, ἐς τὸ δόξαν τῷ Κρείττονι ἀναφέρωσι. Βουλόμενος δὲ ἑτέραν δεινότεραν καὶ τῆς προλαβούσης ἐπαναστάσεως κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος διηγήσασθαι, εἰς ἀρχὴν αὐθις καθιστῶ τὸν λόγον, ὅποθεν τε γέγονε προλαμβάνων καὶ τίνας ἀρχὰς ἔσχηκε, καὶ ἢ ἀποστασία τίς προὔλαβε καὶ ἦτις αὕτη καὶ ὄθεν, τίς τε ὁ τολμήσας ἀμφοτέρα καὶ τίσι τεθαρρηκῶς τὴν τυραννίδα διαμεμελέτηκε.

6.99 Λέγω δὲ ἐκ τῶν ὑστάτων τοῦ λόγου ἀρχόμενος, ὅτι τῷ αὐτοκράτορι τούτῳ ἐξανέψιός τις ἐκ μητρικῆς ἐγεγόνει ρίζης, τὸ μὲν ὄνομα Λέων, τὸ δὲ γένος Τορνίκιος, τὴν Ἀδριανούπολιν οἰκῶν, καὶ Μακεδονικὴν ἐρυγγάνων μεγαλαυχίαν, ἀνὴρ τὸ μὲν εἶδος οὐ φαῦλος, τὸ δὲ ἦθος ὑποκαθήμενος, καὶ πρὸς ἐνθυμήσεις αἰεὶ καινοτέρας ἀνελίτων τὰς γνώμας· τούτῳ γοῦν τῷ ἀνδρὶ οὐπω ἀκμάσαντι τύχην τινὰ λαμπρότητος, οἷα δὴ πολλὰ εἶωθεν ἀλόγως περὶ τινῶν λέγεσθαι, οἱ πλεῖστοι κατεμαντεύοντο· καὶ ἐπειδὴ ἀνὴρ ἐγεγόνει καὶ τίνας ἐδείκνυ τοῦ ἦθους στερρότητας, ἢ Μακεδονικὴ μερὶς καθάπαξ αὐτῷ προσετέθη· καὶ τολμήσαι μὲν τι πολλάκις παραβολώτερον ἐπεχείρησαν, διαμαρτάνοντες δὲ τῶν καιρῶν, καὶ νῦν μὲν τοῦτον ἐμφιλοχωροῦντα τούτοις μὴ ἔχοντες, νῦν δὲ μὴ εὐποροῦντες εἰς ἀποστασίαν ἀρκούσης προφάσεως, ὑποβρύχιον ἐν ταῖς ψυχαῖς τὴν γνώμην τῆς τυραννίδος ἐφύλαττον· εἶτα δὴ τι ἐπισυμβεβήκει τοιοῦτον, ὃ δὴ αὐτοὺς ὁμοῦ εἰς ἀποστασίαν καὶ ἐπανάστασιν διηρέθισε.

6.100 Τῷ αὐτοκράτορι Κωνσταντίνῳ δύο ἐγεγόνεισαν ἀδελφοί, Ἑλένη μὲν ἢ πρεσβυτέρα τὸ ὄνομα, Εὐπρεπία δὲ ἢ μετ' ἐκείνην· τῆς μὲν οὖν Ἑλένης οὐδένα ἐπεποίητο λόγον, <τὴν δ'> οὔτε τι λαμπρὸν ἐξ ἀρχῆς κομῶσαν καὶ εἰς περιφάνειαν τύχης ἐληλυθυῖαν, φρονήματός τε πλήρη τυγχάνουσαν, καὶ γυναικῶν ἀπασῶν ὧν ἐγὼ τεθέαμαι σταθηροτάτην τε οὔσαν καὶ δυσπαράγωγον, ταύτην τοιγαροῦν εὐλαβεῖτο μὲν ὁ ἀδελφός, ὡς μοι εἴρηται, οὐκ ἔστεργε δὲ παραγωγὸν, ἀλλ' ἐδεδίει μᾶλλον ἢ περιεῖπεν. Αὕτη τοιγαροῦν τῶν ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ διημαρτηκυῖα ὑπερηφάνων ἐλπίδων, βουλευσασθαι μὲν τι κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν ἀτοπῶν τάτων ἀπεῖχε παντάπασιν, οὐ πολλάκις δὲ τούτῳ προσῆει, οὐδ' ἐθάρρει ἀδελφικῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς ὁμιλίαν ἐκείνῳ ἑαυτὴν καταστήσασα, ὑπερηφάνως τε διελέγετο καὶ μετὰ τῆς ἀρχαίας ὀφρύος ἀπήλεγχέ τε τὰ πολλὰ τοῦτον καὶ προσωνείδιζε, καὶ ὅποτε θυμούμενον ἴδοι, ὑπανεχώρει καταφρονοῦσα, τὴν ἐπ' αὐτὸν ὕβριν τοῖς χεῖλεσιν ὑποτονθορύζουσα· καὶ ἐπειδὴ ἦδει τὸν ἀδελφὸν πρὸς τὸν ἤδη ρηθέντα Τορνίκιον ἀστόργως πάντη ἢ ἀπεχθῶς ἔχοντα, τοῦτον ἐκείνη ἐδεξιοῦτο καὶ φίλτατον εἶχε, καὶ θαμὰ προσωμίλει, οὐχ οὕτως ἀσπαζομένη τὸ πρότερον. Ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἐμεμῆνει μὲν, βαθεῖς δὲ εἶχε περὶ τούτου τοὺς λογισμούς· οὐπω γὰρ οὐδὲ προφάσεις ἔσχεν ἀρκούσας εἰς κάκωσιν· ὄθεν ἵνα πόρρωθεν ἀπ' ἀλλήλων γένοιτο, ἐκείνη μὲν τέως ἔκρυψε τὸ ἀπόρρητον, αὐτὸν δὲ τῆς Πόλεως μεθιστᾷ, μετ' εὐπρεποῦς σχήματος· τὴν γὰρ Ἰβηρικὴν ἐπιτρέψας ἀρχὴν, ἐπίδοξον

ὑπερορίαν τούτῳ κατεσκευάκει.

6.101 Ἄλλα καὶ ἀποδεδημηκότι τῷ ἀνδρὶ ἢ φήμη αὔθις συνείπετο· μᾶλλον δὲ ταύτην οἱ πλείους ἀφορμὴν κατηγορίας προσειληφότες, λόγους ἐπὶ τὸν ἄνδρα ὡς τυραννεῖν μέλλοι συνέπλαττον, καὶ προλαβεῖν τὸ δεινὸν τὸν αὐτοκράτορα τοῖς συνηνάγκαζον· ὁ δὲ τούτων ἀκούων, οὐ πάνυ μὲν διατετάρακτο τὴν ψυχὴν, ὡς δὲ τὴν ἀδελφὴν συνηγοροῦσαν τεθέαται, καὶ πού τι καὶ τοιοῦτον εἰπούσης ἠκηκόει, ὡς· «Οὐδὲν ἄρα δεινὸν ὁ ἀνεψιὸς αὐτῇ πείσεται, τοῦ Κρείττονος αὐτὸν ἄνωθεν περισκέποντος», ἐκπλαγῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ γενόμενος, καὶ τὴν ὁρμὴν οὐκέτι δυνάμενος κατασχεῖν, οὐδ' οὕτως μὲν ἐπεχείρησεν ἀνελεῖν, ὑφελεῖν δὲ αὐτῷ τοὺς θεμελίους τῆς τυραννίδος σκεψάμενος, στέλλει κατὰ τάχος τοὺς ἀποκεροῦντας καὶ τὸ μέλαν τριβώνιον ἐπενδύσοντας. Καὶ οὕτως ἐκεῖνος ἐκκοπεῖς τῶν ἐλπίδων, ὁ πάλαι λαμπροφωρῶν ἀθρόον ῥακοδυτῶν ἐπὶ τὸν βασιλέα ἐπίνεισιν· ὁ δὲ οὐδ' οὕτως εὐμενῶς εἶδεν, οὐδὲ τῆς τύχης ὤκτειρήσεν, ἥτις αὐτὸν ταῖς ἐλπίσιν ὑψώσασα ἀθρόον κατήνεγκεν, ἀλλὰ καὶ προσιόντα οἱ πολλάκις δυσμενῶς ἀπεπέμψατο καὶ κατ' ἐγέλασεν ἐλεεινῶς ἔχοντα. Μόνη δὲ ἡ Εὐπρεπία, εἴτε συγγενικοῖς ἤθεσιν, εἴτε καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἐξένιζε τε τοῦτον καὶ φιλοφρόνως ἠσπάζετο, πρόφασιν ἀδιάβλητον τῆς φιλοφροσύνης τὴν συγγένειαν ἔχουσα.

6.102 Ἐτυχε δὲ τὸ τῆνικαῦτα καὶ Μακεδονικὴ τις περὶ τὴν Πόλιν φιλοχωροῦσα πληθὺς καὶ μάλιστα ὅσοι τὴν Ἀδριανούπολιν ὤκησαν ἐξ ἀρχῆς, ἄνδρες δεινοὶ τὰς γνώμας καὶ τὴν γλῶτταν ἀντίστροφον ταῖς ἐνθυμήσεσιν ἔχοντες, βουλευσασθαί τι τῶν ἀτόπων ἐτοιμότεροι καὶ καταπράξασθαι δραστηκώτατοι, κρύψαι τε λογισμοὺς ἀκριβέστατοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμολογίας πιστότατοι. Ὁ μὲν οὖν αὐτοκράτωρ ὡς ἤδη κατατεθυμένον τοῦ λέοντος καὶ τὰς τε τῶν ὀνύχων ἀφηρημένον ἀκμὰς κατωλιγώρει παντάπασιν, οἱ δὲ Μακεδόνες τοῦτον ἐκείνον εἶναι νομίσαντες τὸν καιρὸν ὃν εἰς ἀποστασίαν πολλάκις ἐζήτησαν, βραχέα διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ὡς τοῦ σκοποῦ πάλαι καθομολογηθέντος αὐτοῖς, καὶ τὸν τε Τορνίκιον εἰς παράλογον τόλμαν διερεθίσαντες, ἑαυτοὺς τε πρὸς τὴν ὁμολογίαν τοῦ τολμήματος ῥώσαντες, νυκτὸς αὐτὸν ὑπεξαγαγόντες, ὀλίγων δὲ τινῶν καὶ τούτων παντάπασιν ἀφανῶν κοινωνησάντων αὐτοῖς τοῦ δράματος, τὴν εὐθὺς Μακεδονίαν ἐλαύνουσι· καὶ ἵνα μὴ τινες αὐτοῖς κατόπιν ἐξιπασάμενοι προλάβωσι τε τὰς εἰσβολὰς τούτων, ἢ θηράσωσιν ἰχνηλατήσαντες, τὴν δημοσίαν ἵππον ἐπειδὴ καταλύσαιεν ἀπεκτόνασι, καὶ οὕτως ἀπνευστὶ τὸν δρόμον συντείναντες Μακεδονίαν τε ἐντὸς γίνονται, καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν ἀκρόπολιν, ἔργου εὐθὺς ἔχονται.

6.103 Ἐπεὶ δὲ συλλογῆς αὐτοῖς στρατευμάτων ἔδει, χρημάτων δὲ αὐτοῖς οὐχ ὑπῆρχε παρασκευὴ, οὐδ' ἄλλο τι τὸ πείθον τοὺς ἡγεμόνας τῶν στρατοπέδων εἰς ταῦτο συναγαγεῖν τὰ στρατεύματα καὶ πρὸς τὰ ἐκείνων ὑπέειπεν βουλεύματα, πρῶτα μὲν λογοποιεῖ εὐθὺς ἀπανταχῇ καθιᾶσιν, οἱ δὲ ἢ παρ' ἐκάστου τῶν στρατιωτῶν παραγενόμενοι, ἐξεπίτηδες τὸν μὲν βασιλέα τεθνᾶναι διεβεβαίουν, τὴν δὲ γε Θεοδώραν ἐγκρατῆ γενομένην τοῦ κράτους, τὸν ἐκ Μακεδονίας πρὸ πάντων αἰρεῖσθαι λέοντα συνετώτατον τε ὁμοῦ καὶ δραστήριον καὶ λαμπρὰς ἔχοντα τοῦ ἄνω γένους τὰς ἀφορμὰς· εἶτα δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ καθηγεμόνες τοῦ πλάσματος διὰ τῆς τοιαύτης μηχανῆς τὰ πανταχόθεν τῆς ἐσπέρας ἐν ὀλίγαις δὲ τισὶν ἡμέραις στρατόπεδα συναθροῖ ζουσιν· ἦν δὲ οὐ τὸ πλάσμα μόνον τὸ συλλέξαν ἐκείνους, ἀλλὰ δὲ τι καὶ μῖσος αὐτοῖς παρατρεφόμενον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἦν, ὅτι τε αὐτῶν βραχὺν λόγον ἐτίθετο, καὶ ὑποπτέουσα αὐτοὺς ἀπὸ τινος γενομένης καινοτομίας, ἐμελλε κατὰ βραχὺ

τιμωρήσασθαι· διὰ ταῦτα πρὶν ἢ κατεῖ ληφθαι τούτους, προκαταλαβεῖν ἐκεῖνον ἔργον ἐτίθεντο.

6.104 Συλλεγέντες οὖν ἄθρόον καὶ παρ' ἐλπίδα, καὶ εἰς ταῦτὸ τὰς γνώμας συνεληλυθότες, βασιλεύειν ἐπ' αὐτοῖς αἰροῦνται τὸν Λέοντα, καὶ ὁπόσα δὴ αὐτοῖς ὁ καιρὸς ἐδίδου ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει πλασάμενοι, διαπρεπεῖ ἐσθῆτι κοσμήσαντες αἴρουσιν ἐπ' ἀσπίδος· ὁ δὲ ἅπαξ ἐν τῷ σχήματι καταστάς, ὡς ἤδη τοῦ πράγματος αὐτοῦ τετυχηκῶς, καὶ οὐχ ὡς ἐπὶ σκηνῆς οἷον δραματούργων ἢ πλαττόμενος, ἀρχικῶς καὶ τῷ ὄντι βασιλικῶς τῶν βασιλευσάντων κατ' ἀρχεῖ, βουλομένων κάκεινων ἀκριβέστερον αὐτῷ τὴν ἀρχὴν διευθύνεσθαι. Τὸ μὲν οὖν πολὺ πλῆθος, ἐπεὶ μήτε διανεῖμαι εἶχε μηδὲ χρήμασι καθυπάγειν, διὰ τε φόρων ἀνέσεως ὑπήκοον ἀπεργάζεται, καὶ τοῦ καθάπαξ αὐτοῦ ἀφιέναι εἰς προνομὰς ἐξιέναι, καὶ κέρδος ἅπαν οἰκεῖον τὸ ἀναλι σκόμενον τίθεσθαι· τῶν δέ γε ἐν τέλει καὶ τῆς πρώτης βουλῆς ἅπαξ ἀρχαιρεσιάσας, τοὺς μὲν ἡγεμόνας τῶν στρατευμάτων ποιεῖ, τοὺς δὲ ἐγγὺς ἰστᾶ τοῦ βασιλικοῦ βήματος, καὶ ἄλλοις τὰς πρώτας βουλὰς ἀνατίθεται, καὶ ζύμπαντας, ὡς αὐτῷ τε κάκεινοις αἰρετὸν ἦν, καταλλήλως ἐκάστῳ τοῖς πράγμασι διελόμενος, τῆς πρὸς τὴν Πόλιν εὐθὺς πορείας εἶχετο. Οὕτω γὰρ αὐτοῖς ἐβούλετο ἄθρόον προκαταλαβεῖν τὰς γνώμας τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ πρὶν ἢ τὸ τῆς ἐώας ἐπ' αὐτοῦ μετακινήσαι στρατόπεδον, ἐπ' ἐκεῖνον τούτους μετακινήσασθαι· ὦντο δὲ μηδὲ τοὺς ἐν τῇ Πόλει τῷ βασιλεῖ προσθήσεσθαι, τούτοις δὲ ἀντιστήσεσθαι, δι' ὀργῆς τε τὸν αὐτοκράτορα ἔχοντας, ἐπειδὴ καὶ καινοτομεῖν τι κατ' αὐτῶν ἤρξατο, καὶ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ δυσχεραίνοντας, καὶ βουλομένους στρατιώτην ἰδεῖν αὐτοκράτορα, σφῶν τε προκινδυνεύοντα καὶ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων ἀνείργοντα.

6.105 Ἀμέλει καὶ πρὶν ἢ προσπελάσαι τοῖς τείχεσι, πολλή τις αὐτοῖς μερὶς κατὰ τὴν πορείαν ἐθελουσίῳις ὀρμαῖς προσετίθετο, πληθὺς τε στρατιωτικὴ ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν προσεγίνετο, καὶ τὰ μέχρι τῆς Πόλεως κατάντη πάντα πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ ἐπίφορα. Καὶ τὰ μὲν ἐκείνων τοιαῦτα, τῷ δὲ αὐτοκράτορι εἰς τούναντίον περιειστῆκε τὰ πράγματα· οὔτε γὰρ οἰκεῖον στράτευμα, οὔτε συμμαχικὸν αὐτοῦ που συνείλεκτο, εἰ μὴ τις ὀλίγη μερὶς ξενικὴ, ὁπόση τις εἴωθεν ἐφέπεσθαι ταῖς βασιλείῳις πομπαῖς· ὁ γέ τοι τῆς ἐώας στρατὸς οὐδὲ κατεσκήνουν ἐφ' ἑαυτῶν ἕκαστοι, ἵνα δὴ τι καὶ κατὰ σύνθημα ταχὺ συλλεγέντες βοηθήσαιεν τῷ αὐτοκράτορι κινδυνεύοντι, ἀλλ' ἐς τὰ βαθύτερα τῆς Ἰβηρίας ἐστρατοπεδεύκεισαν, ἐπιδρομὴν τινος βαρβάρου ἀνακρουόμενοι· διὰ ταῦτα ἀπολώλεισαν τῷ βασιλεῖ αἱ ἐλπίδες, καὶ τοσοῦτον μόνον ἀνέπνει, ὁπόσον αὐτὸν ἢ τοῦ τείχους περιβολὴ διεζώννυνεν· ὅθεν περὶ τοῦτο ἐπόνει, τὰ τε κατερραθυμημένα τῶν μερῶν ἀνακτώμενος καὶ λιθοβόλοις καταπυκνῶν μηχανήμασιν.

6.106 Ἔτυχε δὲ πῶς αὐτῷ τῆνικαῦτα καὶ τὰ ἄρθρα ἐς τοσοῦτον νοσήσαντα, ὡς τὰς τε χεῖρας αὐτῷ πάντη διαλελύσθαι, τοὺς τε πόδας μετὰ τοῦ μὴ βαδίζειν δύνασθαι, ἔτι τε καὶ ἀλγηδόσι σφοδραῖς διατείνεσθαι· ζυμπεπονήκει δὲ αὐτῷ καὶ ἡ γαστήρ διαρρυεῖσα καὶ πάντη διαφθαρεῖσα, καὶ τὸ σύμπαν δὲ αὐτῷ σῶμα τηκεδῶν τις ὑπεσμύχετο καὶ διεβόσκετο, ὥστε μήτε προιέναι δύνασθαι, μήτε δὴ τοῖς πολλοῖς εἰς ὁμιλίαν καθίστασθαι. Ἐνθεν τοι καὶ ἡ τῆς Πόλεως πληθὺς τεθνηκέναι οἰηθέντες ἐκεῖνον, κατὰ πλῆθος ἐπὶ μέρους ζυνιόντες περὶ τοῦ δεῖν ἐντεῦθεν ἀποδράσασθαι καὶ πρὸς τὸν τύραννον ἀπιέναι βουλήν ἐποιοῦντο· ὅθεν καὶ παρὰ φύσιν ὁ αὐτοκράτωρ κατεβιάζετο ὁμιλεῖν τε τοῖς πολλοῖς ἐκ διαστήματος, ἢ καὶ πόρρωθεν ὀρᾶσθαι, καὶ ὅτι μὴ ἐτεθνήκει διαβεβαιουῖσθαι τοῖς σχήμασι.

6.107 Τοῦτο μὲν οὕτως εἶχε, καὶ ὁ τύραννος πνεύμα τος δίκην διαδραμῶν μετὰ παντὸς τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ που πρὸ τῆς Πόλεως ἐναυλίζεται, καὶ ἦν τὸ γιγνόμενον οὐ πόλεμος, οὐδ' ἀντίστασις, ἀλλὰ πολιορκία καθαρὰ καὶ τειχομαχία. Ἐγὼ γοῦν καὶ στρατιωτῶν αὐτῶν καὶ πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἐνίων ἀκήκοα, ὡς οὐδεὶς ποτὲ τῶν τυραννευσάντων εἰς τοῦτο τόλμης ἐλήλυθεν, ὥστε καὶ μηχανήματα πρὸ τῆς Πόλεως στήσαι παρασκευάζεσθαι καὶ τόξα τείνειν ἐπὶ τὰς ἐπάξεις, τὴν πᾶσαν περιβολὴν τῶν τειχῶν ἔξωθεν στρατῶ περιζωννύων· ἔκπληξις οὖν κατεῖχε καὶ θόρυβος ξύμπαντας, καὶ ἀλώσιμα πάντα ἐδόκει γενήσεσθαι. Ὁ δέ γε τύραννος τέως μὲν βραχὺ τι πρὸ τῶν τειχῶν γεγονῶς, χάρακά τε βάλλεται καὶ στρατοπεδεύει λαμπρῶς, καὶ βραχὺ τι μέρος ἐπ' αὐτοῦ τῆς νυκτὸς ἀυλιζόμενος, τὸ λοιπὸν αὐτὸς τε ἐξιπασάμενος καὶ ταῖς δυνάμεσι τοῦτο παρακελευσάμενος, τό τε ψιλὸν διατάξας, βάδην τε προΐων, κατ' αὐτὸ τὸ περίορθρον πρὸ τῶν τειχῶν ἀθροοὶ καθίστανται, οὐ συμμίγην, οὐδὲ κατὰ πλῆθος συνειλεγμένοι, ἀλλὰ στρατιωτικῶς διεσκευασμένοι καὶ πολέμου σχῆμα διατυπώσαντες· καὶ ἵνα δὴ ὡς ἀπειροπολέμους ἡμᾶς καταπλήξαιεν, ἐσιδηροφόρησαν ξύμπαντες, οἱ μὲν ἐντελέστεροι καὶ περικνημίσι καὶ θώραξιν ἑαυτοὺς καθοπλίσαντες καὶ τὴν ἵππον κατὰ φρακτὸν στήσαντες, οἱ δ' ἄλλοι ὡς εἶχον ἕκαστοι καθωπλίσθησαν.

6.108 Αὐτὸς μὲν οὖν ὁ τύραννος λευκοῦ ἐπιβεβηκὼς ἵππου, τὸ μεσαίτατον εἶχε τῆς φάλαγγος ἅμα τοῖς τῶν ἵπέων ἐπιλέκτοις καὶ τῇ κρείττονι στρατιᾷ· περίστατο δὲ αὐτὸν καὶ ψιλὸν, ἐκηβόλοι ξύμπαντες καὶ κοῦφοι καὶ εὐδρομοὶ, ἢ δὲ λοιπὴ φάλαγγς ἑκατέρωθεν διειστήκεισαν ὑφ' ἡγεμόσι παραταττόμενοι, οἱ δὲ λόχοι τὸ σχῆμα φυλάττοντες οὐ σὺν ἑκαίδεκα ἀλλὰ σὺν ἐλάττοσι διήρηντο, ἵν' ἐς μῆκος αὐτοῖς ἐκτείνοντο ἢ πληθὺς, ὅθεν οὐδ' ἐπυκνοῦντο, οὐδὲ συνήσπιζον· τὸ δὲ κατόπιν πλῆθος πολὺ τι καὶ δυσαρὶ θμητον τοῖς ἐκ τῶν τειχῶν ἔδοξε· διήρηντο γὰρ κάκεῖνοι, ἅμα δὲ καταθέοντες τε καὶ διίππεύοντες οὐ μᾶλλον τι ἰσχὺν παρατάξεως ἢ φαντασίαν πλῆθους παρεῖχον.

6.109 Ἐκεῖνοι μὲν οὕτως· ὁ δέ γε αὐτοκράτωρ πολιορκούμενος ἔσωθεν, ἵνα τέως ὀφθείη τῷ ἐναντίῳ στρατεύματι ζῶν, ἐσθῆτι βασιλικῇ κοσμηθεὶς ἐπὶ τινος προβεβλημένου τῶν ἀνακτόρων οἰκῆματος ἅμα ταῖς βασιλίσι καθῆστο, ὀλίγον μὲν ἐμπνέων, βραχὺ δ' ἀναστένων, καὶ τοσοῦτον ὄρων τοῦ στρατεύματος ὅποσον εἰστήκει ἐγγὺς τε καὶ κατὰ μέτωπον. Οἱ δ' ἐπειδὴ ἀγχοῦ που τῶν τειχῶν γενόμενοι διετάξαντο, τὰ μὲν πρῶτα τοὺς ἐπὶ τοῖς τείχεσιν ἐστηκότας ὧν τε παρὰ τοῦ βασιλέως δεινῶν ἐπεπόνθεισαν καὶ ὧν, εἰ μὲν ἀλοῖη ἀπαλλαγῆσονται, εἰ δ' ἀφεθείη πείσονται, ἀνεμίμνησκον κατὰ μέρος, καὶ ἠξίουσαν τὰς πύλας τε αὐτοῖς ὑπ' ἀνοιξαι καὶ εἰσδέξασθαι ἐπεικῆ καὶ χρηστὸν αὐτοκράτορα, φιλανθρώπως τε αὐτοῖς χρησόμενον καὶ τὸ Ῥωμαίων κράτος τοῖς κατὰ τῶν βαρβάρων πολέμοις τε καὶ τροπαίοις ἀξήσοντα.

6.110 Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν αὐτοῖς εὐφημον πρὸς οὓς ὁ λόγος ἀνταπεκρίναντο, ἀλλὰ πάσαις μὲν ὕβρεσι, πάσαις δὲ ἀτιμίαις αὐτοὺς τε καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῖς τυραννοῦντα κατέπλυναν, τὰς ἐκ τοῦ πλῆθους ἐλπίδας καθάπαξ ἀπογνόντες, ἀπαισίους ἀπερρίπτουν ἐπὶ τὸν βασιλέα φωνάς, νῦν μὲν τὴν τοῦ σώματος αὐτῷ προσονειδίζοντες πάρεσιν, νῦν δ' ἐναγῆ ἀποκαλοῦντες καὶ πρὸς οὐχ ὀσίας ἀποκλίναντα ἠδονάς, νῦν δὲ Πόλεως ὄλεθρον καὶ δήμου φθορέα, νῦν δ' ἄλλο τι τῶν ἀτοπωτάτων ἐπισυνείροντες τούτῳ καὶ καθ' ὑβρίζοντες· οἱ δὲ πλείους τῶν Μακεδόνων, δῆμος ὄντες ἀθαδεῖα χαίροντες καὶ θρασύτητι, καὶ οὐ στρατηγικῆς ἀφελείας ἀλλὰ πολιτικῆς βωμολοχίας ὄντες ἐθάδες, τῶν ἵππων τε οἱ πλείους ἀπέβαινον, καὶ χορείας εἰς τούμφανές συνιστῶντες, αὐτοσχεδίου ἐποιοῦντο κωμωδίας τῷ αὐτῷ κράτορι, τὴν γῆν τῷ ποδὶ σὺν ῥυθμῷ καὶ μέλει ἐπικρο

τοῦντες καὶ κατορχοῦμενοι. Ὁ δ' ἐπειδὴ τούτων τὰ μὲν ἑώρα, τὰ δὲ ἤκουεν, εἰστήκειν δ' ἐγὼ πλησίον αὐτῶ, τὰ μὲν ἐν δεινῶ τῶν λεγομένων ποιούμενος, τὰ δὲ λόγοις παραμυθούμενος, οὐκ εἶχεν ὅ τι καὶ δράσειεν, τὴν ἐπὶ τῶν ἔργων αἰσχύνην ἐπὶ τῶν παρ' ἐκείνων ὑφιστάμενος λόγων.

6.111 Τῶν δὲ γε πολιτῶν ἔνιοι ἐκτὸς τοῦ τείχους γενόμενοι τὴν ἵππον ἀνεῖργον αὐτοῖς, οἱ μὲν λίθους ἀπὸ σφεν δόνης ἀπορριπτοῦντες, οἱ δ' ἐπιτοξάζοντες· οἱ δὲ καὶ φυγὴν ἐπιτετηδευμένην πλασάμενοι, ἐπειδὴ κατόπιν θέειν αὐτοὺς ἐξηπάτησαν, ἀθρόον ἐπιστραφέντες, ξίφεσι, δόρασιν ἀνηρήκασιν. Καὶ τις τῶν παρ' ἐκείνοις ἀφ' ἵππου τοξεύειν εἰδὼς, τοὺς ἡμετέρους λαθὼν ὀφθαλμοὺς πρὸς τοῖς τείχεσσι τε γίνεται, καὶ καταντικρὺ τοῦ βασιλέως ἐπὶ μέτωπον τὴν τοῦ τόξου ἐλκύσας νευρὰν, ἐπ' αὐτὸν τὸ βέλος ἀφήσιν· τὸ δὲ τὸν μεταξὺ ἀέρα εὐπετῶς περιπτυσάμενον, βραχὺ τι παρεκνεύσαντος τοῦ αὐτοκράτορος, μεῖράκιον οὐκ ἀνώνυμον τῶν ἐκείνου κατευναστήρων βραχὺ τι παραξέει τὴν πλευρὰν παρελάσαν, καὶ ἡμεῖς τῷ φόβῳ ἐπάγημεν, ὅ τε αὐτοκράτωρ τὴν καθέδραν διήμειψε καὶ πορρωτέρω τοῦ πολεμικοῦ ἐγεγόνει συστήματος. Οἱ δ' ἐπορθρευσάμενοι, ὡς μοι εἴρηται, μέχρις αὐτῆς μεσημβρίας, τὰ μὲν εἰπόντες, τὰ δ' ἀκούσαντες, καὶ νῦν μὲν θωπεύσαντες ἡμᾶς, νῦν δ' ἀπειλήσαντες, τοὺς ἵππους παραγαγόντες ἐπὶ τὸν χάρακα ἦσαν, μηχανὰς τε παρασκευάσαντες καὶ τὴν Πόλιν πάλιν πολιορκήσαντες ἀντικρυς.

6.112 Ὁ δὲ γε βασιλεὺς, ἐπειδὴ καθ' ἑαυτὸν ἐγεγόνει, δεινὸν ποιεῖται εἰ μὴ τινας αὐτοῖς στρατιώτας σχεδιάσοι, ἀποταφρεύσοι τε τούτοις τὰς εἰσβολὰς καὶ ἀποτείχισοι τὴν εἴσοδον, πόρρω τε στήσοι ὥστε μὴ τῶν λεγομένων ἀκούειν, μηδ' ἐμφορεῖσθαι τῶν ὕβρεων· καὶ τοῦτο δὴ πρῶτον κακῶς λογισάμενος, εἶτα δὲ καὶ πρὸς τινας τῶν ἀπειροπολέμων ἐξενεγκῶν, ἐπειδὴ τοῖς πολλοῖς τὸ δόξαν ἤρεσεν, πρῶτα μὲν διερευνᾶται τὰ δεσμοτήρια καὶ εἴ ποῦ τι φύλον παρὰ τούτοις στρατιωτικὸν κατακέκλειστο, τούτους ἐξενεγκῶν τε καὶ καθοπλίσας, τόξα τε δούς καὶ δοράτια, ἐτοιμάζει πρὸς πόλεμον· ἔπειτα πλῆθος πολιτικῶν οὐκ ὀλίγων (ἐθελονταὶ δὲ οὗτοι τοῖς λόγοις ἑαυτοὺς ἐνεδίδουσαν, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων καὶ τὸν πόλεμον παίζοντες), τῷ λοιπῷ στίφει συν ἀριθμεῖ· καὶ διὰ πάσης τῆς νυκτὸς <τὸν> περὶ τῆς Πόλεως τόπον περιταφρεύσας, χάρακα ἐκέισε ἰδρύεται· καὶ ἅμα πρῶτ', πρὶν ἢ τοὺς πολεμίους ἐπιστῆναι τῷ Ἄστει, τὴν λογάδα τῶν παρ' ἡμῖν διατάξας καὶ κατ' ἀντικρὺ στήσας ἐκείνοις, τὸ μὲν ἱπέων μερίδας, τὸ δὲ συντάξεις ψιλῶν, ὅπλοις τε σκεπαστηρίοις πάντας περιφραξάμενος κατὰ λόχους ζύμπαντας ἴστησι, καὶ αὐτὸς αὐθις ἐν μετεώρῳ καθίσας ἐξ ἀπόπτου ἐγνώκει τὸ μέλλον ἰδεῖν.

6.113 Τούτων δὲ οὐδὲν ἤδεσαν οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἐπεὶ δὴ πλησιάσαντες ἀθρόοις τοῖς καθ' ἡμᾶς λόχοις ἐντετυ χήκεσαν, πρῶτα μὲν τοὺς χαλινοὺς ἐπισχόντες ἠξίουσαν μαθεῖν ὀπόθεν ἡμῖν ἀθρόον οὕτω συνελήγη τὸ στρατόπεδον· ἐδεδοίκεσαν γὰρ μὴ τις ἀπὸ τῆς ἑώας μερὶς ἐπιβοηθήσασα παραγέγονεν· ἐπεὶ δὲ ἐγνώκεισαν ὅτι ἀγυρτικὸς ὄχλος αἰ παρ' ἡμῖν δυνάμεις τυγχάνουσιν ὄντες, τὴν τε ταφρίαν οὐδὲν ἔχουσιν βαθὺ καὶ δύσβατον ἐθεάσαντο, τῆς τοῦ κρατοῦντος ἀβελτερίας καταγελάσαντες, καὶ τοῦτον εἶναι αὐ τοῖς τὸν ἐπιζητούμενον καιρὸν ἐγνωκότες, συνησπικότες ἀλλήλοις καὶ τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάξαντες, ἀθρόοι κατ' ἴσον εἰσβαλόντες τοῖς ἵπποις καὶ ῥᾶστα τὴν ταφρίαν ὑπερπηθήσαντες, τρέπουσιν τε εὐθύς τοὺς τέως συντεταγμένους, καὶ κατὰ νώτου τούτοις γινόμενοι ἄρδην ἀνήρουν τὰ μὲν ξίφεσι, τὰ δὲ δόρασιν· οἱ δὲ πλείους ὑφ' ἑαυτῶν συνωθούμενοι καὶ τῶν ἵππων ἐξολισθαίνοντες αὐτοῦ που συνεπατοῦντο καὶ διεφθείροντο· ἔφευγον δὲ οὐ μόνον ὅσοι τοῦ Ἄστεως ἐκτὸς ἐγεγόνεισαν, ἀλλὰ δὴ καὶ

ὅσοι πρὸς τῷ βασιλεῖ ἐστῶτες ἐτύγχανον· ὦντο γὰρ αὐτίκα τὸν τύραννον εἰσιέναι καὶ πάντας διαφθαρήσεσθαι.

6.114 Καὶ εἶ τις τοὺς τῆς προνοίας λόγους ἐάσειε, οὐδὲν ἦν ἐμποδῶν ἐκείνοις ἐντὸς τε τῶν τειχῶν γενέσθαι καὶ τοῦ ἐφετοῦ τυχεῖν ἐλευθέρως· οἱ τε γὰρ ταῖς τῶν τειχῶν εἰσόδοις ἐφεστηκότες τὴν φρουρὰν ἀφέντες, ἐζήτουν ὅπη τις ἐκείνους φρουρήσειε· ἢ τε Πόλις ξύμπασα, οἱ μὲν εἰς αὐτοὺς ἀνακεχωρήκεσαν, οἱ δ' ὑπαντήσαι τῷ τυράννῳ προεθυμήθησαν· ἀλλ' οὗτος τὴν εἴσοδον ἅπαξ ἀποδειλιάσας, ἢ μᾶλλον τεθαρρηκῶς ὡς παρ' ἡμῶν εἰς τὴν βασιλείαν παρακληθεῖ καὶ ὑπὸ προηγουμένῳ φωτὶ καὶ βασιλείῳ πομπῇ ἀναχθεῖ εἰς τὰ βασίλεια, τὴν μὲν εἴσοδον ἐς αὔριον ἀναβάλλεται, παρελαύνων δὲ τὸν ἵππον ἐφ' ἕκαστα τὰ μέρη τῶν οἰκείων δυνάμεων, μηδένα παίειν ἐβόα, μηδὲ πληροῦσθαι φόνου συγγενικοῦ, κἂν εἴ τινα ἴδοι τὸ ἀκόντιον ἐπισείοντα ἢ τῷ δόρατι βαλεῖν ἐθέλοντα τὸν ἀγχοῦ, ἐπέιχε τὴν χεῖρα καὶ ἠλευθέρου τὸν φεύγοντα.

6.115 Ὁ τοίνυν βασιλεὺς, μόνος δὲ ἄρα καταλέλειπτο ὡς αὐτίκα τεθνηζόμενος, ἐπειδὴ τούτων ἤκουσε τῶν φωνῶν, καὶ τὸν τύραννον εἶδε τοὺς φόνους ἀποτρεπόμενον· «Τοῦτό με μόνον τῶν ἄλλων θράττει δεινῶς (πρὸς ἐμὲ στραφεῖς), ἔφησε, ὅτι τυραννεῖν ὁ δεινὸς ἀνὴρ ἐπιβαλλόμενος, φιλανθρώπους ἀφήσει καὶ ἡμέρους φωνάς· δέδοικα γὰρ μὴ ἐντεῦθεν τὴν θεῖαν ἑαυτῷ συνεπισπάσῃται δύναμιν.»

6.116 Τῆς δ' ἀδελφῆς ἀποδυρομένης, φημί δὴ τῆς πρεσβυτέρας (ἢ γὰρ Εὐπρεπία ὑπερορίαν καταδεδίκαστο), καὶ φυγεῖν αὐτὸν προτρεπούσης, εἰς τινὰ τε τῶν θείων ναῶν καταφυγεῖν, ταυρηδὸν πρὸς αὐτὴν ἀποβλέψας· «Ἄπα γέτω τις αὐτὴν, ἔφησεν, εἴ τις ἡμῖν καταλέλειπται, ἵνα καθ' ἑαυτὴν τὸν θρῆνον ποιοῖτο, καὶ μὴ τὴν ἐμὴν καταμαλθακίζοι ψυχὴν· τὸ γὰρ εὐτύχημα, φησί, τῷ τυράννῳ (πρὸς ἐμὲ αὐθις ὑποστραφεῖς) τὴν τήμερον περιώριστο· τὸ δὲ γε λοιπὸν, ὡσπερ ψάμμου ὑποπασθείσης αὐτῷ, πρὸς τούναντίον χωρήσει τὰ πράγματα.»

6.117 Ὁ μὲν οὖν τύραννος ταῦτα διαπραξάμενος, αἰχμαλώτους τε οὐκ ὀλίγους ζωγρήσας, συντεταγμένος ἐπὶ τὸν χάρακα ἄπεισιν· ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ οὐδὲν αὐθις καινοτομήσειν ἐπ' ἐκείνον ἐσκέφατο, ἀλλὰ τὰς τῶν τειχῶν εἰς ὁδοὺς καθαρμοσάμενος, τό τε πλῆθος δημαγωγῆσας τῆς Πόλεως καὶ τῆς προλαβούσης αὐτοὺς εὐνοίας ἀποδεξάμενος, τῆς δὲ γε μελλούσης ἔπαθλα ὡσπερ ἐπ' ἀγωνίαις προθεῖς, εὐπετῶς τὴν πολιορκίαν διήνεγκεν· ὁ δὲ γε τύραννος τὴν νύκτα μόνην ἐκείνην ἐπὶ τοῦ χάρακος ἀυλίσάμενος, ἐπειδὴ ὀρθρὸς ἐγεγόνει, τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν ὡς ἐπὶ προκειμένην τὴν βασιλείαν συνήλαυσε, τοὺς τε αἰχμαλώτους δεσμίους ἀπαγαγὼν πρὸ τῶν τειχῶν ἴστησι, διδάξας ὅτι δὴ πρὸς τὸν καιρὸν φθέγγαιτο· οἱ δὲ διαστάντες, ἔλεει νοὶ καὶ ταῖς φωναῖς καὶ τοῖς σχήμασι, πρὸς μὲν τὸν βασιλέα οὐδένα ἐποιοῦντο λόγον, τὸ δὲ γε πλῆθος ἠξίου μὴ καταφρονῆσαι ὁμοφύλου καὶ συγγενικοῦ αἵματος, μηδὲ θέλειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοὺς ἐπιθεῖν ἐλεεινὸν θέαμα, ὡσπερ ἱερεῖα μελιζομένους, μηδ' εἰς τοσοῦτον ἡμᾶς ἀτυχίας ἐλάσαι ὥστε τοιοῦτου καταφρονῆσαι αὐτοκράτορος, ὁποῖος οὐδεὶς ἐγεγόνει τῶν πάντων, οὗ δὴ αὐτοὶ πεπεῖρα νται ἀκριβῶς· ἐξὸν γὰρ ἄχρι τοῦ νῦν ἀναιρήσειν αὐτοὺς καὶ διαχρήσασθαι ὡς πολεμίους, ὁ δὲ ἄχρι τοσοῦτου ἀναβάλλεται τὴν σφαγὴν, ἡμῖν τὰς ἐκείνων ψυχὰς χαριζόμενος· πρὸς τούτοις καὶ τὰ περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν βασιλέως ἔπετρα γῶδον δεινὰ, καὶ ὡς κατ' ἀρχὰς τὰς ἐλπίδας τῆς Πόλεως ἐπάρας εἰς τοῦσχατον, ἐκ τῶν νεφῶν ἀφῆκεν ἐπὶ κρημνόν. Τὰ μὲν τῶν αἰχμαλώτων ὡς ἐπὶ κεφαλαίῳ τοιαῦτα, αἱ δὲ παρὰ τοῦ δήμου φωναὶ ὁποῖαι καὶ πρότερον.

6.118 Εἶτα δὲ καὶ τι τοιοῦτον ἐπισυμβεβήκει· λίθων ἀξιόλογα βάρη ἀπὸ τῶν ἐντὸς τειχῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐπετοξεύοντο, κατευστόχουν δὲ οὐδενός, ἀλλὰ τοῦ

σκοποῦ ἀπερριπτοῦντο ἐντός· τηνικαῦτα δὲ εὐτονώτερον οἱ ἀνθέλ κοντες τὸ μηχανήμα, τὴν σφενδόνην ἀντανακλάσαντες, λίθον τινὰ τῶν ἀδροτέρων κατ' αὐτοῦ τοῦ τυράννου ἐπιρρίπτουσι, καὶ τούτου μὲν ἀποτυγχάνουσι, φυγὴν δὲ καὶ πτοίαν ἐκείνῳ τε καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἐμβάλλουσιν· ὅθεν ἅπαξ κατα σεισθέντες τῷ δέει καὶ πρὸς ἑαυτοὺς συγχυθέντες, τὸν τε συνασπισμὸν ἔλυσαν καὶ πρὸς τὸν χάρακα ὑποστρέφουσιν.

6.119 Ἐντεῦθεν αὐτοῖς εἰς τὸναντίον κεχωρήκει τὰ πράγματα, καὶ βραχὺ τι ταῖς ἐλπίσι μετεωρισθέντες, εἰπεῖν δὲ καὶ τῷ πάσχοντι τοῦ καιροῦ, ταχὺ κατωλίσθησάν τε καὶ διερρύησαν· οὐκ ἔτι γοῦν αὐθις τῷ τείχει τῆς Πόλεως προσεπέλασαν, ἀλλ' ὀλίγας τινὰς ἐν ᾧ κατεσκήνωσαν ἡμέρας διαυλισάμενοι, παλινδρομοῦσιν ὅθεν προσήλασαν, οἱ πλείους ἀσύντακτοι καὶ ὡς φυγάδες· τηνικαῦτα γοῦν εἴ τινες αὐτοῖς ἐκκαίδεκα ἢ πλείους ὀλίγῳ ἰππότηι ἐφάνησαν κατὰ νώτου γενόμενοι, οὐδὲ πυρφόρος ἂν ὑπελείφθη τῷ διεσπαρμένῳ ἐκείνῳ στρατοπέδῳ καὶ ἀσυντάκτῳ. Ἄλλ' ὁ αὐτοκράτωρ, καίτοι γε τὴν τούτων φυγὴν προειδώς, οὐκ ἐπεχείρησε τῇ διώξει, ἀλλ' ἐπέσχεν αὐτὸν τὸ πρότερον δέος, καὶ διὰ ταῦτα κρίσιν οὐκ ἔλαβεν τοῦ καιροῦ. 6.120 Ἡμῖν μὲν οὖν καὶ ἡ ἐκ τοῦ χάρακος ἀναχώρησις τρόπαιον περιφανέστατον ἔδοξε, καὶ τὸ τῆς Πόλεως πλῆθος ἐκεῖσε χυθέντες πλείστοις ἐφοδίοις τῶν αὐτόθι κατασκηνωσάντων ἐπιτυγχάνουσιν· οὐ γὰρ εἶχον αὐτὰ τοῖς ὑποζυγίοις ἀναθέσθαι τε καὶ ἐπιφορτίσασθαι, πλείονα ποιούμενοι λόγον ὅπως ἂν λάθοιεν ἐκεῖθεν ὑποχωρήσαντες, ἢ τοῦ πλουσίως καὶ ἐμπαρασκευώς ποιήσασθαι τὴν φυγὴν· ἐπεὶ δὲ ἀνακεχωρήκεσαν, δι' ὀργῆς εὐθύς εἶχον τὸν ἄγοντα, καὶ ἕκαστος τῷ καθ' ἑαυτὸν δέει φεύγειν ἐκείνον ὠρμημένος, τῷ πρὸς ἀλλήλους φόβῳ καὶ τῷ δυσεπιτεύκτῳ τοῦ πράγματος αὐθις συνέιχτο. Τέως γοῦν ὅσους ὁ καιρὸς ἐδίδου λαθεῖν, ἀπνευστὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν Πόλιν κατέθεον, οὐ τῶν ἐν πλήθει μόνον στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν στρατηγούντων. Τῷ δὲ τυράννῳ καὶ δευτέρον τι, καὶ τρίτον, καὶ ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ προκεχωρήκει κακόν· τοῖς γὰρ πρὸς ἐσπέραν προσβαλὼν φρουρίοις, εὐαλώτοις ἄλλως τῇ τε τοῦ τόπου ἐπιτηδειότητι καὶ τῇ τῶν τειχῶν διαιρέσει, τῷ μὴ προσδοκᾶν πολλοῦ χρόνου πολέμιον, οὐδὲν τούτων ὄφθη ἐκ πολιορκίας παραστησάμενος, τῶν προστεταγμένων τειχομαχεῖν οὐ τοῦ πολιορκεῖν λόγον ἐχόντων, ἢ τοῦ παλινδρομεῖν, καὶ τοῦτο αὐτὸ δεικνύειν τοῖς πολιορκουμένοις, ὅτι μὴ βούλοιντο ἐκείνοις ἐναντιοῦσθαι, εἰ μὴ ὅσον ταῖς προσελάσει καὶ τοῖς σχήμασιν.

6.121 Ὁ μὲν οὖν τυραννήσας οὕτως αἰσχροῦς τῆς μεγάλης Πόλεως ἀπαλλάττεται, καὶ ἔτι αἴσχιον τοῖς ἐφεξῆς φρουρίοις προσβαλὼν ἀνεκρούετο· ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ καὶ τὰς δυνάμεις ἐκ τῆς ἐώας ἀνακαλεῖται, καὶ, ἐπειδὴ τάχιστα ἐπανεληλύθεσαν, κατὰ τῶν ἐσπερίων ὁμοφύλων ὁμοῦ καὶ βαρβάρων ἀφήρην· οἱ δ' ἐπειδὴ ἐγνώκεσαν τὴν τῶν ἐώων στρατευμάτων ἐπέλευσιν, οὐκ ἔτι βουλήν περὶ τοῦ μάχεσθαι ἢ μὴ ἐποιήσαντο πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ διασπαρέντες εὐθύς καὶ κακῶς εἰπόντες τὸν τύραννον, οἱ μὲν ἐπ' οἴκου παλινσοστοῦσιν, οἱ δὲ γε πλείους τῷ αὐτοκράτορι προσερρύησαν, πολλὰ πρότερον ὁμωμοκότες καὶ καθ' ἱερῶν τὰ πιστὰ δόντες, ὥστε σὺν ἀλλήλοις καὶ μετ' ἀλλήλων ἐπὶ τοῖς τοῦ τυραννεύσαντος ἀποθανεῖν ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ τηνικαῦτα τῷ δέει παγέντες ἐλάχιστα τῆς συνωμοσίας ἐμέμνηντο.

6.122 Εἷς δὲ τῶν πάντων, συστρατιώτης ἄνωθεν τῷ τυράννῳ, Ἰωάννης τὸ ὄνομα, τὴν προσηγορίαν Βατάτζης, ἀνὴρ κατὰ τε σώματος φύσιν καὶ χειρῶν ἀκμήν τοῖς θρυλλουμένοις ἐκείνοις ἐφάμιλλος ἦρωσι, μέχρι παντὸς παραμεμνήκει τῷ τυραννεύσαντι· ἀμέλει καὶ φυγόντι καὶ εἰς θεῖον καταπεφευγότι ναδὸν συμπέφευγέ τε καὶ συγκατέφυγεν, ἐξὸν ἐκείνον λιπεῖν καὶ τὰς πρώτας ἔχειν τιμὰς, ὁ δὲ ἄλλ' ἐν δευτέρῳ τᾶλλα

θέμενος τὴν ἐπὶ τοῖς ὄρκοις πίστιν οὐ διεψεύσατο. Οἱ μὲν οὖν ἕξ τι τῶν ἱερῶν ἀδύτων καταπε φεύγασι, καὶ τὰ ξίφη σπασάμενοι ἠπέιλουν ἀποκτενεῖν ἑαυτοὺς, εἴ τις ἐκεῖθεν σὺν βία ἀπάγειν αἰροῖτο· δι' ὄρκων γοῦν τὸ πιστὸν εἰληφότες ἐκεῖθεν τε ἐξήεσαν καὶ σφᾶς ἑαυτοὺς τῷ ἐγγυησαμένῳ παραδεδώκασιν· ἀλλ' ὁ μὲν τυραν νεύσας εὐθύς καταπεπτώκει πρὸς τὸν καιρὸν, καὶ τοῦτο μὲν ἔλεεινὰς ἀφίει φωνὰς, τοῦτο δὲ πρὸς λιπαρήσεις ἐτράπετο, καὶ τοῦτο δ' ἄλλο τι ποιῶν τῶν μὴ γενναίων ἐδείκνυτο· ὁ δὲ γε Βατάτζης οὐδὲ ἐν τοῖς δεινοῖς γεγονῶς ἐπιλέληστο τοῦ φρονήματος, ἀλλὰ σοβαρὰν τε αὐθις εἵλκεν ὄφρυν καὶ γενναῖος ὦπτο πᾶσι καὶ ἀκατάπληκτος.

6.123 Ἐπὶ τούτοις ὁ αὐτοκράτωρ ἐβούλετο μὲν μηδενὶ τῶν ὄλων μνησικακῆσαι, μηδέ τι δρᾶσαι τοὺς τετολμηκότας δεινὸν, Θεῶν τε τοῦτο ἐπαγγειλάμενος καὶ τὰ φρικωδέστατα ἐπαρασάμενος ἑαυτῷ, εἴ μὴ πᾶσι τοῖς ἀντάρασιν αὐτῷ χεῖρα φανεῖη πρᾶος καὶ ἴλεος· ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς τοῖς τείχεσιν οὗτοι ἐγένοντο, εὐθύς ἐν μνήμῃ τῶν παρ' αὐτοῖς τολμηθέντων γενόμενος, οὐκ ἔτι γνωσιμαχῆσας, οὐδὲ τοὺς λογισμοὺς κατασχών, ἀφαίρεσιν εὐθύς αὐτοῖς τῶν ὀμμάτων καταψηφίζεται· κἀνταῦθα τοίνυν ὁ μὲν τύραννος γοερὰν ἀφήκε φωνὴν καὶ ἀγενῶς ἑαυτὸν ἀποδύρεται, ἄτερος δὲ τοσοῦτον εἰρηκῶς, ὅτι στρατιώτην γενναῖον τὸ Ῥωμαίων κράτος ἀπόλλυσιν, ἐξυπτιάζει εὐθύς τῷ ἐδάφει καὶ γενναίως τὴν τιμωρίαν ὑφίσταται. Ἐπὶ τούτοις θρίαμβον ὁ βασιλεὺς μέγιστον τῶν πώποτε θρυλλουμένων κατάγει, καὶ μέχρι τούτου στήσας τὴν ὀρμὴν τῆς ὀργῆς, εὐμένεστατα πρὸς τοὺς ἐπιβουλεύσαντας διαλύεται.

6.124 Ὁ δὲ με πρὸ τῶν ἄλλων διέλαθεν, ὅπως ἐκεῖνος ἔσχεν εὐθύς βασιλεύσας τοῦ σώματος, ἐξ οἷας τε ἀκμῆς καὶ εὐτονωτάτης ἰσχύος εἰς ἐναντίαν ἕξιν μετήμειπτο, ὅπως τε ὥρας ἔχων ἀκριβῶς αὐτὴν μέχρι παντὸς οὐ διεσώσατο, ἀλλ' οἷα δὴ τις ἥλιος νέφεσι καλυφθεὶς ἀμυδρὰν ἐδίδου τοῖς ὀρώσι τὴν λαμπηδόνα τῆς φύσεως, ἐνταυθοῖ θήσω ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἀρξάμενος.

6.125τ Περὶ τοῦ εἴδους τοῦ βασιλέως. Ἄγαλμα κάλλους ἐκεῖνον ἢ φύσις τῷ βίῳ παρέδωκεν, οὕτω μὲν ἐμμελῶς συναρμόσασα, οὕτω δὲ εὐρὺ θυμῶς ἀποτυπώσασα, ὡς μηδένα ἔχειν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ τὸν παρισούμενον, τῇ δὲ εὐαρμοστίᾳ καὶ εὐτονίᾳ ἰσχύος ἐπέθηκεν, ὥσπερ οἴκῳ καλῷ θεμελίους ὑποθεῖσα στερροῦς· ταύτην δὲ τὴν ἰσχὴν οὐκ ἐν μήκεσι χειρῶν, οὐδὲ ἐν μεγέθεσι τῶν ἄλλων μερῶν ἢ μελῶν φέρουσα ἔκλεισεν, ἀλλ' ἐν καρδίᾳ, οἶμαι, βάθει κρύψασα, ἀφήκε τοῦ σώματος τὰ φαινόμενα, κάλλεσι μᾶλλον καὶ ῥυθμοῖς διαπρέποντα, ἢ ἀλλοκότοις μεγέθεσιν· αἱ γάρ τοι χεῖρες αὐτῷ καὶ μάλισθ' οἱ δάκτυλοι συμμετρῶς ἔχοντες, παρὰ τὴν συμμετρίαν τὴν ῥώμην ἐσχῆ κασι, καὶ οὐδὲν ἦν τι σῶμα τῶν ἀδροτέρων καὶ στεγανῶν, ὃ μὴ ῥᾶστα ταῖς ἐκείνου χερσὶ συσφιγγόμενον διεθρύπτετο· εἰ δ' ἀποθλιψαὶ πῆχύν τινος αἰροῖτο, πολλῶν ἐκεῖνος ἡμερῶν ἐδεῖτο πρὸς ἴασι· φασὶ γοῦν αὐτὸν καὶ ἰπάσασθαι κάλλιστα, καὶ δρομικώτατον ἀνθρώπων γενέσθαι, εὐστροφόν τε καὶ κοῦφον καὶ ὄλως πρὸς τὸ πένταθλον ἀπαραμίλλον· ἰσχύος μὲν δὴ οὕτως εἶχε καὶ σώματος εὐκινησίας καὶ ποδῶν ὠκύτητος.

6.126 Τὸ δὲ κάλλος αὐτῷ ὅποιον τοῦ Ἀχιλλέως ἢ τοῦ Νιρέως ἀκούομεν· ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἢ ποιητικὴ γλῶσσα ἐκ πάσης ὥρας τὸ σῶμα ἐπ' ἐξουσίας συμπλάσασα μόλις ἐξήρκεσε, τοῦτον δὲ ἢ φύσις ὡς ἀληθῶς πλάσασά τε καὶ ἀποξέσασα, καὶ ὥσπερ εὐτέχνως τορεύσασα καὶ καλλύναςα τῇ καθ' ἑαυτὴν εὐτεχνίᾳ τὴν μαγικὴν ἀγωνίαν ὑπερεβάλλετο· ἐπεὶ δὲ ἕκαστα τῶν ἐκείνου μελῶν ἀνάλογα πρὸς τὸ ὄλον σῶμα πεποίηκε, κεφαλὴν καὶ ὅσα μετ' ἐκείνην εὐθύς, χεῖράς τε καὶ ὅσα δὴ μετὰ ταύτας, μηρούς τε καὶ πόδας, ἐκάστοις ἢ ἐκάστῳ τὰ προσήκοντα καταχραμένη χρώματα, τὴν μὲν

κεφαλήν ἠλιῶσαν ἀπέδειξε καὶ πυρσὴν, τὸ δ' ὅσον ἐν στήθεσι καὶ γαστρὶ ἄχρι ποδῶν καὶ τοῖς ἀντιθέτοις μέρεσιν, τῆς ἀκραϊφνεστάτης λευκότητος ὅποσα δὴ μέτρα λαβοῦσα ἀπέδειξεν ἔμπλεων· καὶ εἴ τις δὴ ἐκείνον ἀκριβῶς ἤρειτο ὄραν, ὅποτε δὴ ἀκμαίως εἶχε καὶ οὐπω αὐτῷ τὰ μέρη παρείθησαν, κάλλεσι μὲν ἂν ἠλίου τὴν κεφαλήν εἵκασεν, οἷα δὴ τισιν ἀκτίσι ταῖς θριξὶ διαλάμπουσαν, κρυστάλλω δὲ τὸ λοιπὸν σῶμα τῷ καθαρωτάτῳ καὶ διαυγεῖ· ἐρρύθμιστο δὲ καὶ πρὸς ἐμμελὲς ἦθος, ἥ τε γὰρ γλῶσσα τούτῳ ἀστεῖον εἶχε τὸ φθέγμα καὶ ὀμιλοῦντι θέλγη προσείπετο, εἰ δέ γε προσμεϊδιάσειε, χαρίτων εὐθύς εἶδες ἀκήρατα θήρατρα.

6.127τ Περὶ τῆς ἀρρωστίας τοῦ βασιλέως. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ κάλλος καὶ βασιλεύσας ὁ αὐτοκράτωρ ἐκέκτητο· οὐπω δὲ χρόνος ἐνιαύσιος προβε βήκει, καὶ ἡ κοσμοῦσα τοῦτον φύσις πρὸς τοσοῦτον θαῦμα καὶ ἡδονὴν οἶον μὴ ἐξαρκέσασα, ἀλλ' ἐνδοῦσα καὶ ἀτονήσασα, τὴν τε ἰσχὺν ἐκείνῳ καθεῖλε καὶ τὴν ὥραν διεσεῖσατο· αὐτίκα γοῦν αἰ τοῦ σώματος ἀρχαί, λέγω δὲ τὰς στοιχειῶ δεις συστάσεις, διαλυθεῖσαι καὶ συγχυθεῖσαι, καὶ νῦν περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ κοῖλα τῶν ἄρθρων, νῦν δὲ ἐπὶ τὰς χεῖρας συναπορρέουσαι, αὔθις δὲ αὐτοὺς τε τοὺς τένοντας καὶ τὰ περὶ τὸν νῶτον ὅσα κατακλύζουσαι, ὥσπερ τινὰ φορτίδα ἰσχυρῶς ἐξ ἀρχῆς ἔχουσαν ρεύματα ζυνερρηκῶτα διέσεισαν.

6.128 Ἦρξατο μὲν οὖν τὸ κακὸν οὐκ ἀθρόον εὐθύς, ἀλλ' οἱ πόδες πρότερον τὴν τῶν ρευμάτων ῥύμην ὑπήνεγκαν· καὶ αὐτίκα κλινήρης τε ἐγεγόνει, καὶ εἴ πού τις ἀνάγκη βαδίζειν, οἷον ἑτεροκίνητος. Καὶ ἦν τοῦτο κύκλος τις καὶ περίοδος, καὶ ἐδόκει τὸ ρεῦμα ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀριθμοῖς ἡμερῶν καταβαίνειν, καὶ ἠρίθμητο ἡ ἀκίνησία, εἶτα δὴ καὶ ὑπεδίδου τὰ διαστήματα, καὶ οὐ μακρὰ ἐγεγόνει τὰ διαλείμματα· καὶ τούτων οὕτω γινομένων ἐκ τοῦ σχεδὸν ἐπὶ τὰς χεῖρας τὸ ρεῦμα ἠλαύνετο, καὶ αὔθις ἐπ' ὤμους ὥσπερ ἀνάρρουν ποιούμενον, καὶ τέλος ἅπαν τὸ σῶμα συγκατελήφει· ἐνθεν τοι ἅπαν αὐτῷ μέλος τῷ δεινῷ ἐκείνῳ κατακλυζόμενον ρεύματι ἀφήρητο τὴν ἐνέργειαν, τῶν τε ἰνῶν αὐτῷ καὶ τῶν συνδέσμων διασπασθέντων, τὰ μέλη τῆς ἀρμονίας μετέστησαν, οἷς ἀρρυθμίαι καὶ ἀτονίαι συνείποντο. Καὶ εἶδον ἐγὼ τοὺς εὐφυεῖς ἐκείνῳ δακτύλους ἀπαρνησαμένους μὲν τὸ οἰκεῖον σχῆμα, ἀντικαμφθέντας δὲ <εἰς> εἰσοχὰς τε καὶ ἐξοχὰς, ὡς μὴδὲ τοῦ τυχόντος περιδράττεσθαι δύνασθαι· τῶν δὲ ποδῶν αὐτῷ συγκαμφθέντων, ὥσπερ τι ὠλέκρανον τὸ γόνυ ἐξώγκωτο· ἐνθεν τοι οὐδὲ στάσιμον εἶχε τὴν βάσιν, οὔθ' ὄλως ἐξώρθωτο, ἀλλὰ κλινοπετῆς τὰ πολλὰ ἦν, ὅποτε δὲ χρηματίζειν αἰροῖτο, ζυναρμοζόμενός τε καὶ ζυμπλαττόμενος.

6.129 Ἀποδιδόναι δὲ τὰς βασιλείους πομπὰς ὡς ἀπαραίτητά τινα χρέα τοῖς πολίταις βουλόμενος, ἐνταυθοῖ καὶ μάλιστα ἐσχετλίαζεν· ἀλλ' οὖν τέχνη τις ἡ ἵππικὴ ἐκεῖ ἐκείνον τῆ ἔδρα συνήρμοζε καὶ συνέπλαττεν· εἶτα ἐπειδὴ ἐπιβαίη τοῦ ἵππου, μόλις δὲ οὗτος ἀνέπνει, καὶ ὁ χαλινὸς περιττός· ὀχηθέντα γοῦν ἵπποκόμοι τινὲς εὐμήκεις τε καὶ στερροὶ ἀντήρειδον ἐκατέρωθεν, καὶ οὕτω διαβαστάζοντες τοῦτον καὶ ἀντιβαστάζοντες ὥσπερ τινὰ φόρτον, οὗ κατασκηνοῦν ἐμελλεν ἀπεκόμιζον. Ὁ δὲ ἄρα καὶ ἐν τούτοις ὦν τοῖς δεινοῖς, οὐ πάνυ τι τοῦ συνήθους ἐπιλέληστο ἦθος, ἀλλὰ τὴν τε ὄψιν χαριέστατα διετίθει, καὶ τότε δὴ μόνος μετεκινεῖτο καὶ μετετίθετο, ὡς τοὺς ὀρώντας μὴ πάνυ πείθεσθαι ὡς ἐκεῖνος ἀλγοίῃ ἢ παρειμένως ἔχοι τοῦ σώματος. Τὰ μὲν ταῖς πομπαῖς αὐτῷ τοιαῦτα, καὶ οἱ λίθοι τῶν ἐδαφῶν ὑπεστρώωννυτο ἵνα δὴ μὴ ὀλισθαίνοι περὶ ταῖς πλαξὶν ὁ ἵππος αὐτῷ· ἐν δέ γε τοῖς ἀδύτοις, ἀχθοφορούμενος τούς τε βασιλείους διήμειβε καὶ μετεκεκόμιστο ὅπη βούλοιτο· εἰ δὲ ἐπιβάλοι τὸ ρεῦμα, παπαὶ τῶν ἀλγηδόνων ἐκείνων.

6.130 Ἐγὼ δὲ καὶ ξυγγράφων τοῦτον ἔτι τὸν ἄνδρα ὑπερεκπέπληγμα, ὅπως τηνικαῦτα ἐξήρκει τοσαύταις περιωδυνίαις βαλλόμενος· πάρεσις γὰρ ἐπὶ παρέσει τοῦτον εὐθύς κατελάμβανε, καὶ κατεδαπάνα μὲν τὸ λειπόμενον τῶν σαρκῶν, ἐξήρθρου δὲ παντάπασιν τὸ ἔτι ἐχόμενον. Οὐκ εἶχε δὲ ἐφ' ὅτῳ σχηματισθεὶς ἀποχρώντως ἐπαναπαυθεῖη τῇ κλίνῃ, ἀλλὰ πᾶσα θέσις τούτῳ ἀντίθετος· ὅθεν οἱ κατευ ναστήρες, συνερειδόντες καὶ ἀντερειδόντες αὐτῷ τὸ σωματίον, μόλις που τῆς ἀναπαύσεως ῥοπῆς ἐπετύγχανον, εἶτα δὴ συνήρμοζον καὶ ἐπέιχον ἀντοικοδομοῦντες καὶ ἀντιτε χνώμενοι τοῦτον, ὅπως ἂν ἐπὶ τοῦ σχήματος ἐκείνου στηρίζοιτο· τῷ δὲ ἦν ἀλγεινὸν οὐ τὸ μετατίθεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶττα ἄχθος ἐκείνῳ ὀμιλοῦσα ἐδίδου, καὶ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν νεῦσις μετεκίνει τὸ ῥεῦμα, ὅθεν παντάπασιν ἑαυτὸν ἀκίνητον ἐδίδου καὶ ἄρρεπῆ.

6.131 Λέγω δὲ ἐν τούτοις διατεινόμενος καὶ Θεὸν τοῦ λόγου ποιούμενος μάρτυρα, ὅτι τοσούτοις κακοῖς διὰ τλούμενός τε καὶ κυμαινόμενος καὶ οὕτως ἀθλίως ἔχων παντάπασιν, οὐδέποτε βλάσφημον πρὸς Θεὸν ἀφῆκε φωνήν, ἀλλὰ καὶ εἶ τινα αἴσθοιτο ἐπὶ τοῖς ἐκείνου δεινοῖς δυσχεραίνοντα αὐστηροτέροις τοῦτον ἀπεπέμπετο ῥήμασιν, ἑαυτῷ δὲ καταδίκην ἐπιβεβλήσθαι τὴν συμφορὰν ἀπεφαίνετο, μᾶλλον δὲ χαλινὸν ταύτην τῆς ἰδίας κατωνόμαζε φύσεως· ἐδεδίει γὰρ τὰς οἰκείας ὁρμὰς, καὶ· «Ἐπειδὴ, φησὶ, μὴ λογισμῶν εἴκουσιν, ὑποχωροῦσι τοῖς τοῦ σώματος ἀλγεινοῖς, καὶ ταλαιπωρεῖται μὲν μου τὸ σῶμα, αἱ δὲ ἄτακτοι τῆς ψυχῆς πεπήγασιν ἔννοιαι.» Οὕτως ἐκεῖνος ἐφιλοσόφει περὶ τὸ πάθος· καὶ εἶ τις ἐκείνων τῶν ἄλλων ἀφείς ἐπὶ τούτου καταθεωρήσει τοῦ μέρους, θεῖον ὡς ἀληθῶς ἄνδρα κατονομάσειε.

6.132 Τῷ δὲ τι καὶ ἄλλο προσῆν ἀγαθὸν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐν ἅπασιν ἐπαινούμενον, ἐκείνῳ δὲ διαφερόντως τιμῶμενον, διαιτήσοι δὲ ὁ βουλούμενος· ἀφυλάκτως ἑαυτοῦ παντάπασιν εἶχε· κοιμωμένῳ μὲν οὔτε θύραι ἐπεζυγοῦντο, οὔτε τις ἐκτὸς ἐπηγρύπνει φρουρά· πολλάκις γοῦν καὶ οἱ κατευνάζοντες ἀπήεσαν ζύμπαντες, καὶ παρῳδεύε τις αὐτὸν ῥᾶστα καὶ αὐθις ἀντιπαρήει, μηδενὸς τὴν πάροδον ἐκείνῳ κωλύοντος· εἶ τις γοῦν τὸ ἀνειμένον αὐτῷ ἐνταυθοῖ προσωνείδισεν, οὔτε ἠνιάτω, καὶ ὡς νοσῶν περὶ τὸ θεῖον τοὺς λογισμοὺς ἀπεπέμπετο· ἐβούλετο δὲ ὁ λόγος, ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ βασιλεύοι καὶ παρ' ἐκείνου μόνου φυλάττοιο, καὶ ὅτι, τῆς τελεωτέρας φρουρᾶς τετυχηκῶς, τῆς ἀνθρωπικῆς καὶ ἀτελεστερας καταφρονοίῃ. 6.133 Ἐγὼ γοῦν πολλάκις τοὺς κυβερνήτας καὶ οἰκοδόμους ἀντιπαραθεῖς, καὶ τελευτῶν τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγούς· «Οὐδεὶς μὲν οὖν τούτων, ἔφασκον, τῶν πρὸς Θεὸν ἐλπίδων ἔρημος τὸ οἰκεῖον ἔργον μεταχειρίζεται, ἀλλ' ὅμως ὁ μὲν πρὸς κανόνα ἰσάζει τὸ οἰκοδόμημα, ὁ δὲ τοῖς πηδαλίοις ἰθύνει τὴν ναῦν, καὶ τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἕκα στος ἀσπίδα τε φέρει καὶ ξιφηφορεῖ, καὶ τῇ μὲν κεφαλῇ κράνος ἀρκεῖ, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ὁ θῶραξ ἀμπέχει»· εἶτα δὴ ἀπὸ τοῦδε μᾶλλον ἐπιχειρῶν, ὅτι τὰδε μᾶλλον πρέπει τῷ βασιλεῖ οὐκ ἔπειθον παντοίως ἐπιχειρῶν· τοῦτο δὲ χρηστὸν μὲν τρόπον κατηγορεῖ, ἐνδόσιμον δὲ τοῖς ἐπιχειρεῖν ἐθέλουσι γίνεσθαι.

6.134τ Περὶ τῆς εἰς τὸν βασιλέα ἐπιβουλής. Ἀμέλει καὶ πλείστων τοῦτο κακῶν ἐγεγόνει ἀρχή, ὧν ἐν ἡ δύο θέμενος, ἐντεῦθεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάζειν τοῖς ἀναγινώσκουσι δίδωμι· ἐρῶ δὲ βραχὺ τι τῆς ὑποθέσεως παρεκβατικώτερον, ὅτι ταῖς μὲν εὖ πραττούσαις πόλεσιν ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ τῶν εὐγενῶν τε ἅμα καὶ ἀγενῶν οἱ κατάλογοι, κἂν ταῖς πολιτικαῖς τάξεσι, κἂν τοῖς στρατεύμασιν· οὕτω γοῦν Ἀθηναῖοι ἐπολιτεύσαντο καὶ ὅποσαι πόλεις τὴν ἐκείνων δημοκρατίαν ἐζήλωσαν· παρ' ἡμῖν δὲ τουτὶ τὸ καλὸν ἔρριπται καὶ ἠτίμασται, καὶ λόγος οὐδεὶς εὐγενείας, ἀλλ' ἄνωθεν ἐκ κλήρου διαδοχῆς, Ῥωμύλου πρώτου ἀρξαμένου τῆς τοιαύτης συγχύσεως, ἢ τε σύγκλη

τος διέφθαρτο, καὶ ὁ βουλόμενός ἐστι δημοποίητος. Ἀμέλει πλείους ἂν εὖροι τις παρ' ἡμῖν σισυροφόρους τὴν στολὴν μεταλλάζοντας· ἄρχουσι γοῦν πολλάκις ἡμῶν οὐς ἐκ τῶν βαρβάρων ἐωνησάμεθα, καὶ τὰς μεγάλας πιστεύονται δυνά μεις οὐ Περικλεῖς, οὐδὲ Θεμιστοκλεῖς, ἀλλ' οἱ ἀτιμότεροι Σπάρτακοι.

6.135 Καὶ γέγονέ τις ἐν τῇ κατ' ἐμὲ ἡλικίᾳ, κά θαρμά τι βαρβαρικὸν, πᾶσαν ὑπεραναβεβηκῶς ἀγερωχίαν Ῥωμαϊκὴν, εἰς ὕψος δὲ τοσοῦτον ἐλάσας ὥς τινὰς καὶ τῶν γενομένων αὐτοκράτορων αἰκίσασθαι πρότερον δι' ὑπερ οψίαν δυνάμεως, εἴτα ἐπειδὴ περ εἰς τὸ κράτος ἀνήχθησαν, μεγαλαυχεῖν τοῦτον πρὸς ἐνίους, ὅτι· «Τοὺς βασιλέας Ῥωμαίων ταύτη τῇ χειρὶ πολλάκις τετύπηκα (τὴν δεξιὰν ἐπιδεικνύς)»· πρὸς ταύτην οὖν ἐγὼ τὴν φωνὴν ἄπαξ δεινοπαθήσας, μικροῦ δεῖν τὸν μέγαλαυχον ἐκείνον βάρβαρον ταῖν χεροῖν ἀπηγγόνισα, οὐκ ἐνεγκῶν τὴν τοῦ λόγου πληγὴν. 6.136 Τούτου δὴ τι οὐκ ἔλαττον μίσημα οὐ πολλῶ πρότερον τὸ τῆς παρ' ἡμῖν συγκλήτου κατέχρανεν εὐγενές, πρῶτον μὲν τῷ αὐτοκράτορι ὑπηρετηκός, ἔπειτα δὴ τοῖς ἐν τέλει παρεισφθαρέν καὶ εἰς τὴν κρείττονα τάξιν ἀριθμηθὲν, ἀνὴρ καὶ τὸ γένος, ὡς μοι δεδήλωται, ἄσημος, καὶ εἴ τι ἄλλο τις εἰπεῖν βούλοιο, ἀγενέστατος καὶ φαυλότατος· ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ποτίμων ναμάτων ἐγεύσατο, δεινὸν ἄλλως πεποίηται, εἰ μὴ καὶ τῆς πηγῆς ἐγκρατῆς γένοιτο, καὶ βασιλεύσοι τῶν εὐγενεστάτων Ῥωμαίων ὁ ἀργυρώνητος. Τοῦτο τοιγαροῦν εἰς νοῦν ὁ ἀγενής ἐκείνος βαλλόμενος, ἔρμαιον πρὸς τὸν σκοπὸν τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ποιεῖται ἀτείχιστον, καὶ μηδενὶ τῶν γενναιοτέρων φράσας τὸ μελετώμενον, ἀπραγμάτευτον τὴν ἐπιτυχίαν ποιεῖται τοῦ ἐφετοῦ· καὶ ἀπὸ τοῦ θεάτρου εἰς τὰ ἀνάκτορα τὴν πομπὴν ποιουμένῳ τῷ αὐτοκράτορι, τοῖς ὀπισθοφυλακοῦσιν ἑαυτὸν συντάξας συνείπετο, καὶ τῶν βασιλικῶν ἀδύτων ἐντὸς γεγονῶς, αὐτοῦ που παρὰ τοῖς ὀπτανείοις ἐνήδρευε, παντὸς οἰομένου τοῦ προστυγχάνοντος ὅτι τοι ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὴν προσεδρείαν εἰρήκει, καὶ διὰ ταῦτα οὐδεὶς τῶν πάντων τῶν βασιλείων τοῦτον ἔξωσεν αὐλῶν. Ἔμελλε δ' οὖν, ὡς ὕστερον τὸ ἀπόρρητον τῆς ψυχῆς ἐξεταζόμενος ἀνεκάλυψε, ὑπνώττοντι τῷ βασιλεῖ ἐπιθήσεσθαι καὶ σιδήρῳ ἀποκτενεῖν, ὃ δὴ καὶ ὑπὸ κόλπον εἶχε, <καὶ> τὸ κράτος εἰς ἑαυτὸν μεταθέσθαι.

6.137 Τοῦτο γοῦν βουλευσάμενος, ἐπειδὴ περ ὁ βασιλεὺς ἀνεπαύσατο, ἐκκείμενος πᾶσιν, ὡς μοι προείρηται, ὁ τολμητίας ἐπὶ τὸ ἔργον χωρεῖ· βραχὺ δέ τι προεληλυθῶς πλανᾶται τὰς γνώμας, καὶ σκοτοδίνης καὶ ἰλίγγου πεπλήρωται, καὶ τῆδε κάκεῖσε περιθέων ἀλίσκεται. Καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν ὕπνον εὐθὺς ἀποσυληθεις, τῶν φυλάκων ἤδη συνειλεγμένων καὶ πικρῶς ἐξεταζόντων τὸν βάρβαρον, ἐν δεινῷ μὲν ποιεῖται τὴν τόλμαν καὶ βαρυθυμεῖ ὡς εἰκός, εἰ τοιοῦτος ἀνὴρ βασιλέως καταπεφρόνηκε. Καὶ τοῦτον μὲν εὐθὺς δεσμώτην ποιεῖται, εἰς τὴν αὔριον δὲ ἐξεταστῆς αὐτῷ πικρότατος περὶ τοῦ τολμήματος κάθηται, καὶ ἀνακρίνει, εἰ συνωμότας πρὸς τὴν ἐπιβουλήν ἔσχηκεν, εἰ προηγῆσατό τις τούτου τοῦ σκέμματος, εἰ προβεβούλευκέ τις τὴν τόλμαν αὐτῷ· ὡς δ' οὐδὲν ὑγιὲς πρὸς τὰς ἐν λόγοις ἀνακρίσεις ἀπήγγειλεν, βασάνοις αὐτὸν πικροτάταις αἰκίζεται, καὶ γυμνὸν ἐπὶ ξύλου μετεωρίσας ἀπὸ θατέρου ποδῶν ἡμιθανῆ ποιεῖται ταῖς μάστιξι, ὅφ' ὧν ἐκεῖνος, ὡς οἶμαι, συμπιεζόμενος καταγγέλλει τῶν ἐν τέλει τινὰς ὡς κοινῶ νοῦς τοῦ τολμήματος, καὶ γεγόνασι πάρεργον βαρβαρικῆς ἀλογίας ἄνδρες ἐννομώτατοι καὶ ἀσφαλέστατοι· ἀλλ' ὅ γε μετὰ ταῦτα χρόνος ἐκείνον μὲν τοῖς ἀτιμότεροις ἔτι συν ἀριθμεῖ, τούτους δὲ ἐς τὴν ἀρχαίαν τάξιν ἐπανεσώσατο.

6.138 Ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ βραχὺν τινὰ χρόνον τῆς τοῦ σώματος ἐπιμεληθεὶς φυλακῆς, αὐθις ἡμέλησε τῆς φρουρᾶς, ὅθεν μικροῦ δεῖν αὐτὸς τε ἀνὴρπαστο καὶ ἡ Πόλις ἐν κλύδωνι ἐγεγόνει καὶ δεινῷ μείζονι· δηλώσει δὲ ὁ λόγος ὅθεν τε ἤρξατο τὸ κακὸν καὶ

ἐφ' ὅσον κεχώρηκε, καὶ ὅπως ἀτυχήσας ὁ βασιλεὺς παρ' ἐλπίδας αὐθις εὐτύχηκεν. Ἰλαρὰν εἶχεν ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς πᾶσαν παιδιὰν τὴν ψυχὴν καὶ ἐβούλετο ψυχαγωγῆσθαι ἀεὶ, παρεμυθεῖτο δὲ τοῦτον οὔτε ὄργανον φωνῆ, οὔτε ἦχος αὐλῶν, οὐ φωνὴ ἐμμελῆς, οὐκ ὀρχήματα, οὐχ ὑπορχήματα, οὐδὲ τι ἄλλο τῶν οὕτως ἐχόντων· εἰ δὲ τῷ ἢ γλῶττα ἐδέδετο φυσικῶς καὶ ὀρθοεπεῖν οὐκ ἠδύνατο, ἢ εἴ τις ἕτερος ἀπλῶς ἐφλυάρει τὸ ἐπιὸν ἅπαν φθεγγόμενος, ταῦτα ἐκεῖνον ὑπερφυῶς ἠψφρανεν, καὶ ὅλως τὸ διημαρτημένον, τῆς παιδιᾶς τοῦτο ἐκεῖνος ἐτίθετο σπούδασμα.

6.139 Ἀμέλει καὶ ἐπεχωρίαζε τηνικαῦτα ἐντὸς τῆς βασιλείου αὐλῆς τοιοῦτόν τι ἡμίφωνον κάθαρχμα, οἷ γὰρ ἐπέιχετο παντάπασιν ὁμιλοῦντι ἢ γλῶσσα ἢ διωλίσθαινε κατατείνοντι· ὁ δὲ ἀνήρ οὗτος καὶ προστιθεὶς τῷ τῆς φύσεως ἀμαρτήματι, εἰς ταῦτόν τὸν λόγον τῇ ἀφωνίᾳ συνή λαυεν· ἀνεπαίσθητος γὰρ ἐν ἀμφοῖν ὧν εἶπεῖν βούλοιοτο ὁ ἀκροατῆς ἦν.

6.140 Τοῦτον πρῶτα μὲν ἀφελῶς εἶδεν ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ παρεγίγνετο ἐκ διαστημάτων μακρῶν μετὰ τὸ κατὰ χεῖρὸς ὕδωρ, εἶτα, οἷος ἐκεῖνος, θερμότερος ἐγεγόνει περὶ τὴν ἡδονὴν τῆς φλυαρίας, καὶ προστιθεὶς ἀκόρεστος ἦν τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐντυχίας· ὅθεν οὐδ' εἶχεν αὐτῷ καιρὸν ἢ παιδιὰ, ἀλλὰ καὶ χρηματίζοντι καὶ ἀρχαιρεσιάζοντι καὶ ἄλλο τι τῶν κοινῶν πράττοντι συνῆν ἐκεῖνος, τὴν φυσικὴν ἀμαρτίαν ἐπιδεικνύμενος καὶ τὴν τέχνην ὑποκρινόμενος. Ἀμέλει τοι καὶ πλάττει τὸν ἄνθρωπον, ἢ ἀναπλάττει ἀπὸ τοῦ κρείττονος σχήματος, καὶ ἀπὸ τῶν τριόδων εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν μεθιστᾶ ἄξονα, καὶ τοὺς ἐντίμους αὐτῷ σχεδιάσας βαθμοὺς μετὰ τῶν κορυφαίων ἰστᾶ, καὶ ἀπανταχοῦ τὸν ἄνδρα ποιεῖ, καὶ τὰ πρῶτα τῶν σωματοφυλάκων χειροτονεῖ. Ὅς δὴ τὸ ἀπραγμάτευτον αὐτῷ τῆς γνώμης ἐπιδεικνύμενος, οὐδ' ἐν καιρῷ προῆει τῷ αὐτοκράτορι, ἀλλ' ὁπότε ἡ γνώμη τούτῳ παρεκελεύσατο· ἐφίλησε γοῦν προσελθὼν καὶ στήθος καὶ πρόσωπον, καὶ προσεφθέγγετο μὴ φθεγγόμενος, καὶ διαχέας εἰς γέλωτα ἐπὶ τῆς αὐτῆς καθῆστο κλίνης, καὶ τὰς πεπονηκυίας τοῦ κρατοῦντος χεῖρας συσφίγγας ἤλγυνεν ὁμοῦ τε καὶ ἔθελξεν.

6.141 Ἐγὼ γοῦν οὐκ εἶχον τίνα θαυμάσαιμι πρότερον, τὸν ἄνδρα τοῦτον μεταποιηθέντα πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην τε καὶ προαίρεσιν, ἢ τὸν αὐτοκράτορα πρὸς τοῦτον μεθαρμοσάμενον τὴν ψυχὴν· ἄτερος γὰρ θατέρῳ ἐνδόσιμος ἐγεγόνει καὶ ἀλωτός· καὶ ὁ μὲν <ὁ> αὐτοκράτωρ ἐβούλετο, ὁ ὑποκριτῆς ἔπραττεν, ὁ δὲ οὗτος ἔπραττεν, ἐκεῖνος ἐβούλετο. Τὰ γοῦν πολλὰ καὶ συνειὶς ὁ αὐτοκράτωρ τῆς ὑποκρίσεως, ὅμως ἡγάπα παρ' ἐκείνου παιζόμενος· ἔνθεν τοι καὶ κατετρύφα τῆς τοῦ κρατοῦντος ἀβελτερίας ὁ σκηνοουργός, καὶ ἄλλο τι ἐπ' ἄλλῳ ἐπλάττετο πρὸς τὸ εὖηθες ἐκείνῳ οἰκείως συναρμοζόμενον.

6.142 Ἀμέλει ὁ μὲν βασιλεὺς οὐδὲ τὸ ἀκαριαῖον τῆς ἐκείνου συνουσίας ἀπολελεῖσθαι ἐβούλετο, ὁ δὲ δυσχεραίνων τὴν προσεδρείαν, ἡγάπα τὰς ἐλευθέρους διατριβάς· ἄπαξ γοῦν ἵππον ἀπολωλεκῶς τῶν πρὸς τὴν σφαιρὰν ἐπιτηδείων, ἐπειδὴ περ ἀγχοῦ τῷ βασιλεῖ συνεκάθευδεν, ἀθρόον ἐξανα στάς μέσης νυκτὸς ἐκεῖνον τε ὑπνώττοντα ἤγειρε, καὶ ἑαυτὸν κατασχεῖν οὐχ οἷός τε ἦν ἐνθουσιῶντα ὑφ' ἡδονῆς· ὁ δὲ βασιλεὺς, μηδὲν τι πρὸς τὴν ἀνάστασιν δυσχεράνας, ἠρωτῆκει ὅ τι πεπόνθοι καὶ ὀπόθεν αὐτῷ προσεγεγόνει τὸ σκίρτημα· ὁ δὲ περιπτυχήσας αὐτοῦ τὸν αὐχένα καὶ πολλὰ καταφιλήσας τὸ πρόσωπον· «Εὐρηταί μοι, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, ὁ ἀπολωλὼς ἵππος, ἐκτομίας δὲ τις αὐτὸν ἐποχεῖται, ἔξωρος ἤδη καὶ ρυτίδων ἀνάπλεως, καὶ εἴ γε βούλει, νῦν ἐντεῦθεν ἀφιππευσάμενος αὐτόν σοι μετὰ τοῦ ὀχήματος κομιοῦμαι.» Ἐπὶ τούτοις ἡδέως πάνυ γελάσας ὁ βασιλεὺς· «Ἄλλ' ἀφήμι σε, φησὶ, σὺ δὲ ὡς τάχιστα μοι ἐπάνελθε

ἀπαγγελλόμενος τῷ εὐρήματι.» Ἀπῆει γοῦν αὐτίκα ταῖς συγκειμέναις χρησόμενος ἡδοναῖς· καὶ ἐπειδὴ τέλος εἶχεν αὐτῷ τὰ συσσίτια, ἦκεν ἐσπέρας ἀσθμαίνων καὶ πνευστιῶν, καὶ τινα ἐκτομίαν ἐπισυρόμενος· «Οὗτος γοῦν, ἔφησεν, ὦ βασιλεῦ, ὁ τὸν ἐμὸν ἀπελαύνων ἵππον· ὁ δὲ ἔχων οὐ δίδω σιν, ἀλλὰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτὸν κεκλοφέναι ἐπόμνυται.» Ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν γέρων ἐκεῖνος ἐώκει δακρύνοντι καὶ ἀπο ρουμένῳ πρὸς τὴν ἐπήρειαν, ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ εἶχεν ὅπως ἐπισχίσει τὸν γέλωτα.

6.143 Τὸν μὲν οὖν παρεμυθήσατο ἐτέρῳ ἵππῳ καλὸν λῖονι, τῷ δὲ γε ἐκτομία τὸ πεπλασμένον ἀπέσβεσε δάκρυον, τσαῦτα δούς ὀπόσα οὐδ' ὄναρ αὐτὸς προσεδόκησεν· ἦν δ' ἄρα οὗτος τῶν μάλιστα θεραπευόντων τὸν ἄνδρα τῆς ὑπο κρίσεως, καὶ ὃν ὁ τεθεραπευμένος ἐβούλετο βασιλικῆς πρὸ πολλοῦ φιλοτιμίας τυχεῖν, ἐπεὶ δ' οὐκ εἶχεν ὅπως ὑπὲρ ἀγνώτος ἀνδρὸς ἀξιώσει τὸν αὐτοκράτορα, τὴν τε σκηνὴν τοῦ ὄνειρατος πλάττεται, κάκεινον πάρεργον ποιεῖται τοῦ ἀνδρὸς ψευδοῦς τε ἐνυπνίου καὶ παχυτέρας ψυχῆς. Τὸ δὲ γε δεινότερον, ὅτι πάντες μὲν ἤδειμεν τὴν ὑπόκρισιν, ἐλέγχειν δὲ τὴν ὑπόκρισιν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, βασιλικῆς τε ἀλογίας καὶ ὑποκρίσεως ἐκκειμένης ἐτυγχάνομεν ὄντες θηράματα, καὶ γελᾶν ἠναγκάσμεθα ἐφ' οἷς ὁ καιρὸς ἐδίδου θρηνεῖν· καὶ εἴ γε μὴ σπουδαίων ἐπηγγειλάμην ἀναγραφὴν, ἀλλὰ φλυάρων καὶ ἀσπουδάστων, πολλὰ ἂν τῷ λόγῳ συνη γήοχα διηγήματα· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς ἐκ πολλῶν ἐν ἐκκεῖ σθῶ, ὁ δὲ γε λόγος τὰ ἐξῆς διηγήσεται.

6.144 Οὐ τοίνυν τὸν ἀνδρῶνα μόνον ὁ ἀνὴρ οὗτος κατέλαβεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν βασιλείον γυναικωνίτιν παρῆς φθαρεῖς ἄμφω τὰς βασιλίδας ὑποποιεῖται, καὶ τὸν λῆρον πάντη πλασάμενος, παρὰ μὲν τῆς μείζονος τετέχθαι διῖσχυρίζετο, τὴν δὲ νεωτέραν τεκεῖν ἀρρήτους ὄρκους ἀπώμνυτο, ὡς συμπεσοῦσης οὕτω τῆς γενέσεως, καὶ ὡσπερ ἀναμνησκόμενος ὅπως ἀποτεχθεῖη, τὰς τε ὠδῖνας συνεῖρε καὶ τῆς μητρώας θηλῆς ἀναισχύντως ἐμέμνητο· μάλιστα δὲ τὸν τῆς Θεοδώρας τόκον κατέλεγεν ἀστείότατα. ὅτι τε εἴποι ἐγκυμονομένη αὐτῷ καὶ ὅπως ἀποτεχθεῖη· ἐφ' οἷς τὸ τῶν γυναικῶν ἐκείνων ἀβέλτερον τῷ ὑποκριτῇ θηραθὲν πᾶσαν αὐτῷ θύραν ἀπορρήτων εἰσόδων ἀνέωξε, καὶ οὐκ εἶχε τις ῥαδίως αὐτῷ ἀπαριθμῆσασθαι ὀπόσα τούτῳ φοιτῶν ἀπὸ τε τοῦ ἀνδρῶνος ἀπὸ τε τῆς γυναικωνίτιδος.

6.145 Χρόνον μὲν οὖν τινα ἐπὶ τούτων μόνων εἰστήκει τὰ παίγνια· ἐπεὶ δὲ ἀπεληλύθει τῶν τῆδε ἡ βασιλῆς, περὶ οὗ δὴ αὐτίκα λέξομεν, ἀρχαὶ δὴ μεγάλων κακῶν τῷ ἀπλοῖ κωτάτῳ τούτῳ ἐπονηρεύθησαν, ἐρῶ δὲ μέρος τι προαφαρ πάσας ἧς ὁ μετὰ ταῦτα λόγος ἄψεται ὑποθέσεως. Ἐπαλλα κευετό τις μεῖραξ τῷ αὐτοκράτορι, ἐξ ἔθνους <οὐ> μεγίστου ὀμηρεύουσα παρ' ἡμῖν, γενναῖον μὲν οὐδὲν ἔχουσα, ἀλλ' ὡς ἐκ βασιλικοῦ αἵματος παρ' αὐτῷ σεβομένη καὶ τὰ πρῶτα τῆς τιμῆς ἔχουσα· ταύτης τῆς μεῖρακος ἔρωτα δεινὸν ὁ ὑποκριτῆς ἐκεῖνος ἐγκυμονεῖ· εἰ μὲν οὖν κάκεινη ἑαυτὴν ἀπεδεδώκει τῷ ἐραστῇ οὐκ ἔχω διῖσχυρίσασθαι, ἀλλ' ὅμως ἐώκει ἀντερασθῆναι· ἀλλ' ἡ μὲν ἴσως ἐσωφρόνει τὸν ἔρωτα, ὁ δὲ οὐκ εἶχεν ὅπως τοῦτο μόνον ὑποκριθεῖη· ἐώρα γοῦν ἀναιδῶς καὶ θαμὰ προσήει, καὶ ἀτεχνῶς ἐπυρπολεῖτο τὰ στέρνα· ὡς δὲ οὐκ εἶχεν ὅπως ἂν ἐγκρατῆς τοῦ ἔρωτος γένοιτο καὶ ὄλην τὴν ἐρωμένην ἑαυτῷ εἰσποιήσαιτο βασιλίδα, ὃ δὴ καὶ ἀκουσθῆναι παράλογον πάντη καὶ ἄπιστον, ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνος εἶτε συντυχία κακοήθων ἀνθρώπων χρησάμενος, εἶτε ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς ὀρμὰς εἰληφῶς, εἰς νοῦν βάλλεται τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας τυχεῖν. Ῥᾶστον γοῦν αὐτῷ τὸ βούλευμα καταφαίνεται, οὐ γὰρ τὸ ἀποκτεῖναι μόνον τὸν αὐτοκράτορα ἀπραγμάτευτον τούτῳ λελόγιστο· ὁ δὲ καὶ τὰς κλεῖς εἶχε τῶν ἀπορρήτων εἰσόδων καὶ πάντα αὐτῷ κατὰ τὸ βουλευτὸν ἐπεζύγωτο καὶ ἀνέωκτο· ἠπάτητο δὲ, ὅτι καὶ πολλοῖς τοῦτο βουλομένοις ἐστὶ·

κολάκων γὰρ οὐκ ὀλίγη μερίς αὐτῷ παρετρέφετο, καί τις <τῶν> παρ' αὐτῷ κορυφαίων ὄλον ἐκεῖνον εἰσποισιθάμενος, τὰ πρῶτα τῶν μισθοφόρων ἐτύγχανεν ὦν.

6.146 Τοῦτο τοιγαροῦν τὸ βούλευμα πρῶτον μὲν ἀπόρρητον εἶχε, καὶ οὐδενὶ τῶν πάντων καταφανῆς ἦν περὶ τοῦ τοιούτου σκεπτόμενος· ἐπεὶ δὲ ὁ ἔρως αὐτὸν ἐξέκυμαινε, καὶ ὑπὲρ πάντα ἐγεγόνει, τολμᾶ δὴ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀνακαλύπτει πολλοῖς τὴν γνώμην, ὑφ' οὗ δὴ καὶ τάχος ἀλίσκεται· ἦλω δὲ οὐ πρὸ μιᾶς ὥρας, ἀλλ' ἔλαττον τοῦ δεινοῦ ἐκείνου ἀποτελέσματος· ἐπειδὴ γὰρ ἐσπέρα κατέλαβε, καὶ ὁ βασιλεὺς ὡς εἰώθει ὑπνίαζεν, ὁ μὲν ἴσως τὸ φονοῦρ γόν σιδήριον ἔθηγεν, ἐφοίτησε δὲ τις αὐτίκα τῶν οἷς ἐκεῖνος τὸ σκέμμα διωμολόγησεν, ὡς ἔχων τι τῷ βασιλεῖ προσαγγεῖλαι, καὶ ἐπεὶ περ εἰσέδου τὸ καταπέτασμα, πνευστιῶν ὅλως καὶ οὐπω τὸ ἄσθμα ἐπέχων· «Ἀποκτενεῖ σε, βασιλεῦ, αὐτίκα ὁ φίλτατος (τὸν ἄνδρα ὀνομαστί εἰρηκῶς)· σκέψαι γοῦν ὅπως ἐκφεύξῃ ὑπόγουον θάνατον». Ταῦτα ὁ μὲν εἰρήκει, ὁ δὲ διηπόρει καὶ πιστεύειν οὐκ εἶχεν· ὁ δὲ γνοὺς, ρίπτει μὲν τὸ σιδήριον, εἴσεισι δὲ τὸν ἐκεῖσε ναὸν καὶ τῇ ἱερᾷ προσφεύγει τραπέζῃ, καὶ ἀπαγγέλλει τὸ βούλευμα καὶ πᾶσαν τὴν ἐπὶ τούτῳ σκηνὴν, καὶ ὅποσα προβεβουλεύκει καὶ <ὡς> ἔμελλεν αὐτίκα ἀναιρήσειν τὸν αὐτοκράτορα.

6.147 Ὁ δὲ οὐδ' ὅτι σέσωστο χάριν εἶχε Θεῷ, ἀλλ' ὅτι ἐαλώκει ὁ φίλτατος ἐβαρυμηνία τῷ προσαγγεῖλαντι καὶ προὔλαμβανε τῇ ἀπολογία τὴν κατηγορίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν κρύψαι τὴν ἐπιβουλήν εἰς τοῦμφανὲς ἀναρραγεῖσαν, καθιστᾶ μὲν ἐς τὴν ἐπιούσαν δικαστηρίου σκηνὴν, εἰσάγει δὲ πεδὴ τὴν <τὸν> ἄλόντα ὡς κριθησόμενον· καὶ ἐπειδὴ εἶδε δεδεμένον τῷ χεῖρι, μικροῦ δεῖν ἀνωλόλυξεν, ὡς ἐπὶ καινῷ καὶ ἀτόπῳ θεάματι, καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑποπλησθεῖς· «Ἀλλὰ λύσατέ μοι, φησὶ, τουτονί· μαλθακίζεται γὰρ μοι ἐπ' αὐτῷ ἢ ψυχῇ.» Καὶ ἐπειδὴ λελύκασιν τῶν δεσμῶν οἷς τοῦτο προστέτακτο, ἡρέμα πρὸς τὴν ἀπολογίαν προσβιβάζων καὶ αἰτίας εὐθύς ἀφιεῖς· «Σοὶ μὲν ἐλευθέρα, φησὶν, ἢ γνώμη παντάπασιν· οἶδα γὰρ σου τὸ ἀπλοῖκόν καὶ ἐλεύθερον· ἀλλὰ μοι λέγε, τίνες οἱ πρὸς τὴν ἄτοπον γνώμην σε συνελάσαντες; τίς ἔκλεψέ σου τὸ ἄπλαστον φρόνημα; τίς ἐσύλησέ σου τὸν ἀπεριεργον νοῦν; ἐπὶ τούτοις εἶπέ καὶ τίνος ἐρᾶς τῶν ἐμῶν; τί δέ σε τῶν πάντων θέλγει; οὐ γὰρ ἀτυχῆσεις οὐδενὸς ὦν λῖαν ἐπιτεθύμηκας.»

6.148 Ταῦτα μὲν ὁ αὐτοκράτωρ, διωδικῶς ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ δακρύων τέγγων ῥοῆ. Ὁ δὲ πρὸς μὲν τὰς πρῶτας ἐρωτήσεις, ὡσπερ μηδὲν ἠρωτημένος, οὐδ' ὀτιοῦν ἀπεκρίνατο, πρὸς δὲ τὰς δευτέρας ἔνθα τὰ περὶ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ ἔρωτος ἔκειτο, θαυμασίως τὸ δρᾶμα ὑποκρινόμενος τοῦ σοφίσματος, τὰς τε χεῖρας τοῦ αὐτοκράτορος κατεφίλησε καὶ τοῖς γόνασι τὴν κεφαλὴν ἐπιθείς· «Ἐπὶ τοῦ θρόνου με, φησὶ, κάθισον τοῦ βασιλικοῦ, καὶ μαργαρώδει στέμματι κατακόσμησον, χάρισαι δέ μοι καὶ τουτονὶ τὸν στρεπτόν (τὸν περὶ τὸν τράχηλον ἐπιδείξας κόσμον), καὶ τῆς σῆς μοι κοινώνησον εὐφημίας. Τούτου γὰρ καὶ πρότερον ἦρων, καὶ νῦν διαφερόντως ἐρῶ.»

6.149 Ἐσκήρτησεν ἐπὶ τούτοις ὁ αὐτοκράτωρ καὶ λαμπρόν τι ἡγαλλιάσατο· ἐβούλετο δὲ αὐτῷ ταῦτα, τὸ μνηστεῦσαι ἐκείνῳ ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόπου τολμήματος, ὡς ὑπονοίας καὶ κατακρίσεως διὰ τὸ ἀπλοῦν τοῦ φρονήματος ἐλευθέρῳ παντάπασιν· «Καὶ ταινιώσω σοι, φησὶ, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀλουργεῖ ἐσθῆτι περιβαλῶ, μόνον μοι κατάστηθι τὴν ψυχὴν καὶ κατεύνασόν μοι τὸν κλύδωνα καὶ, τὴν νύκτα τῆς ὄψεως ἀπελάσας, ἀπόδος μοι τὸ σύνηθες βλέμμα καὶ τὴν γλυκεῖαν ἡμέραν τῆς ὄψεως.» Ἐπὶ τούτοις καὶ οἱ σπουδάζοντες παίξαντες, καὶ οἱ δικάσαντες οὐδ' ὀτιοῦν ἐξετάσαντες, ἀλλὰ γελάσαντες ἅπαντες μεσοῦντος ἀπῆλθον τοῦ δράματος. Ὁ δὲ γε βασιλεὺς, ὡσπερ αὐτὸς ἐαλωκῶς καὶ τῆς νίκης κεκρατηκῶς, σῶστρά τε ἔθυε τῷ Θεῷ καὶ τὰς εὐχαριστηρίους ἀπεδίδου φωνάς,

συμπόσιον ἐπὶ τούτοις τοῦ συνήθους λαμπρότερον, καὶ ἐστιάτωρ μὲν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ συμποσίαρχος, τὰ δὲ πρῶτα τῶν δαιτυμόνων αὐτὸς οὗτος ὁ δραματουργὸς καὶ ἐπίβουλος.

6.150 Ἐπεὶ δὲ ἡ βασιλὶς Θεοδώρα καὶ ἡ ἀδελφὴ Εὐπρεπία κατὰ τὰς ποιητικὰς θεὰς τοῖς τελομένοις δεινῶς ἐπεμύξαντο, οὐδὲν ἐπιδεικνύμεναι χαρίεν, ἀλλὰ μεμφόμεναι τὰ πλείονα τὴν τοῦ βασιλέως ἀπλότητα, αἰσχύνεται ταύτας ὁ βασιλεὺς καὶ ὑπερορίαν τοῦ ἐαλωκότος καταψηφίζεται, οὐ μακρὰν ἀποικίσας, ἀλλ' αὐτοῦ που ἐπὶ μιᾶς τῶν πρὸ τῆς Πόλεως νήσων ἐπιχωριάζειν προσεταχῶς, λούεσθαί τε ἐκεῖσε παρακελευσάμενος καὶ πάσης ἐμπίπλασθαι ἡδονῆς· οὐπω δὲ ἡμέραι δέκα παρεληλύθεσαν, καὶ ἀνακαλεῖται τοῦτον λαμπρῶς, καὶ μείζονος ἀξιοῖ παρρησίας καὶ χάριτος. Ἡ δὲ τοιαύτη διήγησις οὐκ ὀλίγα τῶν ἀτοπωτέρων παρεσιώπησεν, ὅποσα αἰσχύνην τε τῷ γράφοντι φέρει καὶ ὄχλον τοῖς ἐντυγχάνουσιν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ εἰς ἅπαν τέλος ὁ λόγος κατέληξε, δεῖται δὲ πλείονος ἐπιπλοκῆς πρὸς ἀπαρτισμὸν, ἑτέραν παρενεύρας ὑπόθεσιν, ἧς ὁ λόγος δεῖται τοῦ διηγήματος, οὕτω δὲ αὐθις ἐπαναστρέψας τοῖς ὑφηγησομένοις τὸ λειπόμενον ἀποδώσω.

6.151 Ἐξωρος ἤδη πρὸς συνουσίαν ἀνδρὸς ἡ βασιλὶς καθειστήκει Ζωῆ, τῷ δὲ γε βασιλεῖ τὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐφλέγμαινεν· ἤδη γὰρ καὶ ἡ Σεβαστὴ τούτῳ τετελευτήκει, καὶ ὀαρισταίνων περὶ τὸν ἔρωτα ἐπὶ πολλὰς πεπλάνητο φαντασίας καὶ ἀνατυπώσεις ἀτόπους· φύσει δὲ ὦν περίεργος τὰ ἐρωτικά καὶ μὴ εἰδὼς τὸ πάθος εἰς εὐκολίαν διαλύσασθαι μίξεως, ἀλλ' αἰεὶ τινα ἐπεγείρων κύματα ἐπὶ ταῖς πρῶταις εὐναῖς, ἐρᾷ τινος μεῖρακος, ὡς μοι καὶ ἄνω που τοῦ λόγου λέλεκται, ἐξ Ἀλανίας ὀμηρευούσης ἡμῖν· βασιλεῖα δὲ αὐτῇ οὐ πάνυ σεμνὴ, οὐδὲ ἀξίωμα ἔχουσα, τῷ δὲ Ῥωμαίων κράτει τὸ ἐχέγγυον αἰεὶ διδοῦσα τῆς πίστεως· ἡ τοίνυν μεῖραξ θυγάτριον τοῦ ἐκεῖσε βασιλεύοντος ἦν, οὕτε τὸ εἶδος ἀξιοθέατον, οὕτε τὴν θεραπείαν εὐδαιμον, δυσὶ δὲ μόναις κεκόσκητο χάρισι, λευκὸν ἦν τὴν χροιάν καὶ καλλίστοις ἐπήστραπτεν ὄμμασιν· ἀλλ' ὅ γε βασιλεὺς ἅπαξ ἐαλωκὼς ταύτης, τοὺς μὲν ἄλλους κατέλυσεν ἔρωτας, σκηνοῖ δὲ παρ' αὐτῇ μόνῃ καὶ σφοδρὸν ἐπ' αὐτῇ πόθον ἐγκυμονεῖ.

6.152 Ἄλλ' ἕως μὲν ἡ βασιλὶς βιώσιμος ἦν, οὐ πάνυ τι ἀνερρήγνυτο, ἀλλ' ἡγάπα λανθάνειν καὶ συγκαλύπτεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἐτεθνήκει, αἶρει τὴν φλόγα τοῦ ἔρωτος καὶ ἀναρριπίζει τὸν πόθον, καὶ μονονοῦ παστάδα πηξάμενος ἑαυτῷ τὴν ἐρωμένην νυμφαγωγεῖ, καὶ ὁ μετασηματισμὸς ἀθρόος τε καὶ καινός· τὴν τε γὰρ κεφαλὴν ἀσυνήθης κόσμος ἐκύκλου, καὶ ἡ δέρη χρυσῷ κατηγλάιστο, ἐπικάρπιοί τε ὄφεις χρυσοῖ τοὺς βραχίονας αὐτῇ διενέμοντο, καὶ τῶν ὤτων μαργαρίται βαρεῖς ἀπεκρέμαντο, ἡ δὲ ζώνη, χρυσὸς δὲ αὐτὴν καὶ μαργάρων ὄρμαθος ἐσημάτιζέ τε καὶ διεποίκιλλε· καὶ ἦν ἡ γυνὴ Πρωτεύς ἀτεχνῶς ἐξαλλάττων καὶ ποικιλλόμενος.

6.153 Ἐβούλετο μὲν οὖν ταύτην καὶ βασιλικὴν ἀναδῆσαι ταινία, ἀλλ' ἐδεδίει δύο ταῦτα, τὸν τε νόμον τὸν ἀριθμὸν αὐτῷ τῆς συζυγίας ἐπιμετρήσαντα, καὶ τὴν βασιλίδα Θεοδώραν ὡς οὐκ ἀνεξομένην τὸ ἄχθος, οὐδὲ βασιλεύειν τε αἰρησομένην καὶ βασιλεύεσθαι· διὰ ταῦτα τοίνυν τοῦ μὲν σχήματος αὐτῇ τῆς βασιλείας οὐκ ἐκοινώνησε, μεταδίδωσι δὲ τοῦ ὀνόματος, σεβαστὴν ἀνεῖπων, δορυφορίαν τε αὐτῇ βασιλικὴν διατίθεται, καὶ πάσας ἐπ' αὐτῇ θύρας αἰτήσεων ὑπανοίγνυσιν, ἐπιρρεῖ τε αὐτῇ χρυσῷ ποταμοὺς ῥέοντας καὶ ὀχετοὺς ὀλβίους καὶ εὐδαιμονίας ἄπειρα ῥέυματα. Αὐθις οὖν ἐσπαθᾶτο πάντα καὶ διεφθείρετο, καὶ τὰ μὲν ἐντὸς τῶν τειχῶν διεσκήδναντο, τὰ δὲ ἐξαγωγίμα εἰς τὴν βάρβαρον ἦν· καὶ τότε πρῶτως ἡ τῶν Ἀλανῶν γῆ τῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Ῥώμης ἐμπέπληστο ἀγαθῶν· κατήγοντο οὖν νῆες καὶ αὐθις ἀνήγοντο φορτίδες

ὄλαι τῶν παρ' ἡμῖν τιμίων καὶ οἷς πάλαι τὸ τῶν Ῥωμαίων ἐζηλοῦτο βασιλείον.

6.154 Ἐγὼ δὲ καὶ τότε μὲν ἐθρήνουν ὄρων τὰ πάντα οὕτω διατυφόμενα, καὶ νῦν οὐδὲν ἔλαττον ἀλγυνόμενος (εἰμὶ γὰρ εἶπερ τις ἄλλος φιλορώμαιος καὶ φιλόπατρις), ἔτι ἐπὶ τῷ ἐμῷ δεσπότη καὶ βασιλεῖ ἐπαισχύνομαι. Τοῦ γὰρ ἔτους δῖς που καὶ τρῖς ἐξ Ἀλανίας πρὸς τὴν σεβαστὴν ταυτηνὴν μείρακα πατρῶοι ἐφοίτων θεράποντες, οἷς ὁ αὐτοκράτωρ ταύτην ἐπὶ θεάτρου δεικνὺς ὁμεινέτιν τε καὶ βασιλίδα ἐκήρυττε καὶ ὠνόμαζε· καὶ τὰ μὲν αὐτὸς ἐκείνοις ἐδίδου, τὰ δὲ τῇ καλῇ γαμετῇ διδόναι παρεκελεύετο.

6.155 Ταύτης τοιγαροῦν ὁ ὑποκριτὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ, περὶ οὗ δὴ λέγων βραχὺ τι ἐπεπαύμην, καὶ πρότερον ἦρα, καὶ τυχῶν, καὶ διὰ ταῦτα ἐπιβεβουλευκῶς, καὶ μὴ τυχῶν, ἐπειδὴ τῆς ὑπερορίας ἐπανεληλύθει, αὐθις ἦρα σφοδρότερον. Ἐγὼ δὲ τοῦτο δὴ ἀκριβῶς συνιεις ὦμην ἠγνοηκέναι τὸν αὐτοκράτορα, μᾶλλον δὲ ἀμφίβολος ἦν, ἔστησε δέ μοι τὸν λογισμὸν ἐκεῖνος πλανώμενον· συνειπόμην δὴ ἅπαξ κομιζομένῳ ἐπ' ἐκείνην τῷ αὐτοκράτορι, μέρος δὲ τῶν ἀκολουθούντων καὶ ὁ ἐραστὴς ἐγεγόνει· ἡ δὲ τηνικαῦτα ἐτύγχανεν ἐν τοῖς ἀδύτοις παρά τισιν ἐστῶσα κιγκλίσιν. Οὕπω δὲ τὸν βασιλέα κατασπασάμενον, ἔστησέ τις φροντίς, καὶ ὁ μὲν ἐπὶ ταύτης ἦν, ὁ δὲ γε ἐραστὴς ἐπὶ τὴν ἐρωμένην ἐρρίπτει τὰ ὄμματα καὶ ἰδὼν ἠρέμα προσεμειδίασε, καὶ αὐθις ἄλλο τι ἐπεποιήκει ἐρωτικόν· ἐπεὶ δὲ πολλὴν πλάνην αὐτῷ ἐπεπορεύθη τὸ πρόσωπον, ὁ αὐτοκράτωρ ἠρέμα μοι τῇ χειρὶ νύξας τὴν πλευράν· «Ὅρᾳς, ἔφη, παμπόνηρον ἄνθρωπον, ἐρᾷ γὰρ ἔτι, καὶ οὐδὲν αὐτὸν τῶν προλαβόντων ἀνέστειλεν.» Ἐγὼ μὲν οὖν ἀκούσας ἐρυθήματος εὐθὺς ἐπληρώθην, τῶν δὲ ὁ μὲν προΐει, ὁ δὲ ἠναισχύντει μᾶλλον καὶ ἐώρα θαρραλεώτερον. Ἄλλ' ἀτελέστατα ἐγεγόνει πάντα· ὅ τε γὰρ αὐτοκράτωρ ἐτεθνήκει, ὡς ὕστερον ὁ λόγος ἐρεῖ, ἐκείνων δὲ ἡ μὲν σεβαστὴ εἰς ὀμηρείας αὐθις μερίδα λελόγισται, τὸν δὲ μέχρι φαντασμάτων ὁ τοῦ ἔρωτος ἀνάπτει πυρσός.

6.156 Ὡσπερ δέ που ἐν ταύτῃ τῇ γραφῇ εἴωθα πολλὰ τῶν ἐν μέσῳ τῆς ὑποθέσεως τῆσδε παραλελοιπῶς, αὐθις εἰς ἐκεῖνον ἄνειμι· καὶ πρῶτόν γε τὸν περὶ τῆς βασιλίδος Ζωῆς ἀποδοῦς λόγον καὶ τῷ ἐκείνης θανάτῳ τοῦτον συμπερατῶ σας, αὐθις ἐτέρας ἔξομαι ὑποθέσεως. Ἐκείνη γὰρ ὅπως εἶχεν ἐφ' ἠβης οὕπω σαφῶς οἶδα, εἰ μὴ ὅσον ἀκοῆ μεμαθηκῶς, ἄνω που τοῦ λόγου ταύτην ἐπίστευσα.

6.157τ Περὶ τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων τῆς βασιλίδος Ζωῆς. Ὡς δ' οὖν γηράσασα ἦν οὐ πάνυ τι εἶχε τοῦ φρονήματος ἐρρωμένως· λέγω δὲ οὐχ ὡς περὶ παραφόρου ταύτης ἢ ἐξεστηκυίας, ἀλλ' ὡς καὶ πραγμάτων μὲν παντὰ πασιν ἀδαοῦς, ὑπὸ βασιλικῆς δὲ ἀπειροκαλίας διεφθαρμένης παντάπασιν· εἰ δέ που καὶ ψυχικῶ προτερήματι ἐκεκόσμητο, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο διέσωσεν αὐτῇ καθαρὸν ἢ γνώμη, ἀλλὰ πλέον ἢ δεῖ ἔχειν ἐπιδεικνυμένη, οὐ φιλότιμον ἀλλ' ἀπειρόκαλον τοῦτο ὑπέφαιναν· ὑπεξηρήσθω δὲ ταύτης τὸ περὶ τὸ θεῖον σέβας, οὐδὲ γὰρ ἔχω ἐνταῦθα τὸ πλέον ἐπαιτιᾶσθαι, ἀνυπέρβλητον δὲ αὐτῇ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ἐτύγχανεν ὄν, ἐξεκρέματο γὰρ ὅλη τοῦ θείου καὶ πάντα ἐκεῖθεν εἰλκε τε καὶ ἐνόμιζεν· οὕτω μὲν οὖν καὶ ἄνωθί που τοῦ λόγου τῆς προσηκούσης ἔτυχεν εὐφημίας· ὁ δὲ γε λοιπὸς αὐτῇ βίος πῆ μὲν ἀπαλός τε καὶ ἔκλυτος, πῆ δὲ σκληρὸς ἄγαν καὶ σύντονος, ἄμφω σὺν οὐδενὶ λόγῳ καὶ παρὰ βραχὺ τι τοῦ χρόνου ἐπὶ ταύτου τὰ ἰδιώματα διηλλάττετο· εἰ γοῦν τις αὐτὴν ἀθρόον ἰδὼν ὑπεκρίθη τὸ πεσεῖν ἐξ ἀστραπῆς ὡσπερ πληγεῖς (τοῦτο γὰρ πολλοῖς ἐπαίζετο κατ' αὐτῆς), χρυσοῖς εὐθὺς ἐδεδώρητο ἀποδέσμοις· εἰ δὲ πλείοσι λόγοις εὐχαριστίας ἐχρήσατο, σιδηροῖς αὐθις κατεδεῖτο δεσμοῖς· καὶ ἐπειδὴ τὸν πατέρα αὐτῆς ἐγνώκει ἀφειδέστερον περὶ τὴν τῶν ὀμμάτων ἀφαίρεσιν, οὐκ ἔφθη τις τὸ βραχύτατον πλημμελήσας καὶ ἐπὶ τὴν τοιαύτην ἀπήγετο βάσανον, καὶ εἰ μὴ ὁ αὐτοκράτωρ οὐ ζυνηχῶρει τὸ ἔργον, πολλοῖς ἂν ἐπ' οὐδενὶ

λόγω ἐξεχύθη τὰ ὄμματα.

6.158 Φιλοτιμοτάτη δὲ γενομένη πασῶν γυναικῶν, καὶ διὰ τοῦτο πάντα συνδιαφθείρουσα, ὅτι μὴ μέτρον εἶχε ταύτη τὸ καλὸν, ὁμοῦ τε τὰ χρήματα ἀπηρίθμει καὶ θατέρᾳ χειρὶ ἐδεξιούτο τῷ Κρείττονι κατὰ τοῦ λαμβάνοντος· εἰ δέ τις αὐτῇ κατὰ σπουδὴν τὰ τοῦ γένους διεξήει καλά, καὶ μάλιστα ὅποσα ὁ θεῖος Βασίλειος, ἠγάλλετό τε καὶ αὐτίκα μετέωρος ἦν τὴν ψυχὴν. Ἑβδομηκοστὸν δὲ ἤδη ὑπερβᾶσα ἔτος τῆς ἡλικίας ῥυτίδα μὲν οὐκ εἶχεν ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἀλλ' ἦνθει ὡς ἐπὶ νέῳ τῷ κάλλει· τῶν δέ γε χειρῶν οὐκ ἀτρόμως εἶχεν, ἀλλ' ἐκεκλόνητο, συνεκεκύφει δὲ καὶ τὰ νῶτα· τῶν δέ γε περὶ τὸ σῶμα καλλωπισμῶν ἡμέλει παντὰ πασι, καὶ οὔτε χρυσοπάστῳ ἐχρήτο στολῆ, οὔτε ταινίαις, ἢ κόσμοις περιδεραίοις, ἀλλ' οὐδὲ φορτικῶς ἡμφίεστο, ἀλλ' ἔλαφρᾷ τῇ στολῇ τὸ σῶμα περιεκάλυπτε.

6.159 Τῶν μέντοιγε βασιλικῶν φροντίδων οὐδ' ἐκοι νώνει τῷ αὐτοκράτορι, ἀλλ' ἐβούλετο πάντη ἄσχυλος εἶναι τῶν περὶ ταῦτα πόνων· οὐδὲ τῶν ὅσα γυναῖκας περὶ αὐτὰ ἀσχολεῖ, ἰστόν φημι καὶ ἡλακάτην καὶ ἔριον καὶ τὸ ὑφαί νειν, οὐδὲ τούτων ἐφρόντιζεν· ἐνὸς δὲ μάλιστα εἶχετο καὶ περὶ τοῦτο σπουδὴν ἐτίθετο πᾶσαν, θυσίαν προσάγειν Θεῷ, οὗ φημι τοσοῦτον τὴν δι' αἰνέσεως λογικῆς τε προσαγωγῆς καὶ ἐξομολογήσεως, ἀλλὰ τὴν δι' ἀρωμάτων καὶ ὅσα τῆς Ἰνδῶν καὶ Αἰγυπτίων γῆς εἰς τὰ ἡμέτερα φοιτᾷ ὄρια.

6.160 Ἐπεὶ δὲ ὁ λαχὼν αὐτὴν αἰὼν ἀπήρτιστο καὶ θνήσκειν ἔμελλε, βραχὺ τι κατ' αὐτῆς ἢ τῆς φύσεως ἕξις προοιμιάζεται· μαραίνεται γὰρ αὐτῇ ἢ περὶ τὰς τροφὰς ἐπιθυμία, καὶ τὸ ἐνδεδὲς προσθήκη λαμβάνον πυρετὸν αὐτῇ ἀνάπτει ἐπιθανάτιον, καὶ συντηκόμενον αὐτῇ τὸ σῶμα καὶ οἶον εἰπεῖν μαραινόμενον ἀγχοῦ τὸν θάνατον προεσήμαιεν· καὶ ἡ μὲν αὐτίκα τὰ δεσμωτήρια <ἐνθυμεῖται>, ποιεῖται δὲ χρεῶν ἀποκοπὰς, ἀπολύει δὲ συμφορῶν τοὺς ἐνόχους αὐταῖς, ταμιεῖά τε βασιλικά ὑπανοίγνυσι καὶ ποταμηδὸν χεῖσθαι ἔᾱ τὸν ἐν ἐκείνοις χρυσόν· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τούτοις οὕτως ἀφειδῶς, οὕτως ἀκρατῶς, ἢ δὲ βραχὺ τι δυσθανατὴ σασα καὶ τὴν ὄψιν ἀλλοιωθεῖσα μετατίθησι τὴν ἐνταῦθα ζωὴν, δύο πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη βιώσασα.

6.161 Ἐγὼ δὲ τὸν περὶ τῆς βασιλίδος συντελέσας λόγον, ἐπὶ τὸν βασιλέα αὐθις ἐπάνειμι, τοσοῦτον ἐπειπὼν· ἐβουλόμην μὴ ἱστορεῖν, μηδὲ φιλαλήθης ἐνταῦθα κατονομά ζεσθαι, ἀλλ' ἐγκώμια τῷ αὐτοκράτορι τούτῳ ποιεῖν, πολλῶν γὰρ ἂν εὐπόρησα καὶ καλῶν λόγων εἰς εὐφημίας ἔρανον, ὧν ἐκεῖνος δαψιλεῖς ἐδίδου τὰς ἀφορμὰς· ὁ μὲν γὰρ ἐγκωμιά ζων, ὅσα πρόσεστι φαῦλα τῷ ἐγκωμιαζομένῳ παραιτούμενος, ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἐκείνῳ πλέκει τὸν ἔπαινον· κἂν πλεῖστα τάναντία ἦ, ἀρκεῖ τῷ ῥήτορι καὶ μία ὑπόθεσις σπουδαίαν τὴν πράξιν ἔχουσα εἰς εὐφημίαν ἀρκοῦσαν, ὁπότε καὶ τὰ φαῦλα σοφιστικῶς μεταχειρισάμενος εἰς εὐφημίας καταβιάσαιτο ἀφορμὴν· ὁ δὲ γε συντιθεῖς ἱστορίας, ὡσπερ ἀπροσωπὸληπτος καὶ ἀδέκαστος δικαστῆς οὐχ ἑτεροκλινῆς ἐστὶ τοῖς τῶν πράξεων μέρεσιν, ἀλλ' ἴσῳ σταθμῷ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν διδοῦς, οὐδεμίαν σοφίαν ἐπάγει οὔτε τοῖς σπουδαίοις οὔτε τοῖς φαύλοις, ἀλλ' ἀπλῶς τε καὶ καθαρῶς τὰ πεπραγμένα διέξεισι, κἂν τῶν ὑποβεβλημένων τῷ λόγῳ προσώπων, ὁ μὲν τις αὐτὸν σπουδαῖος ὧν διεφάυλισεν, ὁ δὲ τῆς ἐτέρας μερίδος τυγχάνων χάριτάς τινος κατεβάλετο, οὐδέτερον τῶν εἰς αὐτὸν πεπραγμένων ἐν τῇ ἱστορίᾳ λογίσεται, ἀλλ' ἕκαστον ἀναθήσει τῷ λόγῳ μετὰ τῆς οἰκείας πράξεως· ἐπεὶ εἴ γε δι' εὐνοίαν ἢ ψυχῆς εὐγένειαν δοθεῖ τῷ ἱστοροῦντι τῷ εὐνοϊκῶς πρὸς αὐτὸν σχόντι ἀντιχαρὶ ζεσθαι καὶ τοῦδ' εἵνεκα δεκάζειν τοὺς λόγους, τίς ἂν πρὸ ἐμοῦ ἕτερος ταῖς ἐκ τῶν λόγων εὐφημίας τουτονὶ τὸν αὐτοκράτορα κατεκόσμησεν, ὅς γε οὕτω με πρὸ τοῦ κράτους ἑωρακῶς, ἐπειδὴ ἅπαξ εἶδεν, οὕτω μου ἐαλώκει τῶν λόγων ὡς δοκεῖν ἐκ τῶν ὤτων τῆς ἐμῆς

γλώττης ἐκκρέμασθαι;

6.162 Ἄλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως καὶ τὴν τῆς ἱστορίας διαφυλάξω ἀλήθειαν, κάκείνω τὸ εἰκὸς σέβας ἀπομερίσομαι· ἡ δέ γε τῆς ἐμῆς ἀκριβείας περὶ τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν ὑπερβολὴ καὶ μοῖραν τινα ἐκείνω σῶζει τῆς κρείττονος ὑπολήψεως· εἰ γὰρ, ἀπερικαλύπτως ἐμοῦ καὶ τὰ δοκοῦντα φαῦλα ἐκείνου διακριβοῦντος, σῶζεται ἐκ τῆς ἐτέρας μερίδος ἡ ἀρετὴ διαλάμπουσα, καὶ ὡσπερ ἐπὶ ζυγοῦ ἡ κρείττων πλάστιγξ κάτωθεν βρίθει ἀξιόλογόν τι βᾶρος τῶν πράξεων φέρουσα, πῶς οὐχὶ πάντας ἐκεῖνος ὑπερβαλεῖται τοὺς αὐτοκράτορας, ὧν ἐγκωμιαζομένων ὑποπτος ὤπται ἡ εὐφημία καὶ τοῦ πιθανοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ ἀληθοῦς ἐχομένη; τίς δὲ τῶν πάντων ἀνθρώπων, ἴν' ὑπὲρ τῶν ἐκείνου ἐλαττωμάτων ἀπολογίσωμαι, καὶ μάλιστα τῶν βασιλεύειν λαχόντων, ἐκ πασῶν ὠφθη τῶν πράξεων ἀναδεδεμένος τὴν κεφαλὴν ἐγκωμιαστικῶ διαδήματι;

6.163 Ὅποτε γὰρ ὀρώμεν τοὺς ὑμνουμένους ἐκείνους ἐν γνώμαις καὶ λόγοις καὶ πράξεσιν αὐτοκράτορας, Ἄλέξανδρον φημί τὸν Μακεδόνα καὶ τῷ διττῷ Καίσαρι, Πύρρον τε τὸν Ἡπειρώτην, καὶ Ἐπαμινώνδαν τὸν Θηβαῖον, καὶ Ἀγησίλαον τὸν Λακεδαιμόνιον, ἵνα μὴ λέγω τοὺς ἄλλους, οἷς βραχὺς ὁ ἔπαινος παρὰ τῶν ἐπαινούμενων ἀνείλεκται, οὐκ ἴσῳ τῷ μέρει ἐς ἀρετὴν καὶ κακίαν διαμεριζομένους, ὡς ἔκ τε τῶν ἀναγραψάντων τοὺς ἐκείνων βίους ἐγνώκαμεν, ἀλλὰ παρὰ πολὺ ἐπικλινεστέρους πρὸς τὸ φαυλότερον μέρος, τί δ' ἂν τις ἐρῆ περὶ τῶν ἐκείνους μιμησαμένων, εἴ γε βραχεῖ τῷ μέρει κατόπιν ἐκείνων ὠφθησαν, λέγω δὲ οὐκ ἐν πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν, ἀλλ' ἐν οἷς ἐκεῖνοι τῶν ἄλλων μάλιστα κατωρθώκασιν; 6.164 Ἔγωγ' οὖν πρὸς ἐκείνους συγκρίνων τουτονὶ τὸν μέγιστον αὐτοκράτορα, ἐλάττονα μὲν πρὸς ἀνδρίαν οἶδα, μείζονα δὲ τοῖς ἄλλοις καλοῖς ἢ ὅσω τοῦ λοιποῦ μέρους τῶν καλλιστείων ἐκείνοις παρακεχώρηκεν· ὁξὺς γὰρ τὴν φύσιν ὦν, ἀγχίνους τε εἴ τις ἄλλος καὶ μνήμων διαφερόντως, τοσοῦτον τῆς θυμοειδοῦς ἐκράτει κινήσεως, ὡς δοκεῖν ἐξαιρετόν τῶν ἄλλων λαχεῖν τὴν πραότητα· ἐμὲ γοῦν οὐκ ἐλάνθανεν ὡσπερ τις ἡνίοχος τὸν θυμικὸν ἵππον ἀνακρουόμενος· ἐξανθήσαν γοῦν αὐτῷ τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς ὄψεως, τό τε σῶμα ἀθρόως αὐτῷ κινήθην καθίστατο ἀθροώτερον καὶ τῷ λογισμῷ εὐθύς μετεβάλλετο· εἰ δὲ πού τι καὶ δι' οἰκονομίαν βασιλικὴν ἢ θραυστέρα ἐχρήσατο τῇ φωνῇ ἢ τισὶ πληγὰς ἐπηπειλήσεν, αὐτίκα πῶς ἠρυθραίνετο ὡσπερ αἰδούμενος ὅτι παρὰ τὸ σύνηθες φθέγγαιτο.

6.165 Δικάζοντι δὲ οὔτε τὸ κρατοῦν μέρος οὔτε τὸ καταψηφισθὲν διεδείκνυτο, μᾶλλον δὲ τὸ μὲν τὴν λευκὴν ψῆφον ἀπειληφός, αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀπῆει καταλαμπόμενον, θάτερον δὲ τοῖν μεροῖν πρὶν ἄρα καὶ γνοίη τὴν ἥτταν οὐχὶ κρατήσιν ἤλπιζεν, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης λαμβάνον, ἐξήει παρ' ἐλπίδα νενικηκός. 6.166 Πλείστων δὲ αὐτῷ ἐπιβεβουλευκότων, καὶ τῶν γε πλειόνων καὶ ξίφος ἐπὶ τὴν ἐκείνου κεφαλὴν σπασαμένων, τὸ μὲν βουλόμενον ἐκείνω ἦν συγκαλύψειν ἐκείνοις τὴν τόλμαν καὶ κατὰ τὸ σύνηθες διαλέγεσθαι, ὡς μηδὲν ἐγνώκоти τῶν τετολμημένων, ἢ ὡς εὐθύς τῆς ἀναιδείας ἐκείνων ἐπιλελησμένῳ· ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ τὸ βῆμα καὶ ὅσοι τῆς πρὸς ἐκείνον οὐκ ἐστέρηντο παρρησίας πρὸς ὀργὴν αὐτὸν ἀνηρέθιζον, ὡς αὐτίκα διαφθαρησόμενον, εἰ μὴ πρὸς ἄμυναν τῶν τολμησάντων διανασταίη, τοῦ θριάμβου πλέον ἐκεῖνος ἢ τῆς ἀκριβοῦς βασάνου ἐγίγνετο· δικαστὰς γὰρ αὐτοῖς περιστήσας καὶ τὴν τόλμαν μεγαληγορήσας, οἷος ἐκεῖνος τὴν γλώτταν εὐστροφος καὶ πολλῶν ῥέων τῷ ῥέυματι, ἐπειδὴ πεφρικτότας ἴδοι, εἷς τινα βραχεῖαν καταλήγων ἄμυναν, καὶ ταύτην σὺν παιδιᾷ διατάξας, εὐθύς ἠφίει τῆς τιμωρίας. 6.167 Τῶν μὲν οὖν δημοσίᾳ πεπραγμένων ἐκείνω πολλοῖς τῶν ἐκεῖνα λογογραφεῖν ἐθελόντων παραχωρήσω, τῶν δ' ἀπορρήτων βραχὺ τι μέρος

ποιήσομαι ἐκφανές, ὅπερ ἐν μέσω τοῖς λόγοις κείμενον καὶ ἀμφίβολον ὄν τοῖς τε ἐπαινοῦσι καὶ ψέγουσιν, ἐγὼ τῶν ἄλλων ἐξαίρω ὅποσα αὐτῷ τὴν κρείττονα ὑπόληψιν ἔσχηκε. Τί ποτέ ἐστι τοῦτο; Ἦδει τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἐπιεικεστάτην καὶ φιλανθρωποτάτην τυγχάνουσιν καὶ οὐδενὶ τῶν πάντων ὅποσοι κατ' ἐκείνου λυττᾶν ἠβουλήθησαν εἰδυῖαν μνησικακεῖν· τοῖς μὲν οὖν μέτρια ἡμαρτηκόσι, λέγω δὴ μέτρια ὅποσα ἄλλοις κακίας οὐκ ἔχει ὑπερβολὴν, ἀπραγμόνως ἐχρήτο τῇ τοιαύτῃ τῆς ψυχῆς ἔξει, οὐς δὲ ἐγνώκει ἄχρῖς αὐτοῦ τοῦ Κρείττονος ἀδικίαν λαλήσαντας, τούτους δὴ ἢ ὑπερορία καταδικάζων ἢ ὄροις εἴργων περιγράφτοις, ἢ δεσμὰ περιβάλλον ἄφυκτα, ὄρκοις ἑαυτὸν ἐδέσκει ἐν ἀπορρήτῳ μὴ ἂν ποτε δοῦναι ἐκείνοις τὴν ἄφεσιν.

6.168 Ἐμὲ γοῦν τοῦτον ἄπαξ ἐπέχοντα ὡς οὐκ ἂν ῥαδίως τοὺς ὄρκους φυλάξαιτο, πείθειν ἐδόκει μὴ ἄλλως δύνασθαι τῶν κακουργοτάτων τὰς ὁρμὰς ἐπισχεῖν· ἡμέρας μὲν οὖν τινὰς τῷ οἰκείῳ ἐτίθετο δόγματι, ἔτι γὰρ ἐπὶ αὐτῷ ἢ δικαιοτάτῃ ὀργῇ, ἐπεὶ δὲ τοῦ συντόνου χαλασθεῖη ποτέ, ἔπασχε δὲ τοῦτο ἐπειδὴν τινος ἠκηκόει ἐπαινοῦντος τὴν ἐπιείκειαν καὶ τινὰς τῶν φθασάντων αὐτοκρατόρων ἐντεῦθεν μεγαληγοροῦντος, αὐτίκα ἐκείνων τε μεμνημένος καὶ τοῦ δεσμοῦ, τὰ μὲν δακρύων ἦν, τὰ δὲ γε διαπορούμενος, ὅπως ἂν ἄριστα τῷ πράγματι χρήσαιτο· συμβούλω γοῦν ἐμοὶ χρώμενος περὶ τὴν τοιαύτην στάσιν τοῦ λογιζοῦ, ἐδίδου μᾶλλον τῷ φιλανθρώπῳ, ἐτέρῳ τρόπῳ τὸ θεῖον ἐξιλεούμενος.

6.169 Συμπαθεστέραν γοῦν ἔγωγε ψυχὴν οὔτε πρὶν ἐωράκειν, οὔτε νῦν ἐν οὐδενὶ τῶν πάντων κατανοῶ, ἀλλ' οὐδὲ φιλοτιμότεραν ἢ βασιλεῖ πρέπουσαν <μᾶλλον>· ἐκεῖνος γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τούτοις τὸ βασιλεύειν λαχὼν οὐδ' εἶναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην βασιλεὺς ἐδόκει ἐν ἧ μῆτε τι φιλάνθρωπον ἐνεδείξατο μῆτε τι τῆς φιλοτίμου παρεγύμνωσε γνώμης, οὐδὲ εἰς ψυχὴν, ἴν' οὕτως εἴποιμι, εὐγέω τὰ τῆς εὐεργεσίας κατεβάλλετο σπέρματα, ὡς εὐθύς τὸν τῆς εὐγνωμοσύνης στάχυν ἀναδιδόναι, οὐδὲ μᾶλλον ἐκείνη τὸν τῆς εὐχαριστίας ἀπεγένην καρπὸν, ἢ ὁ οὗτος σπεῖρειν πεφιλοτίμητο τὴν ἐρίβωλον γῆν καὶ πείραν.

6.170 Ἀμέλει καὶ βραχεῖαν τῆς τοιαύτης αὐτῷ ἄρε τῆς τοῖς φιληκόοις ὑπόθεσιν διηγῆσομαι· ἐπὶ κλέμμασι τις ἀλοὺς στρατηγικῶν διοικήσεων, χρήμασιν ἐζημιούτο πολλοῖς, πολλαπλασίους ὢν ἐκεῖνος ἐκέκτητο· ἦν δ' ἄρα καὶ οὗτος <τῶν> εὐδαιμόνων καὶ πολυχρύσων, καὶ ὁ εἰσπράττων τῶν ἀπαραιτήτων, τὸ βασιλικὸν γὰρ ἦν ταμεῖον καὶ ὁ δημόσιος· ὁ δ' ἄρα ἐδεῖτο καὶ βασιλικῆς ἀκοῆς, ἴν' ἐκεῖθεν ἔχοι τὴν ψῆφον καὶ μὴ ἐπὶ πᾶσιν αὐτῷ ἰσχύη τὸ δημόσιον δικα στήριον· ἐπεὶ δὲ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν ἢ πρὸς βασιλέα ἐδόθη εἴσοδος, παρήσαν δὲ πολλοὶ τῷ ἀγῶνι, καὶ αὐτὸς πρὸ τῶν ἄλλων ὑπογραμματεύων καὶ τὰς τῆς Θέμιδος φωνὰς σημειούμενος, ἐπεὶ γοῦν εἰσήεσαν ἄμφω, ὁ κεκλοφῶς ἐκεῖνος ἢ κεκλοφέναι δοκῶν εὐθειᾶν τινα καὶ συμπαθεστάτην ἀφῆκε φωνὴν, μόνον ἐκστῆναι τῶν οἰκείων τῷ δημοσίῳ, μὴ μέντοι γε καὶ τοῖς παισὶ χρεῶν ὑποσχέσεις κληροδοτῆσαι, αὐτίκα δὲ καὶ ἀπεδέυετο τὴν ἐσθῆτα, ὡς ἂν ἐπὶ μόνῳ ἀπαλαλαγείη τῷ σώματι.

6.171 Ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς δακρύοις ἐπιτέγξας τὰ ὄμματα· «Ἄλλ' ὦ βέλτιστε, ἔφη, εἶτα δὴ οὐκ αἰσχύναιο τὴν εὐδαιμονίαν ἀτιμάζων τοῦ γένους, οὕτω σαυτὸν εἰς ἐσχάτην ἀθρόον καταγαγὼν πενίαν, ὡς καὶ δεῖσθαι τοῦ θρέψοντος καὶ τὸ σῶμα σκεπάσοντος;» Ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος· «Ἄλλ' οὐδ' ἂν, ὦ βασιλεῦ, ἔφησεν, οὐδ' εἰ πάνυ βουλοίμην, τοῦτο δυναίμην ἂν ἐπ' αὐτῷ προσπορίσασθαι.» Τί δὲ πρὸς τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς; «Ἦν δέ τις σοι τὸ εἰσπραττόμενον χρέος ἐπιμερίσαιτο, ἀγαπήσεις ἂν τὴν ἰσότητα; – Ἐκ μηχανῆς, ἔφησεν οὗτος, ἔσται θεός· ἄλλ' οὐχ ὀρῶ εἶ τις ἐξ οὐρανοῦ

κατέπτη, ἄγγελός τις ἢ θειοτέρα ψυχὴ, ἀνθρώπων εὐνομίας ἐφορῶσα καὶ ἐπιστρεφομένη τῶν πόλεων. –'Ἄλλ' ἐγὼ σοι ἐκεῖνος, ὁ αὐτοκράτωρ αὐθις εἰρήκει, καὶ σοι τὸ μέρος ἐπικουφίζω τῆς ὀφειλῆς.»

6.172 Καὶ ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὐχ οἴός τε ἑαυτὸν κατασχεῖν, προσουδίζει τε τὸ γόνυ τῆ γῆ καὶ μικροῦ δεῖν τῷ τῆς χαρᾶς πλήθει ἐξεπεπνεύκει· ὁ δὲ γε αὐτοκράτωρ τὸ σχῆμα τοῦ ἀνδρὸς αἰδεσθεῖς· «'Ἄλλά σοι, ἔφη, δύο μερίδας ἀφήμι τοῦ ὀφλήματος.» Καὶ πρὶν ἢ εἰς ὧτα ἐνηχηθῆναι αὐτῷ τὴν φωνήν· «Καὶ τὴν πρώτην», προσέθηκεν ἔπειτα. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μὴδὲ τοσοῦτον ἐσχηματίζετο τὸν αὐτοκράτορα δύνασθαι, τὸ πᾶν ἄχθος αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἀπεσεύσατο, καὶ ὡς τοῖς ὅλοις νενικηκῶς λαμπρόν τε ἀμπίσχεται καὶ τὴν κεφαλὴν ἀναδησάμενος χαριστήρια ἔθυε τῷ Θεῷ.

6.173 Ταῦτα μὲν καὶ τοιαῦτα ἐρεῖ περὶ τούτου δὴ τοῦ αὐτοκράτορος, εἰ γέ τις βούλοιο· εἰ δὲ καὶ ἐγκωμιάζειν αἰροῖτο τὸν ἄνδρα, οὐδ' ἄπερ ὁ τῆς ἱστορίας λόγος ἴσως διαβαλεῖ ἕξω τῆς προσηκούσης εὐφημίας, ὃ γε πιθανώτατος τῶν ῥητόρων ποιήσαιτο. Αὐτίκα, ἵνα τινῶν καὶ τῶν τῆς ἐτέρας μερίδος ἐπιμνησθήσωμαι, ἐδίδου καὶ τῆ παιδιᾶ μερίδα τοῦ βίου τινὰ, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις οὔτε τοῦνομα οὔτε τὸ πρᾶγμα ταύτης ἠλλάττετο, ἐκείνῳ δὲ σπούδασμά τε ἐδόκει καὶ σεμνότητι κατεχρώννυτο· εἰ γοῦν ἄλλος ποιῆσαι βουληθείη ποτὲ, ἢ περιτειχίσει παράδεισον, ἢ ἐμπλατῦναι ἵππῆλατον, οὐ τοῦτο μόνον ἐποίει ὅπερ πρώτως ἐβούλετο, ἀλλὰ θάτερα τὰ εὐθὺς ἐγεγόνεισαν, καὶ λειμῶνες οἱ μὲν κατεχρώννυτο, οἱ δὲ πρώτως περιεκλείοντο, ἀμπέλων τε καὶ δένδρων τὰ μὲν ἀπερριζοῦντο, τὰ δὲ μετὰ τῶν καρπῶν ἀπηυτοματίζοντο.

6.174 Τί ποτε δὲ ἐστὶ τοῦτο; Ἐβούλετο τῷ βασιλεῖ ψιλὴν τινα πεδιάδα εἰς λειμῶνος ὥραν μεταποιῆσαι· αὐτίκα γοῦν ἐγένετο τὸ βουλόμενον· τὰ γὰρ ἐτέρωθι φῦντα ἐκέισε μετὰ τῶν καρπῶν ἀπεκομίζοντό τε καὶ κατεριζοῦντο τῆ γῆ, βῶλοί τε χλοηφόροι ἐξ ἄλσων καὶ ὀρέων ἀναχωννύμενοι τὸ ὑποκείμενον κατεπλήρουν πεδίον· ὁ δὲ, εἰ μὴ καὶ τέττιγες αὐτίκα ἐπὶ τοῖς αὐτοματισθεῖσι τερετιοῦσι δένδροις, ἢ ἀηδόνες τὸ ἄλλος περιλαλήσουσι, δεινὸν ἐποίητο, καὶ ἐν σπουδῇ τὸ πρᾶγμα τιθέμενος, αὐτίκα τῆς παντοδαπῆς ἠχοῦς καταπήλαυε.

6.175 Ταῦτα τοιγαροῦν καὶ ὅσα τούτοις ἔπεται ἐμοὶ μὲν ἴσως οὐ «βουληφόρῳ ἀνδρὶ» προσήκοντα φαίνεται, «ὧ λαοὶ τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε», κατὰ τὴν ποιητικὴν Καλλιόπην· ἕτερος δὲ καὶ τὸ φαινόμενον κάλλος θαυμάζει τῆς μεγαλουργίας τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἐρεῖ ὅποσα τὸν ἀκροατὴν πείθειν οἰηθείη, ὅτι τοσοῦτον ἦν αὐτῷ τὸ περιὸν τῆς συνέσεως, ὡς καταμερίζειν τὸν βίον σπουδῇ τε καὶ παιδιᾶ, καὶ μὴ θατέρῳ μέρει πρὸς θάτερον ἐμποδίζεσθαι· ἀλλὰ τῆ μὲν σπουδῇ οὐδὲν ὤζετο προστιθέναι, οἰκείῳ γὰρ κάλλει κατακεκόσμηται, τὴν δὲ γε παιδιᾶν κατεχρώννυεν ἀνθηρῷ βάμματι, μᾶλλον δὲ σεμνῷ κατεποίκιλλε σχήματι, καὶ ἐξήκει τοῦτο εἰς σύνεσιν, ἄλλ' ἐπ' ἄλλοις ἐπιτιθέναί, καὶ τῆ φρονήσει τὴν φιλεργίαν νικᾶν, ἀκάματά τε καὶ ἀνήροτα ποιεῖν τὰ γεώργια, καὶ ὡς οὐκ ὄντων κατὰ τὸν πρῶτον δημιουργὸν μετὰ τῶν ποιότητων οὐσιοῦν τὰ ποιήματα, τὰς τε ὥρας νικᾶν τῷ ἐτοίμῳ τῆς μεταθέσεως, καὶ γεωργικῶν μὴ δεῖσθαι χειρῶν τῆ ἀγχινοῖα τῆς πλάσεως, καὶ θαυματοποιεῖν ἄντικρυς ὅποσα ἐκείνῳ ἐδόκει, ὡς ἀπιστεῖν τοὺς πολλοὺς, ὅτι τὸ χθιζὸν ὀρώσι πεδίον καὶ τὸ πρότριτα γήλοφον τριταῖον γήπεδον καταφαίνεται.

6.176 Λέγω δὲ ταῦτα νῦν ἄκριος ὡσανεὶ καταχρῶμενος ὅροις τῆς ῥητορικῆς τέχνης τε καὶ πειθοῦς, ἐπεὶ εἴ γέ τις βούλοιο τελεωτέραν ἐργασίαν ἀποδοῦναι τῷ λόγῳ, πᾶσαν ἀκοὴν καὶ ψυχὴν μεταχειρίσαιτο πρὸς τὸ βούλημα· ἄλλ' ἐμοὶ οὔτε τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ἐν ἐπαίνοις τίθεται, μεμίσσηται δὲ καὶ αἰ περὶ τοὺς λόγους τέχνη,

κλέπτουσαι τὴν ἀλήθειαν.

6.177 Ἐχομαι γοῦν τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας καὶ πόρρω τοῦ κύκλου τῶν ἐκείνου ταῦτα ποιοῦμαι καλῶν, ὡσπερ δὴ καὶ ἄπερ ἐπεπράχει μειρακιωδῶς περί τι μειράκιον ἀφελέστατον καὶ ἀνοητότατον, πέρυσιν οὐπω καλαμίδος ἡμέρον καὶ μέλανος, ἐκ τῶν βαράθρων καὶ τῶν τριόδων εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν ἀναβεβηκὸς ἄξονα· ὁ δὲ οὕτω τοῦ καθάρματος ἐάλωκει, ὡς μικροῦ δεῖν ἐπ' αὐτῷ τὴν βασιλείον ἡγεμονίαν ποιήσεσθαι· γλυκύτατον γοῦν παιδίον αὐτὸ κατ' ὠνόμαζε καὶ τὰ πρῶτα τῆς γερούσιας ἐτίθετο· τὸ δὲ ἄρα ἦν πρὸς πᾶσαν πράξιν πεπρωμένον παντάπασι· ὁ δὲ ὅτι δ' ἂν ἐκεῖνο φθέγγαιτο ἢ ποιήσῃ, θείαν καὶ φωνὴν ἡγεῖτο καὶ πράξιν· ἢ δὲ πρόφασις τῆς ἀθροῦς πρὸς ἐκεῖνο ἀγαπὴ σεῶς τε καὶ μεταθέσεως τοιαύτη τις ἐγεγόνει, ἀναβήσομαι δὲ βραχὺ τι τῷ λόγῳ ἐπὶ τὰ πρότερον τῆς ἐκείνου ἀρχῆς.

6.178 Τῶν Ῥωμαϊκῶν σκήπτρων οὗτος ἐπειλημμένος ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ἐκ μακροῦ τοῦ πελάγους εἰς τοὺς βασιλείους λιμένας κατάρας, ἀναπνευστέα τε αὐτῷ ἐδόκει, καὶ ἐφ' ἐτέρῳ προσώπῳ τὴν τοῦ κράτους ποιεῖται διοίκησιν· γενναῖος ἦν οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ τὰ πρῶτα τῆς λογιότητος, τὴν τε γλῶτταν εἶχε πρὸς πᾶσαν λόγων ἰσχὺν ἐμπαράσκευόν τε καὶ ἔτοιμον, καὶ τὰς πολιτικὰς πράξεις ἠκρίβωτο· τῇ γὰρ ῥητορικῇ τέχνῃ ἦν ἐκεῖνος ἐπὶ μᾶλλον ἐξώγκωσε, πιθανωτέραν ἀπεργασάμενος, τοὺς πολιτικούς νόμους καταμιγνύς, τὸ ἄρθρον ἀκριβέσι συνδέσμοις κατ' ἐσφιγγεν, ὅπερ ἐστὶ τὸν προκείμενον νόμον ἐργασίαις τεχνικωτέραις ἐποικίλλεν, εἶτα δὴ καὶ πρακτικώτατον ἄνωθεν εἰληχῶς νοῦν, τὰς δημοσίας πράξεις ἠκρίβωσε λογικωτάτως τε καὶ εὐφροσύνῃ· πᾶσαν δὲ ἀγαπήσας καλλιέπειαν λόγου μεθηρμόσθη πρὸς τὸ πραγματικὸν εἶδος τῶν ὑποθέσεων, καὶ ἦν αὐτῷ ἡ γραφὴ πρὸς μὲν τοὺς ῥητορικούς τῶν λόγων καλλιεπὴς καὶ τὴν ἀτθίδα φωνὴν ἀκριβοῦσα, πρὸς δὲ τὰς πολιτικὰς πράξεις ἀπλή τις καὶ συνήθης καὶ καθαρὰ. Ἔπρεπε δὲ τῷ ἀνδρὶ τό τε εἶδος καὶ ἡ τοῦ σώματος ἀναδρομὴ, καὶ ἡ τῆς γλῶττης περιβολὴ, εὐήχον γὰρ <τι> εἶχε καὶ τορὸν, καὶ μάλιστα ὅποτε ἐκ μετεώρου τὰς βασιλείους φωνὰς ὑπεκρίνετο.

6.179 Τοῦτ' ἄρα δὴ τῷ καλλίστῳ ἀνδρὶ τὴν ἀρχὴν πιστεύσας ὁ αὐτοκράτωρ, αὐτὸς τε ἡρέμα πως ἀπέπνει, ἄρτι τοῦ πελάγους ὑπεκδύς καὶ ἀποπτύων τὴν ἄλμην τῶν συμφορῶν, τὰ τε πράγματα ἐν καλῷ ἔκειτο, ἢ μετετίθετο, καὶ ὁ ἀνὴρ περίοπτος ἡρέμα γινόμενος εἰς τὴν πρώτην ἀνήχθη τῆς ἀρχῆς περιωπὴν· εἶτά τι γίνεσθαι; ζηλοῖ τοῦτον ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῳ τῆς βασιλείας μεταθεσίσης οὐκ εἶχεν ὑπενεγκεῖν τὴν πληγὴν· ἐβούλετο γοῦν καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοκράτωρ γενέσθαι, οὐχ ἵνα κρείττονα ἐκεῖνα ποιήσῃ, ἀλλ' ἵνα αὐτῷ τὰ βουλευόμενα ἐπιτελῆ γένοιτο· ἐώκει γὰρ παραδιοικεῖν, τὴν ἀρχὴν ἀνειργόμενος παρὰ τοῦ κρατίστου ἀνδρός, ὀπηνίκα τὴν βασιλικὴν ἐξίχνη ζοιοποιεῖν.

6.180 Ἐγὼ γ' οὖν τοῦτο ἔκ τινων κατανενοηκῶς συμβόλων, αὐτάγγελος ἐκείνῳ γίνομαι τῆς βαθείας γνώμης τοῦ αὐτοκράτορος· ὁ δὲ γενναῖός τις ἄρα ὢν, οὔτε ὑφῆκέ τι τοῦ τόνου, οὔτε ὑπέδωκεν ἐκείνῳ τὸν χαλινόν, φιλόσοφον φωνὴν ἐπαφείς, ὡς οὐκ ἂν ἐκὼν εἶναι διαφθείροι τὸν βασιλέα, ὀπηνίκα δὲ τοῦ ἄρματος ἀποβαίη καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἢ διοικήσῃς γένοιτο, οὐκ ἂν αὐτῷ φθονήσοι τῆς ὅλης μεταποιήσεως.

6.181 Ἄπαξ γοῦν αὐτῷ μηνίσας ὁ αὐτοκράτωρ τῶν βασιλείων αὐτὸν μετατίθεισι πράξεων, καὶ ἵνα μὴ τις αὐτῷ ἐμποδῶν εἴη, ὧτα κωφὰ τοῦ νοῦ προῖσται. Καὶ τοῦτο δ' ἂν τις εἰς ἔπαινον ῥητορεύσειεν, ὅτι φρονήσεως γέμων ὁ βασιλεὺς καὶ πρὸς πᾶσαν πράξιν ἑαυτῷ ἐπαρκῶν ἐτέρας οὐκ ἐδεῖτο χειρός. Ὁ μὲν οὖν τὸν ἄνδρα μετατίθεισι τῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ γε θεὸς ἐπὶ τῆς κρείττονος τοῦτον μερίδος ἰσῆ, καὶ τῆς ἑαυτοῦ θείας Σοφίας

μυσταγωγὸν καὶ μύστην καθίστησιν, ὅπερ προΐων ὁ λόγος ἐρεῖ ἐντελέστερον.

6.182 Ταῦτα μὲν οὖν ἀμφίλογα τῷ αὐτοκράτορι καὶ ταῖς διαφόροις ὑπολήψεσι τῶν ἀνθρώπων μεταρριπτοῦ μενα καὶ ὅσα περ ἄλλα ἐρεῖν προήρημαι, οὐδὲν τι μέτριον τῶν πάντων ἐποίηε, ἀλλὰ πᾶσιν οἷς ἐβεβούλητο τόνους ἐδίδου καὶ ἀκμάς καὶ ὀξύτητας· εἴτε γοῦν ἐρώητινός, οὐκ εἶχεν αὐτῷ μέτρον ὁ ἔρως, εἴτε μηνιώητινὴ, τὰ μὲν αὐτῷ τῶν προσόντων κακῶν ἐπετραγῶδει βαρυθυμότερον, τὰ δ' ἀνέπλαττεν, εἰ δὲ καὶ ἀγαπῶη, οὐκ εἶχε τις τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως νοῆσαι ὑπερβολήν.

6.183 Τῆς γοῦν βασιλίδος Ζωῆς ἀπεληλυθυίας τῶν τῆδε ἐν γήραϊ μακρῷ, ὁ περὶ ἐκείνην πόθος αὐτῷ εἰς μέσην καρδίαν παραμεμένηκεν, οὐχ ὥστε θρηνῆσαι μόνον, οὐδὲ δακρύοις κατασπεῖσαι τὸν ἐκείνη τύμβον, οὐδὲ τὸ θεῖον αὐτῇ εὐμενίσασθαι, ἀλλ' ἐβούλετο ἰσοθέου αὐτὴν ἀξιώσαι τιμῆς· αὐτίκα στυλίσκου τινός τῶν περὶ τὸν ἐκείνης τάφον ἀργύρῳ περιηλειμμένου ὑγρότητά τινα προσειληφότος κατὰ τι μέρος ἔνθα ἢ κρείττων ὕλη διέσχιστο, καὶ βραχύν τινα μύκητα κατὰ τοὺς φυσικοὺς ἀναδόντος λόγους, ὁ δὲ ἐνθουσιασμοῦ τε πλήρης ἐγένετο καὶ βοῆς ἐνεπίμπλα τὰ βασιλεια, ὡς τοῦ Κρείττονος παραδοξοποιήσαντος ἐπὶ τῷ τύμβῳ τῆς βασιλίδος, ἴν' ἅπαντες γνοῖεν ὅτι ἀγγέλοις ἢ ἐκείνης ψυχῇ συνηρίθμηται· οὐδεὶς μὲν ἠγνόει τὸ πεπραγμένον, σύμπαντες δὲ τὸν ἐκείνου ζῆλον ὑπέτρεφον, οἱ μὲν δεδιότες, οἱ δ' ἀφορμὴν τὸ πλάσμα εὐπορίας βίου ποιοῦμενοι.

6.184 Καὶ περὶ μὲν τὴν βασιλίδα τοιοῦτος ἐγνώριστο· τὴν δὲ γε ἀδελφὴν Ἑλένην οὐδὲ τῶν τῆδε μεταστᾶσαν μικροῦ δεῖν ἐγνώκει, οὐδ' εἴ τις εἰρήκει τὴν ἐκείνης μεταθεσιν ἐς τὸ συμπαθέστερον τοῦτον ἐκίνησεν· εἰ δὲ καὶ ἡ ἑτέρα ἐκείνου προαπεληλύθει, ἦν ἄνωθι που ὁ λόγος ἐγνώρισε, κἂν ἐπὶ ταύτης ἐμμενήκει τῆς διαθέσεως.

6.185 Ὁ δὲ γε λόγος τὰς ὑπερβολὰς ἐκείνου κατατιώμενος ἐπ' αὐτὸ δὴ χωρεῖ τὸ κεφάλαιον, φημὶ δὴ ὃν ἐκεῖνος ναὸν τῷ μάρτυρι Γεωργίῳ καθίδρυσεν, ὃν δὴ πάντα συνέτριψε καὶ ἠφάνικε, καὶ τέλος καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τοῖς συντριβεῖσι προσέθετο· ἤρξατο μὲν οὖν αὐτῷ ἢ ὑπόθεσις οὐκ ἀπὸ κρείττονος ἀφορμῆς, περὶ ἧς οὐδὲν δεόμεν λέγειν· ἐώκει δὲ τὴν πρώτην οὐκ εἰς μέγα προχωρήσειν, θεμέλιοι γὰρ μέτριοι κατεβέβληντο, καὶ ἐπὶ τούτοις ἀνάλογα πάντα, τό τε ὕψος οὐ πάνυ αἰθέριον· εἶτα δὴ χρόνου διελθόντος τινός, ἔρωτές τινες αὐτὸν ὑπεξέκαιον ὥστε πρὸς πάσας τὰς πώποτε γεγονυίας ἀμιλληθῆναι οἰκοδομὰς καὶ ταύτας ὑπερβαλέσθαι μακρῷ· περίβολος γοῦν μείζων ἐκύκλου τὸ τέμενος, καὶ τῶν κρηπίδων αἱ μὲν ἀνερριπτοῦντο καὶ ἀνεχῶν νυντο, αἱ δὲ αὐθις βαθύτερον κατεχώννυντο, καὶ ἐπὶ τούτοις κίονές τε μείζους καὶ ποικιλώτεροι, καὶ τεχνικώτερα πάντα, καὶ χρυσὸς ὑπαλείφων τὸν ὄροφον, τῶν δὲ λίθων ὅποσαι χλοάζουσιν αἱ μὲν κατεστρώννυντο, αἱ δὲ τοῖς τοίχοις ἠρμόζοντο, καὶ ἄλλη τις ἐφ' ἑτέρας ἐπήνθει, ἢ ἐφ' ὁμοίῳ τῷ χρώματι ἢ ἐναλλάξ παραλλάττουσαι· ὁ δὲ χρυσὸς ἀπὸ τῶν δημοσίων ταμιείων ὥσπερ ἐξ ἀφθόνων πηγῶν καχλάζοντι ἐπέρρει τῷ ρέυματι.

6.186 Ἄλλ' οὕτω τέλος ὁ ναὸς ἐσχέκει, καὶ αὐθις πάντα ἠλλοιοῦτο καὶ μετετίθετο, καὶ διελέλυντο μὲν αἱ ἀκριβεῖς ἀρμονίαι τῶν λίθων, τοῖχοί τε διερρήγνυντο, καὶ ἀπεστρώννυντο σύμπαντα· ἡ δὲ γε αἰτία, ὅτι ὁ πρὸς τοὺς ἑτέρους ναοὺς ἐκείνῳ ἀγὼν οὐ πάντη κατῶρθωτο, ἀλλὰ πρὸς ἓνα τῶν πάντων ἀμιλληθεῖς, τὰ δευτερεῖα ἠνέγκατο· τεῖχος οὖν αὐθις ἕτερον κατεπήγνυτο, καὶ κύκλος ἀκριβῆς ὡς περὶ κέντρον τὸν τρίτον νεῶν τεχνικώτερον, ἴν' οὕτως εἴποιμι κατεγέγραπτο, καὶ πάντα λαμπρὰ καὶ αἰθέρια· ὁ μὲν γὰρ ναὸς ὥσπερ τις οὐρανὸς χρυσοῖς ἀστράσι πάντοθεν ἐπεποίκιλτο, μᾶλλον μὲν τὸ μὲν αἰθέριον σῶμα ἐκ διαστημάτων κατακεχρύσεται, ἐκείνῳ δὲ ὁ χρυσὸς, ὥσπερ ἐκ

κέντρου ρυεὶς ἀφθόνῳ τῷ ρεύματι, πᾶσαν ἀδιαστάτως ἐπέδραμεν ἐπιφάνειαν· οἴκοι τε περίξ περιδρομοὶ καὶ ἀμφίδρομοι, ἰπήλατα πάντα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐχ ὀρίζοντα, ἀλλ' ἦσαν αἱ ἀκρότητες ἄγνωστοι, καὶ τὰ μὲν δευτέρα τῶν πρῶτων μείζονα, τὰ δ' ἐπὶ τούτοις λειμῶνες ἀνθέων πλήρεις, οἱ μὲν περίξ, οἱ δὲ κατὰ μέσον διήκοντες, ὑδάτων δὲ ἀγωγή καὶ φιάλαι ἐκεῖθεν πληρούμεναι, καὶ τῶν ἁλῶν τὸ μὲν μετέωρον, τὸ δ' εἰς πεδιάδας καθειμένον, καὶ λουτροῦ χάρις ἀμύθητος· οὗ δὴ εἴ τις τὸ μέγεθος ἐπιμέψασθαι βούλοιο, εὐθύς ἀνείργεται τῷ κάλλει καταλαμπόμενος· ἐξήρκεσε γὰρ τοῦτο τοῖς τοῦ μεγέθους ζύμπασι μέρεσιν, ὡς ἐθέλειν καὶ εἰς μείζονα ὄγκον οἰκοδομεῖσθαι, ὅπως ἡ χάρις ἐπιχυθεῖ τῷ λείποντι· οὐκ ἂν δέ τις εὐκόλως τοὺς ἔνδοθεν λειμῶνας πάντας συμπεριλάβοι, οὔτε ταῖς ὄψεσιν, οὔτε μὴν ταῖς νοήσεσιν.

6.187 Οὐ γὰρ καὶ τὸ ζύμπαν ὑπερβαλλόντως καλὸν ὡς ἐκ μερῶν συμπελεγμένον καλλίστων, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον καὶ τὰ ἐπὶ μέρους εἰς αὐτὸ ἕκαστον τὸν θεατὴν ἐπισπᾶται, καὶ κατ' ἐξουσίαν τῆς τῶν χαρίτων προκειμένης ἀπολαύσεως οὐκ ἔστιν οὐδεμιᾶς εἰς κόρον τυχεῖν· ὑφαρπά ζεταὶ γὰρ παρ' ἐκάστου ἡ ὄψις, καὶ τό γε θαυμασιώτερον, κἂν τὸ κάλλιστον τῶν πάντων ὀρώης, τοῦλαττον ὡς νεοφάνας ἐπισπάσει σε, καὶ οὐδὲ διακρίναι δυνήσῃ τί ποτε μὲν τὸ ἐξαιρετόν, τί δὲ τὸ μετ' ἐκεῖνο, καὶ αὐθις τὸ μετὰ τοῦτο· εἰ γὰρ καὶ οὕτως ἔχοι τὰ μέρη, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τὸ τελευταῖον καλὸν εἰς τελεωτάτην ἀπόλαυσιν. Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις μεθ' ὑπερβολῆς ἕκαστον ἐθαυμάζετο, τὸ μέγεθος τοῦ νεῶ, τὸ ἰσόμετρον κάλλος, ἡ τῶν μερῶν ἀναλογία, ἡ τῶν χαρίτων μῖξις καὶ κρᾶσις, αἱ τῶν ὑδάτων ἐπίρροια, ὁ περικλείων περίβολος, ἡ λειμωνία ἄνθη, ἡ δροσώδης βοτάνη καὶ κατὰ ρυτος αἰετοῖς ὕδασι, αἱ τῶν δένδρων σκιαί, ἡ τοῦ λουτροῦ χάρις, καὶ ὡσπερ ἐπὶ πεπερασμένης κινήσεως μηδὲν εἶναι τὸ ἐπέκεινα τῶν ὀρωμένων ἕκαστος ᾤετο.

6.188 Τῷ δὲ γε αὐτοκράτορι ἀρχαὶ σύμπαντα τῶν μελλόντων κατελογίζετο· ἔμελλε γὰρ τεράστια τινὰ τοῖς γενομένοις ἐπινοήσεσθαι· οὕτως αὐτῷ ἡ γνώμη ἠώρητο· καὶ τὸ μὲν γεγονός, ὅπως ἂν ἐγεγόνει καὶ ὅποιον ἂν τὴν ὥραν διεγινώσκετο, καταπεφρόνητό οἱ παραυτικά καὶ κατ' ἡμέλητο, ὃ δ' ἐνθυμηθεῖν εἰς προσθήκην ἐργάσασθαι, τοῦτο δὲ αὐτὸν ὑπεξέκαιεν καὶ εἰς ἔρωτα τοῦ ἀφανοῦς ἔθελγεν.

6.189 Ἐτερογνώμων δὲ τὴν ψυχὴν ὦν καὶ μὴ πάντῃ ἑαυτῷ ὅμοιος, τὸ μὲν κράτος αὐτῷ ὀνομαστότατον προεθυμεῖτο ποιήσεσθαι, καὶ μέντοι γε καὶ τοῦ σκοποῦ οὐ πάντῃ διήμαρτε· τὰ γὰρ πρὸς ἕω τῆς ἡγεμονίας ὄρια πολὺ πορρωτέρω ἐπεποιήκει, οὐ βραχὺ τι μέρος τῆς Ἀρμενίων οἰκειωσάμενος γῆς, καὶ τινὰς ἐκεῖθεν ἡγεμόνας ἐξώσας καὶ τῷ τῶν ὑπηκόων κύκλῳ συντάξας· αὐθις δὲ πρὸς ἑτέρους διαπρεσβευόμενος, δέον ἐξ ὑπερυψηλοῦ φρονήματος πρὸς αὐτοὺς φθέγγεσθαι, ὃ δὲ τὴν παρ' ἐκείνων δῆθεν φιλίαν ἑαυτῷ μνηστευόμενος ταπεινοτέρους ἢ προσῆκεν ἐπέστελλε γράμματα.

6.190 Τῷ γοῦν ἐν Αἰγύπτῳ δυναστῇ ὡσπερ ἐξεπίτηδες παρεχώρει τοῦ μείζονος, ὃ δὲ ἄρα κατετρύφα τῆς ἐκείνου ὑφέσεως, καὶ, ὡσπερ παλαιστῆς ἐκπίπτων τοῦ κύκλου, οὐκ ἐπὶ τὰς αὐτὰς λαβὰς, ἀλλ' ἐπεξουσίαζε ταῖς ἀντιλήψεσι σοβαρώτερον· πολλάκις γοῦν ἐμοὶ τὰ πρὸς ἐκεῖνον πιστεύων ἀπόρρητα καὶ ἐπιστέλλειν προσάττων, ἐπεὶ με ἦδει φιλόπολιν τε ὄντα καὶ φιλορώμιον, ὑπετίθει πῶς ἂν ἐκὼν εἶναι τοῦτον μὲν ταῖς ὑφέσεσιν ἀτιμάσω, ἐκείνῳ δὲ τὸ μείζον περιποιήσομαι μέγεθος· ἀλλ' ἐγὼ ἐλάνθανον ταῖς περιτροπαῖς τούναντίον ποιῶν, καὶ ἄλλο μὲν τὸ φαινόμενον τῷ κρατοῦντι διδοῦς, ἔλλοχῶν δὲ πρὸς ἐκεῖνον καὶ λεληθότως διαφαιλίζων τοῖς ἐνθυμήμασιν· ὅθεν ἐπειδὴ τὸ σχῆμα τὸ ἀσαφὲς εἶχεν, αὐτὸς τὰς πρὸς τὸν Αἰγύπτιον ἐπιστολάς ὑπηγόρευεν. Ὅπερ δὲ ὁ Κῶός φησιν Ἰπποκράτης περὶ τῶν σωματικῶν ἕξεων, ὡς ἐπειδὴν πρὸς ἄκρον

αυξήσωσιν, ἐπειδὴ μὴ ἄτρε μείν δύνανται, τῷ συνεχεῖ τῶν κινήσεων ἐπὶ τὸ κάταντες ὀλισθαίνουσι, τοῦτο δὴ αὐτὸς οὐκ ἔπασχε μὲν, ἔπραττε δὲ τοῖς φίλοις, ἡρέμα μὲν μετεωρίζων, ἄθρόον δὲ κατάγων καὶ τάναντία τῶν προτέρων ποιῶν, εἰ καὶ αὐθις, ὥσπερ ἐν παι διαῖς κύβων, ἐνίους τούτων ἐπὶ τὰς προτέρας μετετίθει ἀρχάς.

6.191τ Περὶ τῆς τοῦ Ψελλοῦ ἀποκάρσεως. Τοῦτο δὲ τοῦ λόγου τὸ πρόβλημα ἀρχὴ τις γενήσεται καὶ ὑπόθεσις τῆς ἐμῆς ἐπὶ τὸν κρείττονα βίον μεταποιήσεως· ἐθαύμασαν γοῦν οἱ πολλοὶ, ὅπως ποτὲ τὴν κατὰ βραχὺ μοι συναυξηθεῖσαν λαμπρότητα, ὁπότε δὴ καὶ τὰς τῶν πολλῶν υπερβέβηκα βασκανίας, ἄθρόον ἀφεις, ἐπὶ τὸν θεϊότερον μετελήλυθα βίον· τοῦτο δὲ μοι πεποίηκε καὶ ἔμφυτός τις ἔρωσ ἐκ πρώτης ἡλικίας τῆ ἐμῆ ψυχῆ ἐντακεῖς καὶ ἡ ἀθρόα τῶν γινομένων μεταβολή· ἔδεια γοῦν τὸ τοῦ ἀνδρὸς εὐμετάβολον ὄρων, ὥσπερ ἐν πολέμῳ ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ ἀγόμενον καὶ φερόμενον· ἴνα δὲ τὴν περὶ ἐμὲ ζύμπα σαν ὑμῖν ἐξιχνιάσω ὑπόθεσιν ἐκ κεφαλῆς τοῦ λόγου ποιήσομαι τὴν διήγησιν.

6.192 Ἐμοὶ φιλίας μὲν ἀφορμαὶ καὶ πρὸς πολλοὺς ἐτέρους γεγόνασι, μάλιστα δὲ δύο τινὲ ἀνδρε ἐξ ἐτέρων πατρίδων τὴν σεβαστὴν Ῥώμην οἰκήσαντε ἐν μέσαις αὐτῶν ἡρπάκασί <με> ταῖς ψυχαῖς· λόγος δὲ τῆς συμφυῖας ὁ τῶν μαθημάτων ἐγένετο λόγος· ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν ἦσθιν πρεσβυτέρω, ἐγὼ δὲ παρὰ πολὺ ἐκείνων νεώτερος· καὶ, εἰ μὴ μετὰ τις αἰτιάσαιτο μηδὲν τῆς ἀληθείας ἐφιέμενον, ἐκείνῳ μὲν ἐραστὰ τῆς φιλοσοφίας ἐτύγχανον ὄντε, ἐγὼ δὲ ἐφιλοσόφουν τὰ τελεώτερα· ἐπεὶ δὲ μοι ξυνεγεγόνεισαν, ἐγνώρισάν πως ἐπ' ἐμοὶ ἐκάτερος τὴν οἰκείαν ψυχὴν, οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ αὐτὸς παρὰ ταῖς ἐκείνων ἐγεγόνειν, καὶ ἀλλήλων ἐτυχ χάνομεν ἐκκρεμεῖς· ἐμοὶ δὲ ἄρα ὥσπερ ὁ λόγος ἐγεγόνει πρεσβύτερος, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ἴν' οὕτως εἴποιμι, κατὰ τὸ ὅμοιον προὔλαβε, καὶ πρώτως ἐκείνων ἐφειστήκειν τοῖς ἀνακτόροις· οὐκ ἀνεκτὸν δὲ ἡγούμενος ἐν οὐδενὶ ἐκείνων ἀποτεμῆσθαι, τὸν μὲν αὐτίκα τῷ βασιλεῖ προσωκείωσα, τὸν δὲ μετὰ ταῦτα, οὐ γὰρ ἦν ἐκείνῳ βουλομένῳ εὐθὺς προσίεναι τῷ αὐτοκράτορι.

6.193 Ἐπεὶ δ' ἐντὸς τοῦ βασιλείου βήματος γεγὼν νειμεν ζύμπαντες καὶ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας εἰς κόρον κατετρυφήσαμεν, ὥσπερ ἔδει τῶν πραγμάτων κατέγνωμεν, καὶ οὐ πάνυ τι οἰκείως πρὸς τὴν αἰσθητὴν ταύτην λαμπρότητα εἶχομεν, ἀλλ' ὅπερ ἐβούλετο ἕκαστος εἰπεῖν μὲν ὥκνει, ἐπὶ δὲ τοῦ στήθους ἔχων εἰς καιρὸν τὴν ἔκφρασιν ἐταμίευε· γίνεται δ' οὖν ἡμῖν ὁ αὐτοκράτωρ ταύτης πρωταίτιος, τὸν ἀρχικὸν ἐκείνος ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐπιβεβηκόσι τροχὸν κινῶν καὶ τοὺς γε πλείονας ἀποκρημνίζων καὶ κατασπῶν· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτοὶ τῷ κύκλῳ ἐνεβεβήκειμεν, ἱκανῶς διεπτόησε μὴ πως ἐπὶ μάλιστα διασεισας τὴν ἴτυν καὶ ἡμᾶς ἀπορράξει ἐκεῖθεν, οὐ πάνυ ἀπριξέχομένους τῆς ἄντυγος.

6.194 Αὕτη τῆς κοινῆς μεταθέσεως ἡμῖν ἡ ὑπόθεσις, τοῦτο τὸ πᾶθος ἐπὶ τὴν κρείττονα ζωὴν ἡμᾶς μετεσκήνωσεν· ἅπαξ γοῦν ποτε εἰς ταῦτο συνελλυθότες, ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος ἕκαστος πρὸς ἀλλήλους τὸ κεκρυμμένον ἐνθύμημα ἐκκαλύπτομεν, καὶ ὥσπερ σπεισάμενοι ἐπὶ τούτοις καὶ ἀειπαγεῖς συνθήκας πεποιηκότες, τὸ μὲν αὐτίκα καὶ ἄθρόον καὶ ζύμπαντας ποιήσασθαι τὴν μετάθεσιν δεόντως ἀνεβαλόμεθα, ἔψεσθαι <δὲ> τῷ προηγησαμένῳ ἡμᾶς καθένα ἀρρήτοις ὄρκοις κατεδεσμήσαμεν.

6.195 Καὶ πρώτος γε ἡμῶν ὁ μάλιστα ἐπὶ μέγα τῆς τύχης ἀρθεῖς τῆς πρὸς Θεὸν πορείας ἀπάρχεται, καὶ οἷος ἐκείνος, στήσας ἐν ἀκριβεῖ βάσει τὴν γνώμην καὶ τῷ Θεῷ ἐδράσας τὸ θέλημα, πλάττεται τὴν τῆς μεταποιήσεως πρόφασιν ἀρρώστημα σώματος· εἶτα δὴ καὶ ἀσθμαίνων κατὰ βραχὺ γνωρίζει τὸ πάθος τῷ βασιλεῖ καὶ δεῖται μεταποιηθῆσθαι· ὁ δὲ βαρυθυμῆσας ἐπὶ τῷ πράγματι τὸ μὲν σύνθημα ἐδεδώκει τῆς μεταθέσεως,

ἐπέπληκτο δὲ τὴν ψυχὴν ὅτι αὐτίκα μέλλει στερηθῆσθαι τοιοῦδε ἀνδρός.

6.196 Ἐμὲ γοῦν αὐτίκα τὸ γεγονός οὔτε καθέυδειν εἶα οὔτε ἀναπνεῖν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν προσήκοντα καιρὸν ἀνα μένειν· ἐκείνῳ δὲ συγγενόμενος καὶ πολλοὺς κατασπείσας δακρύων κρουνούς, κατήλιπσα ὡς αὐτίκα ἐψόμενος· καὶ ὁ μὲν ἑτέραν αὔθις πλάσιν σκηψάμενος, ὡς ὁμοῦ τε τὸ σχῆμα ἐπενδυθεῖη καὶ τετυχήκοι θειοτέρας ἰάσεως, οὐδὲν ἀναμείνας εὐθὺς ἀπαίρει πρὸς τὸ θεῖον ὄρος τὸν Ὀλυμπον.

6.197 Ἐγὼ δὲ παράδειγμα ἐκεῖνον θέμενος τῆς ὁμοίας μεταποιήσεως, ἥπατός τε πόνον εὐθὺς σκῆπτομαι καὶ καρδιαγλίαν δεινὴν, τό τε φρονοῦν μεταπλάττω, καὶ ὡς ἐφεστηκόσι τοῖς πράγμασι τῇ ψυχῇ διαλεγόμενος ἦν, καὶ τὴν φωνὴν ἐπέχων τοῖς δακτύλοις τὴν τῶν τριχῶν τομὴν ἐσχματίζον· ἀγγελίαι γοῦν εὐθὺς τῆς ἐμῆς ἐντεῦθεν ἐκδη μίας πρὸς τὸν κρατοῦντα ἐφοίτησαν, καὶ ὡς δυσθανατῶ μὲν καὶ βεβάπτισταί μοι τῷ βάθει τῆς συμφορᾶς ἡ ψυχὴ, ἐπειδὴν δὲ τὸ φρονοῦν ἀνεπέγκω, τῆς κρείττονος ἐρῶ καὶ ὑψηλοτάτης ζωῆς. Ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν τοῦ πάθους ἀγγελίαν πλέον ἢ τὸ ἐμὸν ἠδύνατο σχῆμα, κατενεχθεὶς ἔκειτο, τό τε πρῶτον ἀπολοφυράμενος καὶ βύθιόν τι στενάξας, ὅτι μοι ἐν ἀμφιβόλῳ τὰ τῆς ζωῆς ἔκειτο· ἡ γὰρ τοῦ στερήσεσθαι μου προσδοκία μάλιστα τοῦτον ἐκύμαιεν, ἦρα γὰρ μου τῆς γλώττης δεινῶς. Τί γὰρ δεῖ μὴ τάληθές λέγειν; Καὶ εἰ δεῖ τι μικρὸν τῇ τῆς φύσεως ἐπι τηδειότητι ἐγκαυχῆσασθαι, παντοδαπὸς ἐγεγόνειν ἐκείνῳ, φιλοσόφως μὲν ὡς οἶόν τε βιοῦς, τεχνικῶς δὲ πρὸς ἐκεῖνον μεθαρμοζόμενος· προσκορῆς γὰρ ὢν πρὸς ἅπερ ὥρμητο, ἐζήτει μεταβολὰς, ἀπὸ τῆς ὑπάτης, ὃ δὴ φασί, καταπίπτων ἐπὶ τὴν νήτην, ἢ καὶ τὴν σύγκρασιν ἀμφοῖν βουλόμενος· διὰ ταῦτα νῦν μὲν ἐφιλοσόφουν αὐτῷ περὶ τοῦ πρώτου αἰτίου διαλεγόμενος καὶ τοῦ παντοδαποῦ καλοῦ, ἀρετῆς τε πέρι καὶ ψυχῆς, δεικνὺς τί μὲν τὸ ὀρώμενον ταύτης τῷ σώματι, τί δὲ τὸ δίκην φελλοῦ ἀκρόπλουν ἐπιθιγγάνον τῇ πέδι, οἶον ἄρτημα κορυφαῖον τῷ κούφῳ πτερῷ μένον ἐφ' ἑαυτοῦ μόνον καὶ μὴ συμπιεζόμενον τῷ δεσμῷ. Ἐπεὶ δὲ τοῦτον ἴδοιμι τοῖς τοιοῦτοις ἀποκναίοντα λόγοις καὶ πρὸς τὸ θυμηρέστερον ῥέποντα, τὴν ῥητορικὴν μεταχειριζόμενος λύραν, ἀρμονία τε λέξεων ἐκεῖνον κατέθελγον καὶ τοῖς ἐκεῖ νῆς ῥυθμοῖς ἐπὶ διάφορον ἰδέαν ἀρετῆς <διὰ τῆς> συνθήκης καὶ τῶν σχημάτων <οἷς> ἢ ἐκείνης ἀφώρισται δύναμις, οὐδὲ τῷ πιθανῷ μόνον ψεύδει καὶ τῷ πρὸς τὰς ὑποθέσεις ἀμφι ρρεπεῖ ἐγκαλλωπίζεται, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀκριβοῦς ἄπτεται μούσης, καὶ ταῖς μὲν ἐννοίαις φιλοσοφεῖ, ἀνθεὶ δὲ τῇ καλλιεπείᾳ τῶν λέξεων καὶ τὸν ἀκροατὴν διχόθεν ἑαυτῆς ἐξαρτᾶ, διαρθροῖ τε τὰ νοήματα, μὴ συγχέουσα ταῖς ἐπιπλοκαῖς, ἀλλὰ μερίζουσα τε καὶ διαιροῦσα καὶ ἡρέμα πως ἐπανάγουσα, τό τε δεινὸν αὐτῆς, οὐ συγκεχυμένον, οὐδ' ἀσαφές, ἀλλ' ἀρμόζον τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασι, κἂν ἀφελῶς εἴποι τις, καὶ μήτε περιόδοις μήτε πνεύμασι χρῆσαιτο· ταῦτα δὴ πάντα δεικνὺς εἰς ἔρωτα τῆς τέχνης ἐκίνουν· εἰ δέ γε βασκαίνοντα τούτοις ἴδοιμι, μεταβαλὼν αὔθις ἀπολωλέναι τέ μοι τὴν μνήμην ὣν ἐγίνωσκον ἐσκηπτόμην, καὶ μικροῦ δεῖν τὸ τοῦ Ἑρμογένους παθεῖν, σβεσθείσης μοι τῆς θερμότητος τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς ποιότητος.

6.198 Τούτων οὖν ἐκεῖνος ἀκριβῶς μεμνημένος, οὐδ' ὀπωστιοῦν μοι ἐδίδου φιλοσοφεῖν, οὐδὲ τὴν ζωὴν μεταθεῖναι, ἀλλὰ πρῶτα μὲν ἐπιστολαῖς πρὸς με ἐχρήσατο καὶ ἀνδρῶν γενναίων ἀποστολαῖς, ἀνεῖρξαί με προθυμούμενος τοῦ βουλήματος, ἀνενεκεῖν τέ μοι αὐτίκα τῆς νόσου κατ' ἐπηγγέλλετο καὶ μείζονος ἀξιώσας λαμπρότητος· τὰς δέ γε ἐπιστολὰς οὐδὲ νῦν ἀδακρυτὴ ἀναγνῶναι δεδύνημαι, ὀφθαλμὸν τε γὰρ ἀπεκάλει καὶ ἴαμα τῆς ἐκείνου ψυχῆς, σπλάγχχνον τε καὶ φῶς καὶ ζωὴν, καὶ παρεκάλει μὴ τετυφλωσθαι· ἀλλ' ἐγὼ ἐξεκεκώφειν πρὸς ἅπαντα· ἦρει γὰρ με μᾶλλον ὁ προλαβὼν

καὶ τὴν κρείττω προαρπάσας ζωὴν. Ἐπεὶ δὲ τῆς ἡμέρου πειθοῦς ἀπεγνώκει, τὴν κερδαλὴν ἀφείδ τὴν λεοντὴν ἐπενδύεται καὶ μοι ἐπανατείνει τὸ ρόπαλον, ἐμπρῆσαι τε ὄμνουσιν αὐτίκα μετὰ τῶν συμβούλων τῆς μεταθέσεως, καὶ πᾶσαν ἐπενεγκεῖν συμφορὰν οὐκ ἐμοὶ μόνω, ἀλλὰ ξύμπαντι <τῷ> γένει.

6.199 Ἐγὼ δὲ ὡσπερ ἐπαγγελίαν χρηστοτέρων τὰ ἠπειλημένα δεξάμενος, ἐπὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας κατῆρα λιμένας, καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενος κάλυμμα τῆς ἐν αἰσθήσει ζωῆς ἀποτέμνομαι· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος τὴν τομὴν ἠκηκόει, οὐ μνησικακεῖ μοι τῷ πράγματι, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς ἑτέρας ἐπιστολὰς μεθαρμόζεται, καὶ κατασπάζεται με μᾶλλον τὴν πνευματικὴν ζωὴν ἀσπασάμενον, καὶ πρὸς τὴν μετάθεσιν ῥώννουσι· καὶ διαβάλλει μὲν τὴν λαμπρὰν καὶ ποικίλην ἐσθῆτα, ἐπαινῆ δὲ τὸ τριβώνιον καὶ στεφανοῖ νικητικῶ διαδήματι, ὅτι κρείττων πάσης ἐγγέγονεν πειθοῦς.

6.200 Ἀλλὰ τῶν περὶ ἐμὲ λόγων ἄλις, οὐ γὰρ ἐμαυτὸν ἐβουλόμην ἐγκαταστήσαι τῇ ἱστορίᾳ, ἀλλ' αἱ τῶν λόγων ὑπεκδρομαὶ πρὸς τοῦτό με παρήνεγκαν βίας· ἦν δέ γε τὸ ὠθῆσάν με πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἢ τοῦ κρατοῦντος ταχεῖα τῆς γνώμης μετάθεσις, ἦν ἡμεῖς δεδοικότες τὴν κρείττονα ζωὴν τῆς χείρονος ἠλλαξάμεθα, τὴν ἀκύμαντον τῆς συγχυτικῆς τε καὶ ταραχῶδους.

6.201 Ἐπεὶ δὲ τῆς ἀφ' ἡμῶν παραμυθίας ὁ αὐτοκράτωρ ἐστέρητο καὶ λογικὴν οὐκ εἶχεν ἔτι κιθάραν τὴν θέλγουσαν, ἐπὶ τὰς ἐν αἰσθήσει πάλιν κατέφυγε χάριτας· μέσου γοῦν λειμῶνος καρποῖς παντοδαποῖς βρίθοντος κολυμβήθραν δι' οὐρῆται βαθεῖαν, καὶ τὴν περὶ τὸ χεῖλος περίμετρον ἀπισώσας τῇ γῆ, ὕδατων ἐπ' αὐτὴν ἐποχετεύει ῥοάς· εἰ γοῦν τις μὴ προεγνώκει ὡς κατὰ μέσον ὁ λειμὼν διώρυκτο, εἶτα δὴ προῆει ἀπροόπτως ὡς μήλου ἢ ὄχνης δρεψόμενος, ἀπερ ριπτεῖτο κατὰ τοῦ ὕδατος καὶ δὺς κατὰ τοῦ βάθους ἐπ' ἠλαφρίζετό τε αὐθις καὶ ἐπενήχετο, καὶ τὸ γινόμενον ἄθυρμα τῷ αὐτοκράτορι ἦν. Ἵνα δὲ μὴ μέχρι παιδιᾶς τὰ περὶ τὴν κολυμβήθραν αὐτῷ σταίη, καὶ χαρίτων οἶκον ποιῆ καὶ περικυκλοῖ εὖ μάλα τὸ ὑποκείμενον· εἶτα δὴ πολ' λάκις τῆς ἡμέρας τῷ θερμῷ ἐπινηχόμενος ὕδατι, ἐξιών τε καὶ εἰσιὼν λανθάνει πληγὴν ἐξ ἀέρος ἐπὶ τὴν πλευρὰν εἰσδεξάμενος· καὶ τὴν μὲν πρώτην οὐ πάνυ τι αὐτὸν τὸ βέλος ἐπέπληττε, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν ἰὸν ἐπεκχέον τοῖς σπλάγχνοις νέμεται τὸν ὑπεζωκότα.

6.202 Καὶ τοῦ βιώσεσθαι ἀπογνοῦς, ἔκειτο γὰρ ὡσπερ ἱερεῖον ἄρτι τεθυμένον καὶ δυσθανατῶν, οὐ πρὸς τὴν βασιλίδαν Θεοδώραν τὴν περὶ τοῦ κράτους σκέψιν ποιεῖται, ἀλλὰ κρύψας ἐκεῖνη τὸ βούλευμα ἐν ἀπορρήτοις ἐζήτει τὸν βασιλεῦσόντα· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν τὸ σκέμμα λαθεῖν, ἀγγέλλεται τῇ Θεοδώρα τὸ βούλευμα· ἢ δὲ αὐτίκα σὺν τοῖς περὶ αὐτὴν κρείττοσιν εἰς ὀλκάδα ἐμβᾶσα βασιλεῖον, ὡσπερ ἐκ κυμάτων εἰς τὰς τῶν ἀνακτόρων αὐλὰς ἀνανήχεται, ἐκεῖσέ τε γενομένη πᾶσαν ἐφ' ἑαυτῇ δορυφορίαν ἐφέλκεται· ἢ τε γὰρ πορφυρὶς, ὑφ' ἧς ἐσπαργάνωτο, τό τε ἡμερον τῆς ψυχῆς καὶ ἢ πάθη τῆς προτέρας ζωῆς πάντα τοῖς πᾶσιν ἠδύνατο. Δεινοπαθεῖ τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ προστίθησι τὸ ἀλγεῖν· ὡς δ' οὐκ ἦν οὔτε τῆς νόσου ἀνενεγκεῖν οὔτε βουλήν συνετωτάτην βουλεύσασθαι, βαπτίζεται παραυτίκα τὸν λογισμὸν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μύσας καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν γλῶτταν ἐπεπλάνητο, εἶτα δὴ βραχὺ τι ἀνενεγκῶν καὶ γνοῦς ὄπη κακοῦ ἐτύγχανεν ὦν, ἀφῆκε βαρυθυμῶν τὴν ψυχὴν.

6.203 Βασιλεὺς μὲν οὖν Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος δύο πρὸς τοῖς δέκα τῇ βασιλείᾳ ἐπιβιούς ἔτη, οὕτω δὴ τελευτᾷ τὸν βίον, πλεῖστα μὲν εὐδοκιμηκῶς ταῖς πολιτικαῖς πράξεσιν, οὐκ ἐλάττω δὲ καὶ τοῖς ἠθεσιν ἀφείδ παραδείγματα τοῖς ἄριστα βιοῦν ἐθέλουσιν· εἰ γὰρ τις αὐτὸν ἀφέλοι τῆς ὀξείας ῥοπῆς, τό γε λειπόμενον ἀπάντων ἀνθρώπων ἐγγέγονει φιλανθρωπότερος· ὅθεν δὴ καὶ ὁ περὶ αὐτὸν λόγος δοκεῖ πως

ἐαυτῷ ἐναντιοῦσθαι, μεταβαλλόμενος ἐκείνῳ καὶ συμπεριτρεπόμενος, σύγκειται δὲ ἀληθῶς, οὐ ρητορικῶς, πρὸς ἐκείνον ἀφομοιούμενος καὶ συμπαθαινόμενος οἷον τῷ βασιλεῖ.

6 τηοδ.τ ΘΕΟΔΩΡΑ 6 τηοδ.

1τ Περὶ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς βασιλίδος Θεοδώρας. Ἐπεὶ δὲ τὸν βίον οὗτος ἀπέλιπεν, ἐς τὴν τοῦ Κωνσταντίνου παῖδα Θεοδώραν τὸ κράτος ἐπένευσεν· ἐπὶ δοξος δὲ πᾶσιν οὔσα ὡς ἐγκαταστήσῃ τὸ κράτος ἡγεμονικῶ ἀνδρὶ καὶ γενναίῳ, αὕτη παρὰ τὰς πάντων γνώμας τε καὶ προσδοκίας τὴν αὐτοκράτορα Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐαυτῇ ἀνατίθεισιν· εἰδυῖα γὰρ, ὡς οὐδὲν οὕτως ἐπιλησμονέστατον χρῆμα ὡς ἄνθρωπος ὑφ' ἐτέρου βασιλεύειν λαχόν, μᾶλλον δὲ περὶ τὸν εὐεργετικώτατον ἀγνωμονέστατος, καὶ τοῦτο ἐξ ἐαυτῆς τε καὶ τοῦ προτέρου καὶ τῶν περὶ τὴν ἀδελφὴν παραδειγμάτων εἰς βεβαίωσιν δόξης ἔχουσα, οὐδένα τῶν πάντων ἐβούλετο τοῖς βασιλείοις ἐγκαθίσαι θρόνοις, ἀλλ' αὕτη τῶν πάντων κατάρχουσα τὴν τοῦ κράτους ἀμέριστον ἰσχὺν ἐκλήρωσατο· ἐπερρώννυον δὲ ταύτην πρὸς τὸ τοιοῦτον βούλευμα καὶ τὸ περὶ ἐκείνην θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον, ἄνδρες ἐκ πολλοῦ τὰς βασιλείους πράξεις εἰδότες καὶ τὴν τῶν ὄλων διοίκησιν ἐπιστάμενοι.

6 τηοδ.2 Ἐνθεν τοι καὶ ἀπερικαλύπτως ἡ βασιλὶς αὕτη τοῖς ὄλοις ἐνεξουσίαζεν, ἐαυτὴν παρρησιαστικώτερον ἀρρενώσασα καὶ μὴ δεηθεῖσα παραπετάσματος· ἐωρᾶτο γοῦν ἀρχαιρεσιάζουσα καὶ ἀπὸ τῶν σκήπτρων σοβαρᾶ τῇ φωνῇ θεμιστεύουσα, ψηφηφοροῦσα τε καὶ διαιτῶσα, καὶ τὰ μὲν ἐν ἐπιστολαῖς, τὰ δὲ ἐξ ἐπιπέδου θεσπίζουσα, καὶ τὰ μὲν ὑφιῖσα, τὰ δὲ ἀποτομώτερον προαγγέλλουσα.

6 τηοδ.3 Ἐθους δὲ ὄντος Ῥωμαίοις ἐν ταῖς τῶν κρατούντων διαδοχαῖς διανεμήσεις ἀξιωματῶν γίνεσθαι τῷ τε πολιτικῶ γένει καὶ ταῖς τῶν στρατιωτῶν τάξεσι, αὕτη τουτονὶ τὸν νόμον ὑπερβᾶσα ἐπεπέικει τὸ πλῆθος μὴ ὑπερβῆναι· διεὶ λεκτο γὰρ ζύμπασιν μὴ νῦν πρῶτως ἦφθαι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, μηδὲ διάδοχος γενέσθαι τοῦ κράτους, ἀλλ' ἐκ πατρὸς εἰληφυῖα τὸ πρότερον ἐπεισάκτοις διεσπᾶσθαι ἀρχαῖς, εἴτ' αὕτις τοῦ συμφυοῦς ἄψασθαι· ἔδοξε γοῦν πιθανῶς πρὸς τὸ πλῆθος ἀπολογήσασθαι, καὶ τῶς τεθηγμένοι τὴν γλῶτταν ἡσύχασαν ζύμπαντες.

6 τηοδ.4 Ὅτι μὲν οὖν ἀπρεπὲς ἔδοξε ζύμπασιν ἐξ ἀρρενωποτέρου φρονήματος ἐκθηλυνηθῆναι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, κἂν μὴ οὕτως ᾤοντο, ἀλλὰ τοιοῦτον τό γε φαινόμενον ἦν· ἦν δὲ τις τοῦτο μόνον ἐξέλοι τοῦ πράγματος, τό γε καταλελειμμένον εὐθύ τε καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐγεγόνει τὸ κράτος, καὶ οὔτε τις τῶν πάντων ἐπεβούλευσε τῇ ἀρχῇ οὔτε τῶν ἐκεῖθεν καταπεφρονῆκει λόγων τε καὶ δογμάτων, τὰ τε παρὰ τῶν ὠρῶν τοῖς πᾶσιν ἀπήντησεν εὖ, καὶ ἡ τῶν καρπῶν φορὰ εὐθηνούσα, ἔθνος τε οὐδὲν τῶν πάντων οὔτε λαθὸν τὰ Ῥωμαίων ἐλήϊσατο καὶ ἐλήστευσεν οὔτε προειρήκει τὸν πόλεμον· διηρέθιστο δὲ οὐδὲν μέρος τῆς πολιτείας, ἰσότητος ἐν πᾶσι φυλαττομένης.

6 τηοδ.5 Ὅ μὲν οὖν χρόνος αὐτῇ τῆς ζωῆς μακρὸς τις τοῖς πολλοῖς ἐψηφίζετο, καὶ πλέον τῆς συνήθους ζωῆς· ἡ δὲ ἄρα οὔτε τὸ σῶμα πάνυ ἐκάμπτετο, καίτοι προμήκης τὴν ἡλικίαν τυγχάνουσα, οὔτε δέον πονῆσαι ἢ μακρότερον διαλέξασθαι ἐνδεῆς τὴν γνώμην ἐτύγχανεν οὔσα· ἀλλὰ τὰ μὲν προλαμβάνουσα, τὰ δ' αὐτομάτως ἐνθυμουμένη, ἀρκοῦσαν εἶχε πρὸς τὴν διάρθρωσιν τούτων καὶ τὴν τῆς γλώττης περιβολήν.

6 τηοδ.6 Τῶν δὲ γε πραγμάτων δεομένων ἀνδρὸς γενναίου καὶ τὰς τε πολιτικὰς πράξεις εἰδότης, τὰς τε βασιλείους ἐπιστολάς ἀκριβοῦντος, τῶν μὲν περὶ αὐτὴν οὐδενὶ

ταύτην τὴν τάξιν ἐπίστευεν, εἰδυῖα ὡς τάχιστα οὗτος περιτραπήσεται, βασκανίας ἀφορμὴ τοῖς ὁμεστίοις προκείμενος· ζητοῦσα δὲ τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς τὸν ἄριστον, τούτου μὲν διημαρτή κει, ἐφιστάσα δὲ ταῖς διοικήσεσιν οὐχ ὄν ὁ λόγος οὐδ' ἡ εὐγλωττία πάλαι ἀνέδειξεν, ἀλλὰ τὸ εἰδέναι σιγᾶν καὶ ὄραν πρὸς τοῦδαφος, καὶ μήτε πρὸς ἐντεῦξεις ἐπιτήδειον εἶναι μήτε πρὸς ἄλλο τι τῶν οἷς πολιτικὸς ἀνὴρ χαρακτηρίζεσθαι εἶωθεν, ἐπὶ τῆς σεμνοτέρας μετέστησεν ὑπολήψεως· οἱ γὰρ τοι βασιλεῖς τῷ καλλίονι μέρει προσνέμουσι τοὺς ἥττον ἀγχιστρόφους, εἰ σεμνοὶ εἶεν, ἢ τοὺς εὐστρόφους τὴν γλῶτταν καὶ τελεωτάτους τὴν paίδευσιν, εἰ πολιτικώτερον τὸ ἦθος κατεκληρώσαντο· ἀλλ' ἐκεῖνω γε τῷ ἀνδρὶ καὶ μοῖρά τις ἀπενεμήθη τῆς περὶ τοὺς λόγους ἕξεως, καὶ μᾶλλον γε ἡ χεὶρ ἢ ἡ γλῶττα πρὸς τοῦτο ἠδύνατο· εὐστρόφως μὲν γὰρ οὐδεμιᾶς εἶχε, τῇ δὲ γε χεὶρὶ μᾶλλον ἀπετέλει, καὶ ἦν ἐντεῦθεν μόνον σοφός· εἰ γὰρ ἐπιχειρήσειε καὶ τῇ γλῶττι τὴν ἐπιστήμην ἐνδείξασθαι, τὸναντίον ἐδίδου νοεῖν τοῖς ἀκούουσιν· οὕτω πάνυ ἀσάφως καὶ ἀγλευκῶς εἶχε τῆς διαλέξεως.

6 τησοδ.7 Οὗτος γοῦν ὁ ἀνὴρ τὸ ἄχθος τῶν βασιλικῶν διοικήσεων κατωμαδὸν ἀράμενος, φορτικὸς ἔδοξε τοῖς πολλοῖς· τοῦ γὰρ πολιτικοῦ ἦθους, ὡς ἔφην, ἐστέρητο· ὅθεν οὔτε χαριέστατος ὢν, οὔτε τοῖς προσιοῦσι δεξιῶς ὁμιλῶν, ἀλλ' ἀεὶ καὶ πᾶσι τὸ τραχὺ τοῦ ἦθους ἐπίδεικνύμενος, καὶ πᾶσαν ἀποστρεφόμενος ἔντευξιν, καὶ εἰ μὴ τις εἴποι τὸ ἄρθρον τῆς ὑποθέσεως, ἀλλά τι καὶ προοιμιά σαιτο, βαρυθυμῶν καὶ δεινοπαθῶν ἀπεχθὴς σύμπασιν ὦπτο, καὶ οὐδεὶς προσιέναι ἐβούλετο, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη. "Ἐγὼγ' οὖν τὴν στάθμην τῆς τοιαύτης γνώμης θαυμάζω μὲν, αἰῶσι μὲν ἀλλ' οὐ χρόνοις πρόσφορον ἡγήμαι, καὶ βίῳ τῷ μέλλοντι ἀλλ' οὐ τῷ ἐφεστηκότι· τὸ γὰρ ἀπαθὲς πάντη καὶ ἄθελκτον ὑπὲρ πάσας τὰς σφαίρας τίθεμαι καὶ ἕξω τῆς περιοχῆς τοῦ παντός· ὁ δὲ γε μετὰ σώματος βίος, ἄτε πολιτικῶ τερως, ἀρμοδιώτερος τοῖς παροῦσι καιροῖς, μᾶλλον δὲ τῷ σωματικῷ βίῳ τὸ πάσχον κατάλληλον τῆς ψυχῆς.

6 τησοδ.8 Τρεῖς γὰρ μερίδας ταῖς τῶν ψυχῶν προσαρμόζω κατανοῶν καταστάσεις, τὴν μὲν, ὅταν αὐτὴ βίῳ καθ' ἑαυτὴν, ἀπολυθεῖσα τοῦ σώματος, ἀτενῆ τε καὶ οὐ πάνυ τὸ ἐνδόσιμον ἔχουσαν, τὰς δὲ γε λοιπὰς μερίδας τῷ μετὰ σώματος αὐτῆς βίῳ κατείληφα· εἰ μὲν γὰρ τὴν μέσην στάσα ζωὴν μεγαλοπαθῆς τε καὶ πολυπαθῆς, ὡσπερ ἐν κύκλῳ τὸ ἀκριβὲς κέντρον αἰροῖτο, τὸν πολιτικὸν ἀπεργά ζεται ἄνθρωπον, οὔτε θεία τις ἀκριβῶς γενομένη ἢ νοερά, οὔτε φιλοσώματος καὶ πολυπαθῆς· εἰ δὲ ταύτης παρατρα πείη τῆς μεσότητος, καὶ μάλιστα προχωροῦσα τὴν πρὸς τὰ πάθη κατάντη βίῳ ζῶν, τὸ ἀπολαυστικὸν ἀποτελεῖ καὶ φιλήδονον· εἰ δὲ τις τῶν πάντων ὑπερκῦψαι δυνηθεῖ τοῦ σώματος καὶ τῆς νοεράς ἐπ' ἄκρον σταίη ζωῆς, τί κοινὸν αὐτῷ καὶ τοῖς πράγμασιν; «ἐξεδυσάμην γὰρ, φησὶν ἡ Γραφή, τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσωμαι αὐτόν;» ἀναβήτω γὰρ ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν καὶ μετέωρον καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων στήτω, ἵνα φωτὶ καταλάμποιτο μείζονι, ἀπόστροφον ἑαυτὸν καὶ ἀπότροπον τοῖς ἀνθρώποις καταστήσας· εἰ δ' οὐδεὶς τῶν πάντων τῆς φύσεως τοσοῦτον κατεκαυχῆσατο, εἰ πολιτικὰς ὑποθέσεις τυχὸν οὗτος πιστευθεῖ, πολιτικῶς μεταχειριζέσθω τὰ πράγματα, μηδὲ ὑποκρινέσθω τὴν τοῦ κανόνος εὐθύτητα· οὐ γὰρ πάντες πρὸς τὴν ἰσότητα τῆς στάθμης ἀπηκριβώθησαν· ὅθεν εἰ τὴν λόξωσιν παραιτῆ σαιτο, ἀπώσατο καὶ τὸ ἐπόμενον ταύτη εὐθύς.

6 τησοδ.9 Διὰ ταῦτα γοῦν κάκεῖνος ἐν ἀφιλοσόφοις φιλοσοφῶν πράγμασιν, οὐ φιλόσοφος, ἀλλὰ μιμούμενος φιλόσοφον ἔδοξεν. Ἴνα δὲ ἐν πᾶσι μέρεσιν τοῦτον παραθεωρήσωμεν, ἀλλοιότερός πως ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἐδόκει πράγμασι· πολυτελής τε γὰρ τὴν δίαιταν καὶ μεγαλοπρεπῆς ἐτύγχανεν ὢν, ἐλευθερίος τε τὴν γνώμην καὶ

χρημάτων ἀδώρητος· εἰ δέ τις τούτῳ συνεσιώμενος ἰλαρὸν ἐδείκνυ τὸ πρόσωπον καὶ «ἐπ' ὄνειάθ' ἔτοιμα χεῖρας ἴαλλε», τοῦτο δὴ τὸ τῆς ποιήσεως, τῶν τε παρακειμένων ἀπληστότερον ἄψαιτο, στωμύλλοιτό τε καὶ πᾶσαν ἐπιδεικνύοιτο χάριν, πρὸς τρόπον ἐκείνῳ ἐτύγχανεν ὦν, ἀλλ' αὐθις μεταβαλὼν, οὐδὲν ἦττον ἐπὶ τὸ σύνθηρες μετετάττετο. Ἐβούλετο δὲ μηδένα οἷ ἄλλον συμμετέχειν τῶν διοικήσεων, ὃ δὲ λόγος οὗτος αὐθις ἐμὲ παρεισκυκλήσει τῇ ἱστορίᾳ.

6 τηοδ.10 Ἐτύγχανον μὲν γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ τοῦ τῆς Θεοδώρας κράτους μεταταξάμενος πρὸς τὴν κρείττω ζωὴν· ἐντεῦθεν γὰρ, ἐπεὶ πρὸ βραχέος τινὸς καιροῦ τῆς τοῦ Μονομάχου ἀποβιώσεως τὸ θεῖον ἐνεδύθη σχῆμα, κατ' ἐμμαντεύοντό μου τῆς γνώμης πολλοὶ, ὡς εἰδείην τε τὸν καιρὸν καὶ διὰ ταῦτα μεταλλαξαίμην· οἱ γὰρ τοὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων κρείττονός με ἢ πέφυκα τιμῆς ἀξιοῦσι· καὶ ἐπειδὴ γεωμετρίας ἠψάμην, οἴονται με τὸν οὐρανὸν καταμετρεῖν δύνασθαι· ἐπεὶ δέ τι καὶ τῶν περὶ τὴν σφαῖραν κατανεόηκα, οὔτε φάσεων ἀποστεροῦσιν, οὔτε τῆς ζωῆς φόρου λοξώσεως, οὐκ ἐκλείψων, οὐ πανσελήνων, οὐ τῶν κύκλων, οὐ τῶν ἐπικύκλων, ἀλλὰ καὶ ἐκ χειρὸς ἀπωσάμενον τὰ βιβλία αὐθις με ἀξιοῦσι προλέγειν.

6 τηοδ.11 Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὸ γενεθλιαλογικὸν μέρος προσνένευκα, ὡς τι τῶν ἐκεῖθεν λήρων ἐπίστασθαι (τὸ γὰρ τοὶ τῆς διδασκαλίας σχῆμα καὶ τὸ τῶν ἐρωτῶντων διάφορον ἐπὶ πᾶσαν ἐπιστήμην προήγαγεν), οὐδένα πω δύναμαι ἀπώσασθαι τῶν περὶ τούτου πύσεων καὶ ὀχλήσεων· ἐγὼ γὰρ προσαρμόσασθαι μὲν πᾶσι τοῖς τοῦ λόγου μέρεσιν ἀνωμολόγημαι, οὐδεμιᾶ δὲ τῶν ἀπειρημένων τοῖς θεοσόφοις κατ' ἐχρησάμην ἐπιστημῶν, ἀλλ' οἶδα μὲν τὸν κληρὸν τῆς τύχης καὶ τὸ κακοδαιμόνημα, οὐ πιστεύω δὲ τοῖς ἐντεῦθεν τόποις καὶ σχήμασι τὰ ὑπὸ τὴν σελήνην περιάγεσθαι πράγματα· ἀλλ' ἐρρώσθων ὅσοι τὴν πνευματικὴν ζωὴν ὑφιστάνουσι καὶ νέοις τισὶ θεοῖς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην διδοῦσι· καταμερὶ ζουσι γὰρ τὴν περὶ ἡμᾶς ζωὴν, καὶ ἀπόλυτον ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ γεννώσιν τε καὶ κατάγουσι, τὰς δὲ γε ἀλόγους ζωὰς τῶν ἄστρων ἀποκυΐσκοντες καὶ τῶν τοῦ παντὸς μερίδων τοῦ σώματος προεγκατοικίζουσι, εἶτα δὴ ταύταις τὴν λογικὴν ἐγκεντρίζουσι ζωὴν.

6 τηοδ.12 Τὸ μὲν οὖν εἰδέναι ταῦτα, μὴ πείθεσθαι δὲ ταῖς δόξαις οὐδεὶς ἂν εὖ φρονῶν αἰτιάσαιτο· εἰ δέ τις τὴν ἡμετέραν παιδείαν ἀφείξῃ ἐπ' ἐκεῖνα μεταθήσει τὴν γνώμην, οἰκτίσαιτ' ἂν τις τοῦτον τῆς περιττοτέρας παιδείας· ἐμοὶ δὲ, ἵνα τάληθές εἴποιμι, οὐδ' ὁ ἐπιστημονικὸς λόγος τὴν ἀποστροφὴν τούτων δεδώρηται, ἀλλὰ μέ τις θειοτέρα κατέσχηκε δύναμις, καὶ οὔτε συλλογισμῶν ἐπαῖω οὔτε μὴν ἀποδείξεων ἄλλων, ἀλλὰ τὸ καταβιάσαν μείζους καὶ γνωμονικωτέρας ψυχὰς πρὸς τὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου παραδοχὴν, ἐμὲ πιέζον ἀνάγει πρὸς τὴν τοῦ ἡμετέρου λόγου πίστιν τε καὶ βεβαίωσιν· ὅθεν <ἰλήκοι> μοι ἡ μήτηρ τοῦ Λόγου καὶ ὁ ἀπάτωρ ἐκεῖνος υἱός, τὰ τε περὶ ἐκεῖνον πάθη, καὶ ἡ περὶ τὴν κεφαλὴν ἄκανθα, ὃ τε κάλαμος καὶ τὸ ὕσω πον, καὶ ὁ ἐφ' οὗ τὰς χεῖρας ἠπλώκει σταυρός, τὸ ἐμὸν σεμνολόγημά τε καὶ καύχημα, εἰ καὶ παρήλλαξα ταῖς πράξεσι τὸ πρὸς τὸν λόγον ἀνάλογον.

6 τηοδ.13 Ἄλλ' ἐπανιτέον αὐθις ἐπὶ τὴν πρώτην τοῦ λόγου τάξιν καὶ μεταχειρίσιν· ἐτύγχανον μὲν οὖν οὐ πρὸ πολλοῦ τῆς <τοῦ> βασιλεύοντος τελευτῆς ἀποταξάμενος τῇ φαύλῃ ζωῇ· ἐπεὶ δὲ ἡ Θεοδώρα τοῦ κράτους ἐπέληπτο, εὐθύς με μετακαλεσαμένη ἐκτραγωδεῖ μὲν καὶ ἅπαρὰ τοῦ γαμβροῦ πεπόνθει, κοινωνεῖ δέ μοι καὶ βουλευμάτων τινῶν ἀπορρήτων, καὶ ἐγκελεύεται μοι συνεχῶς τε πρὸς αὐτὴν ἀφικνεῖσθαι, καὶ εἴ τί γε τῶν πάντων εἰδείην μηδὲν ἐπικαλύπτειν αὐτῇ· οὐ πρῶτως δὲ τότε τῆς πρὸς αὐτὴν κεκοινωνήκα μεταθέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπιζῶντι τῷ βασιλεῖ, εἴ τι γράψωιν

ἀπόρρητον βούλοιτο ἢ ἄλλο τι ποιήσιν τῶν κεκρυμμένων, ἐμοὶ ἐκοινώνει τοῦ λόγου καὶ τοῦ βουλευματος.

6 τηοδ.14 Ἐπεὶ δ' οὖν ἀφικνούμην, ὡς μοι προστέτακτο, βασκαίνομαι τῆς ἀφίξεως, καὶ ἐπειδὴ μηδὲν τι λογοποιῆσαι οἱ φθάσαντες δεδύνηντο κατ' ἐμοῦ, τὸ σχῆμα ἐπαιτιῶνται καὶ τὸ ἄμικτον τῆς ζωῆς· ἡ δὲ πείθεται μὲν τοῖς λέγουσιν, εὐλαβεῖτο δὲ ἄλλως ἐκείνους τῆς αὐτῆς κοινωνεῖν ὁμιλίας καὶ οἰκειώσεως· ἐπεὶ δὲ αὐτὸς τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενος, οὐ πολλάκις ἀφικνούμην ἐκεῖσε, ἡ βασιλὶς αὐθις μεταβαλλο μένη κατωνεΐδιζέ τε τῆς βραδυτῆτος καὶ κατητιᾶτο ὡς τῶν ἐκείνης κατολιγωροῦντα προστάξεων.

6 τηοδ.15 Οὕτω γοῦν αὐτῆς καὶ τὸ βουλόμενον δυσκίνητον ἦν καὶ τὸ ἀπροαίρετον βουλητόν· οὐ γὰρ πάνυ τι θαρροῦσα ταῖς οἰκείαις γνώμαις, εἶτα δὴ δεδοικυῖα μὴ παρὰ ταῦτα τὰ τῆς βασιλείας ἔξει κακῶς, ἑτέροις ἢ ἑαυτῇ μᾶλλον ἐπίστευεν· ἀμέλει τοι καὶ τὸν πρὸ αὐτῆς αὐτοκράτορα ἐσέβετο μὲν καὶ τετελευτηκότα, καὶ τῶν τε καλῶν ἐκείνου ἐμέμνητο, καὶ ἐβούλετο μὲν μηδὲν ὧν ἐκεῖνος ἐγνώκει κατολιγωρῆσαι, διημάρτανε δὲ τοῦ σκοποῦ· διὰ ταῦτα πλεῖστα ὧν ἐκεῖνος ἐπεπράχει διέφθαρτο· ὁ γὰρ τὴν τῶν ὄλων πεπιστευμένος διοίκησιν, περὶ οὗ λέγων νῦν ἐπαυσάμην, ἐπειδὴ μὴ τῶν πρωτείων ἠξίωτο παρ' ἐκείνου, μηδὲ παρὰ τῇ ἐκείνου εἰσθήκῃ κει πλευρᾷ, ὅπερ δὴ αὐτῷ ἔθος ἐν τοῖς πρὸ τοῦ βασιλευσίν ἐγίνετο, καὶ ζῶντι ἐμέμμετο καὶ ἀπεληλυθότι τῆς ἀτιμίας ἐμνησικάκησεν. Ἄλλ' ὑπὲρ μὲν τούτου ὑπεραπολογήσασθαι ἂν τις καὶ τῆς βασιλίδος, καὶ εἴ τις ἄλλος πρὸς ἐκείνον ἔσχε κακῶς· τὸ δὲ μήτε ἐκείνην περὶ ἑαυτῆς ὡς ἐκδήμου διανε νοῆσθαι καὶ ἐν καλῷ θεῖναι τὰ πράγματα, μήτε τοὺς περὶ ἐκείνην εἰς τὸν τοιοῦτον ἐνάγειν λογισμὸν, ἀλλ' οἶεσθαι ἐκείνην μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἀεὶ βιώσεσθαι, ἢ καὶ ἀναλῦσαι τοῖς χρόνοις καὶ αὐθις ἀνθῆσαι ὡσπερ νεόφυτον, ἑαυτοῖς τε πεπηγέναι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ μηδένα βούλεσθαι ἐπιστῆσαι τῷ κράτει, μηδὲ τὴν ἀρίστην μεταβολὴν πρυτανεῦσαι τοῖς πράγμασι, τίς ἂν αὐτοὺς τῆς ἐσχάτης καὶ αἰσχίστης ἐξαιρήσεται εὐηθείας;

6 τηοδ.16 Ἔγωγ' οὖν καὶ ἐν ἱεροῖς θρόνοις ἐγκαθιδρῦσαν ἐνίους ἐκείνην ὀρῶν καὶ τὰς τοιαύτας προχειρίσεις, ἵνα οὕτως εἶπω, γλωσσαλοῦσαν, οὐκ εἶχον ἑαυτὸν κατασχεῖν, ἀλλὰ λάθρα τε ὑπετονθόρουζον, καὶ οἷς εἶχον θαρρεῖν καθ' ἡπτόμην τοῦ πράγματος· ἐθαύμαζον δὲ εἰδὼς ἐκείνην εὐλα βεστάτην περὶ τὰ θεῖα τυγχάνουσαν, ἀλλ' ὁ τῆς αὐτοκράτορος ἀρχῆς ἔρωσ ἀνέπειθε καὶ παρανομεῖν· τοῦτο γοῦν καὶ τῆς περὶ τὰ κρείττω εὐλαβείας ἠλλοίωσε, καὶ ἔτι οὐ πάνυ τὸ συμπαθὲς τῆς ψυχῆς διεφύλαξεν, οὐκ οἶδα εἴτε πρὸς τὴν ἔμφυτον ἔξιν ἐπανελθοῦσα, ἵνα τὸ φθάσαν τοῦ βίου δείξῃ συνιδόν, εἴτε ἐπιτηδεύουσα τοῦτο, ἵνα μὴ ἀλωτὸς τοῖς πολλοῖς εἶη, μηδὲ τις αὐτὴν κατενέγκοι δακρύων εὐθύς.

6 τηοδ.17 Τῷ δέ γε πατριάρχῃ ξυμπάσης τῆς οἰκουμένης, οὕτω γὰρ νόμος τὸν τῆς Κωνσταντίνου καλεῖν, Μιχαὴλ δὲ οὗτος ἦν ὁ μετὰ τὸν θεῖον Ἀλέξιον τοῦ ἱεροῦ θρόνου προστάς, καίτοι τὸν πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας χρόνον οἰκειότατα προσκειμένη καὶ σεβομένη, ἐπειδὴ καθαρώτερον βεβασιλεύκει ἀπηχθάνετό τε καὶ ἀπεστρέφετο· αἴτιον δὲ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς τὸ δυσανασχετεῖν κάκεῖνον ὑπὸ γυναικὶ τὰ Ῥωμαίων ἄγεσθαι πράγματα, οἷος ἐκεῖνος θυμοῦ ἐν τοῖς τοιούτοις πιμπλάμενος καὶ παρρησιαζόμενος τὴν ἀλήθειαν· ἴσως μὲν οὖν καὶ μετέθετ' ἂν τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τινες αὐτῇ μικροὶ αἰῶνες τῆς ἐπικήρου ταύτης ζωῆς ἐχαρὶ ζοντο.

6 τηοδ.18 Οἱ δὲ οὕτω φιλοτιμότατοι καὶ ταῖς μεγαλοδωραεῖς πᾶσαν γνώμην ἐλευθέριον ὑπερβάλλοντες, οὐκ ἄγγελοί τινες τὰ παρὰ τοῦ Κρείττονος ἐκείνην

διαπορθμεύοντες, ἀλλ' οἱ ἐκείνους τῷ μὲν σχήματι μιμούμενοι, ταῖς δὲ γνῶ μαις ὑποκρινόμενοι· λέγω δὲ τοὺς καθ' ἡμᾶς Ναζιραίους, οἱ πρὸς τὸ θεῖον μεταπλαττόμενοι, μᾶλλον δὲ νομοθετοῦμε νοι καταπλάττεσθαι, πρὶν ἢ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπεξελθεῖν ὡς ἡμίθεοί τινες παρ' ἡμῖν ἀναστρέφονται, καὶ τῶν μὲν ἄλλων κατολιγωροῦσι τοῦ θείου, οὔτε γὰρ ψυχὰς πρὸς τὰ κρείττω ρυθμίζουσιν, οὐ τὰ ἐν ἡμῖν πάθη κοιμίζουσιν, οὐ τοῖς μὲν ἐντιθέασι χαλινὸν, τοῖς δὲ οἷα κέντρα τοὺς λόγους ἐπάγουσιν, ἀλλὰ ταῦτα ὡς μικρὰ παραβλέποντες, οἱ μὲν χρησιμολογοῦσι τὴν πρόρρησιν καὶ τὸ θεῖον ἐξαγγέλλουσι βούλημα, οἱ δὲ καὶ τοὺς πεπηγότας ὄρους μετατιθέασι, καὶ τοὺς μὲν ἀναλύουσι, τοῖς δὲ προστιθέασι, ἀπ' ἀθανατίζουσί τε τὴν μερικὴν φύσιν καὶ ἰστώσιν ἡμῖν τὴν φυσικὴν κίνησιν, βεβαιοῦσι δὲ τοὺς αὐτῶν λόγους, ὅτι σιδηροφοροῦσιν ἀεὶ κατὰ τοὺς παλαιούς Ἀκαρνᾶνας, καὶ αἶθε ροβατοῦσιν ἐπὶ χρόνον μακρὸν, ἀφ' ὧν κατολισθαίνουσι τάχιστα, ἐπειδὴν ἐπιγείου αἰσθωνται κνίσσης· ὁποίους ἐγὼ πολλάκις ἐωράκειν καὶ κατεγνώκειν· οὗτοι δὲ καὶ τὴν βασιλίδα ἐξηπατήκασιν ὡς ἐσομένην ἀείζων, καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνη μικροῦ δεῖν αὐτὴ τε διέφθαρτ' ἂν καὶ τὰ πράγματα πάντη διέφθειρεν.

6 τησοδ.19 Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰῶνας ἀπείρους καὶ ζωὰς ἐκείνη ἔπλαττον, ἡ δ' ἐγγὺς ἐγεγόνει τοῦ εἰμαρτοῦ, λέγω δὲ τῇ φωνῇ καταχρώμενος· τὸν γὰρ τοι τῆς ζωῆς ὄρον πληροῦσα αὐτῷ δὴ τῷ τέλει προσήγγισε· νόσος γε μὴν αὐτὴν αἰρεῖ δεινοτάτη· ἡ γὰρ ἀποκριτικὴ αὐτῇ ὑποκλάσασα δύναμις τὴν τε ὀρεκτικὴν κατήνεγκε καὶ τοῖς τοῦ στόματος ἀπεπεφόριστο μέρεσιν, ἔπειτ' ἀθρόον διαρρυεῖσα καὶ τὸ ἐντὸς μικροῦ δεῖν ξύμπαν ἀποβαλοῦσα, ἐν ὀλίγαις ἐκείνην καταλελοίπει ταῖς ἐκπνοαῖς· ἐπεὶ γοῦν αὐτὴν ξύμπαντες ἀπεγνώκεισαν, λέγω δὲ τούτους ὁπόσοι περὶ ἐκείνην ἐστρέφοντο, αὐτίκα καὶ περὶ τοῦ παντὸς, ἀλλὰ καὶ περὶ ἑαυτῶν σκοπὸν τίθενται, καὶ βουλευμάτων κατάρχουσι· λέγω δὲ ταῦτα οὐ παρά του ἀκηκῶς, ἀλλ' αὐτὸς τοῖς γε γνωσθεῖσι καὶ βουλευθεῖσι παραγενόμενος, ὀφθαλμοῖς τε ὀρῶν καὶ ὠσὶν ἀκούων, ὅπως αὐτοῖς ὡσπερ ἐν κύβων παιδιαῖς τὰ τῆς βασιλείας ἐστρέφετο πράγματα. 6 τησοδ. Οὕτω μὲν γὰρ ὁ ἥλιος τὸ μεσημβρινὸν κατὰ κορυφὴν εἰστήκει, καὶ ἡ μὲν βασιλὶς ὀλίγον ἀνέπνει καὶ αὐτίκα τεθνήξεσθαι ἐπίδοξος ἦν, οἱ δὲ περὶ τὸ βῆμα εἰς ταῦτὸ συνειλεγμένοι καὶ ἐν μέσῳ τὸν κορυφαῖον ἔχοντες, ἐν σκέμμασιν ἦσαν τίνα δὴ πρὸ τῶν ἄλλων τοῖς πράγμασιν ἐπιστήσουσιν, ἀνθεξόμενον τε αὐτῶν καὶ ἀειπαγῆ καὶ τὴν εὐδαίμονίαν φυλάξοντα. Ὅν μὲν οὖν τῶν ἄλλων προκεκρίκασιν οὐ νῦν χαρακτηρίζειν βεβούλημα, οὐ πάντη δὲ τούτους ἀποφανοῦμαι διημαρτηκέναι τοῦ ἀρίστου σκοποῦ, εἰ μὴ ὅσον τοιοῦτος ἐκεῖνος ἦν οὐχ οἷος ἄρχειν, ἀλλ' ἄρχεσθαι μᾶλλον καὶ ἄγεσθαι· ἦν δὲ καὶ τοῦ θέρους ἐγγὺς καὶ τοῦ τετραμήνου ἐντός· αἱ γὰρ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τρίχες ὑπαργυρίζουσι ξύμπασαι. 6 τησοδ.21 Τοῦτον γοῦν ἐκείνην πεπεικασιν ἀξιῶσαι τοῦ στέμματος· ἡ δὲ πείθεται τε αὐτίκα, καὶ τὴν κεφαλὴν ταινοῖ καὶ ἀναδείκνυσιν αὐτοκράτορα· εἶτα δὲ τινὰ βραχὺν ἐπιμείνας χρόνον τῷ κράτει, ἐνιαυσίου ὥρας δεούσης μιᾶς <τετελεύτηκε>, καὶ ὁ Μιχαὴλ τῶν ὄλων ἐγκρατὴς ἐγεγόνει, αὐτίκα στερήσεσθαι <μέλλων>, περὶ οὗ ἐρεῖν βουλόμενος βραχὺ τι προσκαταστήσω τὸν λόγον.

7.τ ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ ΜΙΧΑΗΛ 4' – ΙΣΑΑΚΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

7.1τ Ἀρχὴ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Γέροντος· ὁ τοιοῦτος ἐκράτησεν ἔτος α'. Δοκεῖ πως τοῖς ἄρτι βασιλεύειν λαχοῦσιν ἀρκεῖν εἰς ἔδραν τοῦ κράτους, ἦν τὸ πολιτικὸν γένος τούτους κατεῦφημήσωσιν· ἀγχίθυροι γὰρ αὐτοῖς ὄντες, οἷονται, εἰ τὰ παρὰ τούτων αὐτοῖς εὖ ἔξει, ἀρραγῶς κατησφαλίσθαι τῷ κράτει· ἔνθεν τοι ἅμα τε τῶν

σκήπτρων ἐπιλαμβάνονται, καὶ τούτοις πρῶτον καὶ τὴν φωνὴν καὶ τὴν ὄψιν διδόασιν· ὧν εὐθὺς ἐπισκιρτησάντων καὶ βωμολόχους ἀφέντων φωνὰς, καὶ τινὰς δημηγορίας φλυάρους πεπονηκότων, ὥσπερ θεῖαν ἐσχηκότες ἐπικουρίαν, οὐδεμιᾶς ἐτέρας δυνάμεως ἐπιδέονται. Ἐν τρισὶ δὲ τούτοις τῆς φυλακῆς αὐτοῖς ἰσταμένης, δημοτικῶ πληθεῖ, καὶ συγκλητικῆ τάξει, καὶ συντάγματι στρατιωτικῶ, τῆς μὲν τρίτης ἦττον φροντίζουσι, τοῖς δ' ἄλλοις εὐθὺς τὰς ἐκ τοῦ κράτους προσνέμουσι χάριτας.

7.2 Ὁ δὲ γε πρεσβύτερος Μιχαὴλ ἐπιδεικτικώτερον ἢ προσῆκε τὰς τῶν ἀξιωματῶν διανεμήσεις πεπονητό· οὐ γὰρ τῶ προσεχεῖ ἕκαστον συνίστα βαθμῶ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐφεξῆς καὶ τὸν ἐπέκεινα ἀνεβίβαζεν· εἰ δὲ τις αὐτῶ ἐκ πλαγίου στὰς καὶ τὸν τέταρτον ἐπεζήτησεν, εὐηκόου ἐτύγχανεν ἐκείνου· ἐντεῦθεν ἄλλος ἀντιπαραστάς καὶ τὴν ἐτέραν διασείσας πλευρὰν, οὐδὲ τοῦ πέμπτου ἠμάρτανε· καὶ ἦν ἀτεχνῶς σύγχυσις τὸ φιλότιμον.

7.3τ Περὶ τῆς τῶν ἀρχόντων εἰς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ εἰσελεύσεως. Τούτων τοιγαροῦν οἱ στρατιῶται ἀκηκοότες καὶ τῶν στρατιωτῶν ὅπόσον στρατηγικόν τε καὶ ἔκκριτον, καταλαμβάνουσι τὸ Βυζάντιον, τῶν ἴσων ἢ καὶ κρειττόνων τευξόμενοι· ὠρίστο γοῦν αὐτοῖς ἡμέρα τῆς εἰς τὸν βασιλέα εἰσόδου, κάγῳ τῆνικαῦτα παρεγενόμενον τῶ αὐτοκράτορι· καὶ εἰσήεσαν ἄνδρες γενναῖοι καὶ ἀτεχνῶς ἤρωες, εἶτα δὴ τὰς κεφαλὰς ὑποκλίναντες καὶ ἐπευφημήσαντες ὅσον εἰκόσ, ἐπὶ μέρος, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος, ἔστησαν· εἶτα δέον καθένα τούτους διαίρειν καὶ λόγων πρὸς ἐκείνους βασιλικῶν καὶ φιλοτίμων ἀπάρξεσθαι, ὃ δὲ πρῶτα μὲν τοῖ ἀγενῶς ὠνείδισε ζύμπασι, εἶτα δὴ ἐς μέσους τὸν κορυφαῖον τοῦ τῶν στήσας καὶ τὸν εὐθὺς μετ' ἐκείνον (ἐπρέσβευε γὰρ τούτοις ζύμπασι ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος, ἦν δ' ὁ Κεκαυμένος οὗτος ὁ Κολωνεῖαθεν), ὕβρεσι μυρίαὶς κατέπλυνεν ὡς ἀπολωλεκότα μικροῦ δεῖν τὴν Ἀντιόχου καὶ τὰς δυνάμεις καταλελυκότα, καὶ γενναῖον μὲν ἢ στρατηγικόν οὐδὲν ἐπιδείξαντα, τὰ δὲ τῶν πολλῶν συλλέξαντα χρήματα, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐσχηκότα οὐκ εὐκλείας, ἀλλ' ἀπληστίας ὑπόθεσιν· ἐφ' οἷς ἐκείνου παγέντος τῶ ἀθρόῳ τῆς ἐπιπλήξεως, καὶ τὰ κρείττω μὲν προσδοκῆσαντος, τοῖς δ' ἐναντίοις καθυβριθέντος, τῶν τε συστρατήγων ὑπεραπολογήσασθαι ἐκείνου ἐπικειρηκότων, ὁ βασιλεὺς καὶ τούτοις τὴν γλῶτταν ἐπέσχε· καὶ εἰ τῶν ἄλλων κατωλιγώρηκει, δέον τὸν γε Ἰσαάκιον πάσης ἀξιώσας εὐφημίας τε καὶ τιμῆς, ὃ δὲ κάκεινῳ ἀπέπατο τὴν εὐμένειαν.

7.4τ Περὶ τῆς τοῦ Κομνηνοῦ ἀποστασίας. Αὕτη πρώτη πληγὴ τοῖς στρατιώταις ἐγένετο καὶ ἀφορμὴ τῆς κατ' ἐκείνου ἐπιβουλῆς, τοῦτο τὸ δράμα τὰς ἐκείνων γνώμας διέσεισε, καὶ καινοτέρων αὐτοῖς βουλευμάτων ἀρχὰς εἰσεποίησεν. Οὐκ ἔτι μὲν οὖν εὐθὺς ἐν τῶ περὶ τῆς βασιλείας γεγόνασι σκέμματι, ἀλλὰ καὶ δευτέραν πεῖραν πεπονηται, εἴ πως εὐνοϊκώτερου τοῦ αὐτοκράτορος τύχοιεν· ὃ δὲ ἅμας ἐκείνων ἐπιζητούντων, σκάφας ἐδίδου, εἰ δ' ἀντιπίπτοιεν, οὐδ' ἐκείνας παρεῖχεν, ἀλλ' ἀπώθειτο καὶ ἀπεκρούετο. Ὄρμησαν μὲν οὖν εὐθὺς ζύμπαντες μικροῦ δεῖν ἐπιβαλεῖν ἐκείνῳ τῶ χεῖρε καὶ καθελεῖν τῆς ἀρχῆς, ἐπέσχε δὲ τούτους ὁ Ἰσαάκιος, βουλῆς δεῖσθαι τὸ πρᾶγμα συνετωτέρας εἰπών· εἶτα δὴ στήσαντες τὴν ἐπιβουλήν, ἐζήτησαν τὸν ἄρξοντα τῶν δυνάμεων καὶ τοῖς ὄλοις ἀρκέσοντα.

7.5 Ὁ μὲν οὖν Ἰσαάκιος πᾶσι παρεχώρει τοῦ σχήματος, ἕκαστον λέγων ἀρκεῖν πρὸς τὸ κράτος, οὗτοι δὲ ζύμπαντες ἐκείνῳ ἐδίδουσαν τὴν τιμὴν· προεῖχε γὰρ ὡς ἀληθῶς οὐ τῶ γένει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶ τυραννικῶ εἶδει καὶ τῶ γενναίῳ τῆς γνώμης καὶ τῶ σταθιρῶ τῆς ψυχῆς, αἰδέσιμος γὰρ τις ἐδόκει καὶ μόνον ὀρώμενος· ἀλλ' ὃ μὲν χαρακτήρ ἐκείνου μικρόν τι τὸν λόγον ἀναμεινάτω. Ἐπεὶ δὲ ξυνέθεσαν πρὸς ἀλλήλους ὃ καὶ βεβούληντο, βραχέα δὴ ἄττα τῶ βασιλεῖ καθωμιληκότες, ἐπ' οἴκου ζύμπαντες

ἀνεχώρησαν· ἔφωι δὲ ὄντες καὶ ὡς ἀληθῶς πρόσαιγοι, ἐκ βραχέων τῶν διαστημάτων ἀπ' ἀλλήλων διεστήκεισαν· διὰ ταῦτα ὀλίγας ἡμέρας ἐπιλιπόντες, εἶτα δὴ ἐς ταῦτο συνδεδραμηκότες, τῆς ἐπι βουλήσ ἄρχουσιν. Οὐκ ἔφθασαν δὲ ταύτην ἐδράσαντες, καὶ στρατόπεδον αὐτοῖς γενναῖον ξυνέστη, πλήθους αὐτοῖς γενναίων συρρεύσαντος καὶ τὴν γνώμην κρατύναντος· ἐπειδὴ γὰρ ἠκηκόεισαν ζύμπαντες ὅτι στρατηγὸς γενναῖος αὐτοῖς βεβασίλευκε καὶ ὅτι τὰ κράτιστα γένη εἰς αὐτὸν ἀνηρτήσατο, ὀνομασί τε τούτους ἠπίσταντο, οὐδὲ βραχύν τινα χρόνον διαλιπόντες εὐθύς αὐτοῖς προσεχώρησαν, ὡσπερ ἀγαθὸς δρομεὺς τὸν ἕτερον, προλαβεῖν ἐπειγόμενοι.

7.6 Ἐβούλοντο μὲν καὶ πρότερον τὸ στρατιωτικὸν ζύμπαν τὸ κράτος Ῥωμαίων ὑποποιήσασθαι, καὶ ὑπήκοοι γενέσθαι στρατηγῷ αὐτοκράτορι, καὶ τὴν πολιτικὴν καταλύσαι τῆς βασιλείας διαδοχὴν, ἐπέιχον δὲ τὰ βουλευόμενα, καὶ μόνον ἐνεκυμόνουν τὸν ἔρωτα, ὅτι μηδεὶς αὐτοῖς εἰς ἀρχὴν ἀξιολογώτατος κατεφαίνετο· ἐπεὶ δὲ τὸν Ἰσαάκιον τεθέανται, ὃν οὐδ' ὄναρ εἰς τὸ σχῆμα τοῦ κράτους ἰδεῖν προσεδόκησαν, διὰ τὸ περὶ τὰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις ἀκριβές, κορυφαῖον γεγενημένον τοῦ τυραννικοῦ σκέμματος, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα χειροτονοῦντα βουλευόμενα, αὐτίκα οὐδὲν τι γνωσιμαχήσαντες τῷ ἀνδρὶ προσερύησαν, ἀνδρικώτερον ἐπισκευάσαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἔξαρτύσαντες.

7.7 Ὁ δὲ, εἰ καὶ τότε πρῶτον ἤρξε τοῦ τοιοῦδε σκέμματος, συνετώτερον ἢ τολμηρότερον τὸ πρᾶγμα μεταχειρίζεται· καὶ ἐπειδὴ τοῦτο πρὸ πάντων ἤδει, ὅτι χρημάτων πολλῶν δεῖ τῷ συντάγματι, πρῶτον μὲν πάσας τὰς εἰς τὴν Πόλιν ἀποφράττει ὁδούς, φρουρὰν ἀποχωρῶσαν καταλιπὼν πάντων ἐκάστη, καὶ μηδενὶ διδοὺς ἐξιέναι τε καὶ εἰσιέναι, εἰ μὴ ἐκεῖνος γνοίῃ καὶ τὴν ἐφ' ἐκάτερα συγχωρήσει πορείαν· ἔπειτα τοῦτο πεποικώς, τὰς δημοσίους εἰσπράττει συνεισφοράς οὐ φύρδην, οὐ συγκεχυμένως, ἀλλ' ἀρχεῖα τάξας καὶ ἀκριβεῖς ἐγκαταστήσας εἰσπράκτορας, καὶ ἀπογραφόμενος ἕκαστα, ἴν' ἔχοι καὶ τελεώτερον βασιλεύσας ἀκριβεῖς τοὺς τῶν εἰσπράξεων λογισμούς· οὕτω τοῦ συνετωτέρου μᾶλλον ἢ τοῦ τολμηροτέρου ἐγίνετο. Καὶ ἄλλο δὲ τις ἐκείνου θαυμάσειεν, ὅτι πλήθους αὐτῷ πολλοῦ προσκεχωρηκότος φυλοκρινεῖ τὰς τάξεις, καὶ τοὺς γενναιοτέρους ἀποκρίνας τῶν ἄλλων καὶ οἷς ἤδει καὶ τόλμαν λελογισμένην καὶ στάσιμον τὸ γενναῖον, ἐκείνους εἰς λόχους καὶ φάλαγγας καθιστᾷ καὶ τούτοις πιστεύει τὸν πόλεμον· ἦν δ' ἄρα καὶ τὸ ἀποκριθὲν ἀριθμοῦ κρεῖττον καὶ τὸ κριθὲν οὐδὲν ἐκείνων καταδεέστερον.

7.8 Πρῶτα μὲν οὖν αὐτοῖς ἐγκελεύεται συνειλέχθαι καθ' ἑαυτοὺς καὶ μὴ συγκεχύσθαι, μηδὲ συντεταράχθαι, ἀλλ' ὡσπερ εἰς τάξιν καὶ φάλαγγας καταστάντας σιγῇ τε προΐεναι καὶ οὕτως κατασκηνοῦν· ἔπειτα τὸ στρατηγικὸν ἐκάστῳ σιτηρέσιον τάξας καὶ τὴν εἰς πολεμικὴν ἔφοδον ἀποχωρῶσαν παρασκευὴν, καὶ μειζόνων ἀξιοῖ βαθμῶν, τοὺς μὲν μείζους ἀπονέμων τοῖς μείζουσι, τοὺς ἐλάττους δὲ τοῖς ἐλάττοσι. Ἐπὶ τούτοις συγγενικῷ αἵματι τὸ σῶμα πιστεύσας καὶ κύκλον τινὰ περιελίξας αὐτῷ, ἀδεῶς τε προΐει καὶ αὐθις ἠύλιζετο· τὰς μὲν οὖν νύκτας ἀγρύπνους εἰς τὰς τυραννικὰς φροντίδας ἀνήλισκεν, ἡμέρας δὲ λαμπρότερός τε τοῖς πράγμασιν εἶδετο, καὶ ὡς ἐπὶ προκειμένῳ προΐει τῷ πράγματι· ἐπεὶ δὲ πολλὰ εἴωθε προσπίπτειν τοῖς στρατοπέδοις, καὶ οἷ γε πλεῖστοι τολμηρότεροι μᾶλλον πεφύκασιν ἢ συνετώτεροι, οὐδενὶ μὲν τὸ ξίφος ἐπανετείνατο, οὐδ' εὐθύς ἐπὶ τοὺς ἡμαρτηκότας κεχωρήκει, κατέπληττε δὲ ἅπαξ ἰδὼν, καὶ ἡ ὀφρὺς αὐτῷ συναχθεῖσα ἀντὶ πάσης ἤρκει πληγῆς.

7.9 Ὁ μὲν οὖν οὕτως καὶ συνταξάμενος ἀκριβῶς ἐγγὺς ἤδη τῆς Πόλεως ἐγεγόνει· ὁ δὲ τοῦ Βυζαντιοῦ τὴν ἀρχὴν ἤδη μόνην ἔχων καὶ οἱ προκατεσχηκότες ἐκείνων, ὡσπερ

μηδενός καινού γεγονότος, οὔτε τοῖς τολμηθεῖσιν ἀντεβου λεύσαντο, οὔτε τὰς λειπομένας τάξεις ἐπὶ τὰς ἐκείνων συντάξεις ἐκίνουν, οὔτ' ἄλλο τῶν πάντων ἐποίουν δι' ὅτου ἂν τὸ τυραννικὸν σύνταγμα διαλύσαιεν· ὡς δ' ἔνιοι τῶν προσκειμένων ἐκείνῳ νύττοντες διώρυξαν τὴν πλευρὰν, ὡς δεῖ καὶ συμβούλων αὐτῷ καὶ χρημάτων πολλῶν, καὶ στρατιωτικῆς τάξεως, ἄλλους τε πλείστους μετακαλεῖται τῶν γενναίων μὲν τὰς γνώμας, τηνικαῦτα δὲ κατολιγωρηθέντων· καὶ δῆτα κάμῃ εἰσποιεῖται καὶ ὅτι με ἔχοι πάλοι ἐγκόλιον, ὡς ἄτοπόν τι πεποικῶς, σχηματίζεται.

7.10τ Περὶ τῶν εἰς τὸν βασιλέα συμβουλιῶν διὰ τὴν ἀποστασίαν. Ἄλλ' ἐγὼ μηδὲν ἐκείνῳ μνησικακήσας, τρία ταῦτα ποιῆσαι εὐθύς ἐβουλεύσαμην αὐτῷ· ἐπεὶ γὰρ ἐγνώκειν ὅτι ἐκ διαφόρου γνώμης τῷ μεγάλῳ ἀντικαθεστήκοι ἀρχιερεῖ καὶ δυσόργως εἶχεν ἐκείνος αὐτῷ, γνώμην αὐτῷ πρώτην ταύτην εἰσήνεγκα, πᾶσαν αὐτῷ διαφορὰν διαλύσασθαι, καὶ εἰς ταῦτ' ἐκείνῳ συνελθεῖν καὶ σκέμμα καὶ φρόνημα, ἐν τοῖς τοιούτοις μάλιστα δυναμένῳ καιροῖς καὶ συνεπιθησομένῳ τοῖς τυραννεύουσιν, εἰ μὴ προλάβοι τοῦτον εἰς ἀκριβεστάτην οἰκείωσιν· ἔπειτα πρεσβείαν πρὸς τὸν τετυραννευκότα στέλλειν διαλύσαι τὸ σύνταγμα, ἐπαγγείλασθαι τε αὐτῷ ὅποσα μὴ ἐπισηφαλὲς δοῦναι, τὰ δὲ καὶ προτείνασθαι, μηχανήσασθαι τε ἐπὶ τὸ ἐκείνου στρατόπεδον καὶ ἐπιχειρῆσαι διαλύσαι τὴν φάλαγγα· τρίτην ἐπὶ τούτοις γνώμην προστέθεικα τὴν κορυφαιοτάτην καὶ κρείττονα, τὰς ἐν ἑσπέρᾳ τάξεις συναγαγεῖν, καὶ τὰς καταλειπομένας συγκροτεῖν δυνάμεις, συμμαχίας τε παρὰ τῶν γειτονούντων βαρβάρων ἐπικαλέσασθαι, καὶ τὰς παρ' ἡμῖν ξενικὰς δυνάμεις κρατῦναι, γενναῖόν τε τούτοις στρατηγὸν ἐπιστήσαι καὶ λόχους ἀρκοῦντας ποιήσασθαι, καὶ πανταχόθεν τῷ συγκινηθέντι καθ' ἡμῶν πλήθει ἀντικαθίστασθαι. Δέχεται μὲν οὖν τὰς γνώμας ὁ βασιλεύς.

7.11τ Περὶ τῆς τοῦ στρατοῦ ἀποστολῆς πρὸς τὸν Ἰσαάκιον. Εἶτα δὴ πρὸς μὲν τὴν πρώτην ἀνείργεται, ἥτις δὴ αὐτῷ καὶ κατολιγωρηθεῖσα εἰς καταστροφὴν ἤρκεσε, πρὸς δὲ γὰρ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην παρασκευάζεται· ἀλλὰ παρὰ μὲν τὴν δευτέραν τὸ διηनुσμένον οὐδέν· αἱ δ' ἐκ τῆς ἐσπέρας αὐτῷ δυνάμεις ἐξαρτυθεῖσαι πολεμικώτατα καὶ συμμαχίδας ἐτέρας κτησάμεναι, εἷς τε λόχους διαιρεθεῖσαι καὶ συναϊρεθεῖσαι εἰς φάλαγγας, ἐμπαρασκεύως ὁμοῦ καὶ γενναίως τοῖς ἐφώοις ἀντικατέστησαν τάγμασιν. Οὐκ ἐκ διαστήματος δὲ πολλοῦ ἑκάτεροι τοὺς χάρακας ἰδρυσάμενοι καὶ βραχὺ τι τὸ μεταξὺ πεδίον πεποιημένοι, οὐδέτεροι ἐπ' ἀλλήλους ἐξήησαν, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς κενὸν τὸ μεταίχμιον· ἀλλὰ πλήθει μὲν οἱ βασιλικοὶ τὸ πλέον ἐδείκνυσαν ἔχοντες, δυνάμει δὲ καὶ τάξει οἱ τῆς ἐτέρας προεῖχον μερίδος, καὶ τό γε μείζον καὶ θαυμασιώτερον, ἐκείνοις μὲν ἢ σύνταξις ἄρρα γῆς καὶ ἢ πρὸς τὸν κρατοῦντα πίστις βεβαία καὶ ἀσφαλῆς, τὸ δ' ἡμέτερον στρατόπεδον ἐκενοῦτο καὶ διερρήγνυτο, αὐτομολούντων ὁσημέραι πολλῶν ἐπὶ τὴν τυραννικὴν σύνταξιν, ὃ τε τῶν δυνάμεων προηγούμενος, τοῦνομα δὲ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἀμφιρρεπῆς ἦν, ὡς δ' ἐγῶμαι μονομερῆς.

7.12 Ὅθεν ἐξ ἀμφοτέρων κατηγωνίσμεθα, καὶ πρὶν ἢ πολεμητέα ἐδόκει, ταῖς τῶν στρατηγούντων γνώμας ἠττώμεθα· ἀλλ' οἷ γε λόχοι καὶ τὸ ἡμεδαπὸν πλήθος ὅποσον ἐλέλειπτο, οὐπω τὴν στρατηγικὴν γνόντες ἀμφιβολίαν, ἐπειδὴ περ ἀντικατέστησαν ἄνδρες ἀρήϊοι καὶ θυμοῦ, κατὰ τὴν ποιήσιν, πνεῖοντες, ὅπλοις τε τοῖς καλλίστοις διεσκευασμένοι, καὶ πᾶν εἶ τι ὄπλον γενναῖον τὸ μὲν διεζωσμένοι, τὸ δὲ ἐν χεροῖν ἔχοντες, τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάξαντες ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τοὺς χαλινοὺς τοῖς ἵπποις ἐνδόντες ἀσκέτω ῥύμη προσκεχωρήκασι, καὶ τό γε ἀριστερὸν ἐκείνοις κέρας οἱ τὸ καθ' ἡμᾶς δεξιὸν ἔχοντες ἀναστρέψαντες ἐπὶ πολὺ κατεδίωξαν.

7.13 Ἐπεὶ δὲ τὸ δεξιὸν αὐτὸ ἐμεμαθήκεσαν, μὴ ὑπομείναν τὴν τῶν πολεμίων

βοήν τε καὶ ἔφοδον, ἀλλ' εὐθύς ὑποκεχωρηκὸς καὶ διασπαρὲν, δείσαντες μὴ οἱ νενικηκότες ἐπ' ἐκείνους γένοιτο, καὶ τοὺς γε φυγάδας ῥώσαντες ὅλαις αὐτοῖς ἐπισταῖεν δυνάμεσιν, οὐδὲν ἤττον κάκεῖνοι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ γίνεται καθαρῶς μετὰ τῶν πολεμίων ἢ νίκη, καὶ ὁ τυραννεύσας πεπηγὼς ἐν μέσοις εἰσθίκει κρεῖττων καὶ τῶν διωκόντων καὶ τῶν φευγόντων· τοῦτον γοῦν ἔνιοι τοῦ καθ' ἡμᾶς στρατοπέδου ἔωρακότες, ἦσαν δὲ τῶν περὶ τὸν Ταῦρον Σκυθῶν τῶν τεττάρων οὐ πλείους, τὰ δόρατα κατευθύναντες ἐπ' αὐτὸν ἐξ ἐκατέρας πλευρᾶς ὤσαντο, καὶ τὸν γε σίδηρον τοῖς ἐκείνου ὄπλοις ἐφηρμοκότες διαμαρτάνουσι μὲν αὐτῷ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὔτε δὲ ἐπὶ θάτερον παρατρέπουσι μέρος, ἀλλ' ἀντωθήσαντές τε τὸν ἄνδρα ἐς ἴσον αὐθις ἀντικατέστησαν, ἰσοβαρῆ πεποιηκότες καὶ ἐπὶ τοῦ κέντρου τηρήσαντες· τοῦτο δὲ ἐκείνος οἰωνὸν λαβὼν αἴσιον, ὡς εἶη ἀκίνητος βαλλόμενος ἐκατέρωθεν, ταῖς δυνάμεσιν εὐθύς ἐγκελεύει ἔρρωμενέστερον τοῖς τῶν ἐναντίων ἐμπίπτειν σώμασι, καὶ θαρρεῖν τὸν ἀγῶνα, καὶ τὰ μὲν τρέπειν τοὺς ἐναντίους, τὰ δὲ διώκειν ἄχρι πολλοῦ.

7.14 Τούτων γοῦν οὕτω διαπεπολεμημένων, ἀγγελίαι δεινότεραί τε καὶ φοβερώτεραι τὰς ἡμετέρας διέσεισαν ἀκοὰς, καὶ τὸν βασιλέα διαταράξασαι ἀπεγνωκέναι πάσας ἐλπίδας πεπέικασιν· οὐ γὰρ ἦν ἐξ ὑπογύου οὕτω νενικημένον τὸ ἐσπέριον ἀνακαλέσασθαι στράτευμα, ἐτέρους δὲ οὐκ εἶχεν ἀκμήτας καὶ νεολέκτους παρασκευάσασθαι, ὃ τε τῶν δυνάμεων ἄρχων ὁ ἐκτομίας Θεόδωρος, ὃν ἡ βασιλὶς Θεοδῶρα πρόεδρον μὲν πρότερον ἐπεποιήκει, εἶτα δὲ τὰ τῆς ἐώας ἐγκεχειρίκει στρατόπεδα, παντάπασιν αὐτῷ ἀπειρήκει τὴν στρατηγίαν, οὐ τῷ μὴ θαρρεῖν μᾶλλον τοὺς δευτέρους ἀγῶνας ἢ τῷ διεστράφθαι τὴν γνώμην καὶ κρυφίως πρὸς τὸν Κομνηνὸν σπείσασθαι.

7.15τ Περὶ τῆς τῶν πρέσβων ἀποστολῆς πρὸς τὸν Κομνηνόν. Διαλιπὼν γοῦν ὁ βασιλεὺς ἡμέρας τινὰς, εἶτα δὲ μετὰ πρὸς τὸν Κομνηνὸν σπείσασθαι ἀξιοῖ, διαπρεβεύσασθαι οἱ ἀπορρήτους γνώμας πρὸς τὸν πολέμιον, καὶ δι' εὐγλωττίας καὶ σοφιστικῆς δυνάμεως καταμαλθάξει τὴν ἐκείνου ψυχὴν πρὸς αὐτὸν μεταθήσασθαι· ἐμοὶ δὲ τὴν γε πρώτην ἀκούσαντι, ὡσπερ ἀτεχνῶς καταβροντηθέντι τὴν ἀκοήν, ἀπηγόρευτο ἢ ἀξίωσις, καὶ· «Οὐκ ἂν ἐκὼν εἶναι, ἔφην, ὑπὸ ηρετήσωμαί σοι τοιοῦτω προστάγματι, πολὺν τε τὸν κίνδυνον ἔχοντι καὶ τὸ τέλος οὐκ ἀμφίβηλον, ἀλλὰ πάντη μονομερές· δῆλον γὰρ ὡς οὐ πείσεται, ἄρτι νενικηκὼς καὶ ἐπηρμένος τῷ κατορθώματι, τὸ κράτος ἀφείναι καὶ ἄλλο τι τῶν ἐλαττόνων μεταβουλεύσασθαι.»

7.16 Ὁ δ' εὐθύς ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν καὶ πάσης καταγνοῦς φιλίας καὶ οἰκειώσεως· «Σὺ δὲ ἄρα, ἔφησεν, ὅπως μὲν πιθανῶς ἐρεῖς διεσπούδακας, ὅπως δὲ ἂν ἀμύναιο ἀτυχοῦσι φίλοις, καὶ σὺν Θεῷ φάναι δεσπότηαις, οὐ συννε νόηκας; ἐγὼ δὲ σοι οὐδὲ πρὸς βραχὺ τι μετὰ τὸ κράτος παραπεποίημαι, ἀλλὰ μετὰ τοῦ συνήθους ὁμιλῶ σχήματος, κατασπάζομαι τε καὶ συναγκαλίζομαι, ὡσπερ εἶωθα, καὶ σου τοῦ τῶν χειλέων, ὡσπερ δέον ἐστίν, ὀσημέραι ἀπογεύομαι μέλιτος, ὥμην δὲ τῶν ἴσων ἀνταξιούσθαι· σὺ δὲ μοι οὐδὲ τοσοῦτον δίδως ὅπόσον ἐπικικῆς ἄνθρωπος ἐχθρῷ παρέσχετο κινδυνεύοντι· κἀγὼ μὲν τὸν πεπρωμένον οἶμον πορεύσομαι, σοὶ δὲ ἄρα τις ἔσται ἐπεγκαλῶν καὶ προσονεὶ δίζων ὅτι τὴν πρὸς δεσπότην καὶ φίλον φιλίαν διέψευσαι.»

7.17 Τούτων ἀκούσας τῶν λόγων μικροῦ δεῖν αὐτὸς καὶ ἀπόπληκτος γέγονα, καὶ οὐκ εἶχον ὅπως τὴν πρώτην διαφυλάξωμαι ἔνστασιν· ἀθρόον οὖν μεταπλασθεῖς· «Ἄλλ' ὦ βασιλεῦ, ἔφησα, οὐ τὴν ὑπηρεσίαν διαδιδράσκων, ἀναβάλλομαι τὸ ἐπίταγμα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα διευλαβούμενος καὶ τοὺς τῶν πολλῶν ὑποπτεῦων φθόνους τὴν πρόσταξιν ὑπερ

τίθεμαι. –Καὶ τί ποτε, φησὶ, τοῦτο, ὃ δι' εὐλαβείας αὐτὸς ἔχων οὐ πάνυ τῇ πρεσβείᾳ θαρρεῖς; –Κεκρατηκῶς, ἔφησα, ὁ ἀνὴρ πρὸς ὃν με κελεύεις διαπορθμεύσασθαι, καὶ τεθαρρηκῶς πρὸς τὰς μελλούσας ἐλπίδας· οὐκ οἶομαι οὖν τοῦτον εὐμενῶς με προσήσεσθαι, οὐδὲ πρὸς τοὺς ἐμούς λόγους μετακληθήσεσθαι· σοβαρώτερον οὖν ἴσως ὀμιλήσει, καὶ ἀτιμάσει μου τὴν πρεσβείαν καὶ ἄπρακτον ἀποπέμψεται· οἱ δὲ γε πολλοὶ διαβαλοῦσί με, ὡς αὐτὸς τὴν πρὸς σὲ πίστιν προδοῦς, ἐκεῖνον ἐπήρα ταῖς κρείττοσι τῶν προσδοκιῶν, μήτε τινὰ λόγον ἐκ βασιλέως ἤκοντα, μήτε πρεσβείαν προσῆσθαι, ὡς αὐτίκα τοῦ κράτους ἐπιληψόμενον. Ἄλλ' ἦν με βούλη, ἔφησα, ὑπηρετηκέναι σου τῷ προστάγματι, καὶ ἕτερόν μοι τινα τῶν ἐκ τῆς πρώτης βουλῆς συμπρόπεμψον, ὅπως ἂν καὶ παρ' ἀμφοτέρων καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ὃ τε ἡμέτερος λόγος καὶ ὁ ἐκείνου ἀμοιβαδὸν ἐπὶ δημοσίας γένηται ἀκοῆς.»

7.18 Ἐπήνεσε τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς, καὶ· «Ἐλοῦ, φησὶν, ὃν ἂν βούλη τῶν τῆς ἄνω βουλῆς.» Κἀγὼ αἰροῦμαι τὸν κάλλιστόν τε καὶ συνετώτατον, καὶ ὃν μάλιστα ἤδειν τὴν σὺν ἐμοὶ θαρρήσοντα ἕξοδον· ὡς γοῦν κἀκεῖνος εὐθὺς ἀκούσας προσήκατο καὶ τὴν πρεσβείαν καὶ τὴν κοινωνίαν, κοινῇ συνεληλυθότες καὶ ἀλλήλοις ἀντιδόντες τὰς γνώμας, ἕτερον αὐθις αἰρούμεθα τῆς πρεσβείας ἡμῖν συμμεθέξοντα, τὰ πρῶτα Ῥωμαίων, κορυφαῖον τῆς συγκλήτου βουλῆς, ᾧ ἀνθάμιλλα ὃ τε νοῦς τῇ γλώττῃ καὶ ἡ γλώττα τῷ νῶ, ὃς δὴ τὰ πρῶτα τὸν αὐτοκράτορα Μονομάχον λεοντοκομήσας, ὕστερον καὶ τὴν πατριαρχικὴν λειτουργίαν ἐκόσμησε, καὶ θῦμα τῷ Λόγῳ γεγωνῶς, αὐθις ἐκεῖνον τῷ Πατρὶ ἱερούργησεν.

7.19 Ὡς γοῦν καὶ οὗτος φιλορώμαιός τις ὡς ἀληθῶς ὢν τὸν λόγον οὐχ ὑπερέθετο, ἀλλὰ μέρος τὸ κάλλιστον ἡμῶν γίνεται, ἐπιστολὰς πρὸς ἐκεῖνον ἐκ βασιλέως δεξάμενοι, μᾶλλον δὲ ἡμεῖς ταύτας διασκεψάμενοι καὶ ὅσον εἰκὸς οἰκονομήσαντες, ἴν' ὁμοῦ καὶ στεφανηφοροίῃ τῷ τοῦ καίσαρος σχήματι καὶ τῷ βασιλεῖ ὑποτάττοιο, τὴν πρὸς ἐκεῖνον τεθαρρήκαμεν ἕξοδον, καὶ τὸν πρῶτον ἐκ Πόλεως διεληλυθότες σταθμὸν, γνωρίζομεν ἐκείνῳ τὴν ἡμετέραν ἄφιξιν, καὶ διαβεβαιούμεθα ὡς οὐκ ἂν ἄλλως εἰς ὀμιλίαν ἐκείνῳ γενοίμεθα, εἰ μὴ πρότερον ὄρκους ἡμῖν ἀπορρήτους δοίη, ὡς οὔτε κατάσχοι τὴν πρεσβείαν τελέσαντας, οὔτ' ἄλλο τι δεινὸν ἐπενέγκοι, ἀλλὰ τὰ εἰκότα τιμῆσας συγχωρήσειε τὴν ἐπάνοδον.

7.20 Ὡς δὲ ἐκεῖνος πάντα ἐδεδώκει καὶ πλείονα τῶν ἐζητημένων προσέθετο, ταῖς τριήρεσιν εὐθὺς ἀναπλεύσαντες ἀγχιθύροι ἐγενόμεθα οὗ δὴ ἐκεῖνος ἐναυλισάμενος ἔτυχεν· ἀσπασμοὶ γοῦν εὐθὺς, πρὶν ἐκείνῳ εἰς ὀμιλίαν ἐλθεῖν, καὶ φιλοφροσύναι ἡμᾶς ὑποδέχονται, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἀφικνουμένων τῶν πρώτων τῆς στρατιάς καὶ τοῖς ἡδίστοις ἀνακαλούντων ὀνόμασι, κατασπαζομένων τε κεφαλὴν καὶ χεῖρας ἡμῶν καὶ δάκρυα σπενδόντων, ὅτι ἐμφυλίου αἵματος καὶ συγγενικοῦ ἄγους κατακορεῖς γεγονότες ἀνα δεσμοῦνται ταινίαις τὰς κεφαλὰς· εἶτα δὴ ἐν μέσοις λαβόντες ἡμᾶς πρὸς τὴν αὐλειὸν τοῦ κρατοῦντος ἀπήγαγον, οὕτω γὰρ ἔτυχεν ἐσκηνωμένος εἰς ὑπαιθρον· ἔνθα δὴ τῶν ἵπων αὐτοὶ καταβάντες καὶ ἡμᾶς ἀποβιβάσαντες αὐτοῦ περιμένειν παρεκελεύσαντο, εἶτα δὴ μόνοις ἡμῖν ἐδόθη ἡ εἴσοδος· ἔδου γὰρ ἤδη ὁ ἥλιος καὶ οὐκ ἦν ἐκείνῳ βουλομένῳ πολλοὺς ἐπὶ τῆς βασιλείου συλλεγῆναι σκηνῆς.

7.21 Ἀσπάζεται γοῦν εἰσιόντας ἡμᾶς, ἐκάθητο δὲ ἐπὶ θώκου τινὸς ὑψηλοῦ, βραχείας τινὸς περὶ αὐτὸν οὔσης δορυφορίας· ἐσκεύαστο δὲ οὐ τοσοῦτον βασιλικώτερον, ὅσον στρατηγικώτερον· ὑπεξάνεστη γοῦν ἡμῖν βραχὺ τι, εἶτα δὴ καθίσει προτρέψας, ἠρώτησε μὲν οὐδὲν περὶ ὧν ἀφικόμεθα, βραχεῖς δὲ τινὰς κινήσας λόγους ὅποσοι αὐτῷ τὴν στρατιὰν ἀναγκαίαν ἐδείκνυσαν, εἶτα δὴ καὶ κρατῆρος κοινωνήσας

ἡμῖν, ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς σκηνάς, αἱ δ' ἔγγιστα τῆς ἐκείνου ἐφεξῆς ἐπεπήγεσαν. Ἐθαυμάζομεν οὖν ἀπιόντες τὸν ἄνδρα, ὅτι μὴ εὐθύς μακροὺς προὔτεινε λόγους, μηδέ τι πλέον παρ' ἡμῶν μαθεῖν ἠβουλήθη ἢ ὅσον τὰ περὶ τὴν πορείαν καὶ εἰ εὐκυμάντῳ τῷ πλῶ ἔχρησάμεθα· ἔπειτα διαι ρεθέντες ἀπ' ἀλλήλων ἐντὸς τῶν σκηνῶν ἐγεγόνειμεν· βραχὺ τε ἀφυπνώσαντες κατὰ τὸ περίορθρον αὐθις συνήει μεν, καὶ ὅπως ἂν ἐκείνῳ διαλεξώμεθα λόγους ἀλλήλοις ἐδίδομεν· ὥόμεθα γὰρ μὴ ἐνὶ δοῦναι τὴν πρὸς αὐτὸν διάλε ξιν, ἀλλ' ὁμοῦ πάντων πυνθάνεσθαι καὶ οὕτω λαμβάνειν τὰς ἀποκρίσεις.

7.22 Οὕτω δὲ ἡμῖν ὁμιλοῦσιν ἡμέρα τε παρανέτειλεν καὶ ὁ ἥλιος προκεκυφῶς τοῦ ὀρίζοντος λαμπρῷ τῷ κύκλῳ μετεώριστο· οὕτω δὲ πλεῖστον μέρος ὑπεραναβεβήκει, καὶ οἱ τῆς βουλήσιν πρῶτοι παρήσαν εἰσκαλοῦντες ἡμᾶς καὶ οἶονεῖ δορυφοροῦντες καὶ πρὸς τὸν κρατοῦντα ἀπάγοντες· μείζονι οὖν σκηνηῖ ἐντυγχάνομεν ὀπόση καὶ στρατοπέδῳ καὶ ξενικαῖς ἀρκέσειεν ἂν δυνάμεσιν· περιεστήκεσαν δὲ ταύτην ἔξω πολὺ τι πλήθος, οὐκ ἄργοι καὶ συγκεχυμένως ἐστηκό τες, ἀλλ' οἱ μὲν ξίφη περιεζώννυντο, οἱ δ' ἀπὸ τῶν ὤμων ῥομφαίας βαρυσιδήρους ἐπέσειον, καὶ ἄλλοι δὲ δόρατα ἠγκα λίζοντο, ἐφεξῆς ἐστηκότες καὶ κατὰ κύκλους, καὶ βραχὺ τι ἀπ' ἀλλήλων διεστηκότες, φωνὴ δὲ τις παρ' οὐδενὶ ἐξ ἠκούετο, ἀλλ' ἐν φόβῳ ἐστήκεσαν ἅπαντες τῷ πόδε συμβεβη κότες καὶ ἀτενὲς πρὸς τὸν ἐφεστηκότα τῇ πύλῃ τῆς σκηνηῖς ἀπονεύοντες· ὁ δ' ἄρα ἐτύγχανεν τῶν σωματοφυλάκων τὰ πρῶτα, ἀνὴρ σὺν τῷ γενναίῳ ἀγχίστροφος καὶ δραστήριος, εἶπεῖν τε κρείττων καὶ σιωπῆσαι ἀμείνων καὶ ἐνθυμηθῆναι βελτίων, ὁ δοῦξ Ἰωάννης, ὃς δὴ πόρρωθεν καὶ ἐκ προγόνων τὸ γενναῖον καὶ σταθῆρον ἐκεκλήρωτο.

7.23 Οὕτως τῇ εἰσόδῳ καὶ ἡμῖν προσεγγίσασι στήναι κελεύσας, ἐντὸς τε τῆς τοῦ βασιλέως σκηνηῖς ἐγεγόνει, καὶ μικρὸν ἀναμείνας χρόνον, ἔξεισί τε, καὶ μηδὲν πρὸς ἡμᾶς εἰρηκῶς, ἀθρόον τὴν πύλην ἀναπετάννυσιν ἴν' εὐθύς κατα πλήξῃ τῷ ἀπροσοκῆτῳ τῆς θεάς. Ἦν γὰρ δὴ πάντα τυραν νικά τῷ ὄντι καὶ φρίκης μεστά· τὰ μὲν οὖν πρῶτα κατάκρο τοι τὰ ὦτα τοῖς τοῦ πλήθους ἀλαλαγμοῖς ἐγεγόνειμεν, αἱ δὲ φωναὶ οὐχ ὁμοῦ ξύμπασαι, ἀλλ' ἡ πρώτη τάξις πληροῦσα τὴν εὐφημίαν τῇ ἐφεξῆς ἐδίδου τὸ σύνθημα, κάκείνη τῇ μετ' ἐκείνην, καὶ ἦν τοῦτο καινὸν ἀσύμφωνον· εἶτα δὴ ἐπειδὴ ὁ τελευταῖος κύκλος ἠλάλαξεν, αὐθις ὁμοῦ ξύμπαν τες συμπεφωνηκότες μικροῦ δεῖν ἡμᾶς κατεβρόντησαν.

7.24 Ὡς γοῦν ἐπαύσαντό ποτε, σχολὴν ἡμῖν ἔδοσαν τὰ ἐντὸς τῆς σκηνηῖς θεάσασθαι, οὐδὲ γὰρ εὐθύς ἀναπετα σθείσης τῆς πύλης εἰσεληλύθειμεν, ἀλλ' εἰστήκειμεν πόρρω θεν τὸ τῆς εἰσόδου σύνθημα ἀναμένοντες. Ἦν δ' οὖν τὰ ἐν αὐτῇ τοιάδε· αὐτὸς μὲν ὁ βασιλεὺς ἐπ' ἀμφικεφάλου καθῆστο θρόνου, μετέωρος δὲ ἦν, καὶ χρυσὸς τοῦτον ὑπ ἠλείφε, σκίμπους τε ὑπέκειτο τοῖς ποσὶ, καὶ τὸ σῶμα ἐσθῆς λαμπρὰ καθωράϊζεν· ὑπερανεστήκει τε τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στέρνον προβέβλητο, τὴν τε παρεῖαν ὁ ἀγὼν κατεφοίνισσε, καὶ τὰ ὄμματα πεπηγότα ἐπὶ συννοίας καὶ πλήρη ἐνθυμη μάτων τὴν καρδίαν δεικνύοντα, αὐθις ἀνέφερον, ὥσπερ ἐκ βυθοῦ εἰς γαλήνην προσορμιζόμενα· κύκλοι δὲ περὶ αὐτὸν πλεῖστοι περιεστήκεσαν, ἀλλ' ὁ μὲν ἀγχοῦ καὶ βραχύτερος τοῖς πρώτοις περιελίττετο· ἄνδρες οὗτοι τῶν τε καλλίστων γενῶν τὰ πρῶτα καὶ τῆς ἠρωϊκῆς οὐδὲν ἀπεικότες μεγα λειότητος, εἰστήκεσαν δὲ ὑποδείγματα τοῖς μετ' ἐκείνους, τῆς κρείττονος γενόμενοι τάξεως· τούτους δὲ χορὸς περι εκύκλου ἕτερος, ὑπασπισταὶ τούτων καὶ πρωταγωνισταὶ, ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς ἐφεξῆς ἀνεπλήρουν λόχους, οἱ δὲ καὶ ἡμιλοχῆται τινες ἦσαν τῶν πρώτων, καὶ πρὸς τῷ εὐωνύμῳ κέρατι ἔστασαν· τούτους δὲ περιεστεφάνουν οἱ ἄζωνοι καὶ ἐλεύθεροι, μεθ' οὓς αἱ συμμαχικαὶ δυνάμεις ὀπόσαι παρὰ τῶν ἐθνῶν αὐτοῖς παρεγένοντο, Ἰταλοὶ τε καὶ Ταυροσκύθαι,

φοβεροὶ καὶ τοῖς εἵδεσι καὶ τοῖς σχήμασιν, ἄμφω μὲν γλαυ κιῶντες, ἀλλ' οἱ μὲν τὸ χρῶμα ὑπονοθεύοντες, καὶ κατακε νοῦντες τοὺς τῶν βλεφάρων ταρσοὺς, οἱ δὲ φυλάττοντες γνήσιον, οἱ μὲν ἔμπληκτοι ταῖς ὀρμαῖς, εὐκίνητοί τε καὶ ὀρμητῖαι, οἱ δὲ μανικοὶ καὶ ἐπίχολοι, ἀκείνοι μὲν ἂν υποστάτοι τὴν πρώτην ἔφοδον ὀρμῆς, ταχὺ δὲ τοῦ ὀξέος πιμπλάμενοι, οἱ δὲ ἦττον μὲν ἐφορμῶντες, ἀφειδεῖς δὲ τῶν αἱμάτων, καὶ τῶν κρεῦλλίων καταφρονοῦντες. Οὗτοι γὰρ οὖν τὸν κύκλον τῆς ἀσπίδος ἐπλήρουν, ἐπιμήκη τε δόρατα φέροντες καὶ ἀξίνας ἑτεροστόμους· ἀλλ' ἐκείνας μὲν τοῖς ὤμοις ὑπῆρειδον, τοὺς δὲ τῶν δοράτων ἐκατέρωθεν ἐπεκτεῖνοντες στύρακας, τὸ μεταίχμιον, ἴν' οὕτως εἴπω, περιωρόφουν.

7.25 Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως· ἡμῖν δὲ τῆς εἰσόδου τὸ σύνθημα ὁ βασιλεὺς ἐδεδώκει, τῇ χειρὶ καλέσας καὶ βραχὺ τι τὴν κεφαλὴν ἐπινεύσας ὅσον ἡμᾶς παρεγκλίνας εἰς τὰ εὐώνυμα· τὸ τοίνυν μέσον τοῦ τε πρώτου καὶ δευτέρου κύκλου διαβαδίσαντες, ἐπειδὴ πλησιέστατα τοῦ βασιλεύοντος ἐγεγόνειμεν, περὶ ὧν φθάσας ἠρωτῆκει αὐθις ἐπύθετο· καὶ ἐπειδὴ ἰκανῶς εἶχε τῶν ἀποκρίσεων· «Ἄλλ' εἰς ἐξ ὑμῶν, γεγωνότερα ἔφησε τῇ φωνῇ, ἐπαναστρέψας καὶ ἐπὶ μέσον τουτωνὶ στάς (δείξας τοὺς ἐκατέρωθεν ἐστηκότας), τό τε γράμμα τοῦ ἀπεσταλκότος ὑμᾶς ἐγχειρισάτω μοι καὶ τοὺς λόγους εἰπάτω οὐς παρ' ἐκείνου λαβόντες ἀφίκεσθε ὡς ἡμᾶς.»

7.26 Ἐκαστος οὖν ἡμῶν ὑπεχώρει θατέρω τῆς διαλέξεως καὶ πρὸς ἀλλήλους περὶ τούτου διεκρινόμεθα. Ἐπεὶ δὲ με κατεβιάσαντο ἄμφω, ἐμοὶ τὴν παρρησίαν τῶν λόγων εἰρηκότες ἀρμόζειν, ὅτι κατ' ἄμφω φιλοσοφοίην, ἐπαγγελιά μενοί τε ἐπικουρήσειν εἴ πῃ μοι ὁ λόγος περιτραπέη, πηδήσασαν εὐθὺς τὴν καρδίαν καταστήσας ἡρέμα, εἰς μέσους τε γίγνομαι, καὶ ἐμαυτὸν συστειλάς, εἶτα δὴ τὸ γράμμα ἐπιδούς καὶ τὸ σύνθημα τοῦ λέγειν λαβὼν, τῆς διαλέξεως ἄρχομαι. Εἰ μὲν οὖν μὴ ὁ τῆνικαῦτα θόρυβος ἐξ ἐπληξέ με διαλεγόμενον καὶ πολλάκις ἀπέκοψε τὴν φωνήν, κάντεῦθεν ἐπιλήσιμονα τῆς μακρᾶς ἐκείνης δημηγορίας ἐποίησατο, τάχα ἂν αὐτὰς ἀπεμνημόνευσα τὰς φωνὰς, συλλέγων τε καὶ συνείρων εἴ τι κατὰ περιόδους εἰρήκειν, ἢ πνεύμασιν ἀπεμήκυνα τὰ νοήματα· ἔλαθον γὰρ αὐτοὺς ἰδίω τικῶς φθεγγόμενος ὁμοῦ καὶ σοφῶς· ζηλώσας γὰρ ἐκείσε τὴν Λυσιακὴν τῶν ὀνομάτων κοινότητα, τὴν συνήθη λέξιν καὶ ἀφελὴ τεχνικωτάτοις νοήμασιν κατεκόσμησα· ἐπιμνησθήσομαι γοῦν τῶν κεφαλαίων τοῦ διαλόγου ὁπόσον μὴ ἐπιλέλησμαι.

7.27 Ἐδείνωσα γοῦν εὐθὺς τὸ προοίμιον, οὐκ ἄσο φῶς εἰρηκῶς, ἀλλὰ τεχνικῶς· οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς τὴν πρώτην αἰτιασάμενος, ἀπὸ τοῦ καίσαρος ἠρξάμην, καὶ τῆς κοινῆς εὐφημίας, καὶ χάριτας αὐτοῖς ἄλλας κατέλεξα καὶ τιμὰς μείζονας παρὰ τοῦ κρατοῦντος κεχαρισμένας· οἱ μὲν οὖν περιεστηκότες ἡμᾶς ἠσύχασαν, καὶ τό τε προοίμιον εὐμε νῶς ὑπεδέξαντο, τὸ δὲ κατόπιν πλῆθος ἐπεβόησαν ἅπαντες ὡς οὐ βούλοιντ' ἂν ἄλλως τὸν προεστηκότα ἰδεῖν ἢ ἐν βασιλείῳ τῷ σχήματι· οὐ τοῦτο ἴσως οἱ πλείους βουλόμενοι, ἀλλ' ἦσαν θῶπες αὐτῶν οἱ λόγοι καὶ μεθαρμοσθέντες πρὸς τὸν καιρόν· κατήδησαν γοῦν καὶ τὰς ἠρεμούσας μερίδας, καὶ συμφωνεῖν ἐκείνοις ἠνάγκασαν, ὁ <δὲ> βασιλεὺς δεδιῶς ἴσως μὴ ἄλλο τι φανεῖη παρὰ τὸ πλῆθος βουλόμενος, τὰς αὐτὰς ἠφίει φωνὰς.

7.28 Ἐγὼ δὲ μηδὲν τι παρατραπέεις, ἤδη γὰρ ἐμαυτὸν τοῖς σταθηροτέροις λογισμοῖς ἤδρασα, καὶ ὁποῖος τὸ ἦθος μὴ ἀποδειλιῶν ἅπαξ τοῖς ἀγῶσιν ἐγκαταστάς, τὴν φωνὴν ἐγκόψας ἠσυχάζων εἰστήκειν, ἀναμένων ὁπότε τὸ πλῆθος ἐφῆσυχάσειεν. Ἐπεὶ δὲ πλεῖστα κεκραγότες ἠρέμῃσαν, αὐθις τὰς αὐτὰς φωνὰς ἐπαναλαβὼν τοὺς ἀγωνιστικωτέρους τῶν λόγων ἠρέμα ἠρξάμην παραγυμνοῦν, οὕτω ἐκείνων καταμεμφόμενος· κλίμακος γοῦν ἐμεμνήμην καὶ ἀναβάσεως, καὶ τὸν ὑπερβάθμιον πόδα κατητιώμην,

ἐπήνουν τε τὸ κατὰ λόγον ἐπὶ τὴν βασιλείον ἀρχὴν προχωρεῖν, καὶ ὡς τοιοῦτον ἡ τάξις· πρᾶξις, εἶτα δὴ θεωρία, καὶ ὁ πρακτικὸς πρότερον, εἴθ' ὁ θεωρητικὸς, καὶ τῶν βασιλευσάντων οἱ πλείους τε καὶ καλλίους ἐκ τῆς τοῦ καίσαρος τάξεως εἰς τὴν βασιλείαν ἀνήχθησαν.

7.29 Ὡς δέ μοι ἔνιοι πρὸς τὸν λόγον ἀπήντησαν, ὡς ἰδιωτικὴ ἡ ἀνάβασις αὕτη, οὗτος δὲ ἤδη βασιλεύειν εἰλήχει· «Ἄλλ' οὐπω βεβασίλευκε, ἀπεκρινάμην εὐθύς, εἰ δὲ μὴ πάνυ φορτικοὶ τὰς ἀντιθέσεις ἐστὲ, οὐδ' ἐπαινούμενον ὄνομα τῷ καθ' ὑμᾶς προσήρμοσται σχήματι.» ἔδεδίειν γὰρ ὄνομαστί εἰρηκέναι τὴν τυραννίδα· εἶτα δὴ ὑπολαβὼν· Ἀποβαλεῖς δὲ, εἰρήκειν, καὶ τὴν προσηγορίαν, καὶ βασιλεύσεις ἐπὶ κρείττονι σχήματι.» Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ἐπαγγελθεῖσαν υἰοθεσίαν παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἐπήνεγκα· «Ἄλλὰ πῶς, ἔφασαν, βασιλέως υἱὸς τοῦ κράτους ἀποστερήσεται; – Ναί, φημί, οὕτω γάρ τε οἱ κρείττους τῶν βασιλέων καὶ περὶ τοὺς γνησίους τῶν παίδων πεπράχασι.» Καὶ αὐτίκα ἔμε μνήμην Κωνσταντίνου τοῦ θεοῦ καὶ τινῶν ἐτέρων αὐτοκρατόρων καίσαρας τὴν πρώτην τοὺς υἱοὺς τετιμηκότων, εἶτα δὴ εἰς τὴν βασιλείον ἀναγαγόντων περιωπὴν, καὶ τὸν λόγον οὕτω συναγαγὼν ἐνθυμηματικώτερον ἐπιούμην τὴν σύγκρισιν· «Κάκεῖνοι μὲν τοὺς ἐκ τῶν σπλάγγων οὕτως διέθεσαν, οὗτος δὲ εἰσποίητος.» καὶ τὸ ἐπώνυμον τῷ λόγῳ ἀφείξαι ἀπεκρέμασα τὴν περίοδον.

7.30 Οἱ δ' ἐγνώκεισαν, καὶ πολλὰς αἰτίας τῆς συγκινήσεως, οὕτω γὰρ εὐφύμως εἰρήκασιν, διηρίθμισαν· κἀγὼ μὴ εὐθύς πρὸς τοὺς λόγους ἐνστάς, ἀλλ' οἷον συντιθέμενος ἐκείνοις καὶ ἐπαυξάνων τούτοις τὰς συμφοράς· «Οἶδα γὰρ ταῦτα, εἰρήκειν, καὶ πολλάκις ἐπὶ τούτοις διεσπάραγμαί τὴν καρδίαν, καὶ δικαία, ἔφησα, ὑμῖν ἡ ὀργὴ καὶ τὸ ἀθυμεῖν ἐφ' οἷς ἐπεπόνθειτε.» Οὕτω γοῦν αὐτοῖς διομαλίσας τὰς γνώμας, εὐθύς πλαγίως ἐπέσεισα, δεινὰ μὲν ἐκεῖνα φήσας, οὐ μὴν ἀποχρῶντα πρὸς τυραννίδα, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο τι τῶν πάντων ἀπολογίαν ἔχει πρὸς τοῦτο· «Εἰ δὲ βασιλεύων αὐτὸς, προσεθέμην πρὸς τὸν κρατοῦντα μεταβιβάσας τὸν λόγον, ἐπιχολώτατος γένοιο, κἂν ἦν βουλευθῶμεν τὸν πρῶτον εἶναι τοῦτον τῆς συγκλητικῆς ἢ στρατιωτικῆς τάξεως, εἶτα δὴ ἐκεῖνος συνωμότας προσειληφὼς καὶ τῆς κακονοίας συλλήπτορας, ἐπιβουλήν τινα κατὰ τοῦ σοῦ κράτους δράμα τουργήσειεν, ἀντιτιθεὶς ὅποσα πεπόνθει καὶ ὅπως ἡτίμαστο, ἄρα ἂν αὐτάρκης πρὸς τὴν ἐπιβουλήν ἢ ἀντίθεσις δόξῃ σοι;» Ὡς δὲ ἀπέφησεν· «Σὺ δὲ, ἔφην, οὐδὲ ἡτίμαστο, εἰ μὴ ὅσον ἀποτετυχήκοις ὧν προβεβούλησαι· ἃ δὲ φῆς δεινὰ πεπονθέναι ἐτέρους ἔχει τοὺς αἰτίους, ἀλλ' οὐ τὸν νῦν βασιλεύοντα.» Ἐπεὶ δὲ ἐπεστόμιστο, ἐδίδου γὰρ οὐ τοιοῦτον τῷ πιθανῶς λέγειν, ἀλλὰ τῶν ἀληθεστέρων λόγων ἀκούειν· «Μετάλλαξαι οὖν, προσεθέμην, τὸ σχῆμα, καὶ γενοῦ τῆς κρείττονος γνώμης, καὶ γηροκόμησον τὸν πατέρα, ἵνα ἐννόμως τοῦ σκήπτρου κληρονομήσῃς.»

7.31 Ἐπεὶ δὲ ἐπεπείκειν λέγων, πολλὰ δὲ προσειρήκειν ἕτερα, αἴρεται κατόπιν φωνή, ἣν οὐδέπω τῶν ὧτων ἀπεσεισάμην· ἡ δὲ φωνὴ συμμιγῆς, ἄλλων ἄλλο τι προστριβόντων ἐμοί, οἱ μὲν ῥητορείαν ἀνίκητον, οἱ δὲ λόγου δύναμιν, οἱ δὲ ἐνθυμημάτων ἰσχύ· κἀγὼ μὲν πρὸς οὐδένα τούτων τοῖς λόγοις ἀπήντησα· ὁ δὲ γε βασιλεὺς τῇ χειρὶ τούτους κατασιγάσας· «Ἄλλ' οὐδὲν τι ὁ ἀνὴρ, ἔφησεν, εἰρήκει, οὔτε οἷον γοητείαν ἐμφαῖνον, οὔτε κατεπαῖνον ἡμῶν· ἐπόμενος δὲ τοῖς πράγμασιν, ἀφελεῖ ταῦτα φωνῇ διηγῆσατο· οὐ χρὴ οὖν τὸν σύλλογον θορυβεῖν, οὐδὲ συγχεῖν τὸν διάλογον.» Ὁ μὲν οὕτως, τῶν δὲ περὶ αὐτὸν ἔνιοι διασεισά μοι βουλόμενοι τὴν ψυχὴν· «Ἄλλ' ὦ βασιλεῦ, ἔφασαν, σὺ δὲ ἀπολούμενον αὐτίκα σῶσον τὸν ῥήτορα, ἐσπᾶσαντο γὰρ οἱ πλείους ἐπ' αὐτὸν τὸ ξίφος καὶ ἐξιώντα διασπαράξουσιν.» Ἐμειδίασα τοῦτον ἀκούσας τὸν λόγον, καὶ· «Εἰ βασιλείαν, ἔφην, διακομίσας ὑμῖν, δυναστείαν τε ὁπόσῃν παραλαβόντες

έσχήκατε, ἀντὶ τουτωνὶ τῶν εὐάγγε λίων ταῖς ὑμετέραις χερσὶ σπαραχθῆσομαι, ἄρ' οὐ βεβαιοῦτε τὴν τυραννίδα καὶ κατήγοροι ἑαυτῶν γίνεσθε; ἀλλὰ σὺ μὲν εἴρηκας ὡς ἐπισχίσων μου τὴν φωνὴν, ἢ καταναγκάσων μεταθεῖναι τὰς γνώμας, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἀλλοιότερον ἢ ἐνθυμηθῆσομαι ἢ φθέγγομαι.»

7.32 Ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς τοῦ θρόνου ἐξαναστὰς καὶ πολλοῖς με τετιμηκῶς ἐγκωμίοις, διαλύει τὸν σύλλογον, καὶ τοῖς καταλόγοις ἐντειλάμενος προΐεναι, οὕτω δὴ μόνους παραλαβὼν· «Τί δέ, ἔφη, ἀλλὰ ὑμεῖς οἴεσθε ὅτι δὴ μοὶ βουλομένῳ τοῦτο δὴ τὸ σχῆμα προστέθειται, ἢ ἀποδρᾶναι ἐξὸν, ἀνεβαλόμην ἂν τὴν φυγὴν; ἀλλὰ με καὶ τὴν πρώτην πρὸς τοῦτο πεπείκασι, καὶ νῦν περικυκλώσαντες ἔχουσιν· εἰ δέ τινας ἀπορρήτους μοὶ γνώμας πρὸς τὸν βασιλέα διακομίσει διόμνυσθε, ἐξαγγελῶ ὑμῖν αὐτίκα τὰ τῆς ἐμῆς ψυχῆς κρύφια.» Ἡμῶν δὲ ἐπομοσάντων ἐν ἀπορρήτοις τὰς ἀπορρήτους γνώμας φυλάξει, ἐπήνεγκεν· «Οὐ ζητῶ νῦν τὸ βασιλείον κράτος, ἀρκεῖ μοὶ τὸ σχῆμα τοῦ καίσαρος· δευτέρας οὖν μοὶ ὁ βασιλεύων ἐπιστειλᾶτω ἐπιστολάς, ὡς οὔτε ἐτέρῳ παραχωρήσει τοῦ κράτους ἐντεῦθεν ἄπιων, οὔτ' ἄφελεῖται τινα τῶν συστρατευσαμένων ἐμοὶ ὧν ἕκαστῳ πεφίλοτιμῆμαι· κοινωνήσει δέ μοι καὶ τις ἐξουσίας βασιλικῆς, ἴν' ἔχω, ἂν βούλωμαι, <τοὺς μὲν> τοῖς ἐλάττωσι τῶν πολιτικῶν ἀξιωματῶν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ εἰς ἀρχὰς ἀνάγειν στρατηγίας, ταῦτα δὲ οὐκ ἐμοῦ χάριν, ἀλλὰ τῶν πλειόνων αἰτῶ· ἦν δέ μοι ταῦτα κατεπαγγέλλεται, ἀφίξομαι τε αὐτίκα καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ πατρὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀποδώσω τιμὴν· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς πλήθεσιν οὐ βουλομένοις ἐστὶ ταῦτα δὴ τὰ ὁμολογήματα, διττὰς ὑμῖν ἐπιδώσω ἐπιστολάς, καὶ τὴν μὲν ἐκείνοις καταχαριῶμαι καὶ δώσω ὑπαναγνῶναι, ἡ δὲ ἕτερα ἀπόρρητος ἐγκατατεθήσεται ταῖς ὑμετέραις ψυχαῖς· δότε δὲ καὶ χάριν ἕτεραν τῷ πλήθει· μεταστήσατε τῶν διοικησέων τὸν βραχὺν ἐκείνον τὴν ἡλικίαν, πρότερόν τε γὰρ δυσμενέστατος ἡμῖν ὤπται καὶ νῦν ὑποπεύεται· τήμερον οὖν ὁμέστιοι γεγονότες ἐμοί, τὴν αὔριον ἐντεῦθεν ἀπάραντες τὰ ἐντεταλμένα μοὶ ἀπορρήτως διακομίσατε.»

7.33 Οὕτω τοιγαροῦν τῆς αὐτῆς τραπέζης αὐτῷ κοινωνήσαντες, καὶ ἀγάμενοι ἔτι τῶν κρατίστων ἡθῶν, ἤδη γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ τυραννικοῦ καταβάς συνηθέστερος ἡμῖν ἐγεγόνει, καὶ κατὰ τὸ περίορθρον αὐτῷ συνταξάμενοι, καὶ τὴν ἕτεραν ἐπιστολὴν εἰληφότες κρυφίως, ταῖς αὐταῖς αὔθις δορυφορούμενοι τάξεσιν ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπενέυσαν, καὶ λειοκυμονοῦσαν αὐτὴν εὐρηκότες, λύσαντες τὰ ἀπογεῖα πρὸς τὸ Βυζάντιον κατεπλέομεν· καὶ παρανατεῖ λήσας ἡμέρας ἐπὶ τοῦ τῶν ἀνακτόρων λιμένος γεγόναμεν, καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν τε σκηνὴν ζύμπασαν καὶ τὰς ἀπορρήτους γνώμας διηγησάμεθα, ἐπιδόντες αὐτῷ καὶ τὰς ἐπιστολάς ἑκατέρας. Ὁ δὲ καὶ ταύτας πολλάκις ἐπαναγνοὺς καὶ ἡμῖν παλιλλογῆσαι τὰ ἐντεταλμένα προτρέψας· «Ἀλλὰ ποιητέον, φησὶ, ζύμπαντα, καὶ μηδενὸς ἐκείνος ἀτυχεσάτω ὧν βούλεται, ἀλλὰ καὶ στεφανηφορεῖτω λαμπρότερον, στέμματι ἀλλ' οὐ στεφάνῃ τὴν κεφαλὴν ἀναδούμενος, εἰ καὶ μὴ τοιοῦτον τὸ σχῆμα τοῦ καίσαρος· παραδυναστευέτω τῷ κράτει καὶ παραδιοικεῖτω τὰς ἀρχαιρεσίας, ἴδια τε αὐτῷ ἀποτετάχτω σκηνὴ βασιλείου, καὶ δορυφορία παρακεχωρήσθω λαμπρά· τῶν τε συνδιηγωνισμένων ἐκείνων τὴν τυραννίδα ἕκαστος ὡς ἐκ βασιλέως εἰληφὼς ἄπερ παρ' ἐκείνου ἔχει λαβὼν ἀδεῶς τούτοις κεκρήσθω, εἴτε χρήματα εἶεν, εἴτε κτήματα, εἴτε ἀξιωματῶν λαμπρότητες· ἐπισφραγιῶμαι δὲ τὰ ὑπεσχημένα καὶ χειρὶ καὶ γλώττῃ καὶ πράγματι, τὰ μὲν ἐν γράμμασι τιθεῖς, τὰ δὲ ταῦτα ἐπιβεβαιούμενος, τῇ δὲ γλώττῃ ἀρρήτους ὄρκους ὁμνύς, ὡς οὐδὲν ἂν τούτων παραβαίην ποτέ. Ὡσπερ δὴ ἐκείνος πρὸς με ἀπορρήτους ὑμῖν λόγους ἐπίστευσεν, οὕτω δὴ κἀγὼ ἀπορρητότερα πρὸς ἐκείνον ὑμῖν ἀντιτίθεμαι· τοιγαροῦν διόμνυσθε πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐ

πολ λῶν παρεληλυθυῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλείου κράτους κοινωνὸν τοῦτον ποιήσομαι, προφάσεις ἀναγκαίας πεποιμένος τῆς εἰς τοῦτο ἀναγωγῆς· εἰ δὲ νῦν τὸν καιρὸν ὑπερτίθεμαι, συγγνώμην ἔχέτω μοι· δέδοικα γὰρ τό τε δημοτικὸν πλῆθος καὶ τὴν συγκλητικὴν τάξιν, καὶ οὐ πάνυ τι πιστεύω ὅτι κοινωνήσαιεν τοῦ βουλευμάτος· ἴν' οὖν μὴ κινήσω πράγματα ἐπ' ἐμὲ, παραιτοῦμαι νῦν τὴν πρᾶξιν ἐν καλῶ ταύτην γενησομένην· καὶ ἄλλα μὲν ἐν τῷ πρὸς ἐκείνον διακριβώσατε γράμματι, τοῦτο δὲ μοι μόνον ἐν τῇ καρδίᾳ φυλάξατε, καὶ τὴν ταχίστην πρὸς ἐκείνον παλινοστήσατε, μηδεμίαν ἀναβολὴν τῷ χρόνῳ ποιούμενοι.»

7.34 Ἡμέραν γοῦν μίαν διαλιπόντες κοινῇ πρὸς τὸν καίσαρα ἀνεπλεύσαμεν, καὶ ἐγχειρισάντων αὐτῷ τὴν ἐπιστολήν, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι προκαθημένῳ ὡς πρότερον ἐωράκειμεν, ἀλλ' ἐν ὑφειμένῳ τε καὶ ἐλάττονι, ἐπειδὴ λαβὼν εἰς ἐπήκοον πάντων ἀναγνωσθῆναι προστέταχε, κεχαρισμένος ἅπασιν ἔδοξεν, ὅτι μᾶλλον ἑαυτοῦ τῶν συμφροντισάντων αὐτῷ τοῦ κράτους προῦνοήσατο. Ἀποστατέον γοῦν αὐτῷ καὶ πᾶσιν ἔδοξεν εἶναι τῶν τυραννικῶν πράξεων. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ ἀπόρρητον ἐκείνῳ μόνῳ συγγεγονότες προσηγγείλαμεν, ὁ δὲ αὐτίκα ἔνθους τε ἐγεγόνει καὶ ταῖς τάξεσιν εὐθύς ἐπέστειλε, νῦν μὲν ἐπ' οἴκου ἀναχωρεῖν, προσίεναι δὲ οἱ ὅπου ἂν αὐτῷ ἐν καλῶ σταίη τὰ πράγματα. Ἐπεὶ δὲ ἀπωσθῆναι ἐμεμαθήκει τῶν διοικήσεων τὸν <τάς> βασιλείους φροντίδας μεταχειρισμένον, ἐπὶ μᾶλλον τε ἡμῖν ἐπίστευε λέγουσι καὶ τῷ κρατοῦντι ἀπλουστάτην καὶ καθαρωτάτην ἐπεμαρτύρει ψυχὴν· ἐπιτελῆ δὲ τὴν ταχίστην πάντα γενέσθαι βουλόμενος, ἡμῖν μὲν αὖριον ἀπιέναι προστέταχε καὶ ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ ὡς ἀνυπόπτως αὐτῷ ἀφικνοῖτο, αὐτὸς δὲ ἐς τρίτην παρεσκευάζετο σὺν ὀλίγῃ δορυφορίᾳ ἐκεῖθεν τε ἀπᾶραι καὶ πρὸς τὴν κατ' ἀντικρὺ τῶν βασιλείων θάλατταν ἀπιέναι· τοσοῦτον δὲ αὐτῷ τὸ περιὸν τῆς πρὸς βασιλέα πίστεως, ὅτι μηδὲ βουλομένῳ αὐτῷ ἦν πολυτελεστάτην γενέσθαι τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον εἴσοδον, ἀλλ' ἡμᾶς αὖθις ἐπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἐξίεναι καὶ ἐν μέσοις διειληφότας πρὸς τὸν κρατοῦντα δορυφορήσειν. Ἡμῖν μὲν οὖν πεπρεσβευκόσι τὸ δεύτερον ταῦτα κατῶρ θωτο, καὶ ἡδονῇ ἀρρήτῳ ἐχρώμεθα ὅτι συνεισφοράν τινα τῇ πατρίδι λόγου τε καὶ φρονήσεως πεποιήκαμεν, καὶ παρεσκευάσαμεθα ἀπιέναι τὴν αὖριον.

7.35 Οὕπῳ δὲ ὀψίας καταλαβούσης, δρομαῖοί τινες ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τὴν βασιλείον περικυκλοῦσι σκηνὴν, εὐαγγέλια τῷ καίσαρι δῆθεν κομίζοντες ὅτι ἀπωσθεῖη τοῦ κράτους ὁ βασιλεὺς, ἐπιβουλευσαμένων αὐτῷ τῆς συγκλητικῆς τάξεως ἐνίων καὶ καταναγκασάντων τό τε σχῆμα μεταβαλεῖν καὶ φυγῆ πρὸς τὸν τῆς θείας Σοφίας νεῶν χρῆσασθαι· οὗτος δὲ ὁ λόγος οὔτε τὸν καίσαρα ἐπὶ μέγα ἤρεν, οὔθ' ἡμᾶς εὐθέως διεθορύβησεν, ἀλλὰ πλάσμα τὸ πᾶν οἴη θέντες ἐφ' ἑαυτῶν αὖθις ἐγεγονέμεν.

7.36 Οὕπῳ δὲ τῶν πρώτων πεπαυμένων εὐάγγε λίων, δεύτερα προσκεκόμιστο, καὶ αὖθις ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις προσεφοίτων τὴν φήμην ἐπαληθεύοντες· διεσείσθημεν οὖν ἐπὶ τούτων τὰς γνώμας, καὶ εἰς ταῦτό συνεληλυθότες, ἀλλήλων διεπυθανόμεθα ὃ γε ἐπαληθεύει ταῦτα· καὶ ὁ τὴν γε πρώτην ἔχων σκηνὴν ἀληθῆ τὴν φήμην ἐδίδασκεν· ἦκειν γὰρ ἔφησε νῦν ἐκ τῆς Πόλεως τῶν αὐτοῦ θεραπόντων τινὰ, ἀκριβέστατόν τε καὶ σπουδαιότατον, ὃς δὴ πάντα σαφῶς αὐτῷ ἀπαγγέλλει, ὅτι περ στασιώδεις ἄνδρες καὶ ταραχώδεις, οὓς δὴ καὶ αὐτοὶ ἴσμεν τῇ συγκλητικῇ παρεν τετριμμένους βουλῆ, οὗτοι γοῦν, φησὶ, κυκεῶνα τὴν Πόλιν πεποιηκότες καὶ πάντα συνταράξαντες πράγματα, καὶ τοῖς ἡρεμεῖν ἐθέλουσιν ἐμπρησμοὺς ἐπαπειλησάμενοι καὶ κινδύνους ἄλλους, ἐντὸς τοῦ θείου περιβόλου τῆς θείας Σοφίας παρεισφθαρέντες καὶ κατὰ τῶν ἀδύτων τολμήσαντες, εἴτα δὴ τὸν πατριάρχην ῥᾶστα καταβιβάσαντες κορυφαῖον τοῦ χοροῦ πεποιήκασι,

ὀλολύξαντές τε ἐπὶ μέγα, τῷ μὲν βασι λει ἐπηράσαντο καὶ πᾶσαν δύσφημον ἐπ' ἐκείνον ἀφῆκαν φωνήν, τὸν δὲ Ἰσαάκιον ἐπευφήμησαν ὡς μόνον τῷ κράτει ἐπιδοξότατον. Τοῦτο γοῦν καὶ μόνον ἔφησεν εἰδέναι ὁ νῦν αὐτῷ ἀφιγμένος, εἴ τι δὲ πλεόν ἐγεγόνει αὐτίκα δὴ μαθη σόμεθα.

7.37 Ἐδοξε γοῦν ἡμῖν ἐπὶ τούτοις τῇ σκηνῇ προσιέναι τοῦ καίσαρος ἵνα τι καινότερον ἐκεῖθεν διδαχθῆμεν· κοινῇ οὖν ἐκείνῳ συμπαραγενόμενοι, ὑπαγορεύοντα τὴν πρὸς βασιλέα ἐπιστολὴν κατελάβομεν· ἐχρήτο δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῖς ὁμοίοις λόγοις οἷς δὴ καὶ πρότερον· μετήνεγκε γὰρ αὐτὸν τῶν λεγομένων οὐδέν. Ὡς δὲ ὑπαίθριος σὺν ἡμῖν ἐγεγόνει, οὕτω δύντος ἡλίου, ἤκέ τις πνευστιῶν πόρρωθεν, καὶ ἐπειδὴ ἄγχιστα ἡμῖν ἐγεγόνει, ἐξεπίτηδες, οἶμαι, κατα πεσὼν τὴν φωνὴν ἐξεκόπη, εἶτα δὴ τὸ φρονοῦν συλλέγειν ὑποκρινάμενος, τὸν τε μετασχηματισμὸν τοῦ κρατοῦντος ἀπήγγειλε, καὶ τὴν ἐτοιμασίαν τῆς Πόλεως, καὶ ὡς ἤδη καὶ βασιλεὺς ὀλκὰς αὐτῷ παρεσκευάσται, καὶ οἱ δαδουχήσοντες ἔτοιμοι· ἔωρακένα γοῦν ἔφησε τὰ ἐπηγγελμένα, καὶ αὐτὸν ἰδεῖν τὸν ἔωθεν βασιλεύοντα μετ' ὀλίγον ἰδιωτεύοντα, τρι βώνιον τε ἀμφιασάμενον καὶ μετακεκοσμημένον τῷ λοιπῷ σχήματι. Οὕτω τοῦ λέγειν ἐκείνος ἐπέπαυτο, καὶ αὐθις ἄλλος ἀφίκετο, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἕτερος, τὰς αὐτὰς πάντες ἀφιέντες φωνάς· εἶτα τις τῶν συνετωτέρων καὶ λογιωτέ ρων παραγενόμενος πᾶσαν ἡμῖν ἐκτραγωδεῖ τὴν σκηνήν· τούτῳ γοῦν καὶ μόνῳ πιστεύσας ὁ αὐτοκράτωρ, ἡμῖν μὲν ἐπὶ τῶν σκηνῶν ἡσυχάζειν παρακελεύεται, αὐτὸς δὲ τῆς βασι λείας ἀπάρχεται.

7.38 Ὅπως μὲν οὖν οἱ συμπρέσβεις ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα διεληλύθεισαν οὐκ ἔχω λέγειν, ἐμοὶ δὲ ἀπειρητέον ἡ ζωὴ ἔδοξεν, καὶ αὐτίκα ὤμην ὥσπερ ἱερεῖον τυθήσεσθαι· ἦδειν γὰρ ὅτι μοι πάντες ἐπιμεμήνασι, καὶ οὐκ ἂν φθάνοιμι πάσαις σφαγαῖς καὶ τομαῖς διολλύμενος· ἐδεδίειν δὲ μάλιστα καὶ αὐτὸν δὴ τὸν κρατοῦντα, μὴ πως τῶν παρ' ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν λόγων ἐπιμνησθῆις, καὶ ὡς ἐπεπείκειν τοῦτον ἰδιωτεῦσαι μικροῦ δεῖν, πᾶσάν μοι ἐπενέγκοι τιμωρίαν καὶ βᾶσανον· πάντων τοιγαροῦν ἀφυπνωσάντων, μόνος ἐγὼ τοὺς σφαγέας ἀνέμενον, καὶ εἴ πού τινος αἰσθοίμην φωνῆς ἢ ψόφου περὶ τὴν σκηνὴν πέριξ, αὐὸς εὐθύς καθειστήκειν, τοῦτον αὐτίκα τὸν ἐμὸν σφαγέα οἰόμενος. Ὡς δ' οὕτω με λαθὼν τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς παρελήλυθεν, καὶ βαθὺς ἐγεγόνει ὄρθρος, ἀνέπνευσά τι βραχὺ, τὸ ἐν ἡμέρᾳ διολεῖσθαι ἔλαττόν τι κακὸν ἠγούμενος· βραχὺ δὲ τῆς σκηνῆς προκύψας ἀνα καιόμενά τε πυρὰ ἐώρων καὶ περὶ τὴν βασιλειον αὐλήν λαμπάδας ἡμέμενας, καὶ πάντα θορύβου μεστά· ἐνετέταλτο γὰρ πᾶσι παρασκευάσασθαι τε καὶ πρὸς τὴν Πόλιν μετα σκευάζεσθαι· οὕτω δὲ τοῦ φωστήρος ἐπανατείλαντος, ὁ βασιλεὺς ἀθρόον ἰππασάμενος ἔξεισι· καὶ ἡμεῖς μὲν οὐκ εὐθύς, κατόπιν δὲ τούτου προήειμεν.

7.39 Ἐγὼ μὲν οὖν ἐδόκουν, ἐπειδὴν ἀρκοῦν προῖη διάστημα, μετακληθῆναί τε αὐτῷ καὶ λόγους δοῦναι τῆς τῶν λόγων πειθοῦς· ὁ δὲ με μετὰ πάσας μετακαλεσάμενος προσ δοκίας, οὐδενὸς τῶν πάντων ἐπιμνησθῆις, οὐ προτάσεων, οὐκ ἀντιθέσεων, οὐ λύσεων, οὐ τεχνικῶν ἐφόδων τε καὶ μεθόδων, οὐ πειθοῦς, οὐκ ἀπάτης, ἀπορρήτων τέ μοι λόγων ἀπάρχεται καὶ κοινωνὸν τῶν βασιλείων φροντίδων ποιεῖται, καὶ πυνθάνεται μοι πῶς ἂν ἄριστα βασιλεύσειε, καὶ τί ποιῶν τοῖς μεγίστοις αὐτοκράτορσι διερίσειεν· ἐγὼ δ' ἐπὶ τούτοις θαρρήσας, ἔμπρους τε γίνομαι τὴν ψυχὴν καὶ λόγους αὐτῷ διεξιῶν ἐπὶ τούτῳ μακροὺς λαμπρῶς εὐδοκί μησα· ἠγάσθη γὰρ με ἐπὶ πᾶσιν ὁ βασιλεὺς, ὅθεν πολλάκις ἐπυνθάνετό μου καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐπανεκύκλει, οὐκ ἀφ ιστάμενος ἕως ἂν σαφῶς αὐτῷ τὸ ἐζητημένον ἐπαγγελθῆι. Εἶτα δὴ καὶ τοὺς συμπρέσβεις περὶ αὐτὸν συλλαβῶν, ὥσπερ τισὶ κοινωνοῖς τῶν γε πρώτων αὐτοῦ βουλευμάτων ἐχρήτο δὴ καὶ

συλλήπτορσιν. Οὕτω δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχουσιν, ἐπάνεισιν ὁ φωστήρ, καὶ εὐθὺς πάντα ἐν φανερωῷ καθει στήκει.

7.40 Ἐκκέχυται γοῦν αὐτῷ ὁ τῆς Πόλεως δῆμος ξύμ πας, οἱ μὲν λαμπάδας ἡμμένας προσάγοντες ὡς Θεῶ, οἱ δὲ ἀρώμασι κατευωδιάζοντες, καὶ ἄλλος ἄλλο τι ποιῶν κεχα ρισμένον ἐκείνῳ, ξύμπαντες δὲ συμπανηγυρίζοντες καὶ περίξ ἐπισκιρτῶντες, καὶ ὡσπερ τινὰ Κρείττονος ἐπιφά νειαν τὴν ἐκείνου πρὸς τὴν βασιλίδα ἡγούμενοι εἴσοδον. Ἀλλὰ πῶς ἂν ὑμῖν ἐν βραχεῖ τὸ πολὺ διηγησαίμην τοῦ θαύματος; Ἔγωγ' οὖν καὶ βασιλείοις πομπαῖς πολλαῖς ἐντετυ χηκῶς, καὶ πανηγύρεσι θειοτέραις παραγενόμενος, οὕτω τοιαύτην ἐθεασάμην λαμπρότητα· οὐ γὰρ δὴ τὸ δημοτικὸν τοῦτο πλήθος, οὐδέ γε ἡ συγκλητικὴ τάξις, οὐδ' ὅσον ἐν γεωργίαις καὶ ἐμπορείαις τὴν τελετὴν ἐκείνην ἐπλήρουν, ἀλλὰ καὶ οἱ τὴν κρείττω μετιόντες φιλοσοφίαν καὶ ὅσοι τὰ μετέωρα τῶν ὀρῶν κατειλήφεσαν, ἢ γλύμματα πετρῶν ὑπο δύντες, τὰς κοινὰς ἀφῆκαν διατριβάς, ἢ ὅσοις ἐν αἰθέρι μέσον ἐγεγόνει ὁ βίος, ξύμπαντες, οἱ μὲν τῶν πετρῶν ὑπεκδύντες, οἱ δὲ τῆς αἰθερίου καταβιβασθέντες διαγωγῆς, οἱ δὲ τῶν μετεώρων τὰ ἱππηλάσια ἀλλαξάμενοι, θαύματος ἐπλήρουν τὴν βασιλείον εἴσοδον.

7.41 Ἐκεῖνος δὲ, καὶ γὰρ ἦν ἀγχίνους εἰ καὶ τις ἄλλος καὶ μὴ τοῖς κενοῖς τούτοις κλεπτόμενος ἢ ἐπαιρόμενος, ὑπώπτουσέ τε αὐτίκα τὴν τῆς τύχης ἀκρότητα, καὶ μήπω τοὺς λογισμοὺς καταστάς ἀθρόον πρὸς με ἐπιστραφεῖς· «Δοκεῖ μοι, φησὶ, ὦ φιλόσοφε, σφαλερὸν εἶναι τοῦτο δὴ τὸ ἄκρον εὐτύχημα, καὶ μοι οὐκ οἶδα εἰ τὸ πέρας ἀπαντήσεται δεξιόν. –Φιλόσοφον, ἔφησα, τὸ ἐνθύμημα, ἀλλ' οὔτε ἐς αἰεὶ ἐπαρίστερα τὰ τέλη ταῖς δεξιαῖς ἀπαντῶσιν ἀρχαῖς, οὔτε, εἰ οὕτω καθεῖμαρται, οὐκ ἀναλυτέος ὁ ὄρος· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ σοφωτέροις βιβλίοις ὠμίλησα καὶ ἰλαστηρίοις εὐχαῖς, εἴ τις τὴν χεῖρω μεταβάλλει ζῶην, αὐτίκα δὴ ἀναλύει τὸ εἶμαρτόν· λέγω δὲ ταῦτα ἑλληνικοῖς δόγμασιν ἀποχρῶμενος· ἐπεὶ τό γε καθ' ἡμᾶς οὐδὲν τι ἡμῖν εἶμαρται, οὐδὲ κατηνάγ κασταί, ἀλλὰ τὰ τέλη ταῖς προλαβούσαις πράξεσιν ἀνάλογα· εἰ μὲν οὖν τὴν φιλόσοφον γνώμην μεταβαλεῖς, τούτοις δὴ τοῖς λαμπροῖς τὴν σὴν ψυχὴν ἐπαρθεῖς, αὐτίκα σοι ἡ δίκη ἰταμώτερον ἀντιβήσεται· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἔχε θυμὸν ἀγαθόν, ὡς οὐ βασκαίνει τὸ θεῖον ἐν οἷς δίδωσιν, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ πολλακίς κατ' εὐθεῖαν ἤνεγκε τὴν γραμμὴν τῆς λαμπρότητος· πρῶτον γοῦν ἀπ' ἐμοῦ τῆς ἀρετῆς ἄρξαι, καὶ μοι μὴ μνησικακίης ὦν πρεσβέων ἰταμώτερον εἰρήκειν πρὸς σέ, βασιλέως γὰρ ὑπηρετήκειν βουλήματι, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν οὐ προδέδωκα πίστιν· οὐ τοίνυν σοὶ βασκαίνων, ἀλλ' ἐκείνῳ προσκείμενος ἐποιούμην τοὺς λόγους.»

7.42 Ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνος δακρύων πλήσας τοὺς ὀφθαλμούς· «Ἀλλὰ μᾶλλον, ἔφη, ἐφίλουν τότε τὴν σὴν γλῶτταν ὑβρίζουσαν, ἢ νῦν εὐφημοῦσάν τε καὶ θωπεύουσαν· ἄρξομαι δὲ, ὡς εἴρηκας, ἀπὸ σοῦ· τὰ πρῶτα γὰρ σε τῶν φίλων ποιοῦμαι, καὶ πρόεδρον ἤδη τιμῶ τε καὶ κατ' ονομάζω τῆς συγκλήτου βουλής.» Οὕτω δὲ ταῦτα λέγουσιν, ὁ μὲν ἥλιος ἐπὶ μεσημβρίαν εἰστήκει, ὁ δὲ ὑποδεξόμενος ἡμᾶς κόλπος ἐδείκνυτο· ὡς δὲ καὶ ἡ βασιλείος ὀλκάς κατ' εφείνετο, αὐτίκα γοῦν ἄνθεσί τε καταπαττόμενος καὶ φωναῖς εὐφήμοις κατακροτούμενος, ἐμβὰς διαπόντιος ἀπὸ τῆς Προποντίδος εἰς τὰ βασιλεία πεποίητο θρίαμβον, ἐπ' αὐτῆς δὴ τῆς ἐτοιμασίας παρακαθίσας ἡμῖν· καὶ οὕτω δὴ καθαρῶς τοῦ κράτους ἐπέληπτο.

7.43 Βασιλεὺς μὲν οὖν Μιχαῖλ ὁ πρεσβύτης ἐνιαύσιον κύκλον ἐν τῇ βασιλείᾳ πεποηκῶς, ἐκεῖθεν τε καταβεβήκει, καὶ τινὰ βραχὺν ἐπιβίωσας ἐν ἰδιώτου σχήματι χρόνον μετήλλαξε τὴν ζωὴν.

7.44τ Περὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Κομνηνοῦ. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ὁ

Κομνηνός, ἀνὴρ ἐν πᾶσι δραστήριος, τῶν ὄλων εὐθύς γίγνεται καὶ τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων ἐξ αὐτῆς γραμμῆς ἄρχεται· ἐσπέρας γὰρ εἰσεληλυθὼς εἰς τὰ βασίλεια, πρὶν ἢ τὸν ἐκ τῆς μάχης κονιορτὸν ἀποσειασθαι καὶ στολὴν μεταλλάξαι, καὶ ἐς αὐριον παραγγεῖλαι καθάρσια, καὶ ὡσπερ ἐκ πελάγους καὶ χειμῶνος πολλοῦ ἀγαπητῶς ἅμα καὶ αἰσίως εἰς λιμένας ἀπονηξάμενος, πρὸ τοῦ τὴν θαλαττίαν ἀποπτύσαι ἄλμην καὶ τὸ πνεῦμα συλλέξασθαι, εὐθύς καὶ τοῖς στρατιωτικοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς διαιτᾶ πράγμασι, τὸ τε τῆς ἡμέρας ἔτι ἔλλελοιπὸς καὶ πᾶσαν νύκτα ἐς φροντίδας καταναλώσας.

7.45 Τοῦ <οὔν> στρατιωτικοῦ πλήθους τῆ Πόλει συρ ρεύσαντος, ὁπόσοι δὴ ἅμα τούτῳ τὸν περὶ ψυχῆς ἀνερρίψαντο κύβον καὶ συγκινδυνεύειν ἐθάρρησαν, δεδιὼς μὴ τι καὶ παραβολώτερον ἐν τῇ Πόλει τολμήσωσιν, ἢ τῷ δι' ἐκεῖ νου θάρρει τὸ πολιτικὸν θορυβήσωσι πλῆθος, σπουδὴν ἔθετο πρώτην τὰ εἰκότα τε τούτους τιμῆσαι καὶ εἰς τὰς οἰκείας ἀφεῖναι πατρίδας, πρὸς βραχὺ τι ἀναπνεύσοντας καὶ αὐθις συλληγησομένους κατὰ τῶν βαρβάρων τῷ βασιλεῖ συμπολεμήσοντας. Εἵκαστο μὲν οὖν ταῦτα ἐν μηνῶν περιόδοις γενήσεσθαι· ὁ δὲ οὐδ' ὅσον ὑπονοῆσαι διεῖλε τε αὐτοὺς καὶ ὑπεξεῖλεν, ἐκάστῳ ἀπομνημονεύσας τῶν κατὰ πόλεμον πράξεων, καὶ τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ κατὰ χεῖρα γενναίου, τοὺς δὲ ἀπὸ στρατηγικῆς τιμῆσας συντάξεως, τοῖς δ' ἄλλο τι ἐπειπὼν ἀγαθὸν, καὶ πάντας ὁμοῦ τεθεραπευκῶς, καὶ τὰς καταλλήλους ἀντιδόσεις ἐπενεγκῶν. Εἵκασα τὸ πρᾶγμα ἐγὼ νέφεσι πολλοῖς αἰθερίοις, καὶ ἡλίῳ ἀθροώτερον λάμπαντι καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτίκα σκεδάσαντι.

7.46 Ἐπεὶ δὲ ἡ Πόλις τῆς φορτικῆς ἐκείνων διαγωγῆς ἠλευθέρωτο, τεθήησιν τὸν βασιλέα καὶ τὰ κρείττονα ἐμαντεύσαντο· οἷς γὰρ γενήσεσθαι μὴ ἐπίστευον, ὡς γεγενημένοις ἐνέτυχον τούτοις, καὶ ἅπερ οὐκ ἂν τις ἐλπίσειε γενέσθαι ποτὲ προεώρων ὡς συμβησόμενα. Ἦλπιζον δὲ τὰ βελτίω, καὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἦθει, ᾧ δὴ ἐκ περιόδου μὲν τις ἐντυγχάνων, ὀπηνίκα ἐπὶ βήματος ἐκεῖνος καθῆστο ἢ πράγμασι διαιτήσεων, ἢ χρηματιούμενος πρέσβεισιν, ἢ ἐπαπειλήσων βαρβάροις τὰ φρικωδέστατα, ἀποτόμῳ τε καὶ σκληρῷ παρεγίνετο, καὶ οὐδ' ἂν ᾠήθη ποτὲ πρὸς τὸ μαλακώτερον μεταποιηθῆσεσθαι· εἰ δὲ καὶ οἰκουροῦντα τοῦτον ἢ ἀρχαὶ ρεσιάζοντα ἴδοι, δυσὶ παραδόξοις ἐπίστευε πράγμασιν, ὡσπερ ἂν εἴ τις τῆς τοιαύτης ἀκούῃ χορδῆς ἀπαξ ἔντα θείσης, νῦν μὲν ἐναρμόνιον, νῦν δὲ σύντονον ἀναπεμπούσης ἡχώ· ἔμοιγ' οὔν ἀμφοτέρων τῶν καιρῶν συγκεχωρημένων, τῆς τε συντονίας καὶ τῆς ἀνέσεως, διπλοῦς τις ὁ αὐτὸς κατεφαίνετο, καὶ οὔτ' ἂν ᾠήθη χαλασθέντα πλέον ταθῆσθαι, οὔτε μὴν συντονώτερον ἐνταθέντα ἀνεθήσεσθαι αὐθις καὶ τοῦ ὑψηλοῦ φρονήματος καταβήσεσθαι· τοσοῦτον ἐκεῖ μὲν χαρίεις καὶ ἐνδόσιμος ἦν, ἐνταῦθα δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῷ μεθηρμόζετο καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦστραπτον, καὶ ἡ ὄφρυς, οἷα δὴ τι νέφος τῷ τῆς ψυχῆς φωστῆρι, ἴν' οὕτως εἶπω, ἐπέκειτο.

7.47 Ἐπεὶ δὲ τὸ βῆμα καθειστήκει καὶ ἡ συγκλητικὴ τάξις διέστησαν ἐκατέρωθεν, οὐδὲν εὐθύς εἰρηκῶς, ἀλλὰ τὴν Ξενοκράτους ἰδέαν ἀκριβῶς μιμησάμενος καὶ τὴν ψυχὴν οἷον ἀνελίξας εἰς ἐνθυμήσεις, δέος οὐ τι βραχὺ τῷ συγκλητικῷ καταλόγῳ ἐπέσεισεν· οἱ μὲν γὰρ ἐπεπήγεισαν, καὶ ὡσπερ ἀστραπῆ βληθέντες ἐφ' οὗ ἐπλήγησαν εἰσθήκει σαν σχήματος, ξηροὶ καὶ ἄνικμοι γεγονότες καὶ τὰς ψυχὰς ὡσπερ ἀποτεθειμένοι, οἱ δὲ, ἄλλος ἄλλο τι ποιῶν ἡρέμα ἐδείκνυτο· ὁ μὲν γὰρ τῷ πόδε ἡσυχῇ συνεβίβαζεν, ὁ δὲ ἐπὶ πλέον ταῖς χερσὶν ἐδέσμευε τὸ στήθος, καὶ ἄλλος πρὸς τοῦ δαφος ἔνευε, καὶ αὐθις ἕτερος, καὶ ἐφεξῆς σύμπαντες φρικώδους ἐμπιλάμενοι δείματος, τὰ σώματα ταῖς ψυχαῖς ἡσυχῇ καὶ κρύβδην συνέστελλον· ἐπεὶ δὲ ποτε ἐκεῖνος τοῖς προκειμένοις ἐπανανεύσειε, βραχὺ τι τὸ ἀναπνεύσαν ἦν, καὶ ἡ ἀλλοίωσις ἀριθμητικοῖς

ἐγνωρίζετο λόγοις.

7.48 Καὶ γὰρ ἦν εἴπερ τις ἄλλος βραχυλογώτατος, οὔτε ἀθρόον ἐφίεις τῇ γλώττῃ, οὔτε ἐνδεῶς γνωρίζων τὰ τῆς ψυχῆς ἐνθυμήματα, ἀλλ' ὥσπερ οἱ χαρακτηρίζοντες τὸν Λυσίαν, φημί δὲ τὸν τοῦ Κεφάλου τὸν ῥήτορα, ἄλλην τε αὐτῷ ἀρετὴν λόγου προσμαρτυροῦσιν, εἶτα δὴ καὶ τὴν πρέπουσαν ἠνίαν τῇ ἐκείνου ἐπιβάλλουσιν εὐστομία, καὶ φασιν ὡς δυναμένῳ λέγειν, ἥρκει εἰρηκότι τὰ καιριώτατα δι' ὧν ἂν τις συλλογίσαιτο καὶ ὅσα μὴ φθέγγαιτο, οὕτω δὴ κάκείνῳ ἢ γλώττα ψεκάζουσα, οὐχ ὑετίζουσα ἐπαινέ τε τὴν δεκτικὴν φύσιν καὶ ἡρέμα τὸ βάθος εἰσδῦσα πρὸς τὴν τοῦ σιωπηθέντος ἀνεκίνει ἐπίγνωσιν· ἐβούλετο γὰρ μηδενὶ ἀλωτὸς ἐν λόγοις γενήσεσθαι, μηδὲ, βασιλεὺς ὧν καὶ τοῖς ὄλοις κρατῶν, ἄκαιρόν τινα φιλοτιμίαν ἐντεῦθεν ἑαυτῷ πλάσασθαι.

7.49 Ὅθεν τὸ μὲν φιλολογεῖν ἡμῖν ἀφῆκε τοῖς κάτω καὶ ὅσοις ἰδιώτης ὁ βίος, ἐκείνῳ δὲ καὶ νεῦμα, καὶ χειρὸς κίνησις, καὶ κεφαλῆς ἐπὶ θάτερα κλίσις ἀποχρῶντα πάντα πρὸς ὃ βούλοιο ἐλογίζετο. Νόμους δὲ οὐ πάνυ τι ἐπιστάμενος, τὴν νομοθετικὴν ἑαυτῷ ἐσχεδίαζεν· οὐ γὰρ προλαμβάνων τὴν δίαιταν, ἀλλ' ἐπιτάτων αὐτὴν τοῖς δικάζουσι τῆς κρείττονος μερίδος ἐγίγνετο, εἶτα δὴ ὡς προειδῶς, προΐστατό τε ταύτης καὶ τὰς ψήφους ἐπήνεγκεν· ἵνα δὲ μὴ τὴν φωνὴν σολοικίσῃ τὰς νομικὰς φωνὰς ἐπισημαινόμενος, τοῦτο μὲν ἑτέροις ἐπέτρεπεν, αἰεὶ δὲ τι ἢ προσετίθει ὡς λείπον τοῖς γράμμασιν, ἢ ἀφήρει ὡς περιττόν.

7.50 Πρεσβεΐαις δὲ χρηματίζων οὐ πάσαις μὲν ἴσος ἐγνώριστο, ἀπὸ δὲ τοῦ κρείττονος πάσαις ὠμίλει σχήματος, καὶ μᾶλλον ἦν ἐνταῦθα τοῖς λόγοις πλημμυρῶν ἢ ὁ Νεῖλος ἀναβαίνων τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ τοῖς Ἀσσυρίοις ὁ Εὐφράτης ἐπικαχλάζων· καὶ τὴν μὲν εἰρήνην αἰτουμένοις ἐδίδου, τὸν δὲ πόλεμον ἠπείλει εἴ τί που παρανομήσαι τολμήσαιεν· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς Πάρθους καὶ Αἰγυπτίους ἐφθέγγετο, τοῖς δὲ λοιποῖς ἔθνεσιν πόλεων τε ἐκείνῳ παραχωροῦσι πολλῶν καὶ στρατιωτικῶν τάξεων, αὐτῶν τε πατρίδων καὶ αὐτίκα μετασκηνοῦν αἰρουμένοις, ταῦτά τε <οὐ> ξυνεχώρει καὶ ἡσυχάζειν ἐπέταττεν, οὐ τῇ Ῥωμαίων βασκαίνων ἠγεμονία τῶν ταύτης ὀρίων ἀξανομένων, ἀλλ' εἰδῶς ὡς δεῖ ταῖς τοιαύταις προσθήκαις καὶ χρημάτων πολλῶν καὶ γενναίας χειρὸς, καὶ ἀποχρώσεως ὑποδοχῆς, καὶ τοῖς μὴ οὕτως ἔχουσιν ἢ πρόσθεσις ὑφαίρεσις γίνεται. Τοῖς δὲ γε πολλοῖς τῶν ἡγεμονίας ἐχόντων βαρβάρων, ὅποσα αὐτὸς ἐντυγχάνων ἀκήκοα, καὶ ἀνανδρίαν ἐπωνείδιζε καὶ ὡς ἀμελῶς τῶν ἠγεμονιῶν ἔχοιντο κατητιᾶτο τούτους, ὥρθου τε αὐτοῖς καταπεπτωκυίας τὰς γνώμας· τοῦτο δὲ ἐποίει ἵν' ἐπιτεῖ χισμα ἔχοι πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν κρειττόνων ἐθνῶν.

7.51 Ταῦτα δὲ αὐταρκες μὲν ἐκείνῳ ἐγκώμιον· εἰ δὲ τις ἡγοῖτο καὶ πρὸς τὸ μέλλον διδασκαλία, ἀρέσκοι ἂν ὁ πόνος τῷ ξυγγραφεῖ. Εἰ μὲν οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡρέμα βαδίζων καὶ προχωρῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον τὸ κράτος ἀπηύθου νεν, οὕτω δὴ καὶ τοῖς πολιτικοῖς πράγμασι πονήρως ἔχουσιν ἐποιεῖτο τὴν κάθαρσιν, λεπτύνων πρότερον τὴν παχυνθεῖσαν κακίαν καὶ οὕτως ἐπάγων τὸ φάρμακον, αὐτὸς τε ἂν μέχρι παντὸς ἐγκωμίοις κατέστεπτο, καὶ τὸ πολιτικὸν οὐκ ἂν διασέσειστο σῶμα· ἀλλ' ἐκεῖνος μεταποιῆσαι πάντα βουλόμενος, καὶ χρόνοις πολλοῖς τὴν Ῥωμαϊκὴν βασιλείαν ὕλομανήσασαν σπεύδων εὐθύς ἐκτεμεῖν, ἢ καθαπερεῖ σῶμα τερατείας πάσης μεστὸν, κεφαλαῖς μὲν διαμεμερισμένον πολλαῖς, δυστράχηλόν τε καὶ πολυτράχηλον, χερσὶ τε οὐκ εὐαριθμήτοις διαπεπλασμένον, καὶ ποσὶν ἰσαριθμοῖς χρώμενον, εἶτα δὴ καὶ τὰ ἔνδον ὑπουλον καὶ κακότηδες, καὶ τὰ μὲν διεξωδηκός, τὰ δὲ φθίνον, καὶ τοῦτο μὲν ὑδριοῦν, τοῦτο δὲ φθινάδι νόσῳ διαρρῦεν, ἐπιχειρήσας ἀποτεμεῖν ἀθρόον, καὶ

ὑπεξελεῖν μὲν τὰς περιττότητας, ἐπαγαγεῖν δὲ τὰς ἰσότητας, καὶ τὰ μὲν καθελεῖν, τὰ δ' ἐπαυξῆσαι, τὰ τε σπλάγχνα ἰάσασθαι, ἐμπνεῦσαι τε τούτῳ πνεῦμα φυσίζωον, οὔτε πρὸς τέλος ἐξήρκεσε, καὶ οὐ πάνυ τι ἐντεῦθεν ἴσος ἑαυτῷ ἔδοξεν· ἵνα δὲ μὴ συγκεχυμένος ἡμῖν ὁ λόγος φανεῖται, ἐρώμεν πρότερον ὅπως ἡμῖν τὸ τῆς πολιτείας ἐπερίττευσεν σῶμα, εἶτα δὴ καὶ ὅπως ἐκεῖνος ἐκτέμνειν ἐπικεχείρηκε, καὶ τρίτον ὡς ἐντεῦθεν ἐκείνῳ οὐ πάντα ἀπήντησε δεξιῶς, ἐφ' οἷς ἐπενεγκῶν ὅπως ἀποβεβήκει τῆς βασιλείας ὄρον τῆς ξυγγραφῆς θήσομαι.

7.52 Μετὰ τὸν θάνατον Βασιλείου τοῦ πάνυ, λέγω δὲ τὸν τοῦ Ῥωμανοῦ παῖδα, ὃς δὴ ἐς τριγωνίαν τὴν βασιλείαν ἀνέφερον, ὁ τούτου μὲν νεώτερος παῖς, ἀδελφὸς δὲ ἐκείνου, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν πολλῶν χρημάτων ἀνάπλεω, ὁ γὰρ τοι ἀδελφὸς Βασίλειος μακροὺς ἐπιβίωσας χρόνους τῷ κράτει καὶ ὅσους οὐκ ἄλλος τῶν αὐτοκρατόρων, ἐθνῶν τε πολλῶν ἐγκρατὴς γεγονὼς καὶ τὸν ἐκείθεν πλοῦτον εἰς τὰ βασίλεια εἰσενεγκῶν, πολυπλασίους τε τὰς ἐπιγινόμενας εἰσόδους τῶν ἀπογινομένων πεποικῶς, τῶν ἐντεῦθεν ἀπιῶν θησαυροὺς ἀμυθήτους χρημάτων καταλελοίπει τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ· οὗτος δὲ εἰς βαθὺ γῆρας τὴν αὐτοκράτορα ἡγεμονίαν ἀναζωσάμενος, ἐκ πολλοῦ τε ταύτης ἐρῶν, οὔτε στρατεύειν ἐπικεχείρηκε καὶ τοῖς εὐρημένοις προστίθεσθαι, οὔτε τὰ ὄντα διαφυλάττειν διανενόητο· ἐπὶ δὲ τὸν ἀπολαυστικὸν ὠρμηκῶς βίον, σπαθᾶν πάντα καὶ ἀναλίσκειν διέγνωκε, καὶ εἰ μὴ ταχὺ τοῦτον ὑπεξείλεν ὁ θάνατος, ἦρκεσεν ἂν ἀντὶ πάντων εἰς τὴν τοῦ κράτους διαφθοράν.

7.53 Οὗτος μὲν δὴ πρῶτως τὸ σῶμα τῆς πολιτείας κακοῦν τε καὶ ἐξογκοῦν ἤρξατο, τὰ μὲν ἐνίους τῶν ὑπηκόων χρήμασι καταπιάνας πολλοῖς, τὰ δὲ ἀξιώμασι διογκῶσας καὶ ὑπουλον αὐτοῖς καὶ διεφθαρμένην τὴν ζωὴν καταστήσας· ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐτεθνήκει, καὶ ὁ ἐκείνου κηδεστὴς Ῥωμανὸς τὴν ἀρχὴν διεδέξατο, ἄρξαι νομίσας οὗτος, τῆς ἐν πορφύρᾳ γέννας ἤδη ἀποτελετησάσης, θεμελίους ὥσπερ καλοὺς τῆς τοιαύτης γενέσεως ὤτετο καταβάλλεσθαι, καὶ ἵνα δὴ καὶ τὸ πολιτικὸν γένος καὶ ἡ στρατιωτικὴ πληθὺς τὰς ἐγγενεῖς διαδοχὰς ἐτοίμως τε καὶ ἰλαρῶς ὑποδέξαιτο, προλαμβάνει τὰς εἰς αὐτοὺς μεγαλοδωρεὰς, καὶ προστίθησι τῷ περιττεύσαντι σώματι, καὶ αὐξάνει τὴν νόσον, καὶ τὸ διαφθειρόμενον καταπληροῖ ἐκκεχυμένης πίότητος, καὶ διαμαρτάνει δυοῖν, τῆς τε περὶ τὸ γένος ὑπολήψεως καὶ τοῦ τὴν πολιτείαν τεταγμένην ἀπολιπεῖν.

7.54 Ἐπεὶ δὲ τούτου τὴν ζωὴν τελευτήσαντος εἰς τὸν Μιχαὴλ ἢ τῆς βασιλείας μετῆλθε διαδοχὴ, τὸ μὲν πολὺ τῶν νοσοποιῶν ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐπέσχεν, οὐ μόντοι γε τοσοῦτον ἐξίσχυσεν ὥστε τολμῆσαι μηδὲ τὸ βραχύτατον ἐκλιπᾶναι τὸ εἰωθὸς σῶμα χυμοῖς ἐκτρέφεσθαι πονηροῖς καὶ διεφθαρμέναις ἐξογκοῦσθαι τροφαῖς, ἀλλὰ καὶ οὗτος, εἰ καὶ γλίσχρος, προσέθετο γοῦν τῆς πίότητι· ἢ γὰρ ἂν ἐτεθνήκει αὐτίκα, μηδὲ κατὰ βραχὺ τοὺς προηγησαμένους μιμησάμενος αὐτοκράτορας· ἀλλ' εἰ μὲν διεβίω πλείω οὗτος ἔτι τῷ κράτει, ἐμεμαθήκεσαν ἂν ποτε τὸ ὑπήκοον τὴν φιλόσοφον δίαιταν· οὐκ ἦν δὲ ἄρα μὴ διαρραγήσεσθαι ποτε τούτους εἰς ἄκρον εὐεξίας ἐκπιανθέντας.

7.55 Ταχὺ τοιγαροῦν καὶ τούτου δὴ τοῦ βασιλέως ἀποβεβιωκότος, ἵνα δὴ τὸν ἀνεψιὸν παραλίπω, ὡς ἀθλίως μὲν βεβασιλευκότα, ἀθλιώτερον δὲ τοῦ κράτους ἀποβεβηκότα, Κωνσταντῖνος ὁ Εὐεργέτης (οὕτω γὰρ παρὰ τοῖς πλείοσι κατωνόμασται), φημὶ δὲ τὸν Μονομάχον, εἰς τὴν τοῦ κράτους περιωπὴν ἀνεισιν· ὃς δὴ ὥσπερ τινὰ φορτίδα ναῦν τὴν πολιτείαν καταλαβὼν ἄχρι τοῦ τελευταίου ζωστήρος τὸν φόρτον ἔχουσαν, ὡς βραχὺ τι ὑπερκεῖσθαι τῆς τῶν κυμάτων ἐπιρροῆς, περιχειλῆ πεποικῶς κατεβάπτισεν, ἢ, ἵνα δὴ ἐναργέστερον εἶπω ὁμοῦ δὲ καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἐπανέλθω τροπὴν, πλεῖστα περιθεῖς μέρη καὶ μέλη τῷ πάλαι διαφθαρέντι σώματι, καὶ χυμοὺς πονηροτέρους τοῖς

σπλά γχνοι εἰσενεγκών, τοῦ μὲν κατὰ φύσιν ἀπήνεγκε, καὶ τῆς ἡμέρου καὶ πολιτικῆς ζωῆς ἀπεστέρησεν, ἐξέμηνε δὲ μικροῦ δεῖν καὶ ἀπεθηρίωσε, πολυκεφάλους καὶ ἐκατόγχει ρας τοὺς πλείους τῶν ὑπὸ χεῖρα πεποικῶς. Μεθ' ὃν ἡ βασιλῆς Θεοδώρα γνησιώτερον αὐταρχήσασα, ἔδοξε μὲν μὴ πάνυ τι ἀποθηριῶσαι τὸ καινὸν τουτὶ ζῶον, ἀλλ' οὖν καὶ αὐτὴ λεληθότως καὶ χεῖρας τινας καὶ πόδας τούτῳ προσέθετο.

7.56 Καταλυθείσης δὲ καὶ τῆς περὶ ταύτην σκηνῆς, ἐπειδὴ τῷ πρεσβύτῃ Μιχαὴλ ἡ τῆς βασιλείας ἐνεχειρίσθη ἡνία, οὐκ ἐνεγκών οὗτος τὴν ξυγκίνησιν τοῦ βασιλικοῦ ἄρματος, τῶν ἵππων εὐθὺς τοῦτον ὑφαρπασάντων, τό τε θέατρον διέθηκεν ἀτακτότερον, καὶ αὐτὸς ὑπερεκπλαγεὶς τὸν θόρυβον, τῆς ἵππικῆς ἀποβεβηκῶς τάξεως ἔστη μετὰ τῶν ψιλῶν· δέον γὰρ ἀντέχειν καὶ μὴ πάνυ τι ἀφεῖναι τὸν χαλινόν, ὁ δ' ὡσπερ ἀποζωννυμένῳ ἐώκει τὸ κράτος καὶ εἰς τὴν προτέραν παλινδρομοῦντι ζωὴν.

7.57 Ὁ μὲν οὖν πρῶτος καιρὸς οὗτος, ὃς δὴ θῆρας τοὺς πλείους ἀντ' ἀνθρώπων πεποικῶς καὶ τοσοῦτον ὑπερ πιάνας, ὡς δεῖσθαι φαρμάκων καθαρσίων πολλῶν, τὴν ἑτέραν ἐζήτει διαδοχὴν, φημὶ δὴ τὴν τῆς τομῆς καὶ τοῦ καυτῆρος καὶ τῆς καθάρσεως, ἐπανεληλύθει τοιγαροῦν καὶ οὗτος, καὶ ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος ἐπὶ τὸν Ῥωμαϊκὸν ἄνεισι μετὰ τοῦ διαδήματος ἄξονα, καὶ ἵνα δὴ καὶ τοῦτον τῇ διὰ τῶν ἄλλῃ γοριῶν ἐναργεῖα κατανοήσωμεν, νῦν μὲν εἰς ἡνίοχον θεί ημεν, νῦν δὲ τοῖς ἀσκληπιάδαις καταριθμήσωμεν.

7.58 Ἦν δὲ οὗτος βίου μὲν ἐραστῆς φιλοσόφου, καὶ τὸ νοσοῦν ἅπαν καὶ διεφθαρμένον ἀποστρεφόμενος τῆς ζωῆς, τοῖς ἐναντίοις δὲ περιτυχῶν, καὶ νοσοῦντα πάντα καὶ ὑπουλα εὐρηκῶς, τοὺς τε βασιλείους ἵππους τῆς ἀφετηρίας ταχὺ διεκθέοντας καὶ πάντῃ ἑτερογνάθους καὶ δυσηνίους, δέον ἐκείνως μὲν τὸν καιρὸν ἀναμεῖναι καὶ τῆς τομῆς καὶ τῆς καύσεως καὶ μὴ εὐθὺς πεπυρακτωμένον τὸν σίδηρον ἐπιθεῖναι τοῖς σπλάγγχοις, οὕτως δὲ ἡρέμα χαλινῶ καταρτῦσαι τὸ ὄχημα καὶ μεταθεῖναι τοὺς ἵππους, παραψαῦσαι τε τεχνικῶς καὶ περιποπῦσαι, καὶ οὕτως ἐπιβῆναι καὶ τῇ ἡνία ἐφεῖναι, ὡσπερ δὴ ὁ τοῦ Φιλίππου εὐήνιον τὸν Βουκέφαλον πεποίηκεν, ὁ δὲ βουλόμενος ἀθρόον εὐθυφορούμενον μὲν ἰδεῖν τὸ πρότερον, εἰς τε τὴν φυσικὴν ζωὴν τὸ παρὰ φύσιν γεγεννημένον σῶμα μετενεχθῆναι, καὶ τοῦτο μὲν καίων καὶ τέμνων, τοὺς δὲ γε ἀτάκτως θέοντας ἵππους πολλοῖς χαλινοῖς ἀνείργων καὶ ἀνασειράζων, ἔλαθέ πως διαφθαρεῖς πρότερον ἢ ἐκεῖνα τάξας καὶ καταστήσας. Τῆς μὲν οὖν ἐγχειρήσεως οὐ διαβάλλω τὸν ἄνδρα, ἐπεγαλῶ δὲ τούτῳ τὸν καιρὸν τῆς διαμαρτίας· ἀλλ' ὁ μὲν τρίτος ἡμᾶς ἀναμεινάτω καιρὸς, τῷ δὲ δευτέρῳ πλατύτερον ἐμφιλοχωρήσωμεν.

7.59 Τῶν γὰρ ἄνω βασιλέων, ὡς μοι πολλάκις εἴρηται, τοὺς βασιλικούς θησαυρούς εἰς τὰς οἰκείας ἀπαντλοῦντων ἐπιθυμίας, ταῖς τε δημοσίαις συνεισφοραῖς οὐκ εἰς στρατιωτικὰς συντάξεις ἀποχρωμένων, ἀλλ' εἰς πολιτικὰς χάριτας καὶ λαμπρότητας, τέλος δὲ καὶ ὅπως ἂν αὐτοῖς τὸ σῶμα τελευτήσασι λαμπρότερον ἐκκομισθεῖν καὶ κατατεθεῖν πολυτελέστερον, μνήματα κατασκευασάντων Φρυγίου λίθου ἢ Ἰταλοῦ, ἢ Προικοννησίας πλακός, οἴκοις ταῦτα περιωκοδομηκῶν καὶ ναοῖς τιμησάντων, ἄλλῃ τε καταφυτευσάντων, παραδείσοις τε καὶ λειμῶσι περίξ περιεστεφανωκότων τοὺς ὄρους, εἶτα δὴ δεῖσαν αὐτοῖς χρήμασι τε καὶ κτήμασι κατευδαιμονίσαι τὰ ἀσκητήρια (τοῦτο γὰρ δὴ τὸ ὄνομα ταῖς οἰκοδομαῖς ἐσχεδιάζον), τὰ μὲν τὰ τῶν ἀνακτόρων ἀποκενούντων ταμεῖα, τὰ δὲ τὰς δημοσίους ἀκρωτηριαζόντων τῶν κοινῶν συνεισφορῶν ἀφορμὰς, καὶ οὐ τὴν ἀποχρῶσαν μόνον συντέλειαν τοῖς ἀσκητηρίοις (λεγέσθω γὰρ οὕτως) ἀποταξάντων, ἀλλὰ καταδιελόντων τὸν βασιλεῖον πλοῦτον, τὸν μὲν εἰς ἀπολαυστικὸν βίον, τὸν δὲ εἰς λαμπρότητας καινοτέρων

οικοδομῶν, τὸν δὲ ὅπως ἂν οἱ μὲν ἄργοι τὰς φύσεις καὶ πρὸς τὸν συντελείας κόσμον ἄσυντελεῖς τρυφῶεν καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἀτιμάζοιεν πρᾶγμα καὶ ὄνομα, ὁ δὲ στρατιωτικὸς σύλλογος ἐκκενοῖτο καὶ διαφθειροῖτο, ὁ βασιλεὺς οὗτος, ἅτε δὴ τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων τὰ πρῶτα τυγχάνων, ἐκ πολλῶν προειδῶς ὅθεν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονία καταπεφρόνηται, καὶ τὰ μὲν τῶν ἔθνων ἠΐξεται, τὰ δὲ πάντα <ἡμέτερα> ὑπέρρευσε, καὶ οὐδεὶς τῶν πάντων ἀνείργειν δεδύνηται βαρβάρων ἐπιδρομὰς καὶ ληστείας, ἐπειδὴ οἱ ἢ παρὰ τῆς βασιλείας προσεγένετο δύναμις, τὰς ἀφορμὰς εὐθὺς ἀπορριζοῖ τῶν κακῶν. Καὶ τοῦτο μὲν ἄξιον βασιλείου φρονήματος, τὸ δ' ἀθρόως πάντα συνελεῖν ἐπικε χειρηκέναι, οὐ πάνυ τι ἐν ταῖς ἐπαινουμέναις τίθεμαι πράξειςιν· ὁ δ' οὖν ἐκεῖνος ἐπεπράχει ὁ λόγος ἱστορησάτω.

7.60 Πρῶτα μὲν γὰρ ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν ἀρμόσας, ἀφ' οὗ δὴ περιστεφάνωτο, καὶ οὕτως τὴν τυραννίδα μετονομάσας, τὴν ἐντεῦθεν τοῦ πρεσβύτου Μιχαὴλ πρᾶξιν ἠθέτηκεν, ἀφείλετό τε ἅπερ ἐκεῖνος δεδώρητο, καὶ καθεῖλεν εἴ τι φιλότιμον κατεπράξατο· ἔπειθ' οὕτω κατὰ βραχὺ ἀνίων, ὑπεράλλεται καὶ τουτονὶ τὸν καιρὸν, καὶ πολλὰ μὲν αὐτῷ κἀνταῦθα συντρίβει καὶ καθαιρεῖ, οὐκ ὀλίγα δὲ παντὰ πασιν ἀναιρεῖ· ἐντεῦθεν τό τε δημοτικὸν πλῆθος ἀπεχθὰ νεται αὐτῷ, καὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγον τι μέρος, ὅσοις τὰς εὐπορίας ἐξέκοψεν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπεποιήκει, οὐδὲ βραχὺ τι ἀνανεύσας τῶν ἐνθυμημάτων, ὡσπερ οἱ ἀπὸ τῶν συνθέτων ἐπὶ τὰ ἀπλᾶ ἀναλύοντες, ἐπὶ τὰ πορρωτέρω χωρεῖ, ἐπισυνάπτων ἀλλήλοις τῶν βασιλείων τὰ πέρατα, καὶ οὕτω κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιὼν πάντα καὶ λυμαινόμενος. Οὕτω τοιγαροῦν ἀνίων καὶ τοὺς πυρφόρους τοῖς ἀνηρημένοισι προστίθησι· περικρούεται γὰρ τὰ πλείω τῶν ἀποτεταγμένων τοῖς ἐκείνων ναοῖς, καὶ ταῦτα εἰς τὴν δημοσίαν θεῖς σύνταξιν, ἐκείνοις τὸ ἀποχρῶν συλλογίζεται, ἐπαληθεύσας αὐτοῖς τοῦ ἀσκητηρίου τὸ ὄνομα· ἐπεποιήκει δὲ τοῦτο, ὡσπερ ἂν εἴ τις ψάμμον τινὰ ὑφέλοι ἐκ θαλαττίας θινός, ἐπικεχειρήκε γὰρ, καὶ ἀσφογητὶ τὸ πᾶν ἐγεγόνει, οὐδένα γὰρ τῶν πάντων ἀνθρώπων τεθέαμαι οὔτε τηλικαύταις ἐπιβόλαις λογισμοῦ χρώμενον, οὔτε ἡρέμα τὰς τοιαύτας ἐνθυμῆσεις καταπραττόμενον.

7.61 Τοῦτο μὲν οὖν τηνικαῦτα ἐξέπληξε τοὺς πολλοὺς, εἶτα <δὴ> διωμαλίζετο ταῖς τῶν πλειόνων ψυχαῖς· ἀπολογία γὰρ αὐτάρκης τοῖς διαβάλλειν ἐθέλουσι τὴν πρᾶξιν ὁ δημόσιος καθιστῆται· καὶ ἔδοξεν ἂν τὸ πρᾶγμα θαυμάσιον, εἰ ὡσπερ ἐκ πελάγους ἀνανήξας βραχὺ τι ἀνέπνευσεν· ἀλλ' οὗτος οὐκ εἰδῶς προσορμίζεσθαι, οὐδὲ μικρὸν τι ἔλλιμενίζειν, ἕτερον αὐθις ἐθάρρησε πέλαγος, καὶ πάλιν ἄλλο, καὶ μετὰ τοῦτο μεῖζον καὶ φρικωδέστατον, ὡσπερ οὐ πολιτικὰς πράξεις διακυμαίνων, ἀλλὰ τὴν Αὐγέου κόπρον ἀνακαθαίρων.

7.62 Ὁ γοῦν πολλακίς εἰρήκειν, εἰ ταῖς πράξειςιν ὁ βασιλεὺς οὗτος καιροὺς ἀφωρίζετο, καὶ τὸ μὲν τοι καθήρει, τὸ δὲ τέως ζυνεχώρει ἴστασθαι, καὶ αὐθις τοῦτο διήρει, καὶ μετὰ τὴν τομὴν ἀναπνέων ἐτέρω πάλιν ἐπεχειρεῖ, καὶ οὕτω λανθάνων τοῦ κακοῦ τὴν ἀναίρεσιν προΐει κατὰ βραχὺ, ὡσπερ δὴ καὶ ὁ παρὰ Πλάτωνι δημιουργός, παραλαβὼν καὶ οὗτος τὸν τῆς πολιτείας κόσμον, πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον, εἰς τάξιν τε ἂν ἐκ τῆς ἀταξίας μετήγαγεν καὶ κόσμον ὡς ἀληθῶς τοῖς πράγμασιν εἰσεποίησεν· ἀλλ' ὁ μὲν Θεὸς τῷ δημαγωγῷ Μωϋσῆ εἰσηκται ἐν ἑξὶ ἡμέραις τὸν κόσμον δημιουργῶν, ἐκεῖνος δὲ εἰ μὴ αὐθημερὸν πάντα ποιήσειεν, οὐκ ἀνεκτὸν ἐλογίζετο· τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν ἦν τῆς ἐφ' ὅτι προθυμηθεῖ ὁρμῆς, καὶ οὐδὲν αὐτὸν τῶν πάντων ἐπεῖχεν, οὐ λόγος εἰσηγούμενος τὰ βελτίω, οὐχ ὁ περὶ τοῦ μέλλοντος φόβος, οὐ τὸ παρὰ τῶν πολλῶν μῖσος, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰωθότων καταστέλλειν οἰδοῦσαν ψυχὴν καὶ ἐπλημένον φρόνημα καθελεῖν· εἰ γὰρ τις αὐτὸν κατήρτυε χαλινός, πᾶσαν μὲν ἐκ περιόδου τὴν

οίκουμένην διέδραμεν, πάσαις δὲ νίκαις κατέστεπτο, καὶ οὐδεις ἂν αὐτῷ τῶν ἀνέ καθεν αὐτοκρατόρων ἀντήρισεν· ἀλλὰ τὸ ἄφετον, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἐπιστατοῦντος ἀπαράδεκτον λογισμοῦ, τὸ γενναῖον ἐκείνου διέφθειρε φρόνημα.

7.63 Τὰς μὲν οὖν πολιτικὰς πράξεις οὕτως πῶς διεκύμαινε καὶ ἐτάραττεν· ἐβούλετο δὲ καὶ τοὺς ἑώους καὶ ἑσπερίους βαρβάρους κατὰ ταῦτό συνελθεῖν· οἱ δ' ἄρα καὶ ἐπεφρίκεισαν, καὶ τὴν πρώτην νεωτερίσαντες, ἐπειδὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς γνώμην ἐμεμαθήκεσαν, τὰς τε ἐφόδους κατ' ἔλυον, καὶ τειχίον ἐζήτουν ὑφ' ὃ κρυβήσονται· ὁ δὲ γε Πάρθος σουλτάν, ὃς δὴ κινήσαι πάντα τετόλμηκε, μικροῦ δεῖν τοῖς ἀναποδισμοῖς χρώμενος καὶ μηδαμοῦ στηρίζων, μηδέ τινα ἐπέχων σταθμὸν, ὑπαυγὸς τε τὸ παραδοξότατον ἐγεγόνει καὶ οὐδενὶ τῶν πάντων ἐδείκνυτο· ὃ τε τῆς Αἰγύπτου τὴν ἀρχὴν ἔχων καὶ νῦν ἔτι τὸν ἄνδρα πεφόβηται καὶ προκαταλαμβάνει τοῖς ἐγκωμίσις, καὶ μεταβαλόντα τὴν τύχην ὡσπερ ἀπολοφύρεται· τοσαῦτα γὰρ αὐτῷ καὶ ἡ ὄψις καὶ ὁ λόγος ἐδύνατο, ὅποσα χεῖρες πόλεις τε πολλὰς κατα σκάψασαι καὶ τείχη καθελοῦσαι μυριάνδρα.

7.64 Ἐβούλετο δὲ μηδ' ὅτιοῦν τῶν πάντων ἡγνοη κέναι· ἐπεὶ δὲ τοῦτο τῶν ἀδυνάτων ἐγνώκει, ἐτέρῳ τρόπῳ ἐθήρα τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸν εἰδότα μετακαλούμενος, ἐπυνθά νετο μὲν περὶ ὧν ἡγνόει οὐδέν, τοῖς δὲ λόγοις περιελίττων τὸν ἄνδρα, ἐποίει τὸ ἀγνοούμενον ἐξεπεῖν ὡσπερ τι τῶν κοινῶν διηγούμενον. Κάμει γοῦν οὕτω πολλάκις ἐθήρασεν, ἐπεὶ δὲ τεθάρρηκα ἅπαξ αὐτῷ τὸ ἀπόρρητον ἐξεπεῖν, ὁ δὲ κατηφῆς τε ἐγεγόνει καὶ ὡσπερ ἐλεγχθεὶς ἠρυθρίασε· τῶν γὰρ ἐλέγχων οὐ μόνον τοὺς δημοσίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς τεχνικοὺς, φρονήματος πλήρης ὢν, ἀπεστρέφετο.

7.65 Ἀμέλει τοι καὶ τὸν πατριάρχην Μιχαὴλ ἅπαξ πρὸς αὐτὸν παρρησιασάμενον καὶ θρασυτέρῳ χρησάμενον τῇ φωνῇ, τότε μὲν ἀφῆκεν ἐπισχῶν αὐτῷ τὸν θυμὸν, εἶτα δὴ ἀπόρρητον τῇ ψυχῇ κατ' αὐτοῦ περιελίξας ἐνθύμημα ἀπροσδοκῆτως τε ἀναρρήγνυσι, καὶ ὡς οὐδέν τι καινοτομῶν ἐξάγει τε τῆς Πόλεως καὶ ὄροις κολάζει περιγράπτους, ἐφ' οἷς δὴ καὶ ἀπέθετο τὴν ζωὴν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὅπως ἐπέπρακτο μακροῦ λόγου δεόμενον ἀναβάλλομαι νῦν· εἰ γὰρ τις βούλοιο ἀμφοῖν διαιτᾶν, τὸν μὲν τῆς ἀρχῆς καταϊτιάσαιτο, τὸν δὲ τῆς τελευτῆς ἐπιμέμψαιτο καὶ ἐπεὶ τοῦτον ὡσπερ ἐπωμάδιον ἄχθος ἀπεφορτίσατο. Ἄλλ' ὃ με μικροῦ διέλαθεν, εὐάγγελός τις αὐτῷ τῆς ἐκείνου ἀποδημίας ἐξ ἀποστολῆς προσήνεγκε πόρρωθεν ἀπαλλάττων ὡσπερ τῶν εἰς τὸ μέλλον φροντίδων αὐτόν· ὁ δὲ, ἐπειδὴ περ ἠκηκόει, ἀθρόον πληγεὶς τὴν ψυχὴν ἀνωλόλυξεν, οὐκ εἰωθὼς τοῦτο ποιεῖν, καὶ πολλὰ ἐκείνον ἀπωλοφύρετο, καὶ μετεγνώκει τῆς περὶ αὐτὸν πράξεως, ἐξιλάσκετό τε πολλάκις τὴν ἐκείνου ψυχὴν, καὶ ὡσπερ ἀπολογούμενος, μᾶλλον δὲ ἐξευμενίζων, παρρησίαν τε εὐθὺς ἐδίδου τῷ ἐκείνου γένει καὶ τοῖς τοῦ βήματος συνηρίθμει· τῇ δὲ διαδοχῇ τῆς λειτουργίας τοῦτον τετίμηκεν, ἄνδρα προσενεγκῶν τῷ Θεῷ καὶ κοσμήσας τῷ σχήματι, ὃν δὴ ὃ τε προλαβὼν βίος ἀνέγκλητον ἔδειξε καὶ ἀπαράμιλλον, καὶ τοῖς πρώτοις σοφοῖς ὁ λόγος ἐγνώρισεν.

7.66τ Περὶ τῆς τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου προχειρίσεως. Οὗτος γὰρ δὴ ὁ περιώνυμος Κωνσταντῖνος, τὴν βασιλείαν πρότερον ἐκ κυμάτων καταστήσας πολλῶν, καὶ πολλοῖς τῶν βασιλευόντων περιάρπακτος γεγονὼς, τέλος καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην πιστεύεται, πάντων αὐτῷ παρακεχωρηκότων τοῦ πράγματος καὶ συγχωρησάντων τὸ κατὰ πάντων πρωτεῖον, καὶ κοσμεῖ ταύτην εἰς δύναμιν, πολιτικὸν καὶ γενναῖον φρόνημα ἱερατικῶ βίῳ κατακεράσας. Τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις τοιοῦτόν τι ἢ ἀρετὴ λελόγισται, οἷον μήτε καιροῖς ὑπεῖξαι, μήτε οἰκονομῆσαι τὴν παρρησίαν, μήτε τῷ ἦθει ἐπιχειρεῖν τοὺς ἀυθαδεστέρους καταδουλοῦν· ὅθεν πάσης μὲν θαλάττης

κατατολμῶντες, πᾶσι δὲ ἀντιβαίνοντες πνεύμασιν, οἳ μὲν αὐτῶν ἔδυσαν ἀρπασθέντες τοῖς κύμασιν, οἳ δὲ ἀπέστησαν βιαιότερον· τῷ δὲ ἡ κρᾶσις τοῦ βίου πρὸς πᾶσαν ἀκρίβειάν τε καὶ οἰκονομίαν ἐξήρκεσε, καὶ μετακεχεῖται τὸ πρᾶγμα οὐ ῥητορικῶς, ἀλλὰ φιλοσόφως· οὐ γὰρ τὰ μὲν στωμύλλεται, τὰ δὲ ὑποκρίνεται, ἀλλὰ μιᾷ ποιότητι χρώμενος ἑκατέρωθεν τοῖν βίοις ἀρκεῖ. Κἂν μὲν τις αὐτὸν πολιτικῶς ἐξετάσειεν, ἱερατικῶς εὖροι κοσμούμενον ἀξιώματι, εἰ δ' ὡς ἀρχιερεῖ προσίη, κἂν τὰ πολλὰ φοβοῖτο καὶ ὑποφρίττοι, ταῖς πολιτικαῖς εὐρήσει ἀποστίλβοντα χάρισι μετὰ τοῦ στιβαροῦ ἤθους καὶ τῆς μειδιώσης σεμνότητος· ἔνθεν τοι ἅπας μὲν αὐτοῦ βίος τεθάρρηκεν, ἐκεῖ μὲν ὁ στρατιωτικὸς, ὁ πολιτικὸς, ἔνταῦθα δὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς, τὸ εὐπρόσιτον. Τούτῳ γοῦν ἐγὼ καὶ πρὸ τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν ἀρχιερωσύνην πολλακίς προεῖρηκα, τῷ βίῳ περὶ τοῦ μέλλοντος μαντευσάμενος, καὶ μετὰ τὴν ἱερατείαν μετὰ τοῦ καλλίστου ἐκείνου ἤθους ὀρώ.

7.67 Τοιοῦτῳ τοιγαροῦν ἀνδρὶ τὸν ἀπεληλυθότα τιμήσας ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ τοὺς ἐώους βαρβάρους τῶν ἐπιχειρημάτων ἀνεῖρξε, καὶ τοῦτο δὴ ἀπραγμονέστατον αὐτῷ ἐγεγόνει τὸ τμήμα, πανστρατιᾷ ἐπὶ τοὺς ἐσπερίους χωρεῖ, οὓς Μυσοὺς μὲν ὁ πάλαι χρόνος ὠνόμαζεν, εἴτα δὲ εἰς ὃ λέγονται μετωνομάσθησαν· νεμόμενοι δὲ ὅποσα ὁ Ἴστρος πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων διορίζει ἡγεμονίαν, ἀθρόον τε ἀπανέστησαν καὶ πρὸς τὴν ἡμεδαπὴν γῆν μετωκίσθησαν· αἰτία δὲ αὐτοῖς τῆς ἀπαναστάσεως τὸ τῶν Γετῶν ἔθνος, ὁμοροῦντες μὲν ἐκείνοις, ληστεύοντες δὲ τούτους καὶ ληϊζόμενοι, καὶ πρὸς τὴν μετοικεσίαν ἐκβιαζόμενοι· διὰ ταῦτα ἀποκρυσταλλωθέντι ποτὲ τῷ Ἴστρῳ ὡσπερ ἠπεῖρω χρησάμενοι, ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς μετανίστανται, ὅλον ἔθνος τοῖς ἡμετέροις ἐπιφορτισθέντες ὀρίοις, καὶ οὐκ ἔχοντες οὔθ' ὅπως ἂν ἡρεμήσαιεν, οὔθ' ὅπως τοὺς οἷς προσήγγισαν μὴ ὀχλήσαιεν.

7.68 Εἰσὶ δὲ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔθνῶν δύσμαχοί τε καὶ δυσπολέμητοι, οὔτε γενναῖοι τοῖς σώμασιν ὄντες, οὔτε τὴν ψυχὴν θαρραλέοι· ἀλλ' οὐδὲ θώρακας ἀμφιέννυνται, οὐδὲ κνημῖδας περικεῖνται, οὐδὲ λόφων τισὶ τὰς κεφαλὰς κατασφαλίζονται· ἀσπίς δὲ αὐτοῖς οὐδ' ἠτίσοῦν ἐν χερσίν, οὔτ' ἐπιμήκης ὁποίας δὴ φασι τὰς Ἀργολικὰς, οὔτε περιφερὴς, ἀλλ' οὐδὲ ξίφη περιζώννυνται, δόρατα δὲ μόνον ἐναγκαλιζόμενοι, τοῦτο δὴ μόνον τὸ ὄπλον πρόβλημα ἔχουσιν. Οὐ διαίρουσιν δὲ κατὰ λόχους, οὐδέ τις αὐτοῦς ἐπὶ στήμη στρατηγικὴ προάγει εἰς πόλεμον, οὐδ' ἴσασιν μετώπου τάξιν, οὐκ ἐώνυμον κέρας, οὐ δεξιὸν, ἀλλ' οὐδὲ χάρακας ἑαυτοῖς πηγνύνται, οὐδὲ τὴν πέριξ διορυχὴν ἴσασιν, ἀλλ' ὁμοῦ φύρδην συμπλακέντες ἀλλήλοισι καὶ τῇ πρὸς τὸ ζῆν ἀπογνώσει ῥωσθέντες, μέγα τε ὀλολύζουσι καὶ οὕτω τοῖς ἀντιτεταγμένοις ἐμπύπτουσι· κἂν μὲν ἀπώσωσιν, οἷα πύργοι ἐπιρραγέντες αὐτοῦς ἀφειδῶς ἐπόμενοι κατασφάττουσιν, εἰ δὲ ἡ πολεμία φάλαγξ ἀντίσχη τὴν ἔφοδον καὶ οὐ ῥαγῆ ἐν ταῖς τῶν βαρβάρων ἐμπτώσεσιν ὁ συνασπισμὸς, οἳ δὲ αὐτίκα στραφέντες φυγῆ τὴν σωτηρίαν διώκουσι· φεύγουσι δὲ οὐ τεταγμένως, ἀλλ' ἄλλοις ἄλλοις ἄλλοθεν διασκεδασθέντες· ὁ μὲν τις εἰς ποταμὸν ἑαυτὸν ὡσας ἢ ἀπενήξατο, ἢ κατέδου ταῖς δίναις περιελιχθεὶς, ὁ δὲ εἰς ὕλην βαθεῖαν ἐμβεβηκῶς τοὺς τῶν διωκόντων ἐκπέφευγεν ὀφθαλμοὺς, καὶ ἄλλοις ἄλλως· καὶ σύμπαντες ἅμα διασπαρέντες, εἴτ' αὖθις εἰς ταῦτόν, ὁ μὲν ἐξ ὄρους, ὁ δὲ ἐκ φάραγγος, ὁ δὲ τις ἐκ ποταμῶν, καὶ ἄλλοις ἄλλοθεν ἀπροόπτως συνθέουσι. Δεῖσαν δὲ αὐτοῖς πιεῖν, εἰ μὲν ἐντύχοιεν ὕδασι ἢ πηγαίοις ἢ ποταμίοις, λάπτουσι αὐτίκα ἐπεισπεσόντες, εἰ δ' οὖν, τοῦ ἵππου ἕκαστος ἀποβάς ἐξαιματοῦσι τούτους, σιδήρῳ τὰς φλέβας ἀναστομώσαντες, καὶ τὴν δίψαν οὕτως ἰῶνται, ὡς ὕδατι τῷ αἵματι χρώμενοι· εἴτα δὴ καὶ τὸν πίοτατον τῶν ἵππων ἀνατεμόντες, καὶ τὴν εὐρημένην ἀνακαύσαντες ὕλην, αὐτοῦ που τὰ

έντετμημένα τοῦ ἵππου μέλη βραχύ τι διαθερμάναντες μετὰ τοῦ λύθρου λαφύσσουσι, καὶ οὕτως ἑαυτοὺς ἀναλαβόντες ἐπὶ τὰς πρώτας ἵενται καλιάς· καὶ ἐμφωλεύουσιν ὥσπερ ὄφεις φάραγξι βαθείαις καὶ κρημοῖς ἀποτόμοις, ὅποσα τείχεσι χρώμενοι.

7.69 Τοῦτο τὸ γένος δεινοὶ ξύμπαντες καὶ τὰς γνώμας ὑποκαθήμενοι· οὔτε δὲ συνθῆκαι τούτους φιλίας ἐπέχουσιν, οὔτε κατὰ τῶν θυμάτων ὁμόσαντες τοῖς ὄρκοις ἐμμένουσιν, ἐπεὶ μηδέ τι θεῖον σεβάζονται, ἵνα μὴ λέγω Θεὸν, ἀλλ' αὐτόματα τούτοις πάντα συνέστηκε, καὶ τὴν τελευτὴν πέρας συμπάσης ὑπάρξεως οἴονται· διὰ ταῦτα ῥᾶστά τε σπένδονται, καὶ πολεμεῖν δεῖσαν, εὐθύς ἠθετὴ κασι τὰς σπονδάς· κἂν ἔλλης ἐν τῷ πολέμῳ, οἱ δὲ πάλιν δευτέρας ἐπικαλοῦνται φιλίας, εἰ δὲ μαχόμενοι ἔλωσι, τοὺς μὲν ἀναιροῦσι, τῶν δὲ λαμπρὰν πεποιήνται ἀγορὰν, καὶ τιμῶσι πολλοῦ τοὺς εὐδαίμονας, ἦν δὲ μὴ ταῦτα λάβωσιν, ἀποκτείνουσι.

7.70 Τοῦτο δὴ τὸ γένος ἀπελάσαι τῶν Ῥωμαϊκῶν ὄρων ἐπιχειρήσας ὁ βασιλεὺς Ἰσαάκιος, ἐπ' αὐτοὺς σὺν καρτερᾷ τῇ φάλαγγι ἵεται· καὶ διαιρεθεῖσι μὲν καὶ ἕτερο γνώμοσι γεγονόσιν οὐ πάνυ πιστεύει, ἐπὶ δὲ τὸ καρτερώτα τον αὐτῶν μέρος καὶ δύσμαχον ὁμοῦ καὶ δυσανάλωτον ἄγει τὴν στρατιάν, καὶ δὴ πλησιάσας αὐτοῖς ἑαυτῷ τε καὶ τῷ στρατοπέδῳ κατέπληξε· πρὸς μὲν γὰρ τὸν οἶα δὴ κεραυνο φόρον ἀντωπεῖν οὐκ ἐτόλμων, τοῦ δὲ στρατοπέδου τὸν ἀρραγῆ συνασπισμὸν βλέποντες αὐτοὶ διελύοντο· ὅθεν καὶ κατὰ μέρη προσβάλλοντες καὶ ἐπωρῶμενοι ταῖς φωναῖς ἀρραγεστέροις αὐτοῖς ἐνετύγχανον· ὡς δ' οὖν οὐκ εἶχον, οὔτε λοχήσαντες τούτους ἐλείν, οὔτε μὴν εἰς τούμφανές παρατάξασθαι, πόλεμον ἐς τρίτην αὐτοῖς ἀπαγγείλαντες, αὐθημερὸν τὰς σκηνὰς ἀφέντες καὶ ὅποσοις οὐκ ἐξήρκει φυγεῖν γέρουσί τε καὶ βρέφεσιν, ἀνὰ τοὺς δυσβάτους τόπους διεσκεδάσθησαν. Ὡς δὲ κατὰ τὰ ξυγκείμενα ὁ μὲν βασιλεὺς συντεταγμένην ἔχων ἐξῆλθε τὴν φάλαγγα, τῶν δὲ βαρβάρων οὐδεὶς ἐωρᾶτο, ἔπεσθαι μὲν ἐκείνοις κατόπιν οὐκ ἐδοκίμασε, λόχους τε ἀφανεῖς δεδιῶς καὶ ὅτι πρότριτα προὔλαβον τὴν φυγὴν, τὰς δὲ σκηνὰς αὐτοῖς κατασκάψας καὶ τὴν εὐρημέ νην λείαν ἀπαγαγὼν, τροπαιοφόρος ἐπάνεισιν. Οὐ δεξιᾷ δὲ τῇ ἐπαναζεύξει χρησάμενος, χειμῶνος ἀθρόον τῷ στρατο πέδῳ ἐξαφθέντος δεινοῦ, πολλοὺς μὲν ἀποβάλλει τῆς στρα τιᾶς, ἐπάνεισι δ' οὖν ὁμῶς τῇ Πόλει, στέμμασιν ἀριστείοις ἀναδεδεμένος τὴν κεφαλὴν.

7.71 Ἐντεῦθεν, ὅποσα ἐγὼ οἶδα ἀκριβέστερον τὴν ἐκείνου καταμανθάνων ψυχὴν, προσέθετο τῷ ἐμφύτῳ ἦθει, καὶ σοβαρώτερος ἐγεγόνει, καταπεφρονήκει γοῦν ἀπάντων· τό τε γὰρ συγγενὲς ἐν ἴσῳ τοῖς ἄλλοις εἰσθήκει, καὶ ὁ ἀδελφός, ἐπεὶ ταῖς πόρρω εἰσόδοις τῶν βασιλείων πλησιάσειεν, ἀπέβαινε τοῦ ἵππου εὐθύς, προστεταγμένον αὐτῷ, καὶ οὐδέν τι τῶν ἄλλων σεμνότερον προσῆει τῷ ἀδελφῷ· ὁ δὲ κάλλιστος ὢν τὸ ἦθος ὢν ἐγὼ οἶδα, ὁμαλῶς δέχεται τὴν μεταβολὴν καὶ οὐ δυσχεραίνει τὴν καινοτομίαν, ἀλλὰ καὶ καλοῦντι τῷ βασιλεῖ σὺν αἰδοῖ παρεγίγνετο, καὶ τὰ πολλὰ ὑπεχώρει, καὶ παράδειγμά τι τοῖς ἄλλοις τῆς ὁμοίας ἐγίγνετο μεταθέσεως.

7.72 Οὕτω μὲν οὖν τῷ βασιλεῖ τὸ ἦθος μετεσκεύαστο, καὶ ὁ δεύτερος ἐτελευτα καιρός· ἄρχεται δὲ ὁ τρίτος ἐντεῦθεν. Ἐπτόητο περὶ τὰ κυνηγέσια ὁ βασιλεὺς, καὶ ἦν εἴ περ τις ἄλλος ἐραστής τε τῶν ἐντεῦθεν δυσεφίκτων καὶ θηρατῆς ἀκριβής· ἰπάζετο γὰρ ἐλαφρῶς ἐπικλάζων τε καὶ ἐπιθωύζων ἐπτέρου μὲν τὸν κύνα, ἐπέιχε δὲ τῷ λαγῷ τὸν δρόμον, πολλακίς δὲ καὶ ἐκ χειρὸς ἦρει θεόντα, καὶ βάλλων οὐκ ἀπετύγχανε· περὶ δὲ τὴν τῶν γεράνων θήραν καὶ μᾶλλον ἐστρέφετο, καὶ τὸ γένος αἰθεροδρομούσας οὐκ ἀπεγίνωσκεν, ἀλλὰ καθήρει τοῦ ὕψους, καὶ ἦν ὡς ἀληθῶς ἡδονὴ μιγνυμένη θαύματι· τὸ μὲν γὰρ θαῦμα ὅτι παμμέ γεθες οὕτω ζῶον τοῖς ποσὶν οἶα δόρασι χρώμενον καὶ τοῖς νέφεσιν ἤδη κρυπτόμενον ὑπὸ βραχυτέρου ἠλίσκετο, τὴν δὲ ἡδονὴν ἢ πτώσις ἐδίδου,

ἔπιπτε γὰρ ἡ γέρανος ἐπορχουμένη τὸν θάνατον, καὶ νῦν μὲν τὰ πρανή, νῦν δὲ δεικνῦσα τὰ ὕπτια.

7.73 Ἀμφοτέρω γοῦν τῇ θήρᾳ ὁ αὐτοκράτωρ τερ πόμενος, ἵνα μὴ κολάζῃ τὰ συγκεκλεισμένα θηρώμενος, ἐπὶ τὰ ἐλεύθερα καὶ τῷ δρόμῳ καὶ τῷ περῶ ἀνέτως χρώμενος, δόξαν αὐτῷ, ἐξελήλυθεν, καὶ βασιλείος τοῦτον καταγωγὴ αὐτοῦ που πρὸ τοῦ Ἄστεως ὑποδέχεται, περίκυκλος τῇ θαλάσῃ καὶ ἑκατέρου μέρους ἀνδρὶ αὐτάρκης θηρατικῷ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῷ βασιλεῖ τούτῳ· ἔϋος γὰρ ἐπανατέλλων τῇ θήρᾳ εἰς ἐσπέραν βαθεῖαν κατήγετο. Πολλάκις δὲ τῇ βολῇ τῆς λόγχης ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὰς ὕς χρώμενος καὶ συνεχῶς ἐπανατείνων τὴν δεξιάν, ψυχρῷ πνεύματι βάλλε ται τὴν πλευράν, καὶ τότε μὲν οὐ πάνυ κατάδηλος ἡ πληγὴ ἐγεγόνει, τῇ δὲ ἐφεξῆς ῥιγώσαντα πυρετὸς διαδέχεται.

7.74τ Περὶ τῆς νόσου τοῦ βασιλέως. Ἐγὼ δὲ τούτων οὐδὲν εἰδὼς, ἔξιμι πρὸς αὐτὸν ὀψόμενός τε καὶ χαριούμενος τούτῳ τὰ εἰωθότα· ὁ δὲ με κλινοπετῆς κατασπάζεται· ὀλίγη τε αὐτῷ παρεῖσθαι κει δορυφορία, παρῆν δὲ καὶ τῶν ἀσκληπιαδῶν ὁ κάλλιτος. Ἐπεὶ δὲ ἠσπάσατο καὶ ἰλαρῷ ἐθεάσατο βλέμματι· «Ἄλλ' εἰς καιρὸν, φησὶν, ἦκεις» καὶ εὐθὺς τὴν χεῖρα ἐδίδου, τὰς κινήσεις τοῦ σφυγμοῦ γνωματεύσαντι· ἦδει γὰρ με καὶ τὴν περὶ τοῦτο τέχνην ἀσκήσαντα. Κἀγὼ ζυμμαθῶν ὃ τί ποτε τὸ νόσημα εἶη, οὐκ εὐθὺς ἐφθεγξάμην, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀσκληπιάδην ἐκείνον στραφεῖς· «Σοὶ δὲ, ἔφη, ποδαπὸς οὗτος ὁ πυρετὸς ἔδοξεν;» ὁ δὲ γεγονωτέρω χρησάμενος τῇ φωνῇ, ἵνα καὶ ὁ βασιλεὺς ἀκούοι· «Ἐφήμερος μὲν, φησὶν, εἰ δὲ μὴ αὐθημερὸν λέλυται, θαυμάζειν οὐ χρή· ἔστι γὰρ καὶ τοιοῦτον γένος, καὶ ψεύδεται τούνομα. –Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, οὐ πάνυ σου τῇ γνώμῃ ξυντίθεμαι· ἡ γὰρ τῆς ἀρτηρίας κίνησις τριταΐκην περίοδόν μοι μαντεύεται· ἀλλ' ἀληθεύειν μὲν τὸ σὸν Δωδωναῖον χαλκεῖον, ὁ δ' ἐμὸς τρίπους ψευδὲς ἔσθω, ψεύσεται δὲ ἴσως ὅτι μοι πρὸς τὸ χρᾶν ἡ παρασκευὴ οὐκ αὐτάρκης.»

7.75 Ἦκεν οὖν ἡ τρίτη τῶν ἡμερῶν, καὶ βραχὺ τι παραδραμῶν τὴν περίοδον ὁ καιρὸς τὸν μὲν ἀπεδείκνυ τεχνίτην, ἐμὲ δὲ διημαρτηκότα τοῦ ἀκριβοῦς· ἔνθεν τοι καὶ τροφή τις τῶν οὐ πάνυ ἀδρῶν τῷ βασιλεῖ ἐσκευάζετο, ἀλλ' οὐκ ἔφθη προσέμενος ταύτην, καὶ ἐκ τοῦ βάθους αὐτίκα ἐκκαίεται πυρετός. Τὸν μὲν οὖν Κάτωνά φασι πυρέττοντα ἢ τινὶ ἄλλῳ κατεσχημένον νοσήματι, ἄστροφόν τε μέχρι παντὸς διαμένειν καὶ ἄτρεπτον ἔστ' ἂν ἡ περίοδος λήξῃ καὶ ὁ καιρὸς αὐτῷ μεταβάλλῃ· ὁ δὲ ἐξ ἐναντίας ἐκείνῳ διεποικίλλετο τῷ σώματι καὶ ἐστρέφετο, ἡσθμαινέ τε πυκνότερον καὶ οὐδ' ὀπωσοῦν αὐτῷ ἀνακωχὴν ἢ φύσις ἐδίδου· ἐπεὶ δὲ ποτε ἀνεθείη, τῆς ἐς τὰ βασίλεια ἐπανόδου ἐμέμνητο.

7.76 Καὶ αὐτίκα τῆς βασιλείου ἐπιβὰς τριήρους ἐν Βλαχέρναις καταίρει, καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐντὸς γεγονῶς ῥάων τε γίνεταί, καὶ ἐπιτρυφᾷ τῷ καιρῷ, γλωττηματικῶ τερον ὀμιλήσας καὶ τοῦ συνήθους πλέον χαριεντισάμενος, κατεῖχε τε ἡμᾶς ἄχρις ἐσπέρας, ἀρχαῖά τε διηγούμενος καὶ ὅποσα ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος Βασίλειος ὁ τοῦ Ῥωμανοῦ παῖς ἐπικαίρως ἐφθέγγετο.

7.77 Ἐπεὶ δὲ ἔδου ὁ ἥλιος, ἡμᾶς μὲν ἀφήσιν, αὐτὸς δὲ πρὸς ὕπνον ἐτράπετο· κἀγὼ ἀπεληλύθειν τεθαρ ρηκῶς καὶ γλυκείαις ἐπὶ τῷ βασιλεῖ ἐλπίσι τρεφόμενος· πρωϊότερον δὲ αὐθις ἐκείσε παραγενόμενον ἐπτόησέ τις αὐτίκα πρὸ θυρῶν, νύττεσθαι μὲν φήσας τῷ βασιλεῖ τὴν πλευράν, αὐτὸν δὲ πνευστιᾶν καὶ οὐ πάνυ τι γενναίως ἀναφέρειν τὸ ἄσθμα· ἐπάγην ἀκούσας, καὶ τὸ δωμάτιον οὗ ἔκειτο ἀσοφητὶ εἰσιῶν, ἐπιστυγνάσας αὐτίκα ἡρέμα εἰστήκειν· ὁ δὲ μου τοῖς ὀφθαλμοῖς ὥσπερ πυθόμενος, εἰ μὴ παντάπασιν ἔχοι πονήρως καὶ ἀποβιώσκει, τὴν χεῖρα αὐτίκα ὑπέτεινε· πρὶν ἢ δὲ με τοὺς δακτύλους

ἐπιβαλεῖν τῷ καρπῷ, ὁ πρῶτος τῶν ἰατρῶν, οὐδὲν δὲ δεῖ λέγειν τοῦ νομα· «Ἄλλα μηδὲ γνωμάτευε τὴν ἀρτηρίαν, φησί· κατεῖ ληπται γάρ μοι ἤδη ἡ κίνησις, καὶ κατὰ μήκος τοῦ συνεχοῦς διακέκοπται, καὶ τὸ μὲν αὐτῆς πλήττει τὸν δάκτυλον, τὸ δὲ ὑπέικει, καὶ ὅπερ ἔστιν ἡ πρώτη τῆ τρίτη κινήσει, τοῦτο ἡ δευτέρα τῆ τετάρτη, καὶ ἐφεξῆς οὕτως, ὡσπερ ὅσοι τῶν τεμνόντων σιδήρων ἐς ὀδόντας διήρηνται.»

7.78 Ἐγὼ γοῦν ὀλίγα τοῦ ἀνδρὸς φροντίσας, κατὰ πᾶσάν τε διάστασιν διηρευνησάμην τὴν κίνησιν, καὶ πρίονα μὲν τὸν σφυγμὸν οὐκ ἐγνώκειν, ἀμυδρότερον δὲ ἀναφέροντα καὶ ἐοικότα οὐ παρέτω ποδι, ἀλλὰ δεσμώτη καὶ βιαζομένῳ τὴν κίνησιν· ἦν δὲ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος τὸ ἀκμαῖό τατον τοῦ διοχλοῦντος ἐκεῖνον νοσήματος· ἠπάτησε γοῦν τοὺς πολλοὺς, καὶ ἠμφισβήτησάν γε μικροῦ δεῖν ζύμπαντες περὶ τῆς ἐκείνου ζωῆς.

7.79 Θόρυβος οὖν ἐντεῦθεν καταλαμβάνει τὰ βασιλῆα, καὶ ἡ τε βασιλῆς, θαυμάσιόν τι χρῆμα γυναικῶν αὕτη καὶ εὐγενείας τὰ πρῶτα καὶ οὐδενὶ παραχωροῦσα τῆς μείζονος ἀρετῆς, ἡ τε τοῖν βασιλέοιν θυγάτηρ, ὡραία δὲ καὶ αὕτη κατ' ἄμφω καὶ πρὸ ὥρας ἐκτετμημένη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν τομῆν, ἠλεκτρώδης τε ὁμοῦ καὶ πυρσὴ καὶ τῷ σχήματι ἄμφω κατασεμνύνουσα, ἄμφω τε οὖν, καὶ ὁ τοῦ αὐτοκράτορος ἀδελφός, πρὸς δὲ καὶ ὁ ἀνεψιός, τὴν τοῦ αὐτοκράτορος κλίνην περικυκλώσαντες, ἐξόδια τούτῳ ἐδίδουσαν ῥήματα καὶ ἐξιτήρια κατέρρεον δάκρυα, καὶ προέπεμπον αὐτίκα ἐπὶ τὰ μείζω βασιλῆα, ἴν' ἐκεῖσε γενόμενος βουλεύσαιτό τι τῶν δεόντων, καὶ μὴ τὸ γένος ἀφήσει συνδυστὺ χήσαντας ἐκείνῳ τὴν εὐδαίμονα τῆς βασιλείας ζωὴν. Ὁ μὲν οὖν συνεσκευάζετο ὡς ἐκεῖσε ἀφιζόμενος· παρεγένετο δὲ τούτῳ οὐ πρὸ καιροῦ καὶ ὁ τῆς Θεοῦ Σοφίας ἀρχιερεὺς, σύμβουλος ἐπὶ τὰ κρείττω γινόμενος καὶ πᾶσι λόγοις τοῦ τον ἐπιρωννύς.

7.80 Ὡς δ' οὖν κάκείνῳ ἡ μετάθεσις ἤρρεσεν, οὐ κατέβαλε τὸ γενναῖον ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς, οὐδ' ἐξήει τοῦ δωματίου χειραγωγούμενος, ἀλλ' οἷος ἐκεῖνος ὑψικόμῳ ἐοικῶς κυπαρίττῳ ὡσπερ τισὶ πνεύμασι διατινασόμενος, κατακεκλόνητο μὲν προῖων, προῆει δὲ ἀκρατῆς ταῖν χεροῖν καὶ ἀρκῶν ἑαυτῷ· οὕτω τε οὖν καὶ τοῦ ἵππου ἐπιβεβήκει, τῷ δὲ πλῶ οὐκ οἶδ' ὅπως ἐχρήσατο. Ἐγὼ γὰρ διὰ τῆς ἐτέρας ὁδοῦ προλαβεῖν ἔσπευσα· οὐ τοῦ σκοποῦ δὲ ἔτυχον, ἀλλ' ἐπικαταλαμβάνω τοῦτον ἀτεχνῶς διακυμανθέντα καὶ τοῖς ὄλοις ἐξαπορούμενον· περιεκάθητο δέ γε τοῦτον τὸ γένος ἀνολοφυρόμενοι ζύμπαντες, καὶ συνεκπνεύσαντες ἐκείνῳ εἴ γε δύναιντο· κατῆρχε δὲ τῶν θρήνων ἡ βασιλῆς, καὶ ἡ θυγάτηρ ἀντωλοφύρετο γοερώτερον ἀντεπικλαίουσα τῆ μητρί.

7.81 Καὶ τὸ μὲν περὶ αὐτῶν ἐν τούτοις· ὁ δὲ γε βασιλεὺς τῆς πρὸς τὴν κρείττονα ζωὴν ἐμέμνητο μεταθέσεως, καὶ τὸν μετασηματισμὸν ἐζήτει τοῦ βίου· ἡ δὲ γε βασιλῆς ἀγνοοῦσα ὅτι ἔμφυτον αὐτῷ τὸ βούλημα, ἡμᾶς πάντας μᾶλλον ἢ ἐκεῖνον κατητιᾶτο τοῦ σκέματος· ὡς δ' οὖν κάμῃ τεθέεται· «Ὀναίμεθά σου, φησί, ὅποσα βούλει τῆς συμβουλῆς, ὧ φιλόσοφε· ὡς καλὰς δὲ ἡμῖν ἀποδίδως τὰς ἀμοιβὰς, μεταθεῖναι σκεψάμενος εἰς τὸν μοναδικὸν βίον τὸν αὐτοκράτορα.»

7.82 Ἐγὼ δὲ ἀπωμνύμην αὐτίκα μὴ τοιοῦτον ἐν θυμηθῆναί ποτε, ἀλλὰ καὶ τοῦ κειμένου ἐπυθανόμην ὀπόθεν αὐτῷ ἐγεγόνει τὸ βούλευμα· ὁ δὲ· «Ἄλλ' αὕτη, φησὶν, (οὕτω γὰρ εἰρήκει) στέργουσα τὸν γυναικεῖον τρόπον, ἡμᾶς ἐπέχει τε βουλευομένους τὰ κρείττονα, καὶ πᾶσι μᾶλλον ἢ ἐμοὶ τὴν γνώμην καταιτιᾶται. –Ναί, φησί, καὶ ἀναδέχομαι τῷ ἐμῷ τραχίλῳ ὅποσα σοὶ διημάρτηται, κὰν μὲν ἀνασταίης, ἔχω δὴ τὸ ζητούμενον καὶ ποθούμενον, εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐγὼ σε ἀπολογήσομαι τῷ δικαστῆ καὶ Θεῷ ὧν διημαρτήκεις αὐτός· καὶ σοὶ μὲν τὰ πεπραγμένα ἀνέγκλητα εἶη, ἐμὲ <δὲ> ὑπὲρ σοῦ ἡδέως ἂν καὶ σκώληκες διασπάσαιτο, καὶ σκότος τε ἐπικαλύψοι βαθύ, καὶ πῦρ ἐξώτερον διαφλέξει·

εἶτα δὴ οὐκ οἰκτεῖρεις τῆς ἐρημίας ἡμᾶς; ποδαπὴν δὲ καὶ ψυχὴν ἔχων σαυτὸν μὲν ὑπεξάγεις τῶν βασιλείων, ἐμοὶ δὲ δυσφορῶτάτην ἐγκαταλιμπάνεις χηρείαν, ὄρφανίαν τε βαρυτάτην τῇ θυγατρὶ· καὶ οὐδ' ἀρκέσει ταῦτα ἡμῖν, ἀλλὰ δεινότερα διαδέξεται, καὶ μετακομίσουσιν ἡμᾶς χεῖρες, ἴσως οὐδὲ φιλόανθρωποι, εἰς ὑπερορίας μακρὰς, τυχὸν δὲ καὶ διαίρη σουσι τὸ βαρύτερον, καὶ ὄψεται σου τὰ φίλτατα αἰμάτων ἀνὴρ καὶ ἔλεειν μὴ εἰδώς· καὶ σὺ μὲν ἐπιβιώσεις τῷ μετασχηματισμῷ, ἢ ἀποβιώσεις ἐν καλῷ ἴσως, ἡμῖν δὲ πικρὸ τέρα τοῦ θανάτου διαμενεῖ ἡ ζωή.»

7.83 Ταῦτα μὲν οὖν ἡ βασιλὶς, ἀλλ' οὐκ ἔπειθε λέγουσα· ἐπεὶ δὲ ταύτης ἀπεγνώκει τῆς συμβουλῆς· «Ἄλλ' ἡμῖν γε, φησὶ, διάδοχον τῆς βασιλείας τὸν εὐνοϊκώτατόν σοι καὶ εὐμενέστατον ποιήσον, ὅπως ἂν καὶ σοὶ τὸ ἀξίωμα συντηρήσειε ζήσαντι, κάμοί γε ὅποσα παῖς χρηματίσειε.» Ἀνερωρώσθη γοῦν ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ δοῦξ Κωνσταντῖνος εὐθὺς ἐκείνῳ μετάπεμπτος γίνεται, ἀνὴρ περιφανὴς μὲν καὶ τὰς πρώτας τοῦ γένους ἔχων ἀρχάς· εἰς γὰρ τοὺς Δούκας ἐκείνους τὸ γένος ἀνέφερε, τοὺς Ἀνδρονίκους φημί καὶ τοὺς Κωνσταντίνους, ὧν πολὺς λόγος ἐν τοῖς τῶν ἱστορησάντων συγγράμμασι τῆς τε κατὰ γνώμην ἀκριβείας καὶ τῆς κατὰ χεῖρα γενναιότητος, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ ταῖς μετ' ἐκείνους διαδοχαῖς ἐσεμνύετο.

7.84 Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐκείνῳ εἰς φιλοτιμίαν ἀρκεῖ· ὁ δὲ περὶ αὐτοῦ λέγειν προθέμενος Ἀχιλλεὺς τοῦτον οὐκ ἀπεικώτως ἐρεῖ· ὡς περὶ γὰρ τῷ ἥρωϊ τούτῳ μεγάλη μὲν ἡ ἀρχὴ τοῦ γένους, Αἰακὸς γὰρ ὁ πάππος, ὃν ἐκ Διὸς οἱ μῦθοι γεννώσι, καὶ Πηλεὺς δὲ ὁ πατήρ, ὃν οἱ τῶν Ἑλλήνων λόγοι ἐξαίροντες τῇ Θέτιδι, θεὰ δὲ αὕτη θαλαττία, συγκατευνάζουσιν, ἀλλ' ὑπὲρ τὰς τῶν πατέρων δόξας ἀποχρῶντα τὰ οἰκεῖα πεφύκασιν ἔργα, καὶ οὐ μᾶλλον ὁ Ἀχιλλεὺς παρὰ τῶν γεννησαμένων τετίμηται, ἀλλ' ἐκείνοι παρὰ τοῦ παιδὸς τὸ σεμνὸν ἀποφέρονται, οὕτω δὲ καὶ τῷ δουκὶ Κωνσταντίνῳ, ὃν ἤδη πρὸς τὴν βασιλείαν ἀρχὴν προβιβάζειν ὁ λόγος βούλεται, λαμπρὰ μὲν καὶ τὰ παρὰ τοῦ ἄνω γένους, λαμπρότερα δὲ καὶ τὰ παρὰ τῆς ἰδίας φύσεώς τε καὶ προαιρέσεως.

7.85 Ἄλλ' ὁ μὲν περὶ τῆς βασιλείας λόγος ἀναμεινάτω· τὸν δὲ γε ἰδιώτην βίον οὗτος ἔτι τελῶν, τὸ μὲν ὅσον εἰς ἀρχικὴν γνώμην καὶ γένους λαμπρότητα καὶ τοῖς κρείττοσι τῶν βασιλέων ἀντήριζε, τὸ δ' ὅπως ἂν εὐλαβῶς βιώῃ καὶ μήτε γείτοσι φορτικός ὀφθεῖν ποτέ, μήτε τινὸς καθυπερηφανεύσοιτο, τοῖς τε βασιλεύσασιν προχειρότατος εἰς ὑπακοὴν φαίνοιτο, ὑπὲρ τ' ἄλλα πάντα ἐπραγματεύετο, καὶ ἵνα μηδὲ κατὰ τὴν οἰκεῖαν ἀγῆν νομίζοιτο, ὡς περὶ τις ἥλιος νέφος ἑαυτοῦ προεβάλλετο.

7.86 Λέγω δὲ ταῦτα οὐχ ἑτέρων ἀκηκῶς, ἀλλ' αὐτὸς περὶ πάντων αἰσθήσεσιν αὐταῖς καὶ γνώμαις ἀκριβῶς σάμενος· ὁ μὲν γὰρ σεμνυνέσθω πολλοῖς καὶ καλοῖς κατορθώμασι, ἐμοὶ δὲ ἐν τούτῳ ἀντὶ πάντων ἀρκεῖ, ὅτι τοιοῦτος ὁ θαυμάσιος οὗτος ἀνὴρ καὶ ὧν καὶ δοκῶν, τῶν μὲν ἄλλων ἦττον ἐφρόντιζεν, ἐμοὶ δὲ, εἴτε τι καθεωρακῶς ἐν ταῖς γνώμαις τῶν γε λοιπῶν πλέον, εἰς σύνεσιν, εἴτε τῷ ἦθει μου ἀρεσκόμενος, οὕτω προσέκειτο καὶ οὕτω διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑπερηγάπα, ὡς ἐξηρητῆσθαί μου καὶ τῆς γλῶσσης καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ αὐτῷ δὴ μοι πιστεύειν τὰ τιμώτατα.

7.87 Ἐβούλετο μὲν οὖν κεκρύφθαι ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ὑπερηφάνων δεινῶς κατεφρόνει ἀρχῶν, ἀτμελέστον τερόν τε ἡμφίεστο καὶ ἀγροικότερον διεσκεύαστο, ἀλλ' ὡς περὶ αἱ καλά τὴν ὥραν ὅσω μᾶλλον ἐκ τοῦ τυχόντος κόσμου προφαίνονται, τοσοῦτον ἐν τῷ προβεβλημένῳ νέφει τηλεφανέστερον διαυγάζουσι, καὶ ἔστιν αὐταῖς ὁ ἀμελής κόσμος καλλωπισμὸς ἀκριβέστατος, οὕτω δὲ κάκεινον οὐκ ἔκρυπτε μᾶλλον τὰ ἀφανῆ περιβλήματα ταῦτα ἢ λαμπρὸν τερον ἀπεδείκνυε. Πᾶσαι γοῦν ἐπ' αὐτὸν ἐπέπτοντο γλῶσσαι καὶ εἰς βασιλείαν παρέπεμπον, αἱ μὲν ὡς περὶ χρησιμολογοῦσαι τὴν πρόρρησιν, αἱ δὲ

τὸ εἰκὸς ἐκείνῳ λέγουσαί τε καὶ σώζουσαι· ἐδεδίει γοῦν οὗτος οὐ τοὺς ἀπεχθανομένους αὐτῷ, ἀλλὰ τοὺς προστεθειμένους, καὶ πᾶσαν μὲν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν φέρουσαν ὁδὸν ἀπέφραττεν, οἱ δὲ μαχιμώτατοί τε ἦσαν ἢ τολμηταὶ καὶ τῶν ἐμποδίων κατατολμῶντες.

7.88 Τοσοῦτον δὲ αὐτῷ τὸ περιὸν τῆς εὐλα βείας τε καὶ συνέσεως, ὥστε ὀπηνίκα κρίσις ἐγεγόνει τοῦ τῶν στρατιωτῶν καταλόγου, καὶ τῶν ἄλλων ὁ Κομνηνὸς προτετίμητο, αὐτὸς δὲ οὗτος ὁ ἐπὶ τῷ κράτει κριθεὶς, ἐκείνῳ τῆς ἡγεμονίας παρεχώρει μετὰ τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἀπεωθεῖτο καὶ γνώμη καὶ χειρὶ, οὕτω δὲ καὶ τοιαύτην <τὴν> κρίσιν προσγενομένην αὐτῷ, καὶ οὐδ' ἂν ὅλως οἱ τηνικαῦτα συνεληλυθότες ὠμογνωμονήκεσαν εἰς τὸ ἔργον, εἰ μὴ μέσον οὗτος παρεντεθείς τῷ καθ' ἑαυτὸν ἀξιώματι ξυνεδέσκει τὴν βουλήν· καὶ τὸ ξύμπαν δὲ στράτευμα ἐπὶ δυεῖν ὥσπερ ἀγκύραιν ὠρμει, μείζονι καὶ ἐλάττονι, ἢ μᾶλλον ἐλάττονί τε καὶ μείζονι· εἰ γὰρ ὁ μὲν Ἰσαάκιος βασιλεὺς προκεχείριστο, τούτῳ δὲ ἢ τοῦ καίσαρος ἐλάττων τιμὴ κατεπήγγελο, ἀλλὰ τὸ ὑπερέχον αὐτῷ τοῦ γένους καὶ τὸ ἐρασιμώτατον ἰδίωμα τῆς ψυχῆς εἰς εὖνοιαν ἀφείλκετο τοὺς πολλούς· καὶ ἵνα τις ἐπὶ πλέον τὸν ἄνδρα θαυμάσειεν, ἐπειδὴ περ εἰς βασιλείαν ἢ τυραννίς ἔληξε, καὶ ὁ Ἰσαάκιος ἐπὶ τοῦ θρόνου καθῆστο, ὁ δὲ ἐξίσταται τούτῳ καὶ τῆς δευτέρας τιμῆς, δέον καὶ τῆς πρώτης ἀμφισβητεῖν· τοσοῦτον τὸ εἰς ἦθος ἀσύγκριτον τοῦ ἀνδρός· ἐγὼ δὲ τοῦτο τοῖς γενομένοις προστίθημι, ὅτι θεῖον ἄρα ἦν καὶ τὸ μὴ τότε γενόμενον καὶ τὸ νῦν γεγονὸς, ἵνα μὴ ἐκ τυραννικῶν προθύρων, ἀλλ' ἐξ ἐννόμων ἀδύτων εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἀναχθεῖη περιωπήν.

7.89τ Περὶ τῆς εἰσελεύσεως τοῦ δουκὸς εἰς τὸν Κομνηνὸν καὶ προχειρίσεως, καὶ περὶ τῆς τῶν συγγενῶν ἀξιώσεως. Ὡς δ' οὖν τηνικαῦτα μετεκέκλητο τὰς ἐσχάτας, ὡς ἐδόκει, ἀναπνοᾶς τῷ Κομνηνῷ ἀναπνέοντι, οὗτος δὲ ἐρυθρίασας καὶ ὑποπλησθεὶς τὰ ὄμματα τῆς συνήθους αἰδοῦς, εἰστήκει κατὰ τὸ εἰωθὸς περιστείλας τῷ χειρῆ· ὁ δὲ ἀκριβέστερον συλλέξας τὸν νοῦν· «Τῶν περὶ εσθηκῶν, ἔφησε, τουτωνὶ (δείξας τὸ συγγενὲς χειρὶ), ὁ μὲν ἀδελφός, ὁ δὲ ἀνεψιός, καὶ τούτων δὲ τῶν φιλάτων ἢ μὲν ὁμόλεκτρος καὶ βασίλισσα, ἢ δὲ θυγάτηρ μονογενής, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ σε ὁ ἐμὸς τρόπος μᾶλλον αὐτῶν οἰκιοῦται, καὶ ἢ σὴ γνώμη τὴν φύσιν νικᾷ, καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὰ δὲ τὰ φίλτατα πιστεύω, οὐδὲ τούτων ἀκόντων, ἀλλὰ καὶ πάνυ βεβουλευμένων· τὸ δὲ καινὸν τουτὶ πρᾶγμα οὐ τήμερον ἤρξατο, οὐδὲ ἢ περίστασις τοῦ νοσήματος εἰς τοῦτό με συνηνάγκασεν, ἀλλὰ καὶ εἰς βασιλείαν κριθεὶς, αὐτὸν σε καλλίονα ὑπελάμβανον καὶ προσήκοντα μᾶλλον τῷ σχήματι, καὶ μετὰ ταῦτα δὲ τοῖς ἄλλοις σε κατὰ μέρος συγκρίνων ἀπάσαις ψήφοις τῶν πάντων ἐτίθουν βασιλικώτερον· τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ὅπη κατέληξε καὶ εἰς βραχείας ἀναπνοᾶς ἢ ζωὴ περιεῖληπται, τὸ δ' ἐντεῦθεν σὺ τε μεταχειριεῖς τὸ κράτος καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς θήσεις καλῶς, ἄνωθεν μὲν κεκριμένος εἰς τοῦτο, νῦν δὲ τὴν ἡγεμονίαν παρειληφώς· τὴν δὲ γε γυναῖκα καὶ τὸ θυγάτριον, τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τὸν ἀνεψιὸν, τὰς μὲν ἀνέπαφόν σοι παρακαταθήκην πιστεύω, τῶν δὲ ἐγκελεύομαι φροντίζειν τε καὶ ἐπιμελεῖσθαι.»

7.90 Ἐπὶ τούτοις αἴρεται κρότος δάκρυσι σύμμικτος, καὶ τὸ περιεστηκὸς ἐπευφήμησε, καὶ ὁ πρὸς τὴν βασιλείαν κριθεὶς, ὥσπερ ἐν ἱεροῖς τελούμενος καὶ μυσταγωγούμενος τὰ θαυμάσια, σὺν αἰδοῖ καὶ κόσμῳ παρειστήκει τῷ αὐτοκράτορι. Τὰ μὲν οὖν τοῦ κράτους τῷ ἀνδρὶ προοίμια τοιαῦτα, τὰ δὲ γε μετὰ ταῦτα οὐχ ἀπλήν ἔχει τοῦ λόγου τὴν πρόοδον, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῷ εὐθύτατα συμβεβήκει, τὰ δὲ πλάγια ἢ ἀντίρροπα.

7.91 Εἰ δέ τι τούτῳ καὶ παρ' ἡμῶν ἐγεγόνει, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν εἴποιμι, μὴ γὰρ

τοσοῦτον καυχῆσαιμι, αὐτὸς δ' ἂν εἰδείη ὁ βασιλεὺς, ὡς πρὸς μὲν τὸ ἀντίρροπον ἀντίρροπος ἦν, συνεπεκούρου δὲ φερομένοις τοῖς πράγμασι κατ' ὀρθόν, καὶ τοσοῦτόν μοι τὸ περιὸν τῆς εἰς τὸν ἄνδρα προθυμίας καὶ διαθέσεως, ὅτι τῶν πραγμάτων ἤδη κυμαινόντων αὐτῷ, αὐτὸς τῶν οἰάκων ἐπιλαβόμενος, καὶ τὰ μὲν ἐνδιδοὺς, τὰ δὲ ἀντιτείνων, ἀκριβῶς τοῦτον εἰς τοὺς βασιλείους λιμένας κατήνεγκα. 7.92 Ὅποιον δὲ αὐτῷ καὶ τὸ κράτος καὶ ὁ τῶν πράξεων χαρακτήρ, τίνας τε γνώμας συνεισηνέγκατο τῇ ἀρχῇ, καὶ οἷας ἀρχὰς τεθεικῶς ἐφ' οἷα τέλη διέδραμεν, οἷός τε αὐτῷ ὁ σκοπὸς τῆς ἡγεμονίας, καὶ τίνα μὲν κατώρθωσεν ἀκριβῶς, τίνα δὲ αὐτὸς πρῶτος ἐφεῦρε, καὶ τίνα μὲν αὐτῷ θαύματος ἄξια, τίνα δὲ οὐ τοιαῦτα, καὶ ὅπως μὲν τὰ πολιτικά μετεχειρίσατο πράγματα, ὅπως δὲ τῷ στρατῷ προσηνέχθη καὶ τὰ ἄλλα ἐνθεν ἐλὼν διηγῆσομαι.

7 Ξονστ.τ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι΄ 7 Ξονστ.

1τ Βασιλεὺς Ῥωμαίων Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας κρατήσας τῆς βασιλείας ἔτη ἑπτὰ. Περὶ τούτου τοῦ αὐτοκράτορος συντεμῶν τὸν λόγον ὅσα εἰκὸς καὶ τὸ σύνηθες τῇ συγγραφῇ μέτρον ἀποδιδούς, ἀκριβέστερον ὕστερον ἐρῶ καὶ ἐρμηνεύσω ὅποιον μὲν αὐτῷ τὸ γένος, ὅποιον δὲ τοῦ οἴκου τὸ σχῆμα, οἷον δὲ καὶ τὸ ἦθος, καὶ τίνων μὲν ἦρα, τίνων δὲ ἀπέιχετο καὶ πρὸ τῆς ἀρχῆς καὶ μετὰ τὴν ἀρχήν· περὶ τίνος γὰρ ἄλλου τῶν βασιλέων μακρότερον διηγῆσωμαι, ὃν καὶ ἰδιώτην ὄντα ἐπήνεσα, καὶ βασιλέα γεγονότα ἐθαύμασα, καὶ οὐ μὴδὲ βραχὺ τι ἀπολελείμμη, ἀλλὰ περὶ αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους εἰστήκειν, ὅποτε βασιλικῷ προκαθέζοιτο βήματος, καὶ συνῆν ἐπὶ λόγοις καὶ τῆς αὐτῆς ἐκοινωνῶν τραπέζης, καὶ ἀδιηγῆτων χαρίτων ἀπέλαβον;

7 Ξονστ.2 Οὗτος τοιγαροῦν ὁ θειότατος βασιλεὺς ἅμα τῷ τῆς ἀρχῆς ἐπιβῆναι, πρῶτον τίθεται σπούδασμα ἰσότητα καὶ εὐνομίαν κατασκευάσαι τοῖς πράγμασιν, καὶ πλεονεξίαν μὲν ἀνελεῖν, μετριότητα δὲ καὶ δικαιοσύνην εἰσενεγκεῖν· φύσεως δὲ τυχῶν πρὸς πᾶν ὀτιοῦν δεξιᾶς, πᾶσιν ἐπεφύκει βασιλικοῖς πράγμασιν· εἴτε γὰρ δαιτῶν δίκαις, οὐκ ἀσύνητος ἦν τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐθυβολώτατος· φιλοσοφίας δὲ καὶ ῥητορείας οὐ πάνυ μετέχων, κατ' οὐδὲν τῶν φιλοσόφων καὶ ῥητόρων ἀπελιμπάνετο, ὀπηνίκα ἢ λόγους ἀπαγγέλλοι ἢ δημηγοροῖη, ἢ αὐτοσχεδιάζοι γὰρ φήν· εἴτε δὲ περὶ στρατιωτικῶν καταλόγους ἐσπούδαζε, κατὰ δὲ τοῦτο τὸ μέρος πάντων ἐπρώτευε.

7 Ξονστ.3 Τὴν δὲ βασιλείαν ἐν στενῷ ἀπειλημένην ὀρῶν, πάντων αὐτῇ τῶν χρημάτων ἐξαντληθέντων, χρηματιστὴς ταύτη μέσος ἐγένετο, οὔτε ἀπειροκάλως τοῖς ἀναλώμασι χρώμενος, οὔτε θερίζων, ἴν' οὕτως ἐρῶ, ὅσα μὴ αὐτὸς ἔσπειρεν, ἢ συνάγων ὅσα μὴ διεσκόρπισεν, ἀλλ' αὐτὸς πρότερον ἀφορμὰς καταβάλλον οὔτως τῶν οἰκείων πόνων ἀπ' ἐλάβεν· ὅθεν οὐ πλήρεις μὲν, οὐδ' ἐπιχειρεῖς, ἡμιδεεῖς δὲ τοὺς βασιλείους θησαυροὺς ἐποίησατο. Εὐσεβέστατος δὲ εἴπερ τις ἄλλος βασιλέων γενόμενος, κἂν τούτῳ τῷ μέρει πάντας ὑπερβαλλόμενος, πολέμους τε πολλάκις ἀπραγματεύτους κατώρθωσε καὶ ἀριστείοις στεφάνοις τὴν κεφαλὴν ἀνεδήσατο.

7 Ξονστ.4 Ἐπτὰ δὲ ἔτη καὶ μικρόν τι πρὸς διαχειρισάμενος τὴν ἀρχήν, νόσῳ δαπανηθεὶς ἐτετελευτήκει, ἀγῶνα μέγαν καταλιπὼν τοῖς ἐπαινεῖν αὐτὸν βουλομένοις. Ὀργῆς τε καὶ κρείττων ἐγένετο, καὶ οὐδὲν ἀπὸ ταυτομάτου, ἀλλὰ λογισμῶ ξύμπαντα ἔπραττεν, καὶ οὔτε ψυχὴν ἀφείλετο τινος κἂν τὰ ἔσχατα τῶν κακῶν ἐπεπράχει, οὔτε τινὸς τῶν ἀκρωτηρίων ἐστέρησεν, ἀλλὰ τῇ ἀπειλῇ βραχὺ τι χρησάμενος, μετ' οὐ πολὺ καὶ ταύτην διέλυε, δάκρυα μᾶλλον ἐπὶ πᾶσιν ἀφιεῖς ἢ ὠμότητι χρώμενος.

7 Ξονστ.5 Οὕτω μὲν οὖν προσκιάσας αὐτὸν, αὐτίκα πλατύτερον γράψω καὶ διαρθρώσομαι, ὥσπερ δὴ ἐπηγγελιάμην ποιῆσαι τῷ θαυμασίῳ τούτῳ καὶ ὑπερφυεῖ αὐτοκράτορι.

7 Ξονστ.6 Τὸ μὲν ἄνω γένος ὅσον εἰς προπάππους ἄβρόν τε καὶ εὐδαιμον καὶ ὁποῖον αἱ συγγραφαὶ ἄδουσι· διὰ στόματος γοῦν καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἅπασιν ὁ Ἀνδρόνικος ἐκεῖνος, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ Πανθήριος, οἱ μὲν ἐξ ἄρρενος γένους, οἱ δὲ ἐκ θήλεος τούτῳ προσήκοντες, οὐδὲν δὲ ἔλαττον αὐτῷ καὶ τὸ προσεχές· ἀλλ' ὥσπερ Αἰακοῦ καὶ Πηλέως ὁ Ἀχιλ λεὺς ἐξ ἐκείνων γενόμενος, μᾶλλον ἐκείνων ἐξέλαμψεν, οὕτω δὴ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος τοιαῦτα ἔχων τοῦ γένους τὰ παραδείγματα, οὐκ ἐμιμήσατο μόνον, ἀλλ' ὥσπερ ἀμιλλη σάμενος μακρῷ τοὺς προγόνους ὑπερεβάλετο, διαπρεπῆς ἀπάσαις γενόμενος ἀρεταῖς· ἐπίδοξος δὲ εἰς βασιλείαν κατὰ πρώτην εὐθὺς ἡλικίαν γενόμενος, οὕτω τὸ πρᾶγμα μετεχειρίσατο εὖ, ὡς μηδένα τῶν πάντων μωμήσασθαι· τῆς γὰρ ἀγοραίου προπετείας καὶ κομψότητος μακρὰν ἑαυτὸν ποιησάμενος, ἐν ἀγροῖς διέτριβε τὰ πολλὰ καὶ περὶ τὴν πατρῶαν βῶλον ἐπραγματεύετο· γυναῖκα δὲ γήμας καὶ γένει περιφανῆ (Κωνσταντῖνου γὰρ ἦν παῖς ἐκείνου, ὃν τὸ μὲν χωρίον ἡ Δάλασσα ἤνεγκεν, ἡ δὲ ῥώμη πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκήρυξε) καὶ κάλλει διαπρεπῆ, σωφροσύνη τὸν βίον ἐκόσμησεν· εἶτα δὴ ταύτην θανάτῳ ἀποβαλὼν, ἵνα μὴ καὶ πάλιν συκοφαντοῖτο καὶ τοῖς κακοήθεσιν ἀφορμὴ διαβολῆς γίνοιτο, ἑτέραν αὖθις ἑαυτῷ οἰκειοῖ (εὐγενῆς δὲ καὶ αὐτὴ καὶ τό τε φρόνημα γενναία, καὶ τὸ εἶδος περικαλλές), μεθ' ἧς καὶ παῖδας ἀπογεννᾷ ἄρρενάς τε καὶ θηλείας καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸ τῆς ἀρχῆς, ὧν ὁ πρώτως ἀποτε χθεις, Μιχαὴλ δὲ ἦν, ὁ τὴν ἐκείνου βασιλείαν ἀναδεξάμενος καὶ κοινωνοὺς ταύτης καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ποιησάμενος, τὰ κατὰ πάντων πρωτεῖα ἐκτήσατο, ὃν ὁ λόγος αὐτίκα δὴ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἱστορήσει γραφὴν.

7 Ξονστ.7 Ἄλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος συνεισηνεγεῖν καὶ ἑμαυτὸν τῷ συγγράμματι βούλομαι καὶ τῶν ἐκείνου παραπολαῦσαι καλῶν. Ἦνθουν μὲν τηνικαῦτα ἐπὶ τοὺς λόγους ἐγὼ, καί με ἡ γλῶττα μᾶλλον ἢ τὸ γένος ἐκήρυττε, λόγων δὲ ἐραστής ἐκεῖνος εἶπερ τις ἄλλος θερμότητος, τοῦτο οὖν μοι πρῶτον ἀφορμὴ φιλίας πρὸς ἐκεῖνον ἐγεγόνει καὶ οἰκειότητος· καὶ συνελθόντες ἅπαξ εἰς λόγους καὶ πείραν ἀλλήλοις παρεσχηκότες, ἐθαυμάσαμεν τε καὶ ἐθαυμάσθημεν, καὶ τοσοῦτον συμφυεῖς ἐγεγόνειμεν, ὥστε καὶ παρ' ἀλλήλοις φοιτᾶν καὶ φιλικῶν χαρίτων κατατρυφᾶν· συνηνέχθη δέ τι πρὸς φιλίαν καὶ ἕτερον· ἀνάγει με ὁ λόγος εἰς τὰ βασίλεια καὶ ὑπογραμματεύειν ἐδίδου τῷ βασιλεῖ, Κωνσταντῖνος δὲ οὗτος ἦν τοῦ τῶν Μονομάχων γένους ὡς ἀληθῶς τὸ κεφάλαιον, ἔτος δέ μοι τῆς ἡλικίας πέμπτον ἐπὶ τοῖς εἴκοσι ἦν· ἐπεὶ δέ μοι λαμπροτέρου ἐδέησε σχήματος καὶ περιφανεστέρας οἰκίας, οὐδὲ τοῦτό μοι τὸ μέρος ἀσπούδαστον ἀφῆκεν ὁ βασιλεὺς, ἀλλά μοι πολλοῦ τὸν τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ἀνταλλάττεται οἶκον, καὶ εἰς ἀκριβεστέραν φιλίαν ἀλλήλους ἀπὸ ταύτης ἐνοῖ τῆς προφάσεως· ἀδεέστερον δὲ αὐτῷ συνῆν ἐφ' ἅπασιν τοῖς καιροῖς, καὶ τῷ βασιλεῖ τὸν ἄνδρα διεζωγράφουν, ἐφιεῖς τῇ γλώττῃ τὰ πρὸς εὐφημίαν, καὶ τι καὶ πρὸς ἀγαθοῦ ἐγιγνώμην αὐτῷ· εἶτα τί; τελευτᾷ οὗτος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἵνα μὴ τῶν ἐν μέσῳ πολλῶν ὄντων καὶ αὖθις ἐπιμνησθῶ, ὁ πρεσβύτης Μιχαὴλ ἐπὶ τῆς βασιλείας καθίσταται, καὶ ὠδίνει τὰ πράγματα, ἐν δεινῷ τῶν στρατιωτῶν ποιουμένων, εἰ αὐτοῖ μὴ τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα ὑποδύοιντο καὶ τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς κινδυνεύοιεν· κατάρχει δὲ τούτων ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις τοῦ κράτους ἡ σύγκλητος τὰ πολλὰ, μηδὲν τῶν κινδύνων ἐπαίσομένη· ἅμα δέ τοι καὶ ὁ βασιλεὺς πρόφασιν τινα δοὺς αὐτοῖς ἀπονοίας εἰς ὄργην ἐξάπτει, καὶ συνθέμενοι ἀλλήλοις ἐντὸς τοῦ Ἄστεος ἀποστασίαν, αὐτίκα δὴ ἐξεληλύθε

σαν, ὡς ὁ λόγος τὸ ξύμπαν ἐν τοῖς κατὰ τὸν Κομνηνὸν λόγοις ἠκρίβωσε.

7 ξονστ.8 Τὸ μὲν οὖν πλήθος ἅπαν τῷ βασιλεῖ τούτῳ συννευέκεσάν τε καὶ συνεκέκλιντο, καὶ τὴν βασιλείαν λαμ βάνειν ἐπέτρεπον, ὁ δὲ ἀπεβιάζετο καὶ ὑπεχώρει λαμπρῶς, καὶ τῷ Κομνηνῷ Ἰσαακίῳ παρεχώρει τοῦ πράγματος, οὕτω τοῦ Θεοῦ πόρρωθεν οἰκονομοῦντος τὰ κατ' αὐτὸν, ὡς ἂν ἐννομώτερον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀναβαίη· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, ἵνα μὴ δις τὴν αὐτὴν ἀπολεπτύνω διήγησιν, κρατεῖ τῆς βασιλείας ὁ Κομνηνός, τὰς πλείους τῶν ὑποσχέσεων Κωνσταντίνῳ τῷ Δούκῃ διαψευσάμενος· ὁ δὲ καὶ αὐθις ἐπὶ τοῖς δευτέροις ἐφιλοσόφει καὶ κατ' οὐδὲν προσκεκρούκει τῷ βασιλεύοντι· ἐπεὶ δὲ οὗτος νοσήσας πρὸς τὸ θανεῖν ἐγεγόνει, ἀνάμνησιν ποιεῖται τῶν πρὸς αὐτὸν συνθηκῶν, σύμβουλον δὲ κάμει πρὸς τὸ πρᾶγμα λαβὼν, οὐδεὶς γὰρ με τῶν ἐπὶ τῆς ἐμῆς ἡλικίας αὐτοκράτορων πλέον ἐκείνου ἐπήνεσεν ἢ ἐθαύμασε, τοῦ μὲν γένους καταπεφρονήκει, ὅλοις δὲ ἰστίοις πρὸς ἐκεῖνον ἀπένευσεν.

7 ξονστ.9 Οἶον δὲ τοῦτο τὸ μέρος <καί> ὄθεν, βραχὺ τι προσ διατρίψω τῷ διηγήματι· μέση μὲν οὖν ἡμέρα, καὶ τὸν βασιλέα ἢ τῆς νόσου συνέσχε καταβολή, καὶ ἡ ἀκμὴ τοῦ κακοῦ δριμυτέρα τῶν ἄλλων· ὡς γοῦν αὐτίκα τεθνηξόμενος μετακαλεῖται τὸν Δούκαν καὶ βασιλέα ποιεῖται τῷ ῥήματι, καὶ τὰ φίλτατα τούτῳ λαμπρῶς ἐγχειρίζει, γυναῖκα καὶ θυγατέρα, καὶ ἀδελφὸν καὶ τὸ λοιπὸν γένος· σύμβολα δὲ αὐτῷ οὐπω ἐδεδώκει βασιλεία, ἀλλ' ἦν ἐν ἐπαγγελίαις τὸ πρόβλημα.

7 ξονστ.10 Οἷα δὲ τὰ μετὰ ταῦτα; ῥώννυται βραχὺ τι ὁ βασιλεὺς καὶ δόξας οἶον τὴν ἔξιν ἀπειληφέναι, ἀμφίβολος ἐφ' οἷς ἔπραξε γίνεται, καὶ ὁ τῆ βασιλεία προβιβασθεὶς ἐν δεινῷ τε καθίσταται καὶ ἀπορία συνέχεται· ἐδεδίει γὰρ οὐκ ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ μετὰ ταῦτα δυσπραγίᾳ καὶ ὑποψίᾳ· τί ποτ' οὖν ποιεῖ; τῶν ἄλλων ἀφέμενος, ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς λογισμοῖς γίνεται καὶ τῆς ἀρχαίας ἀναμιμνήσκει φιλίας, καὶ ποιεῖν ὅτι βουλοίμην ἢ πρότερον ποιοίμην οὐκ ἀποκνεῖ· ἐγὼ δέ σοι οὐκ ἐψευσάμην τὸν φίλον, ὃ θεῖα καὶ καθαρῶτάτη ψυχὴ (προάγομαι γὰρ ὡς ἀκούοντι διαλέξασθαι)· αὐτὸς ἂν εἰδείης ὡς τὰ πρῶτα συνεπεφύκειν, ὡς ἐπεθάρρυνον, ὡς ἐπερρώννυον, ὡς ἀθυμοῦντα παρεμυθούμην, ὡς συγκινδυνεύσειν ἐπηγγελλόμην, εἰ καὶ τούτου δεήσειεν, ἔπειτα καὶ τ' ἄλλα, ὡς μετήνεγκά σοι τὸν ἀρχιερέα, καὶ πάντα πεποίηκα ὅποσα τε ὁ καιρὸς καὶ ὁ λόγος τῆς φιλίας ἀπήτει.

7 ξονστ.11 Ἴνα γὰρ προβιάσω τῷ λόγῳ τὸ λείπον, σφοδρότερα περίοδος καταλαμβάνει τὸν βασιλέα, καὶ ἤδη τὴν ζωὴν αὐτῷ πάντες συναπεγνώκεισαν, οὐδεὶς δὲ τῶν πάντων ἐθάρει τοῖς βασιλικοῖς τοῦτον κοσμηῆσαι συμβόλοις, εἰ μὴ αὐτὸς παρησιᾶ χρησάμενος, τῶν πάντων μοι παραχωρούντων τῆς ἀρίστης βουλῆς, ἐπὶ τοῦ θρόνου τε καθίζω τοῦ βασιλείου καὶ τοῖς φοινικοῖς τέως ὑποδήμασι τοὺς πόδας ἀρμόζω· τὰ δ' ἄλλα τούτῳ συνηκολούθει, τῶν ἐν τέλει συνάθροισις, εἰσαγωγαὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, σέβας βασιλεῖ πρέπον, προσκύνησις καὶ ὅποσα εἴωθεν ἐπὶ ταῖς τῶν αὐτοκράτορων ἀναρρήσεσι γίνεσθαι.

7 ξονστ.12 Ἐπεὶ δὲ με πρῶτον αὐτῶν εἶδεν ἀπαρχόμενον τοῦ σεβάσματος, τοῦ θρόνου τε εὐθὺς ἐξανίσταται καὶ με λαμ πρῶς ἀγκαλίζεται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιτέγξας δακρυοῖς οὐκ εἶχεν ὅτι καὶ δράσειεν, πλὴν τσαύτας μοι καθωμολόγησε χάριτας καὶ ἐν τσαύταις ἐποίησεν ὅσαις οὐκ ἂν μὲν ἐξήρκεσεν, τὰς δὲ πλείους εἰς ἔργον ἠγάγετο.

7 ξονστ.13 Ἐσπέρα μὲν οὖν ἦν ὅτε ταῦτα ἐγεγόνει, τοῦ δὲ καιροῦ βραχὺ προϊόντος, ἀπογνοὺς <ὁ Ἰσαάκιος> παντάπασιν τὴν βασιλείαν καὶ σωτηρίαν, τὴν κόμην τε ἀποκείρεται καὶ τὸ μοναδικὸν σχῆμα ἐνδύεται, καὶ τῆς περιόδου λωφισάσης αὐτῷ

περί μέσας νύκτας βραχύ τι διανίσταται, καὶ γνοὺς ἐφ' οἷς <ἐστι>, καὶ τὸ πᾶν ἀπογνοὺς, τὸν τε βασιλεύοντα ἐωρακῶς καὶ κατὰ γνώμην αὐτῷ τὸ πρᾶγμα βεβαιωσάμενος, εὐθύς τῶν ἀνακτόρων ἀφίσταται καὶ νεῶς ἐπιβάς ἐπὶ τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου ὑποχωρεῖ.

7 ξονστ.14 Ὁ μὲν οὖν ἐκεῖσε δυσθανατῶν ἦν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ὁ δὲ τελῶς ἤδη τῆς βασιλείας ἐπειλημ μένος, καὶ πρῶτον ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου καθιδρυθεὶς, ἔτι προτεταμένον τοῦ παραπετάσματος (εἰστήκειν δὲ μόνος αὐτὸς ἀγχοῦ ἐπὶ δεξιᾶς), τῷ χειρὶ διάρας ὑπὲρ κεφαλὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρῶν πληρώσας, χάριτας ἀνθωμο λόγησε τῷ Θεῷ, καὶ τοῦτο πρῶτον αὐτῷ καθιέρωσε· ἔπειτα τὸ κάλυμμα διασχῶν καὶ τὴν γερουσίαν εἰσκαλεσάμενος καὶ ὅσοι τοῦ στρατιωτικοῦ γένους τότε ἐτύχχανον ὄντες, τοὺς τε ἐπὶ τῶν ἀρχείων καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν δικαστηρίων τούτοις συναγαγὼν, περὶ δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας καὶ πραγμάτων εὐθύτητος σύμμετρον τοῖς εἰσκεκλημένοις δημηγορίαν ἀπεσχεδίασεν, τὰ μὲν τῷ δικαίῳ διδούς, τὰ δὲ τῷ φιλανθρώπῳ καὶ βασιλικῷ ἤθει· ἔπειτα κάμει τινα τῷ καιρῷ πρόσφορα ἐπιτρέψας εἰπεῖν, λύει τὴν ἐκκλησίαν.

7 ξονστ.15 Εἶτα δὴ τῶν πράξεων τῶν ἐπὶ τοῖς λόγοις ἀπάρχεται, δύο ταῦτα τέως ποιεῖν προθέμενος, εὐεργετεῖν καὶ δικαιοδοτεῖν· οὐδένα γοῦν τῶν πάντων ἀφῆκεν ἀγέραστον, οὐ τῶν ἐν τέλει, οὐ τῶν μετ' ἐκείνους εὐθύς, οὐ τῶν πόρρωθι, ἀλλ' οὐδὲ τῶν βαναύσων οὐδένα· αἶρει γὰρ καὶ τοὺς τοῖς τοὺς τῶν ἀξιωματῶν βαθμοὺς, καὶ διηρημένον τέως τοῦ πολιτικοῦ γένους καὶ τοῦ συγκλητικοῦ, αὐτὸς ἀφαιρεῖ τὸ μεσότοιχον καὶ συνάπτει τὸ διεστῶς, καὶ τὴν διάστασιν μετατίθησιν εἰς συνέχειαν.

7 ξονστ.16 Ὁρῶν δὲ τοὺς πλείστους περὶ τὸ ἀδικεῖν τετραμμένους, καὶ τοὺς μὲν τὸ πλεόν τοῦ δικαίου ἔχοντας, ἑτέρους δὲ ὑπ' ἐκείνων τυραννουμένους, ἐπὶ τὸ δικάζειν ἐτρέπετο, λεῖα, κατὰ τὸν βασιλέα καὶ προφήτην, ὁρῶν· καὶ τοῖς μὲν ἀδικοῦσι γενόμενος ἐμβριθῆς, τοῖς δὲ ἀδικουμένοις χαριέστατος τε καὶ εὐμενής· ἐφειστήκεισαν γοῦν ἄμφω τῷ μέρει, ὅτε φεύγων καὶ ὁ διώκων, οὐδὲν πλέον οὔτε ἔλαττον ἐπὶ τῆς κρίσεως ἔχοντες, ἀλλὰ τῆς ἴσης ῥοπῆς ἀξιούμενοι· ἐντεῦθεν τὰ κεκρυμμένα τέως ἀνεκαλύπτετο, καὶ ὁ ἐκάστου τῶν πάντων τρόπος ἐδοκιμάζετο, μᾶλλον δὲ ἀπηλέγχετο. Νόμοι δὲ τότε πρότερον πάροδον λαβόντες εἰς τὰ ἀνάκτορα σεμνῶς πάνυ ἀνηγορεύοντο, καὶ συγγραφῆ μὲν ἄδικοι διερρήγνυντο, πᾶν δὲ τὸ τιθέμενον ἢ γραφόμενον παρ' αὐτοῦ ἢ νόμος ἄντικρυς ἦν, ἢ νόμου τι δικαιοτέρον. Οἱ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, οἱ τὸ πρὶν μὴδὲ τὸν βασιλεύοντα ἤδεισαν, καθαρῶς αὐτῷ ἐνητένιζον, καὶ φιλανθρώπων μὲν λόγων, φιλανθρωποτέρων δὲ πράξεων μετελάμβανον.

7 ξονστ.17 Ταῦτά τε οὖν ἐποίει, καὶ τῶν δημοσίων φόρων ἐφρόντιζεν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐγκώμιον τὰ γραφόμενα, ἀλλ' ἀληθῆς ἱστορία, ἑαυτῷ μόνῳ συμβούλῳ περὶ τὰ πρακτέα χρώμενος, ἔστιν οὗ καὶ ἡμάρτανε τοῦ ἀκριβεστεροῦ σκοποῦ· τὸ γοῦν βουλόμενον αὐτῷ ἦν μὴ πολέμοις τὰ περὶ τῶν ἐθνῶν διατίθεσθαι, ἀλλὰ δῶρων ἀποστολαῖς καὶ τισιν ἑτέραις φιλοφροσύναις, δεῖν ἕνεκα, ἵνα μήτε τὰ πλείω καταναλίσκοι τοῖς στρατιώταις, καὶ αὐτὸς διαγωγὴν ἔχοι ἀθόρυβον.

7 ξονστ.18 Ἀγνόημα δὲ μέγα ἠγνόησεν, ὅτι τῆς στρατιωτικῆς καταλυομένης μερίδος τὰ τῶν ἐναντίων αὐξάνοιτο καὶ ἐπὶ τὸ μείζον καθ' ἡμῶν φέροιτο· ἔδει μὲν οὖν τὸ τοι οὗτον ἀτόπημα, φημὶ δὲ τὸ ἀσύμβουλόν τε καὶ ἀπερίσκεπτον, πάντων ἀπελαθῆναι τῶν βασιλέων, ἀλλὰ τὸ φίλαυτον, καὶ τὸ ἐνίους τῶν αὐτοκρατόρων παρὰ τῶν τυχόντων θωπεύεσθαι ὡς πᾶσιν ἀρκοῦντας πράγμασι, δελεάζει τε τὰ πολλὰ καὶ ἐκτραχηλίζει τοῦ δέοντος, καὶ τὸν μὲν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ παρρησιαζόμενον ὑποπτον ἡγῆνται, τὸν δὲ ὑποθωπεύοντα ἠδέως ἐναγκαλίζονται καὶ ἀξιοῦσι τῶν ἀπορρήτων·

τοῦτο τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων κατήνεγκε καὶ ἠλλοίωσεν ἐπὶ τὸ χεῖρον τὰ πράγματα, καίτοι πολλάκις αὐτὸς ἐπει ράθην ἐξελεῖν ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ βασιλέως τὸ νόσημα· ἀλλ' ἦν ἀυθέκαστος περὶ τοῦτο καὶ ἀπαραίτητος· καὶ τοῦτο μὲν ἐνταυθοῖ κείσθω, ὁ δὲ τῆς φιλανθρωπίας λόγος ἐξεταζέσθω αὐτῷ, ὡς δὲ καὶ ὁ τῆς φρονήσεως, τὸν γὰρ τῆς δικαιοσύνης ἀποδεδώκαμεν· ὁ δὲ με ἄνω διέλαθεν, τοῦτο νῦν ἀναμνησθεὶς διηγήσομαι.

7 ζονστ.19 Ὅτε γοῦν αὐτῷ τὸ στέφος τῆ κεφαλῆ καθηρμό ζετο, καθωμολόγησε τῷ Θεῷ μὴ τιμωρῆσαι σῶμά τινος, τοῦτο δὲ μετὰ προσθήκης ἀποδεδώκει· ἀπείχετο γὰρ καὶ αἰκίας καὶ τῆς διὰ λόγων σχεδὸν ὕβρεως, εἰ μὴ ὅσον μεταμορφώσας αὐτὸν ἐπὶ τὸ δοκοῦν φρικωδέστερον, τιμωρίας μὴ γενησομένης διηπειλήσατο. Διεῖλε δὲ τοῖς καιροῖς εὐθυβόλως τὰ πράγματα, ἐκάστω τὸ οἰκεῖον μέτρον φυλάττων καὶ τῆς ἐν τῇ ἀνισότητι φροντίζων ἰσότητος.

7 ζονστ.20 Οἶον δὲ αὐτῷ καὶ τοῦ οἴκου τὸ σχῆμα; γλυκύτερον γὰρ τοῖς παισὶ προσεφέρετο, προσέπαιζέ τε τούτοις ἡδέως καὶ προσεμεῖδία ψελλίζουσι, καὶ ἀνθημιλλᾶτο πολλάκις ἀντιπίπτουσι, εὐπαιδευσίαν τε ἅμα τούτοις καὶ γυμνασίαν ἐντεῦθεν προμνηστευόμενος. Τρεῖς μὲν οὖν αὐτῷ υἱεῖς πρὸ τῆς ἀρχῆς ἐγεγόνεισαν καὶ δύο θυγάτρια, καὶ τῶν μὲν ἀρρένων ὁ μέσος μετὰ τὴν ἀρχὴν ὀλίγον ἐπιβιούς ἀποθνήσκει, κάλλους χρῆμα ἀμίμητον, καὶ τῶν θυγατέρων ἡ τελευταία ἤδη κατεγγυηθεῖσα ἀνδρὶ, ὠραία τῷ εἶδει σφόδρα καὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὴ, θατέρα δὲ ἡ τῆς Ἀρετῆς φερῶν νυμος μνηστεύεται τῷ Θεῷ, καὶ νῦν ἔτι ἔστι καὶ εἴη μέχρι πολλοῦ.

7 ζονστ.21 Μετὰ δὲ τὴν βασιλείαν, οὐπω ἡλίου τὸν ἐνιαύσιον κύκλον περιδεύσαντος ὁμοῦ δὲ τίκεται παιδίον τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῦ βασιλείου εὐθύς καταξιούται ὄνοματος· τῷ δὲ ἄλλω ὡς πρὸ τῆς βασιλείας γεγενημένω, ὅτε θαυμάσιος Μιχαὴλ καὶ ὁ μετὰ τοῦτον Ἀνδρόνικος ἰδιώτα ἦσθην· ἀλλ' οὐ πολὺς χρόνος καὶ τὸν πρῶτον αὐτῷ τῶν υἱέων καὶ κάλλιστον, τοῦτον δὴ φημι τὸν θειότατον Μιχαὴλ, τῷ βασιλικῷ κοσμεῖ διαδήματι· μέλλοντα δὲ ἤδη ἐπὶ τοῦ θρόνου καθίζειν, δοκιμάζει γενναίως εἰ προσήκων τῇ βασιλείᾳ γένοιτο, καὶ ἐρωτᾷ τοῦτον τομὴν πολιτικῆς ὑποθέσεως, ὁ δὲ καὶ διαγινώσκει τὸ ζήτημα καὶ ἔννομον ποιεῖται ἀπόφασιν· ὁ δὲ οἰωνὸν τοῦτο λαβὼν ψυχῆς διαπρεπὺς ἐν βασιλείᾳ γενησομένης, αὐτίκα τούτῳ τὴν βασιλείον πανήγυριν ἐκτελεῖ.

7 ζονστ.22 Εἶτα τί γίνεται; βουλή κατὰ τοῦ βασιλέως παρ' ἐνίων ἀρτύεται· τὸ δὲ βούλευμα, ἐξῶσαι τοῦτον τῆς ἡγεμονίας καὶ ἕτερον ἐγκαταστήσαι τοῖς πράγμασιν· μέτοχοι δὲ τοῦ σκέμματος οὐ τῶν ἀγενῶν μόνον καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγεγονότων καὶ περιφανεστέρων· τῶν δὲ συνωμοτῶν ἐκ συνθήματος οἱ μὲν ἀπὸ θαλάττης ἐπικεχειρήκασιν τῷ παρανομήματι, οἱ δὲ ἀπὸ γῆς καθεισθήκεισαν ἀπρεπεῖς· ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς τοῦ κακοῦ γεγονότος, ἀνακαλύπτει τὸ δρᾶμα Θεός, καὶ δήλην ποιεῖται τὴν κακοῦ θείαν· ἄρ' οὖν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀποτέμνει; ἢ διαιρεῖ τὰς χεῖρας; ἢ ἄλλο τι ἀφαιρεῖται τοῦ σώματος; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· τὴν κόμην γοῦν ἐνίοις ἐπιτεμῶν, τῶν ἄλλων ὑπερορίαν καταδικάζει· καὶ ὡσπερ ἀναπνεύσας τοῦ παρὰ βραχὺ κινδύνου, ἐφ' ἐστίας με προσκαλεῖται καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σιτειῆσαι παρακελεύεται· εἶτα δὴ τὴν τροφὴν ἐπισχῶν καὶ ἐπιδακρύσας· «Ἄρά γε, εἶπεν, ὦ φιλόσοφε, κατατρυφῶεν οὕτως καὶ οἱ ἀπαγόμενοι ὑπερόριοι· ἀλλὰ μὴ οὕτω τρυφῶν, ἐτέρων κακοπαθούτων.»

7 ζονστ.23 Τῶν δὲ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας Μουσῶν τε καὶ Τριβαλλῶν ἀλλήλοις ὁμονοησάντων καὶ εἰς ὁμαιχιμίαν συστάντων, καὶ μεγάλου κακοῦ ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων κυμαίνοντος, τὴν μὲν πρώτην ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν, εἶτα δὴ τὰ ἐμοῦ μονοβουλή ταῖς χερσὶν ἐπισπάσαντος, παλινδρομεῖ ἐπὶ τὰ ἀνάκτορα· ὀλίγον δὲ τι στρατεύμα

συλληξάμενος ἐπ' ἐκείνους ἀφῆκε, καὶ παραδοξοποιεῖ τι Θεὸς, τῶν Μωσαϊκῶν τεραστίων οὐκ ἔλαττον· ὡσπερ γὰρ κρείττονα φάλαγγα οἱ βάρ βαροι θεασάμενοι καὶ ἀποδειλιάσαντες τὰς ψυχὰς, εὐθύς τὰ νῶτα μετέβαλον καὶ ἄλλος ἄλλαχού διεσπάρησαν, οἱ δὲ πλείους ἀπὸ τῶν κατόπιν ἐλαυνόντων ἔργον μαχαίρας γεγὼ νασιν· καὶ οἱ μὲν τεθνηκότες κατάβρωμα ὄρνισι προε τέθησαν, οἱ δὲ διαφυγόντες πανταχοῦ τῆς γῆς διεσπάρησαν. Εἰ μὲν οὖν ἐγκωμιάζειν προειλόμην, ἀλλὰ μὴ συνοπτικὴν ἱστορίαν ποιεῖν, ἀπέχρησεν ἄν μοι τοῦτο τὸ διήγημα εἰς πᾶσαν εὐφημίας ὑπερβολὴν· νῦν δὲ ἐφ' ἕτερα τὴν τοῦ λόγου ὁρμὴν μετενέγκομι.

7 ξονστ.24 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῷ βασιλεῖ δέξαιτ' ἂν τὴν πρὸς ἑτέρους ἄμιλλάν τε καὶ σύγκρισιν, τὸ δὲ περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόξαν καὶ μάλιστα τὸ περὶ <τὸ> τῆς ἀρρήτου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ Λόγου μυστήριον, λόγου κρείττον καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου καὶ τοῦ κατὰ προφορὰν, τοῦ τε ἀπλοῦ καὶ τοῦ τεχνικοῦ. Ὅποτε γοῦν αὐτῷ ἀπόδειξιν ἐποιούμην τοῦ δι' ἡμᾶς μυστηρίου, ἐγεγήθει τε τὴν ψυχὴν καὶ ὑπὸ χαρμονῆς τὸ σῶμα ζύμπαν συνεκεκλόνητο, καὶ δακρύων κρουνούς ἠφίει· ἅπαν δὲ τὸ τῆς θείας Γραφῆς βάθος ἀναλεξάμενος, οὐ τὸ ἐκκείμενον μόνον ἠπίστατο, ἀλλὰ καὶ <τὸ> βαθὺ καὶ θειότερον· εἰ δ' ἀποσχοληθεῖ ποτὲ τῶν δημοσίων φροντίδων, ἐπὶ τοῖς βιβλίοις ἐγίνετο.

7 ξονστ.25 Ἐπανεπαύετο δὲ ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὡς ἐπ' ἐμοί· ὅθεν εἰ μὴ τῆς ἡμέρας πολλάκις ὀφθείην αὐτῷ, ἔδει νοπάθει καὶ ἡσχαλλε· ἐσέβετό τε διαφερόντως τῶν ἄλλων, καὶ διέκειτο ἀναπιμπλάμενος ἐμοῦ ὡσπερ νέκταρος· θάνα τον δέ μου τῶν πολιτῶν ἐνὸς αὐτῷ ἀπαγγείλαντος, περι χαρῆς ὠφθη γενόμενος, ἐμοῦ δὲ θαυμάσαντος, <καὶ> τὴν αἰτίαν ἐρομένου ἀνθ' ὅτου· «Ὅτι τοι, ἔφη, πολλοὶ μοι κατηγορήκασιν τοῦ ἀνδρός» ἐγὼ δὲ ἀντήχουν (καὶ <γὰρ> ἐδεδίειν μήπου καὶ βιασθεῖν, καὶ εἰς ὄργην τούτῳ ἐξενεχθεῖν). «Ἐπεὶ δὲ ἐτεθνήκει συντεθναίη πάντως τοῖς κατὰ γόροις καὶ ἡ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορία, ἐπεὶ καὶ πᾶσα δυσμένεια τῷ βίῳ συγκαταλύεται.»

7 ξονστ.26 Τὸν μέντοι γε ἀδελφὸν Ἰωάννην εἰς τὸ τοῦ καίσαρος ἀνενεγκῶν ἀξίωμα ὑπερηγάπηκε καὶ μετὰ ταῦτα διαφερόντως, καὶ κοινωνὸν ἐποιεῖτο τῶν ἀρχικῶν βουλευμάτων· ἐκεκόσμητο γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος συνέσει καὶ μεγαλοφροσύνη καὶ τῇ περὶ τὰ πράγματα δεξιότητι· ὅθεν καὶ νοσήματι δεινῷ πρὸ πολλοῦ τῆς τελευτῆς κατάσχετος γεγὼς νῶς, ὡσπερ ὑπὸ πατρὶ τοὺς ἰδίους παῖδας πεποιήται, προστιθεὶς τούτῳ καὶ ὄν αὐτὸς τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἡξίωσεν, ἄνδρα καὶ τὴν ἀρετὴν τελεώτατον καὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ μάλα προσήκοντα.

7 ξονστ.27 Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀνερώσθη τῆς ἀρρωστίας, μετ' οὐ πολὺ δὲ δαπανᾶσθαι τὸ σῶμα ἀρξάμενος, κατὰ βραχὺ τῷ θανάτῳ προσήγγισεν· κἀνταῦθα ἐπὶ τῇ γυναικὶ εὐδοκίᾳ πάντα πεποιήται, σωφρονεστάτη τε τῶν καθ' ἑαυτὴν νομιζομένη τάνδρῃ καὶ παιδοτροφήσαι ἀκριβεστάτη, περὶ δὲ ταύτης ἐξῆς ἐρῶ ἀκριβέστερον· ταύτη γοῦν τοὺς παῖδας ὑποθέμενος, καὶ διελὼν περὶ πάντων ὡσπερ προείρητο, βραχὺν χρόνον ἐπιβιούς τελευτᾷ ἐξηκοντούτης καὶ μικρόν τι πρὸς τὸν ὅλον τῆς ζωῆς χρόνον γενόμενος.

7 ξονστ.28 Οὐκ οἶδα γοῦν εἴ τις ἐκείνου τοῦ βασιλέως ἢ εὐκλεέστερον τὸν βίον διήγαγεν, ἢ εὐδαιμονέστερον ἐτεθνήκει· ἅπαξ μὲν ἐπιβουλευθεὶς καὶ τοῦ κλύδωνος ἀρπαγείς, τὸν δὲ λοιπὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον ἀθουρύβως καὶ εὐθύμως διενεγκῶν, καὶ βασιλέας υἱεῖς τῷ βίῳ καταλιπὼν πατρῷ ζοντας ἀκριβῶς καὶ τὸν ἐκείνου χαρακτήρα ἔν τε ψυχῇ καὶ σώματι φέροντας.

7 ξονστ.29 Ἐπεὶ δὲ ἀρκοῦντως αὐτῷ περὶ ὧν ἔπραξε τὸν λόγον ἐποιήσαμεθα, φέρε δὴ εἴπωμεν καὶ εἴ τι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς παρεφθέγγατο. Εἴθιστο λέγειν περὶ τῶν

ἐπιβουλευ σάντων αὐτῶ, ὡς τιμῆς μὲν καὶ χρημάτων οὐκ ἀποστερή σοι τούτους, ἀντ' ἐλευθέρων δὲ ὡς ἀργυρωνήτοις αὐτοῖς χρήσαιτο· «Ἀφειλάμην δὲ οὐκ ἐγὼ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦς, ἀλλ' οἱ νόμοι ἐκπτώτους αὐτοῦς τῆς πολιτείας ποιήσαν τες.» Τοῖς δὲ λόγοις ἐξόχως προσκείμενος· Ὁφελον, ἔλεγεν, ἐκ τούτου ἢ τῆς βασιλείας γνωρίζεσθαι.» Γενναῖος δὲ ὦν τὴν ψυχὴν πρὸς τινα εἰρηκότα ὡς αὐτὸς ἂν ἠδέως μαχόμενος ἐκείνου τὸ ἴδιον σῶμα προβάλλοιτο· «Εὐφήμει, εἶπεν, καὶ εἰ βούλοιο γε πεσόντι ἐπένεγκε πληγὴν τε καὶ αὐτός.» Πρὸς δὲ τὸν τοὺς νόμους ἐξακριβούμενον ἐπὶ τὸ βούλεσθαι ἀδικεῖν· «Οὗτοι, ἔφησεν, οἱ νόμοι ἡμᾶς ἀπολω λέκασιν.» Ἀποχρῶντα ταῦτα τῷ βασιλεῖ.

7 ευδ,ρομ.τ ΕΥΔΟΚΙΑ- ΡΩΜΑΝΟΣ Δ΄

7 ευδ,ρομ.1τ Εὐδοκία βασιλὶς σὺν Μιχαὴλ καὶ Κωνσταντίνῳ τοῖς παισὶ. Ἡ βασιλὶς Εὐδοκία, κατὰ τὰς τοῦ ἀνδρὸς καὶ βασι λέως διατάξεις τῶν ὄλων ἐγκρατῆς γενομένη, οὐκ ἐφ' ἐτέ ροις τὴν βασιλείαν πεποιήται, οὐδ' αὐτὴ μὲν οἰκουρεῖν τὰ πολλὰ ἠξίου, τῶν δὲ ἐν τέλει τισὶ πιστεύειν τὰ πράγματα, ἀλλ' αὐτὴ περιζωσαμένη τὴν δυναστείαν τῆς ὄλης ἡγεμονίας γίνεται, λιτῶς τε τὰ πρῶτα διακειμένη καὶ μηδὲν τι περιττὸν ἐπὶ τε κόσμοις καὶ προόδοις ἐμφαίνουσα· ἐν πᾶσι δὲ ἐξεταζομένη καὶ πᾶσιν ἀρμόζουσα πράγμασιν, ἀρχαιρε σίαις, πολιτικαῖς ὑποθέσεσι, δημοσίων συνεισφοραῖς ἔστιν ὅπη παρείκοι, καὶ τὰς βασιλείους φωνὰς ἀπαγγέλλουσα· τοσοῦτον γὰρ αὐτῇ τὸ περιὸν τοῦ φρονήματος, Ἐμέσευε γοῦν τῶν υἱέων, οἱ δὲ μονονοῦκ ἐπεπήγεσαν ἐκείνην ἀκρι βῶς δεδιότες καὶ σεβαζόμενοι.

7 ευδ,ρομ.2 Τὸ μὲν οὖν τὸν Κωνσταντίνον αἰδεῖσθαι ταύτην, παῖδά τε ὄντα καὶ οὕτω τῶν πραγμάτων ξυνιέναι δυνάμε νον, οὔτε θαυμάσομαι, οὔτε ἐπαινέσαι τοῦτον τῆς αἰδοῦς προαχθήσομαι· τὸ δὲ τὸν Μιχαὴλ ὑπέικειν αὐτῇ καὶ τῶν ὄλων πραγμάτων παραχωρεῖν, ἤδη τε πρὸ πολλοῦ τὴν ἡβὴν ἐκβεβηκότα καὶ τῆς φρονούσης ἡλικίας γενόμενον, τὴν τε φρόνησιν τελείαν κτησάμενον καὶ πείραν ταύτης δεδωκότα ἐν πολλοῖς πράγμασι, τοῦτο οὔτε συγκρίνεσθαι πρὸς ἕτερον τοιοῦτον ῥάδιον, οὔτε ἀρκούντως τινὰ τῶν πάντων δυνατὸν εὐφημεῖν· ἀλλ' εἶδον τοῦτον ἐγὼ πολλάκις, λέγειν μὲν δυνάμενον ἐπὶ τῆς μητρὸς, σιωπῶντα δὲ ὡσπερ οὐ δυνάμε νον λέγειν, καὶ πρᾶττειν μὲν πᾶν ὀτιοῦν ἐξισχύοντα, πρᾶ ξεων δὲ βασιλικῶν ἀπεχόμενον.

7 ευδ,ρομ.3 Οὐ μὴν κατωλιγῶρει τὰ πρῶτα τούτου ἢ μῆτηρ, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτῆς προγυμνάζουσα, εἶτα δὴ καὶ ἀρχαιρεσιά ζειν ἐδίδου καὶ δικάζειν προέτρεπεν· ἐφίλησε γοῦν πολλά κίς προσελθοῦσα, καὶ ἐγκωμίων ἠξίωσε καὶ ὄνασθαι τούτου κατηύξατο, ἐρρυθμιζέ τε τούτῳ τὸ ἦθος, καὶ ἠρέμα ἐπὶ πᾶσαν ἐνέργειαν βασιλεῖ πρέπουσαν προεβίβαζεν. Ἐμοὶ γοῦν πολλάκις αὐτὸν ἐνεχείρισε καὶ τὰ δέοντα νουθετεῖν τε καὶ συμβουλεύειν παρεκελεύσατο. Ἐκάθητο δὲ ἐπὶ τοῦ βασιλείου βήματος ἅμα τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ· χρηστό τατος δὲ ὦν εἶπερ τις ἄλλος, οὐ πάντα ἐφ' ἑαυτοῦ ἔπρατ τεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀδελφῷ πολλάκις τῶν βασιλικῶν ἐκοι νώνησε πράξεων. Εἶχε μὲν οὖν οὕτω τούτοις τὰ πράγ ματα, καὶ μέχρι παντὸς ἂν ἢ αὐτὴ τάξις τετήρητο, εἰ μὴ δαίμων τις τοῖς πραττομένοις ἀντέπεσεν.

7 ευδ,ρομ.4 Ἐνταῦθα δὲ τοῦ λόγου γενόμενος, τοσοῦτον ἂν περὶ τῆς βασιλίδος Εὐδοκίας εἶποιμι, ὅτι οὐκ οἶδα εἴ τις ἄλλη γυναικῶν σωφροσύνης ἐγεγόνει παράδειγμα, ὡς ἐκείνη τὸν μέχρι τούτου τῆς ζωῆς βίον ἐβίωσε· λέγω δὲ οὐχ ὅτι καὶ μετὰ ταῦτα τὴν σωφροσύνην ἠλλάξατο, ἀλλ' ὅτι τῆς ἀκρι βείας ὑφῆκε καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ιδέαν μέχρι

παντός τῆς γνώμης ἐτήρησεν· ἀπολογισαίμην δ' ἂν καὶ τοῦτο ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς οὐδ' εἶ τι καὶ παρηλλοιώτο, ἡδονῶν ἥττηται καὶ σαρκὸς ἐπιθυμίας ἡλάττωται, ἀλλὰ διέσεισαν αὐτὴν φόβοι πολλοὶ περὶ τοῖς υἱέσι, μὴ τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθεῖεν, μὴ ὄντος τοῦ προεστηκότος καὶ περιέποντος. Ἐκείνη γὰρ οὐδ' ὁ βασιλικὸς βίος καθ' ἡδονὴν ἦν· ἐρῶ δέ τι τούτου σύμβολον μέγιστον· ἐγὼ γὰρ ταῦτα συγγράφων ἦν δὲ ἀδελφὸς τοῦ ἐκείνης πατρὸς ἐκ πνευματικῆς διαθέσεως, καὶ με ὑπὲρ πάντας ἐθείαζέ τε καὶ ἐξεθείαζεν· ἐφ' ἑνὸς γοῦν αὐτῆ τῶν καιρῶν ἐπὶ θείῳ νεῶ συγγενόμενος, ἐπειδὴ προσηλωμένην εἶδον Θεῶ καὶ οἶον ἐξηρημένην τοῦ Κρείττονος, ὄνασθαι τοῦ κράτους μέχρι παντός κινήθεις ἐκ προθυμίας ἠϋξάμην· ἡ δέ μοι ἐπιστραφεῖσα τὸν λόγον ἐμέμψατο καὶ ἄρὰν τὴν εὐχὴν ἐλογίσατο· «Μὴ οὕτως ὀναίμην τῆς βασιλείας, εἰποῦσα, ὥστε καὶ θανεῖν βασιλεύουσα.» Τοσοῦτον γοῦν με οὗτος ὁ λόγος ἐξεδειμάτωσεν, ὥστε ἐκεῖθεν ὡς κρείττονι ταύτῃ προσέχειν τὸν <νοῦν>.

7 ευδ,ρομ.5 Ἄλλ' εὐμετάβλητον ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα εἰ καὶ προφάσεις ἰσχυραὶ τῆς μεταβολῆς ἔξωθεν γένοιοντο· εἰ γὰρ καὶ τὸ ἦθος στάσιμος ἢ βασιλεὺς αὕτη καὶ τὴν ψυχὴν γενναία, ἀλλ' οἱ ἐπιρρέοντες ποταμοὶ κλονοῦσιν αὐτῆ τὸν πύργον τῶν σωφρονικῶν λογισμῶν καὶ πρὸς δευτέραν εὐνήν ἀνδρὸς κατακλίνουσι· καὶ πολλοῖς μὲν τὸ πρᾶγμα γνώριμον ἐγεγόνει καὶ ἀμφὶ ταῖς γλώσσαις ἐκλώθετο, ἐμοὶ δὲ οὐδ' ὀπωσιοῦν τοῦ ἐνθυμήματος ἢ βασιλεὺς ἐκοινῶνῃ σεν, αἰδοῖ πάντως τὴν γλῶσσαν ἐπέχουσα, ἵνα μὴ πρὸς τὸν αὐτὸν τοὺς ἐναντίους διαπλέκοιτο λόγους, ἐβούλετο δ' ὅμως κάμει τοῦ σκέμματος μετασχεῖν· ὅθεν μοι προσιῶν τις τῶν τὰ χεῖρῳ μυσταγωγούντων αὐτῆ, προὔτρεπεν εἰπεῖν αὐτῆ καὶ παρρησιάσασθαι, ὥστε βασιλέα γενναῖον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασιν. Ἐγὼ δὲ τοσοῦτον πρὸς αὐτὸν εἰρήκειν, ὡς οὐτ' ἂν εἴποιμι τοῦτο, οὔτε πείσομαι εἰρηκῶς, οὔτε εἰς καλὸν τῆς γλώττης ὀναίμην.

7 ευδ,ρομ.6 Τέως δὲ τὸ πρᾶγμα ὑπεψιθύριστο τοῖς πολλοῖς, καὶ τῆ βασιλίδι ὁ βασιλεύσων ἀφώριστο, καὶ κατὰ τὰ ξυγείμενα τὴν τήμερον μὲν ἐπίδοξος ἐπίδημησαι τῆς Πόλεως ὁ προσδοκώμενος ἦν, τὴν δὲ αὔριον ὁ βασιλικὸς αὐτῶ θρόνος ἀφώριστο. Ἐσπέρας δὲ με προσκαλεσαμένη ἢ βασιλεὺς, καὶ μόνον ἀπολαβοῦσα, εἶτα δὴ καὶ δακρύουσα· «Οὐκ οἶσθα, ἔφησεν, ὡς ἀπανθεῖ τὰ τῆς βασιλείας ἡμῖν πράγματα καὶ εἰς τούπισω χωρεῖ, πολέμων μὲν ἀναρριπιζομένων συχνῶν, βαρβαρικοῦ δὲ πλήθους πᾶσαν τὴν ἔω ληϊζομένων· πῶς οὐ τὰ δεινὰ σταίη τοῖς πράγμασιν;» Ἐγὼ δὲ μηδὲν τῶν γεγόνωτων εἰδὼς, μηδ' ὅτι ἐπὶ θύραις τῶν ἀνακτόρων ὁ βασιλεύσων εἰστήκει· «Οὐ τῶν προχείρων τὸ πρᾶγμα, ἔφησα, ἀλλὰ τῶν βουλῆς δεομένων καὶ σκέψεως· τήμερον οὖν προβαλοῦ, καὶ αὔριον ἀκροῶ, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ ρήματος.» Ἡ δὲ βραχὺ τι ἐπιγελάσασα· «Ἄλλ' οὐ δεῖ τις, ἔφησε, φροντίδος· τὸ δὲ καὶ πεφρόντισται καὶ διώρισται· ὁ γὰρ τοῦ Διογένους υἱὸς Ῥωμανὸς τὸ βασιλεύειν ἠξίωται καὶ τῶν ἄλλων προκέκριται.»

7 ευδ,ρομ.7 Ἐπάγην ἀκούσας εὐθύς καὶ ὅ τι γενοίμην οὐκ ἔχων· «Ἄλλ' αὔριον, ἔφησα, κοινωνὸς τοῦ πράγματος καὶ αὐτὸς ἔσομαι.» ἢ δὲ· «Μὴ μοι τὴν αὔριον, πρὸς με εἰρήκει, ἀλλ' αὐτίκα μοι κοινῶναι τῆς πράξεως.» Τοσοῦτον δὲ αὐθις αὐτὴν ἠρωτήκειν· «Ὁ δὲ γε υἱὸς σου καὶ βασιλεὺς, ὅς δὴ καὶ ἐπίδοξος ἦν μοναρχεῖν, συνίστωρ τοῦ γενομένου καθέστηκεν;» Ἡ δὲ· «Παντάπασιν μὲν οὐκ ἀγνοεῖ, ἔφησε, τὸ δρώμενον, τὸ δὲ ἀκριβὲς οὐκ οἶδε τοῦ πράγματος· ἀλλ' εἰς καλὸν τοῦ υἱέος μοι μέμνησαι· ἀναβησώμεθα κοινῆ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ πρᾶγμα διηγησώμεθα· καθεύδει δὲ ἄνωθι που ἔν τινι τῶν βασιλικῶν κοιτωνίσκων.»

7 ευδ,ρομ.8 Ἀνεληλύθειμεν γοῦν, ἐκείνη μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ἔχουσα τὴν ψυχὴν, ἐγὼ δὲ ἐτεταράγμην καὶ μοί τις κλόνος ἐξαπιναίως διέσεισε τὰ ὀστᾶ· ὡς δὲ ἐπὶ τῆς

κλίνης τοῦ παιδὸς ἢ μήτηρ καθήστο· «Ἄνίστασο, ἔφη, κάλλιστέ μοι τῶν υἱέων καὶ βασιλεῦ, καὶ δέξαι τὸν πατρῶν, ἀντὶ πατρὸς οὐκ ἄρχοντα, ἀλλ' ὑπέικοντα, τοιοῦτον γάρ σοι τοῦτον ἐν γράμμασιν ἢ μήτηρ ἐδέσμησεν.» Ὁ δὲ αὐτίκα ἐξαναστάς, ἐμὲ μὲν ὑπεβλέφατο οὐκ οἶδ' ὅ τι ἐνθυμηθεὶς, ἅμα δὲ τῇ μητρὶ τοῦ δωματίου ἐν ᾧ ὕπνωτε κατελθὼν, τὸν τε βασιλέα ἤδη τεθέαται, μηδὲν διαλλάξας μήτε τῆς ψυχῆς μήτε τοῦ χρώματος, καὶ ἀσπασάμενος, κοινωνὸς αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς εὐθυμίας καθίσταται.

7 ευδ,ρομ.9 Μετάκλητος δὲ καὶ ὁ καῖσαρ ἐπὶ τούτοις γίνε ται, καὶ τὴν σύνεσιν τότε μάλιστα ἐπιδείκνυται, καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ βασιλέως φροντίσας ὅσα εἰκὸς, καὶ τινὰς φωνὰς ὑπὲρ ἐκείνου ἀφείς, συμπανηγυρίζει τοῖς βασιλεύουσι, καὶ μονονοῦ τὸν ὑμέναιον ἄδει καὶ τῶν ἐπιγαμίων ἐμφορεῖται κρατήρων· καὶ οὕτω ἐπὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ ἢ τῆς βασιλείας ἐγεγόνει κατάστασις.

7 ευδ,ρομ.10τ Ἡ βασιλεία Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένους. Τῷ βασιλεῖ τούτῳ, φημὶ δὴ Ῥωμανῷ τῷ τοῦ Διογένους, τὸ μὲν γένος ἀρχαῖον καὶ εὐδαιμον, πλὴν τοῦ πατρὸς· οὗτος γὰρ ἐπὶ τυραννικαῖς αἰτίαις ἀλοὺς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ τοῦ κατὰ τοὺς Ἀργυροῦς, ἑαυτὸν ὥσας κατὰ κρημοῦ ἐξαπόλωλε· ὁ δὲ τρόπος ἔστι μὲν οὗ κατευθύνων, τὰ πλείω δὲ εἰρωνικός τε καὶ ἀλαζών, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς τὰς τυραννίδας ἐκπέφυγεν, ἀλλὰ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐλάνθανεν, ἐπὶ δὲ Εὐδοκίας τῆς βασιλίδος, ἣν ὁ λόγος φθάσας ὑπεζωγράφησε, τὸ κρυπτόμενον ἐγύμνωσε βούλευμα· ἀλλ' εὐθύς ἐαλώκει, καὶ δίκας ἀν' ἐδεδώκει ὧν ἔτε τολμῆκει, εἰ μὴ τὸ τῆς βασιλίδος φιλόφρονον ὑπεξεῖλε τοῦτον τῆς κατακρίσεως, παρ' ᾧ καὶ εἰς τὴν κρίσιν ἠπάτηται· ὥθη γὰρ ὡς εἰ βασιλέα ποιήσειεν ὃν δέον ἀνελεῖν σέσωκεν, ἑαυτῇ τὸ πᾶν τοῦ κράτους περιποιήσασθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐκείνον ἄλλο τι φρονεῖν παρ' ὅπερ αὐτῇ βούλοιο, δίκαια μὲν ὑπολαμβάνουσα, διημαρτήκει δὲ τοῦ σκοποῦ· οὐ πολλὰς γὰρ ἡμέρας ὑποκριθεὶς αὐτῇ τὴν ὑπακοήν, εὐθύς τῶν οἰκείων ἐγεγόνει ἡθῶν, καὶ ὅσον ἐκείνη κατάρχειν τούτου ἐβούλετο καὶ οἶον τὸν δυναστεύοντα λεοντοκομεῖν, τοσοῦτον ἐκείνος τὸν χαλινὸν ἐδυσχέραινε καὶ δεινῶς πρὸς τὴν ἐπέχουσαν χεῖρα ὑπέβλεπεν· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐντὸς ὀδόντων ὑπετονθόρουζεν, εἶτα δὴ καὶ ἐπε δημοσίευε τὴν δυσχέρειαν.

7 ευδ,ρομ.11 Ἐμοὶ δὲ προσεῖχεν ὡς κρείττονι· ὅτε γὰρ μετὰ τῶν ἰδιωτῶν ἐτέτακτο, δουλοπρεπέστατα πρὸς με διέκειτο, καὶ τινος καὶ παρ' ἐμοῦ συμμαχίας ἀπολελαύκει, καὶ ὅς οὐκ ἐπελέληστο ταύτης τῆς βασιλείας ἀξιώθεις, ἀλλ' ἠγάπα τε καὶ ἐσέβετο τοσοῦτον, ὡς καὶ ὑπανίστασθαι μοι προσιόντι καὶ τὰ πρῶτα χαρίσασθαι τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειώσεως· ἀλλὰ τοῦτο μὲν πάρεργον κείσθω τοῦ λόγου. Ὁ δὲ ἐβούλετο μὲν αὐταρχεῖν καὶ τὸ κράτος τῶν πραγμάτων ἔχειν μονώτατος, οὕτω δὲ τι γενναῖον τῇ ἀρχῇ συνεισενεγκῶν ἐταμιεύετο τὸν καιρὸν· καὶ τούτου τε ἕνεκα τοῦ σκοποῦ, πρὸς δὲ καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν ὅλων σωτηρίας, κηρύττει κατὰ Περσῶν πόλεμον.

7 ευδ,ρομ.12 Κἀγὼ μὲν, ὅπερ δὴ ποιεῖν εἴωθα τὰ συνοίσοντα τοῖς βασιλεύουσι παραινεῖν, ἐπεῖχον τὸν ἄνδρα, καὶ πρότερον ἔφασκον περὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων διαλέγεσθαι καὶ καταλόγους ποιεῖν, καὶ ξενικὴν συμμαχίαν προσαγαγεῖν, εἶθ' οὕτως ἐφ' ἐτοίμοις τοῖς πράγμασιν πολεμεῖν αἰρεῖσθαι· οἱ δὲ γε εἰωθότες παρὰ τὴν ἐμὴν γλῶσσαν λαλεῖν, πλὴν ἐνίων, καὶ τότε καὶ νῦν τὰ πράγματα διεφθάρκασιν. Ἐνίκα γοῦν τὰ χεῖρω· καὶ τὴν πολεμικὴν πανοπλίαν ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων ἐνδύς, ἀσπίδα τε λαβὼν τῇ ἀριστερᾷ καὶ δόρυ τῇ δεξιᾷ, κολλητὸν βλήτροισι, δυοκαιεικοσίπηχυ, ᾤετο τῇ μὲν ἀποφράττειν τοῖς πολεμίοις τὴν ἔφοδον, τὸ δόρυ δὲ ταῖς πλευραῖς ἐπωθεῖν· καὶ ἐπὶ τούτοις οἱ μὲν ἄλλοι ἠλάλαζον καὶ τῷ χεῖρι ἐκρότου, ἐγὼ δὲ ἐσκυθρόπαζον τῶν μελλόντων ὅποσον

εἰκὸς στοχαζόμενος. 7 ευδ,ρομ.13 Ἐξεληλύθει γοῦν κατὰ τῶν βαρβάρων πανστρα τιᾶ, οὐθ' ὅπη πορευῆται ἐπιστάμενος οὐθ' ὃ δράσειεν· ἐπεπλάνητο γοῦν ἑτέραν μὲν προθέμενος, ἑτέραν δὲ πορευόμενος, καὶ Συρίαν μὲν καὶ Περσίδα περινοστούμενος, τοσοῦτον δὲ κατορθῶν ὅπόσον ἀνάγειν τὸ στράτευμα καὶ ἐπὶ μετεώρων λόφων ἰστᾶν, καὶ αὐθις κατάγειν, στεναῖς τε ἀπολαμβάνειν ὁδοῖς καὶ πολλοὺς ἀπολλύειν τῷ στρατηγῇ ματι. Τέως μὲν οὖν τῷ δοκεῖν τροπαιοφόρος ἐπάνεισιν, οὔτε Μηδικὰ σκῦλα κομίσας ἡμῖν οὔτε Περσικὰ, ἀλλὰ τούτῳ μόνῳ τῶν πάντων ἐπαιρόμενος ὅτι κατὰ τῶν ἐναντίων ἐστράτευσεν.

7 ευδ,ρομ.14 Αὕτη πρόφασις αὐτῷ πρώτη τῆς ἀλαζονείας ἐγένετο· ἐντεῦθεν καὶ τῆς βασιλίδος κατωλιγῶρει, καὶ τῶν ἐν τέλει καταπεφρονήκει, καὶ τῶν συμβούλων ἀφέμενος, τοῦτο δὴ τὸ τῶν βασιλέων ἀνίατον νόσημα, ἑαυτῷ πρὸς πᾶν ὀτιοῦν ἐχρήτο καὶ συμβούλῳ καὶ παραινέτῃ. Ἐγὼ δὲ, ὄμνυμι δὲ Θεὸν ὃν ἡ φιλοσοφία πρεσβεύει, ὑπορυττόμενα καταλαμβάνων βουλευματα, καὶ περὶ τῆ βασιλίδι καὶ τοῖς πράγμασι δείσας μὴ πάντα συγχυθεῖη καὶ ἀνατραπεῖη, τοῦ σκοποῦ τε τοῦτον ἀπῆγον, καὶ τῶν συνθηκῶν ὑπεμίμνη σκον, ἐνσεῖων καὶ φόβον ὅπη παρείκοι, μήπως ἐναντίον αὐτῷ τὸ τέλος τῶν ἐνθυμημάτων γένοιτο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ βασιλεύουσα πολλάκις ὑπ' ἐκείνου πληγεῖσα διωδῆκει τὴν ψυχὴν καὶ ὑπουλον εἶχε τὸ φρόνημα, ἀμφοτέροις ἑμαυτὸν μερίζων ὑπὲρ ἑκατέρου πρὸς ἕκαστον ἐποιοῦμην τοὺς λόγους.

7 ευδ,ρομ.15 Οὐ πολὺς χρόνος διεληλύθει, καὶ πρώτου εὐθύς ἕαρος τὰ τῶν ἐναντίων ὤδινε, καὶ τὸ προλαβὸν τρόπαιον τοῦ βασιλέως ἠλέγχετο· δευτέρων οὖν αὐθις πολέμων παρασκευαί, καὶ ἴνα τὰ ἐν μέσῳ συντέμω, κἀγὼ τῆς στρατείας πάρεργον γίνομαι· τοσαύτην γάρ μοι ἀνάγκην τοῦ συναπαίρειν τούτῳ ἐπήνεγκεν, ὅσῃν οὐκ ἐνῆν ἀπώσασθαι· λέγειν μὲν οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν με ἑαυτοῦ παντάπασι ἐποιήσατο, νῦν μὲν οὐκ ἂν εἴποιμι, τῆς ἱστορίας τὰ πολλὰ συντέμνων, ἐρῶ δὲ ὅποτε περὶ τούτων συγγράφοιμι· οὐπῶ δὲ ταύτην διαπέφευγα, ὡς μήτ' ἐμοὶ λαβὴν κακονοίας πρὸς ἐκείνον γενέσθαι, μήτ' αὐτῷ τὰ πάντα διαπεσεῖν.

7 ευδ,ρομ.16 Λόγων μὲν οὖν ἠττάσθαι τῶν ἐμῶν ἐπὶ πᾶσι διωμολόγει, λέγω δὲ τῶν περὶ τὰς ἐπιστήμας, ἐβούλετο δέ μου τὸ πλέον ἔχειν τῆς στρατηγικῆς συνέσεως· ὡς δέ με εἶδε τὴν τακτικὴν ἐπιστήμην ἠκριβωκότα καὶ ὅσα περὶ λόχους καὶ τάξεις, καὶ ὅσα περὶ μηχανημάτων κατασκευὰς, καὶ ἀλώσεις πόλεων, καὶ τᾶλλα ὅσα στρατηγικῶν εἰσι διατάξεων, ἐθαύμασε μὲν, ἐβάσκησε δὲ, ἀντείχετο δέ μου τοσοῦτον καὶ περιείχετο· εἰδόσι δὲ λέγω πολλοῖς τοῖς τότε ἡμῖν συστρατεύουσιν, ὡς μὴ τῆς διαθέσεως ταύτης εἶναι ὑπερβολὴν.

7 ευδ,ρομ.17 Ἐγεγόνει δὲ οὐδ' ὁ δεύτερος αὐτῷ πόλεμος ἔχων τι τοῦ προτέρου πλέον, ἀλλ' ἐν ἴσῃ τῇ στάθμῃ καὶ πάντῃ ἰσόρροπος· εἰ δὲ κατὰ μυρίους μὲν ἡμεῖς πίπτοιμεν, δύο δὲ ἢ τρεῖς ἀλοῖεν πολέμιοι, οὐ νενικήμεθα, καὶ πολὺς ἐφ' ἡμῖν κατὰ τῶν βαρβάρων ὁ κρότος. Ἐντεῦθεν οὖν αὐτῷ πλείων ὁ κόμπος καὶ μεῖζον τὸ φρύαγμα, ὅτι δις ἐστρατήγησε καὶ λόγος αὐτῷ τῶν πάντων οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ παραινέταις χρώμενος κακοήθεσιν τῆς εὐθείας πάντῃ ἀπετραπέτο.

7 ευδ,ρομ.18 Τὴν μὲν οὖν βασιλίδά ὡσπερ δὴ χειρωσάμενος εἶχε καὶ οὐδὲν αὐτῷ πρᾶγμα εἰ καὶ τῶν βασιλείων ἀπαγαγεῖν θελήσειεν, τὸν δὲ καίσαρα ὑπεβλέπετο, καὶ πολλάκις ὀρμήσας ἐλεῖν τε καὶ καθελεῖν, αὐθις ἐγνωσιμάχει καὶ οὐκ ἐπεχείρει τῷ σκέμματι, τὸ γοῦν παρὸν τὰς δι' ὄρκων αὐτοῦ τε καὶ τῶν υἱέων πίστεϊς εἰλήφει. Ἐπεὶ δὲ οὐκ εἶχε γενναίαν πρόφασιν ὥστε <τὰ> κατὰ νοῦν αὐτῷ πληρῶσαι βουλευματα, τρίτον αὐθις καὶ τελευταῖον κατὰ τῶν ἐπικειμένων βαρβάρων ἐπιστρατεύει· οὐ γὰρ ἀνίσταν

οὔτοι ὑποφαινομένου τοῦ ἔαρος ληΐζοντες γῆν τὴν τῶν Ῥωμαίων καὶ παμπληθεὶ κατατρέχοντες· ἔξισιν οὖν αὐθις, πλείονα τῶν προτέρων ἐπαγόμενος συμμαχίαν καὶ δύναμιν.

7 ευδ,ρομ.19 Ὡσπερ δὲ εἰώθει ποιεῖν ἐν πᾶσι πράγμασι πο λιτικοῖς τε καὶ στρατιωτικοῖς, μὴ γνώμας παρά του λαμβά νειν τῶν πράξεων, ἄρας εὐθὺς τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Καισαρέων ἐπέιγεται· εἶτα δὴ ὀκνεῖ μὲν προσωτέρω προίεναι, καὶ ἀφορμὰς ἐπανόδου αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδίδου· ὡς δ' οὐκ ἦν τὴν αἰσχύνην ἐπανέχειν, δέον σπονδὰς πρὸς τοὺς πολεμίους ποιήσασθαι καὶ ἐπισχεῖν αὐτοὺς τῆς ἐπετείου ὀρμῆς, ὁ δὲ, εἴτε τὰ πράγματα ἀπογνοὺς, εἴτε θαρρήσας πλέον τοῦ δέοντος, ἀνεπιστρεπτι ἐπὶ τοὺς ἐναντίους χωρεῖ. Οἱ δὲ, ὡς τὴν πρόοδον ἤσθοντο, βουλόμενοι τοῦτον ὑπαγα γεῖν εἰς τὸ ἔμπροσθεν καὶ ἐντὸς ἀρκύων ποιήσασθαι, προέ τρεχόν τε τοῖς ἵπποις καὶ αὐθις ἀνθυπενόστουν ὡσπερ δρασμὸν βουλευσάμενοι, καὶ τοῦτο πολλάκις ποιήσαντες ἐνίους τῶν στρατηγῶν συνηρπάκασι καὶ ὑφ' ἑαυτοῖς ἐποίη σαντο.

7 ευδ,ρομ.20 Ὁ δέ με <οὐ> διέλαθεν, ἔλαθε τοῦτον, αὐτὸς δὴ ὁ σουλτάν, ὁ τῶν Περσῶν ἢ Κούρτων βασιλεὺς, συνὼν τῷ στρατεύματι καὶ τὰ πλείω τῶν κατορθωμάτων ποιῶν· εἰ δὲ τις τοῦτον ἐφώρασεν, ὁ δὲ οὐκ ἐπίστευε λέγοντι, ἀλλ' οὐδὲ εἰρήνην ἐβούλετο, ἀλλ' ᾤετο αὐτοβοεὶ αἰρήσειν τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον. Τὸ δ' ἀστρατήγητον τούτου διεῖλε τὰς δυνάμεις, καὶ τὰς μὲν αὐτοῦ κατεῖχε, τὰς δὲ ἐπ' ἄλλο τι ἐξαποστέλλει, καὶ δέον ὄλω τῷ πλήθει τοῦ στρατεύματος τοῖς ἐναντίοις ἀντικαθίστασθαι, ὁ δὲ τῷ ἐλάττονι μέρει πρὸς αὐτοὺς ἀντετάξατο.

7 ευδ,ρομ.21 Τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἐπαινεῖν μὲν οὐκ ἔχω, ψέγειν δὲ οὐ δύναμαι, αὐτὸς τὸν ὄλον κίνδυνον δέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶν ἀντιρρήσεως· εἰ μὲν γὰρ ὡς φιλοκίνδυνον λογί σαιτό τις τὸν ἄνδρα καὶ ἀγωνιστὴν προθυμότερον, ἔχοι ἂν ἀφορμὰς πρὸς ἐγκώμιον· εἰ δ' ὅτι, δέον κατὰ τὴν στρατηγί κὴν ἀκρίβειαν πόρρω ἴστασθαι, πρωτοστράτηγον τυγχάνοντα τοῦ στρατεύματος, καὶ τοῖς πλήθεσιν ἐπιτάττειν τὰ δέοντα, ὁ δὲ ἀλογίστως παρεκινδύνευε, πολλὰ ἂν ἐς αὐτὸν ἀποσκῶ ψειεν· ἐγὼ δὲ μετὰ τῶν ἐπαινούντων, ἀλλ' οὐ τῶν αἰτιωμέ νων εἰμί.

7 ευδ,ρομ.22 Ὡπλιστο μὲν οὖν τὴν στρατιωτικὴν πανοπλίαν, καὶ τὸ ξίφος ἐγύμνωσεν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς· ὡς δὲ ἐγὼ πολ λῶν ἤκουσα, ὅτι καὶ πολλοὺς ἀνηρήκει τῶν ἐναντίων, τοὺς δὲ καὶ ἐς φυγὴν κατηνάγκασεν. Εἶτα δὴ ὅστις εἶη γνώριμος τοῖς ἐς αὐτὸν βάλλουσι γεγωνῶς, κύκλω τε ὑπὸ τούτων περιστοιχίζεται, καὶ ὀλισθαίνει μὲν τοῦ ἵππου βληθεὶς, εἶτα δὴ ἐαλώκει, καὶ δορυάλωτος εἰς τοὺς πολεμίους ὁ βα σιλεὺς Ῥωμαίων ἀπάγεται, καὶ τὸ στράτευμα διαλύεται· καὶ τὸ μὲν διαφυγὸν μέρος βραχὺ τι, τῶν δὲ πλειόνων οἱ μὲν ἐάλωσαν, οἱ δὲ μαχαίρας ἔργον γεγόνασιν.

7 ευδ,ρομ.23 Ὁ μὲν οὖν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ βασιλέως χρόνος ἀναμεινάτω καὶ ὅ τι τῷ κρατήσαντι περὶ τούτου συνδέδοκται. Οὐ πολλὰ δὲ ἡμέραι διεληλύθεσαν, καὶ τῶν διαπεφευγόντων τὸν πόλεμον ἄγγελός τις προλαβὼν τὸ δει νὸν ἐν τῇ Πόλει ἀπήγγειλεν, καὶ αὐθις ἄλλος, καὶ πάλιν ἐφ' ἐτέρω ἕτερος, σαφὲς μὲν οὐδὲν ἀπαγγέλλοντες, αὐτὸ δὲ τὸ δεινὸν ἐρμηνεύοντες· οἱ μὲν γὰρ τεθνηκένοι τὸν βασιλέα, οἱ δὲ ἐάλωκένοι μόνον κατήγγελλον, οἱ δὲ τετρωμένον τοῦ τον ἰδεῖν καὶ κατὰ γῆς ἐρριμμένον, οἱ δὲ δέσμιον ἀπαγόμενον εἰς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον. Ἐπὶ συμβούλοις οὖν ἐν τῇ Πόλει τὰ πράγματα γίνεται, καὶ τί πρακτέον ἢ βασιλὶς διηρώτα· ἔδοξε γοῦν σύμπασιν, ἐκεῖνον μὲν τέως ἔάν, εἴτε ἐαλώκει εἴτε ἐτεθνήκει, ἑαυτῇ δὲ καὶ τοῖς παισὶ κρατὺ νεσθαι τὴν ἀρχήν.

7 ευδ,ρομ.24 Ἐνταῦθα οἱ μὲν τῷ υἱῷ καὶ παιδὶ τὴν βασιλείαν ἐδίδουσαν, ὡς

ἀπρακτεῖν τὴν μητέρα παντάπασιν, οἱ δὲ τὸ πᾶν τῆς ἀρχῆς καὶ αὐθις ταύτη ἀπένεμον. Ἐμοὶ δὲ οὐδ' ἕτερον ἤρεσκεν, οὐ γὰρ διαψεύσομαί γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ἀλλὰ συμπράττειν ἀμφοτέρους, <τὸν μὲν> ὡς τεκούσῃ τὴν ὑπακοὴν ἐνδείκνυσθαι, τὴν δὲ κοινῇ μετὰ τοῦ παιδὸς τὴν τῶν ὄλων ποιεῖσθαι οἰκονομίαν· τοῦτο μὲν οὖν καὶ τῷ βασιλεῖ Μικαὴλ ἐδόκει καὶ <συν>ετίθετο τῷ σκοπῷ. Ἄλλ' οἱ τὴν βασιλείαν ἑαυτῶν ποιεῖν βουλόμενοι, καὶ κέρδους τοῦ σφετέρου ἕνεκα τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν πραγματεύεσθαι, τὴν μὲν εἰς μοναρχίαν ἠρέθιζον, τὸν δὲ ἀντιπίπτειν τῇ μητρὶ κατὰ νάγκαζον.

7 ευδ,ρομ.25 Ἐνταῦθα οὐκ οἶδα ὅ τι θαυμάσωμαι τοῦ ἀνδρός· ἐμοὶ γὰρ μόνῳ περὶ τῶν ὄλων κοινολογούμενος ἐβούλετο, εἰ ἀρεστὸν τῇ μητρὶ καὶ τῆς ἀρχῆς μεταστῆναι καὶ μηδὲν πρὸς ἐκείνην ἢ μεγαλοπρεπεύσασθαι ἢ μικρολογήσασθαι· πολὺ λάκις γοῦν ἐγὼ τούτους συνήγαγον εἰς ταῦτο, ὃ δὲ τοσοῦτον ἀπέιχε τοῦ ἀντειπεῖν τῇ μητρὶ, ὥστε καὶ ἀντωπῆσαι αὐτῇ ἠρυσθία καὶ ὑπεστέλλετο. Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ τούτοις ἔτι μετέωρον ὄντος τοῦ σκέμματος, ὃ καίσαρ τὴν Πόλιν εἴσεισι, τοῦτο παρὰ τῆς βασιλίδος ἐγκελευσθεῖς, καὶ τοῦ ἐμοῦ βουλευμάτος γίνεται, καὶ τὴν κοινοπραξίαν τοῦ γένους ἀσπάζεται.

7 ευδ,ρομ.26 Ἄλλ' οὕτω τοῦτο κατευνάσθη τὸ κύμα, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἕτερον ἐγείρεται τε καὶ ἐπωρύεται· ὃ γὰρ τοῦ πολεμίου στρατεύματος ἀρχηγός, ἐπειδὴ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων ἀλώσιμον ἐθεάσατο, τῷ μὲν κατορθώματι οὐκ ἐπαίρεται, συστέλλεται δὲ λίαν τῷ εὐτυχήματι, καὶ μετριάζει τῇ νίκῃ τοσοῦτον ὅσον οὐδεὶς ἂν προσεδόκησε, παραμυθεῖται τὸν ἐαλωκότα, κοινωνεῖ τραπέζης, τιμῆς ἀξιοῖ, δορυφορίαν ἐφίστησι, λύει αὐτῷ τῶν δεσμῶν οὐς ἐβούλετο, ἀπολύει τῶν αἰχμαλώτων ὀπόσους προέτρεψε, τελευταῖον καὶ αὐτὸν δὴ τῆς αἰχμαλωσίας ἐλευθεροῖ, καὶ σύμβολα κήδους πεποικώς καὶ ὑποσχέσεις παρ' ἐκείνου λαβὼν ἐνωμότους, μεθ' ὅσης ἂν εἴποι τις προπομπῆς καὶ δορυφορίας ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀποστέλλει ἀρχὴν, ὅπερ δὴ ἀρχέκακον ἐγεγόνει καὶ πολλῶν συμφορῶν αἰτιώτατον. Τυχῶν οὖν ὁ βασιλεὺς ὧν οὐκ ἤλπιζεν, ἀπραγματεύτως ᾤθη τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων αὐθις λήψεσθαι, καὶ ὥσπερ αὐτάγγελος τοῦ μετὰ τὸ ἀτύχημα εὐτυχήματος τῇ βασιλίδι καθίσταται γράμμασι τῆς ἰδίας χειρὸς ἃ συμβεβήκοι τούτῳ σημειωσάμενος.

7 ευδ,ρομ.27 Θόρυβος οὖν εὐθύς καὶ διαδρομαὶ περὶ τὰ βασίλεια, τῶν μὲν θαυμαζόντων τὸ γεγονός, τῶν δὲ ἀπὶ στούντων τῷ πράγματι· ἀπορία τε καὶ ἡ βασιλὶς συνεχέτο καὶ ἀμφίβολος ἦν ὅ τι καὶ δράσειεν. Ἐν μέσοις τοῖς ἀπορουμενοῖς καὶ αὐτὸς γεγωνώς, καὶ πάντων προτρεπομένων μοι τὸ συμφέρον εἰπεῖν, μάλιστα δὲ τοῦ καλλίστου μοι βασιλέως προσκειμένου καὶ συναναγκάζοντος, ἐγὼ μὲν ἀπεφαινόμενη μὴ δεῖν αὐτὸν ἔτι τῇ βασιλείᾳ προσδέξασθαι, ἀλλ' ἐκ μέσου ποιεῖν, καὶ πανταχοῦ πέμπειν προστάγματα τὴν ἀρχὴν τούτῳ ἀπαγορεύοντα· ὅπερ τοῖς μὲν λυσιτελεῖς ἐδόκει τοῖς καθεστηκόσι, τοῖς δ' ἄλλο τι ἐδέδοκτο.

7 ευδ,ρομ.28 Ἐν τούτῳ δὲ τῶν πραγμάτων ὄντων, ὁ βασιλεὺς Μικαὴλ περὶ ἑαυτῷ δείσας καὶ τὴν τοῦ Διογένους ὑποπτέουσας ὠμότητα, βουλὴν βουλεύεται ἀσφαλεστάτην ἑαυτῷ, εἴποι δ' ἂν τις καὶ συνετωτέραν· ἀποτρέχει τῆς μητρὸς καὶ ἑαυτοῦ γίνεται, τοῖς τε ἐξανεψίοις συμβούλοις χρησάμενος, φημὶ δὲ τοῖς υἱέσι τοῦ καίσαρος, τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν φύλακας οἰκειοῦται· τοῦτο δὲ γένος ἀσπιδοφόροι σύμπαντες καὶ ῥομφαίαν τινὰ ἀπὸ τοῦ ὤμου ἑτερόστομον καὶ βαρυσίδηρον ἐπισείοντες· κτυπήσαντες γοῦν τὰς ἀσπίδας ἀθρόοι καὶ ἀλαλάξαντες ὅσον ἐχώρουν αἰ κεφαλαί, τὰς τε ῥομφαίας πρὸς ἀλλήλους συντρίψαντες τε καὶ συνηχῆσαντες, ἐπὶ τὸν βασιλεύοντα ὡς κινδυνεύοντα συνανιάσι, καὶ χορὸν περὶ αὐτὸν ἐλίξαντες ἀθιγῶς ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα τῶν ἀνακτόρων ἀνάγουσιν.

7 ευδ,ρομ.29 Ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως· οἱ δὲ μετὰ τῆς βασιλίδος, ὧν δὴ καὶ αὐτὸς ἐτύγχανον ὧν, ἀγνώτες τοῦ πράγματος ὄντες, μονοῦ πεπηγότες ἐγεγόνειμεν, ἐφ' ἑαυτοὺς τὸ δεινὸν ἤξειν οἰόμενοι. Ἡ μέντοι γε βασιλὶς οὐδὲ καθεκτὴ ἦν, ἀλλὰ τῆς κεφαλῆς περιελομένη τὸ κάλυμμα, κατατείνει δρόμον ἐπὶ τὴν σπήλαιον ἄδυτον· καὶ ἡ μὲν ἐδεδύκει τῷ φωλεῷ, ἐγὼ δὲ περιεστήκειν τὸ στόμιον, οὐκ ἔχων ὅ τι γενοίμην, οὐδ' ὅποι τραποίμην. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστάς, ἐμοῦ παρὰ τοὺς ἄλλους ἐφρόντισε, καὶ τοὺς διερευνήσοντάς με καὶ ἀναζητήσοντάς πανταχοῦ τῶν ἀνακτόρων ἀπέσταλκεν· οἱ δὲ καὶ εὐρηκότες ἀνελάβοντο ταῖς χερσίν, καὶ ὥσπερ τι ἔρμαιον ἢ ἀνάθημα πολυτίμητον τῷ αὐτοκράτορι εὐθύμως προσηγήρασαν· ὁ δὲ εὐθύς ἰδὼν ὥσπερ ἀναπνέει τοῦ κλύδωνος καὶ ἐπ' ἐμοὶ τίθεται βουλευέσθαι τὰ συμφέροντα.

7 ευδ,ρομ.30 Ἐγὼ μὲν οὖν τῶν πολιτικῶν εἰχόμεν πρᾶξων, καὶ τὰ μὲν ὠκονόμουν, τὰ δὲ διέταττον, ὅπως ἂν ἡμῖν ἀξύγκλυστα γένοιτο τὰ τῆς Πόλεως πράγματα, οἱ δὲ περὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως ἐπραγματεύοντο· καὶ ἴνα τὰ ἐν μέσῳ πολλὰ ὄντα ἑάσω, κυροῦται κατὰ ταύτης βούλευμα, ὑπεξελεθῆναι μὲν τῆς Πόλεως, οἰκῆσαι δὲ ὅπερ αὐτῇ πρὸ τῆς θαλάττης τεμένισμα τῇ Θεοτόκῳ ἰδρύσατο· καὶ γίνεται τοῦτο εὐθύς, τοῦ μὲν βασιλέως καὶ παιδός, ὅπερ αὐτὸς οἶδα καὶ τοὺς πολλοὺς βεβαιώσασιν ὑπὸ Θεῷ μάρτυρι, ἀπαρ νουμένου τὴν τῆς μητρὸς ἐκδημίαν, τοῦ καιροῦ δὲ συναναγάζοντος καὶ ἀντιπίπτοντος τῷ τοῦ βασιλέως θελήματι.

7 ευδ,ρομ.31 Ἐπεὶ δὲ, οἷα φιλεῖ ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι τε καὶ λέγεσθαι, ἄλλος ἄλλο τι περὶ τῆς βασιλίδος ἐδόξαζον, καὶ συνεχεῖς κατ' αὐτῆς λόγοι ἀπετοξεύοντο, δεῦτερον γίνεται δόγμα εἰς τὴν μοναδικὴν αὐτὴν μετατεθῆναι ζωὴν· αὐτίκα δὴ καὶ τοῦτο τετέλεσται. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν βασιλίδαν εἰς τοῦτο συντέμνεται.

7 ευδ,ρομ.32 Ὁ δὲ γε Διογένης οὐκ ἠγάπησεν ἀπολυθεῖς τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλὰ δεινὸν ἐποιεῖτο εἰ καὶ μὴ τῆς βασιλείας ἐγκρατὴς γένοιτο· ἤδη δὲ καὶ πλῆθος αὐτῷ συνερρηήκεσαν τῆς στρατιωτικῆς φάλαγγος. Ὁ δὲ τόπον ἐκ τόπων ἀμείβων, καὶ κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύοντος ἄδειαν χρήματα ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν δημοσίων φόρων ὑποποιούμενος, τὸ διὰ πάσης γλώττης βώμενον πτόλισμα μετὰ παντὸς καταλαμβάνει τοῦ στρατοπέδου, φημὶ δὴ τὴν Ἀμάσειαν.

7 ευδ,ρομ.33 Εὐθύς οὖν τῶν τοῦ καίσαρος υἱέων τῷ νεωτέρῳ ὁ βασιλεὺς τὸ Ῥωμαϊκὸν πιστεύει στρατόπεδον· οὗτος δὲ καὶ τὴν χεῖρα δραστήριος καὶ τὴν σύνεσιν ὀξύς καὶ θαυμάσιος, γινώσκει τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσει ἐπιφανεστάτος· γενόμενος οὖν ἀγχοῦ τῆς πόλεως οὗ ὁ Διογένης ἐκάθητο, πρῶτα μὲν συνεῖχε τὸ στράτευμα, εἶτα δὴ ἀκροβόλοισι ἐχρήτο συχνοῖς, καὶ αὐθις ἠπάτα, καὶ πάντα τρόπον ἐμηχανᾶτο ἢ αἰρήσειν τοῦτον, ἢ ἐξελάσειν τῆς πόλεως. Ὁ δὲ στενοχωρούμενος αὐτῷ τῶν πραγμάτων, τολμᾷ τὴν ἐκεῖθεν ἕξοδον καὶ παρατάσσεται πρὸς αὐτὸν παντὶ τῷ περὶ αὐτὸν στρατεύματι· μίγνυται οὖν τὰ στρατόπεδα, καὶ γίνεται ἐξ ἑκατέρου μέρους φόνος πολὺς· ἔπειτα δὲ ὁ ἡμεῖς πρὸς στρατηγὸς ὥσπερ τις πτερωτὸς ἰππότης ἐλᾷ τὸν ἵππον ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, καὶ οἷά τις πύργος ἐμπεσὼν τῇ πολεμικῇ φάλαγγι ὠθεῖ τε ταύτην καὶ εἰς μέρη πολλὰ διασπᾷ· ἐντεῦθεν οἱ μὲν τῶν ἀντικειμένων ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ μαχόμενοι πίπτουσιν, οἱ δὲ ἐάλωσαν, ὀλίγοι δὲ τινες ἐκπεφύγασιν, μετὰ πάντων καὶ ὁ Διογένης ἀνὰ κράτος τὸν ἵππον ἐλαύνων· τοῦτο πρῶτον θάρσους ἡμῖν αἴτιον γίνεται.

7 ευδ,ρομ.34 Ἐντεῦθεν ὁ Διογένης ἀρχὴν λαμβάνει τῆς καταλύσεως, καὶ σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν εἶς τι κατακλείεται πολισμάτιον· ἐαλώκει δὲ ἂν αὐτίκα, εἰ μὴ τι ἄλλο συνεμπεπτώκει· ἀνὴρ γάρ τις ἐξ Ἀρμενίων ἔχων τὸ γένος, τὴν γνώμην βαθὺς, δυσμενῆς ἡμῖν τῆς προαιρέσεως, ἀρχὴν τινα παρὰ τούτου τῶν μεγίστων λαβῶν,

όπηνίκα βασιλεὺς ἦν, χάριτας αὐτῷ ἐπὶ τοῦ δυστυχήματος ἀνθομολογούμενος, στρατιώτας συχνούς ἐπαγόμενος πρόσεισι τούτῳ, καὶ θαρρεῖν παρακελευσάμενος καὶ τὰ μέγιστα ὑποσχόμενος, ἀντικαθί στασθαι μὲν τοῖς ἡμετέροις στρατεύμασιν οὐκ ἔα, εἰς δὲ τὴν τῶν Κιλικίων χώραν ἀπαγαγὼν καὶ εἰς τὴν ἐξ ἐφόδου φυλακὴν τὰ τέμνη τῆς Κιλικίας αὐτοῦ προβαλόμενος, στρατόν τε αὐτῷ ἐξαρτύει καὶ χρήματα δίδωσι, καὶ εἰς βασιλέως σχῆμα καθίστησι, καὶ ὀπλίζει πρότερον, εἶτα ἐν καιρῷ μάχεσθαι πρὸς τὸ ἡμέτερον στράτευμα ὁ δεινὸς οὗτος ἀνὴρ ταμιεύεται.

7 ευδ,ρομ.35 Ἐν βουλευμασιν οὖν αὐθις τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ ὅτι πρακτέον εἶη ἐδοκιμάζετο· τοῖς μὲν οὖν εἰρήνην ἐδόκει πρὸς τὸν Διογένην ποιήσασθαι, καὶ μέρους τινὸς παραχωρῆσαντας τῆς ἀρχῆς μηδὲν τι πλέον ποιεῖν, τοῖς δὲ πολεμητέα ἐδέδοκτο, καὶ μηδεμίαν αὐτῷ ἀφορμὴν τῆς ἔπειτα θρασυτήτος παρασχεῖν. Τὰ μὲν οὖν τῆς εἰρήνης πρῶτον ἐπράττετο, καὶ γράμματα παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς ἐκεῖνον ἐξαπεστέλλοντο κοινοπαθῆ καὶ φιλάνθρωπα· ὁ δὲ ὡσπερ ὕβριοπάθει ὅτι συμπάθειά τις αὐτῷ ἀπηγγέλλετο μηδὲν ὅλως τῶν κακῶν πλημμελήσαντι, εἰς αἰτήσεις δὲ καθιστάμενος, οὔτε τῆς βασιλείας ἀπέιχετο οὔτε μετριωτέραν ἐζήτει μερίδα τοῦ κράτους, ἀλλ' αὐθαδέστερος ἦν ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι μᾶλλον ἢ τοῖς βουλευμασι.

7 ευδ,ρομ.36 Τούτου μὲν δὴ τοῦ μέρους ἀφέμενος, ἐξ ἀνάγκης ὁ βασιλεὺς τῷ Ἀνδρονίκῳ δούς τὰ στρατεύματα, ὁ πρεσβύτερος δὲ οὗτος τῶν υἱῶν τοῦ καίσαρος ἦν, ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν ἀξιοθέατος καὶ τὴν γνώμην ἐλεύθερος, τὴν τε ψυχὴν εὐμενῆς καὶ ἐπιεικέστατος, ξυμπάσης τε τῆς ἔω τὴν ἀρχὴν πιστεύσας ἐπὶ τὸν Διογένην ἐκπέμπει· ὁ δὲ πρῶτα μὲν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀρμόζεται τὸ στρατόπεδον, ἐκάστῳ ἐπιεικῶς προσφερόμενος καὶ πρὸς πάντας οἰκείως μεθαρμοζόμενος, δεύτερον δὲ σκοπὸν τίθεται λαθεῖν τὸν Διογένην ὅποτε τοῖς τῆς Κιλικίας στενοῖς προσπελάσειεν, καὶ τοὺς ἐλιγμοὺς τῶν ἐκεῖσε ὀρών καὶ πᾶσαν τὴν δύσβατον ἀτραπὸν ἡρέμα διεξελεθεῖν, καὶ ἀθρόον αὐτοῖς τοῖς πολεμίοις φανήσασθαι. Οἱ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦσαν, καὶ κατὰ τὰ βεβουλευμένα τὴν στενὴν καὶ παράκρημνον διαβεβήκασιν ἀτραπὸν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν δεινῷ ποιεῖται εἰς ἀλοίη τῷ ἡμεδαπῷ στρατεύματι ὁ πολέμιος, καὶ ἡ πέσοι μαχόμενος, ἢ ζωγηθεῖς μέρος τι ἀκρωτηριασθεῖ τῷ σώματι.

7 ευδ,ρομ.37 Ἐγὼ γοῦν αὐτὸν ἐθεασάμην περὶ τούτου 7 ευδ,ρομ.37 πολλάκις δακρύνοντα, καὶ κινδύνου ἰδίου ὠνούμενον τὸ μὴ ἐκεῖνον παθεῖν· ἦν γὰρ αὐτῷ φιλία, ὡς ἔλεγεν, πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ συνθῆκαί τινες αἷς ἐδεδίει μὴ τάναντία δρᾶσειεν. Ἀνδράσι γοῦν ἱερατικοῖς καὶ εἰρηνικοῖς τὴν ψυχὴν τοὺς περὶ τῆς φιλίας λόγους πιστεύει, καὶ γράμματα πρὸς τὸν πολέμιον ἐγχειρίζει πᾶν μὲν ὅτι οὖν ὑπισχνούμενα, πείθοντα δὲ πρὸς ὑπακοὴν καὶ ἀδαμαντίνην ψυχὴν.

7 ευδ,ρομ.38 Ἄλλ' ὁ μὲν, πρὶν ἢ τούτους καταλαβεῖν, ἐπῆρτο πρὸς πόλεμον, ἑαυτὸν μὲν ἔνδον τοῦ φρουρίου συνέχων, ὃ προὔλαβε κατασχὼν σὺν ὀλίγοις τισὶ τῶν περὶ αὐτὸν, τῷ δὲ Χατατούρη Ἀρμενίῳ, ὃν φθάσας ὁ λόγος ἐγνώρισε, πάντα σχεδὸν τὸν στρατόν ὑποτάξας καὶ σὺν ἀγαθῇ, ὡς ἐδόκει, τύχη εἰς τὸν πόλεμον ἀποστείλας· τοὺς πεζοὺς οὖν οὗτος καὶ τοὺς ἵππεῖς ἐπαγόμενος, καὶ τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων προκαταλαβὼν, κατὰ φάλαγγα ἴστησιν, ὧν οἱ πλείους καὶ τὰς ψυχὰς προθυμότατοι καὶ τὰ σώματα ἔρρωμενέστατοι.

7 ευδ,ρομ.39 Ἀντικαθίσταται δὲ συντεταγμένος πρὸς τοῦτον καὶ ὁ Ἀνδρόνικος· καὶ πρὶν ἢ τὸν συνασπισμὸν γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἀλλήλοις ἰέναι, ὁ Φράγγος Κρισπίνος (γράφω δὲ ταῦτα καθ' ἦν ἐκεῖνος ἐτεθνήκει ἡμέραν), οὗτος οὖν ὁ Κρισπίνος πολέμιος Ῥωμαίοις τὰ πρῶτα φανείς, ἔπειτα τοὺς τρόπους μεταβαλὼν, τοσοῦτον εἰς

εὔνοϊαν ὥφθη τὸ δεύτερον, ὅσον τὸ πρῶτον εἰς δυσμένειαν· εἰστήκει δὲ σύν γε τῷ Ἀνδρονίκῳ, τὰ μὲν θαρρύνων αὐτὸν, τὰ δὲ παρ' αὐτοῦ θαρρυνόμενος. Ὡς γοῦν ἐωράκει τὸ τῶν ἐναντίων στρατεύμα διατεταγμένον, θαρρεῖν ἑαυτῷ παρακελευσάμενος καὶ τῷ Ἀνδρονίκῳ τὴν ἐπὶ τοὺς ἵππεας ἔλασιν προσειπὼν, ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαύνει τὸν ἵππον τοὺς περὶ ἑαυτὸν ἐπαγόμενος, καὶ εἰς μέσους ἐμπίπτει τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν φάλαγγα τούτων διατεμὼν, ὡς εἶδε βραχὺ τι μὲν ἀντιστάντας καὶ ὑποδεξαμένους τοῦτον, εἶτα μεταβαλόντας τὰ νῶτα, σὺν ὀλίγοις τῶν μεθ' ἑαυτοῦ κατόπιν τῶν φυγόντων ἐξήλασεν· ἔνθα πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πλείους δὲ ζῶντας ἐζώγησε.

7 ευδ,ρομ.40 Καὶ ἡ μὲν τοῦ Διογένους φάλαγξ διελύθησάν τε καὶ διεσάρησαν, τροπαιοφόρος δὲ ὁ Ἀνδρόνικος σύν γε τῷ Κρισπίνῳ ἐπὶ τὴν ἀποτεταγμένην αὐτῷ σκηνὴν ἀναζεύγνυσιν· εἶτα δὴ τις ἵππεὺς τῶν πολεμίων τινὰ φέρων πρὸς τὸν στρατηγὸν ἐπανέρχεται· ἦν δὲ ὁ Χατατούρης Ἀρμένιος· οὗτος γὰρ ἐν τῷ φεύγειν τοῦ ἵππου διωλισθηκῶς κατὰ τινὰ τάφρον, ὡς ἔλεγε, λόχμην ὑπέδυσεν· ὡς δὲ τις τῶν διωκόντων τεθέαται, ἀνελεῖν μὲν ὤρμησεν, ὡς δὲ δακρύνοντα εἶδε, τὴν ἐσθῆτα ἀποδυσάμενος καὶ γυμνὸν ὑπὸ τὴν λόχμην ἀφείξαι ἄπεισιν· εἶτα δὴ ἄλλος γυμνὸν αὐθις ἰδὼν ὤρμησεν ἀνελεῖν, ὁ δὲ «Ἄλλ' εἴ μου φείσειας, ἔφησε, καὶ εἰς τόνδε τὸν στρατηγὸν ἀπαγάγοις (τοῦνομα προσειπὼν), ἐμπλήσει σοι δῶρων τὴν δεξιάν». Ὡς δὲ διῶντα ἐγνώρισεν ὁ Ἀνδρόνικος, δεύτερον τοῦτο ποιεῖται εὐτύχημα, καὶ τὸν ἄνδρα, στρατηγῷ πρέπον γενναίῳ, ἐνδύσας τε καὶ κοσμήσας ἐν ἀδέσμῳ συνέιχε φυλακῆν.

7 ευδ,ρομ.41 Τὴν μὲν οὖν περὶ αὐτὸν χεῖρα ὁ Διογένης ἀπεγνωκῶς, Περσικὴν συμμαχίαν ἤλπιζε πρὸς αὐτὸν αὐτίκα ἀφίξεσθαι· ἔνθεν τοι καὶ τὸν περὶ αὐτὸν λαὸν ἐπερρώννυε καὶ ἐλπίδας ἐτοίμους ὑπέτεινε· ἀλλ' οἷς ἐθάρρει καὶ οἷς τὰ τοῦ φρουρίου κλειῖθρα ἐπίστευεν, ἐκείνοις πρῶτον ἀλώσιμος γίνεται· οὗτοι γὰρ τῷ ἡμετέρῳ συνθέμενοι στρατηγῷ καὶ πίστεις τοῦ μὴ παθεῖν εἰληφότες, τὰς εἰσόδους ἀναπετάσαντες, ἀράροδον τοῖς ἡμετέροις δεδώκασι, καὶ ἐπ' αὐτὸν τὸν οἶκον οὗ ὁ Διογένης ἐσκήνου ἀπάγουσιν· ὁ δὲ εἰστήκει δεινὸν καὶ ἐλεεινὸν θέαμα, τὰς ἐλπίδας ἀπεγνωκῶς, καὶ τὰς χεῖρας δεσμήσας ὡσπερ ἀνδράποδον, καὶ ἐπὶ τοῖς κατασχοῦσιν ὅτι δρᾶν βούλοιντο θέμενος, ἐς δέον μελανειμονήσας εὐθύς, καὶ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενος ἐδίδου τῷ βουλομένῳ τὰς τρίχας τεμεῖν· σχεδιάσαντες δὲ οἱ παρατυχόντες αὐτῷ τὴν τοῦ βίου μετάθεσιν, ἐξάγουσι τοῦ φρουρίου καὶ πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον μεθ' ὅσης ἂν εἴποι τις περιχαρίας ἀπάγουσιν· ὁ δὲ οὐδὲν πρὸς τοῦτον σοβαρευσάμενος, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης οἰκτεῖρας, καὶ δεξιὰν ἐμβάλλει καὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπάγει σκηνὴν, καὶ τραπέζης λαμπρᾶς κοινωνεῖ.

7 ευδ,ρομ.42 Τὸ μὲν οὖν μέχρι τοῦδε εὐδρομος ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ διὰ λείας φέρων καὶ βασιλικῆς τῆς ὁδοῦ, ταῦτα δὴ τὰ θεολογικὰ ῥήματα· τὸ δ' ἐντεῦθεν ὀκνεῖ περαιτέρω χωρεῖν καὶ διηγῆσασθαι πρᾶξιν, ἦν οὐκ ἔδει μὲν γενέσθαι, ἵνα δὴ παρὰ βραχὺ ταῦτολογήσας ἐρῶ, ἔδει δὲ γενέσθαι παντὰ πασι, τὸ μὲν διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν πρὸς τὸ δεινὸν εὐλάβειαν, τὸ δὲ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων περίστασιν καὶ τὴν τοῦ καιροῦ περιπέτειαν· οἱ γὰρ περὶ τὸν βασιλέα εὐνοῖ κώτεροι δείσαντες περὶ τῷ Διογένει, μὴ διαμηχανήσαιτό τι, καὶ πάλιν ἀφορμὴ πραγμάτων τῷ βασιλεῖ γένοιτο, τὸ σκέμμα τούτῳ συγκαλυψάμενοι, ἐντέλλονταί τι<νι> διὰ γραμμάτων ἐπὶ τοῦ καιροῦ δυναστεύοντι ἐκκόψαι τούτῳ τοὺς ὀφθαλμούς.

7 ευδ,ρομ.43 Ὅτι δὴ καὶ γενόμενον ἠγνοεῖτο τῷ βασιλεῖ· καὶ οὐ θωπευτικὴν ποιοῦμαι τὴν ἱστορίαν, ἴστω Θεὸς, ἀλλ' ἀληθεστάτην παντάπασιν, ὅθεν καὶ πλείω ἀφεῖκεν ἐπὶ τῷ πράγματι γνοὺς ὕστερον δάκρυα ἢ ὅσα ἐκεῖνος πρὸ τοῦ παθεῖν

κατήνευγέ τε καὶ ἀπωδύρετο· ἀλλ' οὐδ' ὅτε ἠγγέλθη τῷ βασιλεῖ τοῦ Διογένους ἡ ἄλωσις, ἢ σκίρτημά τι ἐνεφά νισεν, ἢ ἄλλο τι χαρμονῆς εἶδος τοῖς περὶ αὐτὸν ἐπεδείξατο, ἀλλ' εἰ μὴ τὰ παρὰ τῶν πολλῶν εὐλαβεῖτο ὄνειδη, ἐσκυθρῶ παζεν ἄν μέχρι πολλοῦ. Ὁ μὲν οὖν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκοπεῖς εἰς ὃ ἰδρύσατο φροντιστήριον ἐν τῇ νήσῳ ἢ Πρώτῃ ὄνομα ἐπανάγεται, ἔνθα βραχὺ τι ἐπιβιούς τελευτᾷ οὐπω ἔτη <τέτταρα> τὴν βασιλείον ἀρχὴν κατασχών, κρατεῖ δὲ καθαρῶς τῆς ἀρχῆς <ὁ> Μιχαήλ.

7 μιξη.τ ΜΙΧΑΗΛ Ζ' Ἡ βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Δούκα.

7 μιξη.1 Ἱστορεῖν τὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ τοῦ Δούκα βου λόμενος, ἢ μᾶλλον σκιαγραφεῖν ὅσον ἐπὶ τοῦ λόγου ἐπιτομῇ, τοῦτο πρῶτον τὸν ἀκροατὴν παραιτοῦμαι μὴ κρεῖττονας τοὺς λόγους ἠγήσασθαι τῶν ἠθῶν ἐκείνου καὶ πράξεων, ἀλλ' ὑστεροῦντας παρὰ πολὺ· ἐγὼ δὲ ὅπερ πολλάκις πάσχω ἐκείνον ὀρών καὶ θαυμάζων, παραπλήσιον πάθος κάν τῷ γράφειν ἐκείνον ὑφίσταμαι· οὐ γὰρ ἔχω ὅπως θαύματος ἐπέκεινα τὸν ἄνδρα ποιήσομαι, καὶ μὴ τις διαπιστοίῃ τῷ λόγῳ ἢ ἐς ὑποψίαν φέροι τὰ γραφησόμενα, ὅτι ἐπὶ ζῶντι τῷ βασιλεῖ ταῦτα γεγράφεται· τούτου γὰρ ἔνεκα καὶ τὴν ἴστο ρίαν πεποίημαι, ἵν' ἔχοι τις εἰδέναι ὅτι ἔστι τοι ἦθος ἀνθρώπου θείας ἀντικρυς μοίρας καὶ περαιτέρω τῆς ἐγνωσμένης φύσεως.

7 μιξη.2 Ἀπορῶν δὲ ὅτι πρῶτον εἶπω τῶν ἐκείνου, τοῦτο τῶν πάντων προτίθημι, ὅτι μηδεὶς αὐτὸν τῶν ὑπὸ χεῖρα διαλανθάνων, εἴτε τῶν φαύλων, εἴτε τῶν περὶ τι σπουδαίων καὶ ἀγαθῶν, οὐδεὶς κακῶς ἤκουσε παρ' αὐτοῦ, οὐδὲ ὕβριστα δημοσία, οὐδ' ἐπὶ τῷ κακῷ ἀπέωσται· ἀλλ' εἰ καὶ τις αὐτῶν ἀπαναισχυντεῖν πρὸς τοῦτον αἰροῖτο, ὁ δὲ ἠττᾶσθαι μᾶλλον τῆς ἀναιδεΐας τοῦ ἀνδρὸς ἔλοιτο ἢ ἐς μέσους ἐλέγχειν. Τὸ δὲ ὑπερβάλλον, ὅτι καὶ φωράσας ἐνίους, καὶ μάλιστα τῶν περὶ σῶμα φυλάκων καὶ οἷς ἑαυτὸν πεπὶ στευκεν, ἐπὶ τῷ κακῷ δραμόντας ἐπ' αὐτὸν, οὔτε ἤλεγξεν, οὔτε φοβήσας διέσεισε· πολλοὺς δὲ καὶ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἔξαι ροῦντάς τι τῶν βασιλικῶν κιβωτίων ἐλών, εἴτ' ἀφῆκε, μὴ θορυβήσας, μηδὲ τὴν γνώμην αὐτοῖς ὄνειδίσας· τελεώτατος δὲ τὴν φρόνησιν ὦν, καὶ τῶν πραγμάτων ἐπιστήμην ἀπὸ τῆς περὶ ταῦτα συνεχοῦς ἐπιμελείας λαβῶν, πᾶσάν τε φόρου συντέλειαν διηκριβωκῶς, συντάξεις τε καὶ πρυτανεΐα, καὶ ἐς ὅσα φέροισι τις τῶν δημοσίων καὶ ἀφ' ὅσων ἐκχέοιτο αὐθις εἰς τὰ δημόσια, τὴν τε τῶν στατήρων ἐξεργασίαν καὶ τὴν τῆς στάθμης ἰσορροπίαν καὶ τὰς ῥοπὰς καὶ τὰ λείμματα, τὴν τε χρυσίτιν ὅπως ἐργάζοιτο καὶ τῶν χρυσῶν χαρακτῆρων ὅποσα ἕκαστος μέτρα τῆς καθαρᾶς ὕλης ἔχοι· καὶ ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω, πάντα ἐς ἄκρον ξυνηλιφῶς, ἔπειτα τοῖς περὶ ἕκαστον ἐπιστήμοσιν ὁμιλῶν, αὐτὸς ἄν τὴν ἠττῶσαν ἐπὶ πᾶσιν ἐνέγκοι, ἢ τοὺς ἐπὶ τούτοις πρᾶγματευομένους τὴν δόξαν ἀφέλοιτο.

7 μιξη.3 Ἄρτι δὲ πρῶτως ἀνθοῦντα ἔχων τὸν ἴουλον καὶ ταῖς θριξίν ἤδη πυκάζων τὴν παρειάν, οὐδὲν τῶν πρεσβυτέρων διενηνόχει τὴν σύνεσιν· οὔτε γὰρ ἠδοναῖς ἐδεδώκει, οὔτε γαστρὸς ἠττητο, οὔτε κωμάζειν ἀπαρακαλύπτως εἶλετο· ἐρώτων δὲ τοσοῦτον ἀπέσχετο, ὥστε μηδὲ εἰδέναι τοὺς πλείους καὶ ὅσοι πόρρω τοῦ νομίμου τυγχάνουσι· τοσοῦτον δὲ αὐτῷ τὸ περιὸν τῆς αἰδοῦς, ὡς καὶ εἴ τις ἐξενέγκοι ῥῆμα φαῦλον τοῦ στόματος ἢ γυμνὸν ἔρωτος ὄνομα, ἐρυθήματος εὐθύς γέμον δεικνύειν τὸ πρόσωπον.

7 μιξη.4 Ἄλλ' ἔροισι τις τίνα τῷ βασιλεῖ παιδικὰ καὶ οἷς ἄν ἀγλαΐζοιτο; βιβλία σοφίας παντοδαποῦς, λόγων χαρακτῆρες σοφῶν, ἀποφθέγματα λακωνικὰ, γνωμολογία, καλλιρρημοσύνη συνθήκης, ὁ ποικίλος τῶν λόγων σχηματισμὸς, ἢ τῶν

ιδεῶν ἐξαλλαγή, ἢ καινολογία, ἢ ποιητικὴ τοῦ λόγου κατασκευὴ, πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων ὁ πρὸς φιλοσοφίαν ἔρωσ, τὸ τῆς ἀναγωγῆς ὕψος, ἢ τῆς ἀλληγορίας μεταβολή· οὐ γὰρ οἶδα εἴ τις βαθυγνωμονέστερος ἐγεγόνει τῶν βασιλέων, ἢ πρὸς ἕκαστον τῶν ζητουμένων εὐθυβολώτερος. Εἰπεῖν δὲ δεῖ διελόντα, ὡς τὰ μὲν βασιλέως ἔργα καὶ λόγοι, τὰ δὲ φιλοσόφω προσήκοντα, τὰ δὲ ῥήτορι, τὰ δὲ ἐς μουσικούς πίπτει, καὶ περὶ <μὲν> τὴν σφαῖραν οἱ ἀστρολογοῦντες, περὶ δὲ τὰς τῶν σχημάτων ἀποδείξεις οἱ γεωμετροῦντες, καὶ συλλογισμὸς μὲν φιλοσόφοις ἀνεῖται, φυσικοῖς δὲ τὰ ἀπόρρητα ἔργα τῆς φύσεως, καὶ ἄλλο τι ἄλλω τῷ καὶ περὶ ἄλλω ἕτερος, καὶ διήρηνται γε τοῖς ἀνδράσι τὰ ὑποκείμενα· τῷ δὲ συνείλεκται ἅπαντα· καὶ γὰρ φιλοσόφοις συνετάξατο, καὶ μετὰ ῥητόρων εἶπεν τι περὶ ζεύγματος καὶ ἐμφάσεως, καὶ μετὰ ὀπτικῶν περὶ ἀποστάσεως ἀκτίνων καὶ διαστάσεως, ἀλληγορεῖν δὲ δεῖσαν πολλάκις τὸν συγγραφέα ὑπερβάλλετο, ὃν δὴ καὶ καθηγητὴν πρὸ πάντων εἶλετο καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐδημοσίευσεν τοῦνομα. Ἰάμβων δὲ μὴ προσχῶν μέτρους σχεδιάζει τούτους, εἰ καὶ μὴ ἐπιτυχάνων τὰ πολλὰ τοῦ ῥυθμοῦ, ἀλλ' ὑγιαίνουσαν τὴν ἔννοιαν ἐκδιδούς. Καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, χρῆμά τι γέγονε τῷ καθ' ἡμᾶς βίω ποικίλον καὶ πολυέραστον.

7 μιξη.5 Τὸ δὲ εἶδος αὐτῷ πρεσβυτικὸν οἶον καὶ σωφρονιστῆ προσῆκον ἢ παιδαγωγῷ ὅμοιον· ἐπέηγέ τε γὰρ αὐτῷ τὰ ὄμματα καὶ ἡ ὄφρυς οὔτε σοβαρὰ οὔτε οἶον ὑπόπτος καὶ ἐπικαθημένη τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἐλευθέρη καὶ ἐν τῷ προσήκοντι σχήματι· τὸ δὲ βᾶδισμα οὔτε σεσοβημένον καὶ οἶον ταραχωδέστατον οὔτε ἀργόν τε καὶ ῥάθυμον, ἀλλ' οἶον μουσικός τις ἀνὴρ ἐπαινέσειε περὶ ἄρσεις καὶ θέσεις τὴν πραγματείαν ποιούμενος, ὃ τε τῆς φωνῆς τόνος ἐμμελής τε καὶ εὐρυθμος, μήτε καυχάζων τῷ τῆς γλώττης ῥεύματι μήτε ἀμαυρὸς καὶ δυσήκοος.

7 μιξη.6 Πολλῶν δὲ ὄντων λόγων τε καὶ πραγμάτων τῶν ἢ συστελλόντων ψυχὴν ἢ πρὸς τι διερεθιζόντων, οὗτος παρ' οὐδενὸς τούτων οὔτε τὸ ἦθος τραχύνεται οὔτε τὴν γνώμην συστέλλεται· γελᾷ μὲν ὡς ἡδιστα, δακρῦει δὲ ὡς οἰκτιστα, καὶ ὀργίζεται μὲν ἡκιστα, καθίσταται δὲ πρὸς τὸ κρεῖττον οὐχ ἡκιστα. Νόμοις μὲν τὰ πολλὰ μὴ ἐμμελετήσας, ἐς δὲ τὴν δίαιταν ἀθρόους τούτους καταριθμούμενος, οὐκ ἀπὸ τῶν δέλτων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν στέρνων. Ἐρυθριάσαι μὲν εὐκόλος, ἀναιδεύσασθαι δὲ οὐδ' ὀπωστιοῦν· σφαῖραν μὲν ἀναρῶν δεινός, περὶ δὲ μίαν σφαῖραν ἐπτοημένος τὴν οὐρανίαν, κυβείαν μὲν εἰδὼς τὴν τῶν πραγμάτων φορὰν καὶ μεταβολὴν, καὶ κύβον ἕνα τὸν γεωμετρικὸν ὃν ὁ Πλάτων τῇ γῆ δίδωσι· κυνηγεσίους δὲ γέγηθε μὲν, τοσοῦτον δὲ τῆς ἡδονῆς αὐτῷ ὅσον ἰδεῖν τὸ φεύγοντα ὄρνιν ἀνάλωτον, εἰ δ' ὁ διώκων προσπελάζει τούτῳ, ἀποκναίει τὴν γνώμην καὶ οὐκ ἐνατενίζει τῇ ὄψει.

7 μιξη.7 Οὐκ ἐπτόηται περὶ τὴν βασιλείαν ἀγλαΐαν, οὐδὲ στέμμασιν ἐθέλει τὴν κεφαλὴν ταινιοῦν, ἀλλ' ἀρετῶν εἶδε σιν. Οὐχ ὅσα τις περιψιθυρίζει τούτῳ τὴν ἀκοὴν ἐς τὰ στέρνα κάτεισιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔξω θυραυλεῖ ὅσα τοῦτον λυπεῖν εἴωθε, τὰ δὲ τῇ ψυχῇ ἀπομάττεται ὅποσα αὐτῷ ἡδιστα· ἐς παράδειγμα τὸν πατέρα βλέπει καὶ πολλὰ τῶν ἐκείνου ὑπερβαλλόμενος, ἠτᾶσθαι πάντων ὁμολογεῖ· τὸ δὲ μέγιστον καὶ ὃ μὴδὲ θαυμάζειν δεδύνηται, ξυγκλυσθέντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων κατὰ τε τὴν ἑώραν καὶ τὴν ἐσπέραν, ὧν τὰς ἀφορμὰς οἱ πρὸ τούτου δεδῶκασιν αὐτοκράτορες, ἄλλος μὲν ἂν τις καὶ τῶν λίαν ἰσχυρογνωμόνων τῆς τῶν κακῶν ἐγεγόνει φορᾶς καὶ ἐνεδεδώκει τοῖς πράγμασιν· εἶτα τι; διερράγη ἂν ὁ τῆς βασιλείας κάλως, καὶ κατερράγη μὲν ἡ ὄροφή, ἀνέσπαστο δὲ ὁ θεμέλιος, ἀλλ' ἢ τῆς ψυχῆς αὐτῷ στάσις καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀκλόνητον ἔστησε τὴν τῶν πραγμάτων φορὰν, καὶ εἰ μὴ τοῖς λιμέσι προσωκείλαμεν τέως, ἀλλ' ἐπὶ μετεώρου σαλεύομεν καὶ οὐπω ἀπώσθημεν ἐς τὸ πέλαγος.

7 μιξη.8 Ταῦτα μὲν οὖν κοινὰ τούτῳ πρὸς ἅπαντας, τὰ δὲ πρὸς τὸν συγγραφέα οὐκ ἔχει πρὸς τοὺς ἄλλους ἄμιλλαν, οὐδὲ σύγκρισιν· οὔτε γὰρ τῷ τῶν ἀδελφῶν οὕτω τεθάρρηκεν, οὔτε τοῖς κρείττοσι τοῦ γένους, οὔτε ἱεροῖς καὶ θείοις ἀνδράσιν, ὡς ἐμοί· ἃ μὲν οὖν εὐηργέτηκέ με, διδοὺς αἰεὶ τι καὶ προστιθεὶς καὶ ἐπὶ μείζον αἴρων, καὶ ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ τῷ τῶν ἀγαθῶν προσάγων καὶ ἐπαυξάνων τὸ ὑποκείμενον, δέξαιτ' ἂν τινα καὶ πρὸς ἄλλον παραβολὴν, τὸ δὲ ἐνδιάθετον τῆς γνώμης, τὸ δὲ ἔμφυτον τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ διαχεῖσθαί μοι εὐθὺς θεασάμενον καὶ ἀγλαΐας καὶ χαρίτων ἐμπίπλασθαι, καὶ τὸ ὑπεραίρειν οὐχ ὅσων ὀρώη σοφῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσων ἀκούοι, ταῦτα οὐκ ἂν τις παραμετρεῖν πρὸς ἕτερον δύναιτο. Βασκανίας δὲ μὴ βάλλοι βέλος ἡμᾶς μηδὲ νεμέσεως.

7 μιξη.9 Ἄλλ' ἐπιτέμνοντα τὸν λόγον πολλὰ με διέλαθε, τὸ περὶ τὴν γυναῖκα φίλτρον, οἷον ἐξ ἐκείνης ἀποτέκοι παιδίον, τὸ περὶ τοῖν ἀδελφοῖν, ὧν θαυμασιῶν ὑποκειμένων θαυμασιώτερος ἐκεῖνος γνωρίζεται. Καὶ ἵνα μὴ παρὰ τὸ γένος ἐπαινοῖν τὴν βασιλίδαν, εὐδαιμονία καὶ ἀρχαιότητι πᾶσαν ὑπεραῖρον ἀρχὴν, ἀρκεῖ αὐτῇ ἀντὶ πάντων τὸ ἦθος οἷον οὐχ ἑτέρας ἕξεως, καὶ τὸ εἶδος οἷον οὐχ ἑτέρας ὄψεως· εἰ δὲ γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγὴ φέρει, κατὰ τὸν τραγῶ δὸν, κόσμου παντὸς αὐτῇ τιμιωτέρα καθέστηκεν, ὅτι μηδενὶ τῷ ἄλλῳ ἢ τῷ ἀνδρὶ τὴν γλῶτταν ἐγνώρισεν, αὐτομάτως καλλίωιν τυγχάνουσα ἢ ὁπότε ἀναγκαίως ἔχοι κοσμήσασθαι.

7 μιξη.10 Περὶ δὲ τοὺς ἀδελφούς ποδαπὸς οὗτος ὁ αὐτοκράτωρ; οὐκ ᾤθητη χρῆναι ὡσπερ ὑπὸ χεῖρα ἔχειν καὶ οἷον ἐφ' ἐκάστου καιροῦ χαλιναγωγεῖν, ἀλλὰ μερίζει ἑκατέρῳ τὰς βασιλείους διατριβὰς καὶ ἐς αὐτεξούσιον ἡγεμονίαν καθίστησιν. Ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τοῦ θείου τοῦ καίσαρος· ἡρτηται τῆς γνώμης αὐτοῦ, καὶ τῆς συμβουλῆς θαυμάζει τὴν σύνεσιν, τὴν περὶ πάντα πράγματα δεξιότητα· τῶν μὲν περὶ τὴν πολιτείαν αὐτὸς ἔχεται πράξεων, ἐπ' αὐτῷ δὲ τίθεται ὅποσα ἐς γνώμην τείνει στρατηγικὴν.

7 μιξη.11 Καὶ τοῦτο δὲ προσθήσω τοῖς εἰρημένοις· διεγνώκει με οὗτος ὁ βασιλεὺς μέλλοντα τοῦτον ἐξιστορεῖν, καὶ ἐπὶ τάξας μὴ γράφειν μέχρις ἂν αὐτὸς ἐκδοίη τῶν ἑαυτοῦ τρόπων κεφάλαια, εἶτα δὴ μοι ὁ ὑπογραφεὺς ἀνεγνώκει τὰ γεγραμμένα· κἀγὼ μὲν εἵκαζον πρὶν ἢ τοῦ ἀναγνώσματος ἀκροάσασθαι, ἀπορρητότερα εἶναι καὶ κρείττονα· ὁ δὲ γε ἐν τούτοις τοσοῦτον κατήνεγκεν ἑαυτὸν καὶ οὕτως παρὰ φασίλον ἔθετο, καὶ τοσαῦτα κατεῖπε τῆς ψυχῆς, ὡς καὶ ἀδαμαντίνην φύσιν κινήσαι πρὸς θαῦμα τοῦ ὕψους τῆς ταπεινώσεως. Καὶ ἀρκεῖ σοι τοῦτο σύμβολον, θεϊότατε βασιλεῦ, ἀντὶ πάσης ἑτέρας ἀρετῆς τε καὶ ἕξεως.

7 μιξη.12τ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δούκα τοῦ Μιχαήλ τοῦ βασιλέως υἱός. Τὸν τοῦ Μιχαήλ τοῦ Δούκα βασιλέως υἱὸν Κωνσταντῖνον βρεφύλλιον ἐγὼ καὶ ἐν ἀγκάλαις γαλακτοτροφού μενον ἐωράκειν καὶ ταινία βασιλικὴ ἀναδεδεμένον τὴν κεφαλὴν· γράφω δὲ αὐτῷ οὔτε λόγους τινὰς, οὔτε πράξεις, οὔτε γὰρ ἔπραξέ τι οὔτε οὐπω ἐφθέγγατο· ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἐμφαινόμενον ἦθος, ὡς οἷόν τε καὶ ἀπὸ τούτων <ἐμφαίνειν> τὴν ἐγκαθημένην ψυχὴν, οὐπω γὰρ οἶδα τοιοῦτον κάλλος ἐπίγειον· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον αὐτῷ εἰς ἀκριβῆ κύκλον ἀποτετόρνευται, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ καὶ εὐμεγέθεις καὶ γαλήνης μεστοὶ, αἵ τε ὀφρῦες εὐθεῖαι γραμμαὶ ἀτεχνῶς, περὶ μὲν τὴν βάσιν τῆς ῥινὸς βραχὺ τι διεστῶσαι, περὶ δὲ τοὺς κροτάφους ἡρέμα κάμπτουσαι· ἢ δὲ ῥις ἔλευ θέρα μὲν τοὺς μυκτῆρας, ἀλλ' ἀρχομένη μὲν βραχὺ τι ἐγείρεται, προϊούσα δὲ ἐς ἄκρον ἐμφαίνει τι τοῦ γρυποῦ· τῆς τε κεφαλῆς ἠλιώσα θριξὲς ἐξανθεῖ· καὶ τὴν χεῖλη λεπτὴ τε τούτῳ, καὶ <τὸ ὄμμα> βλέπον ἠδὺ καὶ ἀγγέλων ἠδύτερον, καὶ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τούτου ἐμφαίνειν οὔτε καταβεβλημένην οὔτε ἐπιβεβλημένην, ἀλλὰ πρᾶξιαν μὲν, θεῖω δὲ διεγηγερμένην κινήματι,

7 μιξη.13 Τὸν μὲν οὖν Τελαμώνιον Αἴαντα τιθηνούμενον ἔτι τὸν Ἡρακλέα φασὶν ἰδεῖν καὶ τῇ λεοντῇ περιβαλεῖν, ἐγὼ δὲ ἠγκαλίσαμην πολλάκις καὶ ὄνασθαί μου τῶν λόγων ἠϋξάμην· ἐναγκαλίσομαι δὲ καὶ αὐθις, καὶ τοῦτο πλειστάκις, καὶ ὄναίμην αὐτοῦ ὁπότε εἰς ἡλικίαν ἔλθοι καὶ τὸ δύνασθαι λάβοι παρὰ τοῦ πατρός. Ὁ μὲν οὖν Νέστωρ ὁ Πύλιος μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἄλωσιν ὑποτίθεται Νεοπτολέμῳ τῷ Ἀχιλ λέως υἱῷ ἃ δεῖ πράττοντα ἄνδρα γενέσθαι δεξιὸν, ἐγὼ δὲ τοσοῦτον αὐτῷ ὑποθείμην (ἴσως γὰρ ἐφ' ἧβης γενόμενος ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀναγνώσεταιί μου τὸ σύγγραμμα), πρὸς παράδειγμα τὸν πατέρα ὄραν, κάκεῖθεν ἑαυτὸν ἱστορεῖν· καὶ ὁμοιωθεῖς, παιδίον, τῷ φύσαντι, καὶ γένοιο ἂν οὐ κακός· εἰ μὲν οὖν περαιτέρω τῆς καθεστῶσης ἡλικίας προβήσομαι, ἕτερόν σοι λόγον συγγράψομαι, ὀπηνίκα καὶ αὐτὸς ἀφορμὰς τοῦ γράφειν παράσχοις ἐμοί· εἰ δ' οὖν, ἀποχρῶν σοι τοῦτο τὸ γράμμα, ἐτέροις ὑπόθεσις τῶν ἐπὶ σοὶ συγγραμμάτων ἐσόμενον.

7 μιξη.14τ Ὁ Ἀνδρόνικος ὁ ἀδελφὸς Μιχαῆλ βασιλέως τοῦ Δούκα. Χαριέστατος οὗτος ὁ βασιλεὺς καὶ μετὰ τὴν ἧβην εὐθύς, πρόθυμος δὲ τὴν ψυχὴν περὶ λόγους καὶ οὐδὲ τῶν βαθυτέρων ἀπεχόμενος ζητημάτων· ἐμοὶ γοῦν πράγματα παρέχει περὶ τῶν ἀντιπόδων διαλεγόμενος, ἀπαρνούμενος τούτους, ἵνα μὴ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἐς κεφαλὴν αἰωροῖντο· καὶ ἀδρότερος μὲν τὴν χεῖρα, δεξιὸς δὲ καὶ λεπτὸς, περὶ τὰς σκιὰς εὐκόλος, τὸ ἦθος οὐ βαθὺ οὐδὲ εἰρωνικὸν ἔχων, ἀλλ' ἐκκείμενον ἅπασιν, εὐγενὴς τὴν προαίρεσιν, ἱππεύεσθαι ἐπιτήδειος, θερμὸς τὰ περὶ τὴν θήραν, ὥστε μήτε τοῦ λαγῶ ἐθέλειν ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς γεράνοις συμπέτεσθαι, πρόχειρος μὲν βραχὺ τι τὴν γλῶτταν, εἴτα δὴ εἰς χάριτας κατακλείων εἴ τί που παραφθέγγεται.

7 μιξη.15τ Κωνσταντῖνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. Οὐ πρόχειρος οὗτος ὁ βασιλεὺς <τὴν> γνώμην, ἀλλ' εἴσω συννευκῶς καὶ σωφρονιστῇ ἀτεχνῶς εἰκότως· ἐγρήγορε δὲ τὰ πολλὰ, καὶ εἰπεῖν δεῖσαν τὴν γλῶτταν ὀξύτερος· εἴκει δὲ οὐ ταχέως τοῖς ἀντιπίπτουσιν, ἀλλὰ λόγοις ἀντεμβάλλει λόγους καὶ πείθειν ἐπιχειρεῖ, ἀποτελεῦτᾶ δὲ εἰς μειδίαμα καὶ ἡρέμα ἐπιγάννυται οἷς ἐφθέγγατο· τὴν σύνεσιν πολιὸς, τὴν ψυχὴν βεβηκῶς, οὐ ταχὺ μεταπίπτων πρὸς ἅπερ ὀρμήσειεν, τὴν χεῖρα μέσος, οὐθ' ὑπτίος τὴν παλάμην, οὔτε συγκεκλεικῶς τοὺς δακτύλους, ἐφ' ἵππον ἐπιβῆναι δεξιὸς, θηρᾶσαι δὲ δεινός, πάγκαλον χρῆμα καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς.

7 μιξη.16τ Ἰωάννης Καῖσαρ ὁ Δούκας. Τί ἂν τις εἴποι περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὥστε ἐξιῶσαι τοὺς λόγους ταῖς τῶν ἡθῶν ἀγλαΐαις καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς; παντοδαπὸν γὰρ οὗτος χρῆμα καὶ οἷον κάλλιστον τῷ βίῳ ἀνάθημα, καὶ ἐκ δυεῖν τοῖς ἐναντίοις ξυγκείμενος, ὀξύτατος γὰρ τὴν σύνεσιν ὡν ξυμπάντων ὡν ἐγὼ καὶ ἦσθημαι καὶ τεθέαμαι, οὕτω πραοτάτην ἐνδείκνυται τὴν ψυχὴν, ὡς εἰκάζεσθαι ρεύματι ἐλαίου ἀψοφητὶ ρέοντος. Τὰ μὲν οὖν ἐς στρατηγίαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους καὶ πολυῦμνήτους Καῖσαρας, καὶ ὁπόσα τετολμήκασί τε καὶ κατωρθώκασιν Ἀδριανοὶ καὶ Τραϊανοὶ καὶ οἱ τῆς αὐτῆς ξυμμορίας, ἐκείνοις <συν>ελήλυθε πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου, οὐδὲ τυχαίως, ἀλλ' ἀπὸ τῶν τακτικῶν βιβλίων καὶ στρατηγικῶν καὶ πολιορκητικῶν καὶ περὶ ὄσων οἱ περὶ Αἰλιανὸν καὶ Ἀπολλόδωρον συγγεγράφα σιν· ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τὴν στρατηγίαν τοιοῦτος, ἐλάττων δὲ τὰ πολιτικά καὶ ὅσα ἐς δίκας φέρει καὶ τὰ δημόσια; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ξυρὸς γὰρ εἰς ἀκόνην πρὸς πάντα τὰ κάλλιστα, τοῦτο δὴ τὸ παροιμιῶδες· ἀλλ' ἐς ὀργὴν πρόχειρος; οὐ μὲν οὖν, εἰ μὴ ὅσον ἐνδείξασθαι· ἀλλὰ μνησικακῆσαι δεινός; ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ μέρος καὶ μᾶλλον θαυμάσιος καὶ οἷος οὐκ ἄλλος· ἀλλὰ τὴν γλῶτταν πρόχειρος, ἢ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πρότερον καὶ τὸν ἀνεψιὸν ὕστερον τόλμαν ἔχων ἢ παρρησίαν; οὐ μὲν οὖν· ὡς γε δὴ καὶ παράδειγμα τοῖς

πολλοῖς ἡμῖν εὐλαβείας καθίσταται, ἀπανταχοῦ δὲ μετριάζων καὶ σπουδὴν παιδιᾶ κερνῶν, ἐν τούτῳ μόνον οὐ καθεκτὸς, οὐδὲ σύμμετρος.

7 μιξη.17 Τὰ παντοδαπὰ κυνηγᾶται· περιεργάζεται οὖν πτερὸν ὄρνιθος καὶ θηρίων ὀρμᾶς, ἐπιθωῦζει τε κυσὶ καὶ καταδιώκει βαλιὰν ἔλαφον, μαίνεται τε περὶ τὰς ἄρκτους, ὃ δὴ πολλάκις αὐτῷ προσωνείδισα, ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ ἢ θήρα ἀμετάθετα παιδικά· δυοῖν γὰρ τούτοις μερίζει τὸν βίον, βιβλίους καὶ κυνηγεσίους, μᾶλλον δὲ σχολάζοντι μὲν φίλα ταῦτα καὶ μελετώμενα, σπουδάζοντι δὲ οἰκεῖα ὅσα καὶ ὅσα πρὸς τοὺς καιροὺς· εἰρηνεύειν <δὲ> τοῖς ἐναντίοις ἢ μάχεσθαι ἐπίσταται, λόχους, πολέμων τάξεις, διαιρέσεις τάξεων εἰπεῖν, ἢ φάλαγγα στῆσαι, πῶς πυκᾶσαι τὸ βάθος, πῶς ἀπολεπτῦναι τὸ πλαίσιον σχῆμα, τὸ κοιλέμβολον εἶδος, τὴν συναγωγὴν, τειχομαχίας, ἵππομαχίας, πεζὴν σύνταξιν πρὸς τοὺς καιροὺς, πρὸς τοὺς τόπους, καὶ τί καθ' ἕκαστον λέγω· ἐπὶ πᾶσι τῶν πάντων κεκράτηκε.

7 μιξη.18τ Γραφὴ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν Φωκᾶν. Γράφων οὖν ὁ βασιλεὺς πρῶτον μὲν τῆς χαλεπῆς ὑπερορίας καὶ τοῦ ἐν ἐκείνῃ τοῦ Φωκᾶ ἐκρέυσαντος χρόνου, τῆς τε τῶν οἰκείων ἐρημίας, καὶ τῆς ἀπόρου πενίας, καὶ τοῦ ῥυπῶντος χιτῶνος καὶ τῶν διερρηγμένων περιβολαίων μιμνήσκει, εἶτα τὴν οἰκείῳ κελεύσματι γεγεννημένην ἀνάκλησιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐν βασιλείοις ἐν μεγίστῃ τιμῇ ὑποδοχὴν, καὶ τὰς σατραπικὰς, ὡς εἰπεῖν, εὐεργεσίας, καὶ πάντα λόγον παρατρεχούσας δεξιώσεις διεσήμαινε, καὶ ὅπως πᾶν εἴ τι μέγα καὶ σεμνότατον ἔχοι πολιτεία Ῥωμαϊκὴ φέρων εὐθέως αὐτῷ προσέθηκε, τιμαῖς τε καὶ στρατηγίαις τὰ πρῶτα ἐλάμπρυνεν καὶ ὑψηλότερον ἀπάντων τέθεικε, οὐσίας τε κύριον κατέστησε τοσαύτης ὅση πρέπειν ἐμφα νῶς τῷ ἀξιωματι ἔμελλε· «Τίς γάρ, φησιν, ἀμείνω σου τάξιν παρ' ἐμοῦ ἐκαρποῦτο, ἢ τίς ἐκρίνετο φίλος βασιλέως καὶ ὦτα καὶ ὀφθαλμός; τίς δὲ ἦν ὁ πάντα πείθων εἰ βούλοιο; τίνοι δὲ τῶν πραγμάτων ἀνεκοινοῦμην τὰ μέγιστα; ἃ γὰρ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τὴν μητέρα ἔκρυπτον, ταῦτά σοι μόνῳ διέφαινον. Τίς δὲ ὁ παύων νῦν καὶ καθιστῶν τὰς μεγίστας ἀρχάς; ἐξ ὧν σὺ καὶ ἦκουες τοσοῦτον καὶ ἡ δυναστεία ἠῤῥηται· καὶ σιωπῶ τὰ εἰς πατέρα καὶ ἀδελφὸν καὶ συγγενεῖς διὰ σὲ πεπραγμένα μοι, καὶ τοὺς ὅσους ἐξ ἰδιωτικῆς ταπεινότητος εἰς ὕψος ἀξιωματῶν σὴν χάριν ἀνήνεγκα, καὶ τοὺς ὅσοι οὐ τοὺς τυχόντας πλούτους κατεκτήσαντο, ἐξ ἀπορίας προγονικῆς ἀρχᾶς στρατηγικὰς καὶ πολιτικὰς διέποντες, ὧν καὶ ἀδικούντων λάθρα τε καὶ προδήλως οὐκ ἐποιούμην ἐπιστροφὴν· εἰδὼς γὰρ ὡς πλῆθος, ἐσιώπων τὰ τοιαῦτα, σοῦ δὲ ἔνεκα πάντων ἀνεχόμενος· μίαν γὰρ τῶν κακῶν σέ μοι γενέσθαι μετὰ τὴν θεῖαν ῥοπήν ἤλπιζον παραψυχὴν· διὰ γὰρ τούτων καὶ συνεργὸν σὲ ἐφ' ᾧ τῶν ἐμῶν κύριος καταστῆναι ἄθραυστος εἰλόμην τε καὶ προσείληφα, σὲ μόνον τῶν ἐν ἀνθρώποις σύμμαχον καὶ συμμεριστὴν κατακτῆσασθαι οἰθηθεὶς, καὶ διὰ σου τοὺς ἐν μέσῳ κατευνασθῆναί μοι προσδοκήσας ταράχους· νῦν δὲ, ὧ τῶν ματαίων βουλευμάτων, ὧ τῶν ἀστηρίκτων ἐλπίδων· καὶ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τοσοῦτον ἀγνωμοσύνης, ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς ἀνασκαπτόμενος· οὐ γὰρ αἱ ἐλπίδες τὸ μάταιον ἔχουσι, μόνον εἰ μὴ παρὰ πολλῶν ἀπελπίσεται· ἀλλὰ καθ' ἑαυτῶν κεκινήκαμεν τὸν ἀνάγυρον, ἐλαίῳ πῦρ κατασβέσαι πεισθέντες.

7 μιξη.19 «Ἄντι γὰρ παραψυχῆς συμφορὰν, καὶ ἀντι συμμάχου πολέμιον, καὶ ἀντι συνεργοῦ καθαιρέτην τὰ λογοποιούμενα, εἴ γε ἀληθείας ἔχεται, ἀναφανδὸν σε δεικνύει· ὡσπερ γὰρ τὰ ἔσχατα ἡδίκημένον καὶ τεταραγμένον ὑπ' ἐμοῦ, οὕτω τὰς κατ' ἐμοῦ τιμωρίας ὀπλίζεσθαι σέ φασι, πάσῃ σπουδῇ τῆς βασιλικῆς καὶ διαφορούσης ἐστίας ἐμὲ μὲν ἐξῶσαι ἀγωνιζόμενον, σαυτῷ δὲ ταύτην μνηστευόμενόν τε καὶ οἰκειούμενον. Ἄλλὰ μὴ τοῦτο, μὴ μὴ, μάγιστρε, μηδὲ εἰς νοῦν ποτὲ βάλοιο· ὡς ἀπόλοιτο οἱ λογοποιοῖ

καὶ οἱ τῶν παραλαλουμένων δημιουργοὶ, οἱ τὰ ζιζάνια ἐπισπεύροντες πονηροὶ καὶ ὑπὸ μόνου τοῦ βασκαίνειν τὰ μὴ ὄντα τερατεύομενοι, ὧν τοῖς ἀλόγοις ἢ ἀλλοκότοις οὐ προσέχειν δεῖ, ἐς τοῦτο μάλιστα, ὡς γε πείθομαι, ξυγκειμένοις, ὅπως τὴν κοινὴν ἡμῶν διαστήσωσι γνώμην καὶ τὴν τῆς προαιρέσεως καταστασιάσωσιν οὐ προσήκοντες ὁμόνοιαν. Πλὴν ἀλλὰ καὶ αὐθις λέγει, μὴ ἐπιχαρῆ ὁ ἐχθρὸς ἐφ' ἡμῖν, μηδὲ τῆς οὕτω θεομισοῦς καὶ πᾶσαν ιδέαν κακίας παρελαυνούσης κἂν εἰς μνήμην ἔλθοις πράξεως· μηδὲ ἀγνώμων ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἄδικος ὀφθῆναι βουλευθείης, μηδὲν ἔχων τοῖς εὐεργετηκόσιν ἐγκαλεῖν, μηδὲ τῷ βίῳ ἄπευκτον γενέσθαι διήγημα καὶ πονηρὸν ὑπόδειγμα καταδέξαιο.»

7 μιξη.20 Ἐπὶ τούτοις τοῦ εἰς μέσον παραληφθέντος ἐν τοῖς φρικτοῖς αὐτῷ ὁμωμοσμένοις Θεοῦ ἀνεμίμησε, καὶ ὅπερ τῆς δραστηκῆς αὐτοῦ προνοίας τρόπος τῆς περὶ τὴν οἰκουμένην διατρεχούσης ὁσημέραι, ἐδίδασκεν ὡς ἀκοιμήτῳ ὀφθαλμῷ τὰ τῆδ' ἐπισκοπεῖ, καὶ τὰς ἀντιδόσεις τῶν βεβιωμένων τοῖς ἀνθρώποις πρυτανεύει ἀεὶ· ἀντιμετρεῖται γὰρ παρ' αὐτῆς ἐκάστοις τὰ πράγματα, ἧς καὶ τῷ δικτύῳ οἱ σκολιῶς ἀλίσκονται πορευόμενοι, δι' ἧς καὶ τὰ τῆς τύχης εἰς τὸν ἀντίρροπον μεταφέρεται. «Εἰ μὲν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ κρίσιν πτοεῖ κάκεῖνον τῶν σῶν ἀναμένεις ἐξεταστήν, δυσωπήθητι τὴν τῶν ἔργων ἀσφάλειαν· ἠγείσθω <ἡ> εὐβουλία τῆς ἐγχειρίσεως, τὸ συνῆσον τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πραγμάτων, πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἢ βουλή· τὸν γὰρ κακῶς βουλευόμενον πρῶτον ἢ ἐγχείρισις ἔβλαψεν.»